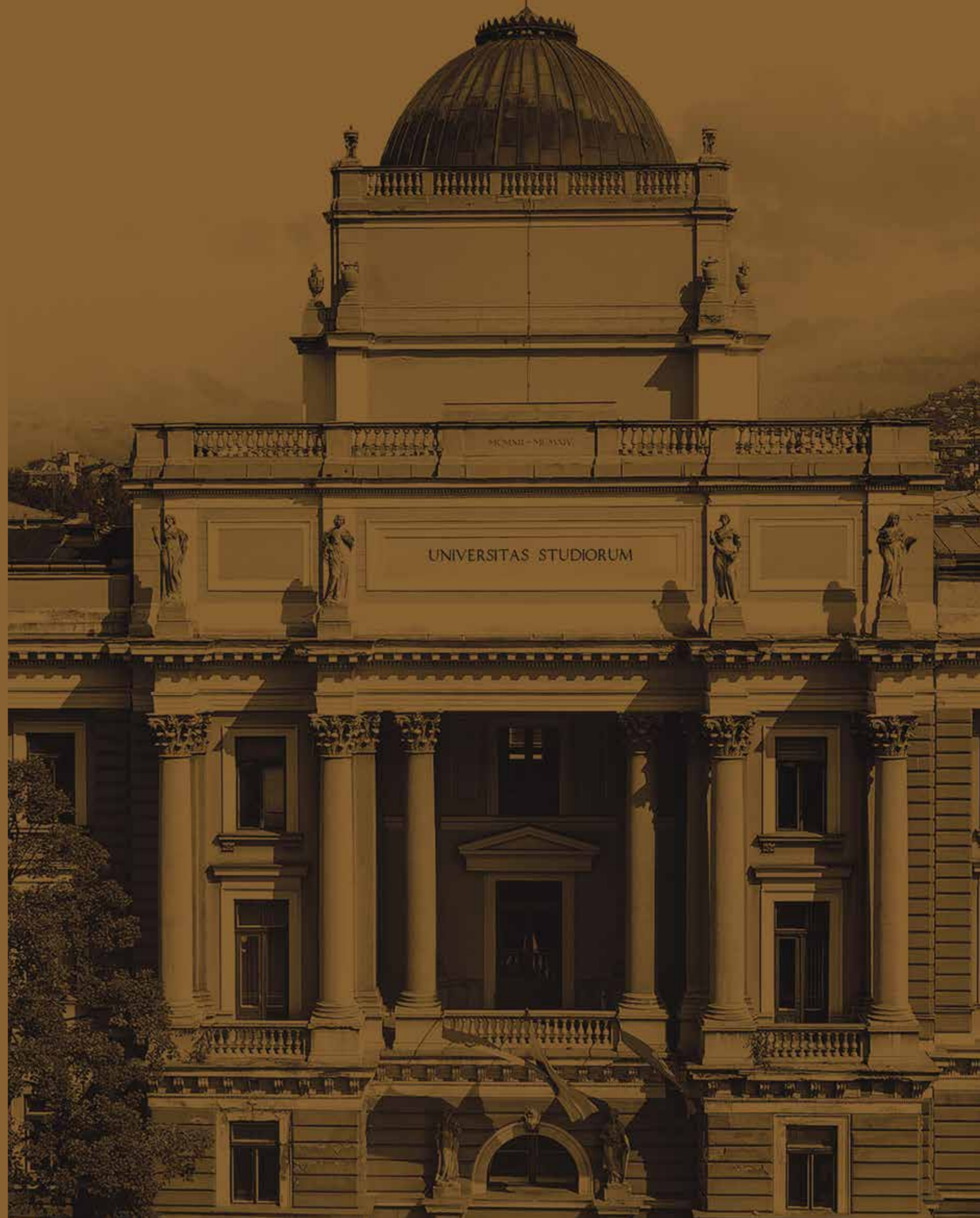

70

**GODINA
UNIVERZITETA
U SARAJEVU**

70 GODINA UNIVERZITETA U SARAJEVU

UNIVERZITET U SARAJEVU – POKRETAČ RAZVOJA
BOSANSKOHERCEGOVAČKOG DRUŠTVA

IZDAVAČ:

Univerzitet u Sarajevu,
Obala Kulina bana 7/II,
71000 Sarajevo

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Prof. dr. Rifat Škrijelj, rektor

GLAVNA KOORDINATORICA:

Prof. Sanja Burić,
prorektorica za umjetnost, kulturu i sport

IZVRŠNI UREDNICI:

Akademik Rifat Hadžiselimović

Fuada Muslić, prof.,
rukovoditeljica Službe za izdavačku djelatnost

DIZAJN:

Doc. mr. Amer Mržljak

DTP:

Ilvana Hamalukić

FOTOGRAFIJE:

Doc. Damir Šagolj
Ismar Žalica, saradnik
Arhiv Univerziteta u Sarajevu

LEKTORI:

Mr. Enisa Bajraktarević
Tarik Ćušić

TEHNIČKI SEKRETARI:

Kenan Filipović
Salhudin Gadžo
Jasna Hanjalić, MA
Abdurahim Kalajdžić, MA
Saša Madacki
Mr. Mirza Nakičević
Dijana Smajlović
Karmel Sokanović
Mr. Alma Zolota
Miroslav Živanović

TIRAŽ:

500 primjeraka

ŠTAMPA:

„Štamparija Fojnica“ d. o. o. Fojnica

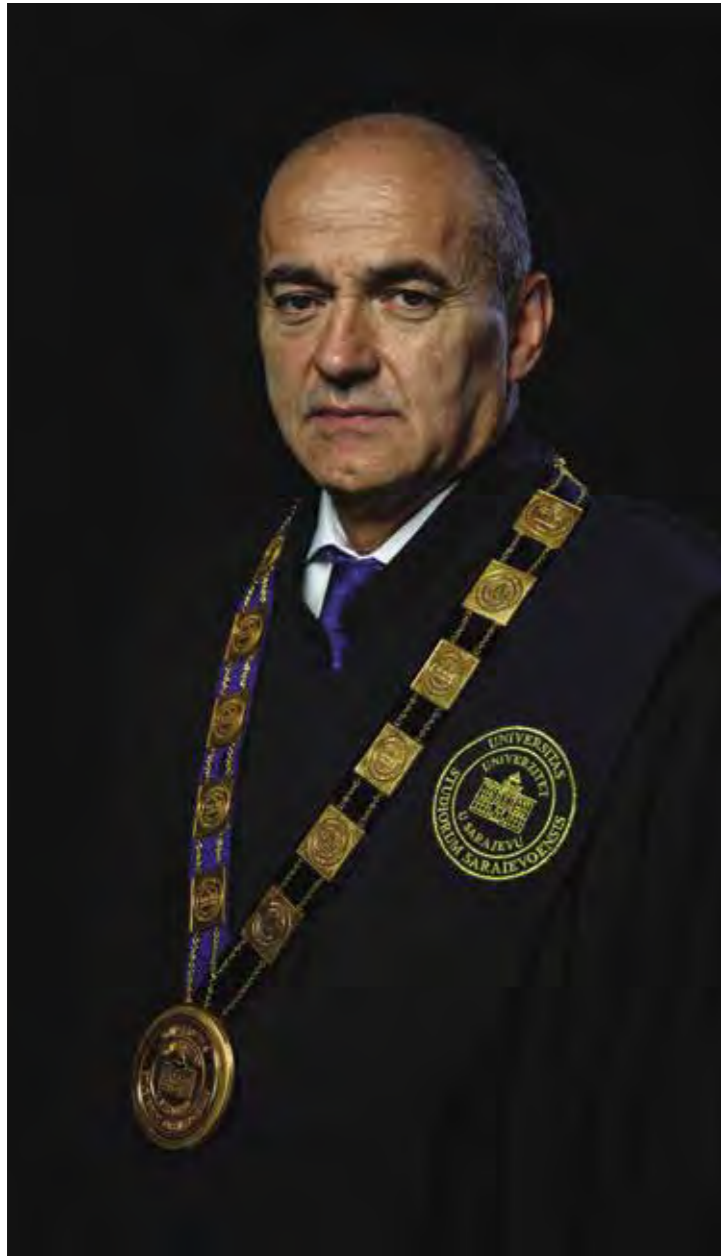

1949.

2019.

8	Riječ Rektora	63	Grupacija društvenih nauka	157	Grupacija prirodno-matematičkih i biotehničkih nauka		Ustanove u neposrednoj vezi sa djelatnošću visokog obrazovanja Univerziteta u Sarajevu
12	Prolegomena	66	Ekonomski fakultet	160	Biološki institut	242	Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu
16	Priča o nama – ljudi, mjesta, događaji Bosanskohercegovačko visokoobrazovno tropuće	72	Fakultet političkih nauka	162	Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju	246	Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine
22	Prvih 70 godina u matici razvoja Bosne i Hercegovine	76	Fakultet sporta i tjelesnog odgoja	166	Poljoprivredno-prehrambeni fakultet	254	JU “Studentski centar” Sarajevo
42	Rektori Univerziteta u Sarajevu	80	Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije	172	Prirodno-matematički fakultet		Udruženja u neposrednoj vezi sa djelatnošću visokog obrazovanja Univerziteta u Sarajevu
45	Prorektori	84	Fakultet za upravu, pridružena članica Univerziteta u Sarajevu	178	Šumarski fakultet	256	Studentski parlament Univerziteta u Sarajevu
46	Generalni sekretari	86	Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava	183	Grupacija tehničkih nauka	258	Univerzitetsko sportsko društvo „Bosna“
47	Počasni doktori Univerziteta u Sarajevu	90	Pravni fakultet	186	Arhitektonski fakultet	260	Akademski kulturni centar Univerziteta u Sarajevu „Seljo“
50	Članovi Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine	95	Grupacija humanističkih nauka	190	Elektrotehnički fakultet		Nastavna baza
56	Od prvih inostranih školovanja do utjelovljenja Univerziteta u Sarajevu	98	Fakultet islamskih nauka	194	Fakultet za saobraćaj i komunikacije	264	Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine
		102	Filozofski fakultet	198	Građevinski fakultet		
		106	Institut za historiju	204	Mašinski fakultet	271	Grad Sarajevo
		110	Institut za jezik	209	Grupacija umjetnosti		
		114	Katolički bogoslovni fakultet	212	Akademija likovnih umjetnosti		
		120	Orijentalni institut	218	Akademija scenskih umjetnosti		
		122	Pedagoški fakultet	222	Muzička akademija		
		127	Grupacija medicinskih nauka	228	Podorganizacione jedinice Univerziteta u Sarajevu		
		130	Fakultet zdravstvenih studija	232	Univerzitetski teleinformatički centar (UTIC)		
		134	Farmaceutski fakultet	236	Centar za interdisciplinarne studije		
		138	Medicinski fakultet	240	Centar za ljudska prava		
		144	Stomatološki fakultet sa klinikama	240	Centar za koordinaciju i podršku istraživačkom radu		
		148	Veterinarski fakultet	241	Direkcija za izgradnju i održavanje Kampusa Univerziteta		
			Nastavna baza	241	Biblioteka Univerziteta u Sarajevu		
		154	Klinički centar Univerziteta u Sarajevu				

Riječ Rektora

prof. dr. Rifat Škrijelj

Rektor Univerziteta u Sarajevu

Seдамdeseti rođendan svake institucije prilika je da se zastane, pogleda u prošlost i osmisli njena bliža i dalja budućnost. Slavljenička sjećanja i očekivanja koje upućujemo čitateljima na stranicama koje slijede je svojevrsna arheologija naših života i višegeneracijskih nastojanja utkanih u razvoj Univerziteta i naše države Bosne i Hercegovine. 1949. godina, u kojoj je osnovan Univerzitet, bila je obilježena veoma značajnim globalnim događajima: uspostavljen je Sjeverno-atlanski vojni savez (NATO), Nobelovu nagradu za mir dobio je Lord John Boyd Orr (za napore u borbi protiv gladi), George Orwell objavio je antologijski roman 1984, pojavilo se prvo izdanje utjecajnih njemačkih novina *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, SSSR je i formalno otkazao svoj Ugovor o prijateljstvu – međusobnoj pomoći i poslijeratnoj saradnji sa Jugoslavijom a 2. decembra, u ondašnjoj Bosni i Hercegovini, nije se mogao desiti značajniji događaj od osnivanja našeg prvog Univerziteta. Na Prvoj skupštini Univerziteta u Sarajevu izabran je i prvi rektor – prof. dr. Vaso Butozan, a prva sjednica Univerzitetskog savjeta (danas Senata) održana je 10. 2. 1950. godine. Tom prilikom raspravljalo se o kapitalnim pitanjima: budžetu Univerziteta za 1950, pravilima upisa i polaganju ispita, prijedlogu izgleda diploma. Već na drugoj sjednici Savjeta, 28. 3. 1950, počinje redovan rad sa aktuelnim tačkama dnevnog reda: žalbe studenata, uredba o katedrama te diskusija o pooštrenju režima studija. I evo, nakon 770 redovnih zasjedanja Senata, nalazimo se u godini velikog jubileja.

Obilježavajući svoj rođendan, Univerzitet u Sarajevu ovom monografijom želi upoznati najširu domaću i međunarodnu javnost (i sve one koji su bili i ostali trajno vezani za najveću i najstariju univerzitetsku instituciju u Bosni i Hercegovini) o svom nastanku i dosadašnjem radu.

Osnivanje Univerziteta u Sarajevu 1949. predstavlja miljo-kaznu prekretnicu u općedruštvenom i kulturnom razvoju Bosne i Hercegovine. Sâm početak rada Univerziteta u Sarajevu značio je ogroman civilizacijski napredak u odnosu na stanje koje je bilo karakteristično za dotadašnje vrijeme. Pri osnivanju našeg Univerziteta, u Bosni i Hercegovini bilo je iznimno malo visokoobrazovanih kadrova: 1945. godine u cijeloj Republici bilo je 367 ljekara, samo trećina sudija u narodnim sudovima imala je pravnu spremu a, općenito gledano, čak 80% stanovništva bilo je nepismeno. Od naših prvih diplomanata iz 1949. (na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu diplomirali su: *Obrađ Patijević* 17. juna, *Maks Ilešić*

24. juna, *Huso Resulović* 19. augusta, *Ivo Viskiće* 14. novembra i *Antonija Maksimović-Grbac* 20. decembra) do danas na Univerzitetu je steklo diplomu 175.850 studenata. Prvu doktorsku disertaciju odbranio je na Pravnom fakultetu *Miroslav Đorđević* 1952. godine, a od tada je doktoriralo 3.712 kandidata iz 43 naučne oblasti.

Novi znanstveni pristupi kao i rezultati i naponi koji su iza njih stajali utrljali su puteve širenja modernih naučnih pogleda i shvatanja problema života i rada kao i razvoja svih potencijala bosanskohercegovačkog društva. To je označilo izlazak iz zaostalosti i veliki iskorak u moderno doba i budućnost koja je mogla biti samo jedna – budućnost Bosne i Hercegovine kao jedne od modernih zemalja na evropskom kontinentu.

Na fakultetima, akademijama i naučnim institutima, uz obrazovni proces, nastajala su djela trajne vrijednosti koja su iz temelja mijenjala bosanskohercegovačku društvenu paradigmu. Kontinuirano traganje za novim oblicima i sadržajima unutar naučnog i umjetničkog procesa, u skladu sa društvenim promjenama, uvjetovalo je transformaciju Univerziteta, doprinoseći tako razvoju tradicijske interkulturalnosti.

Važan uvjet za nesmetano funkcioniranje Univerziteta jeste i akademska autonomija, čiji je značaj naglašen u *Magna Charta Universitatum*, gdje se o važnim pitanjima može debatirati i posvećeno i predano istraživati, bez obzira na političke interese. Zato je jedna od glavnih zadaća akademske zajednice Univerziteta u Sarajevu da i u budućnosti sačuva svoju autonomiju i akademske slobode kako bi mogla i dalje kreirati kritičko društvo koje će biti imuno na politička i ideološka previranja, a u matici prosperitetnih tokova. U svojoj bogatoj (pret) historiji Univerzitet je prolazio kroz brojne reforme. Kritički tonovi na godišnjoj Skupštini Univerziteta 1961. godine najbolje ilustriraju reformske nedoumice koje na sličan način prate našu djelatnost tokom proteklih sedamdeset godina. U spomenici Univerziteta iz 1989. godine stoji zanimljiv ekskurs iz zapisnika Skupštine. Rektor *Aleksandar Trumić* na godišnjoj Skupštini Univerziteta u novembru 1961. godine kritički je upitao da li su ostvareni nivoi razvoja Univerziteta, kao i efikasnost na području reforme, dovedeni u skladu sa stvarnim potrebama društva i da li su sve mogućnosti u tom pravcu iskorištene te istovremeno naveo da odgovor ne može biti u cjelosti pozitivan. Umjesto zagovaranog zahtjeva za radikalnim promjenama postojećeg stanja profe-

sor *Hamdija Čemerlić* bio je više sklon opreznijem pristupanju tzv. reformi, konstatujući da se ona sprovodi brže nego što bi trebalo. Njegova ocjena bila je da reformu treba sprovesti srazmjerno našim materijalnim mogućnostima i subjektivnim snagama unutar Univerziteta. Nadalje je istakao da je reforma problem koji je zaokupio Univerzitet u tolikoj mjeri da redovnim zadacima nije posvećena neophodna pažnja, uključujući i adekvatne aktivnosti. Ovi kritički tonovi nisu bili suprotstavljani reformskim procesima, nego jedan od dokaza da se i tada reformi pristupalo ozbiljno i odgovorno.

Nakon mnogih dosadašnjih iskušenja različite prirode, danas je Univerzitet na novoj miljokaznoj prekretnici. Mijenjajući svoju organizaciju i usvajajući nove planove i programe koji su usaglašeni sa odgovarajućim trendovima u Evropi i svijetu, integrirani Univerzitet u Sarajevu ostvaruje djelotvorniju funkcionalnu povezanost svojih jedinica i kvalitetniju nastavu, unapređujući interaktivnu saradnju nastavnog kadra i studenata. Reorganizacija podrazumijeva uvezanost finansijskog sistema, kao i efikasnije osiguranje sistema uspostave i kontrole kvaliteta.

Paralelno sa ovim procesima koji su u punom zamahu, Univerzitet u Sarajevu preko svojih službi i organizacionih jedinica poduzima permanentne i usaglašene korake u procesu propulzivnog ostvarivanja inspirativnog i atraktivnog okruženja za učenje, istraživanje i umjetnički rad. Takva radna klima i progresivna, dinamična i saradivačka kultura omogućavaju izgradnju snažne internacionalne partnerske mreže koja podržava razvoj humanih resursa i infrastrukture za internacionalizaciju i modernizaciju, te u regionalnom, evropskom i globalnom akademskom prostoru omogućava efektno predstavljanje postignuća, kvaliteta i vjerodostojnosti Univerziteta u Sarajevu.

Univerzitet u Sarajevu i dalje stremlji ka dogoročno projiciranim ciljevima izvrsnosti. Naša orijentacija jeste i mora biti daljnja integracija u svjetske akademske tokove jer samo tako možemo ostvariti našu osnovnu misiju – prosperitet i progres društva u cjelini. Optimizam u tom pogledu posebno izvire iz rezimea dosadašnjih dostignuća, obimnog podmlađivanja kadrovske strukture Univerziteta u Sarajevu i očekivane energije (kreativne i svake druge) koju takve promjene donose.

U Sarajevu, novembra/studenog 2019.

PROLEGOMENA

Sedamdesetu godišnjicu našeg Univerziteta proslavljam u vremenu značajnih reformi koje trebaju donijeti efikasnije i harmoniziranije funkcioniranje integriranog Univerziteta. Naše proteklo, sadašnje i buduće djelovanje počiva na ideji *Wilhelma von Humboldta* o suštini univerziteta kao organske i interaktivne veze obrazovanja i nauke. U ostvarivanju ove ideje svoj doprinos dale su generacije profesora, studenata i administrativnog osoblja svih organizacijskih jedinica, trajno opredijeljenih da djeluju za dobrobit svog Univerziteta i matične društvene zajednice. Poseban značaj u ovom procesu imaju odgovarajući resori i službe Univerziteta u Sarajevu.

Univerzitet u Sarajevu, kao sistemski važna i složena institucija od općedruštvenog značaja, čija je misija u integriranom nastavno-naučnom i naučnoistraživačkom procesu educirati kvalitetne i kreativne lidere sutrašnjice, preko Resora za nastavu i studentska pitanja, prati, koordinira i strateški planira nastavni proces na svoja 22 fakulteta i tri akademije. Ovaj resor ima četiri ključne oblasti djelovanja: unapređenje nastavno-naučnog procesa, koordinacija i praćenje realizacije nastavnog procesa, studentska pitanja i cjeloživotno učenje. Fokus rada je na planiranju i uspostavi efikasnog sistema praćenja ključnih pokazatelja kvaliteta nastavnog procesa, kreiranju, istraživanju i diseminaciji novih oblika transfera znanja i vještina u novim interdisciplinarnim i transdisciplinarnim oblastima podučavanja preko Ureda za profesionalni razvoj nastavnog osoblja. Također, u saradnji sa studentskim organizacijama, usmjerava i aktivnosti na unapređenju studentskih iskustava, uspostavljajući efikasnije mehanizme upravljanja upisnom politikom i procesom promoviranja svršenih studenata te aktivno podržava kreiranje programa cjeloživotnog učenja za nastavno, pomoćno i administrativno osoblje Univerziteta.

Resor za nastavu i studentska pitanja Univerziteta, pri kreiranju strategije obrazovanja, kao nit vodilju prvenstveno ima potrebu stvaranja kritičke i slobodne, autonomne i stvaralačke ličnosti, otvorene za sve sadašnje i dolazeće progresivne promjene u sebi i u društvu. Sa preko 500 studijskih programa

na sva tri ciklusa studija, Univerzitet u Sarajevu dosljedno prati evropske i svjetske trendove na ovom polju. Kontinuirano se kreiraju novi studijski programi za koje postoji društvena potreba, reagirajući na sve ubrzanije promjene u tokovima tržišta rada i tranzicijske privrede. U ovom resoru pažljivo se vodi računa o pravima i potrebama studenata Univerziteta, posebno onih koji pripadaju ranjivim i marginaliziranim grupama i to preko Ureda za podršku studentima.

Svjetski trendovi ubjedljivo pokazuju da se u praksi sve više napušta tradicionalna obrazovna paradigma koja počiva na transakcionoj pedagogiji pa je naglasak na zaokretu ka transformativnoj praksi, dok se nastavno-obrazovni proces strukturira na praktičnoj primjeni znanja, što u konačnici studentima omogućava sticanje umijeća koja pridonose većoj konkurentnosti. U tom pravcu događaju se značajne promjene, a na bazi pozitivnih iskustava u dosadašnjoj praksi.

Progres i napredak jedne društvene zajednice u globalnim okvirima usko je povezan sa razvojem naučnoistraživačkog i umjetničkoistraživačkog rada kao najpropulzivnijih djelatnosti svake zajednice. Koliki je značaj naučnog istraživanja u današnjoj epohi ubjedljivo govori podatak da je prosjek godišnjeg izdvajanja za istraživanje i razvoj u zemljama Evropske unije (EU 28) oko 2% BDP-a, a u strateškim dokumentima Evropske komisije planiran je rast na čak 3% bruto društvenog proizvoda za istraživačko-razvojne aktivnosti. Upravo zato Strategija razvoja naučnoistraživačkog / umjetničkoistraživačkog rada na Univerzitetu u Sarajevu zauzima posebno mjesto u projekcijama projekata za približavanje takvim ciljevima. Jasno definirani pravci djelovanja, kao i određenje strateških ciljeva, te način njihovog dostizanja određuju primarnu ulogu i obavezu Resora za naučnoistraživački / umjetničkoistraživački rad Univerziteta. Po svojoj prirodi, misiji i viziji ovaj naš resor „zadužen“ je za usaglašavanje djelovanja u kauzalno povezanom trouglu znanja: obrazovanje – istraživanje – inovacije; upravo takve inovacije su glavni potencijalni pokretač razvoja, a njihovo podsticanje jedan je od ključnih zadataka svih univerziteta na području Evropske unije.

U sektoru naučnoistraživačkog rada djeluju dvije interaktivne jedinice: Resor za naučnoistraživački rad i Centar za istraživanje i razvoj. Glavni cilj djelovanja Resora za naučnoistraživački rad je postizanje pune efikasnosti i efektivnosti u podršci akademskoj integraciji i praćenju razvoja naučne djelatnosti na Univerzitetu. Kako bi ispunio svoj cilj, Resor prati evropske trendove i dinamiku svjetskih trendova u nauci i inovativnosti u funkciji priprema i kreiranja mjera kojima se naučna djelatnost snažnije pozicionira u evropskom i svjetskom istraživačkom prostoru. Zahvaljujući afirmaciji u takvim nastojanjima, Univerzitet u Sarajevu, od januara 2019. godine, dobitnik je nagrade „Izvršnost u istraživanju“, koju Evropska komisija dodjeljuje istraživačkim institucijama koje poduzimaju značajne korake i ostvaruju napredak u implementaciji Evropske povelje za istraživače i Principa za zapošljavanje istraživača. Centar za istraživanje i razvoj zadužen je za podršku učešću u međunarodnim istraživačkim projektima i njihovo praćenje, kao i za uspostavljanje efektivne politike upravljanja intelektualnim vlasništvom i transferom tehnologija, što će omogućiti još jače povezivanje Univerziteta sa privredom i općedruštvenom zajednicom.

Univerzitet u Sarajevu od 1998. godine bilježi učešće u okvirnim programima za istraživanje, a do sada su naši fakulteti i instituti učestvovali u ukupno 47 projekata. Pored finansijskih sredstava za istraživačke i druge projektne aktivnosti, organizacione jedinice Univerziteta u Sarajevu kroz ovakve projekte ostvarile su saradnju sa velikim brojem istraživačkih institucija i kompanija iz Evrope i svijeta, što je od velikog značaja za svaku visokoškolsku instituciju. U periodu 1998–2002. godine u sklopu Okvirnog programa 5 (FP5) Univerzitet je učestvovao u 8 projekata, 2002–2006. godine u okviru FP6 u 20 projekata, a u periodu 2007–2013. godine u 10 projekata. U posljednjih šest godina istraživači sa Univerziteta u Sarajevu učestvuju u 9 projekata u okviru sheme H2020, što nas čini vodećom institucijom u Bosni i Hercegovini.

Univerzitet u Sarajevu aktivan je sudionik COST-a, Evropske mreže za saradnju u nauci i tehnologiji. U ovom programu – osnovanom 1971. godine, koji predstavlja najstariji evrop-

ski okvir za međudržavnu saradnju istraživača, inženjera i naučnika iz evropskih zemalja i to na svim poljima nauke i tehnologije, uključujući društvene i humanističke nauke – istraživači Univerziteta u Sarajevu trenutno učestvuju u preko 90 projekata.

Buduće aktivnosti Resora za naučnoistraživački rad intenzivnije će biti usmjeravane ka promociji nauke i inovacija kao ključnog i podsticajnog oblika djelovanja Univerziteta, a u funkciji povećavanja prepoznatljivosti i kredibilitnosti ovog regionalnog centra izvrsnosti.

Međunarodna saradnja Univerziteta u Sarajevu već tradicionalno bilježi značajne rezultate na polju internacionalizacije koja je u novije vrijeme dobila još značajnije dimenzije i sadržaje. Prvi međunarodni sporazum (potpisan 23. oktobra 1965. godine sa Univerzitetom „Ernst Moritz Arndt“ u Greifswaldu u Njemačkoj, na inicijativu našeg Univerziteta) predstavljao je refleksiju stvarne odanosti rukovodstva i kamen temeljac ovakvom pristupu razvoju Univerziteta. Danas, nakon sedamdeset godina uspješnog rada, Univerzitet se može pohvaliti snažnom međunarodnom saradivačkom mrežom koja je formalizirana putem važećih ugovora / memoranduma sa preko 330 univerziteta iz cijelog svijeta. Misija Univerziteta u Sarajevu je izgradnja reputacije fleksibilnog, kreativnog i nadasve pouzdanog partnera te zauzimanje vidljivog i zasluženog mjesta na regionalnoj, evropskoj i svjetskoj akademskoj sceni. U tom smjeru Resor za međunarodnu saradnju čini velike napore kako bi Univerzitet bio što aktivniji u svim programima mobilnosti Evropske komisije, ali i u bi/multilateralnim programima koje nude vlade značajnog broja zemalja. S ponosom možemo istaći da su kvalitet, kooperativnost, istrajnost i inovativnost Resora za međunarodnu saradnju i oficijelno prepoznati u okviru izvještaja o glavnim dostignućima Erasmusa Mundusa Actioa 2 (2010–2018), koji je pripremljen od Izvršne agencije za obrazovanje, audiovizuelnu politiku i kulturu (EACEA). Posebno treba spomenuti i Međunarodnu sedmicu obuke osoblja (*Staff week*) koja okuplja predstavnike inozemnih partnerskih institucija i kreira raznolik program predavanja, radionica, prezentacija, *networkinga* te kulturnih i kulinarskih aktivnosti gdje se, pored

studijske ponude i internacionalizacije Univerziteta u Sarajevu, predstavlja i grad Sarajevo kao odličan domaćin inozemnim studentima, akademskom i nenastavnom osoblju. Univerzitet u Sarajevu prvi je u regiji počeo sa organizacijom ovakvih susreta. Univerzitet u Sarajevu je aktivan u 20 razlicitih medjunarodnih asocijacija i rektorskih konferencija.

Sajam stipendija, sa preko 50 izlagača, svake godine domaćin je za nekoliko hiljada posjetilaca, najviše studenata iz Bosne i Hercegovine. Deset godina zaredom ovaj sajam, kao jedinstven događaj u Bosni i Hercegovini, okuplja mnoge javne i privatne institucije (ambasade, univerzitete, vladine i nevladine organizacije, studentske asocijacije) koji nude finansijsku ili drugu vrstu podrške za studiranje i obrazovanje u BiH i inozemstvu.

Zahvaljujući međunarodnim grantovima, programima i projektima, Univerzitet u Sarajevu postao je svjetski prepoznat u oblasti izgradnje kapaciteta i infrastrukture u okviru visokog obrazovanja. Za nesmetano pravno i finansijsko funkcioniranje najstarijeg i najvećeg Univerziteta u našoj zemlji, u svim komponentama djelovanja, zaduženi su Resor za računovodstvo i finansije i Resor za pravne i opće poslove Univerziteta u Sarajevu koji je, radeći na aktima i pravilnicima, dao nemjerljiv doprinos integriranju organizacionih jedinica i pratećih službi Univerziteta. Univerzitet u Sarajevu je aktivan u 20 razlicitih medjunarodnih asocijacija i rektorskih konferencija.

Integracijom Univerziteta u Sarajevu i prelaskom na trezorsko poslovanje ostvarene su bitne promjene u načinu funkcioniranja finansijskog poslovanja ove kompleksne visokoškolske ustanove. Veliki teret ovih promjena podnosi Resor za računovodstvo i finansije Univerziteta, koji je, u saradnji sa Ministarstvom za obrazovanje, nauku i mlade i drugim nadležnim ministarstvima, dao veliki doprinos u donošenju i izradi finansijskih planova od krucijalne važnosti za usklađivanje zakonskih propisa u sferi definiranja i operabilnosti budžeta i trezorskog poslovanja Univerziteta u Sarajevu. Sinergija mladosti i iskustva ovog resora polučila je značajne rezultate i na drugim poljima, kao što je primjena novih softverskih

programa koji su uveliko olakšali i ubrzali rad u virtuelnom poslovnom okruženju, koje iz dana u dan sve više postaje naša stvarnost. U budućem radu planirani su značajni projekti koji za cilj imaju dodatnu informatizaciju određenih procesa, čime će Univerzitet u Sarajevu i na ovom polju ići ukorak sa savremenim tokovima poslovanja u novim okolnostima.

Umjetnošću i kulturom čovjek ne samo da mjeri vrijednost svojih pogleda na svijet i osmišljava ga za sebe i radi nas već pomoću njih ostvaruje svoju spontanost i neposrednost u zavičaju svog opstanka. Zato se cijeli jedan svijet apstraktnog i nevidljivog, kao i konkretni umjetnički objekti stvaralaštva, izučavaju na trima akademijama Univerziteta u Sarajevu na kojima su zastupljene različite umjetničke discipline. Danas ove akademije imaju svoje posebno mjesto na Univerzitetu u Sarajevu, primjereno njihovom značaju, kvalitetu i budućem razvoju i Univerziteta i njegovih umjetničkih sastavnica. U cilju što efikasnijeg djelovanja i rada ovih institucija, kao i bolje međusobne koordinacije, dolaskom rektora prof. dr. Rifata Škrijelja osnovana je posebana radna jedinica – Resor za umjetnost, kulturu i sport – fokusiran na unapređenje rada i razvoja umjetnosti i kulture radi postizanja izvrsnosti u samoj kreativnosti naših studenata koji su ostvarili zapažene rezultate. Tako je „Oskar“ Danisa Tanovića, uz brojne uspjehe naših glumaca, slikara, muzičara i drugih umjetnika, festivala od svjetskog značaja te mnogobrojnih aktivnosti koje dižu kvalitet umjetnosti na svjetsku razinu, nemjerljivo doprinio podizanju općekulturološkog rejtinga naše zemlje.

Dugi niz godina vladalo je mišljenje da u umjetnosti nije potrebno naučno i umjetničko istraživanje te da su stoga doktorski studiji u ovim oblastima suvišni. Uvođenjem Bolonjskog procesa ovi stavovi kao i regulativa u bitnoj mjeri se mijenjaju. U akademskoj 2010/2011. godini prvi put na nekoj od akademija Univerziteta u Sarajevu, tačnije na Muzičkoj akademiji, osnovan je doktorski studij iz oblasti muzičke djelatnosti. Ovaj čin otvorio je novu epohu u umjetničkom obrazovanju naše zemlje i kao takav trajno ostao zapisan u analima visoke umjetničke edukacije.

U današnjim uvjetima života i rada sport predstavlja veoma važan segment čovjekove svakodnevnice pa se zato u ovom sektoru veliki značaj pridaje razvoju sporta na Univerzitetu u Sarajevu, koji baštini vrlo bogatu tradiciju sportskih uspjeha u našoj zemlji i na međunarodnoj razini.

Nosioci velikih ideja uvijek su bili pojedinci, ali adekvatna realizacija tih ideja nikada nije bila moguća bez institucijske podrške i jakog kolektiva. Nema puno univerziteta u Evropi koji su iz svojih redova iznjedrili vrhunske svjetske sportiste čija dostignuća odolijevaju zaboravu vremena. Takav je upravo epohalni uspjeh Košarkaškog kluba „Bosna“ koji je, predvođen sjajnom generacijom sportista, zaposjeo evropski tron. Ovaj i mnogi drugi uspjesi ostalih sportskih klubova koji djeluju u Univerzitetskom sportskom društvu „Bosna“ ostat će nam vječna vodilja kako se skromnim sredstvima i dobrom organizacijom mogu postići vrhunski sportski rezultati. Kroz organizaciju sportskih manifestacija vodi se računa i o unapređenju zdravlja studentske zajednice. Univerzitet u Sarajevu organizira sportska takmičenja, javne nastupe, humanitarne akcije, učešće u radu lokalnih zajednica, čime i tako pokazuje i potvrđuje svoju društvenu odgovornost. Sve ove aktivnosti kojima se bavi Resor za umjetnost, kulturu i sport usmjerene su ka jednom cilju – stvaranju snažnog i poticajnog okruženja za studente i studiranje.

Oslanjajući se na dugogodišnju strategiju ostvarivanja visokih standarda, Univerzitet u Sarajevu veliku važnost pridaje osiguranju kvaliteta i upravljanju kvalitetom u registriranim djelatnostima. To se u prvom redu odnosi na opis Univerziteta u Sarajevu u Državni registar akreditiranih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini, čime se potvrđuje dosljednost u prihvatanju minimalnih standarda i kriterija za osiguranja poželjnog kvaliteta.

Poslije prve eksterne institucionalne evaluacije Univerziteta u Sarajevu, koju je sprovela Evropska asocijacija univerziteta (EUA) 2004, Univerzitet je, po stjecanju potrebnih preduvjeta, sproveo domaću proceduru eksterne evaluacije i institucionalne akreditacije te je 26. septembra 2014. godine upisan

u Državni registar akreditiranih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini.

Tokom narednih pet godina Univerzitet u Sarajevu učvrstio je svoje strateško opredjeljenje da jača kapacitete za unutrašnje osiguranje kvaliteta, uz unapređenje regulatornog okvira, institucionalnih i personalnih kapaciteta za osiguranje kvaliteta te osnaživanje i afirmaciju kulture kvaliteta.

Kao potvrdu svoga opredjeljenja za ostvarivanje standarda kvaliteta visokog obrazovanja te promocije i podrške izvrsnosti kojoj teži, Univerzitet u Sarajevu je 10. septembra 2019. godine uspješno okončao postupak reakreditacije. Naime, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo 10. septembra 2019. godine donijelo je Rješenje o institucionalnoj akreditaciji visokoškolske ustanove „Univerzitet u Sarajevu“, a na osnovu kojeg je 19. septembra 2019. godine Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine donijela Rješenje o upisu „Univerziteta u Sarajevu“ u Državni registar akreditiranih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini.

Aktivnosti periodičnog eksternog osiguranja kvaliteta sprovode se na više fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Te aktivnosti primarno su inicirane učešćima na evropskim projektima izgradnje kapaciteta ustanova visokog obrazovanja, a nekoliko institucija, kao što su Elektrotehnički i Ekonomski fakultet, sprovelo je punu eksternu akreditaciju pojedinih studijskih programa.

Opredijeljenost za razvoj, rad i trud svih resora i službi integranog Univerziteta u Sarajevu najbolji je garant da ćemo u dolazećim vremenima zadržati i unaprijediti našu izvrsnost i dostići ciljeve koji su postavljeni Strategijom razvoja Univerziteta u Sarajevu.

PRIČA O NAMA – LJUDI, MJESTA, DOGAĐAJI

Bosanskohercegovačko visokoobrazovno tropučće

Svako predstavljanje i razumijevanje povijesti visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini koje teži biti vjerodostojno i posvjedočiti njegovo uvažavanje u vlastitom sistemu referenci moralo bi biti zasnovano na načelu cjeline i iz nje izvedenog pluraliteta, a ne na načelu raskućujućeg partikulariteta, monolateralnosti i ekskluziviteta. Povijest visokoškolskog obrazovanja u Bosni i Hercegovini je, kao i ona sama, sasvim osebujna i po mnogo čemu jedinstvena u ukupnom evropskom prostoru obrazovanja, a nastala je na matrici, više od jednog milenija građene i potvrđivane, *bosanskohercegovačke multilateralnosti*. Stoga naše visokoškolsko obrazovanje magistralno i tvore jedna zajednička i tri posebne tradicije.

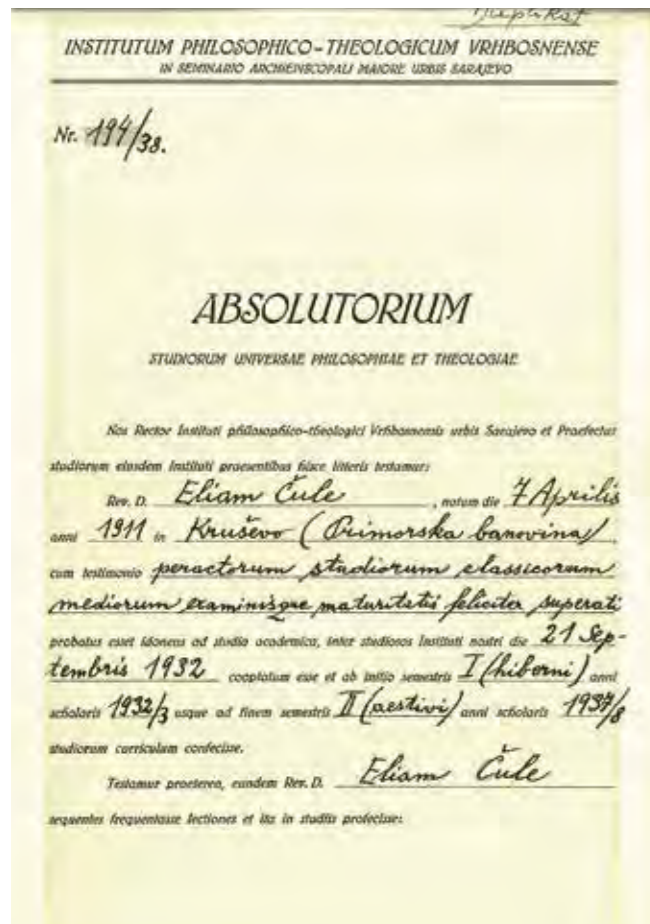
O visokom obrazovanju na prostoru srednjovjekovne bosanske države nije moguće govoriti unutar okvira onovremenih ili savremenih shvatanja studija. Na prostoru srednjovjekovne Bosne u različitom intenzitetu upotrebljavano je više pisama: ćirilčko, latinično, grčko i glagoljičko. Unutar bosanskih granica u ovom periodu egzistirale su državne i vjerske institucije u kojima su se razvijale vještine pisanja, čitanja, prepisivanja, iluminiranja rukopisa, razvoja pismenog izražavanja. Ove institucije su kancelarije bosanskih vladara i vlastelina, različiti skriptoriji, te crkvene institucije od kojih se izdvajaju franjevački samostani, pravoslavni manastiri i hiže sljedbenika Crkve bosanske. Objekti ovih institucija nalazili su se u dvorovima vladara i vlastelina, te gradskim centrima poput Srebrenice, Fojnice, Jajca, Podvisokog, Kreševa. Kroz ove institucije razvijao se zametak književnog i naučnog duha te formiranje shvatanja važnosti knjige kao početnog stupnja nadgradnje ljudskog uma. Plodovi rada bosanskog intelektualnog sloja su mnogobrojni prijepisi evanđelja, te monumentalna djela poput Zbornika krstjanina Hvala s početka XV stoljeća. Književna i naučna produkcija na prostoru srednjovjekovne Bosne svakako je, unutar onovremenih duhovnih i intelektualnih okvira, bila široka i raznovrsna, ali su brojna djela nestala u vrtlogu kasnijih historijskih okolnosti. Svjedoci razvoja institucija u kojima se negovala pisana riječ i visokog intelektualnog razvoja jesu i filozofske misli ugrađene u bosanske kamene nadgrobnice spomenike – stečke.

Dosezi antičke grčke misli zajedno sa srednjovjekovnom civilizacijom snažno su nadograđeni islamskom civilizacijom koja je omogućila smjelu, široku i bogatu ostvarenost ideje visokog obrazovanja, a to je bilo dostižno, prije svega, zbog osobitog digniteta znanja i visokog razvoja nauke u njenoj kulturi. Jedan od vidova ostvarenosti ideje visokog obrazovanja u njenim tokovima dogodio se i u formi medrese. Riječ je o instituciji sa najdužom povijesti kontinuiranog institucionalnog obrazovanja u muslimanskom svijetu i jednom od najdužih u svjetskoj povijesti obrazovanja.

Medresa je tradicionalna institucija *par excellence*, nastala kao odgovor na obrazovne, u prvom redu, religijske potrebe medijevalnog svijeta islama. Tokom povijesti opsezala je nekoliko školskih nivoa: niži, srednji, viši i visoki. Baštinik te goleme tradicije obrazovanja je i Gazi Husrev-begova medresa. Momentum njenog osnivanja (1537) koincidira sa dobom u kojem institucija medrese doseže najviši nivo razvoja. Pod upravom šejhul-islama, vrhovnog vjerskog autoriteta u

osmanskoj državi medrese su sustavno osnivane, opremane i održavane, radile su po osmišljenim nastavnim planovima, provodile sistem ispita i dodjeljivale diplome. Gazi Husrev-begova medresa zasnovana je na istoj obrazovnoj paradigmi na kojoj su zasnivane tadašnje medrese u Osmanskom carstvu i imala je status više škole, a po nekim izvorima imala je status institucije od najvišeg nivoa obrazovanja sve do osnivanja veleučilišta Sulejmanija s kojim je obrazovanje u Osmanskoj državi doseglo najveću tačku razvoja. Poput Fatihovih medresa u Istanbulu ona pripada konceptu *kulliyyata*, kojemu je suštinski svojstvena ideja *cjelovitosti, cjelokupnosti* ili „univerziteta“. U skladu s ovim konceptom ona zajedno sa džamijom, bibliotekom i hanikahom tvori teleološki osmišljen kompleks koji u simboličkom smislu predstavlja sjedinjenost ideje Uzvišenog, Znanja, obrazovanja, duhovnog i moralnog odgoja, što čini nužne pretpostavke potpune čovjekove ostvarenosti u skladu sa njegovom biti. Dio kompleksa bio je i imaret, kuhinja za studente i profesore. Zasnivajuću tačku kompleksa čini hanikah (1531), sufijska odgojno-obrazovna institucija, koja je obrazovala učenike posvećene duhovnom putu i dosezanju moralne izvrsnosti, čime je ozbiljivala princip neodvojivosti znanja, mudrosti i pobožnosti. Profesori hanikaha svoja predavanja temeljili su na djelima pisanim na arapskom, turskom i perzijskom jeziku, među kojima su i djela al-Gazalija, Ibn Arabija i Suhrawardija, učitelja univerzalnog duhovnog izričaja. Medresa je egzistirala na sistemu zadužbina (*vakufa*), što joj je osiguravalo ekonomsku i finansijsku autonomiju. Stoga je, poput evropskih srednjovjekovnih univerziteta, mogla biti *extra commercium*, a to znači znanja koja su na njoj nastajala, stjecala se i prenosila, kao i zvanje koje je dodjeljivala, zadobivana su samo ličnim naporom, a ne posredstvom ekonomske moći ili utjecajem nekog eksternog autoriteta. Predmeti koji su se predavali u Medresi njen osnivač je definirao u svojoj vakufnami. U njoj je, također, ispostavio i zahtjev za stalnim obogaćivanjem nastave novim spoznajama i njenim osavremenjivanjem, što je jasno sadržano u rečenici osnovnog teksta Vakufname: ... i drugi predmeti koje bude iziskivalo mjesto i vrijeme. Stoga su u Medresi, pored predmeta iz područja vjerskih znanosti, predavani i oni koji su zahtijevani promijenjenim društvenim okolnostima i novim duhom vremena poput filozofije, matematike, astronomije i fizike. Knjige na kojima je bila zasnovana nastava djela su nekih od najpoznatijih muslimanskih učenjaka poput al-Gazalija, an-Nasafija, az-Zamahšerija, F. ar-Razija i Mula Fanarija, obogaćena mjerodavnim komentarima i glosama.

Istodobno sa Medresom osnovana je 1537. godine biblioteka, zacijelo osni konstituens svakog visokog učilišta, ujedno i najzorniji znak znanja, mudrosti i učenosti u njemu; depozitorij u knjige sabranog najizvrsnijeg intelektualnog napora generacija učenjaka, filozofa i književnika. Riječ je o jednoj od najstarijih javnih biblioteka u ovom dijelu Evrope, danas svjetski poznatoj instituciji sa nemjerljivo vrijednim fondom rukopisa napisanih na arapskom, turskom i perzijskom jeziku. Hanikah i biblioteka doprinose da znanje i obrazovanje, kojima je najneposrednije posvećena medresa, ozbiljuju one duhovne moći kojima tek postaje moguće raskrivanje tajni Bitka i Egzistencije i osvjetljavanje staza čovjekovih što vode usponu od gnijezda do zvijezda. Gazi Husrev-begova medresa

Katolički bogoslovni fakultet
Diploma iz 1938. godine
Student Elias Čule

je zadugo bila najviša naučna i obrazovna ustanova kod nas, dom znanja (*darul-ilm*) i visoke učenosti, čime je neposredno doprinijela da Sarajevo bude kulturno i intelektualno središte u ovom dijelu Osmanske države.

Moderna povijest visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini

U svijet modernosti Bosna i Hercegovina ulazi posredstvom Austro-Ugarske, što je na osobit način posvjedočeno paradigmatičkim promjenama u području obrazovanja. U razvoju visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini zapaženu ulogu imaju naši franjevci, koji su na mnogo načina, a naročito preko svojih učilišta, bili i prije modernih vremena stalna bosanska veza sa evropskom kulturom i obrazovanošću. Početkom XX stoljeća franjevci osnivaju dva filozofsko-teološka učilišta, prvo u Mostaru 1895, a potom u Sarajevu 1909, sa četverogodišnjim trajanjem studija, da budu *rasadnici radnika za vinograd Gospodnji*. Zapravo, Franjevačka teologija je začeta znatno ranije, kada je 1851. godine u Fojnici i Kraljevoj Sutjesci otvoren redovni studij filozofije i teologije. *Ova korisna inicijativa i lijepi početak* nije uspio odmah zaživjeti, ni prispjeti svojoj afirmaciji. Ipak, franjevački studij se obnavlja i ponovno uspostavlja 1898. u Livnu kao svojoj *središnjoj kući* koja će u to doba biti sabiralište studenata i studentskih ćelija rasutih po bosanskim franjevačkim samostanima.

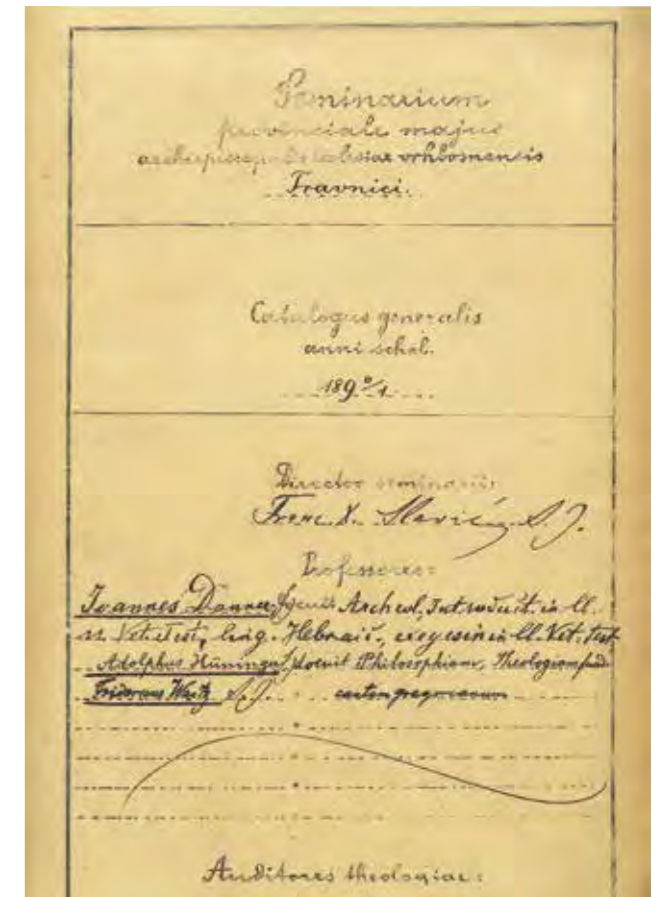
Ipak, najstarija visokoškolska ustanova Katoličke crkve u Bosni i Hercegovini fakultetskog nivoa bila je Visoka teološka

škola. Osnovao ju je, u skladu sa naredbom pape Leona XIII, vrhbosanski nadbiskup J. Stadler 1890. u Travniku. Bila je to prva savremena visokoškolska ustanova univerzitetskog nivoa, čiji je studij bio uspostavljen po uzoru na Teološki fakultet u Zagrebu. Tri godine kasnije Škola je premještena u Sarajevo, gdje je izgrađena nova fakultetska zgrada, reprezentativno arhitektonsko zdanje dostojno ideje visokog obrazovanja i zadaće njenog ostvarenja u modernom dobu. Na Visokoj teološkoj školi studij je trajao četiri godine i o njemu je neposredno brinuo rektor, jedan duhovnik i šest profesora. Studij je bio zasnovan na duhovno-humanističkoj tradiciji, koja je dugo u zapadnoevropskom kontekstu visokog obrazovanja ozbiljivana na humboldtovskom modelu univerziteta, kojemu je svojstvena težnja da se obrazovanje izvodi iz cjeline (znanja) i da se odnosi na cjelinu, što čini pretpostavku ljudskom duhu da bolje spozna Egzistenciju, sebe i svijet. Osim izvrsnih, savremenih prostornih i materijalnih uvjeta, imala je najosmišljenije studijske programe, kompetentne profesore, organizaciju i, za naše prilike, nadmoćan nivo akademske nastave, čime je bosanskohercegovačkom visokom obrazovanju podarila kvalitet koji mu je nedostajao. Zgrada Vrhbosanske katoličke teologije, kako se Škola kasnije zvala, namjenski je dizajnirana i svojom neorenesansnom arhitekturom, svrhovitim prostornim definicijama i kapacitetom proizvodila je utisak nadmoći i odlučnosti u ispunjenju vlastite misije i zadaće obrazovanja. Studij je ostvarivao program zasnovan na nekoliko temeljnih polja iz područja humanističkih nauka: teologiji, pravu, filozofiji i lingvistici, a nastava je povjerena profesorima isusovcima, koji su ovdje došli sa austrijskih fakulteta kao potvrđeni stručnjaci sa odgovarajućim akademskim zvanjima.

LIJEVO
Zgrada Vrhbosanske
katoličke bogoslovije

DESNO
Đaci travničke gimnazije koji su se namjeravali pripremati i školovati za katoličke svećenike upisali su 1. 9. 1890. godine prvi semestar Vrhbosanskog velikog sjemeništa, odnosno Visoke teološke škole.

Tu je obrazovanje konačno moglo biti posvećeno ispunjenju vlastitog telosa, tome da je ono *medij u kojem se duh uopće može realizirati*. Njeni studenti su nakon *absolutorija* mogli na svim teološkim fakultetima u Monarhiji pristupiti strogim ispitima za postizanje stepena doktora nauka. Vrhbosanska katolička teologija postat će temelj na kojem će kasnije biti zasnovan Katolički bogoslovni fakultet u Sarajevu, danas članica Sarajevskog univerziteta.

U našoj zemlji je potkraj XIX stoljeća otvorena još jedna visoka škola. Riječ je o Istočnoppravoslavnom bogoslovskom učilištu u Reljevu kod Sarajeva, u kojem su se odgajali i obrazovali svećenici za potrebe ovdašnje Pravoslavne crkve. Ovo učilište je proisteklo iz Istočnoppravoslavnog bogoslovskog sjemeništa koje je otvoreno 1882. Zalaganjem mitropolita Dabrobosanskog Đ. Nikolajevića izvršeno je preuređenje Sjemeništa i istovremeno njegovo prometanje u učilište višeg obrazovnog nivoa, što je potvrđeno 1892. godine dekretom Vlade Bosne i Hercegovine i austrougarskog ministra finansija B. Kállaya. Studij na Bogosloviji trajao je četiri godine i, u načelu, mogli su ga upisati kandidati sa položenom velikom maturom. Prema istom dekretu Vlade i ministra Kállaya definiran je i okvirni program studija. Osim teološke grupe predmeta nastavni program je obuhvatao i predmete iz domene jezika, prava, pedagogije, metodike i općeg obrazovanja. Nastavna zvanja predavača i njihov obrazovni gradus nisu bili strogo definirani pa su na Bogosloviji osim nekoliko doktora nauka predavali i nastavnici koji nisu prometnuti u akademska zvanja.

U okviru Islamske zajednice potkraj XIX i početkom XX stoljeća osnovano je nekoliko škola koje će činiti stanovite pretpostavke na putu prema savremenom visokom obrazovanju. Takvim školama se može smatrati *Darul-muallimin*, učiteljska škola (1869. i 1893) – u kojoj su obrazovani vjeroučitelji za reformiranu mektepsku nastavu i nastavu vjeronauke – i Šerijatska sudačka škola (1887), savremena viša škola u kojoj je obrazovan kadar za potrebe šerijatskih sudova i službi Islamske zajednice. U više mahova činjeni su pokušaji da se Škola transformira u fakultet ili u visoko učilište, što se dogodilo tek 1935. kada je osnovana *Viša islamska šerijatsko-teološka škola*, sa četverogodišnjim studijem; njena epistemologija i obrazovni telos bili su posvećeni razvoju šerijatsko-teoloških nauka te školovanju visokostručnog kadra za državne sudove, nastavnike u gimnazijama i drugim srednjim školama, kao i administrativnog kadra za Islamsku zajednicu. Studij je ostvarivao program iz tri glavne naučne oblasti: *prava, teologije i lingvistike*. Svršenici VIŠT-a mogli su nastaviti neku vrstu postdiplomskih specijalističkih studija, ali ne i doktorat.

Od 1940. godine pa do osnivanja Univerziteta u Sarajevu kod nas je otvoreno još nekoliko fakulteta (Poljoprivredni, Medicinski, Pravni i Tehnički) i jedna viša škola, čime je nagoviješteno novo razdoblje u povijesti visokoškolskog obrazovanja u Bosni i Hercegovini, da bi izborom prvog rektora 2. decembra 1949. godine Univerzitet u Sarajevu u modernom smislu i zvanično počeo s radom. ♦

1949.

4

organizacione
jedinice

Medicinski fakultet

Pravni fakultet

Poljoprivredno-šumarski fakultet

Tehnički fakultet

1.400

studentata

150 stalnih nastavnika

40 honorarnih nastavnika

107 stalnih asistenata

6 honorarnih asistenata

7 stručnih saradnika

2019.

22

fakulteta

3

akademije

5

instituta

1

pridružena
članica

27.116

studentata

1.046

nastavnika

(redovni profesori, vanredni profesori i docenti)

439

saradnika

(viši asistenti, viši lektori, asistenti, lektori i metodičari)

75

zaposlenih
u naučnoistraživačkom
procesu

PRIČA O NAMA – LJUDI, MJESTA, DOGAĐAJI

Prvih 70 godina u matici razvoja Bosne i Hercegovine

Univerzitet u Sarajevu, osnovan 1949. godine, predstavlja prvo moderno univerzitetsko učilište u Bosni i Hercegovini utemeljeno u prvim poslijeratnim godinama nakon Drugog svjetskog rata. Potreba za školovanim i stručnim kadrovima koji bi ubrzali obnovu i izgradnju devastirane zemlje i borbu protiv stoljetne zaostalosti nalagala je posebnu posvećenost obrazovanju i razvoju svih nivoa školstva. „Samo obrazovani ljudi su slobodni ljudi koji mogu slobodno da odlučuju o svojoj budućnosti“, jedna je od ideja vodilja često isticana svega nekoliko godina ranije (1943) u odlukama ZAVNOBiH-a kojima je još u jeku rata obnovljena pet stoljeća ranije nasilno prekinuta državnost Bosne i Hercegovine. Bez stručno osposobljenih ljudi teško je bilo zamisliti izlazak iz zaostalosti, kao i obnovu i intenzivnu izgradnju novog društva i moderne države.

Donošenjem Zakona o Univerzitetu koji je usvojila Skupština Narodne Republike Bosne i Hercegovine 11. novembra 1949. godine formiran je Univerzitet u Sarajevu. Bio je to prvi moderni univerzitet koji je osnovan u Bosni i Hercegovini. Predstavljao je svojevrsnu prijelomnicu između dugotrajne stagnacije i zapuštenosti, otvaranja perspektiva za brži društveno-ekonomski i općekulturni preobražaj bosanskohercegovačkog društva. Zbog nebrige Kraljevine Jugoslavije za obrazovanje, koje je tada imalo isključivo elitistički karakter, na prostorima BiH po okončanju Drugog svjetskog rata preko 60 posto naseljenih mjesta nije imalo niti osnovnu, a kamoli školu višeg ranga. Kategoriji nepismenih pripadalo je između 50 i 70 posto stanovništva, a s fakultetskom diplomom je bilo svega oko 1.000 ljudi. Stoga osnivanje Univerziteta u Sarajevu predstavlja jedan od najznačajnijih poslijeratnih događaja za ovu zemlju.

Zemlja je vapila za visokoobrazovanim kadrovima, a toga su bili svjesni i studenti tadašnjih fakulteta koji su na dan formiranja Univerziteta u Sarajevu organizirali veliki miting podrške na kome je istaknuto da 2. decembar 1949. godine, dan održavanja osnivačke Skupštine Univerziteta, „predstavlja jedan od najznačajnijih datuma u kulturnoj historiji naroda Bosne i Hercegovine“.

U radu Skupštine Univerziteta sudjelovali su, pored tadašnjih brojnih državnih i partijskih dužnosnika, rektori Univerziteta u Beogradu dr. Stevan Jakovljević, Univerziteta u Ljubljani dr. Anton Melik, prorektor Univerziteta u Skoplju dr. Marin Katalinić te predsjednik Saveza književnika i poslanik u Skupštini Narodne Republike BiH, kasniji dobitnik Nobelove nagrade za književnost – Ivo Andrić. Za prvog rektora tajnim glasanjem je izabran dr. Vaso Butozan, kasnije i profesor Veterinarskog fakulteta. Za prorektora je izabran dr. Drago Krndija, profesor Pravnog fakulteta. Istovremeno, to je bila i neka vrsta pobjede nad paternalističkim ponašanjem razvijenijih administrativnih i obrazovno-naučnih centara – Beograda i Zagreba, gdje su dominirali stavovi da su tamošnji kapaciteti u domenu nauke, kulture, zdravstva, obrazovanja, informiranja i slično dovoljni za sve koji žive u Jugoslaviji, te da je nepotrebno i neracionalno istovrsnu infrastrukturu širiti u centre drugih federalnih jedinica, u koje je spadala i Bosna i Hercegovina sa Sarajevom kao njenim glavnim gradom.

Preteče Univerziteta u Sarajevu, kako je to elaborirano i u prethodnim monografijama koje su publicirane u povodu obilježavanja njegovih jubileja (30, 40, 45 i 60 godina), moguće je prepoznati kako u onim „heretičkim školama kojima se bavila čak i inkvizicija još u drugoj polovini 14. vijeka“ (dokumenti inkvizicijskog suda u Torinu iz tog perioda potvrđuju „postojanje univerziteta u Bosni“ na kome su „stjecali znanja onovremeni dijaci, skriptori...“, čije se sjedište nalazilo u Moštru, nedaleko od grada Visokog, odnosno na lokalitetu gdje su bili smješteni vladarski dvor i druge institucije srednjovjekovne države Bosne) tako i u Hanikahu, visokoj školi sufijske filozofije (1531), odnosno u Gazi Husrev-begovoj medresi, koja u kontinuitetu djeluje još od 1537. godine, a „usmjerenoj na filozofiju, pravo i teologiju na najvišem za ono doba i dato okruženje mogućem nivou“, baš kao i „u najstarijim franjevačkim samostanima, u kojima je prvenstveno naučni rad na lingvistici i historiografiji bilježio značajne rezultate tokom 17. i 18. vijeka“, te u djelovanju jednog broja pravoslavnih manastira, kakav je bio onaj u Žitomislčićima kod Mostara, „čija je prepisivačka škola oko 150 godina bila najznačajnija u Bosni i Hercegovini“ (Univerzitet u Sarajevu, 1949–2009).

I u novijoj prošlosti bilo je više najava i pokušaja formiranja Univerziteta u Sarajevu za vrijeme austrougarske okupacije Bosne i Hercegovine. Iz toga perioda ostala je registrirana u publikaciji „Bosnische Post“ (ljetno 1913) zanimljiva najava tadašnjih vlasti kako će se „već u budžetu iduće godine unijeti kredit za obrazovanje profesora univerziteta. Najprije bi se imao osnovati filozofski fakultet.“ Nažalost, ništa od toga nije realizirano. Već naredne godine otpočeo je Prvi svjetski rat, u kome je skončalo i Austro-Ugarsko Carstvo, baš kao i obećanje da će Bosna i Hercegovina konačno dobiti svoj univerzitet.

U tom periodu jedino je došlo do iniciranja (1882), a potom i otvaranje Mektebi-nuvaba (1887), škole za šerijatske sudije, uključujući i podizanje odgovarajuće zgrade u Sarajevu, koja je 1937. godine prevedena u fakultetski edukacijski nivo.

Ipak, kolijevku nauke u savremenom smislu pojma treba tražiti u odgovarajućim odjeljenjima Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine (Odjeljenje za arheologiju, Odjeljenje za etnologiju, Odjeljenje za prirodne nauke), koji je osnovan 1888. Na temeljima njihovih dostignuća, publiciranih u Glasniku Zemaljskog muzeja (prvog i tokom dužeg perioda jedinog naučnog časopisa u BiH), razvile su se sve prirodne, društveno-humanističke pa i farmaceutsko-medicinske i tehničke nauke današnjeg Univerziteta.

Ni Kraljevina SHS, formirana 1918, kasnije preimenovana u Kraljevinu Jugoslaviju (1929), u koju je bila involvirana i Bosna i Hercegovina, nije posvećivala više pažnje obrazovanju njenog stanovništva, a još manje univerzitetskom obrazovanju. Čak i rijetki pokušaji da se naprave iskoraci u tom smislu završili su neuspjehom. Već 1921. godine inicirano je formiranje univerziteta, sedam godina kasnije (1928) zagovarano je otvaranje šumarskog i rudarskog fakulteta, da bi tek 1941. godine došlo do formiranja Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Sarajevu. O kakvom se interesu za ovaj fakultet radilo, svjedoči podatak da je odmah u prvu godinu

З А П И С Н И К

ПРВЕ УНИВЕРЗИТЕТСКЕ СКУПШТИНЕ УНИВЕРЗИТЕТА У САРАЈEVУ, одржане на дан 2 децембра 1949. године у Сарајеву, у свечаној дворани Градског народног одбора ("Вијећници"), сазваној од стране претседника Комитета за факултете, високе школе и научне установе Народне републике Босне и Херцеговине актом бр. 9184/49 од 26 новембра 1949. године, са дневним редом: Избор ректора и проректора.

Поред редовних професора, ванредних професора, доцента и предавача Медицинског, Пољопривредно-шумарског, Правног и Техничког факултета у Сарајеву, Скупштини присуствују и угледни гости из Београда, Загреба, Лубlane, Скопља и Сарајева, као публика.

У 10,15 часова Скупштину је отворио декан Медицинског факултета Д-р Благоје Ковчевић следећим речима:

" У име Комитета за факултете, високе школе и научне установе Народне републике Босне и Херцеговине отваравам прву универзитетску скупштину, која има задатак да изабере ректора и проректора Универзитета у Сарајеву.

Редује ме да могу у име свих наставника наших факултета да поздравим: Претседника Президијума друга Владу Шегрта, чланове Политбироа Централног комитета и Владе Народне републике Босне и Херцеговине. Поздрављам претставнике наше славне Армије. Поздрављам помоћника Министра за науку и културу Савезне Владе друга Иву Фрола.

Нихово присуство првој Универзитетској скупштини још једном јасно говори, колики значај Влада и Партија придају овој нашој највишој научно-просвјетној установи.

Поздрављам претставнике влада братских народних република.

Поздрављам претставнике Академије наука и Универзитета у Београду, Загребу, Лубlани и Скопљу, чије учешће на овој скупштини даје нам уверење да ће сарадња свих научних установа у земљи са новим Универзитетом бити стална, блиска и плодносна.

Другови и другарице,

Данашњи дан је веома важан датум у историји културног развојка Босне и Херцеговине.

Избором ректора и проректора почиње да живи и развија се наш Универзитет и тиме се Босна и Херцеговина сврстава у ред осталих наших напредних република, које су се развијале под повољнијим условима.

Босна и Херцеговина налазиле су се до ослобођења у положају до крајности експлоатисане земље са буржоазијом перазвијенијих културних интереса и потреба, што је уз економску заосталост био један важан фактор у комену културно-просвјетног развојка.

Босна и Херцеговина испуњена је као једна од најзаосталијих земаља у Европи у погледу писмености, са минималним бројем школа, а о Универзитету није могло бити ни говора.

Кроз народну револуцију развијале се је и културна свјест наших народа из које су произлазиле нове културне потребе.

Парафи оверача записника:

Парафи записничара:

bilo upisano 127 studenata, od kojih preko 20 posto djevojaka. Nažalost, rat je ubrzo prekinuo rad tog fakulteta.

Osnivanje prvih visokoškolskih institucija

Odlukom Predsjedništva Narodne skupštine NR Bosne i Hercegovine, ubrzo po oslobođenju zemlje, osnovana je Viša pedagoška škola (1946), u čijem su rukovodstvu i nastavnom kadru bili domaći stručnjaci s profesorom Ilijom Kecmanovićem na čelu. U analima ove škole ostao je registriran fascinirajući elan i entuzijazam ne samo nastavnika nego i prvih generacija studenata, „duboko svjesnih svoje uloge i značaja u tadašnjoj nezavidnoj situaciji u kojoj se nalazilo školstvo u ovoj republici.“

Iste godine (1946) dr. Nedo Zec, medicinski stručnjak, kasnije ugledni univerzitetski profesor, upućuje memorandum federalnoj vladi u Beogradu u kome obrazlaže potrebu osnivanja medicinskog fakulteta, naglašavajući da u Bosni i Hercegovini „nema liječnika ni za izvršavanje najosnovnijih zadataka zdravstvene službe“, te da se, u tom smislu, ne može oslanjati samo na medicinske fakultete u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani, jer i u republikama u kojima se nalaze ti centri „postoje velike potrebe za liječničkim kadrovima“. Spomenuti memorandum je prihvaćen pozitivno od tadašnjeg ministra zdravlja Jugoslavije koji je ocijenio potrebnim da se otvori medicinski fakultet u Sarajevu, te da se „cijela država angažira“ u tom poslu.

Uslijedila je vrlo intenzivna aktivnost oko osnivanja fakulteta i visokoškolskih institucija. Donesen je Zakon o Medicinskom fakultetu u Sarajevu („Službeni list NR BiH“, broj: 42/1946), da bi već u novembru te godine Fakultet počeo s radom. Prvi dekan bio je prof. dr. Aleksandar Sabovljević. Istina, određene aktivnosti oko otvaranja Medicinskog fakulteta poduzimane su već tokom 1944. godine.

dr. Vaso Butozan

Gotovo paralelno odvijala se procedura formiranja Pravnog fakulteta u Sarajevu, koji je otpočeo s radom u februaru 1947. godine, sa prvim dekanom poznatim profesorom dr. Aleksandrom Solovjevim. Iste godine (1947) u novembru počinje raditi i savezna Visoka poljoprivredna škola za planinsko gazdovanje, koja je godinu dana kasnije prerasla u Poljoprivredno-šumarski fakultet. Prvi dekan Škole bio je prof. dr. Dragomir Čosić. U proljeće 1949. godine osnovan je u Sarajevu i Tehnički fakultet sa dva odsjeka: arhitektonskim i građevinskim, s prof. ing. Aleksandrom Trumićem na čelu. Iste godine formiran je i Veterinarski fakultet. Time su, zapravo, osigurane pretpostavke za konačno formiranje Univerziteta u Sarajevu.

Osnivanje i djelovanje Univerziteta u Sarajevu

Tokom proteklih sedam decenija (1949–2019) Univerzitet u Sarajevu se afirmirao u respektabilnu naučno-obrazovnu ustanovu koja u svojoj historiji bilježi kako periode naglog

Promocija Medicinskog fakulteta 1949. godine

razvoja, sazrijevanja i blistavih uspona tako i periode povremenih stagnacija sve do strašnih ratnih razaranja za vrijeme agresije na BiH (1992–1995). Svaki period je donosio nove izazove, ali i nova saznanja i nova rješenja u odlučivanju o razvoju Univerziteta. Proteklo razdoblje djelovanja Univerziteta analitičari su obično dijelili u više faza. Nekada su to bile prepoznatljive četiri faze (prva faza od 1945. do 1954. godine; druga faza od 1954. do 1970. godine; treća faza od 1970. do 1985. godine; četvrta faza od 1985. do 1992. godine), u nekim drugim monografijama se govorilo o šest, čak i sedam faza, a danas nam se, iz ove perspektive, čini da je primjerenije govoriti o tri jasno prepoznatljiva perioda razvoja Univerziteta u Sarajevu i njegovom utjecaju na razvoj bosanskohercegovačkog društva.

Tako se *prvi period* djelovanja Univerziteta u Sarajevu i njegovog specifičnog utjecaja na razvoj bosanskohercegovačkog društva odnosi na vrijeme od 1949. do 1990, što se poklapa sa vremenom socijalističke izgradnje Bosne i Hercegovine, jedne od republika FNRJ odnosno SFRJ. *Drugi period* bi se odnosio na raspad SFRJ i osamostaljivanje Republike Bosne i Hercegovine, te na vrijeme agresije i opsadu Sarajeva koja je odredila posebne uvjete rada Univerziteta u Sarajevu (1990–1996). *Treći period* obuhvata razvoj Univerziteta u Sarajevu u postdejtonskom vremenu, kada se obnavljaju stari sporazumi i osnažuje internacionalno povezivanje visokog obrazovanja, uključivanje u jedinstveni evropski univerzitetski prostor, zahvaljujući informacionim tehnologijama, te uključivanje u Bolonjski reformski proces (od 1996. do danas).

Unutar ova tri važna i sasvim specifična perioda egzistiranja, razvoja i djelovanja Univerziteta u Sarajevu moguće je prepoznati i neke kraće periode ili faze od posebnog značaja za razvoj Univerziteta.

Prvi period djelovanja Univerziteta u Sarajevu (1949–1990)

Pored fakulteta koji su osnovani do 1949. godine i koji su činili temelj za osnivanje Univerziteta u Sarajevu, nastavljen je i nakon toga vrlo intenzivan razvoj visokog školstva sve do kraja sedamdesetih godina. Nakon osnivanja Univerziteta slijedi formiranje još nekoliko vrlo značajnih fakulteta i studija.

Tako je 1950. godine osnovan Filozofski fakultet, zatim Ekonomski fakultet (1952), Muzička akademija (1955), te Prirodno-matematički fakultet (1960), koji se više godina razvijao u okviru Filozofskog fakulteta, čime je zaokruženo statusno pozicioniranje Univerziteta kao društveno relevantnog faktora razvoja zemlje u cjelini.

Briga društva za razvoj visokog obrazovanja ovim nije stala niti je umanjena. Naprotiv, Narodna Republika Bosna i Hercegovina, u stalnom nastojanju da ubrza razvoj zemlje visoko vrednujući naučna istraživanja, osniva 1951. godine Naučno društvo BiH, koje je u početku imalo tri odjeljenja sa 15 članova, uglavnom najuglednijih univerzitetskih profesora i naučnika.

Promocija na Medicinskom fakultetu

Petnaest godina kasnije (1966) na temeljima Naučnog društva će se formirati Akademija nauka i umjetnosti BiH, koja će do današnjih dana, zajedno sa Univerzitetom u Sarajevu i njegovim naučnoistraživačkim kapacitetima, dati neprocjenljiv doprinos razvoju bosanskohercegovačkog društva.

Daljnji razvoj Univerziteta u Sarajevu intenziviran je nakon 1954. godine kada je na saveznom (jugoslavenskom) nivou donesen Opći zakon o univerzitetima. Skupština Republike Bosne i Hercegovine na osnovu spomenutog zakona usvaja Zakon o visokom školstvu i zakone o osnivanju novih visokoškolskih ustanova. Tako dolazi do daljnjeg širenja visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini. Pored formiranja Prirodno-matematičkog fakulteta (1960), osnovan je Mašinski fakultet (1958), iz koga se kasnije razvio i Elektrotehnički fakultet (1961), Fakultet političkih nauka (1961), Akademija likovnih umjetnosti (1972), Stomatološki (1974) i Farmaceutski fakultet koji su do tada djelovali kao odsjeci pri Medicinskom fakultetu, Viša medicinska škola (1973) – kasnije Fakultet zdravstvenih studija, Fakultet za saobraćaj i komunikacije (1977), Fakultet za fizičku kulturu i Akademija scenskih umjetnosti (1981).

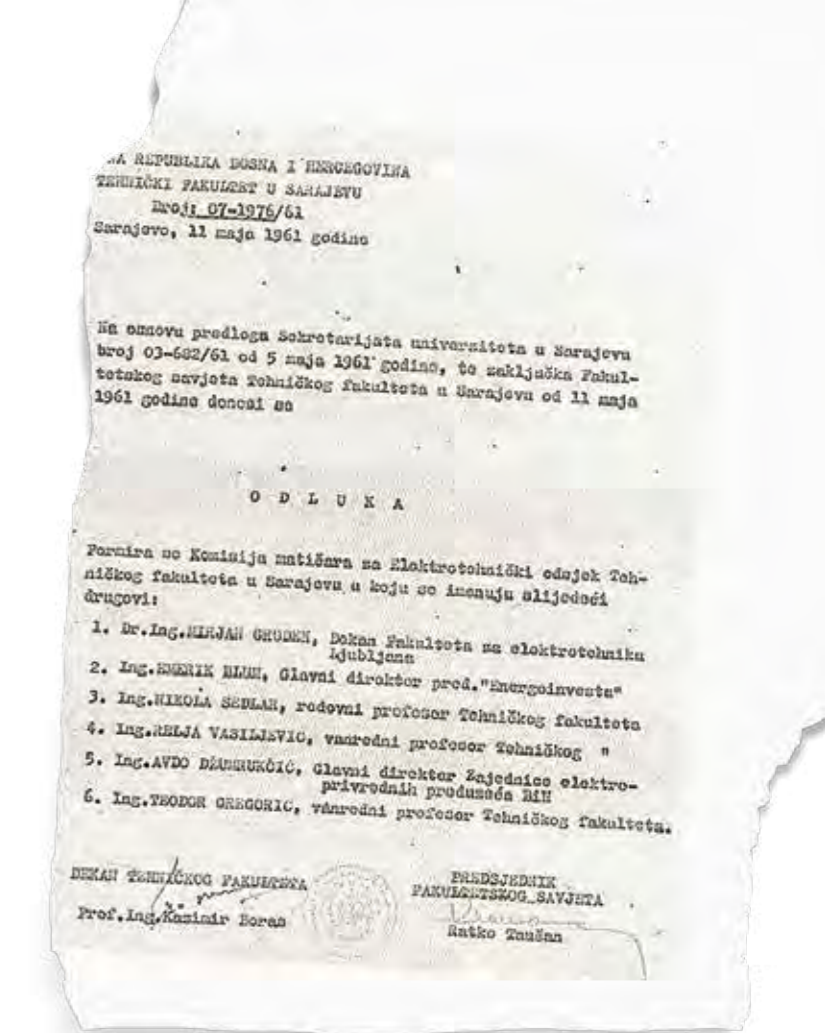
Uporedo sa razvojem nastavno-naučnih potencijala Univerziteta u Sarajevu najprije nezavisno, a zatim integrirano, razvijali su se i naučni instituti, današnja nastavna baza Univerziteta. Osnivani su sljedećim redom: Orijentalni institut (1950), Institut za historiju (1959), Institut za jezik (1972), Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju (1988),

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava (1992).

Istovremeno se vodilo računa i o izgradnji smještajnih kapaciteta za studente čiji broj je u naglom porastu na novoformiranim fakultetima na koje se sve više upisuju i studenti iz dijela Dalmacije, Crne Gore i Srbije, posebno Sandžaka.

U tom periodu teološke visokoškolske ustanove koje nisu imale pravo rada, prema načelu „odvojenosti škole i vjerskih zajednica u socijalističkoj državi“ i u skladu s Ustavom ondašnje Jugoslavije (1946) te Zakonom o vjerskim zajednicama iz 1953. godine, počinju sa radom i to Katolički bogoslovni fakultet (1969) i Islamski teološki fakultet (1977) – kasnije Fakultet islamskih nauka. Punopravne članice Univerziteta u Sarajevu ove ustanove će postati tek 2013. godine.

Usljedila je i reforma obrazovanja, uključujući inoviranje nastavnih planova i programa, te modernizacija nastavno-naučnog procesa na Univerzitetu u cjelini. Učinjeni su prvi koraci „u samoupravnom organiziranju fakulteta, sa željom da se smanji utjecaj centara moći izvan univerzitetskih krugova“, kako je to naglašeno u jednoj od prethodnih monografija (45 godina rada Univerziteta), pri čemu su i studenti prvi put uključeni u univerzitetske organe upravljanja. Školovanje mladih i stručnih kadrova značilo je osiguravanje ključne pretpostavke za prevazilaženje ekonomske zapuštenosti i drugih zapuštenosti i zaostalosti ovih prostora, odnosno za ubrzani razvoj bosanskohercegovačkog društva.

Primjera radi, u školskoj 1959/60. godini na fakultetima Sarajevskog univerziteta studiralo je oko 6.000 studenata, sa oko 530 profesora i saradnika, visokokvalificiranih stručnjaka koji su bili uključeni ne samo u nastavni proces nego i u razna naučna istraživanja.

U tom periodu se unutar univerzitetske infrastrukture osnivaju naučni instituti i istraživačko-razvojni centri. Istovremeno, rastu i privredni kapaciteti i velike firme i privredni sistemi osnivaju vlastite istraživačko-razvojne institute i centre koji međusobnom saradnjom doprinose razvoju naučnoistraživačke djelatnosti i napretku samog bosansko-hercegovačkog društva.

Ne treba zaboraviti na stalni naučnoistraživački doprinos Akademije nauka i umjetnosti BiH kao najrespektabilnije naučne i umjetničke institucije u Bosni i Hercegovini, u koju su od samog početka najvećim dijelom bili uključeni profesori Sarajevskog univerziteta i voditelji istraživačko-razvojnih centara.

Tako je u školskoj 1975/76. godini Univerzitet u Sarajevu obuhvatao 24 članice (fakulteta i akademija) sa 38.272 studenta. Naučnoistraživačka djelatnost je u stalnom usponu potpomognuta velikim privrednim sistemima sa međunarodnom reputacijom.

Ovo je vrijeme kada se inoviraju nastavni planovi i programi, općenito podiže nivo kvaliteta studija, kadrovski podmlađuje Univerzitet, širi međuuniverzitetska saradnja kako u zemlji tako i na internacionalnom planu, vrijeme unapređenja društvenog statusnog pozicioniranja studenata itd. Istovremeno, uz smanjivanje operativnog involviranja državnih organa u rad Univerziteta odvijao se proces njegovog pretvaranja u „samoupravnu zajednicu fakulteta i visokih škola“, što je posebno došlo do izražaja sa ustavnim promjenama iz 1963. godine u tadašnjoj Jugoslaviji, kada su iste definirane kao „samostalne i samoupravne radne organizacija od posebnog društvenog interesa“.

Univerzitet u Sarajevu svojim kadrovskim i naučnim kapacitetima pomaže osnivanje isturenih odjeljenja i pojedinih fakulteta u drugim sredinama BiH i učestvuje u osnivanju drugih bosanskohercegovačkih univerziteta: Banja Luka (1975), Tuzla (1976), Mostar (1977). Za ovdašnje prilike došlo je do fascinantnog porasta broja studenata.

Naučni, obrazovni i istraživačko-razvojni značaj ovog univerziteta uveliko su potvrđivali njegovi brojni bivši studenti koji su u raznim privrednim, proizvodnim, naučno-stručnim i umjetničkim područjima ostvarivali vrhunske rezultate, bili uvažavani i dobivali svjetska priznanja. Unutar Univerziteta i njegovih članica, odnosno naučnoistraživačkih instituta,

realizirani su brojni naučnoistraživački projekti, uključujući i aplikativno-razvojne projekte u društvu, u velikim firmama i privrednim sistemima poput „Energoinvesta“, „Unisa“, „Šipada“, „Famosa“ i drugih.

Univerzitet u Sarajevu i njegove članice odigrali su važnu ulogu u nastanku i razvoju velikih kompanija u Sarajevu i Bosni i Hercegovini u periodu od šezdesetih do kraja osamdesetih godina prošlog vijeka. Izrastanje „Energoinvesta“, „Unisa“, UPI-a, „Šipada“, „Famosa“, „Hidrogradnje“, „Rudarsko-metalurškog kombinata“, „Vitexa“, „Sodaso“, „Incela“, „Zraka“ i drugih, nešto manjih kompanija, nezamislivo je bez školovanog kadra koji je stjecao znanja i diplome na Univerzitetu u Sarajevu, kao i bez tijesne saradnje između Univerziteta i privrede i obostranog korištenja naučnih i stručnih kapaciteta. Većina fakulteta formira svoje naučnoistraživačke centre i institute. Uspostavlja se direktna naučnoistraživačka saradnja fakulteta sa privrednim organizacijama i državnim institucijama. Formiranje spomenutih privrednih sistema u Bosni i Hercegovini, od kojih većina sa značajnom izvoznom orijentacijom na svjetsko tržište, omogućilo je povezivanje naučnog stvaralaštva univerzitetskih profesora sa razvojno-istraživačkim centrima u privredi i usvajanje dominirajućih tehnologija na svjetskom tržištu.

S obzirom na to da su ove kompanije zapošljavale i po nekoliko desetaka hiljada uposlenika, jasno je koliki utjecaj je Univerzitet u Sarajevu imao na ukupan društveni i privredni razvoj svoje zemlje i okruženja. Istovremeno je postojao i povratni utjecaj afirmiranih kadrova i eksperata na vlastiti univerzitet.

Indikativan je primjer „Energoinvesta“, jednog od pet najvećih izvoznika iz bivše Jugoslavije, koji je kroz svoj poslovni odbor ostvarivao usku saradnju sa Elektrotehničkim fakultetom Univerziteta u Sarajevu i to putem zajedničkog definiranja nastavnih planova i programa, naučnoistraživačkog rada, specijalizacije kadrova, upisnih kvota i saradnje sa vanjskim institucijama. Rast i razvoj „Energoinvesta“ bio je primjer uspješne saradnje privrednoga giganta i Univerziteta u Sarajevu, kroz koji je Univerzitet ostvarivao presudan utjecaj na razvoj svoje okoline.

I mnogi drugi primjeri potvrđuju da se razvijala tijesna saradnja između Univerziteta i privrednih sistema u skoro svim oblastima privrede: informacioni sistemi, energetika, mašinska i metalna industrija, poljoprivreda, prehrambena industrija, šumarstvo i drvna industrija, hemijska i tekstilna industrija i mnogim drugim. Većina članica Univerziteta je na taj način prenosila nova znanja na privredu i proizvodnju i time bila jedan od važnih pokretača i nosilaca progressa cjelokupnog bosanskohercegovačkog društva.

Progodna poštanska marka izdata povodom 30 godina Univerziteta i Sarajevu

Kulminaciju svoje naučnoistraživačke i naučno-nastavne funkcije Univerzitet u Sarajevu je dostigao krajem 80-ih godina prošlog stoljeća (1984/85), nakon usaglašavanja društvenih, privrednih i naučnih potencijala za pokretanje programiranih makroprojekata u funkciji ostvarivanja društvenih ciljeva (DC) budućeg razvoja. Tada je i stopa izdvajanja za nauku u BiH dostigla svoj historijski maksimum (1,5% BDP-a, sa projekcijama da će do kraja realizacije makroprojekata stopa izdvajanja za nauku rasti do 3%).

Na prvom konkursu za „izradu izvedbenih projekata istraživanja društvenih ciljeva“ (koji je zatvoren 19. aprila 1985. godine) bili su sljedeći makroprojekti:

- I** Teorijska baza samoupravnog socijalističkog sistema, strukturalno-funkcionalni i vrijednosni aspekt, uz uvažavanje zakonomjernosti savremene ljudske produkcije i podjele rada
- II** Razvoj teorijskih osnova ekonomsko-socijalnog sistema koji će efikasno funkcionisati na bazi samoupravnog produkcionog odnosa, društvenog vlasništva i neposrednog (plan) i posrednog (tržište) upravljanja tokovima reprodukcije
- III** Razvoj, organizacija i upravljanje razvojem materijalne i intelektualne proizvodnje u uslovima savremenih promjena u svijetu
- IV** Mineralni, biološki i vodni resursi kao materijalna osnova za razvoj društva – otkrivanje novih i racionalno gazdovanje postojećim

V Proizvodnja kvalitetnih materijala na pretežno vlastitim prirodnim izvorima

VI Osposobljavanje za samostalan razvoj biotehnologija na bazi genetičkog inženjerstva u procesima proizvodnje hrane, uzgoja šuma, proizvodnje farmaceutskih i drugih bioloških supstanci

VII Korištenje multifunkcionalnih vrijednosti šumskih ekosistema i čuvanje njihove stabilnosti – povećanje proizvodnje drveta i drugih proizvoda šume – proizvodnja vlastitih sredstava rada i razvoj domaćih tehnologija

VIII Razvoj i proizvodnja energetske, procesne i druge mašinske i elektroopreme veće efikasnosti i na bazi malootpadnih tehnologija, sa novim vidovima konverzije energije

IX Široka distribucija i primjena sistema produktike u različitim djelatnostima

X Stvaranje i proizvodnja vlastitog biološkog repromaterijala, osvajanje novih tehnologija i proizvoda i obezbjeđivanje društveno-ekonomskih i drugih pretpostavki za razvoj savremene poljoprivrede i prehrambene industrije

XI Proizvodnja električne energije putem nuklearne tehnologije sa korištenjem toplotnih gubitaka i proizvodnja i korištenje vodnih potencijala u vezi sa društvenim ciljevima IV i X

XII Jedinstveni programski fleksibilni sistem obrazovanja u kome bi školski sistem prvenstveno davao bazična znanja i razvoj sposobnosti a sistem permanentnog obrazovanja konkretna tekuća znanja

XIII Istraživanja u oblasti arheologije, etnologije, historije, historije umjetnosti, historije književnosti, lingvistike i drugih društvenih nauka koja bi omogućila izradu sintetskih djela šireg značaja

XIV Poboljšanje efikasnosti (ekonomičnosti i kvaliteta) zaštite zdravlja stanovništva intenzivnim korištenjem raspoloživih resursa, većim oslanjanjem na biomedicinske nauke i boljom organizacijom zdravstvene djelatnosti

XV Razvijanje sistema globalnog praćenja parametara kvaliteta čovjekove životne sredine koji omogućuje programiranje i projektovanje konkretnih akcija na očuvanju ekološke ravnoteže

Koliko je za većinu naučnoistraživačkih institucija i istraživača bila neočekivana stopa izdvajanja govori i činjenica da se mnogi nisu uključili u realizaciju spomenutih izvedbenih projekata. Kada je postalo sasvim izvjesno da će finansijska sredstva biti stvarno obezbjeđena, insistirali su na određenim, čak i velikim izmjenama i dopunama, pa je konačna lista ciljeva i potciljeva bila kako slijedi:¹

- 1.** Teorijska baza samoupravnog socijalističkog sistema, strukturalno-funkcionalni i vrijednosni aspekt, uz uvažavanje zakonomjernosti savremene ljudske produkcije i podjele rada
(Teorijska baza samoupravljanja)
- 2.** Razvoj teorijskih osnova ekonomsko-socijalnog sistema koji će efikasno funkcionisati na bazi samoupravnog produkcionog odnosa, društvenog vlasništva i neposrednog (plan) i posrednog (tržište) upravljanja tokovima reprodukcije *(Ekonomsko-socijalni sistem čijim (plasnko-kurentnim) tržištem rada, roba i socijalnih boniteta upravlja razvijen sistem samoupravnog odlučivanja. Izgrađena integralna struktura društvenog informaciono-modelnog sistema za samoupravno odlučivanje)**
(Privredni sistem)
- 3.** Razvoj, organizacija i upravljanje razvojem materijalne i intelektualne proizvodnje u uslovima savremenih promjena u svijetu
(Razvoj materijalne i intelektualne proizvodnje)
- 4.** Mineralni, biološki i vodni resursi kao materijalna osnova za razvoj društva – otkrivanje novih i racionalno gazdovanje postojećim
(Resursi)
- 5.** Proizvodnja kvalitetnih materijala na pretežno vlastitim prirodnim izvorima *(Istraživanje i razvoj savremenih materijala)**
(Savremeni materijali)
- 6.** Osposobljavanje za samostalan razvoj biotehnologija na bazi genetičkog inženjerstva u procesima proizvodnje hrane, uzgoja šuma, proizvodnje farmaceutskih i drugih bioloških supstanci
(Genetički inženjering)
- 7.** Korištenje multifunkcionalnih vrijednosti šumskih ekosistema i čuvanje njihove stabilnosti – povećanje proizvodnje drveta i drugih proizvoda šume – proizvodnja vlastitih sredstava rada i razvoj domaćih tehnologija
(Šumarstvo i prerada drveta)
- 8.** Razvoj i proizvodnja energetske, procesne i druge mašinske i elektroopreme veće efikasnosti i na bazi malootpadnih tehnologija, sa novim vidovima konverzije energije
(Energetska, procesna i druga mašinska i elektrooprema)
- 9.** Široka distribucija i primjena sistema produktike u različitim djelatnostima
(Produktika)
- 10.** Stvaranje i proizvodnja vlastitog biološkog repromaterijala, osvajanje novih tehnologija i proizvoda i obezbjeđivanje društveno-ekonomskih i drugih pretpostavki za razvoj savremene poljoprivrede i prehrambene industrije
(Poljoprivreda)

Oglas iz 1985. godine

- 11.** Proizvodnja električne energije putem nuklearne tehnologije sa korištenjem toplotnih gubitaka i proizvodnja i korištenje vodnih potencijala u vezi sa društvenim ciljevima IV i X
(Energetika)
- 12.** Jedinstveni programski fleksibilni sistem obrazovanja u kome bi školski sistem prvenstveno davao bazična znanja i razvoj sposobnosti, a sistem permanentnog obrazovanja konkretna tekuća znanja *(Tendencije u koncepcijama uspostavljanja optimalnih odnosa između fundamentalno-razvojnog i profesionalno-radnog obrazovanja i vaspitanja)*
(Obrazovanje)
- 13.** Istraživanja u oblasti arheologije, etnologije, historije, historije umjetnosti, historije književnosti, lingvistike i drugih društvenih nauka koja bi omogućila izradu sintetskih djela šireg značaja
- 13.1** Arheologija, etnologija, istorija *(likovne umjetnosti, arhitekture i urbanizma)* *(Istraživanje u oblasti arheologije, etnologije i istorije (likovne umjetnosti, arhitekture i urbanizma))*
- 13.2** Istorija *(Istraživanje iz oblasti istorije BiH)*
- 13.3** Jezik *(Standardno-jezički izraz srpskohrvatskog odnosno hrvatskosrpskog jezika u Bosni i Hercegovini)*

13.4 Književnost (*Književnost naroda i narodnosti Bosne i Hercegovine: Pripremni radovi za izradu istorije Književnosti naroda i narodnosti BiH*)

14. Poboljšanje efikasnosti (ekonomičnosti i kvaliteta) zaštite zdravlja stanovništva intenzivnim korištenjem raspoloživih resursa, većim oslanjanjem na biomedicinske nauke i boljom organizacijom zdravstvene djelatnosti (*Zdravstvo i medicina*)

15. Razvijanje sistema globalnog praćenja parametara kvaliteta čovjekove životne sredine koji omogućuje programiranje i projektovanje konkretnih akcija na očuvanju ekološke ravnoteže (*Zaštita čovjekove sredine*)

16. Istraživanje, razvoj i uvođenje savremenih tehnologija u eksploataciji mineralnih sirovina na osnovama mehanizacije i automatizacije proizvodnih procesa iz domaće proizvodnje opreme (*Rudarstvo*)

17. Teorijske i metodološke osnove sistema planiranja i upravljanja prostorom (*Prostorni sistem*)

Posebno treba naglasiti da su u koncipiranju očekivanih sadržaja istraživanja u okviru DC-ova učestvovali najkompetentnije institucije i pojedinci iz ondašnjih jugoslavenskih centara, u procesu usaglašavanja interesa društvenopolitičkih struktura, velikih privrednih sistema i akademske zajednice. Nositelji i koordinatori tih aktivnosti bili su ANUBiH, SIZ² nauke BiH, Univerzitet i Privredna komora SRBiH a učesnici: SOUR³ „Energoinvest“, SOUR „SBS“ Sarajevo, SOUR „UPI“ Sarajevo, Sarajevo, SOUR „ŠIPAD“ Sarajevo, SOUR „AIPK“ Banja Luka, SOUR „Agrokomerc“ Velika Kladuša, SOUR APRO „Hercegovina“ Mostar, SIZ za vodoprivredu BiH.

Taj proces je podrazumijevao i finalnu javnu raspravu o predloženim „izvedbenim projektima“ DC-ova, njihovim „tematskim oblastima“ i „istraživačkim zadacima“. Istraživanja su planirana za pet godina, sa projekcijama nastavka najpropulzivnijih oblasti i u narednoj petoljetki. Nakon prve tri godine realizacije svakog DC-a, organizovana je recenzija o postignutim rezultatima (sa izvještajima o napredovanju) a neuspješni projekti isključivani su iz nastavka finansiranja.

Ulaganje u spomenute makroprojekte omogućilo je radikalno povećanje investicija u savremenu opremu i ostalu infrastrukturu, a osobito u mladi istraživački kadar (uključujući i postdiplomsko usavršavanje), u svim uključenim naučno-istraživačkim i obrazovnim jedinicama Univerziteta u Sarajevu i u vanuniverzitetskim institutima.

Početkom devedesetih godina prošlog stoljeća Univerzitet u Sarajevu imao je 24 članice, 12 naučnoistraživačkih instituta sa 1.500 nastavnika i saradnika u stalnom radnom odnosu. Treba naglasiti da je do kraja prvog perioda, odnosno u prvih 45 godina djelovanja ovog univerziteta, diplomu steklo

118.760 studenata, a doktorat 1.759 kandidata. Visokoškolske ustanove Univerziteta u Sarajevu sa svojom razvijenom kadrovskom osnovom osvajaju novi kvalitet u oblasti naučnog i naučnoistraživačkog rada.

Izdavačka djelatnost je bila dosegla zavidan nivo, počevši od udžbeničke i pomoćne literature za studiranje, preko brojnih stručnih časopisa, pa do publikacija različitog naučno-stručnog spektra. Vidljivi su dometi naučnog stvaranja profesora Sarajevskog univerziteta, prije svega, po obuhvatu i broju knjiga i naučnih studija. Prema bibliografiji univerzitetskih i naučnih publikacija za period 1949–2009. godine, napisane su i objavljene 4.392 knjige i naučne studije. Kad se izuzmu četiri ratne godine (1992–1996), Univerzitet u Sarajevu je svake godine izdavao u prosjeku 78 knjiga ili naučnih publikacija. Nije postojala oblast privrednog i društvenog razvoja u vremenu od 1960. do 1990. godine u kojoj fakulteti i njihovi istraživački centri nisu svojim naučnim studijama dali doprinos razvoju novih proizvodnji i tehnologija, kao i cjeline bosanskohercegovačkog društva. Takav doprinos naučnoistraživačkog rada profesora Univerziteta u Sarajevu ostvaren je u oblasti prirodno-matematičkih, tehničkih i društvenih nauka. Bila je uspostavljena sistemska podrška naučnoistraživačkom radu uvođenjem Republičkog fonda za nauku.

Unutar razvoja visokog obrazovanja razvijena je i društveno-sportska aktivnost studenata. Kulturno-umjetničko društvo „Slobodan Princip Seljo“ sa svojim programima učestvovalo je na manifestacijama u svim većim gradskim i univerzitetskim centrima u Evropi i svijetu. Univerzitetsko sportsko društvo „Bosna“ razvijalo je više sportskih disciplina. Košarkaški klub „Bosna“ postat će šampion Evrope 1979. godine.

Drugi period djelovanja Univerziteta u Sarajevu (1991–1996)

Stalni uspon, rast i razvoj Bosne i Hercegovine koji se manifestirao značajnim uspjesima u privrednom, kulturnom, umjetničkom, inovatorsko-proizvodnom planu naglo je prekinut brutalnom agresijom i svekolikom devastiranjem, koje se, na dramatičan način, prelomilo i preko Univerziteta u Sarajevu. Time je, zapravo, ovaj univerzitet ušao u svoj novi period (1991–1996) koji je vezan za raspad SFR Jugoslavije, prve višestranačke izbore u BiH, agresiju na BiH i dugotrajnu opsadu Sarajeva, što je snažno obilježilo rad Univerziteta, njegovih nastavnika i studenata, kao i cjelokupni stvaralački i obrazovni rad.

Agresija na Bosnu i Hercegovinu, kako je to detaljnije opisano u objavljenoj knjizi pod naslovom „1479 dana opsade Univerziteta u Sarajevu“ (2007), zatekla je ovaj univerzitet u procesu njegovog transformiranja i inoviranja nastavnih sadržaja, u iznalaženju i uvođenju efikasnijih organizacionih oblika upravljanja. Dugotrajna opsada i bezočno razaranje grada Sarajeva ne samo da su započete aktivnosti na Univerzitetu zaustavili nego su i njegovu cjelokupnu infrastrukturu, stvaranu gotovo pola stoljeća, u velikoj mjeri uništili. Nestali su u plamenu ili pak u neobarbarskom razaranju uništeni brojni univerzitetski

Sarajevo u ratnom periodu

objekti, oprema, bibliotečki fondovi, što je, nerijetko, zahvaljujući TV-kamerama, mogao pratiti i cijeli svijet.

Većina objekata javnih ustanova, a među njima i fakulteti u sastavu Univerziteta u Sarajevu, granatiranjem su djelimično ili potpuno srušene. Univerzitet u Sarajevu ostao je bez zgrada Narodne i univerzitetske biblioteke RBiH, Šumarskog, Saobraćajnog, Poljoprivrednog i Elektrotehničkog fakulteta. Zgrade Filozofskog, Prirodno-matematičkog, Mašinskog i Fakulteta za fizičku kulturu su granatiranjem teško oštećene i devastirane, a preostalih petnaestak fakulteta i akademija u sastavu Univerziteta u Sarajevu doživjelo je velika razaranja i uništavanje dragocjene opreme, uključujući i onu koja je, za to doba, bila najsavremenija i tek stavljena u funkciju. Uništeni su i devastirani studentski domovi, restorani u kojima se hranilo preko 3.000 studenata. Teško je stradao Klinički centar Univerziteta, Zavod za zaštitu studenata itd. Grube procjene, koje su sačinile stručne službe Rektorata Univerziteta u Sarajevu, kazuju da šteta koju je pretrpio Univerzitet u Sarajevu iznosi oko 90 miliona američkih dolara.

Predratni broj nastavnika na Univerzitetu je prepolovljen. Od predratnih 1.449 nastavnika i saradnika u gradu pod opsadom je ostalo oko 786 nastavnika. Devet nastavnika, pet saradnika i 73 člana vannastavnog osoblja je ubijeno. Stradala su i 143 studenta. Veliki je broj ranjenih (19 nastavnika, osam saradnika, 59 iz reda ostalih uposlenika).

Rukovodstvo Univerziteta, zajedno sa ostalim uposlenicima u tim teškim danima, zahvaljujući izuzetnom entuzijazmu i zalaganju, uspijeva održati kontinuitet i dignitet rada Univerziteta unatoč svekolikoj oskudici i izuzetno rizičnim uvjetima djelovanja. Rektorat Univerziteta u Sarajevu, uz podršku ratnog Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine i institucija grada Sarajeva i uz enormna ljudska odricanja, uspijeva da uprkos ratnim uvjetima organizira rad Univerziteta u Sarajevu. Poseban doprinos u to vrijeme dao je prof. dr. Faruk Selesković, ratni vršilac dužnosti rektora, koji je svojim požrtvovanjem i upornim zalaganjem uspio da osigura rad svih visokoškolskih ustanova. Nastava je izvođena u veoma nepovoljnim uvjetima i velikim opasnostima za život i studenata i nastavnika. U školskoj 1992/93. godini oko dvije trećine članica Univerziteta, a već u narednoj školskoj godini (1993/94) sve njegove visokoškolske ustanove uspijevaju da organiziraju nastavni proces. Takav odnos rukovodstva Univerziteta i odricanja nastavnog osoblja neosporno su doprinijeli očuvanju i kontinuitetu opstojnosti Univerziteta u Sarajevu.

Istina, broj studenata je bio drastično smanjen u odnosu na predratni period (u 1991/92. godini bilo je 32.000, a 1994/95. svega 9.000 studenata!), što je i logično s obzirom na potpunu blokadu Sarajeva. Čak i u najtežim ratnim uvjetima Univerzitet u Sarajevu pokazuje svoju odlučnost i snagu da pruži otpor agresiji i destrukciji života osnivanjem dviju novih visokoškolskih ustanova unutar Univerziteta (Kriminalistički fakultet, danas Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurno-

sne studije, i Pedagoška akademija u Zenici, danas Filozofski fakultet Univerziteta u Zenici) te pokretanjem postdiplomskih studija na nekoliko fakulteta. Na taj način Univerzitet u Sarajevu je, radom u ratnim uvjetima, stalno potvrđivao ne samo da je nosilac razvoja bosanskohercegovačkog društva nego i važan činilac u odbrani Bosne i Hercegovine i očuvanju njene državnosti.

Nakon ratnog vremena i donošenja dejtonskog Ustava (1995) nadležnost nad obrazovanjem u Federaciji BiH preuzimaju kantoni, čime i Univerzitet u Sarajevu, kao najstarija visokoškolska institucija, ostaje bez systemske podrške države, posebno za naučni i naučnoistraživački rad. Izdvajanja za naučnoistraživački rad su minimalna i značajno zaostaju za drugim sredinama u regionu i Evropi. Za nauku se izdvaja svega 0,1% društvenog proizvoda.

Treći period djelovanja Univerziteta u Sarajevu (1996–2019)

Nakon zaustavljanja ratnih djelovanja uslijedila je fizička obnova Univerziteta odnosno njegovih članica. Nije se radilo samo o saniranju zgrada nego i o osiguravanju neophodne opreme za nastavno-naučnu djelatnost. Zahvaljujući donatorskim sredstvima koja su pristizala iz niza prijateljskih zemalja, među kojima su se posebno isticala Austrija, Kanada, Italija te Evropska unija i Ujedinjene nacije, to je relativno uspješno sanirano. U periodu od 1995. do 2000. godine kandidiran je i, na bazi donatorskih sredstava, podržan niz projekata vezanih za rekonstrukciju i nabavku opreme, čija je vrijednost preko 20 miliona KM.

Odlukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine preneseno je pravo korištenja bivše kasarne „Maršal Tito“ na Univerzitet u Sarajevu, sa ciljem da se na tom lokalitetu izgradi moderan univerzitetski kampus. U tu svrhu, a zahvaljujući donatorskim sredstvima koja je osigurala Islamska banka za razvoj (IDB), već je urađen dio projektne dokumentacije (master-plan kampusa, s projekcijom potreba za narednih 50 godina, a što je zasnovano na evropskim standardima za visoko obrazovanje).

Jedan dio objekata spomenute kasarne bilo je moguće odmah poslije rata adaptirati i u njih smjestiti nekoliko fakulteta: Fakultet za saobraćaj i komunikacije, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Elektrotehnički fakultet, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, Farmaceutski fakultet te Nacionalnu i univerzitetsku biblioteku Bosne i Hercegovine.

Uporedo sa urađenim obnavljani su i kadrovski potencijali Univerziteta. Zajedno sa ostalim univerzitetima u Bosni i Hercegovini Univerzitet u Sarajevu 1996. godine pristupa evropskim programima podrške reformi visokog obrazovanja, čime se stvara povoljna klima i ambijent za nastavak stabilnog i kontinuiranog razvoja i potpunije uključivanje Univerziteta u savremene evropske i svjetske akademske tokove. Osnovni cilj tih reformskih aktivnosti vezan je za unapređenje kvaliteta i efikasnosti naučnoistraživačke djelatnosti Univerziteta u Sarajevu.

U daljnjem slijedu obnove i jačanja visokog obrazovanja Bosna i Hercegovina potpisuje Bolonjsku deklaraciju u septembru 2003. godine, izražavajući na taj način svoju spremnost u pogledu priključivanja ranije započetom procesu izgrađivanja harmoniziranog evropskog prostora visokog obrazovanja (EHEA), a Univerzitet u Sarajevu odmah pristupa pripremama za njenu implementaciju. Već u školskoj 2005/2006. godini upisana je prva generacija studenata prema novim nastavnim planovima i programima, inoviranim standardima i normativima, bolonjskim principima studiranja, čime je otvorena nova faza razvoja ovog univerziteta. U oktobru 2008. godine promovirano je 1.225 diplomiranih studenata prve generacije bolonjskog modela studiranja.

U međuvremenu su usvojeni novi zakoni o visokom obrazovanju (2008, a potom i 2017. godine), na osnovu kojih se pristupilo izradi Statuta integriranog Univerziteta u Sarajevu. Uz ranije usvojena Pravila studiranja za prvi (dodiplomski) i drugi (master) ciklus, to je učinjeno i za treći (doktorski) nivo studiranja. Usvojen je i Pravilnik o korištenju akademskih titula i stjecanju naučnih i stručnih znanja na visokoškolskim ustanovama. Danas su, uz samoevaluaciju, prisutne aktivnosti na Univerzitetu usmjerene na uspostavljanje sistema upravljanja kvalitetom u skladu s odredbama Bolonjske deklaracije i uspješno rukovođenje istim.

Slijedom temeljnih principa Velike povelje evropskih univerziteta, koja preferira autonomiju univerzitetske djelatnosti, od izuzetnog je značaja da i Univerzitet u Sarajevu funkcioniра na moralnim načelima, da unutar njega edukacijska djelatnost bude povezana s naučnoistraživačkom, koja će počivati na slobodi istraživanja, zaštiti od bilo kojeg vida netrpeljivosti i zatvaranja, ideološkog „kontaminiranja“ i slično. Bez toga je iluzorno očekivati dosezanje stvarnog kvaliteta nastavnog procesa.

Danas Univerzitet u Sarajevu čini šest grupacija fakulteta, akademija i instituta i to: *Grupacija društvenih nauka* (Ekonomski fakultet, Fakultet sporta i tjelesnog odgoja, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Fakultet političkih nauka, Pravni fakultet, Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i Fakultet za upravu – pridružena članica), *Grupacija medicinskih nauka* (Fakultet zdravstvenih studija, Farmaceutski fakultet, Medicinski fakultet, Stomatološki fakultet sa klinikama, Veterinarski fakultet i Klinički centar Univerziteta u Sarajevu), *Grupacija humanističkih nauka* (Fakultet islamskih nauka, Filozofski fakultet, Katolički bogoslovni fakultet, Pedagoški fakultet, Institut za jezik, Institut za historiju i Orijentalni institut), *Grupacija tehničkih nauka* (Arhitektonski fakultet, Elektrotehnički fakultet, Fakultet za saobraćaj i komunikacije, Građevinski fakultet, Mašinski fakultet), *Grupacija prirodno-matematičkih i biotehničkih nauka* (Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, Prirodno-matematički fakultet, Šumarski fakultet i Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju), *Grupacija umjetnosti* (Akademija likovnih umjetnosti, Akademija scenskih umjetnosti, Muzička akademija). Nastavna baza Univerziteta u Sarajevu su Klinički centar Univerziteta

Promocija doktora nauka i umjetnosti Univerziteta u Sarajevu, juni 2019.

u Sarajevu i Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine i ujedno su i pridružene članice.

Nastavni, naučnoistraživački i umjetničkoistraživački rad izvodi se na Univerzitetu u Sarajevu u okviru 25 fakulteta i akademija, 5 naučnoistraživačkih instituta, 1 pridružene članice te velikog broja fakultetskih instituta, centara i laboratorija. Podizanju nivoa istraživačke dimenzije Univerziteta u značajnoj mjeri svojim radom i aktivnostima doprinose i ostale članice: Gazi Husrev-begova biblioteka, Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, Studentski centar te podorganizacione jedinice: Univerzitetski tele-informatički centar, Centar za interdisciplinarnu studiju, Centar za koordinaciju i podršku istraživačkom radu, Direkcija za izgradnju i održavanje Kampusa Univerziteta, Univerzitetska biblioteka Univerziteta u Sarajevu, kao i organizacije koje su usko vezane sa Univerzitetom: Studentski parlament, Univerzitetsko sportsko društvo „Bosna“ i Akademski kulturni centar Univerziteta u Sarajevu „Seljo“.

Danas je na Univerzitetu zaposleno 1.560 nastavnika i saradnika, a školuje se 27.116 studenata. Univerzitet teži da se u svakom pogledu pridruži modernim evropskim univerzitetima, da aktivno sudjeluje u izgrađivanju zajedničkog akademskog prostora Evrope. U tom smislu se odvija njegova aktuelna reorganizacija kako bi zaživio kao integrirani univerzitet, umjesto dosadašnje asocijacije fakulteta i akademija (njegovih članica) koji su imali gotovo samostalan status.

Univerzitet u Sarajevu danas nudi 236 studijskih programa I ciklusa, 185 studijskih programa II ciklusa, 4 integrirana studijska programa te 93 programa III ciklusa. Od ovog broja 9 ih se izvodi na engleskom jeziku (dva na prvom ciklusu, sedam na drugom ciklusu te jedan integrirani program). Bitno je istaći i da se 21 program izvodi kao distance learning. Na Univerzitetu je vidljiv rast broja programa cjeloživotnog učenja – sada se izvodi 51 takav program. Krajem novembra 2018. godine na Univerzitetu u Sarajevu je bilo upisanih 27.116 studenata. U stalnom radnom odnosu početkom 2019. godine angažirano je 1.046 nastavnika (redovni profesori,

vanredni profesori i docenti) i 439 saradnika (viši asistenti, viši lektori, asistenti, lektori i metodičari).

U institutima Univerziteta angažirano je u naučnoistraživačkom procesu u stalnom radnom odnosu 75 uposlenih, od toga 8 naučnih savjetnika, 11 viših naučnih saradnika, 24 naučna saradnika, 22 viša stručna saradnika i 10 stručnih saradnika.

Realizirana su 103 TEMPUS projekta u saradnji sa 135 evropskih univerziteta (83 kao partner, 16 kao akademski koordinator i 4 kao grantholder), koji je zvanično završen 2013. godine. Dolaskom obrazovnog programa **Erasmus+ izgradnja kapaciteta** Univerzitet u Sarajevu je uzeo učešće u 26 projekata (u dva kao koordinator). U okviru aktivnosti **Erasmus+ strateško partnerstvo** Fakultet sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu je implementirao jedan projekat, a u okviru aktivnosti **Erasmus+ sport** Fakultet sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu je implementirao dva projekata.

Kroz projekt mobilnosti **Erasmus Mundus** implementirano je 19 pripadajućih projekata (Basileus I-V, JoinEU-SEE I-V, Sigma I-II, EM2STEM, Euroweb I-II, Erweb I-II, Sunbeam i Greentech), omogućivši obostranu mobilnost sa 54 evropska univerziteta, a kroz koji je razmijenjeno skoro 500 studenata te članova akademskog i administrativnog osoblja.

Univerzitet u Sarajevu je od 2014. godine potpisao **Erasmus+** međuinstitucionalne sporazume sa 144 evropska univerziteta, kroz koje je implementirana obostrana mobilnost skoro 1.600 studenata, nastavnika i članova nenastavnog osoblja.

Republika Turska je 2013. godine pokrenula vlastiti program mobilnosti „**Mevlana**“, te je u sklopu istog 15 turskih univerziteta potpisalo protokole o saradnji sa Univerzitetom u Sarajevu, čime je omogućena razmjena preko 60 studenata i nastavnika.

CEEPUS, program obostrane mobilnosti sa univerzitetima iz centralne i istočne Evrope, omogućio je razmjenu skoro 500 studenata i članova nastavnog osoblja.

Univerzitet u Sarajevu potpisivanjem prvog ugovora o saradnji započinje snažnu aktivnost na globalnoj akademskoj sceni, uspješno gradeći imidž pouzdanog, kreativnog i motivisanog partnera, što potvrđuju 132 aktivna bilateralna ugovora sa univerzitetima sa svih 5 kontinenata. Tako je bilo moguće obezbijediti da više od 5.000 obostranih mobilnosti zahvaljujući učešću Univerziteta u Sarajevu u raznim obrazovnim, istraživačkim programima i projektima, programima mobilnosti, te međunarodnim konferencijama i seminarima.

Kada je u pitanju podrška nastavno-naučnom procesu, na Univerzitetu u Sarajevu je angažirano u stalnom radnom odnosu 1.113 uposlenika na poslovima u stručnim službama, administraciji i održavanju.

U toku sedam decenija djelovanja Univerziteta u Sarajevu na njegovim visokoškolskim ustanovama i članicama je diplomiralo 175.850 studenata, naučni stepen magistra nauka stekao je 6.681 kandidat, a doktorirala su 3.713 kandidata i to iz 43 naučne oblasti.

Izdavačka djelatnost u okviru Univerziteta počela je 1957. godine štampanjem udžbenika, skripti i drugih radova za potrebe nastave. U sklopu Univerziteta izdaje se i serija posebnih univerzitetskih publikacija, kao što su *Bilten Univerziteta u Sarajevu*, publikacije sa *promocija diplomanata i magistranata* i *promocija doktora nauka*, zbornici radova s naučnih skupova, simpozija i slične publikacije koje upotpunjuju listu univerzitetskih izdanja i služe kao sredstvo kojim se univerzitetska i šira javnost informira o radu ove institucije. Univerzitet i fakulteti razmjenjuju svoje publikacije sa stranim univerzitetima i na taj način povećavaju fond stručne biblioteke.

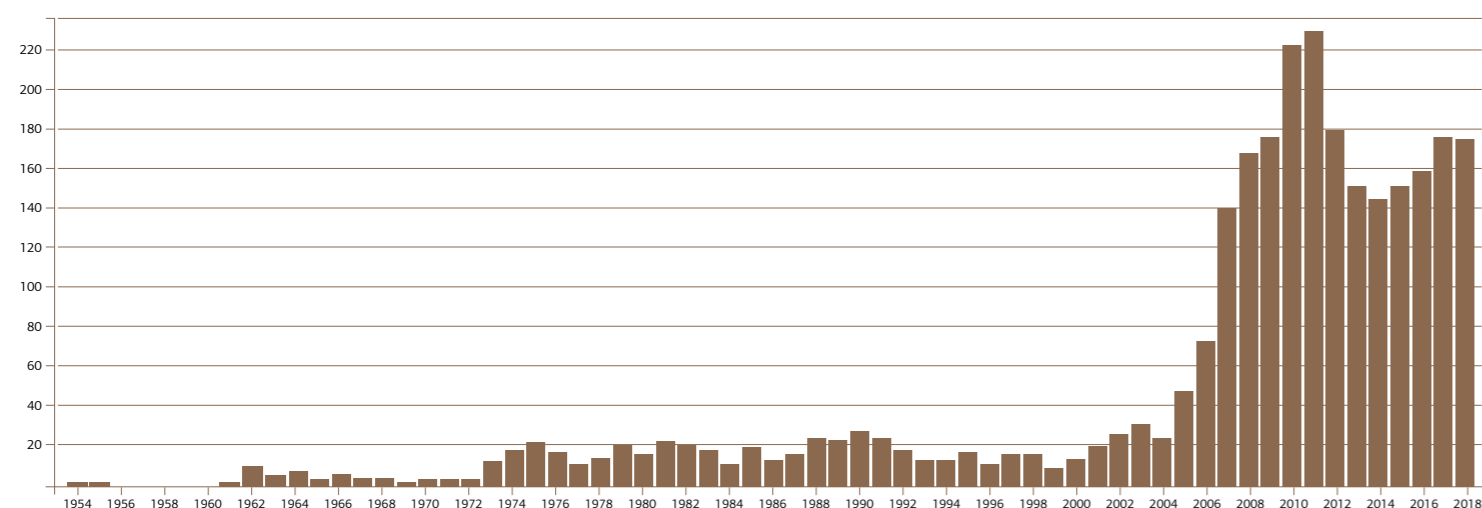
Gotovo sve organizacione jedinice Univerziteta imaju svoja posebna periodična izdanja (*Folia medica Facultatis medicinae Universitatis Saraviensis*, *Bosnian Journal of Basic Medical Sciences*, *Veterinaria*, *Veterinar*, *Godišnjak Pravnog fakulteta*, *Radovi Filozofskog fakulteta*, *Radovi Poljoprivredno-prehrambenog fakulteta*, *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta*, *South East European*

Journal of Economics and Business, *Conference Proceedings: International Conference of the School of Economics and Business in Sarajevo*, *Homosporticus*, *Kriminalističke teme*, *Muzika*, *Zbornik radova međunarodnog simpozija „Muzika u društvu“*, *Zbornik radova Fakulteta islamskih nauka* i drugi zbornici) u kojima nastavnici i saradnici objavljuju naučne i stručne radove.

Organizacione jedinice Univerziteta u Sarajevu izdaju 35 indeksiranih časopisa. Filozofski fakultet i Zemaljski muzej BiH izdaju po tri indeksirana časopisa, a po dva časopisa izdaju: Ekonomski fakultet, Prirodno-matematički fakultet, Stomatološki fakultet sa klinikama, Šumarski fakultet i Institut za historiju. Po jedan indeksirani časopis izdaju: Univerzitet u Sarajevu (Rektorat), Fakultet islamskih nauka, Fakultet političkih nauka, Fakultet sporta i tjelesnog odgoja, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Fakultet za upravu, Fakultet zdravstvenih studija, Katolički bogoslovni fakultet, Medicinski fakultet, Muzička akademija, Pedagoški fakultet, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, Pravni fakultet, Veterinarski fakultet, Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju, Institut za jezik, Orijentalni institut, Gazi Husrev-begova biblioteka i Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH.

Svi ovi časopisi indeksirani su u različitim bazama podataka u zavisnosti od naučne oblasti kojoj pripadaju, kao što su: ROAD, CEEOL, EconLit, EBSCO Host, Index Copernicus, Business Source Complete, DOAJ, PoroQuest, ProQuest Social Sciences, Cambridge Sociological Abstract, SPORTDiscus TM, SPONET, getCited, CABI, Scopus, CAB Abstract, MLA, Academic Journal Database, Elektronische Zeitschriftenbibliothek, Religious & Theological Abstracts, (EP) USA, RILM, CABI-CAB, SocINDEX, AGRIS, Forestry Abstract, SEESAmEPublications i druge.

Grafikon 1. Broj objavljenih radova (1954–2018)

Pregled: časopis za društvena pitanja

Časopis *Pregled* je poslije *Glasnika Zemaljskog muzeja* drugi najstariji časopis u BiH, a ujedno je jedan od najstarijih časopisa za društvenu kritiku i teoriju na prostoru bivše Jugoslavije, a počeo je izlaziti 1910. godine. *Pregled* je kao časopis opstao i pored razornih događanja u svijetu, nakon kojih je uvijek obnovljan, pa je tako obnovljen i nakon agresije na BiH 1992–1995. godine.

Redakcija je od 1967. godine smještena u zgradi Univerziteta u Sarajevu, Obala Kulina bana 7/III, i Univerzitet u Sarajevu preuzima ulogu izdavača ovog časopisa (*Pregled predavanja 1969/1970*, Univerzitet u Sarajevu, str. 21).

Pregled kao univerzitetski časopis obnovljen je 2003. godine i od tada redovno izlazi. Godine 2010. navršilo se sto godina otkako se u Sarajevu pojavila revija *Pregled* (časopis za nauku

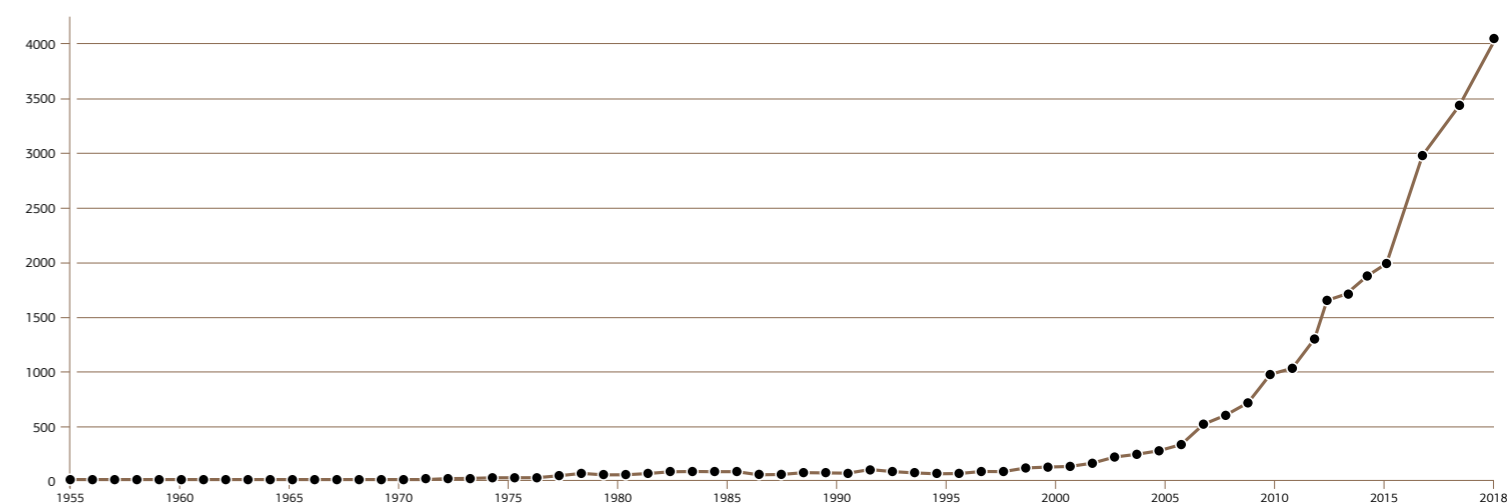
i socijalni život), čiju tradiciju nastavlja današnji *Pregled: časopis za društvena pitanja*.

Pregled je indeksiran u nekoliko međunarodnih baza podataka, ima online izdanje dostupno na www.pregled.unsa.ba. Realiziraju se aktivnosti na redizajniranju i moderniziranju veb-stranice i omogućava se otvoreni pristup (*open access*) sadržajima na veb-stranici kreiranjem OJS-platfome (*Open Journal System*).

U periodu od januara 1955. do juna 2019. u sva tri indeksa jezgrene kolekcije baze podataka Web of Science (Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Arts & Humanities Citation Index) indeksiran je 4.971 članak. Ovaj broj se može smatrati najmanjim mogućim brojem objavljenih članaka, jer u polju adrese u WoS-u su zabilježeni slučajevi da autori nisu navodili univerzitet, nego samo naziv fakulteta i adresu.

Grafikon 2. Broj citata po godinama (1955–2018)

Kada je u pitanju citiranost radova nastavnika i saradnika Univerziteta u Sarajevu, ti članci su citirani 33.568 puta (odnosno 29.738 puta bez samocitata).

Za potrebe izrade ovog dijela *Monografije Univerziteta u Sarajevu* analizirani su broj i citiranje naučnih radova sa afilijacijom Univerziteta u Sarajevu (adresa ustanove „Univ Sarajevo“) koji su objavljeni u časopisima koje prati baza podataka Web of Science Core Collection (pristup preko Instituta Max Born u Berlinu). Iz razmatranja su isključeni radovi sa adresama: International University Sarajevo, Burch University Sarajevo i SSST. Uzimajući u obzir da autori nisu uvijek vodili računa da se u afilijaciji navede Univerzitet u Sarajevu (ponekad je navođen samo naziv fakulteta ili odsjeka), dobiveni rezultati se ne mogu smatrati potpunim. Bilo bi potrebno daleko više vremena i saradnja svih organizacionih jedinica da se dođe do potpunijih podataka. Ipak, i ovako dobiveni rezultati ukazuju na pozitivan trend razvoja naučnog rada na Univerzitetu.

Na prvom grafikonu je predstavljen broj objavljenih radova, a na drugom grafikonu broj citata zaključno sa 2018. godinom.

Ta se pozicija mijenja nabolje, budući da je Univerzitet u Sarajevu tek u novije vrijeme prihvatio kriterije i metodologiju evidentiranja vrijednosti Univerziteta kako bi dobio odgovarajuću rang-poziciju na svjetskim listama. Univerzitet u Sarajevu trenutno je na 1669. mjestu prema Webometricsu. ♦

- 1 Italizirani su službeni kratki (radni) naslovi
- 2 SIZ = Samoupravna interesna zajednica
- 3 SOUR = Složena organizacija udruženog rada

Butozan dr Vaso
1949/50 i 1952/53 - 1955/56

Krndija Drago
1950/51 - 1951/52

Čamo dr Edhem
1956/57 - 1959/60

Trumić Aleksander
1960/61 - 1964/65

Alikalfić Fazlija
1965/66 - 1968/69

Čemerlić dr Hamdija
1969/70 - 1972/73

Besarović dr Zdravko
1972/73 - 1976/77

Tanović dr Arif
1977/78 - 1980/81

Matić dr Božidar
1981/82 - 1985/86

Berberović dr Ljubomir
1985/86 - 1988/89

Kecmanović dr Nenad
1988/89 - 1990/91

Mulić dr Jusuf
1991/92 - 1992/93

Selesković dr Faruk
1993/94 - 1994/95

Mulabegović dr Nedžad
1995/96 - 1999/20

Tihi dr Boris
2000/01 - 2003/04

Muratović dr Hasan
2004 - 2006

Čaklović dr Faruk
2006/07 - 2011/12

Avdispahić dr Muharem
2012/13 - 2015/16

Dr. Vaso Butozan
REDOVNI PROFESOR
VETERINARSKOG FAKULTETA:
1949/50, 1952/53–1955/56.

Drago Krndija
REDOVNI PROFESOR
PRAVNOG FAKULTETA:
1950/51–1951/52.

Dr. Edhem Čamo
REDOVNI PROFESOR
VETERINARSKOG FAKULTETA:
1956/57–1959/60.

Aleksandar Trumić
REDOVNI PROFESOR
GRAĐEVINSKOG FAKULTETA:
1960/61–1964/65.

Fazlija Alikalfić
REDOVNI PROFESOR
ŠUMARSKOG FAKULTETA:
1965/66–1968/69.

Dr. Hamdija Čemerlić
REDOVNI PROFESOR
PRAVNOG FAKULTETA:
1969/70–1972/73.

Dr. Zdravko Besarović
REDOVNI PROFESOR
MEDICINSKOG FAKULTETA:
1972/73–1976/77.

Dr. Arif Tanović
REDOVNI PROFESOR
FILOZOFSKOG FAKULTETA:
1977/78–1980/81.

Dr. Božidar Matić
REDOVNI PROFESOR
ELEKTROTEHNIČKOG FAKULTETA:
1981/82–1985/86.

Dr. Ljubomir Berberović
REDOVNI PROFESOR
PRIRODNO-MATEMATIČKOG FAKULTETA:
1985/86–1988/89.

Dr. Nenad Kecmanović
REDOVNI PROFESOR
FAKULTETA POLITIČKIH NAUKA:
1988/89–1990/91.

Dr. Jusuf Mulić
REDOVNI PROFESOR
POLJOPRIVREDNOG FAKULTETA:
1991/92–1992/93.

Dr. Faruk Selesković
REDOVNI PROFESOR
GRAĐEVINSKOG FAKULTETA:
1993/94–1994/95.

Dr. Nedžad Mulabegović
REDOVNI PROFESOR
MEDICINSKOG FAKULTETA:
1995/96–1999/2000.

Dr. Boris Tihi
REDOVNI PROFESOR
EKONOMSKOG FAKULTETA:
2000/01–2003/04.

Dr. Hasan Muratović
REDOVNI PROFESOR
EKONOMSKOG FAKULTETA:
2004/05–2005/06.

Dr. Faruk Čaklovica
REDOVNI PROFESOR
VETERINARSKOG FAKULTETA:
2006/07–2011/12.

Dr. Muharem Avdispahić
REDOVNI PROFESOR
PRIRODNO-MATEMATIČKOG FAKULTETA:
2012/13–2015/16.

Dr. Rifat Škrijelj
REDOVNI PROFESOR
PRIRODNO-MATEMATIČKOG FAKULTETA:
2016/17–

Drago Krndija
REDOVNI PROFESOR PRAVNOG FAKULTETA:
1949/50.

Dr. Milivoje Sarvan
REDOVNI PROFESOR MEDICINSKOG FAKULTETA:
1950/51.

Dr. Dragomir Čosić
REDOVNI PROFESOR POLJOPRIVREDNO-
ŠUMARSKOG FAKULTETA: 1952/53–1953/54.

Dr. Aleksandar Sabovljević
REDOVNI PROFESOR MEDICINSKOG FAKULTETA:
1954/55–1955/56.

Milan Potkonjak
REDOVNI PROFESOR POLJOPRIVREDNO-
ŠUMARSKOG FAKULTETA: 1956/57–1957/58.

Dr. Samuel Kamhi
REDOVNI PROFESOR PRAVNOG FAKULTETA:
1958/59–1959/60.

Fazlija Alikalfić
REDOVNI PROFESOR ŠUMARSKOG FAKULTETA:
1960/61–1962/63.

Dr. Milan Bevandić
REDOVNI PROFESOR VETERINARSKOG
FAKULTETA: 1962/63.

Dr. Ljubomir Bakić
REDOVNI PROFESOR EKONOMSKOG FAKULTETA:
1963/64–1964/65.

Dr. Jakob Gaon
REDOVNI PROFESOR MEDICINSKOG FAKULTETA:
1963/64–1964/65.

Dr. Smilja Mučibabić
REDOVNI PROFESOR PRIRODNO-MATEMATIČKOG
FAKULTETA: 1965/66–1968/69.

Dragoslav Mirković
REDOVNI PROFESOR MAŠINSKOG FAKULTETA:
1966/67–1968/69.

Božo Bendelja
REDOVNI PROFESOR MAŠINSKOG FAKULTETA:
1969/70–1972/73.

Dr. Vojislav Magazinović
REDOVNI PROFESOR VETERINARSKOG
FAKULTETA: 1969/70–1972/73.

Dr. Nikola Filipović
REDOVNI PROFESOR FILOZOFSKOG FAKULTETA:
1972/73–1973/74.

Dr. Emir Humo
REDOVNI PROFESOR ELEKTROTEHNIČKOG
FAKULTETA: 1972/73–1976/77.

Marko Šarčević
STUDENT EKONOMSKOG FAKULTETA: 1972/73.

Ratko Sladojević
STUDENT GRAĐEVINSKOG FAKULTETA: 1973/74.

Dr. Franjo Kožul
VANREDNI PROFESOR PRAVNOG FAKULTETA:
1974/75–1976/77.

Mustafa Musić
STUDENT VETERINARSKOG FAKULTETA:
1975/76.

Adil Kulenović
STUDENT FILOZOFSKOG FAKULTETA: 1976/77.

Dr. Petar Drinić
REDOVNI PROFESOR ŠUMARSKOG FAKULTETA:
1977/78–1980/81.

Dr. Zdravko Pujić
REDOVNI PROFESOR PRIRODNO-MATEMATIČKOG
FAKULTETA: 1977/78–1980/81.

Matija Dobrinić
STUDENT FAKULTETA POLITIČKIH NAUKA:
1977/78.

Đenana Muminović
STUDENT ELEKTROTEHNIČKOG FAKULTETA:
1978/79.

Irena Ključević
STUDENT MEDICINSKOG FAKULTETA: 1979/80.

Drago Milošević
STUDENT POLJOPRIVREDNOG FAKULTETA:
1980/81.

Dr. Seid Huković
REDOVNI PROFESOR MEDICINSKOG FAKULTETA:
1981/82–1985/86.

Dr. Olga Vidović
REDOVNI PROFESOR POLJOPRIVREDNOG
FAKULTETA: 1981/82–1985/86.

Dr. Stojan Tomić
REDOVNI PROFESOR FAKULTETA POLITIČKIH
NAUKA: 1981/82–1985/86.

Miodrag Ivanišević
STUDENT AKADEMIJE LIKOVNIH UMJETNOSTI:
1982–1984.

Anđelko Marić
STUDENT PRIRODNO-MATEMATIČKOG
FAKULTETA: 1982–1984.

Goran Durić
STUDENT MAŠINSKOG FAKULTETA U SARAJEVU:
1984/85.

Aida Semić
STUDENT VETERINARSKOG FAKULTETA:
1985/86–1987/88.

Dr. Hanifa Kapidžić-Osmanagić
REDOVNI PROFESOR FILOZOFSKOG FAKULTETA:
1985/86–1987/88.

Dr. Berislav Topić
REDOVNI PROFESOR STOMATOLOŠKOG
FAKULTETA: 1985/86–1987/88.

Dr. Branislav Verbić
REDOVNI PROFESOR GRAĐEVINSKOG FAKULTETA:
1985/86–1987/88.

Dr. Slobodan Loga
REDOVNI PROFESOR MEDICINSKOG FAKULTETA:
1988/89.

Dr. Suad Alagić
REDOVNI PROFESOR ELEKTROTEHNIČKOG
FAKULTETA: 1988/89.

Radoje Bogdanović
STUDENT EKONOMSKOG FAKULTETA: 1988/89.

Dr. Mirjana Vuković
REDOVNI PROFESOR PRIRODNO-MATEMATIČKOG
FAKULTETA: 1988/89–1992/93.

Dr. Faruk Selesković
REDOVNI PROFESOR GRAĐEVINSKOG FAKULTETA:
1991/92–1992/93.

Dr. Fahrudin Šebić
REDOVNI PROFESOR EKONOMSKOG FAKULTETA:
1991/92–1992/93.

Dr. Amir Pleho
REDOVNI PROFESOR MEDICINSKOG FAKULTETA:
1993/94–1994/95.

Dr. Nedžad Kurto
REDOVNI PROFESOR ARHITEKTONSKOG
FAKULTETA: 1993/94–1994/95.

Dr. Milenko Vranešić
REDOVNI PROFESOR FAKULTETA ZA FIZIČKU
KULTURU: 1993/94–1996/97.

Dr. Sreto Tomašević
REDOVNI PROFESOR METALURŠKOG FAKULTETA
U ZENICI: 1993/94–1996/97.

Mr. Faruk Sijarić
REDOVNI PROFESOR MUZIČKE AKADEMIJE:
1994/95–1996/97.

Dr. Muharem Avdispahić
REDOVNI PROFESOR PRIRODNO-MATEMATIČKOG
FAKULTETA: 1995/96–1999/2000.

POČASNI DOKTORI UNIVERZITETA U SARAJEVU

Brojnim značajnim ličnostima, naučnicima, umjetnicima, predsjednicima država, ministrima, nobelovcima i drugima dodijeljen je počasni doktorat Univerziteta u Sarajevu. Slijede njihova imena i godine kada su promovirani na čast počasnih doktora Univerziteta u Sarajevu:

Dr. Boris Tihi
REDOVNI PROFESOR EKONOMSKOG FAKULTETA:
1997/98–1999/2000.

Dr. Mirko Pejanović
REDOVNI PROFESOR FAKULTETA POLITIČKIH
NAUKA: 1997/98–1999/2000.

Dr. Safet Brdarević
REDOVNI PROFESOR MAŠINSKOG FAKULTETA U
ZENICI: 1997/98–1999/2000.

Dr. Salih Fočo
REDOVNI PROFESOR FILOZOFSKOG FAKULTETA:
2000/01–2003/04.

Dr. Tatjana Ljujić-Mijatović
REDOVNI PROFESOR POLJOPRIVREDNOG
FAKULTETA: 2000/01–2003/04.

Dr. Jusuf Žiga
REDOVNI PROFESOR FARMACEUTSKOG
FAKULTETA: 2000/01–2003/04.

Dr. Ljerka Babić
REDOVNI PROFESOR VETERINARSKOG
FAKULTETA: 2004/05–2006/07.

Dr. Mensur Hajro
REDOVNI PROFESOR ELEKTROTEHNIČKOG
FAKULTETA: 2004/05–2005/06.

Dr. Nikola Kovač
REDOVNI PROFESOR FILOZOFSKOG FAKULTETA:
2004/05–2005/06.

Dr. Izet Bijelonja
REDOVNI PROFESOR MAŠINSKOG FAKULTETA:
2005/06–2006/07.

Dr. Samir Arnautović
REDOVNI PROFESOR FILOZOFSKOG FAKULTETA:
2006/07–2011/12.

Dr. Slavenka Vobornik
REDOVNI PROFESOR MEDICINSKOG FAKULTETA:
2006/07–2011/12.

Dr. Veljko Trivun
REDOVNI PROFESOR EKONOMSKOG FAKULTETA:
2006/07–2007/08.

Dr. Hazim Bašić
VANREDNI PROFESOR MAŠINSKOG FAKULTETA:
2008/09–2011/12.

Dr. Ugo Vlajsavljević
REDOVNI PROFESOR FILOZOFSKOG FAKULTETA:
2012/13–2015/16.

Dr. Dženan Đonlagić
VANREDNI PROFESOR EKONOMSKOG FAKULTETA:
2012/13–2015/16.

Dr. Faruk Mekić
REDOVNI PROFESOR ŠUMARSKOG FAKULTETA:
2012/13–2015/16.

Dr. Zehra Kreho
REDOVNI PROFESOR AKADEMIJE SCENSKIH
UMJETNOSTI: 2012/13–2015/16.

Dr. Željko Šain
REDOVNI PROFESOR EKONOMSKOG FAKULTETA:
2016/17–2017/18.

Dr. Elvir Čizmić
REDOVNI PROFESOR EKONOMSKOG FAKULTETA:
2017/18–2018/19.

Dr. Tarik Zaimović
VANREDNI PROFESOR EKONOMSKOG FAKULTETA:
2018/19–

Dr. Aida Hodžić
REDOVNI PROFESOR VETERINARSKOG
FAKULTETA: 2016/17–

Dr. Maida Čohodar-Husić
REDOVNI PROFESOR MAŠINSKOG FAKULTETA:
2016/17–

Dr. Aleksandra Nikolić
REDOVNI PROFESOR POLJOPRIVREDNO-
PREHRAMBENOG FAKULTETA: 2016/17–

Dr. Izet Rađo
REDOVNI PROFESOR FAKULTETA SPORTA I
TJELESNOG ODGOJA: 2016/17–2017/18.

Dr. Dženana Husremović
VANREDNI PROFESOR FILOZOFSKOG FAKULTETA:
2017/18–

Prof. Zijad Mehić
REDOVNI PROFESOR AKADEMIJE SCENSKIH
UMJETNOSTI: 2016/17–2017/18.

Prof. Sanja Burić
VANREDNI PROFESOR AKADEMIJE SCENSKIH
UMJETNOSTI: 2018/19–

AKADEMIK Ivo Andrić
KNJIŽEVNIK, DOBITNIK NOBELOVE NAGRADE ZA
KNJIŽEVNOST (1962)

AKADEMIK Vaso Butozan
REDOVNI PROFESOR VETERINARSKOG FAKULTETA
U SARAJEVU (1967)

Léopold Escande
PREDSJEDNIK POLITEHNIČKOG INSTITUTA U
TOULOUSEU (1971)

Emerik Blum
GLAVNI DIREKTOR FIRME „ENERGOINVEST“
(1971)

AKADEMIK Mehmed Meša Selimović
KNJIŽEVNIK (1971)

Dragomir Krndija
REDOVNI PROFESOR PRAVNOG FAKULTETA U
SPLITU (1974)

AKADEMIK Edhem Čamo
PREDSJEDNIK ANUBiH (1974)

AKADEMIK Aleksandar Trumić
REDOVNI PROFESOR GRADEVINSKOG FAKULTETA
U SARAJEVU (1974)

Fazlija Alikalfić
REDOVNI PROFESOR ŠUMARSKOG FAKULTETA U
SARAJEVU (1974)

AKADEMIK Hamdija Čemerlić
REDOVNI PROFESOR PRAVNOG FAKULTETA U
SARAJEVU (1974)

AKADEMIK Jahiel Finci
REDOVNI PROFESOR ARHITEKTONSKO-
URBANISTIČKOG FAKULTETA U SARAJEVU (1975)

Nikolaj Nikolajevič Abramov
REDOVNI PROFESOR INSTITUTA ZA
INŽENJERSTVO I MAŠINSTVO U MOSKVI (1975)

Josip Broz Tito
PREDSJEDNIK SFRJ (1977)

Vladimir Ivanovič Utkin
REDOVNI PROFESOR METALURŠKOG FAKULTETA
GEORGE WASHINGTON, SAD (1978)

James Alfred Lee
REDOVNI PROFESOR MEDICINSKOG FAKULTETA
GEORGE WASHINGTON, SAD (1978)

Rodoljub Čolaković
KNJIŽEVNIK (1980)

Rafael Salas
IZVRŠNI DIREKTOR FONDA UN-A ZA
POPULACIONE AKTIVNOSTI (1981)

Shri Neelam Sanjiva Reddy
PREDSJEDNIK REPUBLIKE INDIJE

Lenart Johansson
PREDSJEDNIK I GENERALNI DIREKTOR
MEĐUNARODNOG KONCERNA SKF U
GÖTEBORGU (1983)

Arend D. Lubbers
PREDSJEDNIK DRŽAVNOG KOLEDŽA VELIKE
DOLINE ALLENDALE, SAD (1987)

Camilo José Cela
ŠPANSKI KNJIŽEVNIK I AKADEMIK, DOBITNIK
NOBELOVE NAGRADE ZA KNJIŽEVNOST 1989.
GODINE (1992)

Bernard Kouchner
MINISTAR U VLADI FRANCUSKE (1993)

Bernard Henry-Lévy
PROFESOR UNIVERZITETA U PARIZU (1993)

Alois Mock
MINISTAR VANJSKIH POSLOVA U VLADI
REPUBLIKE AUSTRIJE (1993)

Simon Wiesenthal
BORAC ZA Ljudska prava (1996)

Vladimir Prelog
DOBITNIK NOBELOVE NAGRADE ZA HEMIJU
1975. GODINE (1996)

Mihael Heners
DIREKTOR AKADEMIJE ZA POSTDIPLOMSKE
STUDIJE IZ OBLASTI STOMATOLOGIJE –
KARLSRUHE, NJEMAČKA (1999)

Franz Durst
REDOVNI PROFESOR UNIVERZITETA FRIEDRICH-
ALEXANDER ERLANGEN U NÜRNBERGU,
NJEMAČKA (1999)

Zdenko Puhan
REDOVNI PROFESOR NA EIDGENOSSISCHE
TESCHNISCHE HOCHSCHULE U ZÜRICHU,
ŠVICARSKA (2001)

Ekmeleddin İhsanoğlu
REDOVNI PROFESOR FILOZOFSKOG FAKULTETA
UNIVERZITETA U ISTANBULU, TURSKA (2001)

Roland Hetzer
REDOVNI PROFESOR SLOBODNOG UNIVERZITETA
U BERLINU I HUMBOLDTOVOG UNIVERZITETA
U BERLINU I DIREKTOR DEUTCHES
HERZZENTRUMA, BERLIN, NJEMAČKA (2002)

Wolfgang Benedek
REDOVNI PROFESOR PRAVNOG FAKULTETA
UNIVERZITETA KARL-FRANZENS U GRAZU,
AUSTRIJA (2004)

Recep Tayyip Erdoğan
PREMIJER REPUBLIKE TURSKE (2008)

Hermann Kuppe
DIREKTOR INSTITUTA ZA ANESTEZIJU U
NJEMAČKOM CENTRU ZA SRCE U BERLINU
I REDOVNI PROFESOR KARDIOANESTEZIJE U
UNIVERZITETSKOJ BOLNICI CHARITE U BERLINU
(2009)

Nj. e. Mahathir bin Mohamad
PREMIJER MALEZIJE 1981–2003. GODINE
(2010)

Ichak Adizes
DIREKTOR INSTITUTA ADIZES, SANTA BARBARA,
KALIFORNIA, SAD, (2010)

Danis Tanović
DOCENT AKADEMIJE SCENSKIH UMJETNOSTI
UNIVERZITETA U SARAJEVU I REDITELJ (2011)

Nj. e. Viktor Jakovich
AMBASADOR SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA
U BiH U PERIODU OD 1992. DO 1995. GODINE
(2011)

Haizhong Li
REDOVNI PROFESOR UNIVERZITETA TSINGHUA U
PEKINGU (2012)

John Louis Esposito
PROFESOR RELIGIJE, MEĐUNARODNIH ODNOSA
I ISLAMSKIH STUDIJA NA UNIVERZITETU
GEORGETOWN U WASHINGTONU D. C.,
DIREKTOR CENTRA ZA MUSLIMANSKO-
KRŠĆANSKO RAZUMIJEVANJE I PREDSJEDNIK
AMERIČKE AKADEMIJE ZA RELIGIJU (2013)

Kurt Kalcher
PROFESOR UNIVERZITETA KARL-FRANZENS U
GRAZU (2015)

Sonja Šiljak-Yakovlev
NAUČNA SAVJETNICA NACIONALNOG CENTRA
ZA NAUČNA ISTRAŽIVANJA FRANCUSKE (CNRS),
PROFESOR EMERITUS UNIVERZITETA PARIS-SUD
(2016)

GENERALNI SEKRETARI UNIVERZITETA U SARAJEVU

Dr. Smiljana Kršić	1949/50–1963/64.
Dr. Sulejman Resulović	1964/65–1978/79.
Branimir Ljubičić	1978/79–1988/89.
Milorad Bašić	1989/90–1992/93.
Branimir Ljubičić	1993/94–1995/96.
Zoran Selesković	1997/98–2012/13.
Dr. Suvad Konaković	2013/14–

Z A P I S N I K

SVEČANE SJEDNICE UNIVERZITETSKE UPRAVE, održane 10.X.1962 g.

Prisutni: Dr.Vaso Butozan, predsjednik Naučnog društva NRBiH
prorektor dr.Milan Bevandić, dr.Esad Pašalić, dr.Midhat Begić, dr.Midhat Šamić, ing.Branislav Begović, ing.Relja Vasiljević, dr.Aleksandar Grčić, ing.Nikola Gostiša, dr.Ljubomir Bakić, dr.Boško Perić, ing.Dragoslav Mirko-
vić, Prof.Branko Galeb, dr.Jakov Rukavina, M.Miljanović,
generalni sekretar dr.Smiljana Kršić.
Zapisničar A.Jovanović.

Dnevni red: Izbor književnika akademika Ive Andrića za počasnog doktora Univerziteta u Sarajevu

Prorektor dr.Milan Bevandić otvara svečanu sjednicu Univerzitetske uprave posvećenu izboru književnika i akademika Ive Andrića za počasnog doktora Univerziteta u Sarajevu i izvještava članove o sljedećem:

Katedra za istoriju jugoslovenskih književnosti podnela je 3.oktobra 1962 g. upravi Filozofskog fakulteta u Sarajevu predlog da se književniku Ivi Andriću dodijeli počasni doktorat. Uprava je obrazovala komisiju u sastavu: dr.Midhat Begić, dr.Salko Nazečić, dr.Midhat Šamić, prof.Ante Babić, dr.Branislav Đurđević, dr.Esad Pašalić i dr.Ivan Foht; referat je usvojen od strane Fakultetske uprave i predloženo Univerzitetskoj upravi da književniku i akademiku Ivi Andriću dodijeli počasni doktorat Univerziteta u Sarajevu.

U ime Komisije xx referat čita prof.dr.Esad Pašalić, dekan Filozofskog fakulteta.

Dr.Boško Perić pozdravlja inicijativu Filozofskog fakulteta za dodjeljivanje počasnog doktorata, prvog u istoriji našeg Univerziteta,

./.

ČLANOVI AKADEMIJE NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

redovni članovi

AKADEMIK Anto Babić FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Branislav Đurđev FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMKINJA Hanifa Kapidžić- Osmanagić FILOZOFSKI FAKULTET
AKADEMIK Josip Bać GRAĐEVINSKI FAKULTET	AKADEMIK Muhamed Filipović FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Dževad Karahasan FILOZOFSKI FAKULTET
AKADEMIK Midhat Begić FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Nedim Filipović FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Muhamed Karamehmedović AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
AKADEMIK Alojz Benac FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Jahiel Finci TEHNIČKI FAKULTET	AKADEMIK Faruk Konjhodžić MEDICINSKI FAKULTET
AKADEMIK Ljubomir Berberović PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET	AKADEMIK Pavle Fukarek ŠUMARSKI FAKULTET	AKADEMIK Blagoje Kovačević MEDICINSKI FAKULTET
AKADEMIK Vladimir Beus ŠUMARSKI FAKULTET	AKADEMIK Ejup Ganić MAŠINSKI FAKULTET	AKADEMKINJA Slavica Krneta PRAVNI FAKULTET
AKADEMIK Ibro Brkić MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Jakob Gaon MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Dušan Krsmanović GRAĐEVINSKI FAKULTET
AKADEMIK Sead Brkić MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Ernest Grin MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Boško Kućanski AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI
AKADEMIK Vaso Butozan VETERINARSKI FAKULTET	AKADEMKINJA Jela Grujić-Vasić FARMACEUTSKI FAKULTET	AKADEMIK Slavo Kukić FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
AKADEMIK Marko Ciglar MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Avdo Hadžibeganović VETERINARSKI FAKULTET	AKADEMIK Tvrtko Kulenović FILOZOFSKI FAKULTET
AKADEMIK Ivan Cvitković FAKULTET POLITIČKIH NAUKA	AKADEMIK Hasan Hadžiomerović EKONOMSKI FAKULTET	AKADEMIK Alija Lekić MAŠINSKI FAKULTET
AKADEMIK Edhem Čamo VETERINARSKI FAKULTET	AKADEMIK Hajrudin Hadžiselimović MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Zdenko Lešić FILOZOFSKI FAKULTET
AKADEMIK Vladimir Čavka MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Julije Hahamović GRAĐEVINSKI FAKULTET	AKADEMKINJA Lidija Lincender- Cvijetić MEDICINSKI FAKULTET
AKADEMIK Muris Čičić EKONOMSKI FAKULTET	AKADEMIK Muhidin Hamamdžić VETERINARSKI FAKULTET	AKADEMIK Slobodan Loga MEDICINSKI FAKULTET
AKADEMIK Borivoj Čović FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Kemal Hanjalić MAŠINSKI FAKULTET	AKADEMIK Stjepan Lovrenović PRAVNI FAKULTET
AKADEMIK Hamdija Ćemerlić PRAVNI FAKULTET	AKADEMIK Dževad Hozo AKADEMIJA LIKOVNIH UMJETNOSTI	AKADEMIK Krunoslav Ljolje PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
AKADEMIK Milivoje Ćirić ŠUMARSKI FAKULTET	AKADEMIK Seid Huković MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Dušan Maksimović POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENI FAKULTET
AKADEMIK Dragomir Ćosić POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENI FAKULTET	AKADEMIK Josip Ježić VETERINARSKI FAKULTET	AKADEMIK Petar Mandić FILOZOFSKI FAKULTET
AKADEMIK Mladen Deželić PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET	AKADEMIK Radoslav Jovanović GRAĐEVINSKI FAKULTET	AKADEMIK Manojlo Maravić GRAĐEVINSKI FAKULTET
AKADEMIK Vlatko Določek FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Dževad Juzbašić FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Juraj Martinović FILOZOFSKI FAKULTET
AKADEMIK Esad Duraković FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Muhamed Kadić ARHITEKTONSKI FAKULTET	

ČLANOVI AKADEMIJE NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

redovni članovi (cont.)

AKADEMIK Božidar Matić ELEKTROTEHNIČKI FAKULTET	AKADEMIK Cvjetko Rihtman MUZIČKA AKADEMIJA	AKADEMIK Mladen Trković FILOZOFSKI FAKULTET
AKADEMKINJA Senka Mesihović- Dinarević MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Teodor Romanić MUZIČKA AKADEMIJA	AKADEMIK Fabijan Trubelja PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
AKADEMIK Dejan Milošević PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET	AKADEMIK Dževad Sarač GRAĐEVINSKI FAKULTET	AKADEMIK Aleksander Trumić GRAĐEVINSKI FAKULTET
AKADEMIK Salko Nazečić FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Milivoje Sarvan MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Zlatko Ugljen ARHITEKTONSKI FAKULTET
AKADEMIK Juraj Neidhardt ARHITEKTONSKI FAKULTET	AKADEMIK Hišam Serdarević MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Midhat Usčuplić ŠUMARSKI FAKULTET
AKADEMIK Aleksandar Nikulin MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Abdulah Sidran FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Fikret Vajzović PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
AKADEMIK Ladislav Ožegović VETERINARSKI FAKULTET	AKADEMIK Vojislav Spaić PRAVNI FAKULTET	AKADEMIK Miroslav Varadin VETERINARSKI FAKULTET
AKADEMKINJA Adila Pašalić-Kreso FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Avdo Sućeska PRAVNI FAKULTET	AKADEMIK Mihovil Vlahinić POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENI FAKULTET
AKADEMIK Zijo Pašić ELEKTROTEHNIČKI FAKULTET	AKADEMIK Asif Šabanović ELEKTROTEHNIČKI FAKULTET	AKADEMIK Jovan Vuković FILOZOFSKI FAKULTET
AKADEMIK Mirko Pejanović FAKULTET POLITIČKIH NAUKA	AKADEMIK Abdulah Šarčević FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMKINJA Mirjana Vuković PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
AKADEMKINJA Branislava Peruničić- Draženović ELEKTROTEHNIČKI FAKULTET	AKADEMIK Taib Šarić PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET	AKADEMIK Tihomir Vuković PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET
AKADEMIK Vladimir Premec FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Midhat Šamić FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Nikola Zdanovski POLJOPRIVREDNO-PREHRAMBENI FAKULTET
AKADEMIK Enver Redžić FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Tonko Šoljan PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET	AKADEMIK Nedo Zec MEDICINSKI FAKULTET
AKADEMIK Husref Redžić ARHITEKTONSKI FAKULTET	AKADEMIK Arif Tanović FILOZOFSKI FAKULTET	AKADEMIK Svetozar Zimonjić ELEKTROTEHNIČKI FAKULTET
AKADEMIK Džemal Rezaković MEDICINSKI FAKULTET	AKADEMIK Boris Tihi EKONOMSKI FAKULTET	AKADEMIK Grujica Žarković MEDICINSKI FAKULTET
AKADEMIK Muhamed Ridžanović MAŠINSKI FAKULTET	AKADEMIK Berislav Topić STOMATOLOŠKI FAKULTET SA KLINIKAMA	
	AKADEMIK Miloš Trifković EKONOMSKI FAKULTET	

ČLANOVI AKADEMIJE NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

dopisni članovi

AKADEMIK Mile Babić
FILOZOFSKI FAKULTET

AKADEMIK Slobodan Blagojević
FILOZOFSKI FAKULTET

AKADEMIK Fikret Čaušević
EKONOMSKI FAKULTET

AKADEMIK Miralem Džinić
VETERINARSKI FAKULTET

AKADEMIK Ivan Focht
FILOZOFSKI FAKULTET

AKADEMIK Teodor Gregorić
MAŠINSKI FAKULTET

AKADEMIK Rifat Hadžiselimović
PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET

AKADEMIK Senahid Halilović
FILOZOFSKI FAKULTET

AKADEMIK Živorad Janković
ARHITEKTONSKI FAKULTET

AKADEMIK Mustafa Kamarić
PRAVNI FAKULTET

akademik Hamdija Kapidžić –
Filozofski fakultet

AKADEMIK Isak Karabegović
MAŠINSKI FAKULTET

AKADEMIKINJA Marina Katnić-Bakaršić
FILOZOFSKI FAKULTET

AKADEMIK Dušan Kecmanović
MEDICINSKI FAKULTET

AKADEMIK Vojin Komadina
MUZIČKA AKADEMIJA

AKADEMIK Slavko Leovac
FILOZOFSKI FAKULTET

AKADEMIK Josip Lešić
FILOZOFSKI FAKULTET

AKADEMIK Dubravko Lovrenović
FILOZOFSKI FAKULTET

AKADEMIK Radivoje Mandić
ARHITEKTONSKI FAKULTET

AKADEMIK Branislav Martić
PRIRODNO-MATEMATIČKI FAKULTET

AKADEMIK Stjepan Mikulec
GRADEVINSKI FAKULTET

AKADEMIK Bogdan Milanković
PEDAGOŠKI FAKULTET

AKADEMIK Svetislav Milić
GRADEVINSKI FAKULTET

AKADEMIK Vladimir Pšorn
MEDICINSKI FAKULTET

AKADEMIK Jakov Rukavina
VETERINARSKI FAKULTET

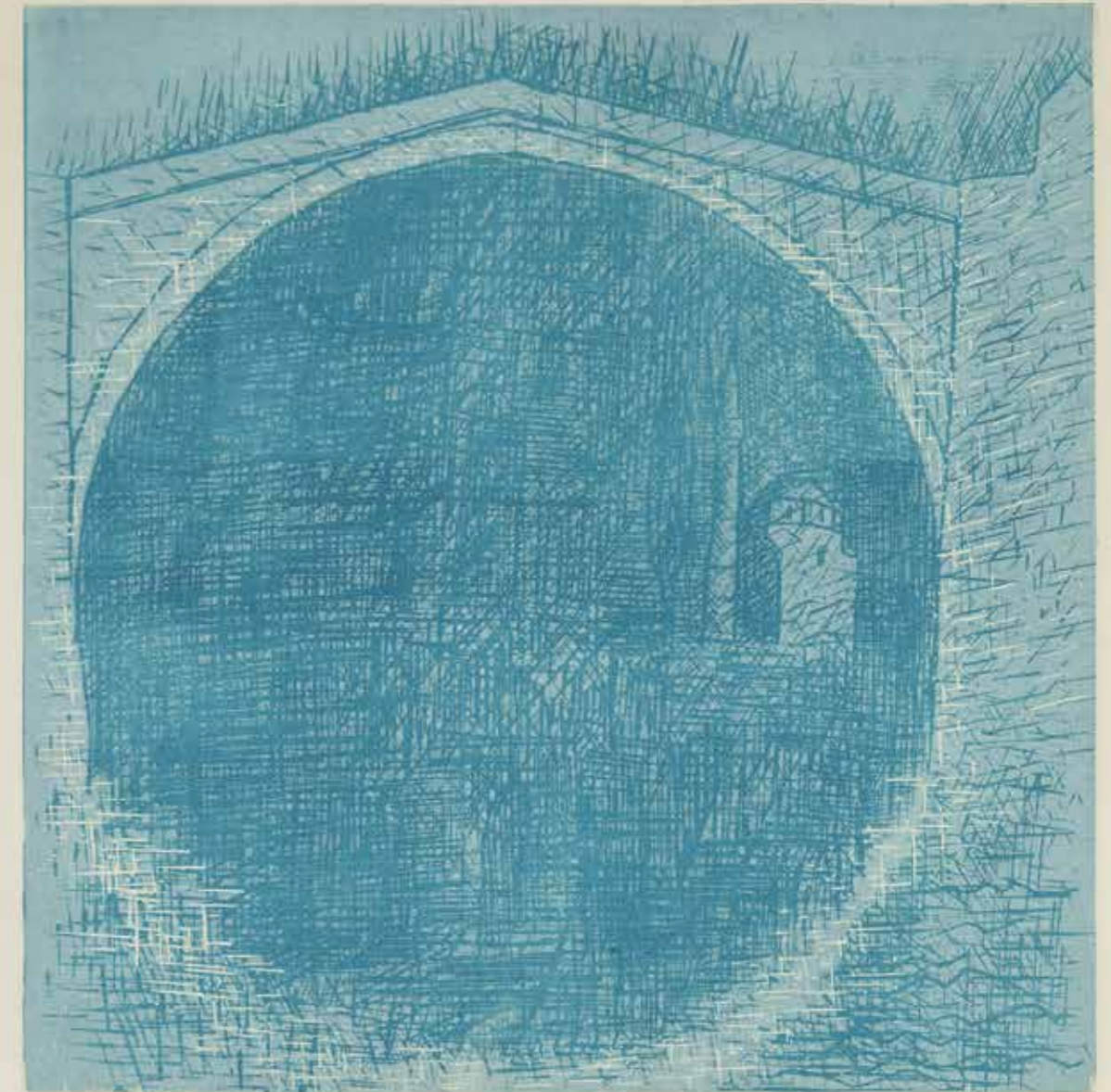
AKADEMIK Ešref Sarajlić
MEDICINSKI FAKULTET

AKADEMIK Izet Smajević
MAŠINSKI FAKULTET

AKADEMIK Marko Šunjić
FILOZOFSKI FAKULTET

AKADEMIK Milan Vasić
FILOZOFSKI FAKULTET

AKADEMIK Branislav Verbič
GRADEVINSKI FAKULTET

RES PUBLICA
BOSNIA ET HERCEGOVINA
UNIVERSITAS STUDIORUM SARAIEVOENSIS

UNIVERSITAS STUDIORUM SARAIEVOENSIS SECUNDUM
PROPOSITUM COLEGI UNIVERSITATIS STUDIORUM ATQUE CONSILII
PAEDAGOGICO-SCIENTIFICI FACULTATIS JURISPRUDENTIAE ET
INSTITUTI PRO EXPLORATIONE OPERUM CRIMINOSORUM CONTRA
HUMANITATEM ATQUE IUS INTERNATIONALE D O M I N O

SIMONI WIESENTHAL

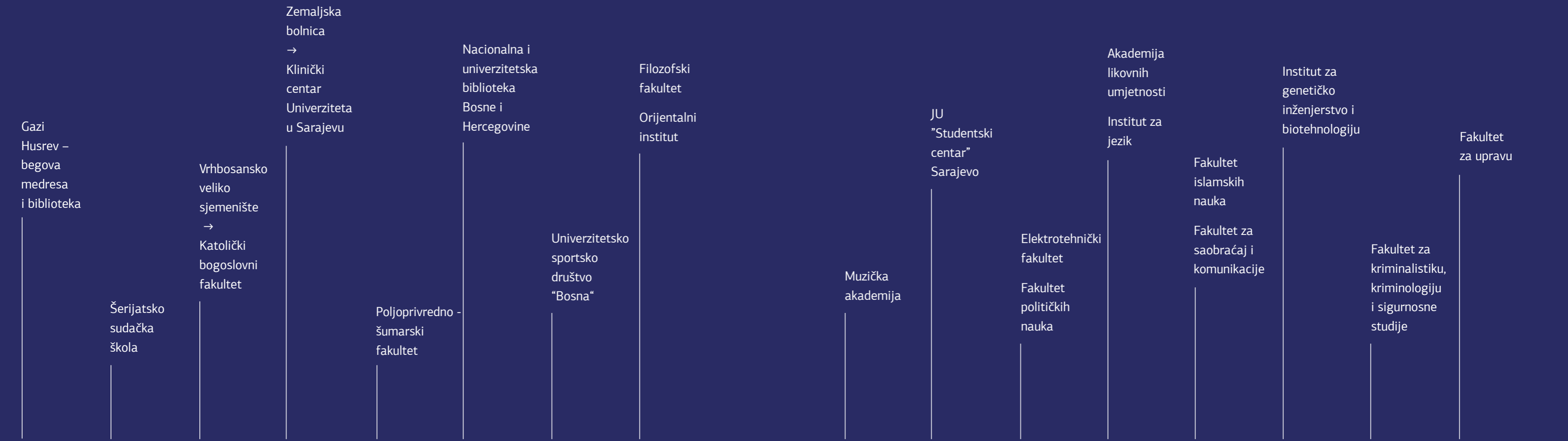
PRO SIGNIFICANTI CONTRIBUTIONE PROGRESSIONIS DOCTRINAE ATQUE PRO
EXTRAORDINARIIS MERITIS IN CERTAMINE CONTRA FASCISMUM ATQUE
GENOCIDIUM ET AGGRESSIONEM DESTRUCTIVAM REI PUBLICAE
BOSNIAE ET HERCEGOVINAЕ

GRADUM DOCTORIS SCIENTIARUM HONORIS CAUSA
TRIBUIT

IN FIDEM CUIUS REI HOC DIPLOMA SUBSCRIPTIONE ET UNIVERSITATIS
STUDIORUM SIGILLO MUNITUM CURAVI

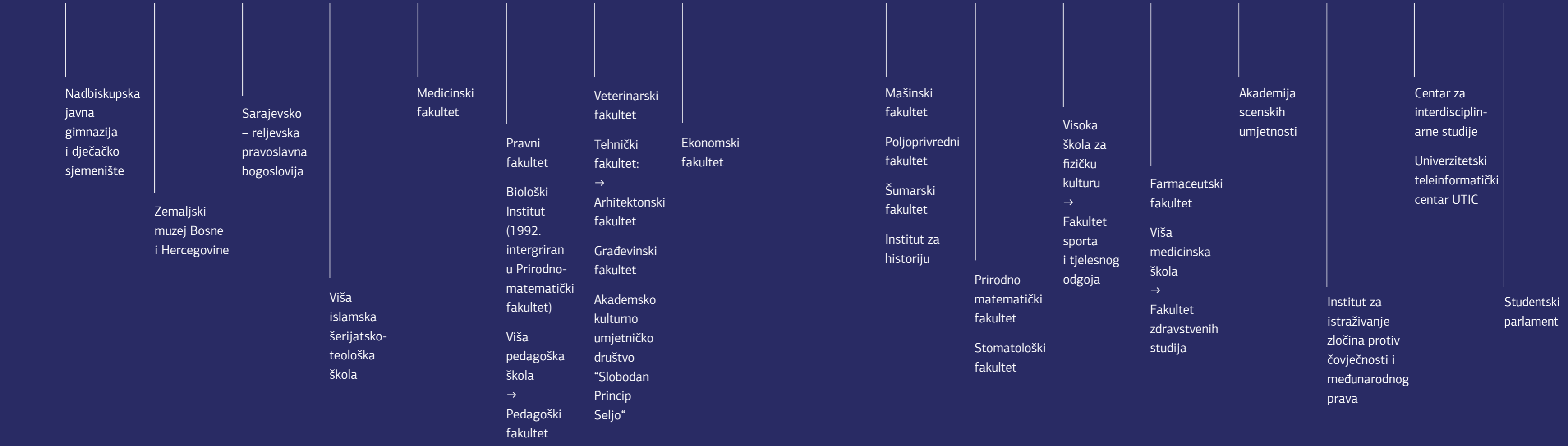
DATUM SARAIEVI DIE III JANUARI IIITIO ANNI MCMXXVI

RECTOR
UNIVERSITATIS STUDIORUM SARAIEVOENSIS

1537. 1882. 1887. 1888. 1890. 1892. 1894. 1937. 1940. 1944. 1945. 1946. 1947. 1949. 1950. 1952.

1955. 1958. 1959. 1960. 1961. 1963. 1972. 1973. 1977. 1981. 1988. 1992. 1993. 1995. 2005. 2008.

1537. 1882. 1887. 1888. 1890. 1892. 1894. 1937. 1940. 1944. 1945. 1946. 1947. 1949. 1950. 1952. 1955. 1958. 1959. 1960. 1961. 1963. 1972. 1973. 1977. 1981. 1988. 1992. 1993. 1995. 2005. 2008.

PRIČA O NAMA – LJUDI, MJESTA, DOGAĐAJI

Od prvih inostranih školovanja do utjelovljenja Univerziteta u Sarajevu

Univerzitet u Sarajevu osniva se 2. decembra 1949. godine odlukom Vlade Republike Bosne i Hercegovine, a cjelokupan proces formiranja i organiziranja njegovih članica prepun je različitih i specifičnih obilježja. Stvaranje Univerziteta predstavlja jedan od najvažnijih događaja kako u kulturnom tako i naučnom preobražaju Bosne i Hercegovine. Naučnici, istraživači, entuzijaste, doktorandi i profesori, koji će djelovati kao budući učesnici u osnivanju Univerziteta u Sarajevu odnosno njegovih članica, već su s početka 20. stoljeća, po završetku visokog obrazovanja, studije nastavljaljali širom svijeta – od regionalnih centara poput Zagreba, Beograda, Ljubljane, do evropskih i svjetskih poznatih učilišta i sveučilišta – Praga, Beča, Sorbone, Kaira, Pariza, Istanbula i sl. Mnogi su znanje stečeno van granica Bosne i Hercegovine, znanje svjetskog kvaliteta, po povratku rado priložili u zajedničku misiju – u misiju osnivanja domaćeg univerziteta koji će biti priznat i poznat ne samo u državi nego i van nje.

O potrebi osnivanja Univerziteta u Sarajevu govorilo se i pisalo još 1921. godine, a kao, realnije, zagovaralo se otvaranjem šumarskog i rudarskog fakulteta 1928. godine i kasnije. Međutim, tek 1941. godine dolazi do otvaranja Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Sarajevu.¹

Zanimljivo je, međutim, da je jedna organizaciona jedinica budućeg Univerziteta osnovana godinu dana prije njega (1948.), a bila je sukcesor organizacione jedinice Zemaljskog Muzeja, osnovane 1946.²

Dakle, već su u tom periodu postavljeni temelji za osnivanje Univerziteta i krenule brojne inicijative za njegovo formiranje. Tako, profesor Nedo Zec upućuje memorandum Federalnoj vladi u Beogradu u kome obrazlaže potrebu osnivanja visokoškolske ustanove – Medicinskog fakulteta „jer u Bosni i Hercegovini nema liječnika ni za izvršavanje najosnovnijih zadataka zdravstvene službe.“³

Naravno, cjelokupan proces formiranja Univerziteta i njegova ustrojstva nije moguć bez naučnika, istraživača, profesora koji su svoje školovanje završili u različitim naučnim centrima širom svijeta, a onda krenuli u proces kreiranja članica, odnosno formiranja Univerziteta.

U ovom tekstu bit će iznesene kraće biografije onih o čijem je stručnom, profesionalnom i akademskom djelovanju bila dostupna literatura. Moguće je da je određen broj njih posve slučajno izostavljen, s obzirom na specifičnost oblasti koju pokriva članak (period do 1949. godine) i budući da se radi o naučnicima, odnosno profesorima koji su svoje školovanje završili van granica kako Bosne i Hercegovine tako i tadašnje Jugoslavije. Veliki je broj onih koji su svoje studije završili po naučnim centrima širom regiona te rame uz rame učestvovali u kreiranju Univerziteta.

Nedo Zec rođen je u Mostaru a studije je završio u Beču (Medicinski fakultet), gdje je specijalizirao neuropsihijatriju te se, sa željom i ambicijom da stečeno iskustvo utjelovi u radu sa studentima i organiziranju fakulteta, vraća u Bosnu i Hercegovinu. Zec je 1945. godine postao ministar narodnog

zdravlja NR BiH, postavljajući prve organizacione oblike i smjernice zaštite narodnog zdravlja u Bosni i Hercegovini. Učestvuje u osnivanju Instituta za dermatovenerologiju, Instituta za puerikulturu, Instituta za tuberkulozu i Instituta za zdravstveno prosvjećivanje. Prvi je profesor neuropsihijatrije na Medicinskom fakultetu a potom i šef Neuropsihijatrijske klinike. Bio je izuzetan naučni i akademski radnik koji je podsticao društvo i odgovorne na potrebu formiranja članica i, konačno, Univerziteta u Sarajevu.

Milivoje Sarvan Medicinski fakultet završava u Lionu 1922. godine. Nakon što je doktorirao u Francuskoj, u Sarajevo dolazi 1943. godine. Prvi je jugoslavenski pedijatar koji poslije Drugog svjetskog rata drži predavanja u inostranstvu.

Radivoj Milin, stručnjak za histologiju i embriologiju, kao dobitnik nagrade za najboljeg studenta Univerziteta u Nansiju također je zaslužan za razvoj i osnivanje Univerziteta u Sarajevu.

Bogdan Zimonjić iz Gacka studirao je u Beču i Pragu te je svojim znanjem iz interne medicine direktno učestvovao u osnivanju Univerziteta postavši prvi profesor interne medicine.

Vladimir Čavka završava u Beču 1924. godine Medicinski fakultet, a za člana Naučnog oftalmološkog društva u Oksfordu izabran je 1949. godine, u godini osnivanja Univerziteta. Čavka se istakao u naučnom radu i primjeni novih metoda u liječenju očiju a naučne radove objavljivao je širom svijeta. Već 1947. godine objavio je deset naučnih radova.

Pavle Kunić, doktor, koji još i prije vremena osnivanja fakulteta podiže ljestvicu znanja i zvanja te sprovodi vrlo zahtjevno balzamiranje tijela Franje Josipa i Sofije. Time se već poručuje kako Bosna i Hercegovina posjeduje eminentne stručnjake iz svoje oblasti koji su spremi vlastitim pedagoškim djelovanjem učiti i podučavati, kreirajući baze znanja i učestvujući u svjetskim stručnim krugovima.

Borislav Jovanović Visoku tehničku školu završava u Brnu u tadašnjoj Čehoslovačkoj.

Dušan Brkić svoje studije završio je u Mađarskoj (Peču) i kao doktor pravnih nauka te stipendista British Councila proveo je izvjestan period u Londonu i to na London School of Economic, gdje je stekao doktorat iz oblasti ekonomske geografije. Na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu radio je od njegovog osnivanja, a kao gostujući profesor djelovao i je na univerzitetima u Engleskoj (Hull) i Irskoj (Limerick). Bio je član Kraljevskog geografskog društva u Londonu.

Ilija Kecmanović bio je književni historičar i kritičar koji je studirao u Beogradu, Zagrebu, Beču i Parizu. Jedan semestar tokom 1921. godine proveo je u Beču a tokom 1923. i 1925. u Parizu. Njegov boravak u ovim gradovima realizovan je s ciljem što potpunijeg upoznavanja njemačkog i francuskog jezika i kulture. Istovremeno se na vodećim centrima kulture upoznavao sa najnovijim strujanjima u oblasti književnosti, umjetnosti i kulture. Kecmanović se od 1921. godine počinje baviti i prevodilačkim radom. Po povratku u Bosnu i Herce-

Pravosudna palata, Sarajevo 1932. godine

govinu radio je kao gimnazijski profesor u Banjoj Luci a onda i u Sarajevu. Na Trećoj sjednici Vlade Bosne i Hercegovine, održane 5. maja 1945, Ilija Kecmanović, uz još deset pomoćnika iz određenih resora, postavljen je za pomoćnika ministra prosvjete. Ministarstvo prosvjete u početku je bilo neposredni organizator i osnivač prvih fakulteta i drugih institucija kulture u Republici Bosni i Hercegovini, pa je tako i sam Kecmanović direktno učestvovao u osnivanju Univerziteta u Sarajevu, tj. njenih prvih članica, kako kroz svoj naučni tako i profesionalni angažman. Svoje buduće djelovanje usmjerio je ka zalaganju za naprednu društvenu misao u književnosti i kulturi i akademskom radu.

Aleksandar Solovjev, stručnjak iz pravnih oblasti, studirao je i doktorirao u Varšavi, radio na Moskovskom univerzitetu, u Istanbulu, potom Sofiji i Heidelbergu te bio jedan od osnivača Univerziteta u Sarajevu. Rame uz rame uz Solovjeva djelovao je i Hamdija Čemerlić, koji je postdiplomski studij završio u Parizu te Mehmed Begović, stručnjak pravnih oblasti sa naglaskom na historiju prava te porodično pravo, koji je doktorirao u Alžiru 1930. godine. Begović se potom vratio u Sarajevo i činio okosnicu djelovanja Pravnog fakulteta u Sarajevu. Jednako tako, stručnjak pravnih oblasti i jedan od osnivača jeste i Stjepan Lovrenović, koji je diplomirao pravo u Parizu 1934. godine te objavio veliki broj stručnih i naučnih radova.

Jahiel Finci 1936. diplomirao je arhitekturu na Visokoj tehničkoj školi u Pragu. Do početka rata bavio se, uglavnom, teori-

jom arhitekture, a onda će Finci biti jedan od suosnivača Tehničkog fakulteta (buduće Arhitekture) i biti imenovan za izvanrednog profesora.

Julije Hahamović diplomirao je na Visokoj tehničkoj školi 1923. godine, a 1930. godine doktorirao tehničke nauke u Pragu.

Aleksandar Trumić studirao je u Parizu, a već 1949. godine postao je prvi dekan Građevinskog fakulteta, tada nazvanog kao Građevinski odsjek pri Tehničkom fakultetu.

Dragomir Ćosić diplomirao je 1919. a doktorirao 1927. godine u Nansiju u Francuskoj. 1948. godine postaje redovni profesor Visoke poljoprivredne škole za planinsko gazdovanje u Sarajevu, a nekoliko godina nakon toga i dekan Poljoprivredno-šumarskog fakulteta. Kao izuzetan stručnjak bio je i član društva „Association internationale des selectionneurs des plantes“ u Parizu te dopisni član „Institut internationale de l'agriculture“ u Rimu.

Fazlija Alikalfić rođen je u Mostaru a studije je završio u Češkoj, na fakultetu Češke visoke politehnike u Pragu. Jedan je od osnivača i prvih profesora Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Sarajevu, te je obnašao funkciju pomoćnika ministra 1947. godine. Ujedno, Alikalfić je radio na pripremama za zasjedanje ZAVNOBIH-a i to na poslovima obrazovanja. S tim u vezi, njegovo je djelovanje za uspostavljanje Univerziteta od izuzetnog značaja.

Veterinarski fakultet

Josip Ježić završio je studij veterine u Beču 1924. godine. Glavna područja njegova rada su: mikrobiologija, imunologija i epizootiologija te zdravstvena zaštita. Proizveo je različita cjepiva i učestvovao u istraživanjima izvjesnih lijekova.

Živko Slavnić bio je jedan od najjementnijih botaničara 20. vijeka u bivšoj Jugoslaviji, studirao je u Parizu a doktorirao u Beču.

Nedim Filipović studirao je orijentalistiku u Beogradu i Istanbulu a diplomirao 1939. godine u Istanbulu. Polja njegovog interesovanja bila su turski jezik i književnost, islamska civilizacija a djelovao je i kao saradnik Orijentalnog instituta.

Hernik Barić studirao je u Gracu i Beču a doktorirao u Beču 1912. godine. 1945. godine sa svojim spoznajama, zvanjem i titulama dolazi u Sarajevo, gdje počinje raditi kao naučni saradnik Savjeta za nauku i kulturu. Barić je jedan od najpoznatijih tadašnjih naučnih radnika iz lingvistike, a naročito balkanologije.

Šaćir Sikirić doktorirao je u 1918. godine u Budimpešti, predavao je arapski i perzijski jezik a radio je i kao naučni savjetnik.

Midhat Šamić završava studij francuskog jezika u Beogradu a disertaciju brani na Sorboni. Njegov imenjak, Midhat Begić diplomirao je u Beogradu a doktorirao u Lionu.

Istaknuti naučni radnik Bela Ler boravio je u više navrata u inostranstvu (Engleskoj, Francuskoj, Italiji, Austriji, Njemačkoj) te je doprinio razvoju Univerziteta u Sarajevu. Bio je izabran za prvog rektora budućeg Univerziteta „Džemal Bijedić“.

Svestranost Sarajevskog univerziteta ogleda se u činjenici da su za njegovo osnivanje i utemeljenje zadužene i naučnice. Tako je Marija Kon studirala i doktorirala u Beču, te je ujedno i prva žena doktor nauka iz Bosne i Hercegovine.

Stojanka Popović zajedno sa svojim saradnicima zaslužna je za formiranje Katedre za češki jezik.

Vera Šnajder bila je prva osoba u Bosni i Hercegovini koja je objavila naučni rad iz matematike, čiji je studij tada bio u sklopu Filozofskog fakulteta. Vera Šnajder je studirala u Beogradu, Parizu, te dala značajan doprinos razvitku matematike kao moderne fundamentalne discipline i Odsjeka za matematiku Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Bila je prva dekanesa fakulteta u Bosni i Hercegovini.

Smilja Mučibabić bila je najuglednija i najdjelotvornija bosanskohercegovačka biologinja 20. stoljeća i među najuglednijima u bivšoj Jugoslaviji, osnivačica Odsjeka za biologiju, te prva bosanskohercegovačka doktorandica bioloških nauka i prva dekanesa Prirodno-matematičkog fakulteta. Doktorirala je i na Oxfordu, te bila pokretač različitih istraživanja iz oblasti bioloških nauka i istraživanja u oblasti bioloških znanosti u

Semestar (polugode)		školske 1969/1970 godine		
Naziv predmeta	Ime nastavnika	Broj časova		Napomena
		pred. vježb.	pristave	
Opća hemija vježbe iz OPĆE HEMIJE	Doc. dr. Vladimir Milčević Prof. dr.	3	-	
Matematika vježbe iz Matematike	Šejkija Fabevid Prof. dr.	4	-	
Fizika vježbe iz FIZIKE	Šejkija Rajčević Mr. Ivan Negovetić predavač	4	-	
Mineralogija vježbe iz mineralogije	Prof. dr. Fabijan Trubeja Prof. dr.	1	-	
Osnovi Narodne odbrane	Dr. Bicačić CHIGIĆ ALEKSANDAR (predavač)	-	2	
Fizička kultura	Doc. dr. HAMR SAVIC	2	-	

Upisnica studenta iz 1969/70. godine

Zemaljski muzej

BiH i širem okruženju. Rezultate ovih istraživanja objavljivala je u elitnim časopisima iz pripadajućih oblasti, prvenstveno onim indeksiranim, otvorivši put naučnicima širom zemlje za isto. Kao vrlo aktivna u struci, ali i u pedagoškom svijetu, bila je promotor naučne, profesionalne i pedagoške djelatnosti. Svoje je djelovanje usmjerila i ka organizaciji i ustrojstvu pojedinih katedri i odjela u okvirima Univerziteta.

Leonida Lučić kao stipendistkinja Jugoslavije 1927. odlazi u Pariz gdje završava Visoku statističku školu i doktorat iz nauka statistike na Sorboni 1929. godine.

Formirano jezgro ovih stručnjaka školovat će buduće generacije naučnih i prosvjetnih radnika. Ujedno, radilo se na formiranju različitih jezgra i istraživačkih centara, organizirali su se različiti studiji i profilirale specifične discipline. Tako je Dušan Maksimović na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Sarajevu 1953. godine postao prvi doktorant Univerziteta, što svjedoči da je Univerzitet već tih davnih godina bio organizovan na tom nivou da je mogao iznjedrati doktorante.

Cvjetko Rihtman bio je jedan od najpoznatijih muzikologa u bivšoj Jugoslaviji, istraživač folkloru i kompozitor. Studirao je teoriju muzike i kompoziciju na konzervatorijima u Leipzigu i Pragu. Rihtman je bio prvi etnomuzikolog koji je radio na polju sistematizacije muzičke tradicije naše zemlje, a intenzivno se bavio proučavanjem polifonih vokalnih folklornih formi. Njegovom zaslugom moderniziran je način transkripcije folklornih napjeva na nivou cijele Jugoslavije, a zahvaljujući njemu etnomuzikologija u Bosni i Hercegovini postaje

prihvaćena nauka koja se ubrzano razvijala. Kao etnomuzikolog doživio je međunarodnu reputaciju.

Cjelokupan naučno-istraživački rad te djelovanje uvaženih stručnjaka i formiranje organizacionih jedinica ne bi bilo moguće bez ustanova koja ne samo da baštine kulturu nego djeluju kao platforme znanja s kojih i polaze i na kojima se i realiziraju procesi usvajanja novih spoznaja. Tako je krovna muzejska ustanova, Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, počela sa radom 1888. godine tako što je svoje eksponate organizovala po odjeljenjima (arheološko, etnološko i odjeljenje prirodnih nauka) u nekoliko različitih zbirki (folklorna, numizmatička, prirodoslovna, prapovijesna, antička i druge). Nezamjenjiv je i doprinos Konstantina Koste Hörmanna, austrougarskog visokog činovnika, kulturnog i naučnog radnika, koji je svojim djelovanjem pri izgradnji i uspostavljanju naučnih temelja Zemaljskog muzeja ostavio bosansko-hercegovačkoj javnosti. Prvi direktor ove ustanove bio je Jozo Petrović, koji uz svoje saradnike: Derviša Korkuta, Vladislava Skarića, Renea Mikšića te Hildu Studnički-Ritter i brojna druga imena koja su se školovala u Turskoj, u Beču, Pragu, doprinosi djelovanju i afirmaciji ove ustanove.

Kao sjedište naučno-istraživačkog rada, informacijske i baštinske uloge jedne države, Uredbom o Narodnoj biblioteci Federalne Bosne i Hercegovine, a koju je potpisao tadašnji ministar prosvjete Ante Babić, 31. oktobra 1945. godine osniva se Narodna (danas Nacionalna i univerzitetska) biblioteka Bosne i Hercegovine. Prvi direktor bio je Dragutin Dragiša Polužanski. Već 1953. u sklopu Biblioteke formirana je čitao-

nica, a godinu dana poslije formiraju se tri specijalne čitao-nice od čega su dvije za naučne radnike, čime se postavljaju temelji biblioteke kao mjesta sa kojeg polaze ideje i nove spoznaje. Ova ustanova i dan-danas svojim djelovanjem prati naučno-istraživački rad Univerziteta u Sarajevu, ali i cjelokupne bosanskohercegovačke naučno-istraživačke misli.

Orijentalni institut osniva se 1950. godine kao javna naučno-istraživačka ustanova sa naučnim fokusom na orijentalne jezike i književnost i orijentalni utjecaj na tekovine bosanskog jezika i stvaralaštva Univerziteta u Sarajevu. Odmah uz osnivanje ovog Instituta u njemu djeluju: Hamid Hadžibegić (studije završio u Istanbulu), orijentalist Branislav Đurđev (djelovao

i na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta), Fehim Bajraktarević (studije završio u Beču), Besim Korkut (studije završio u Kairu) te Šaćir Sikirić (studije završio u Budimpešti).

Veliki broj ovih istraživača i naučnika činit će ujedno jezgro djelovanja Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, ali i biti priznati i na drugim inostranim univerzitetima, čime se iznova potvrđuje vrijednost i kvaliteta Univerziteta u Sarajevu. Jednako tako, studenti Univerziteta u Sarajevu ostvarivali su i ostvaruju zapažene rezultate a mnogi od njih svoje su buduće djelovanje nastavili kao predavači na prestižnim svjetskim univerzitetima kao profesori.⁴ ♦

1 Univerzitet u Sarajevu: 1949–1989. [uređivački odbor Džemal Čelić... [et al.]; fotografije Đuro Militar]. Sarajevo: Univerzitet, 1990.

2 Biološki institut u Sarajevu osnovan je 11. januara 1946. godine, odlukom Zemaljskog muzeja i uredbom Predsjedništva Narodne vlade NR Bosne i Hercegovine (uredba o osnivanju br. 5962 od 12. januara 1946. godine). Uredba je objavljena 16. januara 1946. godine u Službenom listu BH (broj 3. strana 57.). Na čelo tada novoosnovanog Odjeljenja Zemaljskog muzeja, koje je djelovalo pod imenom Biološki institut u Sarajevu narednih godinu dana postavljen je botaničar-biljni fiziolog dr. Vojin Gligić. Kao primarni razlog formiranja Instituta navedena je potreba za planskom organizacijom „biološke službe“ i to za:

- potrebe nastave biologije,
- potrebe poljoprivrede, šumarstva i narodnog zdravlja,
- naučno istraživanje žive prirode.

Dvije godine nakon osnivanja, 1. januara 1948. godine Biološki institut postaje samostalna ustanova pod rukovodstvom i nadzorom Komiteta za fakultete, visoke škole i naučne ustanove te pod njegov patronat prelazi personal Prirodnjačkog odjeljenja te odgovarajuće muzejske biološke zbirke. Iste godine izlazi i prvi broj časopisa „Godišnjak Biološkog instituta“ koji će izlaziti naredne četiri decenije i koji će se zajedno sa svojim izdavačem ugasiti 1992. godine. Svi brojevi časopisa su danas u digitaliziranoj formi dostupni na web stranici Prirodno-matematičkog fakulteta. Od 12. decembra 1951. godine Biološki institut se stavlja u nadležnost novoosnovanog Univerziteta u Sarajevu.

3 Ibid.
4 Pri izradi članka korištene su i pripadajuće službene stranice Univerziteta u Sarajevu i njegovih članica, te dostupni izvori u fondovima Nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine.

A photograph of a classical building facade, likely a university entrance. The image is in a warm, sepia-toned color palette. At the top, two statues of female figures stand on pedestals, flanking a central rectangular panel. The panel contains the Latin inscription 'UNIVERSITAS STUDIORUM'. Below this panel is a decorative cornice with a series of small, square, recessed elements. At the bottom of the image, the tops of several columns with ornate, acanthus capitals are visible. The lighting creates strong shadows, particularly on the right side of the facade.

UNIVERSITAS STUDIORUM

**GRUPACIJA
DRUŠTVENIH
NAUKA**

Grupaciju društvenih nauka Univerziteta u Sarajevu danas čini pet fakulteta, jedna pridružena članica i jedan institut i to: Pravni fakultet, Ekonomski fakultet, Fakultet političkih nauka, Fakultet sporta i tjelesnog odgoja, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Fakultet za upravu i Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Datumi osnivanja fakulteta su različiti i oni pokazuju intenzivan razvoj univerzitetskog obrazovanja i zrelost društva da, formirajući određene fakultete, otvori mogućnosti studiranja složenih društveno-ekonomskih i političkih odnosa iz historijskog, sociološkog, kulturnog, humanističkog i etičkog aspekta. Datum osnivanja Pravnog fakulteta veže se uz Zakon o Pravnom fakultetu, koji je objavljen 23. augusta 1946. u „Službenom listu Narodne Republike Bosne i Hercegovine“. Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu je osnovan 14. oktobra 1952. godine, a Fakultet političkih nauka 1961. godine. Fakultet sporta i tjelesnog odgoja svoju dugu tradiciju započeo je osnivanjem Visoke škole za fizičku kulturu 1963. godine, koja je od 1965. godine uključena u sastav Univerziteta u Sarajevu; Visoka škola je 1974. prerasla u Fakultet za fizičku kulturu, a u sklada sa globalnim promjenama vremenom je kreiran novi identitet Fakulteta sporta i tjelesnog odgoja (FASTO). Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava osnovan je 4. septembra 1992. godine. Fakultet kriminalističkih nauka Univerziteta u Sarajevu osnovan je 4. oktobra 1993. godine; Fakultet je 2009. promijenio naziv u Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije. Datum osnivanja Fakulteta za upravu kao pridružene članice Univerziteta u Sarajevu je 18. septembar 2005. godine; Fakultet je osnovan kao Fakultet za javnu upravu, a 2013. godine promijenio je naziv u sadašnji.

Značajni strateški potez u pravcu širenja i razvoja naučno-istraživačkih i pedagoških aktivnosti na organizacionim jedinicama Grupacije prisutni su od prvih godina njihovog rada. Korištenje fakultetske infrastrukture i administrativne podrške omogućilo je afirmaciju nastavnika i asistenata, povećanje broja studenata, posebno postdiplomaca u realizaciji naučnoistraživačkih projekata, širenje akademskih veza po svijetu i jačanje univerzitetskog obrazovanja i osposobljavanja za godine koje su dolazile.

Od posebnog je značaja kontinuitet u radu organizacionih jedinica, od njihovog pojedinačnog osnivanja do danas; kontinuitet u radu koji nije doveden u pitanje ni tokom

agresije na Bosnu i Hercegovinu od 1992. do 1995. godine. Čak ni u uvjetima najžešćih granatiranja i ratnih djelovanja nastavne aktivnosti nisu obustavljene niti prekidane i one su se odvijale zahvaljujući, prije svega, entuzijazmu i požrtvovanosti zaposlenih i studenata.

Grupacija društvenih nauka ima aktivnu ulogu u društveno-ekonomskom i političkom razvoju savremenog bosanskohercegovačkog društva. Članice ove grupacije podigle su brojne mostove znanja, naučnoistraživačkog, stručnog i pedagoškog rada, učvrstile veze kako sa onima koji studiraju društvene i humanističke nauke tako i sa onima koji ih proučavaju sa pozicija doktrine i implementiraju u svakodnevnom životu. U tom smislu, članice, svaka u svom razvojnom periodu, održavaju visoke standarde pedagoškog i nastavnog rada sa studentima te naučnoistraživačkog rada; razvijaju kvalitativno osposobljavanje administrativnog osoblja, respektiraju korisnike odgovarajućih usluga, pojedince i organizacije sa kojima saraduju. Također, one vrlo intenzivno djeluju u međunarodnom okruženju i razvijaju partnerstva s institucijama iz cijelog svijeta. Fakulteti i Institut Grupacije društvenih nauka okrenuti su izvrsnosti u podučavanju, učenju i istraživanju, te razvoju profesionalne osposobljenosti u različitim disciplinama kojima mogu doprinijeti razvoju bosanskohercegovačkog društva. U tom smislu, članice Grupacije decenijama imaju aktivnu ulogu u afirmaciji ekonomskih, političkih, pravnih i humanističkih nauka, razvoju multidisciplinarnog obrazovnog i naučnoistraživačkog okruženja te promociji i podizanju svijesti o istom.

Ako se osvrnemo unazad, možemo konstatirati da su članice Grupacije društvenih nauka postigle izuzetne rezultate u istraživanju i studiranju odgovarajućih pripadajućih nauka i to ne samo u Bosni i Hercegovini nego i van njenih granica, te na tako stečenom znanju i ugledu podigle generacije mladih stručnjaka u relevantnim oblastima društvenog, ekonomskog i političkog života; uložile su izuzetne napore u razvoj tradicionalnih disciplina iz svog domena, omogućile afirmaciju novih studijskih programa koji prate zahtjeve društvenog, ekonomskog i tehnološkog razvoja kako u Bosni i Hercegovini tako i šire. Posljedica takvog pristupa je da fakulteti u reformi studijskih programa uvažavaju načela i standarde koji su karakteristični posebno za evropski prostor studiranja i istraživanja, čime se proces realizacije nastave, naučnog, istraživačkog i stručnog rada internacionalizira i usmjerava u skladu sa standardima koji važe u međunarodnim obrazovnim i akademskim institucijama.

Ekonomski fakultet

Fakultet političkih nauka u Sarajevu

Fakultet sporta i tjelesnog odgoja

Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije

Fakultet za upravu

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava

Pravni fakultet

GRUPACIJA DRUŠTVENIH NAUKA

Ekonomski fakultet

Osnovan 14. oktobra 1952. godine

Na Fakultetu je do sada diplomiralo 27.015 studenata, od toga 15.814 diplomiranih ekonomista (četverogodišnji studij), 541 (trogodišnji studij), 2.629 ekonomista (dvogodišnji studij), 5.226 bakalaureata (prvi ciklus studija), 891 magistar nauka, 36 specijalista, 1.610 magistara struke (drugi ciklus studija), te 227 doktora nauka (predbolonja) i 41 doktor nauka (treći ciklus studija).

Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu (EFSa) je vodeća visokoobrazovna institucija iz oblasti ekonomije i biznisa u Bosni i Hercegovini. Osnovan 1952. godine, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu danas je jedini ekonomski fakultet u Bosni i Hercegovini koji posjeduje akreditacije AACSB i EPAS. Ove potvrde izvrsnosti omogućavaju održavanje visokih standarda kvaliteta za zaposlenike, studente i partnere Fakulteta. Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu djeluje u međunarodnom okruženju i razvija partnerstva s institucijama iz cijelog svijeta. Fakultet je posvećen izvrsnosti u podučavanju, učenju i istraživanju, te razvoju lidera u različitim disciplinama kojim mogu doprinijeti razvoju bh. društva.

Ekonomski fakultet u Sarajevu osnovan je 14. 10. 1952. godine. Za prvi period razvoja Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu karakteristično je osnivanje javnih centara za obrazovanje studenata uz rad (vanrednih studenata) u Banjoj Luci, Mostaru, Tuzli i Zenici, koje počinje školske 1961/62. godine i javlja se u više navrata nakon toga. Ovi su centri zapravo baza za formiranje samostalnih ekonomskih fakulteta u ovim gradovima.

Važan moment u razvoju Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu je pripajanje Više ekonomsko-komercijalne škole 1985. godine. Ovaj strateški potez značajno je utjecao ne samo na organizacioni status i strukturu Fakulteta nego i na obrazovni proces u cjelini. Na odluku o integraciji utjecala je potreba da se procesi obrazovanja ekonomista na dvogodišnjem i četverogodišnjem studiju objedine i da se studentima omogući studiranje na stepenovanoj nastavi, u skladu sa potrebama privrede i društva za ekonomistima višeg i visokog obrazovanja.

Značajan strateški potez ka širenju i razvoju istraživačkih aktivnosti na Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu bilo je osnivanje vlastitog Instituta 1984. godine. Ovaj institut je dobio status zasebne organizacione jedinice i osnovni zadatak da objedini i institucionalizira raznovrsne istraživačke aktivnosti nastavnika, asistenata i studenata. Od početka je Institut organiziran na projektnom principu, bez stalno zaposlenih i administracije. Korištenje fakultetske infrastrukture i administrativne podrške omogućilo je ostvarivanje dodatnih prihoda za Fakultet, te otvorilo mogućnost afirmacije nastavnika i asistenata, povećanja broja vanjskih saradnika i uključivanja većeg broja studenata, posebno postdiplomaca u realizaciju naučnoistraživačkih projekata.

Ono što je posebno značajno je kontinuitet u radu Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu od osnivanja do 2019. godine. Čak ni u uvjetima najžešćih granatiranja i ratnih djelovanja u vrijeme agresije na Bosnu i Hercegovinu u periodu 1992–1995. godine nastavne aktivnosti nisu prekinute zahvaljujući, prije svega, entuzijazmu i požrtvovanosti zaposlenih i studenata. Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu je i u najtežim vremenima uspio zadržati najveći dio svog nastavnog kadra.

U nastojanju da se što je moguće više osavremeni nastavni plan i programi, te da se intenziviraju aktivnosti na internacionalizaciji i međunarodnom priznavanju diploma Ekonomskog fakulteta (odnosno Univerziteta u Sarajevu), Fakultet je prvi u Bosni i Hercegovini usvojio i počeo realizirati (školske 2001/2002. godine) nastavni plan i program zasnovan na evropskom sistemu za prijenos i prikupljanje bodova (European Credits Transfer System – ECTS), odnosno na tzv. kreditnom sistemu studiranja. Ostvaren je zavidan nivo saradnje sa elitnim fakultetima ekonomije u Evropi i svijetu, što će studentima omogućiti veću mogućnost izbora i vlastitog utjecaja na kreiranje programa koji slušaju i polažu, te studiranje na partnerskim institucijama. Drugi korak u implementaciji ECTS baziranog koncepta studija Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu je inicirao u 2005. godini uvođenjem sistema trogodišnjeg studija (3 + 2 + 3). Pored toga, pokrenute su i inicijalne aktivnosti usmjerene ka međunarodnoj akreditaciji. Ekonomski fakultet postat će prestižna visokoškolska institucija u domenu ekonomskih i poslovnih nauka na području jugoistočne Evrope do 2025. godine.

Mi smo prestižna visokoškolska institucija u ovom dijelu Evrope prema ocjenama vodećih evropskih i američkih akreditacijskih kuća – stvar je prestiža završiti sarajevsku ekonomiju. Upisujemo najveći broj izvrsnih kandidata iz Bosne i Hercegovine, regije i inozemstva. Kroz cjeloživotno učenje ostajemo doživotno vezani za svoje studente. Svjesni svoje uloge u edukaciji stručnjaka koji će voditi i graditi privredu i društvo u cjelini ka postizanju najviših profesionalnih standarda kroz odgovornost za rast i razvoj društvene zajednice, mi smo lučonoše struke za naše studente i svjetionik za poslovnu zajednicu, a pozicija naših studenata u poslovnoj zajednici ogledalo je naše konkurentnosti. Profesionalna izvrsnost, radost učenja i fleksibilnost, autonomija i stabilnost, posvećenost strategiji te preduzetništvo i inovativnost jesu univerzalne vrijednosti kojima teži Ekonomski fakultet.

Postupajući u skladu sa misijom i vrijednostima, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu u proteklih 10 godina stekao je najznačajnija regionalna i međunarodna priznanja za kvalitet, kreirao akademske programe na engleskom jeziku sa međunarodnim partnerima te organizirao brojne događaje i aktivnosti u saradnji sa svojim alumnijima i bh. poslovnom zajednicom.

Počevši od 2005. godine, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu prošao je kroz višegodišnje akreditacijske procese te stekao najznačajnija regionalna i međunarodna priznanja za kvalitet. Godine 2009. Ekonomski fakultet certificiran je od Bureau Veritasa normom ISO 9001:2008 za razvoj i implementaciju akademskih programa svih triju ciklusa studija te necikličnih programa cjeloživotnog učenja.

Austrijsku državnu akreditaciju za kvalitet AQA Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu dobio je 2001. za kvalitet kurikulum menadžmenta i IS/IT podrške nastavnom procesu i organizaciji studija. ♦

U maju 2012. Ekonomski fakultet stekao je akreditaciju EPAS najprestižnije evropske akreditacijske kuće EFMD (European Foundation for Management Development). Programska akreditacija EPAS dodijeljena je programima I ciklusa studija – Financial Management & Marketing Management, za akademsku izvrsnost, povezanost sa praksom i međunarodnu orijentaciju.

U augustu 2015. dobio je američku institucionalnu akreditaciju AACSB (The Association to Advance Collegiate Schools of Business), čime je postao prvom visokoobrazovnom institucijom u Bosni i Hercegovini koja posjeduje ovu akreditaciju, te ušao u zajednicu od pet posto (5%) najboljih ekonomskih i poslovnih fakulteta u cijelom svijetu.

Danas Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu realizira akademske programe cikličnog i necikličnog obrazovanja na bosanskom i engleskom jeziku. Studij je koncipiran u trajanju od 3 + 2 + 3, te + 1 – master-programi. Na I ciklusu studija na tri odsjeka (Ekonomija, Menadžment, Visoka poslovna škola) realizira se nastavni proces na bosanskom, a na dva odsjeka (Management, Sarajevo Business School – međunarodni program u saradnji sa Griffith College Dublin) na engleskom jeziku.

Na II ciklusu studija izvodi se 11 programa na bosanskom (Ekonomija, Menadžment, Menadžment i informacioni sistemi, Ekonomska diplomatija, Krizni menadžment,

Marketing menadžment, Menadžment ljudskih resursa i upravljanje znanjem, Napredni finansijski menadžment, Računovodstvo i porezi, Upravljanje kvalitetom u zdravstvu, Turizam) i šest programa na engleskom jeziku (Menadžment, Islamic banking, Evropske studije, MBA – Bank and Financial Management, MBA – Accounting and Audit, Public sector and environmental Economics). Odsjeci III ciklusa su: Ekonomija i Menadžment.

Kao najstarija i najveća visokoobrazovna javna institucija iz oblasti ekonomskih nauka i menadžmenta, Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu ima odgovornost i obavezu aktivnog učešća u razvoju bh. ekonomije bilo kroz naučno-istraživački, obrazovni ili pak praktični doprinos. S ciljem da bude prepoznat kao izvor dobrih ideja, vrhunskog znanja i kvalitetnog obrazovanja, zaposlenici, studenti, alumniji i partneri Ekonomskog fakulteta realiziraju veliki broj projekata, od kojih se ističu:

Ekonomski forum je godišnji događaj, osnovan s ciljem uspostavljanja platforme za iniciranje otvorenog dijaloga između predstavnika poslovne zajednice, akademije i kreatora ekonomskih politika u našoj zemlji. Na ovaj način Ekonomski fakultet daje svoj doprinos razvijanju snažnijih veza između različitih interesno-utjecajnih strana koje dijele zajednički poslovni interes u Bosni i Hercegovini, što u konačnici treba rezultirati kreiranjem konkretnih prijedloga i smjernica za kreiranje budućih ekonomskih politika;

ICES konferencija (International conference of the School of Economics and Business in Sarajevo) je međunarodna bijenalna konferencija koja okuplja naučnike i poslovne ljude iz cijelog svijeta, s ciljem iniciranja istraživanja i razmjene znanja iz najaktuelnijih ekonomskih i poslovnih svjetskih tokova;

CEO konferencija (Career and Entrepreneurship Opportunities) je godišnji edukativni događaj u Bosni i Hercegovini koji mlade inspirira uspješnim i pozitivnim životnim pričama kroz uspone i padove bivših studenata Ekonomskog fakulteta ili drugih mladih utjecajnih ljudi u našoj zemlji;

ICOS konferencija (International Conference on Statistics) je međunarodna godišnja konferencija koju EFSA organizira u saradnji sa Zavodom za statistiku Federacije BiH. ICOS okuplja naučnike, stručnjake i profesore iz Bosne i Hercegovine, regiona i svijeta koji predstavljaju svoja istraživanja, rezultate analiza i inovativne pristupe u modernizaciji rada u oblasti statistike;

EMAC Regional Conference jedna je od dvije godišnje konferencije Evropske marketinške akademije (European Marketing Academy – EMAC), koje se organiziraju u različitim evropskim gradovima. Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu bio je domaćin EMAC-a 2016. godine;

ICBF (International Conference on Banking and Finance) je međunarodna konferencija iz oblasti bankarstva i finansija koju je EFSA organizirao 2017. godine u saradnji sa Univerzitetom Utara Malezija. *ICBF* se svake godine održava u drugoj državi, a predstavlja platformu za akademike i istraživače uz mogućnost prezentiranja rezultata svojih radova i istraživanja te nudi priliku učesnicima da diskutiraju i razmjenjuju ideje, istraživanja kao i praktična iskustva prikupljena u svim područjima finansija i bankarstva;

Sarajevo Innovation Summit je prvi regionalni samit inovacija organiziran od Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Samit na godišnjem nivou okuplja vodeće stručnjake iz poslovnog i javnog sektora te akademske zajednice u oblasti inovacija, omogućavajući prezentiranje dobrih praksi i razmjenu znanja i iskustava s ciljem stimuliranja inovacija i kreiranja adekvatnog okruženja;

SBER (Zbornik radova EFSA/Sarajevo Business and Economics Review) je uvršten u bibliografsku bazu EBSCO PUBLISHING – BUSINESS SOURCE COMPLETE (Journals & Magazines), u CEEOL (Central and Eastern European Library) bazu, te u ProQuest Business package platformu, kao jednu od najprestižnijih svjetskih baza podataka iz oblasti ekonomije i biznisa;

SEE Journal of Economics and Business (The South East European Journal of Economics and Business) je naučni časopis Ekonomskog fakulteta koji se bavi temama iz područja ekonomije i poslovanja s primarnim fokusom na tranzicijske zemlje jugoistočne Evrope. Indeksiran je u brojnim bibliografskim međunarodnim bazama.

Zbog postojanja velike potrebe za direktnom komunikacijom sa poslovnom zajednicom na nivou Bosne i Hercegovine Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu je 2005. godine oformio stručno-konsultativno tijelo Poslovni savjet, koji čini 40 generalnih direktora najvećih kompanija u Bosni i Hercegovini. Poslovni savjet održava sjednice četiri puta godišnje u prostorijama Ekonomskog fakulteta s ciljem održavanja dijaloga između poslovne i akademske zajednice, razmjene informacija o ključnim potrebama i rješenjima u vezi sa ponudom i potražnjom tržišta rada diplomiranih ekonomista, o stipendiranju studenata od predstavnika poslovne zajednice u Bosni i Hercegovini te, generalno, o obostranom utjecaju u procesu studiranja, zapošljavanja i razvoja mladih ekonomskih stručnjaka.

Alumni zajednica Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu najveća je alumni zajednica u Bosni i Hercegovini koja broji više od 27.000 svršenih ekonomista. Alumniji međusobno djeluju kroz organizirano tijelo pri Ekonomskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu, koje realizira brojne stručne, društvene i humanitarne aktivnosti. Oni su istaknuta imena bh. ekonomske, društvene, političke, umjetničke javnosti, a prisutni su i na najprestižnijim univerzitetima, kao i na brojnim drugim značajnim pozicijama u svijetu. Dominantno je njihovo prisustvo u finansijskom sektoru, bankarstvu i osiguranju, a zastupljeni su u javnom sektoru, diplomatiji, na inozemnim školama, u međunarodnim organizacijama itd.

U 2019. godini na Ekonomskom fakultetu angažiran je ukupno 151 uposlenik (nastavno i nenastavno osoblje), od čega 82 nastavnika i saradnika koji realiziraju proces nastave i to: 24 redovna profesora, 22 vanredna profesora, 25 docenata, sedam viših asistenata i četiri asistenta. Pored toga, 69 uposlenika je nenastavno osoblje.

Do 2005/2006. akademske godine na Fakultetu je bilo upisano 64.260 studenata prema predbolonjskom načinu studiranja (četverogodišnji i dvogodišnji studij) – svi odsjeci i načini studiranja), zatim 1.290 studenata na magistarski postdiplomski studij – predbolonja i 70 studenata na specijalistički studij.

Nakon 2005/2006. akademske godine 11.284 studenta upisana su na prvi ciklus studija (svi odsjeci i načini studiranja), na drugi ciklus studija (svi odsjeci, programi, načini studiranja) 4.722 i 207 na treći ciklus studija (svi odsjeci i načini studiranja). Od osnivanja Fakulteta ukupno su upisana 81.833 studenta.

Na Fakultetu je do sada diplomiralo 27.015 studenata, od toga 15.814 diplomiranih ekonomista (četverogodišnji studij), 541 (trogodišnji studij), 2.629 ekonomista (dvogodišnji studij), 5.226 bakalaureata (prvi ciklus studija), 891 magistar nauka, 36 specijalista, 1.610 magistara struke (drugi ciklus studija), te 227 doktora nauka (predbolonja) i 41 doktor nauka (treći ciklus studija). ♦

GRUPACIJA DRUŠTVENIH NAUKA

Fakultet političkih nauka

Osnovan 1961. godine

Ukupan broj diplomiranih studenata je 17.061, od čega: bolonjski sistem studija: I ciklus – 5.848, II ciklus – 1.695, III ciklus studija – 23; predbolonjski sistem studija: VII stepen – 8.735, specijalisti – 34, magistri – 484, doktori nauka – 242

Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu osnovan je 1961. godine. Na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu djeluje pet odsjeka: Politologija, Sociologija, Žurnalistika/Komunikologija, Socijalni rad, Sigurnosne i mirovne studije. Ukupan broj upisanih studenata je 47.000. Ukupan broj diplomiranih studenata je 17.061, od čega: bolonjski sistem studija: I ciklus – 5.848, II ciklus – 1.695, III ciklus studija – 23; predbolonjski sistem studija: VII stepen – 8.735, specijalisti – 34, magistri – 484, doktori nauka – 242. Ukupan broj zaposlenih je 89.

U skladu s reformskim tendencijama Univerziteta u Sarajevu vođenim duhom i idejama Bolonjske deklaracije te nizom drugih ključnih dokumenata vezanih za evropski akademski prostor, Fakultet političkih nauka završio je temeljitu rekonstrukciju i inovaciju nastavnih planova i programa kako bi izašao u susret izazovima vremena. Tako danas u nastavnom procesu učestvuje oko 3.500 studenata (na svim godinama studija i u svim statusima – redovni, redovni samofinansirajući i vanredni), a tu je i blizu 1.000 studenata koji završavaju studij prema predbolonjskim planovima i programima.

Fakultet političkih nauka svojim studentima pruža kvalitetnu osnovu za profesionalnu osposobljenost za rad u raznim vladinim tijelima i institucijama, preduzećima, medijima, institucijama kulture i obrazovanja, kao i za nastavak naučno-istraživačkog rada na našem fakultetu ili srodnim fakultetima.

Imajući u vidu iskustva i pozitivna postignuća srodnih fakulteta u regionu i šire nastavnici, istraživači i saradnici Fakulteta političkih nauka odlučni su u namjeri da bosanskohercegovačkim mladim naraštajima i ubuduće ponude niz prepoznatljivih kvalitetnih studijskih programa usporedivih s većinom razvijenih studija u Evropi. U tranzicijskom procesu kroz koji prolaze bosanskohercegovačko društvo i visoko školstvo, u čijem fokusu je naučna interdisciplinarnost, Fakultet političkih nauka nastavit će razvijati aplikativne dimenzije znanja u širem kontekstu dostignuća društvenih i humanističkih nauka. Fakultet političkih nauka već dvadeset godina ima aktivnu ulogu u afirmaciji države Bosne i Hercegovine, uz nemjerljiv doprinos promociji i jačanju bosanskohercegovačkog identiteta i kulture.

Pored osnovne misije – obrazovanja mladih ljudi u Bosni i Hercegovini – Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu i ubuduće će iskazivati svoju predanost ideji suživota, baštinjenju multikulturalnih vrijednosti, općim civilizacijskim normama i općem dobru.

Fakultet političkih nauka organizator je većeg broja međunarodnih konferencija, radionica i javnih izlaganja od kojih izdajamo posljednje: *Power-Sharing and Good Governance, Sarajevo; Socijalni rad u obrazovanju; Think Engaged – SEE 'Academia in Dialogue' Series; Political culture in the Western Balkans countries: Between democratic and authoritarian modes of belief and behavior; 60 godina obrazovanja socijalnih radnika u BiH; 200 godina poslije: preispitivanje ideja Karla Marksa; Balkan Legacy of Frank McCloskey, Regionalne političke tradicije kao*

inspiracije: samoupravljanje i samoorganizovanje; Language and Resistance; Protests for the Good of Society; Šta da nova ljevica Balkana radi s prošlošću?, regionalna debata, novembar 2018; Medijska i informacijska pismenost u BiH.

Fakultet političkih nauka uspostavio je saradnju i potpisao veći broj bilateralnih i multilateralnih ugovora sa stranim univerzitetima, među kojima je Univerzitet u Ljubljani (Slovenija), Erasmus+ KA1 2017–2019, Institut d'Etudes Politiques de Paris, Sciences Po (Francuska), Erasmus+ KA1 2017–2019; Univerzitet Comenius u Bratislavi (Slovačka), Erasmus+ KA1 2018–2019. Danas Fakultet političkih nauka učestvuje u 18 naučnih projekata (domaćih i stranih).

Fakultet političkih nauka izdavač je dvaju naučnih časopisa: *Sarajevski žurnal za društvena pitanja* i *Socijalne studije* (prvi broj objavljen u decembru 2018. godine). Fakultet političkih nauka u svom bibliotečkom fondu posjeduje 13.600 bibliotečkih jedinica.

U okviru Fakulteta političkih nauka djeluje Centar za cjeloživotno učenje. Centar za cjeloživotno učenje Fakulteta političkih nauka osnovan je u martu 2017. i usmjeren je na organiziranje programa obrazovanja odraslih, odnosno kratkoročnih non-degree programa profesionalnog usavršavanja diplomiranih studenata I i II ciklusa studija (alumni) Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, kao i drugih srodnih fakulteta, treninga usmjerenih na profesionalno usavršavanje i osnaživanje kompetencija svih zainteresiranih potencijalnih polaznika, a iz oblasti kojima se u svojoj osnovnoj djelatnosti bavi Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu (oblasti iz domena koje pokriva pet matičnih odsjeka Fakulteta političkih nauka: Sociologija, Politologija, Komunikologija, Socijalni rad i Sigurnosne i mirovne studije), organizaciju i provedbu ljetnih i zimskih škola za studente Fakulteta političkih nauka i ostale zainteresirane polaznike u saradnji sa drugim organizacionim jedinicama Univerziteta u Sarajevu te drugim bosanskohercegovačkim i inozemnim obrazovnim ustanovama, kao i organizaciju konferencija, seminara, okruglih stolova itd.

U svrhu razvijanja kapaciteta Centra Fakultet političkih nauka potpisao je ugovor o saradnji sa DVV Internacionalom, Uredom za Bosnu i Hercegovinu, koji podrazumijeva podršku u opremi, finansijskim sredstvima za održavanje andragoških obuka, te savjetovanje i podršku u razvoju Centra u budućnosti.

Centar danas radi na razvoju kataloga obrazovne ponude koji će, po odobrenju od Vijeća FPN-a i Senata Univerziteta u Sarajevu, biti ponuđen svim potencijalnim (individualnim i institucionalnim korisnicima).

Dosadašnje aktivnosti Centra uključuju: seminar „Novinarstvo u krizi: Fake News i Social Bots“ u saradnji sa *Goethe-Institutom*, program razvijanja poslovnih vještina diplomiranih studenata u saradnji sa Inkubatorom „Munja“ i platformom hocu.ba. U pripremi je i trening za mlade akademsko osoblje u polju razvijanja kompetencija za rad sa studentima, u saradnji sa DVV Internacionalom, Ured za Bosnu i Hercegovinu.

Također, dugogodišnju tradiciju na Fakultetu političkih nauka baštini i Institut za društvena istraživanja. Institut podržava naučnoistraživački rad kao ključni faktor za razvoj nauke i obrazovanja, za shvatanje društveno-političkih procesa u Bosni i Hercegovini i okruženju te za stvaranje društva utemeljenog na znanju. Institut za društvena istraživanja je u prijeratnom periodu (od 1961. do 1992.) predstavljao vrlo važan segment Fakulteta i vrlo respektabilnu naučnoistraživačku jedinicu na prostorima bivše Jugoslavije. U tom periodu su u okviru Instituta objavljena mnoga značajna istraživanja. Institut prije rata karakterizirala je naučna utemeljenost, kadrovska referentnost i relevantnost, ali i respektabilnost istraživačkih rezultata u društvu i državi. Danas se Institut razvija na istim osnovama te je organiziran na moderan način koji odgovara strukturi i oblastima naučnog i istraživačkog djelovanja Fakulteta, ali i potrebama bh. društva. Institut je nadležan za razvijanje i unapređivanje naučnoistraživačkog rada iz naučnih oblasti koje se izučavaju u okviru matičnih odsjeka Fakulteta, kao i institucionalnu podršku svim ostalim aktivnostima Fakulteta; unapređivanje oblika i metoda prenošenja i stjecanja znanja radi podizanja efikasnosti studiranja; stručno i istraživačko osposobljavanje izrazito vrijednih i talentiranih studenata i mladih istraživača; organiziranje i realiziranje naučnoistraživačkog i stručnog rada, prema potrebi i za druga pravna lica; publiciranje rezultata naučnoistraživačkog i stručnog rada iz oblasti djelovanja Instituta; formiranje ekspertnih timova za rješavanje kompleksnih zadataka iz domena djelovanja Instituta i Fakulteta; saradnju sa naučnoistraživačkim i drugim organizacionim jedinicama Univerziteta i drugim visokoškolskim ustanovama u zemlji i inozemstvu iz svoje i srodnih oblasti djelovanja. U okviru Instituta formiraju se centri za pojedine oblasti naučnoistraživačkog rada, projektni timovi i radne grupe.

Fakultet političkih nauka i u studijskoj 2018/2019. godini upisao je novu generaciju studenata trećeg ciklusa studija, koji zajedno sa studentima prvog i drugog ciklusa studija predstavljaju, pored svega navedenog, najveći ponos za ovu instituciju. ♦

GRUPACIJA DRUŠTVENIH NAUKA

Fakultet sporta i tjelesnog odgoja

Osnovan 1963. godine

Do sada su ukupno iz oblasti sporta i tjelesnog odgoja odškolorana 863 magistra nauka i 39 doktora nauka. Četverogodišnji studiji Fakulteta sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu ukupno su završila 3.733 diplomanta, na trogodišnjem studiju svoj studiji su okončala 1.044 diplomanta, a dvogodišnji studij ukupno je završilo 669 diplomanta. Ukupan broj studenata koji su svoj studij okončali prije bolonjskog sistema visokog obrazovanja iznosio je 184 magistra nauka, a nakon uvođenja bolonjskog sistema visokog obrazovanja ukupno je magistriralo 236 kandidata općeg usmjerenja, dok su na studijskom programu „Menadžment u sportu“ magistrirala 223 kandidata. Sveukupan broj kandidata koji je doktorirao na Fakultetu sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu iznosi 62.

Fakultet sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu svoju dugu tradiciju započeo je osnivanjem Visoke škole za fizičku kulturu 1963. godine, koja je od 1965. godine uključena u sastav Univerziteta u Sarajevu. S tim u vezi, ovaj fakultet u okviru kvalifikacijskih potreba društva nudi jedinstvene i po mnogo čemu specifične studijske programe visokog obrazovanja kao što su: studijski program općeg smjera u trajanju od četiri godine sa 240 ECTS kredita; studijski program za školovanje trenera i kadrova za sport u trajanju od tri godine sa 180 ECTS kredita; master-studij općeg smjera u trajanju od jedne godine sa 60 ECTS kredita; master-studij za školovanje trenera i kadrova za sport u trajanju od dvije godine sa 120 ECTS kredita i doktorski studij iz naučne oblasti kineziologije.

Ukupan broj do sada upisanih studenata na studijskom programu općeg smjera je 7.630, na studijskom programu smjera za školovanje trenera i kadrova za sport 1.462, dok je na studijskom programu koji je bio aktuelan u prethodnom periodu, Viša trenerska škola, bilo upisano 1.205 studenata.

Do sada su ukupno iz oblasti sporta i tjelesnog odgoja odškolorana 863 magistra nauka i 39 doktora nauka. Četverogodišnji studiji Fakulteta sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu ukupno su završila 3.733 diplomanta, na trogodišnjem studiju svoj studiji su okončala 1.044 diplomanta, a dvogodišnji studij ukupno je završilo 669 diplomanta.

Ukupan broj studenata koji su svoj studij okončali prije bolonjskog sistema visokog obrazovanja iznosio je 184 magistra nauka, a nakon uvođenja bolonjskog sistema visokog obrazovanja ukupno je magistriralo 236 kandidata općeg usmjerenja, dok su na studijskom programu „Menadžment u sportu“ magistrirala 223 kandidata. Sveukupan broj kandidata koji je doktorirao na Fakultetu sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu iznosi 62.

Osim toga, na Fakultetu je danas profesionalno angažirano 65 uposlenika nastavnog i nenastavnog osoblja.

Fakultet sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu jedna je od najstarijih institucija ove vrste u regiji. Svoju dugu tradiciju započeo je osnivanjem Visoke škole za fizičku kulturu 1963. godine, koja je od 1965. godine uključena u sastav Univerziteta u Sarajevu.

Zgrada današnjeg Fakulteta napravljena je na mjestu gdje je nekada bilo veliko jezero, omiljeno kupalište Sarajlija, na kojem su se održavala plivačka, vaterpolo i hokej takmičenja.

Bila su to teška vremena u kojima zbog nedostatka infrastrukture i materijalnih sredstava nije bilo moguće organizirati nastavu na savremenom nivou. Odlukom Vlade Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 25. novembra 1963. godine osnovana je Visoka škola za fizičku kulturu. Zahvaljujući entuzijazmu uposlenih, Visoka škola je napredovala. Gradi se mala sala za gimnastiku i srodne sportove, zatim velika sala za sportske igre i atletiku, fitnes sala, tenisko igralište,

bazen za plivačke sportove. Nakon transformacija nastavnih planova i programa Visoka škola je 1974. godine prerasla u Fakultet za fizičku kulturu, te se razvija nukleus onoga što Fakultet predstavlja danas.

Sarajevski Fakultet za fizičku kulturu postao je uskoro jedna od najznačajnijih obrazovnih institucija na prostoru nekadašnje Jugoslavije. Njeni stručnjaci dali su veliki doprinos za razvoj nauke i sporta u Bosni i Hercegovini, a mnogi nekadašnji vrhunski sportisti i sportski radnici prošli su kroz učionice ove školske ustanove.

Ideja o organiziranju XIV Zimskih olimpijskih igara u Sarajevu potekla je od profesora ovog Fakulteta Ljubiše Zečevića, a doslovno svi tadašnji profesori, ali i bivši studenti Fakulteta bili su dio nezaboravnih i do tada najbolje organiziranih Olimpijskih igara.

Veliki broj studenata i članova nastavnog osoblja su kao sportisti ili treneri svojim vrhunskim rezultatima i medaljama osvojenim na međunarodnoj sceni najbolja potvrda kvaliteta programa koji se izučavaju na Fakultetu.

Tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu 1992–1995. godine, kao i svi drugi značajni kulturni, građevinski, obrazovni, medijski, zdravstveni i vjerski objekti, bio je stalna meta agresora. Fakultet je bio na prvoj borbenoj liniji i doživio je totalnu devastaciju svih materijalnih resursa. Ipak, uz nesebično gostoprimstvo Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, Fakultet sporta je, zahvaljujući patriotizmu svojih uposlenika, tokom čitavog rata uspio organizirati rad Fakulteta.

Kao istinski patrioti sa osjećajem za visoke ideale i ciljeve, brojni naši studenti bili su okosnica odbrambenog bedema ovog grada i državnosti Bosne i Hercegovine. Njih dvadeset jedno je za našu slobodu, budućnost i vrijednosti koje su lično poštovali položilo svoje mlade živote.

Danas studenti ovog fakulteta svake godine akademsku godinu započinju odajući im počast u ambijentalnom prostoru Fakulteta u kojem je smješteno spomen-obilježje šehidima i poginulim borcima te, nakon toga, odlazeći u Memorijalni centar Potočari kako bi se poklonili žrtvama genocida u Srebrenici.

Nakon ratnih dešavanja i obnove Fakulteta, naslanjajući se na viziju Univerziteta u Sarajevu da će se kroz nastavu utemeljenu na istraživanjima, inovacijama i akademskoj izvrsnosti razvijati Sarajevski univerzitet, Fakultet sporta i tjelesnog odgoja kreirao je novu viziju vlastitog razvoja, pri čemu su kao prioriteta postavljeni principi: promjene identiteta Fakulteta, razvoja ljudskih resursa, razvoja IT-tehnologija, razvoja dijagnostičko-istraživačkih procedura, permanentnog inoviranja kurikulumu, intenziviranja međunarodne saradnje, projektnog djelovanja, razvoja izdavačke djelatnosti, organiziranja međunarodnih simpozija i izdavanja međunarodnog referentnog časopisa *Homosporticus*.

U skladu sa globalnim promjenama, iz paradigme Fakulteta za fizičku kulturu kreiran je novi identitet Fakulteta sporta i tjelesnog odgoja (FASTO). Uz novi naziv kreirane su i nove vrijednosti koje su postale vodilja Fakulteta u „novom vremenu”. Fakultet sporta intenzivno je razvijao nastavni i asistentski kadar obnovivši u potpunosti nastavno-naučni potencijal.

Fakultet je iz godine u godinu pratio razvoj savremenih informacionih tehnologija i vrlo kvalitetno i funkcionalno ih inkorporirao u nastavno-naučni proces. Kao vrhunac ovog procesa predstavlja „učenje na daljinu”, pomoću kojeg studenti iz Bosne i Hercegovine, regije i svijeta vrlo uspješno ispunjavaju svoje studentske obaveze.

Vodeći ljudi Fakulteta razumjeli su da u vremenu eksperimentalne nauke Fakultet sporta bez savremenih laboratorija i moderne dijagnostičke opreme ne može odgovoriti zahtjevima „novog” vremena. Prvi centar za sportsku dijagnostiku Fakultet otvara 1999. godine, koji kasnije prerasta u Institut za sport. Ova savremena platforma naučnoistraživačkog pristupa dala je Fakultetu sporta jednu potpuno novu dimenziju. Za posljednjih šesnaest godina Fakultet je inovirao, mijenjao i uvodio nove studijske programe, pri čemu je vrlo uspješno proveden prijelaz iz „tradicionalnog” u novi sistem visokog obrazovanja prema bolonjskim principima.

Novi studijski programi Fakulteta sporta i tjelesnog odgoja osiguravaju zavidnu širinu obrazovanja, vrhunske kompetencije, etičku dimenziju te ispoljavanje upravljačkih sposobnosti, razvoj kreativnosti i takmičarskog duha. Unapređujući projektnu kulturu, Fakultet je realizirao veliki broj projekata u Bosni i Hercegovini i inozemstvu. ♦

GRUPACIJA DRUŠTVENIH NAUKA

Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije

Osnovan 4. oktobra 1993. godine

Ukupan broj diplomiranih studenata od osnivanja Fakulteta je 4.728 studenata, od toga na dodiplomskom studiju na VII stepenu diplomiralo je 2.269 studenata, na VI stepenu diplomirala su 902 studenta, na prvom ciklusu studija diplomiralo je 1.557 studenata. Od osnivanja Fakulteta naučni stepen doktora nauka steklo je 14 kandidata, naučni stepen magistra steklo je 100 kandidata, a stepen specijaliste stekla su 34 kandidata; treći ciklus studija (doktorski studij) završilo je šest kandidata, a drugi ciklus studija završilo je 414 kandidata.

Fakultet kriminalističkih nauka Univerziteta u Sarajevu osnovan je 4. oktobra 1993. godine Odlukom Predsjedništva Republike Bosne i Hercegovine kao civilna institucija, čime se pokazalo da su se i tada slijedili savremeni standardi u formiranju stručnih profila za suprotstavljanje svim vidovima protivpravnih i društveno opasnih ponašanja. Fakultet je osnovan u cilju univerzitetske edukacije stručnjaka koji svoj doprinos u uspostavljanju i održavanju vladavine prava u Bosni i Hercegovini trebaju ostvarivati u svim institucijama koje se nalaze u lancu borbe protiv asocijalnih i antisocijalnih ponašanja pojedinaca i grupa. Prva predavanja na Fakultetu počela su u martu 1994. godine. Prvi dekan Fakulteta bio je prof. dr. Mehmed Kenović. Fakultet je 2009. godine promijenio naziv u Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu. Primarni ciljevi Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, kao članice Univerziteta u Sarajevu, jesu izvođenje nastavnog procesa za stjecanje akademskih zvanja iz oblasti kriminalistike, kriminologije i sigurnosnih studija, s jedne strane, odnosno razvijanje i realizacija naučnoistraživačkog rada, koji se tretira kao osnov i podloga svim nastavnim aktivnostima koje se izvode na ovoj univerzitetskoj instituciji, s druge strane. Edukacioni procesi na Fakultetu razvijani su i razvijaju se kroz programe prvog ciklusa studija (dodiplomskog) i drugog ciklusa studija (postdiplomskog) kao i kroz program za stjecanje doktorata nauka (treći ciklus studija), a koji su temeljno oslonjeni na zakonsku osnovu o visokom obrazovanju u Kantonu Sarajevo. Također, Fakultet je u svom razvoju pratio i implementirao savremene standarde iz oblasti univerzitetskog obrazovanja koji su se stvarali kao rezultat međunarodnih aktivnosti na ovom polju. Pored tradicionalne međunarodne naučne konferencije „Dani kriminalističkih nauka“, koju Fakultet u kontinuitetu realizira već 18 godina, u periodu od 29.8. do 1.9.2018. godine održana je godišnja konferencija Evropskog kriminološkog društva (European Society of Criminology), drugi najveći kriminološki događaj u svijetu pod nazivom „Crimes against Humans and Crimes against Humanity: Implications for Modern Criminology“ („Zločini protiv ljudi i zločini protiv čovječnosti: Implikacije u modernoj kriminologiji“). Konferencija koju je organizirao Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu okupila je 1.400 učesnika iz 70 zemalja svijeta među kojima su svjetski istaknuti kriminolozi, autori najpoznatijih i najaktuelnijih teorija kojima se objašnjava ponašanje učinilaca krivičnih djela. Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije dobio je organizaciju ove konferencije u konkurenciji pet svjetskih univerziteta koji su stari i 500 godina.

Fakultet je od svog osnivanja kontinuirano i intenzivno razvijao svoj nastavni i naučnoistraživački opus, te je nakon višegodišnjeg akademskog djelovanja dostigao stepen strategijskog planiranja svog razvoja, koji je rezultirao novim i inoviranim nastavnim planom i programom prvog ciklusa studija, drugog (master) ciklusa studija i trećeg ciklusa studija (doktorski studij), koji se u potpunosti oslanja na principe utvrđene dokumentima koji predstavljaju osnovu za stvaranje jedinstvenog područja visokog obrazovanja u Evropi (European

Higher Education Area – EHEA) i evropskog područja naučnog istraživanja (European Research Area – ERA).

Svoje ciljeve nastoji ostvarivati kroz proučavanje i razvoj disciplina koje su sistematizirane u tri oblasti za koje je Fakultet matičan: kriminalistika, kriminologija i sigurnosne studije.

Nastavno-naučni proces na Fakultetu organizira se i izvodi putem: Katedre za kriminologiju, Katedre za kriminalistiku i Katedre za sigurnosne studije.

Studij Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije organizira se kroz tri oblasti ili smjera i to:

kriminalistika (naučna oblast koncipirana prema osnovnim intencijama heurističke i silogističke koncepcije istraživanja protivpravnih ponašanja usmjerena ka idealu spoznaje „istine“. Bavi se aktivnostima otkrivanja, razjašnjavanja i dokazivanja krivičnih djela.);

kriminologija (naučna oblast koja se bavi izučavanjem kriminalnog ponašanja i kriminaliteta, te proučava fenomenologiju i etiologiju kriminaliteta, položaj i ulogu žrtve u kriminalnom aktu, mjestu i značaju ključnih instrumenata društva u suprotstavljanju kriminalitetu);

sigurnosne studije (naučna oblast koja se bavi izučavanjem sigurnosne problematike u društvu i državi. Bavi se izučavanjem teorija i sistema sigurnosti, obavještajnim sistemima i sistemima nacionalne i međunarodne sigurnosti.).

Prvi ciklus studija na Fakultetu za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije izvodi se u trajanju od četiri školske godine (osam semestara), a vrednuje se sa 240 ECTS studijskih bodova. Uspješnim okončanjem prvog ciklusa studija kandidat stječe sljedeće zvanje bakalaureata (the degree of Bachelor): bakalaureat (bachelor) kriminalistike (BA in Criminal Investigation), bakalaureat (bachelor) kriminologije (BA in Criminology) i bakalaureat (bachelor) menadžmenta sigurnosti (Ba in Security Management).

Od akademske 2018/2019. godine Fakultet realizira integrirani studij prvog i drugog ciklusa studija „Upravljanje u kriznim situacijama“, čijim završetkom student stječe zvanje magistra upravljanja u kriznim situacijama.

Drugi ciklus studija Fakulteta za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije traje jednu godinu (dva semestra), čijim završetkom se stječe 60 ECTS bodova, a u zbiru sa prvim ciklusom studija iznosi 300 ECTS bodova. Uspješnim okončanjem drugog ciklusa studija kandidat stječe sljedeće zvanje magistra (Master Degree) i to: magistar (master) kriminalistike (MA in Criminal Investigation), magistar (master) kriminologije (MA in Criminology) i magistar (master) sigurnosnih studija (MA in Security Studies).

Fakultet realizira i zajedničke interdisciplinarnе master-programe u saradnji sa drugim visokoškolskim ustanovama iz

regije zapadnog Balkana, čijim završetkom studenti stječu sljedeća zvanja: magistar kriznog menadžmenta u sigurnosnom sektoru i magistar korporativne sigurnosti i zaštite.

Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, kao članica Univerziteta u Sarajevu, realizira treći ciklus studija iz oblasti kriminalistike, kriminologije i sigurnosnih studija. Treći ciklus studija traje tri studijske godine (šest semestara), odnosno obim studijskog programa ovih studija vrednuje se sa 180 ECTS studijskih bodova.

Uspješnim okončanjem trećeg ciklusa studija kandidat stječe sljedeće zvanje doktora (PhD Degree) i to: doktor kriminalističkih nauka/znanosti (PhD in Criminal Investigation), doktor kriminoloških nauka/znanosti (PhD in Criminology) i doktor sigurnosnih nauka/znanosti (PhD in Security).

Fakultet kao visokoškolska ustanova obavezan je planirati, organizirati i realizirati naučnoistraživačku djelatnost. Realizacija naučne djelatnosti odvija se kroz Institut za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije *Criminal East*, koji predstavlja temeljni oslonac u prihvatanju i uvećavanju znanja koja se odnose na razumijevanje kriminalnog fenomena i procese kriminalizacije. Ciljevi naučnoistraživačke djelatnosti odnose se na stvaranje novih naučnih znanja ili rezultata primjenjivih u praksi i unapređivanje realizacije nastavnih programa na dodiplomskom, postdiplomskom i doktorskom studiju, odnosno na I, II i III ciklusu studija, iz oblasti kriminalistike, kriminologije i sigurnosnih studija.

Naučnoistraživačka djelatnost usmjerena je i na postizanje uvjeta za uključanje Fakulteta u evropsko područje naučnih istraživanja (*European Research Area – ERA*) i evropsko područje visokog obrazovanja (*European High Education Area – EHEA*).

„Kriminalističke teme”, časopis za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Fakultet je pokrenuo 1998. godine. Razlozi za pokretanje časopisa su *naučni, edukativni i društveni. Naučne potrebe* i opravdanost izlaženja časopisa su u funkciji prezentacije naučnih dostignuća na polju kriminalistike, kriminologije i sigurnosnih studija kao i drugih disciplina koje se prožimaju sa navedenim oblastima.

Edukativna funkcija časopisa je od šireg značaja iz aspekta permanentnog praćenja i usvajanja novih saznanja iz domena kriminalistike, kriminologije i sigurnosnih studija. *Društvena opravdanost* za pokretanje časopisa je imperativ vremena, budući da je po svojoj strukturi jedinstven u Bosni i Hercegovini. Društvo se mora uspješno organizirati i suprotstaviti rapidno rastućim i sve složenijim antisocijalnim devijantnim i kriminalnim pojavama. *Ciljevi* časopisa su prezentacija naučne i stručne misli.

Ukupan broj upisanih studenata na Fakultetu od 1993. godine na dodiplomskom studiju na *sedmom stepenu* (VII) je 3.902 studenata, od toga 3.373 u statusu redovnog studenta, 529 u statusu vanrednog studenta; na šestom stepenu (VI) studija upisano je 2.530 studenata, od toga 1.207 u statusu redovnog studenta, 1.323 u statusu vanrednog studenta. Na *prvom*

ciklusu studija upisano je 4.539 studenata, od toga 1.302 u statusu redovnog studenta, 1.487 u statusu redovnog samofinansirajućeg studenta, 1.479 u statusu vanrednog studenta; a na *integrirani studij* upisano je 37 studenata, od toga 10 u statusu redovnog studenta, 20 u statusu redovnog samofinansirajućeg studenta, a 7 u statusu DL-studenta.

Ukupan broj upisanih studenata na Fakultetu od 1993. godine na *postdiplomskom studiju* je 227 studenata, od toga 59 u statusu redovnog samofinansirajućeg studenta, a 168 u statusu vanrednog studenta. Na *drugom ciklusu studija* upisano je 1.037 studenata, od toga 273 u statusu redovnog studenta, 154 u statusu redovnog samofinansirajućeg studenta, 466 u statusu vanrednog studenta, a 144 u statusu DL-studenta. Na *trećem ciklusu studija* upisana su 83 studenata, od toga 62 u statusu redovnog samofinansirajućeg studenta, 21 u statusu DL-studenta. Na *postdiplomskom specijalističkom studiju* upisano je 69 studenata u statusu vanrednog studenta.

Ukupan broj diplomiranih studenata od osnivanja Fakulteta je 4.728 studenata, od toga na dodiplomskom studiju na VII stepenu diplomiralo je 2.269 studenata, na VI stepenu diplomiralo su 902 studenata, na prvom ciklusu studija diplomiralo je 1.557 studenata.

Od osnivanja Fakulteta naučni stepen doktora nauka steklo je 14 kandidata, naučni stepen magistra steklo je 100 kandidata, a stepen specijaliste stekli su 34 kandidata; treći ciklus studija (doktorski studij) završilo je šest kandidata, a drugi ciklus studija završilo je 414 kandidata.

Fakultet je kao najmlađa članica Univerziteta u Sarajevu od osnivanja do danas izrastao u respektabilnu akademsku ustanovu, što potvrđuje činjenica da je danas u edukativne procese uključeno 30 nastavnika i saradnika u svim nastavno-naučnim zvanjima. Stručne, administrativno-tehničke i pomoćno-tehničke poslove obavlja 21 zaposlenik.

Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu je odgovoran i ima pravo da kroz nastavu i istraživanje educira sposobne, kreativne, kompetentne kadrove u oblastima svog obrazovnog i naučnog profila kako bi mogli profesionalno i kvalitetno izvršiti zahtjevne zadatke u društvenom i državnom kontekstu.

Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije Univerziteta u Sarajevu će kroz nastavu, temeljenu na rezultatima naučnih istraživanja, inovacijama i akademskoj izvrsnosti, obrazovati nosioce društvenog razvoja Bosne i Hercegovine unutar svoje naučne oblasti, te kroz istraživački rad poticati stvaranje novih rješenja i kreativnih ideja i na taj način biti oslonac održivog razvoja temeljenog na znanju.

Fakultet će djelovati kao dio integriranog evropskog prostora visokog obrazovanja i evropskog istraživačkog prostora kroz primjenu standarda postavljenih Bolonjskom deklaracijom te kroz intenzivnu saradnju sa univerzitetima u okruženju i Evropskoj uniji, ali i cijelom svijetu. ♦

GRUPACIJA DRUŠTVENIH NAUKA

Fakultet za upravu pridružena članica Univerziteta u Sarajevu

Osnovan 18. septembra 2005. godine

Od osnivanja na Fakultet za upravu upisano je 1.159 studenata a studij je uspješno okončalo 745 studenata na prvom ciklusu, 120 na drugom i 5 na trećem ciklusu studija.

Fakultet za upravu osnovan je 18.9.2005. godine pod nazivom Fakultet za javnu upravu. 2013. godine mijenja naziv u Fakultet za upravu. Fakultet djeluje u tri ciklusa studija sa više smjerova: *prvi ciklus* – smjer Uprava, *drugi ciklus* – smjerovi: Uprava, Poslovna uprava, Javne nabavke u upravi i Upravljanje projektima Evropske unije i *treći ciklus* – Uprava.

Od osnivanja na Fakultet za upravu upisano je 1.159 studenata a studij je uspješno okončalo 745 studenata na prvom ciklusu, 120 na drugom i 5 na trećem ciklusu studija.

Fakultet za upravu u Sarajevu, kao visokoškolska ustanova od posebne društvene, naučne i akademske važnosti, osnovan je 2005. godine od Qualitasa d. o. o. – Centra za edukaciju i kvalitet, te kao ustanova upisan u sudski registar pravnih osoba Općinskog suda u Sarajevu.

Djelovanje u pravcu reforme javne uprave zasnovano je prvenstveno na edukaciji novih visokostručnih kadrova za državnu službu i privatni sektor, uključujući cjelokupno administrativno i rukovodeće osoblje a radi uspostavljanja funkcionalnog sistema uprave u Bosni i Hercegovini i doprinosa javnoj službi i privatnom sektoru po uzoru na praksu Evropske unije, što je bio osnovni motiv osnivanja i djelovanja Fakulteta za upravu.

Na Fakultetu za upravu prate se tržišni trendovi i potrebe savremene uprave. Već dugi niz godina uspješno se realizira saradnja sa jedinicama lokalne samouprave u Kantonu Sarajevu i šire kao i sa drugim pravnim licima. Fakultet organizira dodatno obrazovanje kroz razmjenu studenata putem programa međunarodne saradnje Univerziteta u Sarajevu sa evropskim univerzitetima, zatim kroz rad u demonstratorskim timovima, te kroz učestvovanje na naučno-stručnim skupovima i projektima i dr.

Misija je da kroz nastavno-naučni i istraživački rad i saradnju sa svim relevantnim subjektima u okruženju educira stručne, kvalitetne, kreativne i međunarodno kompetentne kadrove i time doprinosi unapređenju upravne djelatnosti u Bosni i Hercegovini i šire, posebno unapređenju reforme javne uprave u Bosni i Hercegovini u kontekstu tranzicijskih i integracijskih procesa. Fakultet za upravu je ustanova visokog obrazovanja koja konstantno doprinosi razvoju obrazovne i naučnoistraživačke djelatnosti te afirmaciji akademskog kadra i akademske zajednice kao inicijatora i subjekata pozitivnih razvojnih procesa i promotora univerzalnih, humanih i demokratskih vrijednosti i dostignuća. Fakultet za upravu zagovara i realizira kulturu kvaliteta kao vlastiti funkcionalni princip ugrađujući ga u obrazovni proces tako da osigura edukaciju stručnih kadrova koji profesionalno i kvalitetno izvršavaju svoje radne i društvene obaveze u bosanskohercegovačkom, evropskom i svjetskom, političkom, društvenom, pravnom, socijalnom i kulturnom ambijentu.

Vizija je da postiže kvalitet obrazovanja i upravljanja svim procesima na Fakultetu u skladu sa prihvaćenim međunarodnim standardima, univerzalnim principima i vrijednostima akademskog rada. Razvijena je međunarodna saradnja, razmjena kadrova i akademska mobilnost općenito.

Fakultet za upravu educira studente znanjem, vještinama i sposobnostima da postanu učesnici u vođenju i organiziranju uprave i nosioci reformi i razvoja zasnovanog na stručnosti, usvajanju dobrih praksi, inovacijama i akademskoj izvrsnosti, kroz primjenu standarda postavljenih Bolonjskom deklaracijom.

Fakultet za upravu realizira koncept cjeloživotnog učenja i naučnoistraživački rad kao oslonac održivog razvoja Bosne i Hercegovine, utemeljenog na transferu znanja i vještina i akademskoj mobilnosti i razmjeni sa relevantnim državnim i drugim zainteresiranim institucijama te univerzitetima, fakultetima i ostalim institucijama u Evropskoj uniji i cijelom svijetu. Međunarodna saradnja odvija se pod pokroviteljstvom Univerziteta u Sarajevu te Fakultet realizira projekte kao što su Erasmus+, „Mevlana“, CEEPUS i dr.

Nastavni plan i program Fakulteta koncipiran je na simbiozi pravnih, ekonomskih, informatičkih oblasti te engleskog jezika. Usto, konstantno se vrše analize nastavnog plana zasnovane na Zakonu o visokom obrazovanju, a u skladu sa savremenim potrebama uprave kao nauke.

Pored primarne visokoobrazovne djelatnosti i pružanja različitih edukacijskih vidova stručnih osposobljavanja uposlenicima u javnoj upravi, Fakultet se bavi i izdavačkom djelatnosti, čime favorizira rad bosanskohercegovačkih akademskih i dr. naučnih radnika te doprinosi unapređenju visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini. U našem izdavaštvu objavljene su brojne publikacije iz oblasti javne uprave, prava i upravljanja ljudskim resursima.

Od 2010. godine izlazi polugodišnji časopis „Uprava“ izdavača Fakulteta za upravu, koji je indeksiran u nekoliko referentnih baza u svijetu. U ovom časopisu objavljuju se tekstovi profesora, saradnika i studenata Fakulteta.

Od septembra 2019. godine održava se međunarodna konferencija u organizaciji Fakulteta za upravu sa glavnom temom „Reforma javne uprave u Bosni i Hercegovini“ (icamss.fu.unsa.ba). Ova konferencija predstavlja nastavak aktivnosti kao što su okrugli stolovi i predstavljanja istraživanja.

Fakultet za upravu bavi se edukacijom iz upravnih i drugih srodnih oblasti i neformalnim obrazovanjem. U ponudi Centra za cjeloživotno učenje Fakulteta za upravu izvode se seminari o sljedećim temama: *Praktična primjena Zakona o upravnom postupku, Praktična primjena Zakona o radu, Kancelarijsko i arhivsko poslovanje, Izrada pravnih propisa, Priprema projekata za grantove EU, Praktična primjena Zakona o javnim nabavkama, Elektronske javne nabavke, Liderstvo u javnoj upravi.*

Fakultet za upravu je jedina obrazovna institucija na teritoriji Bosne i Hercegovine koja izučava upravu kao nauku, koja je u zemljama Evropske unije prepoznata kao nauka od izuzetne važnosti u koncipiranju administrativnih aktivnosti javnog i privatnog sektora. Sa sigurnošću možemo konstatirati da ovaj fakultet predstavlja akademsku bazu za daljnje procese edukacije kadrova, istraživanja, ekspertize i drugih akademskih djelatnosti iz oblasti uprave. ♦

GRUPACIJA DRUŠTVENIH NAUKA

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava

Osnovan 4. septembra 1992. godine

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu javna je naučna ustanova koja se bavi istraživanjem različitih oblika zločina i drugih teških povreda međunarodnog humanitarnog prava.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava osnovan je 4. septembra 1992. godine. Institut u organizacionoj strukturi ima tri odjela: Odjel naučnoistraživačkog rada, Operativno-analitički odjel i Sekretarijat. Ukupan broj uposlenika je 27 – od toga 15 saradnika u naučnim i istraživačkim zvanjima i devet stručnih saradnika i referenata u nenaučnim zvanjima, kao i tri pomoćna radnika.

Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu javna je naučna ustanova koja se bavi istraživanjem različitih oblika zločina i drugih teških povreda međunarodnog humanitarnog prava. Formiran je u septembru 1992. u izrazito složenim društvenim, političkim, vojnim i bezbjednosnim uvjetima koje karakteriziraju agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu, genocid nad Bošnjacima i opsada Sarajeva, glavnoga grada države Bosne i Hercegovine te opsada drugih gradova i mjesta u kojima su počinjeni brojni i raznovrsni zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Predsjedništvo Republike Bosne i Hercegovine je na prijedlog Vlade Republike Bosne i Hercegovine 4. septembra 1992. donijelo Uredbu sa zakonskom snagom o osnivanju Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava („Službeni list Republike Bosne i Hercegovine“, broj: 16, 18. septembar 1992), koju je 1. juna 1994. Zakonom o potvrđivanju uredbi sa zakonskom snagom, potvrdila Skupština Republike Bosne i Hercegovine („Službeni list Republike Bosne i Hercegovine“, broj: 13, 9. juni 1994). U članu 1. Uredbe sa zakonskom snagom stoji: „Skupština Republike Bosne i Hercegovine osniva Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, kao javnu naučnu ustanovu u državnoj svojini“, sa sjedištem u Sarajevu. Navedenom uredbom (član 7) utvrđen je sadržaj djelatnosti Instituta („naučno i stručno istražuje i obrađuje zločine protiv mira, ratne zločine, zločine protiv čovječnosti i druge teške povrede pravila međunarodnog prava na teritoriji Republike Bosne i Hercegovine i u inostranstvu, izvršene prema građanima i narodima Republike Bosne i Hercegovine i prema Republici Bosni i Hercegovini i to sa: historijskog, kriminološkog, pravnog, ekonomskog, demografskog, sociološkog, politološkog, kulturološkog, medicinskog, ekološkog i drugih aspekata od značaja za cjelovito naučno i stručno sagledavanje ovih zločina“).

Sadržaj naučnoistraživačkih djelatnosti Instituta, prema odredbama Uredbe sa zakonskom snagom o Institutu za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, obuhvata:

- planiranje, pripremanje, započinjanje i/ili vođenje agresorskog rata ili rata kojim se krše međunarodni ugovori, sporazumi ili garancije ili učestvovanje u nekom zajedničkom planu ili zavjeri za izvršenje bilo kojeg od navedenih djela,
- povrede ratnih zakona i ratnih običaja; ubistvo, zlostavljanje ili odvođenje na prinudni rad, ili za koji drugi cilj, civilnog stanovništva okupirane teritorije ili u okupiranu teritoriju; ubistvo ili zlostavljanje ratnih zarobljenika ili lica na umoru; ubijanje talaca; pljačkanje javne ili privatne imovine; namjerno razaranje gradova ili sela ili pustošenje neopravdano vojnim potrebama,

- genocid, zločine protiv čovječnosti, ratne zločine protiv civilnog stanovništva; ratne zločine protiv ranjenika i bolesnika; ratne zločine protiv ratnih zarobljenika; organiziranje grupa za poticanje na izvršavanje genocida, zločine protiv čovječnosti i ratne zločine; protivpravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja; protivpravno oduzimanje stvari od ubijenih i ranjenih na bojištu; upotrebe nedozvoljenih sredstava borbe; povrede parlamentara; surovo postupanje s ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima; neopravdano odlaganje repatrijacije ratnih zarobljenika; uništavanje kulturnih i historijskih spomenika; poticanje na agresorski rat; zloupotrebu međunarodnih znakova; rasnu diskriminaciju i druge diskriminacije; zasnivanje ropskog odnosa i prijevoz lica u ropskom odnosu; međunarodni terorizam; ugrožavanje lica pod međunarodnom zaštitom; uzimanje talaca, kao i druge teške povrede pravila međunarodnog prava.

U okviru ostvarivanja svoje djelatnosti (naučno i stručno istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava) Institut posebnu pažnju usmjerava na: utvrđivanje mjesta i vremena izvršenja zločina, utvrđivanje okolnosti pod kojima je zločin izvršen, utvrđivanje kategorije, statusa i broja žrtava, te oblike zločina i način izvršenja zločina, u granicama svojih naučnih mogućnosti nastoji identificirati ideologe, organizatore, podstrekače, pomagače, saradnike, naredbodavce i izvršioce zločina, formiranje evidencije uništenih i oštećenih spomenika kulture, privrednih i drugih objekata s iskazivanjem približne vrijednosti štete, prikupljanje, sređivanje i čuvanje dokumentaciju o zločinima, dostavljanje nadležnim državnim organima prijedloga s dokumentacijom radi krivičnog gonjenja izvršilaca zločina, objavljivanje rezultata istraživanja zajedno s dokumentacijom, po potrebi i na više jezika i, u vezi s tim, organiziranje vlastite izdavačke djelatnosti.

U aktuelnim savremenim društvenim uvjetima i faktičkoj naučnoj stvarnosti Institut je punopravna članica Univerziteta u Sarajevu. Osnovna djelatnost Instituta je naučnoistraživačka u okviru koje se, na bazi provedene konceptualizacije istraživanja i izrade naučnoistraživačkih projekata, organizira realizacija naučnih istraživanja, u kojima se primjenom naučnih metoda dolazi do saznanja u funkciji razvoja nauke, ali i obezbjeđenja naučno saznanje osnove za procesuiranje nosilaca i izvršilaca zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Naučna istina sadržana i iskazana u rezultatima istraživanja Instituta, njena određena društvena prezentacija i odgovarajuća društvena afirmacija, obezbjeđuje razvijanje lične, kolektivne i društvene svijesti o besmislenosti, štetnosti i pogubnosti činjenja (aktivno i pasivno) zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Na ovim osnovama stvaraju se preduvjeti za izgradnju mira, zajedničkog života i perspektive razvijanja i njegovanja univerzalnih ljudskih vrijednosti, sloboda i prava svih žitelja i građana Bosne i Hercegovine, bez obzira na nacionalnu, etničku, vjersku, političku i drugu pripadnost. Komparativna prednost Instituta i njegovi kapitalni rezultati naučnih istraživanja ogledaju se u veoma plodnoj saradnji s brojnim i raznovrsnim naučnoistraživačkim, obrazovnim i drugim ustanovama, organizacijama i udruženjima žrtava u Bosni i Hercegovini i inozemstvu. Pozitivni

efekti artikulirani u prezentaciji naučnoistraživačkih dostignuća publiciranjem naučnih studija te naučnih i stručnih radova ali i organiziranjem naučnih konferencija (međunarodnih i domaćih) te naučnih skupova rasprava, tribina i sl. obezbijedili su Institutu naučnu afirmaciju. Poseban akcent je na publiciranju realiziranih istraživanja tako da budu dostupna naučnoj, stručnoj i široj javnosti.

Aktivnosti Instituta odvijale su se u veoma složenim i specifičnim društvenim, političkim i ekonomskim (materijalnim i finansijskim) uvjetima. Djelatnost Instituta se odvijala u tri etape u kojima je Institut imao različit status.

Prva etapa: razdoblje 1992–1995. (Skupština Republike Bosne i Hercegovine je osnivač Instituta): aktivnost i djelatnost Instituta determinirana je odredbama Uredbe sa zakonskom snagom o osnivanju Instituta, Pravilima Instituta i godišnjih planova rada. Karakterizirale su je složeni društveni, politički i vojni uvjeti, kao i složene konkretne mogućnosti nametnute tadašnjom društvenom situacijom. Iako su uvjeti djelatnosti bili izrazito složeni i teški, bez finansijske podrške, ipak su realizirani brojni naučnoistraživački projekti.

Druga etapa: razdoblje 1996–1999, u kojem Institut nije bio budžetski korisnik, pošto je, nakon Dejtonskog mirovnog sporazuma, ostao bez osnivača. U ovom razdoblju Institut je, djelujući u složenoj i veoma teškoj finansijskoj situaciji, ostvario kontinuitet u naučnoistraživačkom radu zahvaljujući izuzetnoj motiviranosti, savjesnosti, odgovornosti i kreativnom stvaralačkom potencijalu uposlenika. Iako nisu postojali ni minimalni uvjeti za rad Instituta, njegova naučnoistraživačka djelatnost, istina veoma otežana, ostvarila je kontinuitet naučno-teorijskih i empirijskih naučnih istraživanja.

Treća etapa: razdoblje od 1999. do danas, kada je Skupština Kantona Sarajevo preuzela osnivačka prava i u kojem je Institut imao status pridružene članice Univerziteta u Sarajevu, a od 2008, zahvaljujući naučnim rezultatima i njihovom doprinosu u razvoju društvenih i humanističkih nauka i društvenom značaju naučnih rezultata istraživanja, Institut je dobio status punopravne članice – organizacione jedinice Univerziteta u Sarajevu, čiji je osnivač Kanton Sarajevo.

Obavljanje djelatnosti Univerziteta i njegovih organizacionih jedinica ima za cilj unapređenje naučnoistraživačkog rada, odnosno pretpostavlja naučni, kulturni i društveno-ekonomski razvoj Bosne i Hercegovine, promociju demokratskog, građanskog društva, postizanje najviših standarda naučnoistraživačkog i stručnog rada te, u vezi s tim, Institut oslonom na strateške pravce razvoja Bosne i Hercegovine, radi ostvarivanja djelatnosti od posebnog društvenog interesa, poduzima sve mjere kako bi zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava bili naučno i stručno obrađeni. Značajna komponenta naučnoistraživačkog procesa je permanentno i sistematsko pribavljanje relevantnih dokumenata o zločinima protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Djelatnost Instituta zasniva se na temelju pribavljene i istražene brojne, validne i relevantne dokumentacije na osnovu koje se realiziraju naučna istraživa-

nja metodološki utemeljenim naučnoistraživačkim projektima te se objavljuju u vidu naučnih studija. Genocid u Republici Bosni i Hercegovini – a posebno u sigurnoj zoni Ujedinjenih nacija Srebrenici izvršen jula 1995, najteži oblik zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava i nesumnjivo najsloženija pojava društvene stvarnosti, koju osmišljava, planira, organizira i izvodi država, kao najdominantniji i najutjecajniji politički subjekt (u ovom slučaju država Savezna Republika Jugoslavija – Srbija i Crna Gora), koju, pored ostalog, posebno odlikuje masovnost kako kod žrtava tako i kod izvršilaca – permanentno je i u kontinuitetu predmet intenzivne naučnoistraživačke djelatnosti Instituta. Na osnovu naučnih istraživanja genocida u Srebrenici i oko Srebrenice, sigurne zone Ujedinjenih nacija, jula 1995, naučni rezultati provedenih istraživanja poslužili su za organizaciju i održavanje brojnih naučnih skupova domaćeg i međunarodnog karaktera, a izvještaji rezultata naučnih istraživanja za izradu i objavljivanje značajnih naučnih djela. S tim u vezi, Institut je objavio devet naučnih i stručnih knjiga, organizira pet izložbi dokumentarnog karaktera s odgovarajućim katalozima (na više jezika), pripremio je i priredio dokumentarni film „Pokolj u Srebrenici jula 1995”, te kroz dugogodišnja naučna istraživanja obezbijedio najrelevantnija dokumenta i pribavljao/pribavio valjane i pouzdane činjenične, empirijske, kvalitativne i kvantitativne podatke o bitnim događajima izvršenog genocida u Srebrenici i oko Srebrenice, sigurne zone Ujedinjenih nacija, jula 1995. godine. Utvrđivanje karaktera oružanog sukoba u Republici Bosni i Hercegovini 1991–1995. veoma je složen i posebno značajan istraživački problem, kojim se Institut permanentno i kontinuirano bavi od svog osnivanja. Istražujući brojnu dokumentacionu građu različite provenijencije, a utemeljeno na sudskoj praksi Haškog tribunala i različitih nacionalnih pravosuđa, utvrđen je međunarodni oružani sukob, odnosno klasična dvostrana oružana agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu (Savezna Republika Jugoslavija – Srbija i Crna Gora, te Republika Hrvatska), zločin protiv mira i sigurnosti čovječanstva; identificirane države agresori i njihove paradržavne tvorevine i marionetske režime u Republici Bosni i Hercegovini, kao i oružane snage, utvrđene su i konstatirane njihove namjere, ciljevi, borbena djelovanja i izvršeni zločini protiv čovječnosti i međunarodnog prava, uključujući i zločin genocida nad Bošnjacima.

Uposlenici Instituta učestvovali su na značajnim i mnogobrojnim domaćim i međunarodnim naučnim i stručnim skupovima na kojima su vođene naučne i stručne rasprave o problemu i predmetu istraživanja holokausta i genocida, naučnim i drugim rezultatima istraživanja iz aspekta određenih nauka i naučnih disciplina, čime je ostvaren doprinos razvoju nauke i struke, odnosno, obezbijeđene su naučno-teorijske i metodološke osnove i pristup empirijskim naučnim istraživanjima kojima se osigurava doprinos izgradnji i razvoju naučno-teorijskih saznanja u okvirima postojećih teorija, u čijoj su osnovi aksiomi, teoreme, naučni zakoni i naučna objašnjenja o genocidu u Republici Bosni i Hercegovini na kraju 20. stoljeća, kao i obezbjeđenje postulacionih saznanja kao polazišta pristupa u stručnim (profesionalnim) istraživanjima, što je bitna osnova za valjano procesuiranje i

kažnjavanje odgovornih (najodgovornijih) za izvršeni genocid i druge oblike zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.

Institut je naučnoistraživačka ustanova koja je ostvarila izuzetno značajne rezultate i naučno-stručnu afirmaciju i respekt u Evropi i svijetu. Za 27 godina svoga postojanja publicirao je respektabilnih 130 izdanja. Naučno i istraživačko osoblje je u statusu organizatora, suorganizatora i/ili učesnika imalo aktivnu i zapaženu ulogu na 172 konferencije (naučne domaće i međunarodne), okrugla stola i seminara, održalo oko 100 predavanja, promoviralo 350 knjiga, uradilo desetine recenzija, moderiralo promocije preko 130 knjiga iz oblasti istraživanja zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, zatim učestvovalo u brojnim televizijskim i radioemisijama, dalo brojne značajne i zapažene intervjuje i izjave za elektronske i pisane medije. Značajnu podršku naučnoistraživačkom radu pruža Biblioteka Instituta, koja raspolaže sa skoro 4.000 bibliotekskih jedinica iz različitih naučnih disciplina i stručnih oblasti. Najveći broj bibliotekskog fonda zauzimaju publikacije iz oblasti historije, sociologije, unutrašnje i vanjske politike, a posebno iz oblasti međunarodnog krivičnog prava, ratnog prava, te agresije i genocida. Arhiv Instituta raspolaže dokumentacionom građom iz izvora različite provenijencije, a broji nekoliko stotina hiljada dokumenata vojnih, policijskih, političkih i drugih struktura.

Institut je, kao ustanova za naučna istraživanja zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, u procesu prethodno navedenog istraživanja, dao značajan doprinos u pogledu stavljanja relevantne dokumentacije o navedenim događajima i događajima u funkciji značajnih, valjanih i pouzdanih izvora podataka. Institut je u okviru svoje djelatnosti uspostavio komunikaciju i ostvario saradnju s određenim istraživačkim ustanovama, organizacijama, nacionalnim i međunarodnim komisijama i udruženjima koji se bave istraživanjima holokausta, genocida i drugih oblika zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava, traženjem prisilno nestalih lica, krivičnim procesuiranjem zločina, kršenjem ljudskih prava, kao i s brojnim univerzitetima i univerzitetskim profesorima i istraživačima. U proteklim decenijama Institut su u kontinuitetu posjećivale grupe studenata i njihovih profesora, uglavnom iz SAD-a, Kanade, Holandije, ali i iz regiona, u sklopu svojih studijskih putovanja, s izraženim interesiranjem za rezultate naučnog istraživanja Instituta, imajući u vidu različit odnos društvenih i političkih subjekata prema zločinima protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Polazeći od statusa Instituta kao članice Univerziteta u Sarajevu, Institut je uključen u proces edukacije faktičkih i potencijalnih istraživača zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava studenata svih nivoa studija, uključujući i pružanje određene pomoći kandidatima u prijavi i izradi master-radova i doktorskih disertacija iz oblasti holokausta i genocida s pojedinih univerziteta u Bosni i Hercegovini, regionu i inozemstvu. ♦

GRUPACIJA DRUŠTVENIH NAUKA

Pravni fakultet

Osnovan 3. augusta 1946. godine

Od osnivanja do danas ukupan broj diplomiranih studenata je 17.888.

Ukupno 251 student okončao je studij na magistarskom nivou, a 876 na drugom ciklusu studija. Specijalistički studij završilo je 48 studenata.

Među onima koji su se odlučili da svoje formalno obrazovanje zaključe najvišim akademskim zvanjem, zvanjem doktora nauka, nalazi se 139 studenata.

Zakonom o Pravnom fakultetu osnovan je Pravni fakultet sa sjedištem u Sarajevu. Ovaj zakon objavljen je 23. augusta 1946. u „Službenom listu Narodne Republike Bosne i Hercegovine“. U prvoj akademskoj godini, 1946/47, upisana su ukupno 334 studenta. Nastava na Fakultetu počela je 7. februara 1947. Matičari Pravnog fakulteta bili su: akademik prof. dr. Mehmed Begović, redovni profesor Pravnog fakulteta u Beogradu, akademik prof. dr. Gorazd Kušej, redovni profesor Pravnog fakulteta u Ljubljani, i prof. dr. Pavao Rastovčan, redovni profesor Pravnog fakulteta u Zagrebu.

U 2019. godini Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu slavi dva značajna datuma: 73 godine svoga rada i 70 godina djelovanja u okviru respektabilne visokoškolske ustanove kao što je Univerzitet u Sarajevu. Na svom putu od daleke 1947. do danas Pravni fakultet izgradio je brojne mostove znanja, naučnoistraživačkog, stručnog i pedagoškog rada i učvrstio veze ne samo sa onima koji studiraju pravne nauke već i sa onima koji ih proučavaju sa doktrinarnih pozicija i implementiraju u svakodnevnom životu. Zbog toga Fakultet desetljećima ima aktivnu ulogu u afirmaciji prava i pravnih nauka, razvoju nacionalnog pravnog sistema, te promociji i podizanju svijesti o značaju međunarodnog prava.

Ako se osvrnemo unazad, možemo konstatirati da je Pravni fakultet postigao izuzetne rezultate u istraživanju i studiranju pravnih nauka i to ne samo u Bosni i Hercegovini nego i van njenih granica, te na tako stečenom znanju i ugledu podigao generacije mladih pravnikâ; uložio je velike napore u razvoj tradicionalnih pravnih disciplina, te otvorio vrata novim pravnim granama koje se afirmiraju zajedno sa razvojem društva, ekonomije, tehnologije i međunarodnih odnosa. Posljedica takvog pristupa je da je Fakultet u stanju sagledati rezultate koji su se realizirali i na bazi stečenog iskustva odrediti pravce daljnjeg razvoja. U tom smislu i u ovom času veoma je važno istaći da je Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu hram pravnog obrazovanja i razvoja pravnih nauka u Bosni i Hercegovini.

U reformi studijskih programa Pravni fakultet je uvažavao sljedeća načela: kontinuitet, odnosno, tradiciju Fakulteta u izučavanju pravnih disciplina, stručnost akademskog osoblja kao najznačajnijeg faktora procjenjivanja okvira i pravca promjena, fleksibilnost i srazmjernost reformskih zahvata vodeći računa o specifičnostima nastavnih disciplina. Uspješnost reforme determinirana je potrebnim resursima u vidu kadrova, sredstava, organizacije i znanja kojima Pravni fakultet raspolaže. Istovremeno, reforma studijskih programa bila je isprepletana sa inoviranjem metoda predavanja, sistemom ispitivanja i ocjenjivanja, te sistemom osiguranja i unapređivanja kvaliteta.

Implementacija reformiranih studijskih programa nakon uvođenja Bolonjskog procesa počela je na prvoj studijskoj godini u akademskoj 2005/2006, a u akademskoj 2009/2010. godini inovirani nastavni plan i program implementiran je na svim godinama dodiplomskog, prvog ciklusa studija. Drugi ciklus studija započeo je u 2009/2010, a doktorski u

2011/2012. akademskoj godini. Studijski programi pravnog obrazovanja na Pravnom fakultetu vezuju se, dakle, za tri ciklusa studija prema modelu 4 + 1 + 3. Prihvaćeni model odražava rezultate komparativne analize kurikuluma i usmjerenost prema relevantnim kompetencijama i ishodima studiranja, te je kao takav uporediv sa sličnim u regiji i Evropi. Novi nastavni planovi i programi mijenjaju dotadašnje obrazovanje u pravnim naukama u Bosni i Hercegovini i postavljaju nove temelje razvoja visokog obrazovanja u ovom području. Posljednje promjene nastavnih planova i programa na sva tri ciklusa studija izvršene su u proljeće 2018. godine. U tom smislu, od akademske 2018/19. godine nastava na sva tri ciklusa studija organizira se i izvodi prema odgovarajućim studijskim programima: za prvi ciklus to je „studijski program za I ciklus studija – dodiplomski univerzitetski studij prava“; za drugi ciklus u upotrebi je „studijski program za II ciklus studija – master univerzitetski studij prava“; na treći ciklus primjenjuje se „studijski program za III ciklus studija – doktorski univerzitetski studij prava“.

Fakultetske biblioteke su sastavni dio naučno-nastavne infrastrukture jer svojim fondovima, službama i uslugama doprinose razvoju nauke i širenju znanja podržavajući nastavni proces i naučnoistraživački rad. Upravo takvo uporište Pravni fakultet ima u svojoj biblioteci, koja je osnovana ubrzo nakon osnivanja samog fakulteta. Značajan bibliotečki fond, širok spektar bibliotečko-informacijskih usluga, rad na bibliografijama i punopravno članstvo u COBISS-u potvrđuju da je riječ o vrlo razvijenoj pravnoj biblioteci koja je nerijetko na usluzi široj pravnoj zajednici, zaposlenicima u pravosuđu, studentima drugih pravnih i srodnih fakulteta u Bosni i Hercegovini i šire te tako doprinosi i općedruštvenom razvoju i napredovanju.

Unutrašnja organizacija nastavno-naučnog rada na Pravnom fakultetu odvija se putem katedri kao osnovnih naučno-nastavnih podorganizacionih jedinica koje, u cilju unapređenja nastave i naučnog rada, pokrivaju jednu ili više naučnih oblasti odnosno grana prava koje se izučavaju na studijskim programima Fakulteta. Ovakav način rada odlikuje se efikasnošću i praktičnošću te omogućava bolju saradnju kako u samoj instituciji tako i van nje u vidu međukatedarske saradnje. Na Pravnom fakultetu organizirano je pet katedri: Katedra za državno i međunarodno javno pravo, Katedra pravno-ekonomskih nauka, Katedra građanskog prava, Katedra za pravnu historiju i komparativno pravo i Katedra krivičnog prava.

Studij prava oduvijek je bio vrlo privlačan mladim ljudima. Razlozi za to su višestruki i ogledaju se u svestranom proučavanju društveno-ekonomskih, historijskih, kulturnih i drugih odnosa u nacionalnim i međunarodnim okvirima. Istovremeno, takav sistemski pristup potvrđuje da pravo nije samo zanat nego i umjetnost dobrog i pravičnog. Navedeno potvrđuje i nemali broj studenata upisanih na prvi ciklus studija i predbolonjski studij, njih čak 65.391. Magistarski studij je upisao 981 student, a sa bolonjskom reformom raste interes za drugi ciklus studija na kojem bilježimo 1.899 upisanih studenata. Doktorski studij, kao najviši stepen formalnog obrazo-

vanja, upisala su 234 studenta. U dva navrata na Pravnom fakultetu bili su organizirani i specijalistički studiji koje su upisala 123 studenta.

Kako su ljudski potencijali od izuzetnog značaja za rad i razvoj svake institucije, bitno je spomenuti da Pravni fakultet ima 72 uposlenika.

Studiranje i izučavanje prava traži izuzetnu posvećenost i prosvijećenost, razumijevanje vrlo kompleksnih društvenih i međuljudskih odnosa iz šireg historijskog, sociološkog i kulturološkog aspekta. Od osnivanja do danas ukupan broj diplomiranih studenata je 17.888. Ukupno 251 student okončao je studij na magistarskom nivou, a 876 na drugom ciklusu studija. Specijalistički studij završilo je 48 studenata. Među onima koji su se odlučili da svoje formalno obrazovanje zaključče najvišim akademskim zvanjem, zvanjem doktora nauka, nalazi se 139 studenata.

Naučnoistraživački rad prepoznat je kao važna razvojna komponenta djelovanja Pravnog fakulteta još od njegovog osnivanja. Njegovi matičari, nastavnici i saradnici bili su poznata imena tadašnje bosanskohercegovačke i jugoslavenske nauke. Nastavljajući tim putem, u dosadašnjem razvoju Pravnog fakulteta njegovi nastavnici i saradnici dali su nemjerljiv doprinos naučnoistraživačkom razvoju pravnih nauka, kao i rješavanju brojnih složenih društvenih pitanja.

Vrlo rano Pravni fakultet pokrenuo je svoj godišnji časopis pod imenom *Istorisko-pravni zbornik* (1949–1953), a zatim *Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu* (od 1953. do sada). Ovaj časopis služio je i služi kao forum na kome nastavnici i saradnici Fakulteta komuniciraju rezultate svojih istraživanja i razmjenjuju ideje. Primjena savremenih trendova u akademskom izdavaštvu poput dvostrukog anonimnog recenziranja i redovnog izlaženja te uspostavljanje međunarodnog uredničkog odbora doprinijeli su indeksiranju *Godišnjaka* u međunarodnim relevantnim bazama. *Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu* decenijama se šalje u renomirane biblioteke univerziteta, fakulteta i naučnih instituta širom svijeta. Povodom 60. broja urađena je i bibliografija časopisa koja obuhvata podatke o svim tekstovima objavljenim u *Istorisko-pravnom zborniku* (1949–1950) i *Godišnjaku Pravnog fakulteta u Sarajevu* (1953–2017).

Pored toga, Fakultet je razvio izdavačku djelatnost koja obuhvata izdavanje udžbenika, monografija i prigodnih publikacija, među kojima posebno mjesto zauzimaju zbornici radova sa međunarodnih i drugih konferencija organiziranih na Fakultetu.

Nastavnici i saradnici Fakulteta objavljuju svoje naučne i stručne radove i u brojnim časopisima širom svijeta te ostvaruju zapažene rezultate u naučnoistraživačkim projektima u Bosni i Hercegovini i van njenih granica. Na taj način povećava se vidljivost Fakulteta i Univerziteta u Sarajevu u naučnim krugovima. Akademsko osoblje Fakulteta učestvuje i na brojnim naučnim konferencijama u zemlji i inozemstvu, daje izuzetan doprinos u domaćim zakonodavnim komisijama i međunarodnim pravnim tijelima, boravi na respekta-

bilnim univerzitetima i institutima širom svijeta te učestvuje u međunarodnim specijalističkim programima. Zahvaljujući članstvu u Mreži pravnih fakulteta Jugoistočne Evrope (SEELS), bitno je osnažena akademska saradnja sa fakultetima u regiji, kao i Evropskim institutom Univerziteta u *Saarbrücken*u na kojem naši nastavnici i saradnici već niz godina gostuju kao predavači i istraživači. Fakultet je organizator i suorganizator brojnih naučnih skupova na kojima se raspravljaju relevantna društveno-pravna pitanja.

Važno je spomenuti da se studenti Pravnog fakulteta takmiče i ostvaruju zapažene rezultate na prestižnim međunarodnim i državnim takmičenjima kao što su: Regional Moot Court Competition in Human Rights, Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot, Price Media Law Moot Court Competition, Philip C. Jessup International Law Moot Court i Državno takmičenje u simuliranom suđenju u oblasti krivičnog prava.

Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu jedan je od najznačajnijih i najstarijih fakulteta najveće i najstarije univerzitetske institucije u Bosni i Hercegovini. Od kraja 40-ih godina prošlog vijeka Fakultet ima dominantnu ulogu u modernoj univerzitetskoj naučnoistraživačkoj i nastavnoj djelatnosti, u razvijanju raznovrsnih pravnih disciplina (u doktrinarnom i praktičnom smislu) te u obrazovanju pravničke inteligencije. Takvu ulogu i funkciju Pravni fakultet treba ispunjavati i u budućnosti bez obzira na izazove koje je bosanskohercegovačka politička, društvena i ekonomska realnost učinila još težim.

S obzirom na društveno-ekonomski i pravni okvir u kome djeluje Univerzitet u Sarajevu i Pravni fakultet kao njegova organizaciona jedinica, ideje vodilje su naročito sljedeće: svijest o odgovornosti za očuvanje kontinuiteta i položaja Pravnog fakulteta u univerzitetskoj zajednici, obrazovnom sistemu i društvu uopće, s jedne strane, i svijest o perspektivama razvoja Fakulteta u obliku kratkoročnih, srednjoročnih i dugoročnih planova, s druge strane.

U skladu sa Strategijom razvoja Univerziteta u Sarajevu (2019–2023) i visokog obrazovanja, misija Pravnog fakulteta je da kao akreditirana, referentna i konkurentna visokoobrazovna ustanova u regionu daje takav obrazovni profil budućih stručnjaka koji će svojim znanjem i vještinama odgovoriti savremenim izazovima pravne nauke i prakse i kao takvi biti prepoznati na tržištu rada.

Za misiju se veže vizija. Na primjeru Pravnog fakulteta ona se posebno odnosi na:

- unapređenje obrazovnog procesa i nastavnih aktivnosti radi daljnjeg poticanja kvalitetnog obrazovanja studenata kao i stvaranja respektabilnog i privlačnog okruženja za studiranje pravnih nauka u širem smislu riječi;
- kontinuirano inoviranje nastavnih planova i programa, otvaranje novih studijskih programa kroz specijalističke studije, komercijalne master-studije, cjeloživotno učenje, te studijske programe na engleskom jeziku;

- podizanje kvaliteta naučnoistraživačkog rada kroz razvoj pravne nauke i struke, jačanje vladavine prava, u čemu se manifestira javna funkcija Pravnog fakulteta i zapažen nivo naučnoistraživačke funkcije;
- povećanje broja asistenata i razvoj naučnog podmlatka;
- standardizaciju usluga kroz uvođenje ISO-standarda;
- redizajniranje fakultetske djelatnosti na način da njeni korisnici budu ne samo studenti već i pravosudne institucije, privredna društva, ministarstva, državna uprava, različite agencije i druge interesne grupe;
- osiguranje učestvovanja studenata u radu i upravljanju Fakultetom kroz kvalitetan način uključivanja u nastavne procese i druge organizacione forme (npr. istraživačke i sportske aktivnosti ili mobilnost);
- akreditaciju studijskih programa na Fakultetu kroz intenzivnije uključivanje u procese osiguravanja kvaliteta, naročito vanjskog osiguravanja kvaliteta i stjecanja akreditacija;
- poticanje međunarodne saradnje, uključivanje ne samo u evropski već i širi istraživački prostor, objavljivanje radova u međunarodno recenziranim časopisima, mobilnost akademskog osoblja i studenata;
- unapređenje prostornih i tehničkih mogućnosti Fakulteta. ♦

GRUPACIJA
HUMANISTIČKIH
NAUKA

18

19

20

21

22

23

24

ARAPSKI

TURSKI

I - Me

G - H

I - Kr

Ku - Mal

Hr - Jep

32

33

35

36

37

38

P - Ps

Pr - Sd

Les - Mar

46

47

48

50

51

52

PERZIJSKI

OPĆA LITERATURA
O. N. R. N.

S - Ž

Se - S

Ši - T

U - Z

Ok - Petri

60

61

62

63

64

65

66

PERIODIKA

BIBLIOTEKE
ZBIRKE

Sk - Stj

74

75

77

78

79

80

Fakulteti i naučni instituti koji čine Grupaciju humanističkih nauka (Filozofski fakultet, Pedagoški fakultet, Katolički bogoslovni fakultet, Fakultet islamskih nauka, Institut za jezik, Institut za historiju i Orijentalni institut) predstavljaju svojevrsno srce duhovnosti Univerziteta u Sarajevu koji upravo obilježava svoj sedamdeseti rođendan. Kratak je to period poredimo li ga sa historijom znamenitih svjetskih univerziteta, a opet dovoljno dug s obzirom na sve poticaje ubrzanih promjena na polju humanističkog, društvenog i umjetničkog stvaralaštva u tako turbulentnom razdoblju novije historije Bosne i Hercegovine. U prve četiri decenije, zahvaljujući prije svega angažmanu izuzetnih profesora, naučnih i umjetničkih stvaralaca u disciplinama koje se izučavaju na ovoj grupaciji, gotovo je nevjerojatna brzina kojom je naše društvo uhvatilo korak sa savremenim duhovnim kretanjima u Evropi i svijetu. Mala, još dobrim dijelom feudalna sredina, najprije je morala nadoknaditi golemi zaostatak na planu prosvjetiteljstva (mimo činjenice da historijski korijeni nekih od institucija ove Grupacije sežu stoljećima unazad), a istovremeno zadovoljiti sve izazove kojima su je zapljusnuli talasi modernizma. Uspjelo se u tome zahvaljući duhovnoj dinamici što je rasla sa svakom novom generacijom, neprestano se prilagođavajući svježim duhovnim strujanjima, emanirajući pozitivnu društvenu energiju i trasirajući originalne puteve ukupnog društvenog razvoja. I upravo u periodu kada se akumulacijom svih dosega u tih nekoliko decenija došlo do visokog akademskog stepena, surova agresija i dugotrajna opsada Sarajeva, događaj koji će obilježiti konac svjetske historije XX stoljeća, naglo su zaustavili taj zamah. Iako fizički potpuno uništeni ili izmješteni, fakulteti i naučni instituti i u tom periodu nastavili su sa radom i čini se da nam nikada ranije nisu bile tako realne riječi Gillesa Deleuzea kako je „svaki stvaralački čin, čin otpora“.

Zatim su usljedile godine u kojima je valjalo obnoviti materijalno i kadrovski teško osiromašene institucije. Mimo svih anahronih društvenih procesa koji su uslijedili nakon rata a na djelu su i danas, mimo sve provincijalizacije i težnje da se jedna vrlo otvorena sredina što više zatvori i vrati u duboku prošlost iz koje tek što je povijesno izronila, nastavnici i naučni radnici, studentice i studenti nastavljaju sa svojom misijom otvaranja i nanovnog osvajanja prostora slobode mišljenja, mišljenja koje i moguće jedino kao kritičko. A slobodu mišljenja, kao i svaki drugi prostor slobode, mora obavezno pratiti etička dimenzija odgovor-

nosti – odgovornosti spram nas samih, spram drugoga i drugačijega, spram našeg trenutka, ali i spram vremena i generacija koje tek dolaze.

Rad svih nas zajedno bila je i ostala mjera naše vrijednosti. Fakulteti i naučni instituti Grupacije humanističkih nauka moraju biti mjesto, ostati dom u kojem će svi moći iskazati i ostvariti svoje potencijale. Stoga se naši programi budućeg razvoja temelje na onim poboljšanjima koja vode samo jednom cilju: oslobađanju tih potencijala i njihovom usmjerenju prema naučnoistraživačkim projektima, međunarodnoj saradnji, društvenom angažmanu, daljem razvoju inovativnosti i, u konačnici, poboljšanju kvaliteta naučnog rada i nastave. Proces realizacije nastave te naučnog, istraživačkog, stručnog i umjetničkog rada, internacionalizacija i dalje širenje polja istraživanja moraju biti usmjeravani u skladu sa standardima i na temelju kriterija koji važe u međunarodnim obrazovnim i akademskim institucijama. Borba za kvalitet i otvaranje mora se voditi uporedo sa borbom protiv grubog nasrtaja politike na akademsku autonomiju Univerziteta i slobodu mišljenja, jer vrlo dobro znamo šta su dokazane katastrofalne posljedice višedecenijskog društvenog autizma.

Takvo otvaranje bi umnogome popravilo percepciju naših disciplina u novim, potpuno izmijenjenim okolnostima. Mnogo toga u našem društvu i u svijetu ne ide nam baš na ruku i valjat će tražiti nove puteve afirmacije humanističkih disciplina. Nesmiljeno se nastavlja osipanje i rastakanje stvarnosti uz dalje razaranje svih temeljnih klasičnih humanističkih vrijednosti koje se često predstavljaju kao puki teret ili nepoželjan prtljag. Pluralizam izveden na monističkim tipovima partikularizma, homogenizacija partikularnog sve do homogenizacije i abdikacije samog mišljenja izoštrava osjećaj da stvarnost ostaje bez bilo kakvog smjera / smisla. Svijet kojem smo potrebni još samo kao funkcije svedene na nivo resursa i bačeni na lokalnu i planetarnu pijacu tržišta rada ima svoje praktične izvršioce koji bi temeljne principe ljudskosti najradije istisnuli sa povijesnog horizonta. No upravo takvi ne vide da će nas već sutra iznova zaskočiti pitanje: A šta ćemo s čovjekom? Jasno je da odgovor na to, mada u novom društvenom ambijentu, može doći samo iz zone humanističkih disciplina koje se izučavaju u institucijama naše Grupacije. Ili, da ponovimo, naš imperativ je i dalje ostati samo srce duhovnosti Univerziteta u Sarajevu.

Fakultet islamskih nauka

Filozofski fakultet

Institut za historiju

Institut za jezik

Katolički bogoslovni fakultet

Orijentalni institut

Pedagoški fakultet

GRUPACIJA HUMANISTIČKIH NAUKA

Fakultet islamskih nauka

Osnovan 29. septembra 1977. godine (Islamski teološki fakultet)

Od osnivanja do tekuće akad. godine upisano je na dodiplomski (prvi ciklus studija) 4.144 studenta. Na islamsku teologiju upisana su 2.203 studenta, islamsku vjeronauku i religijsku pedagogiju 1.027 studenata, a na studijski program za imame, hatibe i muallime 914 studenata. Na postdiplomski (drugi ciklus studija) broj upisanih je 548 studenata. Upisanih na doktorski studij prema predbolonjskom sistemu je 56 studenata, a prema bolonjskom (treći ciklus studija) 41 student. Broj diplomiranih studenata je 1.190, magistara je 126, a doktora 43.

Fakultet islamskih nauka Univerziteta u Sarajevu pod imenom Islamski teološki fakultet osnovan je 29. septembra 1977. godine, ali povijest visokog islamskog obrazovanja u Bosni i Hercegovini traje stoljećima, od Gazi Husrev-begove medrese (1537), preko Šerijatske sudačke škole (1887) i Više islamske šerijatsko-teološke škole (1937), do Fakulteta islamskih nauka u Sarajevu koji, nastavljajući tradiciju, nastoji očuvati intelektualno i kulturno naslijeđe i nacionalni i vjerski identitet bosanskohercegovačkih muslimana, odnosno odgajati i obrazovati buduće generacije u čvrstoj vjeri u Boga i poštivanju univerzalnih vrijednosti, a posebno u otvorenosti i razumijevanju drugog i drugačijeg.

Fakultet islamskih nauka je danas jedan od četiri fakulteta koji djeluju u okviru Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini te, uz Katolički bogoslovni fakultet, jedina teološka visokoobrazovna ustanova u akademskoj zajednici Univerziteta u Sarajevu.

Nastavni proces na Fakultetu islamskih nauka odvija se u tri ciklusa kroz osam studijskih programa. Na prvom ciklusu postoje tri studijska programa: islamska teologija, islamska vjeronauka i religijska pedagogija i studijski program za imame, hatibe i muallime. Na drugom ciklusu nastava se izvodi na četiri studijska programa: master u islamskim studijama, master imameta, međureligijski studiji i izgradnja mira i master u islamskim studijama pod nazivom „Islam u Evropi“ na engleskom jeziku. Na trećem ciklusu postoji jedinstveni studijski program za islamske nauke.

Od osnivanja do tekuće akad. godine upisano je na dodiplomski (prvi ciklus studija) 4.144 studenta. Na islamsku teologiju upisana su 2.203 studenta, islamsku vjeronauku i religijsku pedagogiju 1.027 studenata, a na studijski program za imame, hatibe i muallime 914 studenata. Na postdiplomski (drugi ciklus studija) broj upisanih je 548 studenata. Upisanih na doktorski studij prema predbolonjskom sistemu je 56 studenata, a prema bolonjskom (treći ciklus studija) 41 student. Broj diplomiranih studenata je 1.190, magistara je 126, a doktora 43.

Na Fakultetu islamskih nauka sada radi 46 zaposlenika, uključujući sve nastavno, stručno, administrativno i tehničko osoblje.

Iako po broju zaposlenika, nastavnog osoblja i studenata spada među manje fakultete Univerziteta u Sarajevu, svojim ukupnim djelovanjem i utjecajem koji ostvaruje na različitim poljima nastavno-naučnog, istraživačkog i ukupnog društvenog djelovanja posljednjih je godina prepoznatljiv ne samo na prostorima Balkana nego i cijele Evrope.

Ključne institucionalne uloge u vjerskom i društvenom legitimiranju projekta i gradnji Fakulteta imali su Husein-efendija Đozo, rukovodilac Vjersko-prosvjetne službe u Vrhovnom starješinstvu Islamske zajednice, reisul-ulema Sulejman efendija Kemura, akademik Hamdija Čemerlić, predsjednik Sabora Islamske zajednice, i reisul-ulema Naim-efendija Hadžiabdić.

Nastavni plan i program Islamskog teološkog fakulteta sačinio je Matični odbor, u kojem su bile najistaknutije ličnosti iz dviju generacija bosanskih alima i muslimanskih intelektualaca: Husein Đozo, egipatski akademik i islamski reformator, akademik Hamdija Čemerlić i drugi, a u prvi nastavnički zbor imenovani su profesori: Husein Đozo, Hamdija Čemerlić, Hamid Hadžibegić, Ibrahim Trebinjac, Ahmed Smajlović i Midhat Riđanović, docent Jusuf Ramić i asistent predavača Hilmo Neimarlija.

Rukovodstvo Islamske zajednice i ugledni muslimanski intelektualci, osvjedočeni vizionari, kroz plan i program studija nastojali su osigurati nepristrasno i naučno objektivno izučavanje islama u perspektivi savremenog mišljenja i nauke te opskrbiti studente vjerodostojnim znanjima kojima će se potvrdivati vjernost temeljnim vrelima islamskog vjerovanja sadržanih u Kur'an i sunnetu. Time su ispisivali povijest savremenog islamskog obrazovanja i povijest će ih, ako Bog da, po tome pamtit!

Ispunjavajući svoju misiju i preživljavajući genocid, urbicid i sva zločinačka nastojanja zatiranja svega što je islamsko, kao i 1.425 dana opsade Sarajeva, danas Fakultet s trocikličnim studijem, četrdeset i šest zaposlenih, preko hiljadu alumništa i sadašnjih 600 studenata, Studentskim domom, Centrom za Kur'an i sunnet i preko 25.000 bibliotekskih jedinica te referentnim djelima i respektabilnim društvenim utjecajem svojih nastavnika snažno doprinosi savremenoj interpretaciji islamske misli.

Po svojoj viziji i misiji djelovanja Fakultet predstavlja simbol susretanja i međusobnih prožimanja kultura dvaju svjetova, evropskog i islamskog. Stoga se na njemu teži proučavanju znanja koja su ugrađena u islamsku ali i zapadnu kulturu i civilizaciju, u humanističke i društvene znanosti, što je u funkciji međusobnog razumijevanja, građenja kulture uvažavanja drugog i drukčijeg, kulture dijaloga među narodima, njihovim religijama i različitim svjetovima kultura.

Ulaskom u sastav Univerziteta u Sarajevu 29. 9. 2004. godine (kao pridružena članica, a 2013. kao punopravna) Fakultet je stekao mogućnost institucionalno snažnijeg i neposrednijeg djelovanja na društvene, kulturne i naučno-obrazovne procese, odnosno stekao je mogućnost neposrednijega učešća u artikuliranju nove vizije bosanskohercegovačkoga društvenog razvoja.

Petnaest godina poslije Fakultet islamskih nauka u Sarajevu jedna je od najznačajnijih ustanova visokog islamskog obrazovanja ne samo u Bosni i Hercegovini nego i u Evropi. On svojom misijom djelovanja jasno pokazuje da islamske nauke imaju svoje mjesto u savremenom akademskom svijetu.

O prestižnosti Fakulteta danas dovoljno govori uspostavljena naučnoistraživačka saradnja s brojnim univerzitetima u svijetu, posebno s centrima za islamsku teologiju u Njemačkoj, angažman akademskog osoblja u domovini i inozemstvu te posebno stručne kompetencije i duhovne i moralne vrline svršenika i svršenica Fakulteta koji kao imami, hatibi,

muallimi i muallime, nastavnici i nastavnice, profesori i profesorice vjeronauke, profesori i profesorice temeljnih islamskih nauka u medresama i na fakultetima te u drugim odgojno-obrazovnim, kulturnim, socijalnim i humanitarnim ustanovama u Bosni i Hercegovini i izvan nje postižu zavidne rezultate.

U okviru izdavačke djelatnosti Fakultet je publicirao 22 broja naučnog časopisa „Zbornik radova“ u kojima tekstove objavljuju uglavnom nastavnici i saradnici Fakulteta, 37 hrestomatija koje čine obaveznu literaturu za isti broj predmeta, više udžbenika, originalnih djela, prijevoda sa arapskog i engleskog jezika, kao i odabrane magistarske radnje i doktorske disertacije koje su odbranjene na Fakultetu islamskih nauka.

Važno je istaći da je u proteklom periodu Fakultet islamskih nauka samostalno ili u saradnji sa drugim srodnim naučno-obrazovnim, kulturnim i vjerskim ustanovama organizirao veliki broj međunarodnih konferencija i simpozija na kojima su tretirana pitanja vjere, nauke, savremenosti, njihovog međusobnog odnosa, međureligijskog dijaloga i sl., ali i istaknute ličnosti iz povijesti muslimanskog mišljenja. Preko petnaest godina Fakultet organizira tromjesečni program pod naslovom „Diploma u islamskim naukama“ na bosanskom i engleskom jeziku unutar kojeg se nudi kratak pregled islamskoga učenja i njegove interpretacije te osigurava uvid u naučni pregled islamske doktrine, prava i etike, historije i kulture s posebnim fokusom na Bosnu i Hercegovinu.

Budući da nastojimo u akademskom smislu biti most između Istoka i Zapada, izražavamo iskrenu dobrodošlicu svim tragaocima za znanjem, mudrošću i duhovnošću, posebno mladim istraživačima koji se interesiraju za islamsko mišljenje u Bosni i Hercegovini. S tim ciljem svake godine organiziramo ljetne škole, različite naučne skupove i druge edukativne programe koji okupljaju zainteresirane iz cijelog svijeta. ♦

GRUPACIJA HUMANISTIČKIH NAUKA

Filozofski fakultet

Osnovan 1950. godine

Od njegova osnivanja do akademske 2018/2019. godine na Filozofskom fakultetu diplomirala su ukupno 12.884 studenata prema predbolonjskom režimu studija, magistriralo 590 studenata prema predbolonjskom režimu studija, a doktorirala su 442 studenata prema predbolonjskom režimu studija. Prema bolonjskom režimu na I ciklusu studija diplomiralo je 3.387 studenata, na II ciklusu studija 1.488 studenata, a na III ciklusu studija 43 studenata

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu osnovan je Odlukom Vlade NR BiH 1950. godine i najstarija je visokoškolska institucija za humanističke i društvene nauke u Bosni i Hercegovini. Od svog osnivanja pa sve do danas bio je i ostao mjesto intenzivnog naučnoistraživačkog rada i brojnih aktivnosti povezanih sa razvojem i promocijom filozofskih, socioloških i historijskih oblasti, oblasti historije umjetnosti, arheologije, pedagogije, psihologije, brojnih filoloških oblasti, ali i primijenjene lingvistike, metodike nastave, književnohistorijskih i bibliotečko-informacijskih nauka i naučnoistraživačkog rada iz tih područja.

Nastavno-naučni proces na Filozofskom fakultetu odvija se na osnovnim i kombiniranim studijskim programima koji mogu biti jednopredmetni i dvopredmetni. Od akademske 2005/2006. godine na Fakultetu je započeo studij prema bolonjskim principima (3+2+3), odnosno prema novim evropskim standardima i ciljevima i uveden je bodovni sistem ECTS na svim odsjecima i samostalnim katedrama, a to su: Odsjek za anglistiku Odsjek za bosanski, hrvatski, srpski jezik, Odsjek za filozofiju, Odsjek za germanistiku, Odsjek za historiju, Katedra za historiju/povijest umjetnosti, Katedra za arheologiju, Odsjek za književnosti naroda Bosne i Hercegovine, Odsjek za komparativnu književnost i bibliotekarstvo, Odsjek za orijentalnu filologiju, Odsjek za pedagogiju, Odsjek za psihologiju, Odsjek za romanistiku, Odsjek za slavenske jezike i književnosti i Odsjek za sociologiju.

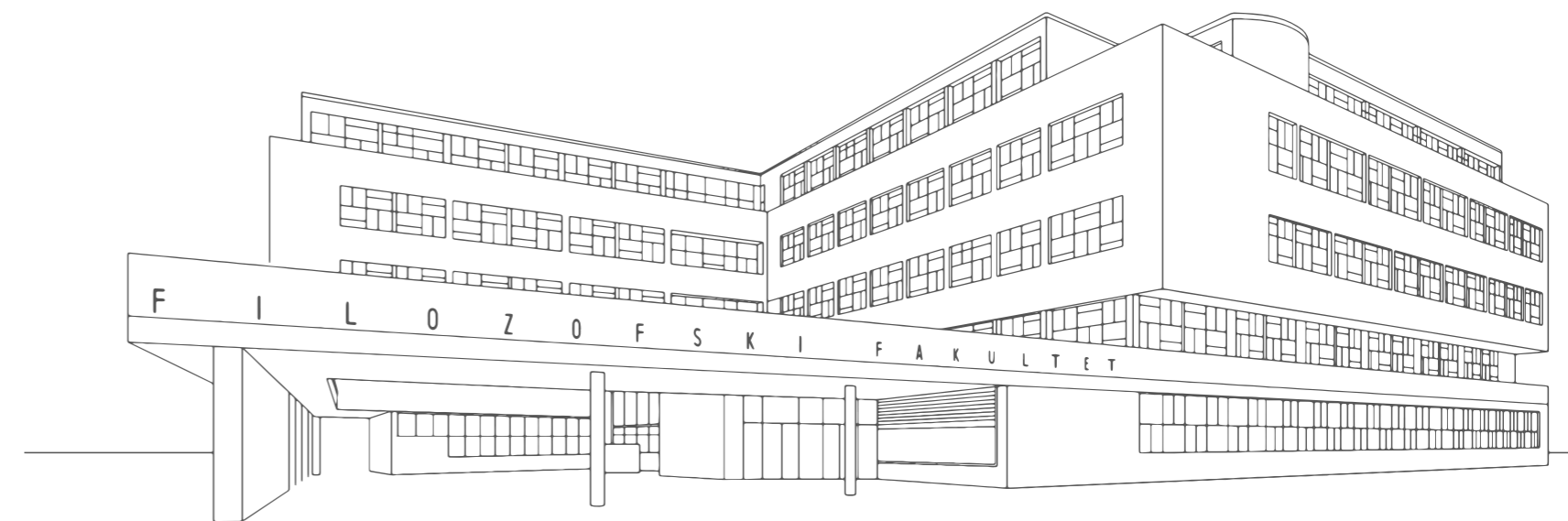
Danas na Fakultetu radi 31 redovni profesor, 49 vanrednih profesora, 44 docenta, 21 viši asistent, 32 asistenta, 3 metodičara stručna saradnika, 17 lektora, te 45 uposlenika, neakadenskog osoblja u različitim službama ove složene visokoškolske institucije koja je sama po sebi svojevrsan univerzitet unutar Univerziteta u Sarajevu. Od njegova osnivanja do akademske 2018/2019. godine na Filozofskom fakultetu diplomirala su ukupno 12.884 studenata prema predbolonjskom režimu

studija, magistriralo 590 studenata prema predbolonjskom režimu studija, a doktorirala su 442 studenata prema predbolonjskom režimu studija. Prema bolonjskom režimu na I ciklusu studija diplomiralo je 3.387 studenata, na II ciklusu studija 1.488 studenata, a na III ciklusu studija 43 studenata.

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu odgovoran je da kroz nastavno-naučni proces i istraživački rad obrazuje sposobne, kreativne i međunarodno kompetentne kadrove u svim oblastima u kojima djeluju od interesa za cijelu Bosnu i Hercegovinu, kako bi mogli profesionalno i kvalitetno izvršavati zahtjevne zadatke savremenog društva u evropskom i svjetskom ukupnom društvenom, kulturnom i ekonomskom kontekstu. Fakultet, kroz nastavni proces utemeljen na istraživanjima, inovacijama i akademskom kvalitetu, obrazovat će i dalje kao i do sada nosioce razvoja Bosne i Hercegovine te će kroz naučni i istraživački rad poticati stvaranje novih rješenja i kreativnih ideja te na taj način biti oslonac održivog razvoja Bosne i Hercegovine.

Od samog osnivanja pa do danas Filozofski fakultet je bio mjesto susretanja različitih kultura, raznovrsnih mišljenja, mudrosti klasičnog doba i kreativne inovativnosti savremenog historijskog trenutka. Kroz akademsku otvorenost, inicijativu i sudjelovanje u javnim zbivanjima Fakultet želi također biti mjesto cjeloživotnog učenja i obrazovanja odgovornih i društveno aktivnih građana.

U dinamičnom nastavnom procesu na Fakultetu se obrazuju i odgajaju budući nastavnici, stručnjaci i naučnici u oblastima humanističkih i društvenih nauka, koji su spremni odgovoriti na izazove XXI stoljeća. Svojom akademski raznovrsnom prirodnom Fakultet inicira i razvija dijaloge među kulturama, otvara horizonte razumijevanja te njeguje prihvatanje i poštovanje pojedinaca u njihovoj jedinstvenosti i različitosti.

Pored toga, Fakultet djeluje i kao ustanova za stručno obrazovanje i usavršavanje, pedagoško obrazovanje te kao ustanova za nostrificiranje diploma, provjeru znanja iz maternjeg jezika i stranih jezika, dopunske ispite, poslove prevođenja, lektoriranja i izdavačku djelatnost naučnih časopisa i monografija, ekspertne i konsultantske usluge. U tom pogledu od izuzetnog je značaja daljnji razvoj našeg naučnoistraživačkog centra (NIRSA) koji predstavlja zapravo deset aktivnih instituta i naučnih centara iz oblasti arheologije, filozofsko-socioloških naučnih oblasti, historiografije, stranih jezika, bos./hrv./srp. jezika, književnosti, psihologije, pedagogije, iranistike... sa posebno značajnim centrom za naučna istraživanja studenata.

Unutar ovog centra organiziraju se konferencije, seminari, naučni skupovi i promocije iz svih naučnih i umjetničkih oblasti koje se izučavaju na Filozofskom fakultetu, kao i kursevi iz japanskog, kineskog i bosanskog jezika, za šta se kontinuirano povećava interes. Stoga bi od ove i naredne školske godine Filozofski fakultet trebao na planu filoloških disciplina ugraditi u nastavne planove i rad na nizu jezika i kultura koji do sada nisu izučavani – japanskog, kineskog, poljskog, romskog i ladina, a nadamo se u najskorijem vremenu i švedskog, norveškog i holandskog. Na taj način nastavili bismo tendenciju daljnjeg otvaranja prema brojnim svjetovima i kulturama, omogućili razmjenu studenata i nastavnika, unaprijedili univerzitetsku saradnju na polju naučnoistraživačkog rada i, u konačnici, krčili puteve saradnje Univerziteta u Sarajevu sa univerzitetima iz brojnih drugih zemalja i u ostalim oblastima koje se na njemu izučavaju.

Diplomirani studenti Filozofskog fakulteta danas su priznati akademici, univerzitetski profesori, nastavnici u srednjim i osnovnim školama, stručnjaci u praksi, kulturni i javni radnici, umjetnici koji ostvaruju međunarodna priznanja, književnici, novinari, diplomate...

Po završetku studija studenti su, zahvaljujući kompetencijama i vještinama koje su stekli na Fakultetu, osposobljeni za rad u srednjim i osnovnim školama, bibliotekama, muzejima, arhivima, institutima različite namjene, zavodima za zaštitu spomenika, dokumentacijskim centrima. Također, kao stručni saradnici mogu sudjelovati u radu predškolskih i školskih

ustanova, ustanova koje se bave kulturom, izdavaštvom, medijima, zdravstvenom i socijalnom skrbi, u državnoj upravi, javnim i privatnim ustanovama. Studenti koji završe nastavnička usmjerenja mogu se zaposliti kao nastavnici u srednjim i osnovnim školama. Studenti koji završe nenastavne studijske programe mogu polagati ispite iz pedagoškog obrazovanja i također se osposobiti za tu vrstu rada.

Fakultet učestvuje u raznim programima razmjene studenata: Erasmus+, CEEPUS, „Mevlana“, DAAD, Fulbright. Pored toga što imaju priliku da stječu nova iskustva i ostvaruju kontakte sa svojim kolegama iz drugih zemalja, studentima se na ovaj način omogućava i da budu dijelom nastavnog procesa na stranim univerzitetima. Ovakve su aktivnosti od neprocjenjive važnosti u razvoju svakog pojedinca i akademske zajednice. Na sličan način, studenti sa drugih univerziteta kroz programe razmjene i bilateralnih sporazuma dolaze da studiraju kod nas i svake godine se povećava broj gostujućih studenata.

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu je oduvijek bio pokretač društvenih i kulturnih procesa, a naučnoistraživački rad se skoro sedam decenija izuzetno uspješno odvija. Fakultet je domaćin različitim naučnim konferencijama, seminarima, okruglim stolovima i radionicama. Studenti su nezamjenjiv dio tog čvrstog lanca aktivnosti, te svojim volontiranjem ili direktnim učešćem doprinose razvoju naučne misli naše akademske zajednice i pokazuju zrelost i želju da znanja koja usvoje tokom nastave na matičnim odsjecima podijele sa kolegama na svim akademskim nivoima i drugim akademskim institucijama. U tom pogledu, dovršetak integrativnih procesa na Univerzitetu u Sarajevu, bez obzira na brojne poteškoće na planu unutrašnje harmonizacije, u budućnosti može samo još više doprinijeti da tradicionalna otvorenost ove institucije samo još više doprinese razvoju interdisciplinarnog umrežavanja. A upravo u tome moguće je tražiti odgovore na pitanja osposobljavanja jednog novog tipa koji slobodno ide ususret izazovima našeg doba. Rezultat takvih usmjerenja i aktivnosti kako nastavnika tako i studenata podrazumijeva daljnje usavršavanje postojećih aktivnosti i pokretanje rada na poljima koje do sada nismo imali u skoro svim disciplinama humanističkih i društvenih nauka. ♦

GRUPACIJA HUMANISTIČKIH NAUKA

Institut za historiju

Osnovan 17. jula 1958. godine (Institut za istoriju radničkog pokreta)

Institut prikuplja, sređuje i obrađuje građu historije Bosne i Hercegovine.

Fundamentalne historijske oblasti koje izučavaju saradnici ustanove danas su:

starija historija (srednjovjekovni i osmanski period), historija novog vijeka

i moderna historija.

Institut za historiju (prvobitni naziv Institut za istoriju radničkog pokreta) osnovan je 17. jula 1958. godine Uredbom Izvršnog vijeća Narodne Republike Bosne i Hercegovine, a zvanično je počeo s radom 1. januara 1959. godine. Savjet za nauku NR BiH 27. decembra 1960. godine donio je odluku da je Institut ispunio uvjete za stjecanje statusa naučne ustanove.

Institut je osnovan s ciljem da prikuplja, sređuje i obrađuje građu za historiju radničkog pokreta, narodne revolucije i socijalističke izgradnje, organizira i potiče njeno naučno izučavanje, objavljuje rezultate svog naučnog rada i saraduje sa srodnim ustanovama i organizacijama. Međutim, već se od 1960/61. godine uvidjelo da ustanova svojim profesionalnim pristupom u radu može odgovoriti i na složenije istraživačke zadatke, pa je otvoren prostor za proučavanje, pored historije radničkog pokreta, i svih drugih razdoblja i tema iz historije Bosne i Hercegovine. Još tada je planirano da Institut sudjeluje u pisanju *Historije naroda Jugoslavije u XX vijeku*, a taj projekt je tadašnjim saveznom planom naučnog rada smatran prioritetnim historijskim zadatkom. Takva programska orijentacija imala je za posljedicu i promjenu naziva ustanove te je, nakon više inicijativa, 31. januara 1973. godine Skupština SR BiH izglasala Zakon o Institutu za istoriju u Sarajevu, kojim je propisano da Institut za istoriju radničkog pokreta Sarajevo nastavi rad pod novim nazivom: Institut za istoriju u Sarajevu. Navedenim zakonom je bio određen djelokrug ustanove i to da proučava i naučno obrađuje, organizira i potiče proučavanje historije naroda BiH i Jugoslavije, kao i historije drugih naroda čija je prošlost vezana za historiju naroda BiH i Jugoslavije; saraduje sa odgovarajućim ustanovama i organizacijama, kao i pojedinim naučnim radnicima u zemlji i inozemstvu i neposredno saopćava rezultate svoga naučnog rada i čini ih dostupnim javnosti. To je pratilo i izbor saradnika u radni odnos u Institutu odnosno uvođenje balansirano pristupa kod izbora saradnika za izučavanje pojedinih razdoblja historije. Važno je istaći da je Institut, kao naučna ustanova, odigrao važnu ulogu krajem 60-ih godina 20. stoljeća u procesu afirmacije statusa Bosne i Hercegovine kao ravnopravne republike u SFR Jugoslaviji. Dokaz da je Institut za historiju imao vodeću ulogu u historiografiji Bosne i Hercegovine vidi se i 80-ih godina 20. stoljeća kada je Institut određen za koordinatorka projekta „Društveni cilj XIII/2“. To je bio do tada najznačajniji projekt u oblasti historiografije koji je sadržavao 78 projekata, od čega su realizirana 32. Nažalost, rat je prekinuo realizaciju tog projekta u cijelosti.

Disolucijom Jugoslavije te agresijom i ratom protiv Bosne i Hercegovine Institut za historiju pretrpio je značajne posljedice u svom radu i djelovanju. To se, prije svega, ogleda u devastaciji prostorija i opadanju broja naučnog i stručnog kadra iz više razloga. Pored materijalnih gubitaka, neophodno je spomenuti i to da je Institut imao i ljudske gubitke. Naime, bibliotekarka Instituta Željka Vrdoljak-Memić poginula je od posljedica granatiranja Sarajeva 27. augusta 1992. godine. Uslijedila je borba za opstanak ustanove koja je, između ostalog, vršila i funkciju privremenog doma kolegama iz jednog broja srodnih ustanova. Pa ipak, Institut je od 1992. do 1995. godine nastavio sa organiziranjem značajnih naučnih konferencija,

okruglih stolova, naučnih tribina, a izdavačka djelatnost je postigla važne rezultate i pored teških ratnih uvjeta. Izdajamo monografiju „Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata“, koja je publicirana 1994. godine. Od 12 autora u knjizi sedam autora su bili saradnici Instituta za historiju. Pored navedenog, sačuvana je i multietnička struktura ustanove, a direktor Instituta u ratnim godinama bio je dr. Boris Nilević. Zbog svega navedenog djelatnost saradnika i ustanove od 5. augusta 1994. do 18. februara 1995. godine dobila je na većem značaju proglašenjem Instituta ustanovom od posebnog značaja za odbranu države Bosne i Hercegovine.

Okončanjem rata u Bosni i Hercegovini Institutu za historiju je predstojala borba za pravni status ustanove i saradnika. Vlada Federacije BiH je 1997. godine donijela prelazno rješenje o statusu Instituta, da bi 15. septembra 1997. Naučno vijeće Instituta pokrenulo inicijativu o novoj programskoj orijentaciji. Tada je odlučeno da se daljnji rad Instituta temelji na fundamentalnim historiografskim istraživanjima značajnim za političku, ekonomsku, vjersku i kulturnu prošlost Bosne i Hercegovine. Uz podršku resornog ministarstva 3. novembra 1997. godine započeta je nova faza u razvoju ustanove. Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo iz 1999. godine definiran je status ustanove prema kojem je Kanton Sarajevo preuzeo osnivačka prava. Institut je od 2013. godine punopravna članica odnosno organizaciona jedinica Univerziteta u Sarajevu. U toku 2016. godine novim zakonskim i statutarnim rješenjima Institut je dobio ime Univerzitet u Sarajevu – Institut za historiju.

U protekle dvije decenije osnovna obilježja rada Instituta bila su: integracija, modernizacija i internacionalizacija u radu i djelovanju, podmlađivanje naučnog kadra uz balans u zastupljenosti historijskih oblasti koje se izučavaju u Institutu, napredovanje naučnog kadra putem odbrana magistarskih i doktorskih teza, prisutnost Instituta na naučnoj i društvenoj sceni Bosne i Hercegovine i regije, pojačana izdavačka djelatnost (organizirana u rubrike: Historijske monografije, Edicija memoari, Posebna izdanja, Dokumenti, Periodika, objavljene knjige saradnika van Instituta, naučni i stručni članci, prikazi, objavljena građa, prijevodi, intervju saradnika), redovno publiciranje časopisa *Prilozi* i od 2008. časopisa *Historijska traganja* (od 2017. i na engleskom jeziku), organizacija brojnih domaćih i međunarodnih naučnih skupova i okruglih stolova samostalno ili u saradnji sa drugim institucijama, pojačana međunarodna saradnja, obnova bibliotečkog fonda, učešće saradnika na međunarodnim skupovima i u projektima, angažman nekoliko saradnika na drugim visokoškolskim ustanovama i dr.

Fundamentalne historijske oblasti koje izučavaju saradnici ustanove su: starija historija (srednjovjekovni i osmanski period), historija novog vijeka i moderna historija.

Naučnoistraživački sektor Instituta danas čini 17 saradnika: 12 doktora historijskih nauka, tri magistra historijskih nauka, jedan magistar historije i 1 bakalaureat historije. Od toga 6 saradnika izučava stariju prošlost (srednji vijek i osmansko doba), a 11 saradnika modernu historiju. Prema prosjeku

godina naučnoistraživačkog osoblja, Institut spada u red ustanova sa mladom kadrovskom strukturom. Također, u Institutu je organiziran i Administrativni sektor koji broji sedam zaposlenika (sekretar, tehnički sekretar, šef računovodstva, bibliotekar, bibliotekar saradnik arhivista, dvije spremačice kurirke).

Za višegodišnji stručni i naučni rad veći broj saradnika odlikovan je različitim nagradama. To je razumljivo imajući u vidu činjenicu da ni u jednom razdoblju svoga postojanja, a posebno u najtežim ratnim i tranzicijskim vremenima, saradnicima Instituta nije nedostajalo optimizma i entuzijazma na polju nauke. Izdvajamo sljedeće nagrade: godine 1978. osam saradnika odlikovano je od predsjednika SFRJ Josipa Broza Tita; četiri saradnika za višegodišnji uspješan rad dobila su novčane nagrade, a jedan saradnik odlikovan je Ordenom za rad. Od 1982. do 1992. godine više saradnika je dobilo nagradu ZAVNOBiH-a, *Dvadesetsedmojulsku*; 4. jula Republičku nagradu „Veselin Masleša“ te nagradu IK „Svjetlost“. Ratne, 1994. godine akademik Dževad Juzbašić dobio je prestižnu Herderovu nagradu Univerziteta u Beču. On je prvi Bosanac i Hercegovac dobitnik te nagrade. „Šestoaprilsku nagradu“ grada Sarajeva koju je Institut dobio za svoj rad i djelatnost 2009. godine, na pola stoljeća postojanja, znak je da se u našem društvu vrijedi zalagati za profesionalizam. Ova nagrada je dokaz da ovakva zajednica historičara nije šutjela, nego je pošteno radila i zalagala se za stručnost i objektivan pristup, čuvajući time dignitet historijske nauke. To je priznanje svim saradnicima Instituta za historiju ali i priznanje historijskoj nauci koju decenijama razvija ova ustanova.

Institut za historiju se u svojim 60 godina postojanja nekoliko puta prilagođavao novim tehnologijama i metodama spoznaje, uvodio nove istraživačke pravce u svom radu. To je, dakako, bila posljedica više faktora kao što su društveno-političke okolnosti, zahtjevi vremena, poslovna potreba, razvoj historiografije i sl. Takva situacija se reflektirala i na kadrovska rješenja odnosno načine izbora saradnika. U tom kontekstu, mogu se izdvojiti 1961, 1973, 1986, 1999. i 2008. godina.

U narednom periodu Institut za historiju teži zadržati poziciju vodeće bosanskohercegovačke naučne ustanove u oblasti historiografije u Bosni i Hercegovini, specijalizirane za proučavanje prvenstveno historije Bosne i Hercegovine od ranog srednjeg vijeka do najnovijih dana. Osim istraživanja historije naše zemlje, misija Instituta je da svojim projektima postane mjesto razmjene ideja historičara ne samo sa Balkana

nego i mjesto susreta i saradnje historičara iz raznih dijelova svijeta. Osim unapređenja znanja o sveukupnosti povijesnih događanja u vlastitoj zemlji, Institut za historiju ima misiju postati istraživačko središte koje će otvarati mogućnosti za približavanje raznih historiografskih škola i mjesto susreta historičara sa Istoka i Zapada, jednako kao što je Bosna i Hercegovina tokom čitave svoje povijesti bila mjesto susreta raznih civilizacija. Misija Instituta je i afirmacija kritičkog pogleda na povijest.

Institut nastoji zadržati i visoke naučne standarde, bez bilo kakvog vannaučnog utjecaja na naučne projekte i rezultate naučnih istraživanja. U tom smislu, Institut uspostavlja partnerske odnose sa sličnim institutima u Evropi i svijetu, s ciljem da naučna znanja u svijetu postanu dio naše historijske nauke, ali istodobno je cilj da naša istraživanja postanu dostupna svjetskoj stručnoj javnosti. Svoje ciljeve Institut će nastaviti realizirati kroz naučne projekte i izdavačku djelatnost, te organizacijom naučnih konferencija, okruglih stolova, seminara, naučnih i stručnih sastanaka iz oblasti historije.

Pred Institutom u narednom razdoblju stoje ključni izazovi kao što su: kadrovske popunjavanje stručnog i naučnog osoblja, pitanje rješavanja konačnog smještaja ustanove i optimalnih uvjeta za rad saradnika, poboljšanje materijalnih i istraživačkih prilika, izrada savremenih planova i programa rada, realizacija kolektivnih projekata važnih za historijsku nauku ali i prošlost Bosne i Hercegovine, te administrativna i normativna usklađenost i ažurnost u radu. To će biti moguće uz predan i profesionalan rad saradnika Instituta, ali i moralnu i materijalnu podršku osnivača te Rektorata Univerziteta u Sarajevu. ♦

GRUPACIJA HUMANISTIČKIH NAUKA

Institut za jezik

Osnovan 1972. godine

Rad Instituta se zasniva na razvoju i širenju jezičke kulture, na sistemskom, naučnom istraživanju i razvoju jezika i jezičkih formi na načelima naučne izvrsnosti, kao i na objavljivanju rezultata rada uz stalnu edukaciju kadrova za potrebe nauke. Prioritet rada čine naučna, fundamentalna, aplikativna i razvojna istraživanja predstandardnog i književnog jezika (kao i organskih idioma), proučavanje standardnih jezika i jezičkih izraza u Bosni i Hercegovini, historije jezika i narodnih govora.

Institut za jezik osnovan je 1972. godine Zakonom o Institutu za jezik. Ideja za osnivanje Instituta za jezik potekla je iz potreba tadašnje društvene zajednice za odgovorom na pitanje bosanskohercegovačkog standardnojezičkog izraza. Odmah po početku rada, u januaru 1973. godine, Institut je izradio Elaborat o kadrovskom razvoju u lingvistici Bosne i Hercegovine. U tom elaboratu, pored plana razvoja naučno-istraživačkog kadra, započeta je i Liga mladih lingvista, školsko takmičenje koje je organizirano dugi niz godina i koje je polučilo povećan interes za bavljenje lingvistikom – mnogi kasniji saradnici Instituta bili su najbolji učenici na ovim takmičenjima. Pored toga, organiziran je i Sarajevski lingvistički kružok (SALK), koji je imao cilj okupljanje lingvista iz cijele Jugoslavije radi razmjene iskustava i međusobne pomoći u radu. SALK je održavan u različitim vremenskim intervalima, a na njemu su se pojavljivala tadašnja najveća imena južnoslavenske lingvistike, kao što su: Herta Kuna, Krunoslav Pranjić, Ranko Bugarski, Rudolf Filipović, Asim Peco...

Ubrzo je zasnovan i projekt „Bosanskohercegovački dijalekatski kompleksi – sinhronijska deskripcija i odnos prema savremenom standardnom jeziku“ i tim su povodom u Banjoj Luci od 7. do 9. oktobra 1974. godine Institut i Komisija za jezička ispitivanja pri ANUBiH-u organizirali Savjetovanje o proučavanju bosanskohercegovačkih govora – današnji rezultati, potrebe i perspektive. Na Savjetovanju je dato obrazloženje za pokretanje projekta, izabrana redakcija za organiziranje i stručno rukovođenje projektima u sastavu: akademik prof. dr. Jovan Vuković, prof. dr. Dalibor Brozović, prof. dr. Asim Peco, utvrđen broj i razmještaj punktova (226) te pitanja (1.064), s krajnjim ciljem stvaranja kompletne slike o bosanskohercegovačkim govorima. Projekt je iznjedrio i publikaciju Bosanskohercegovački dijalektološki zbornik u kojem su objavljivani rezultati rada na projektu, u kojem se i danas objavljuju rezultati najnovijih istraživanja iz oblasti dijalektologije. U godinama koje su uslijedile upitnici su popunjeni i krenulo se s obradom građe. Međutim, osamdesetih godina prošlog stoljeća naglo se prestaje finansirati ovaj projekt, tako da do danas nemamo bosanskohercegovački dijalekatski atlas, što je trebao biti krajnji cilj. Međutim, građa je ostala sačuvana u Institutu i zajedno s ANUBiH-om i Slavističkim komitetom radi se na objavljivanju atlasa.

U skladu sa zadatim smjernicama brige o jeziku u Bosni i Hercegovini Institut je obratio pažnju i na jezik medija pa je s Udruženjem novinara SR BiH, u saradnji sa Savjetom Predsjedništva Republičke konferencije SSRN BiH za informativnu djelatnost i Komisijom Izvršnog komiteta Predsjedništva CK SK BiH za idejno-politička pitanja ostvarivanja književnojezičke politike u Bosni i Hercegovini, 30. i 31. maja 1977. godine u Banji Vrućici kod Teslića organizirao „Savjetovanje o jeziku u sredstvima informisanja i izdavačkoj djelatnosti u Bosni i Hercegovini“. Rezultat ovog skupa bilo je ujednačavanje jezika u medijima i izdavaštvu, za razliku od dotadašnjeg šarenila utjecaja s istoka i zapada države. Institut je 2019. godine organizirao stručnu konferenciju „Bosanski jezik i mediji“ u Sarajevu, Mostaru i Tuzli u okviru manifestacije „Dani Instituta za jezik 2019.“, s namjerom da se i u budućnosti bavi ovim pitanjem kao dijelom misije ove institucije.

Institut je izdao i monografiju „Muslimanska imena orijentalnog porijekla u Bosni i Hercegovini“, autora Ismeta Smajlovića, koja je u vrijeme svog izdavanja (1977) bila veliki naučni događaj, jer je ovaj onomastički sloj proučen i analiziran prvi put u tadašnjoj državi, a njeni rezultati validni su i danas i nezaobilazna su referenca u svim antroponomastičkim proučavanjima u oblasti južne slavistike.

Naučni skup „Kompjuterska obrada lingvističkih podataka – dosadašnji rezultati, potrebe i perspektive“ prvi je naučni skup o ovoj temi na prostorima bivše Jugoslavije. Održan je u Sarajevu 9. i 10. decembra 1977. godine u organizaciji Instituta pod pokroviteljstvom ANUBiH-a. Zahvaljujući lingvistima okupljenim oko Instituta u Sarajevu, upravo ovdje načinjeni su prvi koraci jezičke nauke kroz savremenu tehnologiju. To je bio zaista pogled u budućnost i uključivanje naših lingvista u redove svjetske lingvistike. Zbornik radova s ove konferencije i danas je u nekim segmentima upotrebljiv i pokazuje koliko je Institut bio aktuelan u svojim istraživanjima. Danas se u Institutu na tragu ove konferencije pravi BEK – bosanski elektronski korpus, koji bi trebao otvoriti bosanski jezik svijetu, omogućiti istraživačima da dobiju potrebne informacije o bosanskom jeziku (korpus je anotiran u skladu s trenutnim mogućnostima kompjuterskih programa) te olakšati istraživačima prikupljanje bosanskoga korpusa za istraživanja.

Projekt „Školska terminologija – s posebnim osvrtom na probleme primjene dvojne terminologije u školama SRBiH“ i publikacija „Školski rječnik terminoloških višestrukosti“ u devet tomova kao rezultat tog projekta riješio je terminološke nedosljednosti u školama, planovima i programima te udžbenicima.

Rad na projektu „Savremena pravopisna problematika u Bosni i Hercegovini – u svjetlu kolebanja i stabilizacije ortografske norme na srpskohrvatskom jezičkom području“ rezultirao je četirima knjigama pod naslovom *Pravopisne teme* (I–IV) u kojima je na preko 1.000 stranica detaljno obrađena pravopisna problematika standardnog jezika na prostoru Bosne i Hercegovine. Institut i danas radi na pravopisu, o čemu svjedoče knjige *Jezički savjetnik* te *Pravopisni priručnik*, a u planu je izrada gramatike, rječnika i pravopisa koji bi trebali biti standardološki ujednačeni, kako bi se konačno stabilizirala norma te društvu pružili relevantni priručnici koji bi bili praktični za svakodnevnu upotrebu i, što je još važnije, u kojima bi se na jednom mjestu mogli dobiti svi relevantni odgovori na pitanja iz pravopisne problematike.

Institut se bavio i novijom historijom jezika u sklopu projekta „Jezik štampe u Bosni i Hercegovini (latinicom i ćirilicom) do 1918. godine“, iz kojeg je također proizišlo više publikacija, od kojih su neke objavljene i nakon rata. U predratnom periodu historija jezika iz starijih razdoblja bila je zanemarena, pa je sada fokus na starijim tekstovima – objavljene su knjige *Refleksi jata u bosanskom alhamijado pjesništvu – ikavski poetski manir* Alena Kalajdžije, Čajničko četveroevangelje Erme Ramić-Kunić, *Jezik i grafija srednjovjekovne bosanske epigrafike* Mehmeda Kardaša i druge publikacije, a u planu je i izrada historije književnog bosanskog jezika te historijske gramatike.

Godine 1977. Institutu za jezik pridružen je Institut za književnost Filozofskog fakulteta u Sarajevu, a 13. maja 1991. RO Institut za jezik i književnost razdvojila se na dvije: Institut za jezik i Institut za književnost, koje su nastavile obavljati svoju djelatnost kao samostalne institucije. O uključenosti Instituta u tokove nauke i društva svjedoči i učestvovanje u velikom projektu tadašnjeg SIZ-a za nauku pod nazivom „Društveni ciljevi“, u kojem su učestvovala sve važnije naučne ustanove u Bosni i Hercegovini. Institut je, u saradnji s Filozofskim fakultetom u Sarajevu i ANUBiH-om, kao „Društveni cilj III“ imao projekt „Standardnojezički izraz srpskohrvatskog / hrvatskosrpskog jezika u Bosni i Hercegovini“, u okviru kojeg se istraživao jezik pisaca XX stoljeća s gramatičkih, semantičkih i drugih jezičkih aspekata. Rat je zaustavio rad na ovom projektu u obliku u kojem je započet, ali Institut i dalje ima reaktivirani projekt „Jezik i stil bh. pisaca 20. st.“ u okviru kojeg i dalje radi na tragu ovog velikog projekta te uz pojedinačne projekte, poput objavljivanja knjige *Jezik Alije Nametka* Amine Pehlić; u saradnji s Fakultetom humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru svake dvije godine sudjeluje u organizaciji konferencija posvećenih nekom od bh. pisaca.

Institut se bavio i bavi se i političkim aspektom jezika. Tako je u saradnji s Filozofskim fakultetom u Sarajevu, Institutom za proučavanje nacionalnih odnosa u Sarajevu te Naučnim savjetom „Jezik i društvo“, Institutom za lingvistiku i Institu-

tom za ruski jezik Akademije nauka SSSR-a u Sarajevu 15. 16. i 17. novembra 1990. godine organiziran kolokvij pod nazivom „Funkcionisanje jezika u višenacionalnim zemljama“. Nakon toga uslijedile su publikacije odnosno zbornici *Standardni jezik i nacionalni odnosi u Bosni i Hercegovini (1850–2000)*. Dokumenti: *Jezik i demokratizacija, Jezik u Bosni i Hercegovini* (u saradnji s Institutom za istočnoevropske i orijentalne studije iz Osla, a u sklopu projekata Evropske unije) *te Bošnjački pogledi na odnose između bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika* (u saradnji sa Slavističkom katedrom Univerziteta u Gracu). Posljednje izdanje ove vrste jeste zbornik referata sa stručne konferencije „Jezik – sloboda – tradicija: Društveno-politička stvarnost bosanskoga jezika u južnoslavenskoj jezičkoj zajednici“, održane u Banjoj Luci 29. 6. 2018, u kojoj se iz referata vidi da se bosanski jezik pod tim imenom proučava i uči u svim zemljama regije, osim u nekim dijelovima Bosne i Hercegovine.

Nakon rata Institut je nastavio raditi prema Zakonu o naučno-istraživačkoj djelatnosti, koji se do donošenja odgovarajućih propisa primjenjuje u Federaciji Bosne i Hercegovine i kojim je propisano da Institut za jezik, kao i ostale naučne ustanove, nastavlja rad kao naučna ustanova. Institut je do 1994. godine finansiran iz republičkog budžeta putem Republičkog javnog fonda za nauku, a od 1994. godine iz budžeta putem Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta, te od 1996. godine iz sredstava budžeta Kantona Sarajevo.

Iako ne postoji tijelo koje bi se bavilo jezičkom politikom bosanskog jezika, Institut, kao jedina institucija ovog tipa u Bosni i Hercegovini, iako na nivou kantona, osjeća obavezu da djeluje i na ovom polju. To je počelo održavanjem Prvog simpozija o bosanskom jeziku u Bihaću 1998. godine. Na tom su simpoziju zadate prve smjernice razvoja bosanskog jezika u novijem periodu, za koje je na Drugom simpoziju ustanovljeno da su većinom ispunjene, te su zadate nove smjernice. Sljedeće (2020) godine planirano je održavanje trećeg simpozija o bosanskom jeziku kao jedan od rezultata smjernica zadatih na Drugom simpoziju – da se ovaj simpozij održava svakih pet godina. Nadamo se da će se na sljedećem simpoziju ustanoviti da su ostvareni ciljevi zadati na Drugom simpoziju te da će se na ovaj način proučavanje bosanskog jezika usmjeriti u pravcu savremenih tokova lingvističkih istraživanja.

Institut je ustanova koja nastoji okupiti istraživače lingviste iz Bosne i Hercegovine (kako to podrazumijeva i projekt „BBBB – Biobibliografska baza bosnista“, u kojoj će se moći pronaći sve informacije i tekstovi iz najnovijih jezičkih istraživanja u Bosni i Hercegovini). U skladu s tim, svake godine u Institutu se objavljuje barem pet, a posljednjih godina sve više naučnih monografija ili zbornika radova iz lingvistike, tako da se može reći da je vodeći izdavač većine knjiga iz oblasti savremene bosnistike upravo Institut. Tome doprinosi i časopis *Književni jezik*, koji izlazi jednom godišnje i koji je danas najindeksiraniji lingvistički časopis u Bosni i Hercegovini (CEEOL, Ulrich, Erih Plus, MLA, DOAJ, a na pragu je indeksacije u Scopusu i Web of Scienceu).

Da naučna dostignuća ne bi ostala dostupna uskom krugu ljudi, Institut svesrdno radi na popularizaciji nauke o jeziku, trudeći se da stigne do najširih slojeva društva. Pored redovnih godišnjih promocija u zemlji, regiji i svijetu, Institut već tri godine održava jednomjesečnu manifestaciju *Dani Instituta* (od 21. februara do 21. marta) u okviru koje organizira naučne konferencije, posjete drugih slavenskih instituta, ali i promocije, predavanja učenicima i studentima, posjete Institutu itd. Što se tiče medijske promocije, u saradnji s TVSA napravljeno je 70 petominutnih emisija *O bosanskom na bosanskom*, u kojima su stručnjaci iz Bosne i Hercegovine govorili o pojedinim aspektima bosanskog jezika.

Institut se brine i o proučavanju maternjih jezika u dijaspori, pa je, pored *Pravopisnog priručnika*, namijenjenog prvenstveno učenju bosanskog jezika u inozemstvu, u sklopu projekta Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine okupio tim stručnjaka te napisao udžbenik za dopunsku nastavu od 5. do 9. razreda osnovne škole za djecu u iseljeništvu (*Kulturna i društvena historija naroda BiH*). Veoma dobri kontakti uspostavljeni su s dijasporom u Švedskoj, gdje se organiziraju posjete i predavanja svake godine. Pored toga, Institut učestvuje u stručnim usavršavanjima nastavnika bosanskog jezika u Bosni i Hercegovini i susjednim državama (Hrvatska,

Srbija, Makedonija...) ali i šire (Austrija). U planu je i izrada silabusa za bosanski kao strani jezik te izdavanje odgovarajućih udžbenika.

Od 2013. godine Institut za jezik i zvanično je ušao u sastav Univerziteta u Sarajevu kao organizaciona jedinica. Institut je danas organiziran u dva sektora – Naučnoistraživački, u čijem sastavu su Odjeljenje za standardni jezik, Odjeljenje za historiju jezika, Odjeljenje za dijalektologiju i Odjeljenje za leksikografiju te Administrativno-finansijski, sa Službom za računovodstvo, plan i analizu i Službom za izdavačku djelatnost, biblioteku i informiranje. Kroz Institut za jezik od njegova osnivanja do danas prošlo je 40 naučnih i stručnih saradnika, od stalno zaposlenih do asistenata pripravnika zaposlenih na određeno vrijeme na projektima. Sada Institut ima ukupno 17 zaposlenih.

Misija Instituta jeste razvoj i širenje jezičke kulture, sistemsko naučno istraživanje i razvoj jezika i jezičkih formi na načelima naučne izvrsnosti, kao i objavljivanje rezultata rada uz stalnu edukaciju kadrova za potrebe nauke. Prioritet rada čine naučna, fundamentalna, aplikativna i razvojna istraživanja predstandardnog i književnog jezika (kao i organskih idioma), proučavanje standardnih jezika i jezičkih izraza u Bosni i Hercegovini, historije jezika i narodnih govora. Svoju misiju Institut ostvaruje kontinuiranim naučnim radom i proučavanjem jezikâ u Bosni i Hercegovini te u novije vrijeme i dijaspori iz naučnog i stručnog aspekta; proučavanjem standardnojezičkog izraza, historije jezika, dijalektologije, brigom o njegovanju i oblikovanju standardnog jezika, istraživanjem jezičkih, terminoloških i leksičkih historijskih aspekata, proučavanjem narodnih govora u Bosni i Hercegovini, saradnjom s univerzitetima, obrazovnim i državnim institucijama, učenicima, studentima, nastavnicima i drugim pojedincima u Bosni i Hercegovini, kao i međunarodnom saradnjom, organiziranjem naučnih skupova, seminara i okruglih stolova, ostalim oblicima edukacije i slično. Od 1996. Institut posebnu pažnju posvećuje proučavanju bosanskoga jezika.

Stvoriti društveno koristan, odgovoran i profitabilan institut koji će biti međunarodno i regionalno prepoznatljiv centar u domenu svoje djelatnosti, biti vrhunska istraživačka ustanova koja će imati važnu ulogu u popularizaciji nauke o jeziku i jačanju svijesti o važnosti nauke i naučnih istraživanja za razvoj Bosne i Hercegovine i društva te vodeća naučnoistraživačka ustanova na lokalnom i nacionalnom nivou koja će trajno doprinijeti razvoju jezika i njegovanju jezičke kulture, osnove su razvojnog plana, tj. vizije Instituta. U planu je inoviranje u različitim oblastima djelovanja Instituta, indeksacija časopisa u Web of Scienceu i Scopusu, reorganizacija biblioteke i njena informatizacija i umrežavanje, pokretanje velikih planiranih projekata, promocija, organiziranje naučnih konferencija i praćenje svjetskih tokova u lingvistici. ♦

GRUPACIJA HUMANISTIČKIH NAUKA

Katolički bogoslovni fakultet

Osnovan 1. 9. 1890. (Vrhbosansko veliko sjemenište)

U prvom razdoblju djelovanja (1890–1944) Visoku teološku školu u Sarajevu pohađalo je 515 studenata.

U drugom razdoblju (1969–1992) filozofsko-teološki studij pohađalo je 405 studenata. U razdoblju od 1993. do 2019. filozofsko-teološki studij pohađalo je 438 studenata, u prosjeku 16,8 godišnje.

Na osnovi podataka do kojih se moglo doći, prema našim spoznajama 70-ak studenata ove ustanove postiglo je stupanj doktora znanosti i 50-ak stupanj magistra znanosti. Također, u ovoj instituciji se, kroz gotovo 130 godina njezina postojanja, školovalo 14 katoličkih biskupa.

Katolički bogoslovni fakultet utemeljen je u Travniku 1. 9. 1890. pod nazivom Vrhbosansko veliko sjemenište. Ranije je (1882), isto u Travniku, osnovano malo sjemenište, odnosno gimnazija koju su pohađali daci koji su željeli postati katolički svećenici i oni koji to nisu, tzv., vanjski daci. I malo i veliko sjemenište bilo je namijenjeno i stajalo je na raspolaganju svim katoličkim mladićima s prostora Vrhbosanske crkvene pokrajine, odnosno prostora Bosne i Hercegovine, onima koji su željeli postati biskupijski svećenici te vanjski daci bilo koje vjere a koji su mogli snositi troškove boravka u Travniku, s tim da se i za dio tih đaka pobrinula Vrhbosanska nadbiskupija koja je za njih otvorila konvikt u kojem su troškovi boravka bili kudikamo manji.

Daci travničke gimnazije koji su se namjeravali pripremati i školovati za katoličke svećenike upisali su 1. 9. 1890. godine prvi semestar Vrhbosanskog velikog sjemeništa, odnosno Visoke teološke škole, jer je naziv Vrhbosansko veliko sjemenište od početka uz sebe vezao dvije institucije: Odgojni zavod ili Sjemenište i Visoku teološku školu. Nakon dvije godine boravka u Travniku 1. 9. 1893. Vrhbosansko veliko sjemenište, odnosno Visoka teološka škola kao preteča današnjeg Katoličkog bogoslovnog fakulteta, premješteno je u Sarajevo, gdje je za njega bila izgrađena zgrada u kojoj se i danas nalazi Katolički bogoslovni fakultet.

Studijski program Visoke teološke škole odmah na početku bio je izrađen u skladu s ondašnjim sveučilišnim standardima, odnosno prema studijskom programu Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. Predviđeni studij trajao je 10 semestara. Na kraju su svršeni studenti dobivali potvrdu o završenom studiju (apsolutorij) na osnovi kojeg su, prema službenom izvještaju Zajedničkog ministarstva finansija iz 1906, stjecali „pravo da se mogu na svakom sveučilištu monarhije podvrći strogim ispitima za polučivanje bogoslovnog doktorskog stepena“.

Visoka teološka škola djelovala je u kontinuitetu od 1890. do 1944. godine. Zbog ratnih neprilika 1944. te poslije zbog zabrane komunističkih vlasti, koja je službeno uručena nadležnoj crkvenoj vlasti odgovornoj za Visoku teološku školu u Sarajevu 25. 12. 1946, škola je prestala djelovati. Njezina imovina je oduzeta i nacionalizirana. Vrijeme zabrane trajalo je 25 godina. Ponovno je otvorena 1969, nakon što je Vrhbosanska nadbiskupija otkupila svoju oduzetu i nacionaliziranu imovinu. Od 1969. djeluje u kontinuitetu do danas, s tim da je u vrijeme posljednjeg rata, od 1992. do 1996, bila izmještena iz Sarajeva te djelovala kao institucija u punom kapacitetu u Bolu na Braču.

Od 1980. Visoka teološka škola nosi službeno naziv Vrhbosanska visoka teološka škola, a od 10. mjeseca 1996, odlukom profesora i odgojitelja Vrhbosanske katoličke bogoslovije, Vrhbosanska katolička teologija. Od 1990. do 2009. godine Vrhbosanska visoka teološka škola, te kasnije Vrhbosanska katolička teologija bila je aflirana Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Dekretom Kongregacije za katolički odgoj od 21. 9. 2009. br. 714/2004 Vrhbosanska katolička teologija kanonski je proglašena Katoličkim bogoslovnim fakultetom i

postala je pridružena članica Univerziteta u Sarajevu. Stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo u 4. mjesecu 2013. Katolički bogoslovni fakultet postao je punopravni član Univerziteta u Sarajevu. Vrhbosanska nadbiskupija na čelu s nadbiskupom kardinalom Vinkom Puljićem, velikim kancelarom Fakulteta, i Vlada Kantona Sarajevo 2016. zaključili su „Ugovor o djelovanju i položaju Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu u okviru Univerziteta u Sarajevu“.

U prvom razdoblju djelovanja (1890–1944) Visoku teološku školu u Sarajevu pohađalo je 515 studenata. U prosjeku, svake godine se upisivalo novih 10-ak studenata. Proforski kadar činili su redovno svećenici Družbe Isusove koji su odmah od početka bili kvalificirani za sveučilišnu nastavu. U spomenutom vremenu 65 profesora predavalo je razne filozofsko-teološke predmete. U drugom razdoblju (1969–1992) filozofsko-teološki studij pohađalo je 405 studenata, što bi značilo da je u prosjeku svake godine upisivano 17,6 studenata. U tom razdoblju djelovalo je 55 profesora. U razdoblju od 1993. do 2019. filozofsko-teološki studij pohađalo je 438 studenata, u prosjeku 16,8 godišnje.

Teško je tačno naznačiti koliko je za gotovo 130 godina postojanja Visoke teološke škole, odnosno Bogoslovnog fakulteta, studenata koji su pohađali studij na ovoj ustanovi postiglo doktorat, odnosno magisterij znanosti iz razloga što su se za to vrijeme dogodile velike promjene: na ovim prostorima izmijenilo se pet država, mijenjali su se sustavi, vodila su se tri rata, događale su se velike migracije i stradanja, kako ljudska tako i materijalna. Stoga je razumljivo da i arhiva, odnosno tačna evidencija o svim studentima koji su pohađali ovu instituciju kao i o onima koji su završili studij, nije sačuvana. Na osnovi podataka do kojih se moglo doći, prema našim spoznajama 70-ak studenata ove ustanove postiglo je stupanj doktora znanosti i 50-ak stupanj magistra znanosti. Također, u ovoj instituciji se, kroz gotovo 130 godina njezina postojanja, školovalo 14 katoličkih biskupa.

Studiranje na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu danas je usklađeno prema Bolonjskom procesu i evropskom sustavu prijenosa bodova (ECTS), tako da se tokom godine stječe najmanje 60 ECTS bodova. Cjeloviti tok filozofsko-teološkog studija obuhvaća tri susljedna ciklusa. Prvi ciklus (integrirani) traje pet godina i nakon njega se postiže akademski stupanj magistra teologije. Drugi ciklus (licencijat) traje dvije godine. Tokom toga studija specijalizant produbljuje spoznaje u odabranom teološkom području. Treći ciklus traje godinu dana i nakon njega se postiže akademski stupanj doktora teoloških znanosti. Danas se nastava izvodi samo za prvi ciklus studija, odnosno integrirani studij. Programi za drugi i treći ciklus su u pripremi.

Katolički bogoslovni fakultet ustrojen je od odsjeka koji u svojem sustavu imaju katedre. Tu su: Odsjek za filozofiju, Odsjek za povijest i patrologiju, Odsjek za biblijske znanosti, Odsjek za sustavnu teologiju i Odsjek za praktičnu teologiju. U sklopu pet navedenih odsjeka nalazi se 14 katedri.

Osim spomenutog cjelovitog filozofsko-teološkog studija Katolički bogoslovni fakultet sudjeluje u suradnji s Fakultetom islamskih nauka u Sarajevu i Pravoslavnim bogoslovnim fakultetom „Sveti Vasilije Ostroški“ iz Foče u izvedbi zajedničkog master-studija Međureligijski studiji i izgradnja mira, koji traje 1 godinu (dva semestra), čijim završetkom se stječe 60 ECTS bodova i stručni naziv i titula mastera međureligijskih studija i izgradnje mira.

U poveznici s Katoličkim bogoslovnim fakultetom u Sarajevu djeluje također Teološko-katehetski institut u Mostaru kao visokoškolska znanstveno-nastavna ustanova Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije. Institut je osnovan 1987. kao podružni odjel Vrhbosanske visoke teološke škole u skladu sa zahtjevima Drugog vatikanskog koncila i potrebama mjesne Crkve za duhovnom i teološkom izobrazbom katolika laika. Kongregacija za katolički odgoj Dekretom od 22. 2. 2017. također je kanonski (crkvenopravno) ustanovila spomenuti institut koji je institucijski povezan s Katoličkim bogoslovnim fakultetom koji za njega preuzima akademsku odgovornost, jamči akademsku razinu djelovanja i prikladnost postizanja akademskih ciljeva. Na Teološko-katehetskom institutu u Mostaru provodi se sveučilišni studijski program prvog i drugog ciklusa studija i stječu se akademski stepeni prvostupnika (bakalaureat) i magistra religijske pedagogije i katehetike.

Jedna od djelatnosti Katoličkog bogoslovnog fakulteta je i izdavačka djelatnost. Fakultet izdaje znanstveni časopis *Vrhbosnensia* čije je temeljno usmjerenje međureligijski dijalog i ekumenizam. Pokretanjem časopisa Katolički bogoslovni fakultet želi doprinijeti promidžbi katoličke teološke misli, ekumenizma i dijaloga na ovim prostorima, odgovoriti izazovima vremena, Katoličke crkve i društva u kojem živimo. Časopis je utemeljen 1997. i od tada izlazi dva puta godišnje. Referiran je u bazi podataka EBSCO (Ipswich, Massachusetts, SAD) i u Religious & Theological Abstracts (Myerstown, SAD). Osim časopisa *Vrhbosnensia* Katolički bogoslovni fakultet objavio je u posljednjih 30-ak godina 75 knjiga u različitim nizovima. U nizu *Studia Vrhbosnensia* koji je počeo izlaziti 1986. do sada je objavljeno 18 knjiga. U ovom nizu objavljuju se uglavnom radovi s međunarodnih simpozija koje organizira ili suorganizira Katolički bogoslovni fakultet o temama koje se odnose na povijest i život Katoličke crkve na području Vrhbosanske metropolije, odnosno Bosne i Hercegovine. U nizu *Radovi* koji je pokrenut 1998, a koji objavljuje naslove povezane s kolegijima koji se predaju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu, objavljeno je 25 knjiga. Niz *Priručnici*, pokrenut 1997, kao što mu samo ime kaže, objavljuje priručnike koji se koriste na Katoličkom bogoslovnom fakultetu. U tom nizu objavljeno je 13 knjiga. U nizovima *Biblioteka „Život i riječ“* (1988), *Teološke teme* (1991), *Posebna izdanja* (2003) i *Varia* (2014) objavljeno je 19 knjiga filozofsko-teološke i duhovno-religijske tematike koje se iz nekog razloga nisu mogle svrstati u gore navedene nizove.

Svrha Katoličkog bogoslovnog fakulteta je njegovanje, znanstveno istraživanje te sustavno i cjelovito izlaganje kršćanskog nauka, odgoj i obrazovanje katoličkih svećenika i laika, evangelizacija i inkulturacija kršćanstva, razvoj filozofske i teološke misli te suradnja, razvoj i promicanje ekumenizma s ostalim kršćanskim zajednicama u Bosni i Hercegovini, suradnja, razvoj i promicanje dijaloga s nekršćanskim zajednicama, kao i s onima koji ne vjeruju. ♦

Orijentalni institut u Sarajevu osnovan je 20. maja 1950. godine Uredbom Vlade Narodne Republike Bosne i Hercegovine. Godine 1967. Skupština SR BiH donijela je Zakon o Orijentalnom institutu u Sarajevu, a zatim i 1977. godine, čime je preuzela pravo osnivača Instituta. Zakonom o naučnoistraživačkoj djelatnosti Orijentalni institut upisan je u evidenciju naučnih ustanova pod rednim brojem 3. kao javna naučna ustanova. Od 1. marta 1992. godine brigu o Orijentalnom institutu i njegovom finansiranju preuzelo je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Vlade R BiH. U periodu agresije na Bosnu i Hercegovinu 1992–1995. godine Institut je kao ustanova u oblasti nauke proglašen ustanovom od posebnog značaja za Republiku Bosnu i Hercegovinu. Nakon Dejtonskog mirovnog ugovora, novembra 1995. godine, Orijentalni institut bio je pod ingerencijom Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta. Usvajanjem Zakona o visokom obrazovanju pravo osnivača Orijentalnog instituta i njegovo finansiranje preuzima Kanton Sarajevo, a Institut je postao pridružena članica Univerziteta u Sarajevu i nastavlja sa radom kao javna naučnoistraživačka ustanova.

Važno je istaći da su tokom rada u Institutu, kao ustanovi s relativno malim brojem naučnoistraživačkih radnika, najčešće oko petnaest, ubrajajući tu i tek diplomirane orijentaliste koji se pripremaju za uključivanje u istraživački rad, 23 saradnika stekla zvanje doktora nauka, a 11 saradnika okončalo postdiplomski studij i steklo zvanje magistra. Orijentalni institut danas ima 20 uposlenika, od čega 11 doktora nauka, četiri MA, sekretara, šefa računovodstva, bibliotekara, arhivistu i higijeničara.

Institut se razvijao i nametnuo kao vodeća institucija u navedenoj oblasti na području Jugoslavije ali i u Evropi općenito. Razviku i afirmaciji Instituta, orijentalistike (arabistike, turkologije i iranistike) i historiografije osmanskog perioda doprinijela su imena poznata u svijetu: akademik Branislav Đurđev (historija), Hamid Hadžibegić (historija), Hazim Šabanović (historija), akademik Nedim Filipović, (historija – turkologija), Omer Mušić (arabistika), Besim Korkut (arabistika), Teufik Muftić (arabistika), Adem Handžić (historija), Ahmed S. Aličić (historija), akademik Esad Duraković (arabistika), Amir Ljubović (islamska filozofija), Fehim Nametak (turkologija).

Donošenjem novog Zakona o visokom obrazovanju 2013. godine došlo je do integriranja svih visokoškolskih i naučnoistraživačkih ustanova u Univerzitet u Sarajevu. Orijentalni institut je time postao punopravna članica Univerziteta i danas djeluje u njegovom sastavu.

Rezultate svoga rada saradnici Orijentalnog instituta objavljuju u časopisu *Prilozi za orijentalnu filologiju*, koji je pokrenut odmah nakon osnivanja Instituta. Najviše je radova iz oblasti naše historije u doba osmanske vladavine, zatim proučavanja književnosti koju su naši ljudi pisali na arapskom, turskom i perzijskom jeziku kao dio naše kulturne baštine, proučavanja arapskog, turskog i perzijskog jezika i njihovih književnosti te proučavanja islamske arhitekture i umjetnosti. U dosadašnjim brojevima *Priloga za orijentalnu filologiju* objavljeno je oko 1.500 bibliografskih studija iz oblasti historije, osmanistike i diplomatike, iz naše kulturne baštine, književnosti i islamske kulture, orijentalnih jezika, zatim sitnih priloga, prijevoda, bibliografija i mnogobrojnih ocjena, osvrti i prikaza knjiga, časopisa i skupova.

U okviru osmanistike proučava probleme društvene, političke, ekonomske i kulturne historije Bosne i Hercegovine u doba osmanske uprave, proučava orijentalnu umjetnost, prvenstveno na području Bosne i Hercegovine, radi na usavršavanju naučnog i stručnog kadra u oblasti orijentalistike, saraduje sa srodnim ustanovama i organizacijama, kao i pojedinim naučnim radnicima u zemlji i inozemstvu, objavljuje rezultate svog naučnoistraživačkog i stručnog rada i čini ih dostupnim javnosti putem svojih publikacija – časopisa *Prilozi za orijentalnu filologiju* i edicija *Posebna izdanja* i *Monumenta Turcica Historiam Slavorum Meridionalium Illustrantia*.

Osim u časopisu, rezultate svojih istraživanja saradnici Orijentalnog instituta objavljuju i u seriji *Monumenta Turcica Historiam Slavorum Meridionalium Illustrantia*. U ovoj ediciji objavljuju se historijski izvori izuzetno značajni za izučavanje prošlosti Balkana. Do ove, 2019, objavljeno je više tomova historijskih izvora čiji volumen se mjeri brojem od oko 6.000 stranica različitih historijskih izvora objavljenih u trinaest knjiga (tomova). U ediciji *Posebna izdanja* objavljeno je 57 monografija. Neki od najznačajnijih rezultata iz navedenih oblasti publicirani su u Akademiji nauka i umjetnosti BiH ili izdavačkim kućama „Svjetlost“ i „Veselin Masleša“.

Od svoga osnivanja on se nalazio u jednom dijelu Zemaljskog muzeja. Izgradnjom republičkih institucija na Marijin-Dvoru 1974. Institut je preselio u bivšu zgradu Vlade Bosne i Hercegovine i tu bio smješten do 17. maja 1992. kada je zgrada zapaljena i uništena zajedno sa zbirakama Orijentalnog instituta. Poslije toga, kraće vrijeme ostaci su smješteni u Institutu za historiju u Alipašinoj ulici te od novembra 1992. do 1998. u Akademiji nauka i umjetnosti BiH. 1998. godine Institut je dobio prostor u Kampusu Univerziteta u zgradi NUBiH-a gdje se i danas nalazi.

Rezultati toga rada danas su osnov za studij historije na fakultetima u Bosni i Hercegovini ali i studij orijentalistike kao i za druge srodne studije koji se bave nekim od orijentalnih jezika (arapskog, turskog ili perzijskog) te svima onima koji se bave nekom od spomenutih oblasti u bilo kom kontekstu. Rezultati rada saradnika Orijentalnog instituta polazište su za bilo koju vrstu spoznaja o historiji ili kulturnoj baštini nastaloj na nekom od orijentalnih jezika kako za domaće intelektualne krugove tako i za strane.

Osnovu organizacione strukture Orijentalnog instituta činila su: *Historijsko odjeljenje*, koje obrađuje i publicira historijske izvore za historiju naroda BiH i omogućuje njihovu upotrebu u naučne svrhe; *Filološko odjeljenje*, koje obrađuje i publicira orijentalnu rukopisnu građu i druge izvore za kulturnu historiju naroda BiH, proučava kulturnu baštinu BiH na orijentalnim jezicima, proučava arapski, turski i perzijski jezik i njihove književnosti i kulture, te ispituje njihove elemente u bosanskom jeziku i kulturi i *Odjeljenje za biblioteku i dokumentaciju*, koje se sastoji od arhiva, rukopisne zbirke, stručne biblioteke i fonda izdanja Instituta kao i drugih dokumentaciono-informativnih materijala i sredstava. Odjeljenje prikuplja, sređuje, čuva i obrađuje arhivsku i rukopisnu građu, knjige i časopise i obavlja sve poslove vezane za njih. Organizacijska struktura nije se bitnije mijenjala i zadržavala je uvijek ovakav osnov.

Orijentalni institut će nastaviti sa prikupljanjem građe, izradom digitalne baze podataka za istraživače, stvarati pretpostavke za primjenu visokih naučnih i tehničkih standarda kako bi se mogao uključiti u intenzivniju saradnju sa srodnim naučnoistraživačkim institucijama u regionu i svijetu.

GRUPACIJA HUMANISTIČKIH NAUKA

Orijentalni institut

Osnovan 20. maja 1950. godine

Zadatak Orijentalnog instituta je da prikuplja, sređuje, obrađuje i publicira orijentalnu rukopisnu i arhivsku građu i izvore za historiju Bosne i Hercegovine, proučava arapski, turski i perzijski jezik i njihove književnosti i kulture te ispituje njihove elemente u bosanskom jeziku i kulturi, proučava kulturnu baštinu Bošnjaka na orijentalnim jezicima.

GRUPACIJA HUMANISTIČKIH NAUKA

Pedagoški fakultet

Osnovan 16. januara 1946. godine

Na Pedagoškom fakultetu diplomiralo je ukupno 10.214 studenata (9.330 VI stepen i 884 VII stepen), magistrirao 51 student a doktoriralo 12 studenata prema predbolonjskom režimu studija. Prema bolonjskom režimu na I ciklusu studija diplomirala su 852 studenta, na II ciklusu studija magistriralo je 426 studenata, a na III ciklusu studija doktoriralo je 7 studenata.

Pedagoški fakultet osnovan je 16. 1. 1946. godine na osnovu Odluke Predsjedništva Narodne skupštine Bosne i Hercegovine od 22. 11. 1945. godine pa stoga predstavlja najstariju visokoškolsku instituciju u Bosni i Hercegovini nakon Drugog svjetskog rata. Od osnivanja Više pedagoške škole do transformacije u Pedagošku akademiju egzistiralo je 28 studijskih grupa, uglavnom dvopredmetnih studija: Matematika – Fizika, Historija – Geografija, Pedagogija – Psihologija, Fiskultura – Biologija, Muzika, Likovna umjetnost, Njemački jezik sa književnošću, Srpskohrvatski jezik i književnost – Ruski jezik, Ekonomika domaćinstva – Hemija, Engleski jezik sa književnošću i Srpskohrvatski jezik, Bibliotekarstvo, Tehničko obrazovanje – Fizika itd. Do 1969. godine imao je status više škole, a 1969. godine postaje Pedagoška akademija da bi 27. 4. 2009. godine prerastao u Pedagoški fakultet. Akademske 1999/2000. godine upisana je prva generacija studenata na četverogodišnji studij. Realizacija nastave u skladu sa potpisanom Bolonjskom deklaracijom (2003) započela je akademske 2005/2006. godine.

Danas Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu funkcioniše kao visokoškolska ustanova trocikličnog studija, u skladu sa savremenim odgojnim i obrazovnim tendencijama u svijetu, evropskim standardima u obrazovanju edukatora i razvojnim potrebama Bosne i Hercegovine. Djelatnost Pedagoškog fakulteta od posebnog je javnog interesa, u okviru koje se trajno ostvaruje program nastavno-naučnog, naučnoistraživačkog i umjetničkog rada.

Na Pedagoškom fakultetu Univerziteta u Sarajevu danas egzistiraju četiri odsjeka: Odsjek za razrednu nastavu, Odsjek za predškolski odgoj, Odsjek za kulturu življenja i tehnički odgoj i Odsjek za edukaciju i rehabilitaciju.

Na Pedagoškom fakultetu diplomiralo je ukupno 10.214 studenata (9.330 VI stepen i 884 VII stepen), magistrirao 51 student a doktoriralo 12 studenata prema predbolonjskom režimu studija. Prema bolonjskom režimu na I ciklusu studija diplomirala su 852 studenta, na II ciklusu studija magistriralo je 426 studenata, a na III ciklusu studija doktoriralo je 7 studenata.

Pedagoški fakultet u Sarajevu izdavač je različitih vrsta publikacija: zbornika, knjiga, udžbenika, priručnika, praktikuma, časopisa, dnevnika pedagoške i metodičke prakse.

Pedagoški fakultet u Sarajevu uspostavio je saradnju s raznovrsnim odgojno-obrazovnim i naučnim institucijama, te visokoškolskim ustanovama u okruženju i inozemstvu. Realizirao je brojne projekte iz oblasti odgoja i obrazovanja u saradnji s fakultetima univerziteta iz Pitsburgha (USA), Osla (Norveška), Helsinkija i Joensuu (Finska), Ljubljane (Slovenija) i Orebra (Švedska), s Ministarstvom obrazovanja Danske, UNICEF-om, UNESCO-om, „Soroš“ fondacijom i njenim centrom za obrazovne inicijative, s udruženjima nastavnika Norveške, Međunarodnim institutom iz Montreala (Kanada), Univerzitetom u Debrecenu i drugim institucijama

ovog profila, te kao partner (organizator ili učesnik): *TEPD projekt (Teacher Education and Professional Development) (2000–2003)*, *Socio-Emotional Growth and Development of Learning Strategies (2002–2005)*, *Razvoj kvalifikacijskog okvira za opće obrazovanje (Formalno obrazovanje i profesionalno usavršavanje) (2014–2017)*, *Developing Human Rights Education at the Heart of Higher Education (2015)*, *Izvršne funkcije kod djece predškolske dobi (2016)*, *Izvršne funkcije kod djece nižih razreda osnovne škole (2017)*, *Hrana – ishrana – zdravlje (2016–2019)*, *Simpozij inkluzivne edukacijske prakse u BiH i regiji (2018–2019)*, *Utjecaj dječije književnosti i muzike na razvoj i stvaralaštvo djece predškolske dobi i rane školske dobi (2018)*, *Prva međunarodna naučno-stručna konferencija Prozor u svijet obrazovanja, nauke i mladih (2019)* itd.

U saradnji sa Službom za međunarodnu saradnju Univerziteta u Sarajevu, Fakultet kontinuirano promovira stipendije Erasmus+ KA107, CEEPUS Amadeus mreže stipendija, stipendije za razmjenu programa „Mevlana“ za univerzitete u Turskoj, a u cilju internacionalizacije programa, nastavnika i studenata (TEMPUS; CEEPUS; Erasmus Mundus Action II, Basileus V programme; Erasmus+).

Nastavak je to jednog dugog i izuzetno plodnog rada ove institucije, o čijem značaju za naš ukupni društveni i kulturni razvoj možda ponajbolje govori da je šezdeset i jedan nastavnik od osnivanja i rada Više pedagoške škole, Pedagoške akademije, Pedagoškog fakulteta učestvovao u realizaciji nastave i drugih aktivnosti. Danas trideset nastavnika na Pedagoškom fakultetu realizira nastavu i nastavlja misiju svojih prethodnika.

Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu teži postizanju visokog kvaliteta u obrazovanju studenata, budućih odgajatelja, učitelja i nastavnika, koji će na temelju stečenih ishoda učenja biti spremni odgovoriti na sve izazove svoje profesije u savremenom društvu i predstavljati pokretačku snagu napretka Bosne i Hercegovine te razvoja društva u zajednici u kojoj djeluju. Studenti stječu kompetencije nužne u odgojno-obrazovnom radu s djecom predškolskog i školskog uzrasta, uspješno povezuju teorijska i praktična znanja stečena kroz kvalitetnu praksu u osnovnim školama i vrtićima, razvijaju vještine te ih usklađuju sa savremenom obrazovnom politikom.

Pedagoški fakultet u Sarajevu želi biti među vodećim akademskim institucijama za obrazovanje učitelja, odgajatelja i nastavnika u međunarodnim okvirima. Kontinuirano praćenje i vrednovanje nastavnog procesa i odgojno-obrazovne djelatnosti u Bosni i Hercegovini temelj je za postizanje visokog kvaliteta ukupnog odgojno-obrazovnog procesa. Fakultet djeluje kao dinamična institucija koja sistematski i organizirano potiče kritičko mišljenje, kreativnost, poštivanje etičkih vrijednosti i univerzalnih ljudskih prava, aktivnosti kroz praksu u odgojno-obrazovnim institucijama, te tako afirmira društveni položaj učitelja, odgajatelja i nastavnika kao kompetentnog, važnog i visokomotiviranog nosioca obrazovanja koji čini temelj bosanskohercegovačkog društva.

PODIJELA SUGLASNIKA

Podjela suglasnika prema vrsti i položaju u riječi

Podjela prema vrsti:

- konsonanti (k, g, x, h, f, v, z, s, š, ž, đ, t, d, n, l, r, m, p, b, t, k)
- vokal (a, e, i, o, u, y, j, i, e, o, u, y)

Podjela prema položaju:

- glavni suglasnik
- prilozni suglasnik
- završni suglasnik

Primeri:

- glavni: k u kuci
- prilozni: k u kuci
- završni: k u kuci

fonetsko-fonološki nivo

- morfološki
- sintaktički
- leksičko-semanticni

sintaksis (grč)

- riječ
- sintagma
- rečenica
- vešani tekst

kuća se
se kući

Ibrahim čita knjigu

Ibrahim (čitati) knjigu

- prinosnačne (autoremanične)
- nepunosnačne (insemanične)

Mato nije dugo otišao.
Obe su satke pođe nam.
Vidjeli nas ih.

4 sintaks. kategorije

- sustantivne (imena) - S
- verbalne (glagolice) - V
- adjektivne (pridjevke) - A
- adverbijalne (prilozi) - ADV

Jednačenje suglasnika po zvučnosti

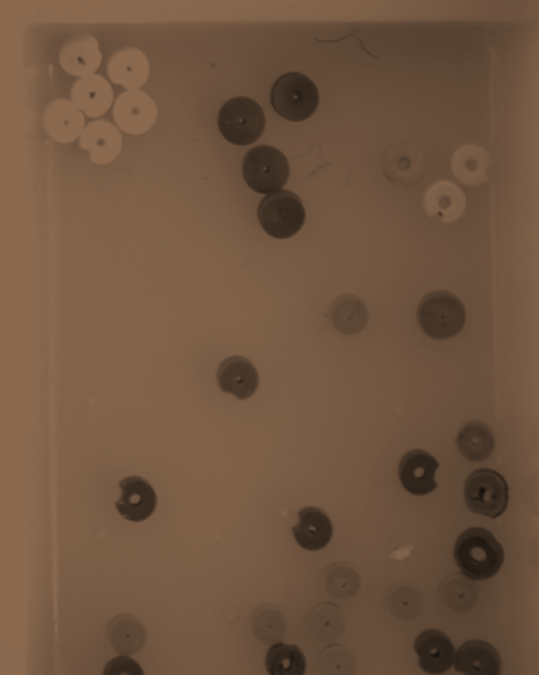
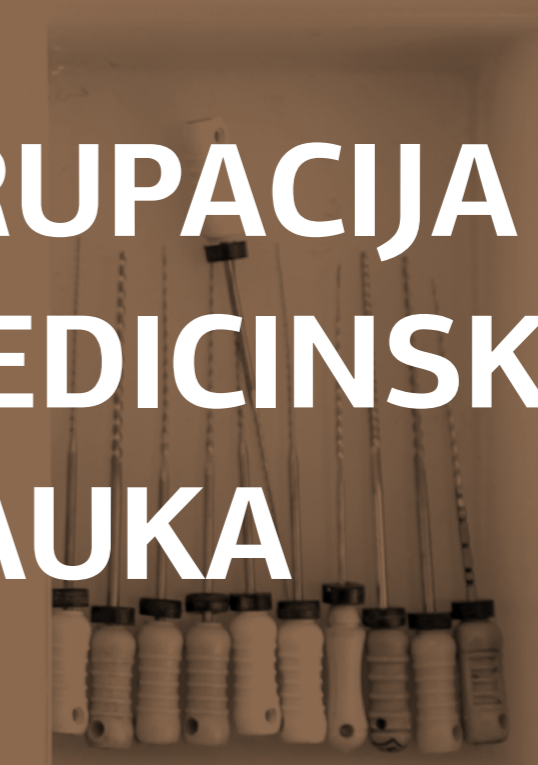
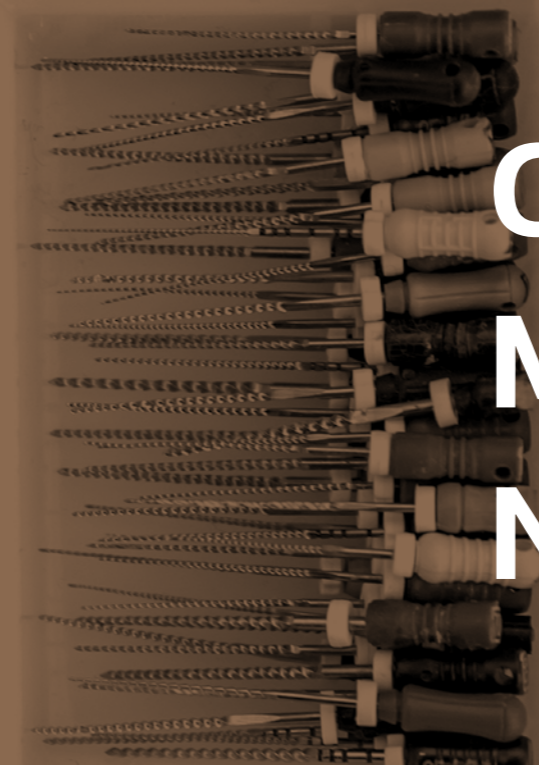
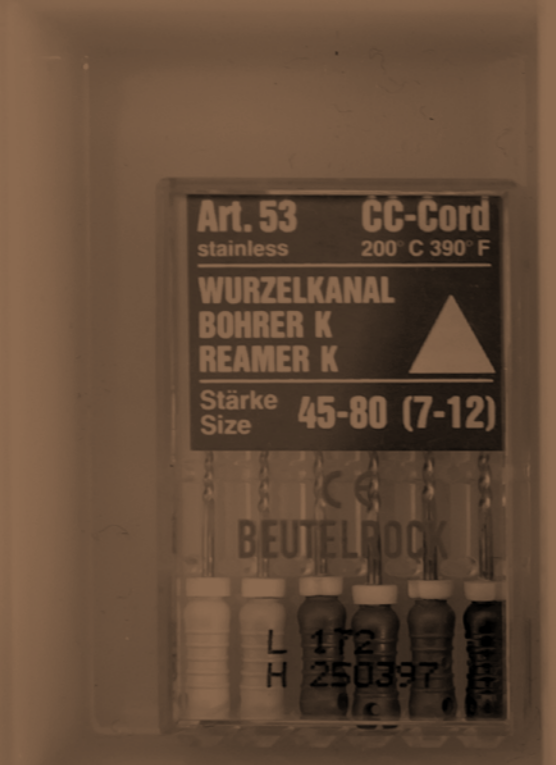
ZVUČNI BEZVUČNI

JEDNAČENJE SUGLASNIKA PO MESTU TVORBE

PORODICA ŠKOLAR ZAJED

PRIMJER:

- 1. PRAMLO: k u kuci
- 2. PRAMLO: k u kuci

GRUPACIJA MEDICINSKIH NAUKA

Art. 53 CC-Cord
stainless 200° C 390° F
WURZELKANAL
BOHRER K
REAMER K
Stärke 45-80 (7-12)
Size
L 172
H 250397

Grupaciju medicinskih nauka Univerziteta u Sarajevu čini šest organizacionih jedinica: Medicinski fakultet, Stomatološki fakultet sa klinikama, Farmaceutski fakultet, Fakultet zdravstvenih studija, Veterinarski fakultet i Klinički centar Univerziteta u Sarajevu.

Medicina je postojala hiljadama godina i tokom najvećeg dijela tog perioda ona je smatrana umjetnošću koja je bila povezana sa religioznim i filozofskim gledištima lokalne kulture. Medicina (lat. ars medicina – „umjetnost liječenja“) je naučna oblast čiji su predmet interesiranja zdravlje i blagostanje živih bića. Zasnovana je na dva principa: teorijsko-istraživačkom i praktičnom ili, često nazvanim, kliničkim principom. Teorijsko-istraživački princip omogućava da se određena oblast, bolest, urođena mana ili stanje definira, detaljno prouči i nakon izvršenih testova uputi na zaključivanje. Zaključna medicinska teorija se putem raznih edukacijskih procesa najčešće provodi u praktični oblik, što će dovesti do konačnog cilja – unapređenja zdravlja živih oblika na kojima će se ta teorija i primjenjivati. Medicina je spoj naučnog i praktičnog jer, pored teorijske osnove, u medicini postoji niz tehnika, proizvoda, postupaka, planova i drugih definicija koje su u najvećoj mjeri sposobne da život održe zdravim ili ponovo takvim učine, ukoliko on to nije.

Medicinska grupacija Univerziteta u Sarajevu obuhvata u svom radu nekoliko velikih grana ili (pod)nauka: osnovne (bazne) i kliničke medicinske nauke, stomatološke nauke, farmaceutske nauke, zdravstvene nauke i veterinarske nauke. Svaka od ovih grana sveukupne medicinske nauke ima svoje specifičnosti, ali su u svakoj od njih prisutne osnovne odrednice očuvanja i obnavljanja homeostaze

organizma. Osnovne medicinske nauke nude većinu svih naučnih saznanja, povezuju određene oblasti pojedinih nauka i integriraju ih u medicinu u onoj mjeri koliko je to primjenjivo na život.

Ostale grane medicinske nauke iz navedene grupe u samom nazivu imaju definiran predmet interesiranja, ali se ipak oslanjaju na detalje koje im nude osnovne i kliničke medicinske nauke.

Stomatologija je dio medicinske nauke čija briga je zdravlje zuba i uopće usne šupljine; farmacija kao nauka najbliža je općoj definiciji medicine, proučava i proizvodi „remedium“, „medicinu“, konkretan hemijski ili drugi suplement koji će ublažiti ili potpuno ukloniti tegobe posmatranog živog organizma i dovesti do ponovnog uspostavljanja homeostaze; zdravstvene nauke, kao polje visokog obrazovanja zdravstvenih profesionalaca iz oblasti zaštite zdravlja, kroz direktne usluge ili istraživačke i tehničke vještine brine o očuvanju zdravlja, zdravstvenoj njezi, dijagnostici, terapiji i rehabilitaciji čovjeka; veterinarska medicina kao grana medicine brine se o zdravlju domaćih i divljih životinja kao i kućnih ljubimaca preventivno, dijagnosticiranjem i liječenjem oboljenja i poremećaja kod životinja, kao i kontrolom, skladištenjem i distribucijom hrane životinjskog porijekla namijenjene ishrani ljudi.

Klinički centar Univerziteta u Sarajevu je uključen u nastavni proces organizacionih jedinica Univerziteta koje pripadaju Grupaciji medicinskih nauka kao nastavna baza ovih organizacionih jedinica za stjecanje praktičnih znanja i vještina studenata.

Fakultet zdravstvenih studija

Farmaceutski fakultet

Medicinski fakultet

Stomatološki fakultet sa klinikama

Veterinarski fakultet

Klinički centar Univerziteta u Sarajevu

GRUPACIJA MEDICINSKIH NAUKA

Fakultet zdravstvenih studija

Osnovan 10. maja. 1973. godine

Ukupan broj diplomiranih studenata prema predbolonjskom sistemu studiranja je 4.964, a prema bolonjskom sistemu studiranja 1.192. Prema predbolonjskom načinu studiranja 60 kandidata je magistriralo i steklo zvanje magistra zdravstvenih nauka, a 371 kandidat je odbranio završni rad II ciklusa studija i stekao zvanje mastera odabranog studija. Prema predbolonjskom sistemu studiranja 13 kandidata je doktoriralo, prema bolonjskom sistemu studiranja 13 kandidata je doktoriralo i tako steklo zvanje doktora zdravstvenih nauka.

Odlukom Savjeta Medicinskog fakulteta u Sarajevu br.: 01-3438/73 od 10. 5. 1973. godine osnovana je Viša medicinska škola u Sarajevu, koja je započela sa radom 19. 12. 1973. godine po dobivanju odobrenja Republičkog sekretarijata za obrazovanje, kulturu i fizičku kulturu br.: UP-1-14-612/17. Kod prve registracije naziv Više medicinske škole je glasio Univerzitetsko-medicinski centar zajednica organizacija udruženog rada – Viša medicinska škola. Odlukom Savjeta Univerziteta u Sarajevu broj: 01-1230-4/74 od 22. 10. 1974. godine Viša medicinska škola je uključena u Univerzitet u Sarajevu.

Neposredno nakon osnivanja, 1973. godine, na Višoj medicinskoj školi su postojala četiri smjera sa dvogodišnjim trajanjem. Akademske 1992/93. godine Viša medicinska škola se transformira u trogodišnji studij, u to vrijeme jedini na prostorima jugoistočne Evrope, sa obavezom izrade diplomskog rada za polaznike. Slijedeći svjetska dostignuća kako u nauci i tehnici tako i u obrazovanju, Viša medicinska škola u Sarajevu je 1999. godine podnijela zahtjev za preimenovanje u Visoku zdravstvenu školu te je kao takva, odlukom Senata Univerziteta u Sarajevu broj: 01-944-1/99 od 6. 7. 1999. godine i saglasnošću Federalnog ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport broj: 03-38-4-5377/99 od 21. 10. 1999. godine, potvrđena i u Zakonu o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo. Od tog perioda Visoka zdravstvena škola intenzivno radi na izradi planova i programa za četverogodišnji nivo studija, koji su i usvojeni na Senatu Univerziteta u Sarajevu 25. 4. 2001. godine. Akademske 2002/03. godine upisana je prva generacija četverogodišnjeg studija Visoke zdravstvene škole i to na pet stručnih studija. Na ovaj način omogućeno je svršenim studentima ravnopravna participacija na postdiplomskim studijama, izrada magisterija i doktorata iz svojih naučnih oblasti. Visoka zdravstvena škola u Sarajevu je 5. 3. 2008. godine preimenovana u Javnu ustanovu Fakultet zdravstvenih studija u Sarajevu rješenjem o registraciji broj: 065-0-Reg-08-000387 Općinskog suda u Sarajevu.

Fakultet zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu kao punopravna članica Univerziteta je visokoobrazovna ustanova koja svoju djelatnost zasniva na obavezama iz Zakona o visokom obrazovanju i Statuta Univerziteta. Hijerarhija odgovornosti strukturirana u dva funkcionalna stuba: jedan koji determinira primarnu, nastavnu djelatnost i drugi koji određuje administrativno-pravnu djelatnost sa finansijsko-računovodstvenim aktivnostima. Na vrhu upravljačke piramide je Vijeće Fakulteta, kao kolektivni organ odgovoran za sve odluke ustanove. Vijeće Fakulteta zdravstvenih studija danas čini 39 članova iz reda nastavnika i saradnika kako uposlenika Fakulteta tako i uposlenika iz nastavnih baza. Također, članove Vijeća čine i studenti prvog i drugog ciklusa studija. Vijećem predsjedava predsjednik Vijeća koji je ujedno i dekan Fakulteta. Formalno, Fakultet vodi i predstavlja dekan, predsjedavajući istovremeno Vijećem Fakulteta i Dekanatom, izvršnim upravljačkim tijelom. U strukturi Dekanata se direktno susreću hijerarhijski stubovi – nastavno-istraživački i administrativni, tako da na Fakultetu zdravstvenih studija Dekanat čine pet

prodekana i sekretar Fakulteta (diplomirani jurist). Savremeni pristup obrazovnom procesu nametnuo je nove i drugačije komponente organizacije i praćenja radnog procesa, pa se tako pojavljuje institucija PR-a, Ured za kvalitet, Ured za projekte i Ured za cjeloživotno učenje. Djelatnost Fakulteta koja se odnosi na izdavaštvo i publiciranje je u ingerenciji Komisije za izdavačku djelatnost. Na Fakultetu postoji pet univerzitetskih studijskih programa, a istovremeno za svaki studijski program tri nivoa ili ciklusa vertikalnih kompetentnosti – bachelor, master i doktorski studij. Studijski programi prvog i drugog ciklusa studija su: „Fizioterapija“, „Laboratorijske tehnologije“, „Radiološke tehnologije“, „Sanitarno inženjerstvo“ i „Zdravstvena njega. Studijski programi Fakulteta zdravstvenih studija u Sarajevu su usklađeni sa principima Bolonjske deklaracije, što garantira konvergentnost profesionalnih kompetencija naših studenata sa onim koje stječu studenti sa drugih, međunarodnih univerziteta. Usvojena shema trajanja procesa obrazovanja za sva tri ciklusa 4 + 1 + 3 godine, sa odgovarajućim brojem ECTS-a za svaki ciklus, u skladu je sa prihvaćenim bolonjskim principima, 240 + 60 + 180. Svaki studijski program dizajniran je prema osnovnim profesionalnim kompetentnostima navedenim u bolonjskim dokumentima, Tuning Educational Structures in Europe, te Direktivi 2013/55/EU o reguliranim profesijama.

Akademske 2013/2014. godine upisana je prva generacija studenata II ciklusa, diplomskog studija prema bolonjskim principima, za svih pet studijskih programa na Fakultetu zdravstvenih studija, u trajanju od jedne akademske godine, sa ukupno 60 ECTS-a. Završetkom II ciklusa studija stječe se zvanje magistra uz naznaku završenog studijskog programa.

Akademske 2014/15. godine upisana je prva generacija studenata na III ciklus studija (doktorski studij) pod nazivom „Zdravstvene nauke“. Program je interdisciplinarni, u organizaciji svih pet studijskih programa Fakulteta zdravstvenih studija u Sarajevu. Studijski program trećeg ciklusa sastoji se od nastave, naučnoistraživačkog rada i izrade i odbrane doktorske disertacije, u trajanju od tri godine (šest semestara) i vrednuje se ukupno sa 180 ECTS bodova. Završetkom studijskog programa III ciklusa studija kandidati stječu zvanje doktora zdravstvenih nauka. Akademske 2019/2020. upisana je i druga generacija studenata na treći ciklus studija. Promocijom doktora zdravstvenih nauka Fakultet zdravstvenih studija prvi put je dobio vlastiti kadar koji će u budućnosti biti nosilac nastavnog procesa.

Da bi se sadržaji osnovne djelatnosti mogli kvalitetno realizirati, neophodna je organizirana infrastruktura i pouzdana interakcija svih participanata u procesu rada. Pored održavanja nastave u iznajmljenim prostorima drugih obrazovnih institucija, fakulteta i instituta Sarajevskog univerziteta, praktična nastava za studente Fakulteta zdravstvenih studija obavlja se još i na brojnim lokacijama, u objektima zdravstvenih, privrednih ili društvenih sadržaja sa kojima Fakultet ima potpisane ugovore o saradnji.

Fakultet zdravstvenih studija od 2011. godine izdaje vlastiti internacionalni časopis, Journal of Health Sciences (JHSci), koji je zamišljen kao komunikacijski medij između domaćih i stranih istraživača fizikalne terapije, laboratorijskih tehnologija, radioloških tehnologija, sanitarnog inženjerstva i zdravstvene njege, ali i iz svih ostalih grana i oblasti zdravstvenih i medicinskih nauka, čiji rezultati istraživanja doprinose poboljšanju zdravlja pojedinca i zajednice. Cilj časopisa Journal of Health Sciences je objaviti i obezbijediti mogućnost svojim kadrovima iz pet različitih oblasti da mogu svoja dostignuća ponuditi istorodnim kadrovima u svijetu, sa kojima na taj način mogu razmjenjivati savremene domete vrhunske nauke iz komplementarnih oblasti svih naših pet studija, kao i drugih srodnih oblasti.

Zbog tranzicije modernog društva i potrebe za novijim i sveobuhvatnim vidovima zdravstvene zaštite Fakultet zdravstvenih studija u Sarajevu postao je jedna od najatraktivnijih članica Univerziteta prema broju interesenata za upis na neki od studijskih programa koje Fakultet nudi. Shodno tome, na Fakultetu se poduzimaju aktivnosti za uvođenje novih studijskih programa koji će, kao što su postojeći, biti usklađeni sa EU direktivama o reguliranim profesijama.

Ukupan broj diplomiranih studenata prema predbolonjskom sistemu studiranja je 4.964, a prema bolonjskom sistemu studiranja 1.192. Prema predbolonjskom načinu studiranja 60 kandidata je magistriralo i steklo zvanje magistra zdravstvenih nauka, a 371 kandidat je odbranio završni rad II ciklusa studija i stekao zvanje mastera odabranog studija. Prema predbolonjskom sistemu studiranja 13 kandidata je doktoriralo, prema bolonjskom sistemu studiranja 13 kandidata je doktoriralo i tako steklo zvanje doktora zdravstvenih nauka.

Za realizaciju studijskih programa na Fakultetu zdravstvenih studija u Sarajevu danas je angažirano oko 150 nastavnika i saradnika u zvanjima redovnog i vanrednog profesora, docenta, višeg asistenta, asistenta i stručnog saradnika. Fakultet zdravstvenih studija ima u punom radnom odnosu 40 uposlenika, od toga 25 nastavnika i saradnika (pet redovnih profesora, sedam vanrednih profesora, osam docenata, jedan viši asistent i četiri asistenta) i 15 zaposlenika na administrativnim poslovima. Pored navedenih uposlenika s punim i djelimičnim radnim odnosom, uposlenike čine i nastavnici, saradnici i stručni saradnici koji su u radnom odnosu s nastavnim bazama Fakulteta zdravstvenih studija u Sarajevu.

Misija Fakulteta zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu kao vodeće obrazovne i naučnoistraživačke institucije u zdravstvenim disciplinama je da kroz najsavremenije metode nastave, učenja i istraživanja educira kvalitetne, sposobne, kreativne i međunarodno kompetentne kadrove u zdravstvu koji će stečena znanja implementirati u praksi.

Vizija Fakulteta zdravstvenih studija je unapređenje izvrsnosti zdravstvene struke objedinjavanjem nastavne, naučnoistra-

živačke i stručne djelatnosti, s ciljem postizanja optimalnog znanja i vještina, te etičnosti studenata, budućih zdravstvenih radnika u službi zajednice. Da bi se postigla vizija razvoja, nastavit će se poboljšavati kvalitet studija, povećavati kvantitet i kvalitet istraživanja, unapređivati međunarodna saradnja, brinući se za organizaciju cjeloživotnog učenja i povećavajući vidljivost. Diplomirani zdravstveni profesionalci predstavljaju značajnu snagu Fakulteta koja može u svom poslovnom i privatnom okruženju iznositi pozitivna iskustva stečena tokom studiranja, te tako dati doprinos u promociji Fakulteta. Poslovni uspjeh svršenih studenata Fakulteta zdravstvenih studija smatra se i uspjehom ustanove u kojoj su se obrazovali, zbog čega se teži ka kontinuiranoj komunikaciji i kontaktu s njima. Odanost kvalitetu nagrađena je dobivanjem certifikata za sisteme upravljanja kvalitetom po normi ISO 9001:2008 od vodeće svjetske certifikacijske kuće Bureau Veritas u maju 2012. godine. Fakultet je 2018. godine certificiran po normi ISO 9001:2015. Certifikacija Fakulteta zdravstvenih studija u Sarajevu po normi ISO 9001:2008 i ISO 9001:2015 za sisteme osiguranja i upravljanja kvalitetom predstavlja vrijednost kojom se dokazuje uspjeh i trajno opredjeljenje da se posao visokoobrazovne djelatnosti obavlja potpuno profesionalno i dosljedno. Certifikacijom je obuhvaćen razvoj i implementacija akademskih programa za I, II i III ciklus visokog obrazovanja iz oblasti zdravstvenih nauka te neakademskih programa i kurseva u okviru cjeloživotnog učenja.

Aktivnosti Fakulteta zdravstvenih studija, kao organizacione jedinice Univerziteta u Sarajevu, na internacionalnom planu u brojnim projektima i publicističkoj djelatnosti doprinose ukupnoj vidljivosti i afirmaciji Univerziteta u Sarajevu. Fakultet zdravstvenih studija kao punopravna članica Univerziteta u Sarajevu dao je i značajan doprinos razvoju Univerziteta kroz sve periode transformacije koje Univerzitet prolazi. U toku 45 godina Fakultet zdravstvenih studija od svog postojanja prošao je značajan razvojni put i danas predstavlja respektabilnu obrazovnu instituciju sa jasno definiranim ciljem – kvalitetnim obrazovanjem zdravstvenih radnika različitih profila. Iako je razvojni put bio težak i pod djelovanjem različitih limitirajućih faktora, prije svega, infrastrukturnih, Fakultet je uz veliki trud i zalaganje njegovih uposlenika kao i ljudi koji su bili na njegovom čelu uspio da sačuva svoju samostalnost i dostigne današnji zavidan nivo kada je u pitanju obrazovni proces. Fakultet je uspio da kroz „Strategiju razvoja u periodu 2018–2021. godine“ jasno definiira pravac budućeg razvoja uvažavajući interni i eksterni kontekst i kroz „Akcioni plan“ precizno utvrdi rokove i neophodne radnje za postizanje zacrtanih ciljeva. Jedno od temeljnih opredjeljenja Fakulteta jeste usmjerenost ka studentima.

Danas je više nego ikad naglašena opredjeljenost Fakulteta da u sklopu integriranog Univerziteta želi da da maksimalni doprinos jačanju njegove uloge kao temeljnog oslonca društvenog razvoja, kao i očuvanju leaderske pozicije među visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini. ♦

GRUPACIJA MEDICINSKIH NAUKA

Farmaceutski fakultet

Osnovan 16. novembra 1973. godine

Od osnivanja Fakulteta pa do danas zvanje magistra farmacije stekao je ukupno 3.061 student.

Akademsku titulu magistra farmaceutskih nauka steklo je 80 kandidata, a doktora nauka

55 kandidata, od čega dva doktora nauka prema bolonjskom režimu studiranja.

Farmaceutski fakultet počeo je s radom 16. 11. 1973. godine kao Odsjek za farmaciju pri Medicinskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu. Samostalna radna organizacija postao je odlukom Savjeta Univerzitetsko-medicinskog centra u Sarajevu 1974. godine, kada je i odlukom Savjeta Univerziteta u Sarajevu postao član Univerziteta. Prva dekanesa je bila prof. dr. Blanka Bobarević. Osnovan je kao odraz potreba tadašnjeg društva za poboljšanje i upotpunjavanje struke zdravstvene djelatnosti visokoobrazovanim kadrovima iz oblasti farmaceutskih nauka. Već prve godine studij su upisala 124 studenta, a nastava se izvodila u prostorima Medicinskog, Stomatološkog i Prirodno-matematičkog fakulteta, kao i u prostorima drugih institucija.

Period od 1988. do 1992. godine obilježen je intenzivnim aktivnostima vezanim za usklađivanje nastavnih planova i programa s planovima i programima farmaceutskih fakulteta na prostoru SFRJ. Kao rezultat ovih usklađivanja usvojen je novi nastavni plan i program i prvi put je upisana generacija studenata na petogodišnji studij 1991/92. godine i uveden je diplomski rad iz oblasti koju student odabere kao završni ispit.

Koncepcija studija je visokostručno obrazovanje zdravstvenog kadra iz oblasti farmaceutske struke odnosno ljekarništva, što je u početku bilo zvanje „diplomirani farmaceut“, a od 1995. godine, odlukom Skupštine Republike Bosne i Hercegovine, koristi se stručni naziv „magistar farmacije“.

U poslijeratnom periodu značajno je ojačana naučna i stručna baza Fakulteta. Intenzivirana je saradnja sa „Bosnalijekom“, JU „Apoteke Sarajevo“, „Pharmamedom“ i drugim kompanijama. U ovom periodu mnogo je urađeno na internacionalnoj promociji Fakulteta u smislu intenziviranja saradnje po pitanju harmonizacije nastavnih planova i programa, kao i proširenja naučnoistraživačke saradnje s fakultetima u Ljubljani, Zagrebu, Beogradu, Milanu, Barseloni, Rouenu, Oslu, Skoplju, Splitu, Novom Sadu itd. Danas je Fakultet aktivni član Unije farmaceutskih fakulteta Evrope.

Akadske 1979/1980. godine na Farmaceutskom fakultetu počeo je postdiplomski studij „Farmaceutska istraživanja“. Prateći savremene trendove visokog obrazovanja u oblasti farmacije i principe Bolonjske deklaracije, na Fakultetu je od akademske 2009/10. godine implementiran koncept studija „5+0+3“ uz primjenu evropskog sistema za prijenos i prikupljanje bodova (European Credits Transfer System – ECTS). Polaganjem svih predviđenih ispita integriranog I i II ciklusa studija i odbranom završnog rada student stječe 300 ECTS i titulu magistra farmacije. Kroz integrirani petogodišnji studij na Fakultetu se obrazuje magistar farmacije općeg profila, osposobljen za rad u svim oblastima vezanim za dizajniranje, proizvodnju, kontrolu, distribuciju i marketing, te ekonomičnu i racionalnu primjenu lijekova. Studenti se, također, obučavaju osposobljavaju za: komunikaciju s pacijentom, drugim zdravstvenim profesionalcima i javnošću u cilju informiranja, savjetovanja i edukacije o lijeku i racionalnoj farmakoterapiji te zdravoj prehrani i životnom stilu u cilju promocije zdravlja; primjenu i značaj analitičkih metoda u

kontroli kvaliteta lijekova, hrane i predmeta opće upotrebe i analitičkoj toksikologiji; primjenu i značaj laboratorijskih analiza za dijagnozu, praćenje i prognozu bolesti; te optimiziranje farmakoterapije. Fakultet organizira i doktorski studij te učestvuje u izvođenju programa specijalističke profesionalne edukacije za magistre farmacije. Kroz kontinuitet naučnoistraživačkih projekata i saradnju s naučnoistraživačkim institucijama u zemlji i inozemstvu Fakultet baštini tradiciju stalnog unapređenja farmaceutske nauke i prakse. Farmaceutski fakultet je, također, dio programa edukacija stručnih specijalizacija, gdje se polaznici iz različitih oblasti farmacije educiraju kroz nastavu i eksperimentalne zadatke. Magistar farmacije specijalizant, u okviru studija izučava različite discipline iz različitih oblasti farmacije: farmakognozije, farmaceutske tehnologije, ispitivanja i kontrole lijekova, farmaceutske informatike i farmakoekonomike, medicinske biohemije i laboratorijske dijagnostike, kliničke farmacije, toksikološke hemije, a kao zdravstveni radnik radi u domenu zdravstva, tako da su ove specijalizacije regulirane prema propisima Federalnog ministarstva zdravstva. Farmaceutski fakultet u Sarajevu je član Međunarodne asocijacije farmaceutskih fakulteta (European Association of Faculties of Pharmacy – EAFP).

Posebna pažnja posvećuje se izvrsnosti u nastavi i naučnoistraživačkom radu. Nastavnici Fakulteta su voditelji i učesnici u velikom broju međunarodnih i domaćih naučnoistraživačkih projekata. Integrirani studij I i II ciklusa studija farmacije pruža multidisciplinarni pristup učenju, kao i kvalitetnu stručnu edukaciju koja se odvija na Farmaceutskom fakultetu i drugim ustanovama. Magistrima farmacije i drugim svršenikima fakulteta zdravstvenog usmjerenja omogućava se nastavak akademske i stručne edukacije na doktorskom i specijalističkom studiju. Kroz inovirane studijske programe nastojimo prenijeti naša znanja i iskustva i tako obrazovati buduće magistre farmacije kao vrhunske stručnjake priznate širom svijeta. Od osnivanja Farmaceutskog fakulteta proveden je izuzetno veliki broj domaćih i međunarodnih naučnoistraživačkih projekata iz oblasti farmakognozije, analitike lijekova, farmaceutske tehnologije, farmaceutske biohemije i laboratorijske dijagnostike, farmaceutske hemije, toksikologije, farmakologije i kliničke farmacije, hemije u farmaciji, bromatologije i nutricionije, socijalne farmacije i farmaceutskog zakonodavstva.

Na Farmaceutskom fakultetu je danas ustrojeno sedam katedri: Katedra za biohemiju i kliničke analize, Katedra za farmaceutsku analitiku, Katedra za farmaceutsku hemiju, Katedra za farmakognozijsku, Katedra za farmaceutsku tehnologiju, Katedra za kliničku farmaciju, Katedra za prirodno-matematičke predmete.

Od osnivanja Fakulteta pa do danas Farmaceutski fakultet upisalo je 9.214 studenata, od čega prema bolonjskom sistemu studiranja 6.153 studenta, a prema predbolonjskom sistemu studiranja 4.869 studenata. Zvanje magistra farmacije stekao je ukupno 3.061 student. Akademsku titulu magistra farmaceutskih nauka steklo je 80 kandidata, a doktora nauka 55 kandidata, od čega dva doktora nauka prema bolonjskom režimu studiranja. Farmaceutski fakultet ima ukupno 69

uposlenih: sedam redovnih profesora, devet vanrednih profesora, 15 docenata, šest viših asistenata, 11 asistenata, 21 član nenastavnog osoblja.

Misija Fakulteta je da primjenom savremenih edukacijskih i istraživačkih metoda obrazuje magistre farmacije općeg profila, osposobljene da odgovorno i kompetentno obavljaju sve segmente farmaceutske djelatnosti vezane za lijek, kao i hranu i dodatke prehrani, kozmetiku, te biohemijske dijagnostičke metode i primjenu modernih analitičkih metoda. Ovako osposobljeni, stručnjaci će aktivno doprinosti razvoju sistema zdravstvene zaštite i unapređenju zdravlja stanovništva.

Vizija Fakulteta je osigurati mjesto magistra farmacije kao ravnopravnog člana zdravstvenog tima. ♦

GRUPACIJA MEDICINSKIH NAUKA

Medicinski fakultet

Osnovan 22. novembra 1944. godine

Od osnivanja Fakulteta pa do danas diplomiralo je 8.553 studenta i steklo stručni/akademski naziv i titulu „Doktor medicine“. Naučni/znanstveni stepen „Magistar medicinskih nauka/znanosti“ steklo je 1.088 studenata. Naučni/znanstveni stepen „Doktor medicinskih nauka/znanosti“ steklo je 666 kandidata.

Nema mnogo visokoškolskih i obrazovnih institucija na prostorima bivše Jugoslavije, pa i u Evropi, koje se mogu pohvaliti jubilejom 73 godine kontinuiranog rada. Sa historijske tačke gledišta to nije tako dug period, ali ako se uzmu u obzir vremena u kojima se odvijao rad Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu te rezultati ostvareni na polju obrazovanja i naučnoistraživačkog rada, onda slobodno možemo reći da je u pitanju institucija koja se može pohvaliti vlastitom tradicijom.

Medicinski fakultet Univerziteta u Sarajevu već odavno bilježi generacije profesora koji su slijedom akademskog predanja prenosili svoja znanja i iskustva ne samo na svekolike generacije studenata nego i njihovih mladih kolega, kasnije nastavnika i profesora. Usto, sarajevski Medicinski fakultet kao jedna od najstarijih visokoobrazovnih institucija u Bosni i Hercegovini, ako ne i najstarija, predstavlja kolijevku iz koje su se izrodili mnogi fakulteti zdravstvenog usmjerenja ne samo Sarajevskog nego i Tuzlanskog i Banjalučkog univerziteta. Ako se tome doda da su osnivači fakulteta u Foči i Mostaru nastavnici sarajevskog Medicinskog fakulteta, onda se ovaj fakultet može proglasiti kolijevkom medicinskog obrazovanja u Bosni i Hercegovini. Prvi pokušaj formiranja Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu uslijedio je ratne, 1944. godine prema zakonskoj odredbi o osnivanju medicinskih fakulteta od 27. 3. 1944. godine i na osnovu Statuta (Propisnika) Medicinskog fakulteta u Zagrebu. Prema navedenom propisniku, zakonskom uredbom od 1. 7. 1944. godine svi medicinski fakulteti u Hrvatskoj (Nezavisna Država Hrvatska), pa i sarajevski, bili su članovi Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Medicinski fakultet Univerziteta u Sarajevu počeo je sa radom 22. 11. 1944. godine nastupnim predavanjem prof. dr. Stanka Sielskog koji je bio tadašnji imenovani dekan i dotadašnji direktor Zavoda za suzbijanje sifilisa u Banjoj Luci. U prvi semestar bilo je upisano 160 studenata, a Fakultet je bio smješten u starom dijelu grada; u prvoj zgradi (bivši „Konak“) bio je smješten dekanski ured, centralna medicinska biblioteka, svečana dvorana (aula), Zavod za historiju medicine i Zavod za socijalnu medicinu, a u drugoj zgradi (bivši Vojni sud) bili su smješteni zavodi za anatomiju, histologiju, fiziku i biologiju. U treću zgradu (koju je u to vrijeme još uvijek zauzimala vojska), a koja je pripadala Fakultetu, palaču Narodne uzdanice, bilo je planirano da se smjeste Zavod za hemiju, Zavod za fiziologiju i Zavod za farmakologiju. Zbog ruševina i pustoši nakon Drugog svjetskog rata, uz katastrofalnu epidemiološku situaciju po pitanju tuberkuloze, pjegavca, malarije, trbušnog tifusa i difterije, nametala su se razmišljanja o produkciji vlastitih ljekarskih kadrova. Slijedom toga ministar narodnog zdravlja u vladi Narodne Republike Bosne i Hercegovine prof. dr. Nedo Zec 9. marta 1946. godine upućuje memorandum Ministarstva narodnog zdravlja Narodne Republike Bosne i Hercegovine o osnivanju Medicinskog fakulteta u Sarajevu Komitetu narodnog zdravlja FNJR u Beogradu. Prof. dr. Nedo Zec je 16. 11. 1946. godine zvanično otvorio Medicinski fakultet u Sarajevu u današnjim prostorima Osnovne škole „Edhem Mulabdić“. Na istom mjestu se paralelno odvijala nastava i za učenike Srednje medicinske škole. Na apel tadašnjeg političko-društvenog rukovodstva studenti iz Bosne i Hercegovine napuštaju studije medicine upisane u Beogradu i Zagrebu i

prelaze na novootvoreni fakultet u Sarajevu. U prvu godinu se upisuje 296 studenata. Ova generacija je ne samo učila nego je i pomagala gradnju Fakulteta na sadašnjoj lokaciji. Decembra 1947. godine izvršeno je preseljenje Fakulteta u prve završene prostore. U krugu bivše Opće državne bolnice „Koševo“ izgrađena su tri amfiteatra (za internu medicinu, hirurgiju i infektivne bolesti). Gradnja Fakulteta završena je 1952. godine. Nastava se odvijala vrlo intenzivno, a neki od instituta su već tada bili izuzetno dobro opremljeni. Akademске 1949/50. godine Fakultet je imao 20 katedri.

U periodu do 1954. godine plan nastave je odgovarao klasičnom srednjoevropskom planu sa naročitom pažnjom usmjerenom ka kliničkom dijelu studija i to na način da se u kliničkom dijelu težilo paralelnom izvođenju teorijske i praktične nastave. Studij je trajao šest godina, a 1954. godine uveden je „blok-sistem“ u nastavi, koji je trajao do 1956. godine. Ovaj sistem nastave pokazao se kao dobar u kliničkoj skupini predmeta, no u slučaju bazičnih medicinskih predmeta monokursna nastava nije pokazala dobre rezultate. S druge strane, nastavnici su bili zadovoljni, jer su imali više vremena za naučnoistraživački rad. Zbog nedostatka ljekara u Jugoslaviji odlukom Savezne vlade 1956. godine uveden je petogodišnji studij medicine i na ovom fakultetu bio je na snazi pune 34 godine, sve do akademske 1990/91. godine. Medicinski fakultet Univerziteta u Sarajevu 1960. godine osnovao je stomatološki smjer koji će 1974. godine prerasti u Stomatološki fakultet. Zajedno sa Prirodno-matematičkim fakultetom u Sarajevu Medicinski fakultet je osnovao Farmaceutski fakultet, a iste godine Medicinski fakultet je počeo i sa nastavom za polaznike Više medicinske škole. 1976. godine utemeljen je Medicinski fakultet u Tuzli, a njegovi matičari, koji su bili sa sarajevskog Medicinskog fakulteta, dugi niz godina izvodili su nastavu na tuzlanskom Medicinskom fakultetu i na taj način obezbjeđivali kontinuitet njegovog rada, dok sâm nije stasao u ustanovu koja može samostalno, putem vlastitih nastavnih kadrova, izvoditi nastavni plan i program. Godine 1978. utemeljen je Medicinski fakultet u Banjoj Luci, a matične predmete su predavali profesori sa sarajevskog Medicinskog fakulteta. Vremenom je broj nastavnika i asistenata rastao, dolazilo je i do smjene generacija, no svi su oni ostavljali pečate rada u želji da naprave ustanovu stvorenu na čvrstim temeljima solidnog rada i pregnuća.

Akademske 1991/1992. godine upisuje se prva i, ujedno, ratna generacija studenata koji su upisali studij po šestogodišnjem nastavnom planu i programu, po kojem su studenti upisivali i studirali studij „Opća medicina“ sve do studijske 2002/2003. godine, kada su izvršene izmjene i dopune nastavnog plana i programa studija „Opća medicina“ i donesen revidirani nastavni plan i program studija „Medicina“. Na skupu u Berlinu Bosna i Hercegovina je 2003. godine zvanično pristupila i postala članica Bolonjskog procesa. Iste godine uvodi se reforma u okviru visokog obrazovanja u Federaciji Bosne i Hercegovine, a izmjena nastavnog plana i programa na Medicinskom fakultetu u Sarajevu je izvršena 2007. godine donošenjem reformiranog kurikulumu studija „Medicina“, čime je izvršeno usklađivanje kurikulumu studija „Medicina“ sa Bolonjskim procesom i sa odredbama Zakona o visokom

obrazovanju Kantona Sarajevo. Prva generacija studenata prema bolonjskom sistemu studiranja upisana je akademске 2007/2008. godine. Kontinuiranim praćenjem rezultata reforme kurikuluma i stečenim iskustvom vršene su pojedinačne i manje izmjene u silabusima predmeta i njihova prilagodba zahtjevima procesa edukacije u medicini.

Nakon perioda od šest akademskih godina, uz ravnopravnu aktivnu uključenost studenata, brižljivom i komparativnom analizom rezultata ranije reforme kurikuluma i postojećeg kurikuluma sa kurikulumima vodećih medicinskih fakulteta zemalja u okruženju i Evropske unije, steklo se dovoljno iskustva i znanja za temeljnu izmjenu kurikuluma studija na Medicinskom fakultetu u Sarajevu, te je 2015. godine usvojen integrirani studijski program „Medicina“, koji je po broju kontakt-sati nastave harmoniziran sa kurikulumima studija medicine u zemljama u okruženju i zapadnoevropskih zemalja te Direktivom Evropske unije, Direktivom reguliranih profesija i Direktivom Vijeća Evrope iz 2015. godine. Studij nosi 360 ECTS kredita, što diplomiranim doktorima medicine sa Medicinskog fakulteta u Sarajevu osigurava pravo na postupak priznavanja stečene diplome u svim zemljama regije i Evropske unije. Kurikulum je sadržajno veoma sličan kurikulumima medicinskih fakulteta Evropske unije i programski je ekvivalentan najsavremenijim kurikulumima te je kroz harmonizaciju i prepoznatljivost obezbijedena mobilnost studenata i nastavnika.

Od osnivanja na Medicinskom fakultetu je upisano 16.568 studenata po predbolonjskom sistemu studiranja, 1.714 studenata po bolonjskom sistemu studiranja i 131 student na bolonjskom sistemu studija „Medicina“ na engleskom jeziku. 8.553 studenata su diplomirali i stekli stručni/akademski naziv i titulu „Doktor medicine“, 1.088 studenata je magistriralo i steklo naučni/znanstveni stepen „Magistar medicinskih nauka/znanosti“ i 666 kandidata su doktorirali i stekli naučni/znanstveni stepen „Doktor medicinskih nauka/znanosti“.

Od početka rada misija Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu usmjerena je na osiguranje visokog standarda izvrsnosti u domenu obrazovanja u biomedicini, istraživanja u oblasti biomedicinskih znanosti i ostvarenja prvorazrednih standarda u liječenju i zdravstvenoj zaštiti. Edukacija kadrova podrazumijeva znanstvenu, humanističku i etičku dimenziju uz stalno unapređivanje cijele profesije u dijagnosticiranju, liječenju i prevenciji bolesti u društvenoj zajednici u kojoj djelujemo. Važna uloga Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu je i u očuvanju i širenju znanja, te stalnom preispitivanju postojećih spoznaja kroz kulturu kritičkog intelektualnog promišljanja. Konačno, ovo je institucija koja uvažava različitosti i njeguje kulturu tolerancije i učenja od drugog.

I Podučavanje: Medicinski fakultet osigurava sveobuhvatne dodiplomske i poslijediplomske studije koji će omogućiti izgradnju prvorazrednih kadrova za potrebe zdravstvene zaštite zajednice; u domenu dodiplomskih studija Fakultet i studenti će aktivno saradivati s ciljem izgrađivanja snažne zajednice koja će obrazovati studente u visokokvalitetne

doktore medicine odgovorne potrebama pacijenta i društvene zajednice, omogućiti studentima ispoljavanje njihovih osobitosti i kritičkog mišljenja, pripremiti studente za cjeloživotno učenje, upoznati studente sa novim medicinskim tehnologijama i sistemima, omogućiti integraciju temeljnih znanosti s kliničkim disciplinama. U domenu poslijediplomskih studija Fakultet će osigurati izvjestan broj specifičnih poslijediplomskih programa, usklađen s interesima studenata i potrebama specifične društvene zajednice.

II Znanstveno istraživanje: Fakultet će tokom obrazovnog procesa osigurati kurseve pomoću kojih će studentima biti omogućeno razumijevanje znanstvenih metoda i njihovih primjena u kliničkoj praksi i u znanstvenim istraživanjima. Fakultet je obavezan provoditi dobro planirana biomedicinska istraživanja usmjerena ka unapređenju zdravlja populacije.

III Pružanje najviše razine u liječenju i zdravstvenoj zaštiti: Katedre Medicinskog fakulteta vezane s kliničkim disciplinama, kao i instituti su integralni dio akademske cjeline i pružaju najvišu razinu liječenja pojedinih bolesnika i osiguranje izvrsne zdravstvene zaštite cijele društvene zajednice u regionu i državi.

IV Zaštita zdravlja u društvenoj zajednici: Odjeli Medicinskog fakulteta osiguravaju usluge u područjima prevencije, uz pružanje podrške javnozdravstvenom sistemu. Medicinski fakultet će se odlikovati humanističkim pristupom, suosjećanjem i visokim etičkim standardima u pružanju zdravstvene zaštite pojedincima i obiteljima, sudjelovanjem u promoviranju načela zdravog življenja kao i razumijevanjem posebnih izazova i zahtjeva pluralističkog društva, sposobnošću rješavanja kompleksnih društvenih i medicinskih pitanja kroz sistematičan, multidisciplinarni i kolaborativni pristup.

Filozofija i koncept: Kako bi se dosegli svi ciljevi izloženi u misiji, Medicinski fakultet će imati sve aktivnosti usmjerene na studente, integrirat će edukacijske ciljeve u obrazovni proces, upotrijebit će savremene tehnologije, kombinirati će različite metodologije podučavanja koje će poticati kreativnost studenata; podučavanje će biti zasnovano na znanstvenim spoznajama i dokazima.

Medicinski fakultet Univerziteta u Sarajevu želi obrazovati buduće doktore medicine koji će svojim znanjem unaprijediti medicinsku struku, obrazovanje i znanost. Svakodnevna težnja usmjerena je ka upisu najboljih studenata koje zanima medicina i cjeloživotno učenje, te koji će razumjeti teorijske i praktične ali i psihološke i sociološke činioce koji utječu na zdravlje i bolest. Fakultet želi ponuditi program koji je usmjeren ka studentu i koji integrira bazične znanosti, izvorno kliničko obrazovanje, akreditirane standarde i etičke principe. Primjena najboljih metoda obrazovanja prepoznaje se samo kroz istovremenu mogućnost davanja zdravstvenih usluga putem savremenih i dobro opremljenih instituta Fakulteta. Na ovaj način Fakultet stvara i u budućnosti će stvarati poticajno intelektualno okruženje sa istovremenom promocijom znanstvenih i humanitarnih aspekata medicinske prakse.

Istraživački instituti Fakulteta kao osnova za istraživački rad, poslijediplomsko obrazovanje odnosno doktorski studij trebaju biti nosioci izvrsnosti u sistemu zdravstvene zaštite i kao takvi mjesta za usavršavanje znanja i vještina potrebnih za liječenje bolesnika, unapređenje zdravlja i prevenciju bolesti.

Vizija Fakulteta i dalje je nezamisliva bez internih spona sa Kliničkim centrom Univerziteta u Sarajevu, kao nastavnom bazom Medicinskog fakulteta, domovima zdravlja i zavodima zdravstvene zaštite. Na Fakultetu potičemo multidisciplinarnu saradnju sa navedenim i drugim zdravstvenim ustanovama te doktorima porodične/obiteljske medicine kako bi studenti, specijalisti određenih grana medicine, te polaznici poslijediplomske i kontinuirane medicinske edukacije spoznali sve aspekte zdravstvene službe i kontinuitet zaštite za bolesnike. Sve ovo neophodno je iz razloga jačanja utjecaja drugih disciplina na razvoj medicine i zdravstva kao i internacionalizacije medicinske znanosti i prakse te i spoznaje uloge medicine zasnovane na dokazima. Putem svog Centra za kontinuiranu medicinsku edukaciju Fakultet treba biti glavni nosilac sistema cjeloživotnog obrazovanja u medicini, zdravstvu, te bazičnim prirodnim naukama u domenu medicinskog obrazovanja sa inkorporacijom u međunarodne mreže stručnog i naučnoistraživačkog rada i obrazovanja.

Fakultet je već sada, a to je zadatak i u budućnosti, snažno i prepoznatljivo središte naučnog rada koje okuplja domaće i međunarodne timove oko izazovnih i kvalitetnih projekata, te

ključno mjesto u Bosni i Hercegovini za razvoj modela edukacije i osiguranja kvaliteta u diplomskoj i poslijediplomskoj medicinskoj i zdravstvenoj edukaciji. Sve naprijed navedeno ujedno predstavlja dobru osnovu i jedini mogući način u pripremanju budućih univerzitetskih nastavnika i istraživača u sistemu medicine, zdravstva i bazičnih prirodnih nauka iz domena medicinskog obrazovanja.

Vizija Fakulteta je i opredjeljenje da se stručne specijalizacije, usmjerene specijalizacije i subspecijalizacije doktora medicine do ostalih radnika u zdravstvu dovedu pod okrilje Univerziteta – Fakulteta, kako je to praksa u susjednim zemljama i zemljama EU, a kako bi svršenicima spomenutih specijalizacija imali certifikat Univerziteta i na taj način se izjednačili sa kolegama iz spomenutih zemalja. Kvalifikacija kao dokument koji je usvojen na državnom nivou daje generalne preporuke i pravce razvoja univerzitetske nastave. Na osnovu ovog dokumenta definira se šta svaki student treba naučiti, koje sposobnosti i vještine treba razviti unutar nekog predmeta, odnosno studijskog programa medicine, pa je otud neophodno identificirati najrelevantnije probleme i pitanja nastave i rada sa studentima koje je nužno standardizirati i normirati kako bi se postigli projektirani ciljevi.

Napredak i brze promjene u naučnim sferama medicine iziskuju primjenu novih konceptija učenja i savremenih metoda rada. Da bi odgovorili izazovima modernog vremena, studenti moraju biti osposobljeni da prate nove tehnologije

te da dolaze do novih spoznaja i vještina. Neophodno je znati kako će učiti i kako će dolaziti do novih spoznaja. Stoga vještine i kompetencije stečene kroz sve oblike formalnog i neformalnog obrazovanja trebaju biti usmjerene ka stvaranju stručno osposobljenih i društveno aktivnih građana (doktora medicine) za novu edukaciju.

Kao prioritet za budućnost Fakultet postavlja brigu o osiguranju vrhunskog kvaliteta akademskog razvoja studenata, brigu o svim studentskim pitanjima, ustanovljenju i poboljšanju trajne edukacije. Velike i brze političke, društvene i privredne promjene u Evropi i svijetu krajem devedesetih izazvale su dramatične promjene u evropskom ali i svjetskom sistemu visokog obrazovanja. Osnovni izazovi koji prisiljavaju univerzitet diljem svijeta da preispitaju svoju stratešku politiku su: stalna ekspanzija visokog obrazovanja, kriza finansiranja i proces globalizacije. Proces globalizacije otvara pitanje kako uskladiti zahtjeve za harmonizacijom sistema visokog obrazovanja sa svijetom radi ravnopravnog uključivanja u svjetske privredne tokove i društvene promjene, a istovremeno razvijati i njegovati vlastito kulturno naslijeđe i očuvati društvene i prirodne resurse. Kao odgovor na ove izazove na evropskoj se razini otvaraju ubrzani procesi harmonizacije koji započinju dokumentom Magna Charta Universitatum 1988, da bi već deset godina kasnije bile donesene Sorbonska, odnosno, Bolonjska deklaracija, koje će do 2010. godine rezultirati evropskim prostorom visokog obrazovanja. Medicinski fakultet Univerziteta u Sarajevu traži svoje mjesto u tim procesima i svojom dugogodišnjom tradicijom s pravom to očekuje. Bitan preduvjet za postavljanje realnih razvojnih ciljeva jeste pristup koji polazi od prepoznavanja vlastitih prednosti i slabosti, s jedne strane, te uočavanja mogućnosti i ograničenja u okruženju, s druge (SWOT-analiza). Kada je u pitanju Medicinski fakultet Univerziteta u Sarajevu, SWOT-analiza bi izgledala na sljedeći način: dugogodišnje akademsko naslijeđe, vodeća akademska ustanova u razvoju učenja i znanja iz oblasti medicine i zdravstva, atraktivnost za najbolje studente iz cijele Bosne i Hercegovine, ustanova koja ima i studij na engleskom jeziku, veliki intelektualni potencijal profesora i studenata, svijest o vlastitoj odgovornosti za razvoj, svjetski prepoznatljivi pojedinci, veliki profesionalni potencijal bivših studenata i „low-cost“ sistem. Mogućnosti: akademska tradicija, uvažavanje sugestija akademske zajednice pri donošenju zakonskih rješenja, usklađivanje s evropskim sistemima u

visokom obrazovanju, osavremenjivanje nastavnih i naučnih programa u skladu sa savremenim naučnim i obrazovnim dostignućima te društvenim potrebama, unapređenje studija medicine na engleskom jeziku, spremnost na povećanje saradnje u nastavi i istraživanjima s visokoškolskim i naučnim institucijama na lokalnoj, regionalnoj i globalnoj razini, povećanje konkurentnosti obrazovnih programa na internacionalnoj razini, mogućnost publiciranja radova i istraživačkih dostignuća u indeksiranim časopisima, pozitivan stav prema internacionalnoj mobilnosti, povećanje mobilnosti nastavnika i studenata na univerzitetskoj, državnoj i međunarodnoj razini, uspostava funkcionalnih veza sa zdravstvom. Ograničenja: donošenje zakonskih rješenja neusklađenih s evropskim normama, nepovoljna privredna situacija u zemlji i nedostatak materijalnih sredstava potrebnih za promjenu, kontinuirani odlazak kadra van granica zemlje, nekontrolirana ekspanzija visokog obrazovanja na štetu kvaliteta nastave, nepostojanje autonomije Univerziteta u evropskom smislu, društvena zajednica ne prepoznaje stvarnu važnost i doprinos visokog obrazovanja, nedovoljno razumijevanje osnovnih problema visokog obrazovanja, Univerziteta i fakulteta od donosilaca političkih odluka, nedovoljna istraživačka infrastruktura, preuzimanje „gotovih“ inozemnih rješenja, neprimjerenih našim prilikama, slabe povratne veze između zdravstva i fakulteta. U sljedećem desetljeću Fakultet vidimo: kao glavnog nosioca sistema cjeloživotnog obrazovanja u medicini i zdravstvu, sa mogućnošću proširenja studijskih programa, jačanja postdiplomskih programa (naučnih i stručnih) relevantnih za društveni razvoj, a ujedno privlačnih i konkurentnih i na evropskom prostoru; kao snažno i prepoznatljivo središte naučnog rada koje će okupljati domaće i međunarodne timove oko izazovnih i kvalitetnih projekata; kao ključno mjesto za razvoj modela evaluacije i osiguravanja kvaliteta u visokom obrazovanju iz oblasti biomedicine i zdravstva. Samo takav fakultet može uspješno ostvarivati svoju osnovnu zadaću koja se sastoji u: obrazovanju doktora medicine koji će svojim radom i društvenim djelovanjem pridonijeti povećanju zdravlja i općeg kvaliteta života svih građana, u pripremanju budućih univerzitetskih nastavnika i istraživača koji će pridonositi razvoju cjelokupnog sistema visokog obrazovanja i nauke, u povezivanju ljudi, znanja i informacija unutar akademske zajednice, kao i sa ostalim društvenim podsistemima kako bi se potaknula uspostava društva znanja, učenja i tolerancije. ♦

GRUPACIJA MEDICINSKIH NAUKA

Stomatološki fakultet sa klinikama

Osnovan 1960. godine

Od osnivanja Fakulteta prema predbolonjskom sistemu studija diplomirala su 3.142, a prema bolonjskom sistemu studija 252 studenta. Na Stomatološkom fakultetu sa klinikama magistriralo je 147, doktoriralo 93 i specijaliziralo 852 kandidata.

Stomatološki fakultet sa klinikama Univerziteta u Sarajevu prvi je stomatološki fakultet u Bosni i Hercegovini. Historijat rada i postojanja Stomatološkog fakulteta sa klinikama počinje 1960. godine, kada dolazi do osnivanja Stomatološkog odsjeka na Medicinskom fakultetu u Sarajevu, a što ujedno predstavlja i početak prve razvojne faze Fakulteta koja je trajala u periodu od 1960. do 1972. godine. 1962. godine dolazi do osnivanja Stomatološke klinike Medicinskog fakulteta u Sarajevu. Stomatološka klinika Medicinskog fakulteta bila je smještena u tadašnjoj zgradi škole za zubare u Ulici fra Grge Matića br. 2.

Druga razvojna faza Fakulteta počinje 1973. godine useljenjem u novu zgradu na lokaciji na kojoj se i danas nalazi, u ulici Bolnička 4a. 1975. godine Skupština Savezne Republike Bosne i Hercegovine potvrđuje status Stomatološkog fakulteta kao samostalne članice Univerziteta u Sarajevu, čime završava druga razvojna faza Fakulteta.

Treća razvojna faza obuhvata period četverogodišnje agresije na Bosnu i Hercegovinu u toku koje dolazi do devastacije prostora i skupocjene stomatološke opreme, te desetkovanja kadra. Međutim, i u vrijeme najvećih razaranja Stomatološki fakultet sa klinikama nije prestajao sa radom.

Četvrta razvojna faza predstavlja period obnove i revitalizacije Fakulteta u svim njegovim segmentima. Udruženje stomatologa Bosne i Hercegovine osniva se 1997. godine, dok 1998. Stomatološki fakultet sa klinikama postaje redovni član Svjetske stomatološke federacije (FDI – World Dental Federation). Član Evropske regionalne asocijacije stomatologa (European Regional Organization) Fakultet postaje 1999. godine, a 2001. Saveza stomatologa balkanskih zemalja te se osniva Stomatološka komora Federacije Bosne i Hercegovine.

Stomatološki fakultet sa klinikama je doprinio razvoju ne samo stomatološke djelatnosti u Bosni i Hercegovini nego i drugim oblastima kroz naučni rad uvaženih profesora koji su birani za redovne članove Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine iz oblasti stomatologije, kao što su akademik, profesor emeritus, prof. dr. sc. Berislav Topić (oralna medicina, parodontologija i dentalna patologija s endodoncijom), te akademik prof. dr. sc. Boško Kućanski (oralna hirurgija).

Na Fakultetu su obrazovane podorganizacione jedinice. Osnovne podorganizacione jedinice obrazuju se kao katedre. Katedra je osnovna podorganizaciona jedinica Stomatološkog fakulteta sa klinikama koja, u cilju unapređenja nastave, nastavnog i naučnoistraživačkog rada, udružuje akademsko osoblje iz srodne grupe predmeta ili grana unutar naučnog polja. Katedra usklađuje nastavu svih naučnih baza radi izvođenja cijelog ili dijela nastavnog procesa iz djelokruga katedre sa odgovarajućim predmetima iz nastavnog plana i nastavnih programa Fakulteta. Na Fakultetu ima sedam katedri i to: Katedra za dentalnu patologiju i endodonciju, Katedra za morfologiju zuba, dentalnu antropologiju i forenziku, Katedra za oralnu hirurgiju s dentalnom implantologijom, Katedra za oralnu medicinu i parodontologiju, Katedra za ortodonciju,

Katedra za preventivnu stomatologiju i pedodonciju, Katedra za stomatološku protetiku s dentalnom implantologijom. Podorganizacione jedinice u naučnim oblastima obrazuju se kao Centar za naučnoistraživački rad sa Bibliotečko-informacionom službom. Osnovne podorganizacione jedinice u oblasti stomatološke zdravstvene zaštite (primarnog, specijalističko-konsultativnog i tercijarnog nivoa) i zdravstvene edukacije su klinike koje su i nastavna baza za izvođenje kliničke nastave, odnosno edukativnog zdravstva, integriranog i doktorskog studija kao i za provođenje specijalističkog staža i pripravničkog staža doktora stomatologije i stomatoloških sestara i tehničara. Na Fakultetu je organizirano šest klinika i to: Klinika za dentalnu patologiju i endodonciju, Klinika za oralnohirurške discipline, Klinika za oralnu medicinu i parodontologiju, Klinika za ortodonciju, Klinika za preventivnu i dječiju stomatologiju, Klinika za stomatološku protetiku. Podorganizacione jedinice u stručno-administrativnoj oblasti obrazuju se kao Sekretarijat Stomatološkog fakulteta sa klinikama. Sekretarijat objedinjuje službe pravnih, računovodstvenih, studentskih, bibliotečkih poslova i informatičke tehnologije i tehničkog servisa.

Od osnivanja Fakulteta upisano je ukupno 7.714 studenata: prema predbolonjskom sistemu studija diplomirala su 3.142, a prema bolonjskom sistemu studija 252 studenta. Na Stomatološkom fakultetu sa klinikama magistriralo je 147, doktoriralo 93 i specijaliziralo 852 kandidata. Ukupan broj uposlenika je 206.

Misija Stomatološkog fakulteta sa klinikama je da promovira izvrsnost u dentalnoj edukaciji i istraživanju, kao i zaštititi oralnog zdravlja kroz rad za zajednicu, a sve s ciljem poboljšanja oralnog zdravlja cjelokupne populacije.

Vizija Stomatološkog fakulteta sa klinikama Univerziteta u Sarajevu je od samog osnivanja bila da postavi standard izvrsnosti u definiranju budućnosti stomatološkog obrazovanja, prakse i istraživanja. S ovom vizijom kao vodičem Stomatološki fakultet sa klinikama Univerziteta u Sarajevu je, kroz cijeli niz godina koji radi, posvećen unapređenju oralnog i općeg zdravlja u zajednici, te transformaciji stomatologije uklanjanjem razlike između oralnog i općeg zdravlja.

Cilj Fakulteta je da educira studente koji će, u svim fazama sveobuhvatne stomatološke zaštite, biti sposobni primijeniti svoje znanje s povjerenjem. Tokom edukativnog procesa studenti će steći znanje koje će im omogućiti da komuniciraju profesionalno u pisanoj i usmenoj formi. Iskustvo koje će steći tokom edukativnog procesa pripremit će studente za evaluaciju i implementaciju novih znanja kao i prihvatanje vlastite odgovornosti u službi zajednice i struke. Cilj Stomatološkog fakulteta sa klinikama jeste osposobiti svršene studente da budu spremni suočiti se s globalnim promjenama i izazovima. Mobilnost studenata i nastavnika u skladu sa zahtjevima evropskoga visokoškolskog sistema je osnovni dio edukacije. Fakultet osigurava najsavremenije uvjete za rad za studente, pacijente, osoblje i kolege stomatologe u okviru kontinuirane edukacije. Stomatološki fakultet sa klinikama ostvaruje

značajnu međunarodnu saradnju sa institucijama u Turskoj, Njemačkoj i SAD-u. Svojim zalaganjem i stalnim unapređivanjem svog znanja i korištenjem inovativnih tehnologija u radu i obrazovanju oblikujemo buduće stomatologe, promovirajući kritičko mišljenje i cjeloživotno učenje.

Trajni ciljevi Stomatološkog fakulteta sa klinikama su: usklađivanje studijskih programa sa standardima Evropske unije, razvijanje pozitivnog istraživačkog okruženja i stvaranje uvjeta za akademsku izvrsnost kvalitetnog nastavnog kadra koji će omogućiti daljnji razvoj nastavnog, naučnog i stručnog potencijala Fakulteta, stvaranje novih naučnih vrijednosti kroz naučnoistraživački i visokostručni rad nastavnika, učešće u kvalitetnim međunarodnim projektima, uspostavljanje međuinstitucionalne i međunarodne saradnje, kao i povezivanje kroz zajedničke studijske programe na svim nivoima studija, potom nastavljajući trenda razvoja u pravcu vodeće zdravstvene ustanove u oblasti stomatologije – dentalne medicine u Bosni i Hercegovini i regiji, zatim funkcioniranje ustanove na temeljnim principima pravičnosti i ravnopravnosti kroz razvijanje akata koji ne stvaraju ograničenja u stjecanju znanja i napredovanja, već potiču transparentnost informacija i znanja, te ekološka osviještenost, energetska učinkovitost i briga o okolišu.

Za realizaciju ciljeva strateški je provedeno sljedeće: nabavka novih stomatoloških stolica (125 stolica) na kojima se odvija nastavni proces i klinički rad, što čini bazu za naučnoistraživački rad i kontinuiranu edukaciju, nabavka nove informatičke opreme i njihovo povezivanje sa učionicama, kompletna rekonstrukcija, opremanje najsavremenijom audiovizuelnom opremom amfiteatra sa 130 sjedećih mjesta, uknjižba vlasništva prostora oko Fakulteta i zgrade Fakulteta, obnova fasade i zamjena otvora prema savremenim standardima gradnje, obnova podova, zidova i plafonskih obloga prema savremenim standardima za institucije u kojima se odvija nastavna i naučnoistraživačka djelatnost biomedicinske grupacije.

U toku je realizacija: prilagođavanje novih planova i programa studija sa priznatim evropskim fakultetima, projekat formiranja centralnog sterilizacijskog punkta Fakulteta, projekat savremenog sistema hlađenja i grijanja radi bolje energetske učinkovitosti.

Sve naše aktivnosti obavljaju se u skladu s principima etičnosti, povjerenja, odgovornosti, poštovanja, suosjećanja, izvrsnosti i efikasnosti u sinergiji sa strateškim planom Fakulteta. ♦

GRUPACIJA MEDICINSKIH NAUKA

Veterinarski fakultet

Osnovan 16. oktobra 1949. godine

Ukupan broj diplomiranih studenata od osnivanja Fakulteta je 3.023.

Magistriralo je 266 kandidata, a doktoriralo 218 kandidata.

Na Fakultetu su specijalizirala 62 kandidata.

Osnivanje Veterinarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu bio je rezultat potreba privrednog i općedruštvenog razvoja u Bosni i Hercegovini, u kojoj su postojali svi uvjeti za unapređenje stočarstva i industrijske proizvodnje u ovoj oblasti.

Poslije Drugog svjetskog rata razvoj gradova i pomjeranje ruralnog stanovništva u urbane sredine nametali su potrebu organiziranih veterinarsko-sanitarnih mjera kako radi sprečavanja i profilakse stočnih zaraznih bolesti tako i za čuvanje zdravlja ljudi. Zbog toga je osnivanje Veterinarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu imalo višestruki značaj za Bosnu i Hercegovinu. Njegovim osnivanjem dobivena je ne samo nastavna već i istraživačko-operativna ustanova. Fakultet je bio orijentiran na rješavanje proizvodnih problema, a u vezi s tim i na njegovu povezanost sa veterinarsko-stočarskim kompleksom u cjelini, što je utjecalo i na potrebu izobrazbe stručnjaka koji su radili na programima i zadacima veterinarske službe. Dvije uredbe koje je donijela Vlada Bosne i Hercegovine 1949. godine (Uredba o Veterinarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu i Uredba o veterinarskim stanicama, ambulancama i ispostavama) bile su od posebnog značaja za programsku usmjerenost razvoja veterinarske djelatnosti.

Ideja o osnivanju Veterinarskog fakulteta nastala je daleke, 1946. godine kada je tadašnje Ministarstvo za poljoprivredu i stočarstvo Vlade SR Bosne i Hercegovine dobilo zadatak da preduzme neophodne i hitne mjere za suzbijanje najraširenijih zaraznih i parazitarne bolesti koje su poslije Drugog svjetskog rata harale mnogim područjima Bosne i Hercegovine, a posebno mjere za obnovu u ratu teško stradalog stočarstva. Za proučavanje ove problematike i traženje rješenja za navedene probleme pomoćnik ministra poljoprivrede dr. Vaso Butozan organizirao je više sastanaka sa veterinarskim stručnjacima, a već 1947. godine uslijedile su i prve organizacione pripreme u pravcu osnivanja Fakulteta. Tako je formiran tim stručnjaka: dr. Edhem Čamo, dr. Ekrem Maglajlić, dr. Vaso Butozan i dr. Muhamed Dusić. Godine 1949. dr. Edhem Čamo bio je isključivo zadužen za poslove osnivanja Veterinarskog fakulteta kome se na tom poslu pridružio dr. Alija Talić. Na temelju pripremljenih elaborata i prijedloga za odgovarajuće odluke Vlada SR Bosne i Hercegovine je 4. 8. 1949. godine donijela Uredbu o osnivanju Veterinarskog fakulteta u Sarajevu.

16. 10. 1950. godine obilježen je početak rada Fakulteta. Veliku pomoć za osiguranje nastavnog kadra dao je Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Na prvoj sjednici Komisije matičara održanoj 18. 1. 1950. godine imenovani su prvi nastavnici Fakulteta: dr. Vaso Butozan za redovnog profesora, dr. Edhem Čamo, dr. Milan Bevanđić i dr. Ekrem Maglajlić za vanredne profesore, dr. Josip Kralj i dr. Ernest Walter za docente.

U prvim godinama svoga rada Fakultet je, sa svojim zavodima i klinikama, bio smješten u adaptiranim prostorima bivše Vojne veterinarske bolnice na Dolac-Malti. U novoizgrađenu zgradu bivšeg Ministarstva saobraćaja u Ulici Đure Đakovića br. 6 (danas Alipašina ul.) uselile su se administrativne službe Fakulteta kao i neki od zavoda i Redakcija časopisa „Veteri-

naria”, čiji su izdavači bili Fakultet i Društvo veterinara Bosne i Hercegovine. Nova zgrada Veterinarskog fakulteta, čija je izgradnja započeta 10. 10. 1972. godine, dovršena je 10. 12. 1974. godine na lokalitetu Dolac-Malte gdje fakultet i danas vrši svoje osnovne djelatnosti.

Osnovu organizacione strukture Veterinarskog fakulteta čine: katedre, Veterinarski klinički centar i Veterinarski institut. Katedre na Veterinarskom fakultetu su: Katedra za temeljne nauke veterinarske medicine, Katedra za pretkliničke nauke veterinarske medicine, Katedra za kliničke nauke veterinarske medicine, Katedra za animalnu proizvodnju i biotehnologiju, Katedra za sigurnost hrane i Katedra za veterinarsko javno zdravstvo i legislativu. U Veterinarskom kliničkom centru su organizirane: Klinika za unutrašnje bolesti, onkologiju i urgentnu medicinu, Klinika za hirurgiju, anesteziju i reanimaciju, Klinika za porodiljstvo i suzbijanje neplodnosti, Klinika za veterinarsku radiologiju i fizikalnu terapiju, Klinika za ambulantnu službu, Klinika za infektivne bolesti, Klinika za veterinarsku stomatologiju, Centralna klinička apoteka, Centralna klinička laboratorija. Veterinarski institut čine: laboratoriji za TSE, patologiju, serologiju, virusologiju, parazitologiju, bakteriologiju i mikologiju, akvakulturu, molekularno-genetička i forenzička ispitivanja, ispitivanje rezidua i kvaliteta hrane, mikrobiologiju hrane i hrane za životinje, analizu hrane za životinje, kontrolu radioaktivnosti, pretklinička ispitivanja lijekova te za andrologiju i ginekologiju.

Ukupan broj upisanih studenata od osnivanja Fakulteta je 9.377, a ukupan broj diplomiranih studenata je 3.023. Magistriralo je 266 kandidata, a doktoriralo 218 kandidata. Na Fakultetu su specijalizirala 62 kandidata.

Veterinarski fakultet Univerziteta u Sarajevu baštini tradiciju uspješnog rada i razvoja dugu 70 godina. Od osnivanja misija je usmjerena na osiguranje visokog standarda izvrsnosti u domenu obrazovanja u veterinarskoj medicini i biomedicini, istraživanjima u oblasti biomedicinskih znanosti i ostvarenju prvorazrednih standarda u liječenju, dobrobiti i zdravstvenoj zaštiti životinja, animalnoj proizvodnji i sigurnosti hrane.

Veterinarski fakultet misiju ostvaruje kroz aktivnosti nastave i kontinuirane edukacije osiguranjem, stalnim unapređenjem i provođenjem sveobuhvatnih dodiplomskih i postdiplomskih studija koji omogućavaju izgradnju prvorazrednih kadrova za potrebe veterinarstva, stočarstva i ekonomije. U domenu dodiplomskih studija Veterinarski fakultet i studenti aktivno saraduju s ciljem izgradnje snažne zajednice, koja će obrazovati studente u visokokvalitetne doktore veterinarske medicine odgovorne potrebama Bosne i Hercegovine, okruženja i EU, omogućiti studentima ispoljavanje njihovih osobitosti i kritičkog mišljenja, pripremiti studente za cjeloživotno učenje, upoznati studente sa novim tehnologijama i sistemima i omogućiti integraciju temeljnih nauka s kliničkim i parakliničkim disciplinama. U domenu postdiplomskih studija Veterinarski fakultet osigurava izvjestan broj specifičnih postdiplomskih programa, usklađenih s interesima studenata i potrebama specifične društvene zajednice. Kroz nauku, znanje i transfer tehnologija osigurava tokom obrazovnog

procesa sisteme pomoću kojih će studentima biti omogućeno razumijevanje naučnih metoda i njihovih primjena u kliničkoj praksi i u naučnim istraživanjima. Fakultet je obavezan provoditi dobro planirana biomedicinska istraživanja usmjerena ka unapređenju zdravlja i dobrobiti životinja, sigurnosti hrane, zaštiti okoline i proizvodnje. U domenu fakultetske klinike i dijagnostičke laboratorije katedre Fakulteta vezane s kliničkim disciplinama i dijagnostičke laboratorije su integralni dio akademske cjeline, te pružaju najvišu razinu prevencije i liječenja životinja, osiguravaju visokostandardiziranu i međunarodno usporedivu laboratorijsku dijagnostiku bolesti životinja i sigurnosti hrane. Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine (BATA) odobrio je akreditaciju br. LI-43-01 od 26. juna 2012. godine za ispitne laboratorije Veterinarskog fakulteta prema zahtjevima standarda BAS EN ISO/IEC 17025:2006. U domenu internacionalizacije, mobilnosti i saradnje, uvažavajući činjenicu da je Veterinarski fakultet Univerziteta u Sarajevu jedini veterinarski fakultet u Bosni i Hercegovini, naš fokus na internacionalizaciji edukacije, nauke i mobilnosti studenata i nastavnika je stalno opredjeljenje i kontinuiran cilj. Saradnja unutar Bosne i Hercegovine, međunarodna saradnja, interdisciplinarni i transdisciplinarni pristupi i stručno, društveno i ekonomsko umrežavanje su za nas od naročitog interesa. Domen upravljanja kvalitetom i osiguranja kvaliteta je značajno zastupljen na Fakultetu. Eksterna evaluacija visokoškolskih ustanova i studijskih programa uvedena je u evropski prostor visokog obrazovanja slijedom bolonjskih reformi i daljnjeg razvoja tog koncepta. Berlinskim komunikom iz 2005. godine zaključeno je da su sve države obavile pripreme za sistem osiguranja kvaliteta koji je baziran na dogovorenim kriterijima uz visok stepen saradnje i povezivanja. Usvojeni su standardi i smjernice za osiguranje kvaliteta (ESG) u evropskom prostoru visokog obrazovanja kako ih je predložila Evropska mreža agencija za osiguranje kvaliteta (ENQA), a slijedom Okvirnog zakona o visokom obrazovanju

i akata Agencije za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta Bosne i Hercegovine obavezujuće su i za visokoškolske ustanove u Bosni i Hercegovini. Nadalje, Fakultet kao članica Evropske asocijacije veterinarskih fakulteta (EAEVE) želi provesti eksternu evaluaciju i akreditaciju. U Bosni i Hercegovini zakonske pretpostavke za implementaciju bolonjskih reformi stvorene su tek nakon usvajanja Okvirnog zakona o visokom obrazovanju (2007), a nacionalna Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta uspostavljena je krajem 2008. godine. Kriteriji za institucionalnu akreditaciju su usvojeni, a prema važećem zakonu, nosilac institucionalne akreditacije je Univerzitet u Sarajevu, koji je dužan raditi samoevaluacijski izvještaj i podnijeti zahtjev za institucionalnu akreditaciju prema nadležnom ministarstvu. Ovaj koncept je dosta složen s obzirom na to da postojeća zakonska i podzakonska rješenja tretiraju akreditaciju integrirane visokoškolske ustanove. Osoblje i organizacija su u skladu sa promoviranim općim vrijednostima univerzitetskih zaposlenika – kompetentnost, posvećenost i odgovornost; nastoji se motivirati osoblje i podržati stalne inovacije i poboljšanja. Organizacija Fakulteta kroz organizacione jedinice i njihove sastavnice katedre obezbjeđuje dobru komunikaciju, racionalnu i optimalnu upotrebu resursa, provođenje strateških i operativnih planova na efektivan i efikasan način kako bi se dosegli ključni ciljevi.

Veterinarski fakultet Univerziteta u Sarajevu ima međunarodnu i evropski prepoznatljivu reputaciju i regionalni je lider u veterinarskoj medicinskoj edukaciji, promoviranju zdravlja, proizvodnje i dobrobiti životinja, biomedicinskim istraživanjima i javnom zdravstvu. Kao visokoškolska ustanova koja nastavne aktivnosti bazira na stalnom razvoju svojih naučnih kapaciteta i opredjeljenju ka internacionalizaciji, Fakultet je aktivan sudionik u unapređenju zdravlja i dobrobiti ljudi i životinja, kao i razvoja bosanskohercegovačke ekonomije. ♦

Klinički centar Univerziteta u Sarajevu

Osnovan 1894. godine (Zemaljska bolnica)

Klinički centar Univerziteta u Sarajevu zapošljava 3.328 uposlenika, od čega 47 profesora, 49 docenata, 37 doktora nauka i 182 magistra nauka. Vodeća je nastavna, edukativna i zdravstvena ustanova u Bosni i Hercegovini. Rješenjem Senata Univerziteta u Sarajevu KCUS postaje priznata nastavna baza za fakultete Medicinske grupacije na teritoriji Kantona Sarajevo. Discipline u okviru Kliničkog centra su: hirurška, internistička, neuropsihijatrijska, ginekologija i porodiljstvo, zdravlje djeteta, dijagnostička, za nauku i nastavu i stručna nemedicinska disciplina. Svaka disciplina ima svoje organizacione jedinice – klinike sa odjeljenjima.

Klinički centar ima svoje početke u prvoj hospitalnoj zdravstvenoj ustanovi koju je 1866. u Sarajevu osnovao Topal Osman-paša sredstvima Gazi Husrev-begovog vakufa. Sadašnje mjesto većine objekata Univerzitetskog kliničkog centra Sarajevo utemeljeno je 1894. godine u dijelu grada koji se zove Koševo. Ova godina, kada je osnovana tadašnja Zemaljska bolnica, uzima se kao datum osnivanja Kliničkog centra.

Od tog perioda Klinički centar se poput sličnih ustanova u svijetu razvijao u svim segmentima svoga rada. Primjenjivane su najsavremenije metode rada, obrazovanja te naučnoistraživačkoga rada na razini multidisciplinarnih kliničkih ustanova. Uprava Austro-Ugarske Monarhije uvodi mnoge izuzetno značajne promjene koje vode privrednom, tehničkom i kulturnom razvoju Bosne i Hercegovine. Na polju zdravstvene zaštite i medicinske struke i nauke dolazi do naglog razvoja, tako da postojeća Vakufska bolnica usljed velikog priliva stanovništva u grad nije bila dovoljna, te je 1894. godine u dijelu grada koji se zove Koševo utemeljena Zemaljska bolnica.

Tada počinje i nova era u zdravstvenoj službi. Zapošljava se kvalificirani medicinski kadar, prvo iz Austrije, Mađarske, Češke, Italije i nekih drugih zemalja, a potom i lokalno stanovništvo, koje diplome stječe na univerzitetima u Beču, Budimpešti i Pragu. Tokom cjelokupnog austrougarskog perioda Zemaljska bolnica će biti krucijalan faktor ne samo u segmentu zdravstva nego i ukupnom društveno-ekonomskom pa i političkom razvoju Bosne i Hercegovine u okviru Austro-Ugarske Monarhije. Nakon završetka Prvog svjetskog rata, 1918. godine, u Bosni i Hercegovini vlada veliko siromaštvo. Liječnici, koji su većinom bili stranci, ali i mnogi domaći stručnjaci napuštaju zemlju, a epidemije zaraznih bolesti haraju njome i ostavljaju teške posljedice. Obnova prostora i popuna kadrova odvija se u periodu između dva svjetska rata. U doba otvaranja Zemaljska bolnica u Sarajevu

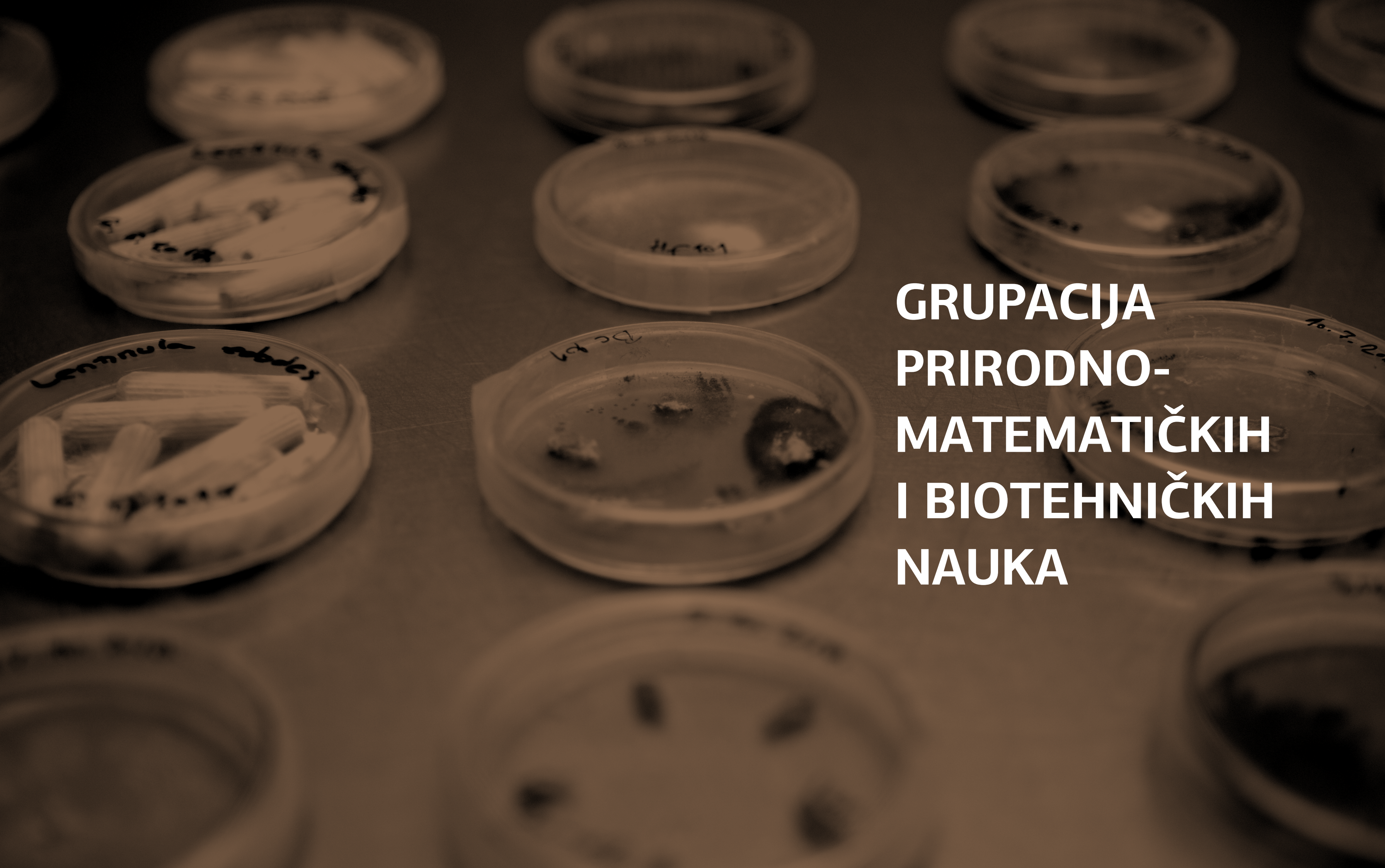
bila je najmoderniji objekat ovoga tipa na Balkanu. Bila je koncipirana i projektirana kao Univerzitetska bolnica u Beču i uređena prema najmodernijim evropskim standardima toga vremena. Već tada su rađeni složeni hirurški i terapijski zahvati, tako da se nije zaostajalo za klinikama razvijenih evropskih zemalja. Sve ovo dovodi do napretka u medicini i potrebi za domaćim školovanim kadrom, a sva ova znanja i iskustva su osnovni temelj za osnivanje Medicinskog fakulteta u Sarajevu. Osnivanjem Medicinskog fakulteta Bolnica postaje nastavna baza, odnosno pojedine klinike i instituti preuzimaju nastavno-edukacionu ulogu.

U toku agresije na Bosnu i Hercegovinu i opsade Sarajeva u periodu od 1992. do 1996. godine Klinički centar je svakodnevno granatiran, bez obzira na obilježja i saznanja da je riječ o zdravstvenoj ustanovi. Ogromne štete su pretrpjele klinike na Koševu, na koje je palo preko 350 granata i drugih eksplozivnih naprava.

Danas Klinički centar Univerziteta u Sarajevu zapošljava 3.328 uposlenika, od čega 47 profesora, 49 docenata, 37 doktora nauka i 182 magistra nauka. Vodeća je nastavna, edukativna i zdravstvena ustanova u Bosni i Hercegovini. Rješenjem Senata Univerziteta u Sarajevu KCUS postaje priznata nastavna baza za fakultete Medicinske grupacije na teritoriji Kantona Sarajevo. Discipline u okviru Kliničkog centra su: hirurška, internistička, neuropsihijatrijska, ginekologija i porodiljstvo, zdravlje djeteta, dijagnostička, za nauku i nastavu i stručna nemedicinska disciplina. Svaka disciplina ima svoje organizacione jedinice – klinike sa odjeljenjima.

U okviru svoje djelatnosti Klinički centar Univerziteta u Sarajevu učesnik je brojnih međunarodnih projekata sponzoriranih od Evropske komisije za nauku. Svakodnevno se vrše mnoga klinička ispitivanja djelovanja i efikasnosti novih lijekova u liječenju teških oboljenja sponzoriranih od farmaceutskih kompanija. ♦

The background of the image shows a grid of petri dishes containing various microbial cultures. Some dishes have handwritten labels, such as 'Lentulus subdus' on the left and 'Bc 101' in the center. The cultures appear as dark, fuzzy patches on a light-colored agar surface. The overall lighting is dim and warm, creating a scientific and focused atmosphere.

**GRUPACIJA
PRIRODNO-
MATEMATIČKIH
I BIOTEHNIČKIH
NAUKA**

Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju

Poljoprivredno-prehrambeni fakultet

Prirodno-matematički fakultet

Šumarski fakultet

Iako postoje zapisi i o ranijim iskustvima u eksploataciji prirodnih resursa u Bosni i Hercegovini, kada je riječ o nauci u savremenom značenju pojma, današnji fakulteti Grupacije prirodno-matematičkih i biotehničkih nauka izrasli su na tradiciji Prirodnjačkog odjeljenja Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, prve naučne ustanove u Bosni i Hercegovini (osnovane 1888).

Ministarstvo prosvjete Kraljevine Jugoslavije, 21. marta 1940. godine, donijelo je Uredbu sa zakonskom snagom o osnivanju Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Sarajevu kao zasebnog fakulteta sa dva odsjeka – Poljoprivrednim i Šumarskim. Zatim je, 1958. godine, ovaj fakultet razdijeljen na Poljoprivredni i Šumarski fakultet. Visoka poljoprivredna škola za planinsko gazdovanje u Sarajevu se 1947. godine

formira kao samostalna visokoškolska ustanova u rangu fakulteta. Na osnovu toga, može se smatrati da svoj formalno-institucijski kontinuitet i Poljoprivredni i Šumarski fakultet baštine iz tog razdoblja.

Biološki institut Univerziteta osnovan je 1946, a 1992. integriran je u ranije osnovani Prirodno-matematički fakultet (1960). Centar za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju utemeljen je 1988, a od 1993. djeluje kao Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju (INGEB).

Među matičarima pojedinih fakulteta bilo je više profesora koji su došli sa univerziteta u Beogradu i/ili Zagrebu, po ondašnjem službenom rasporedu ili po vlastitom opredjeljenju.

Početnu fazu razvoja nastavno-naučne i naučnoistraživačke djelatnosti u oblasti prirodno-matematičkih i biotehničkih nauka karakterizira ubrzano osposobljavanje neophodnih kadrova za poratnu obnovu agrarne i šumarske infrastrukture, eksploataciju i obnovu prirodnih resursa. Prirodne i matematičke nauke izučavaju se u okviru univerzitetskih programa koji čine osnovu za nadgradnju znanja i istraživanja u oblasti biotehnikе i biotehnologije. Razvijaju se u Prirodnjačkom i Arheološkom odjeljenju Zemaljskog muzeja i Biološkom institutu Univerziteta, a zatim i samostalno na Prirodno-matematičkom odsjeku Filozofskog fakulteta (1950.) te Institutu za hemiju i Institutu za fiziku Prirodno-matematičkog fakulteta. I prvi fakulteti Grupacije medicinskih nauka (Medicinski i Veterinarski fakultet) imali su katedre/institute iz oblasti prirodno-matematičkih nauka.

Prva faza razvoja organizacionih jedinica Grupacije nužno je bila posvećena podizanju vlastitih kadrova, uključujući i one iz ondašnje prakse (privrede i društvenih djelatnosti), odnosno vanuniverzitetskog okruženja, rješavanju smještajnih problema i formiranju laboratorijskih i terenskih kapaciteta za nastavno-naučne i naučnoistraživačke potrebe. Prve generacije magistara i doktora nauka u ovoj sredini obrazovale su se na univerzitetima u Zagrebu i Beogradu, rjeđe u Ljubljani. Zatim slijedi stvaranje i osnaživanje vlastitih kapaciteta za postdiplomske i doktorske studije na Univerzitetu u Sarajevu. Tekuće promjene zakonskih okvira djelovanja visokog obrazovanja nametale su strukturna i numerička prilagođavanja nastavnih planova i programa, što je redovno bila prilika za njihovo osavremenjivanje (koje je bilo teško pokrenuti pravovremeno iz insajderskih krugova akademske zajednice). Smjerovi na biotehničkim naukama su uglavnom bili koncipirani u oblastima proizvodnje i eksploatacije bioloških resursa. Predbolonjski odsjeci Prirodno-matematičkog fakulteta imali su nastavnički i opći smjer, a neki od njih bili su alternativno diferencirani na dvogodišnji i četverogodišnji studij. Bolonjski sistem visokoškolskog obrazovanja otvorio je mogućnost uvođenja novih smjerova i usmjerenja, što je naročito vidljivo na Prirodno-matematičkom fakultetu, gdje se nastavno-naučni proces paralelno odvija na 56 studijskih programa.

Na svim fakultetima Grupacije danas se realiziraju nastavni programi na prvom, drugom i trećem ciklusu studija, a uvođenje drugog i trećeg ciklusa imalo je različitu hronološku dinamiku.

Najsnažniji integrativni poticaj razvoju naučnoistraživačke (a time i nastavno-naučne) djelatnosti organizacionih jedinica Grupacije prirodno-matematičkih i biotehničkih nauka ostvarila je politika pokretanja kompleksnih makroprojekata u funkciji ostvarivanja formuliranih društvenih ciljeva u razvoju nauke i tehnologije u Bosni i Hercegovini (1985). U procesu programiranja „tematskih oblasti“ i „istraživačkih zadataka“ objedinjeni su praktično svi istraživački potencijali Univerziteta i ondašnjih velikih privrednih sistema. To je omogućilo i funkcionalnu integraciju organizacionih jedinica unutar pojedinih fakulteta, koja je u prethodnom periodu (na nekim fakultetima) bila gotovo potpuno zanemarena ili čak isključena.

Istraživački potencijali svake od članica bili su uključeni u realizaciju najmanje jedne tematske oblasti, odnosno istraživačkog zadatka u jednom od sljedećih DC-ova:

DC IV. Mineralni, biološki i vodni resursi kao materijalna osnova za razvoj društva – otkrivanje novih i racionalno gazdovanje postojećim

DC VI. Osposobljavanje za samostalan razvoj biotehnologija na bazi genetičkog inženjerstva u procesima proizvodnje hrane, uzgoja šuma, proizvodnje farmaceutskih i drugih bioloških supstanci

DC VII. Korištenje multifunkcionalnih vrijednosti šumskih ekosistema i čuvanje njihove stabilnosti – povećanje proizvodnje drveta i drugih proizvoda šume – proizvodnja vlastitih sredstava rada i razvoj domaćih tehnologija

DC X. Stvaranje i proizvodnja vlastitog biološkog repromaterijala, osvajanje novih tehnologija i proizvoda i obezbjeđivanje društveno-ekonomskih i drugih pretpostavki za razvoj savremene poljoprivrede i prehrambene industrije

DC XV. Razvijanje sistema globalnog praćenja parametara kvaliteta čovjekove životne sredine koji omogućuje programiranje i projektiranje konkretnih akcija na očuvanju ekološke ravnoteže

U okviru tih makroprojekata je započeo, a nakon agresije na Bosnu i Hercegovinu nastavljen, proces ulaska naših univerzitetskih kapaciteta u najsavremenije programe molekularnogenetičkih i uopće molekularnobioloških istraživanja u svim organizacionim jedinicama Grupacije, što je posljedično utjecalo i na odgovarajuće inovacije u nastavno-naučnom procesu. Stvaraju se uvjeti za karakterizaciju i programiranu konzervaciju genofonda prirodnih biljnih i životinjskih populacija. Paralelno se uvode i usavršavaju kadrovski i infrastrukturni kapaciteti za atomsku, molekularnu i optičku fiziku, hemijsko inženjerstvo, senzore i biosenzore.

GRUPACIJA PRIRODNO-MATEMATIČKIH I BIOTEHNIČKIH NAUKA

Biološki institut

(1946-1992)

Hronološki pregled direktora Biološkog instituta od postanka do gašenja:

prof. dr. *Vojin Gligić*, biljni fiziolog (1946–1947)

prof. dr. *Vladimir Martino*, zoolog-entomolog (1947–1949)

prof. dr. *Pavle Fukarek*, botaničar (1949–1953)

prof. dr. *Živko Slavnić*, botaničar (1953–1959)

prof. dr. *Tonko Šoljan*, ihtiolog (1959–1970)

prof. dr. *Tihomir Vuković*, ihtiolog (1970–1974)

prof. dr. *Muso Dizdarević*, ekolog (1974–1978. i 1978–1982)

prof. dr. *Milutin Cvijović*, ekolog, naučni savjetnik (1982–1986. i 1986–1991)

prof. dr. *Dragana Muratspahić*, ekolog, viši stručni saradnik (1991–1992)

mr. *Rifat Škrijelj*, ekolog (1992)

Biološki institut Univerziteta u Sarajevu (1946–1992) dugo je bio snažna naučnoistraživačka baza svih organizacionih jedinica današnje Grupacije, uključujući i odgovarajuće radne jedinice Medicinskog i Veterinarskog fakulteta u oblasti opće i specijalne biologije i genetike.

Osnovan je 11. januara 1946. godine odlukom Zemaljskog muzeja i uredbom Predsjedništva Narodne vlade NR Bosne i Hercegovine (uredba o osnivanju broj: 5962 od 12. januara 1946. godine). Uredba je objavljena 16. januara 1946. godine u „Službenom listu BiH“ (broj: 3, str. 57). Na čelo tada novoosnovanog Odjeljenja Zemaljskog muzeja, koje je djelovalo pod imenom Biološki institut u Sarajevu, narednih godinu dana postavljen je botaničar-biljni fiziolog dr. Vojin Gligić. Kao primarni razlog formiranja Instituta navedena je potreba za planskom organizacijom „biološke službe“ i to za: potrebe nastave biologije, potrebe poljoprivrede, šumarstva i narodnog zdravlja, te potrebe naučnog istraživanja žive prirode.

Dvije godine nakon osnivanja, 1. januara 1948. godine, Biološki institut postaje samostalna ustanova pod rukovodstvom i nadzorom *Komiteta za fakultete, visoke škole i naučne ustanove* te pod njegov patronat prelazi personal Prirodnjačkog odjeljenja te odgovarajuće muzejske biološke zbirke. Iste godine izlazi i prvi broj časopisa „Godišnjak Biološkog instituta“ koji će izlaziti naredne četiri decenije i koji će se zajedno sa svojim izdavačem ugasiti 1992. godine. Svi brojevi časopisa su danas u digitaliziranoj formi dostupni na web-stranici Prirodno-matematičkog fakulteta. Od 12. decembra 1951. godine Biološki institut stavlja se u nadležnost novoosnovanog Univerziteta u Sarajevu.

Pravilima Biološkog instituta od 23. novembra 1959. godine navodi se da kao ravnopravni redovni institutski saradnici, pored biologa zaposlenih isključivo u Institutu, postaju i biolozi Zemaljskog muzeja, te svi nastavnici i asistenti biologije zaposleni na postojećim fakultetima. Ovim pravilima su, također, zvanično formirana tri odjeljenja Instituta u okviru kojih je realiziran naučnoistraživački rad: Odjeljenje za morfologiju, Odjeljenje za ekologiju i Odjeljenje za fiziologiju.

Biološki institut 23. marta 1964. godine formira i četvrto, Odjeljenje za ihtiologiju te preuzima pod svoje okrilje stručnjake tek rasformiranog Instituta za ribarstvo Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine (formiran 1952. godine), što uključuje i preuzimanje svih njegovih prava i ovlasti. U tom momentu u Institutu već djeluje oko 50 naučnoistraživačkih i stručnih radnika.

Značajnije i konačne organizacijske promjene donosi Statut iz 1970. godine kojim se predviđa da u okviru Instituta djeluju dva sektora: Botanički i Zoološki. U okviru Botaničkog sektora formirana su tri odjeljenja: Odjeljenje za sistematiku i morfologiju biljaka, Odjeljenje za ekologiju i fitogeografiju biljaka i Odjeljenje za fiziologiju biljaka.

U okviru sektora za zoologiju formirana su četiri odjeljenja i to: Odjeljenje za ekologiju i sistematiku životinja, Odjeljenje za ihtiologiju i ribarstvo, Odjeljenje za fiziologiju životinja i Odjeljenje za genetiku i citotaksonomiju.

Naučnoistraživački razvoj Biološkog instituta od postanka pa sve do njegovog integriranja u Prirodno-matematički fakultet može se podijeliti u tri razvojne faze. Prvu, koja obuhvata period formiranja Instituta pa sve do 1960. godine, karakteriziraju florističko-faunistička istraživanja koja su do tada bila tradicionalno razvijana u okviru Zemaljskog muzeja u Sarajevu. Krajem ove faze u okviru Biološkog instituta počinju se javljati radovi iz oblasti fitocenologije primjenom metoda ciriško-monpelješke škole.

Drugu fazu naučnoistraživačkog razvoja (1960–1970) karakterizira nastavak florističkih i faunističkih istraživanja, intenzivni razvoj nauke o vegetaciji srednjih i jugoistočnih Dinarida, kao i citogenetička istraživanja najčešće endemnih i reliktnih biljnih i životinjskih vrsta. Tokom ovog perioda započinju interdisciplinarna i multidisciplinarna istraživanja ekoloških sistema koja su okupila ne samo različite profile biologa već i mineraloge, pedologe, klimatologe, hemičare i druge stručnjake. Od bioloških disciplina u okviru ekoloških projekata naročito intenzivno se razvijaju: ekologija populacija i vrsta različitih životinjskih grupa, a naročito: *Trichoptera*, *Simulida*, *Plecoptera*, *Psichodida*, *Ephemeroptera*, *Lepidoptera*, *Collembola*, *Protura*, *Symphylla*, *Paupoda*, *Orthoptera*, te riba i ptica, a zatim idioekologija biljaka, ekološka fiziologija biljaka i životinja, te fitocenologija i biocenologija u kojima su integrirane sve spomenute biološke komponente i njihovi elementi.

Treću fazu razvoja Biološkog instituta Univerziteta u Sarajevu, sve do njegove ugradnje u strukturu Prirodno-matematičkog fakulteta, karakteriše intenzivni razvoj ekologije i biosistematike, uključujući ekološku fiziologiju biljaka i životinja, idioekologiju, citogenetiku i virusologiju, koja u ovoj fazi realizira značajna istraživanja kao i rezultate.

Biološki institut je sve do 1959. godine bio prostorno smješten u Zemaljskom muzeju kada biva useljen u prostorije Odsjeka za biologiju. Iako su bili zasebne institucije, ova dva subjekta su i prostorno i naučno djelovala kao jedinstvena cjelina. Najveći broj naučnika i saradnika Odsjeka za biologiju je svoj naučnoistraživački opus realizirao u aktivnostima Instituta, a institutski uposlenici ujedno su bili i nastavnici ovog odsjeka. Godine 1974. Biološki institut i Odsjek za biologiju useljavaju se u novoizgrađenu zgradu, gdje su djelovali sve do agresije na Bosnu i Hercegovinu 1992., kada je Institut integriran u Prirodno-matematički fakultet. Naime, početkom agresije na Bosnu i Hercegovinu Biološki institut ostaje bez rukovodstva, a institutske prostorije kao i prostorije Odsjeka bivaju granatirane i devastirane. Tada dužnost direktora Instituta preuzima mr. Rifat Škrijelj koji je na toj poziciji ostao do decembra 1992. godine, kada sva prava i obaveze Instituta preuzima te njegove stručnjake prima u svoje okrilje Odsjek za biologiju. ♦

GRUPACIJA PRIRODNO-MATEMATIČKIH
I BIOTEHNIČKIH NAUKA

Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju

Osnovan 1988. godine

Osnovna djelatnost Instituta za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju obuhvata organizaciju, realizaciju i koordiniranje svih oblika naučnog i stručnog rada u oblasti genetičkog inženjerstva i biotehnologije. Institut je vodeća naučnoistraživačka ustanova u Bosni i Hercegovini u oblasti genetičkog inženjerstva, biotehnologije i biosigurnosti, humane genetike, forenzičke genetike, molekularne genetike, citogenetike, genotoksikologije i bioinformatike i biostatistike.

S obzirom na procjene najkompetentnijih svjetskih eksperata da (uz razvoj „vještačke inteligencije“ i nauke o novim materijalima) biotehnologija na bazi genetičkog inženjerstva predstavlja jedan od najpropulzivnijih pravaca tekućeg naučnotehnološkog progressa, u tadašnjoj SR BiH su relativno davno započete aktivnosti na stvaranju uvjeta za ulazak odgovarajućih institucija u (za naše prilike) sasvim novo područje naučnoistraživačkog rada.

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine je još tokom 1982. godine inicirala realizaciju istraživačkog projekta „Pitanja usvajanja i uvođenja biotehnologije na bazi genetičkog inženjerstva“. Studiju uvjeta za pokretanje odgovarajućih istraživačkih aktivnosti u Bosni i Hercegovini („Feasibility Study“) pripremio je istraživački tim Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Osnovni cilj projekta je bila elaboracija inicijative za stvaranje tehničkih, naučnih, obrazovnih, istraživačkih i infrastrukturnih uvjeta za ulazak bosanskohercegovačkih potencijala u oblast genetičkog inženjerstva, biotehnologije i molekularne genetike uopće.

Na osnovu prezentirane argumentacije i odgovarajućih prijedloga, ANUBiH organizira *Kolokvij o pitanjima biotehnologije na bazi genetičkog inženjerstva*, u čijem radu su učestvovali naši kompetentni naučnici i privrednici, a zatim (novembar 1983) i naučni skup jugoslavenskih eksperata iz ove oblasti (u saradnji s Privrednom komorom BiH). Neposredno nakon toga zainteresirani republički subjekti (posebno ANUBiH, Privredna komora BiH i Izvršno vijeće SR BiH) pokreću široku akciju na stvaranju uvjeta za osposobljavanje bosanskohercegovačkih NIO za naučni rad u oblasti genetičkog inženjerstva i biotehnologije na toj bazi.

Konkurs za izradu izvedbenih projekata istraživanja (u okviru 15 DC, među kojima i DC VI: „Genetičko inženjerstvo i biotehnologija“) zatvoren je 19. 3. 1985. Glavni koordinirajući DC VI u periodu 1985/86. bio je akademik Ljubomir Berberović, a od 1986. do 1996. godine prof. dr. Rifat Hadžiselimović; 1996. prestaju sve aktivnosti na realizaciji društvenih ciljeva i gasi se Fond za nauku R BiH. Naučna politika u ovoj oblasti posebno je definirana u odgovarajućim dokumentima *Strategije tehnološkog razvoja SR BiH* i u *Samoupravnom sporazumu o udruživanju rada i sredstava za realizaciju projekta pokretanja i razvoja naučnoistraživačkog rada u oblasti genetičkog inženjerstva i biotehnologije u SR BiH (Konzorcij za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju u SR BiH, mart 1987.; predsjednik UO Milorad Krunic, generalni direktor SOUR „SBS“).*

Imajući u vidu relevantne činjenice, Izvršno vijeće i drugi kompetentni organi SR BiH su ovu oblast uključili u prioritete strategije tehnološkog razvoja Republike. Osnovni i prateći dokumenti tog opredjeljenja decidirano su podvukli neophodnost ovakvih istraživanja u našoj sredini, a budući Centar za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju promovirali u nosioca razvoja ove naučne oblasti (s naglašenom naučnoistraživačkom, razvojnom, edukativnom i koordinirajućom funkcijom). Suosnivači Konzorcija bili su: SOUR „SBS“ Sarajevo, SOUR „UPI“ Sarajevo, SOUR „Energoinvest“ Sarajevo, SOUR „ŠIPAD“ Sarajevo, SOUR „AIPK“ Banja Luka, SOUR „Agrokomerc“ Velika

Kladuša, SOUR APRO „Hercegovina“ Mostar, SIZ za vodoprivredu BiH, SIZ nauke BiH, Privredna komora BiH, Akademija nauka i umjetnosti BiH, Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Sarajevu, Biološki institut Univerziteta u Sarajevu i Hemijski institut Prirodno-matematičkog fakulteta u Sarajevu.

Na osnovu uvida u kadrovsku i tehničku infrastrukturu odgovarajućih bosanskohercegovačkih naučnih institucija, odnosno procjene da se u ovoj oblasti nalazimo na predstarnoj poziciji, formuliran je i koncipiran poseban makroprojekat – društveni cilj (DC) VI dugoročnog razvoja nauke u Bosni i Hercegovini pod nazivom „Osposobljavanje za samostalan razvoj biotehnologija na bazi genetičkog inženjerstva u procesima proizvodnje hrane, uzgoja šuma, proizvodnje farmaceutskih i drugih bioloških supstanci“. Osnovni ciljevi i zadaci ovog makroprojekta su bili kadrovsko i tehničko osposobljavanje bosanskohercegovačkih naučnih potencijala za genetičko-inženjerska istraživanja tehnikom rekombiniranja nasljedne supstance, ulazak postojećih NIO u komplementarna područja naučnoistraživačkog rada i formiranje Centra za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju u Sarajevu.

Izvedbeni projekat DC VI finaliziran je koncem 1986. godine, a maja 1987. su u aneks izvedbenog projekta DC VI i usaglašeni aneks izvedbenog projekta DC VI ugrađene izmjene i dopune. Centar za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju osnovan je 29. februara 1988. Odlukom Skupštine Univerziteta u Sarajevu, a na osnovu prijedloga i ovlaštenja Konzorcija za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju. Radna organizacija Centar za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju Sarajevo, u osnivanju, djelovala je kao samostalna naučnoistraživačka institucija u široko razgranatoj mreži saradnje s članicama svog osnivača, Konzorcijem za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju u SR BiH i odgovarajućim jugoslavenskim i međunarodnim NIO. Do osnivanja Centra pripremama realizacije izvedbenog projekta DC VI koordinirao je Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Sarajevu.

Utemeljiteljem Centra/Instituta za genetičko inženjerstvo smatra se Rifat Hadžiselimović, koji je, za sveukupni doprinos razvoju i afirmaciji Instituta, postao prvi dobitnik najvišeg institutskog priznanja *Ingebov heliks* 1988. (2018. godine).

Polazne projekcije osnovne djelatnosti Centra su obuhvatale organizaciju, realizaciju i koordiniranje svih oblika naučnog i stručnog rada u oblasti genetičkog inženjerstva i biotehnologije. U stalnom radnom odnosu 1991. Centar je imao 17 mladih istraživača, dva laboranta i dva pravno-ekonomska stručnjaka te dva doktora nauka u dopunskom stalnom radnom odnosu. Prema usvojenoj dinamici kadrovskog popunjavanja, na kraju 1993. godine ta struktura je trebala biti: 18 istraživača, tri laboranta i dva pravno-ekonomska stručnjaka.

Na osnovu investicionog programa za nabavku laboratorijske i druge opreme Centra i usvojenih operativnih programa za I i II godinu realizacije DC VI nabavljena je kapitalna uvozna i osnovna domaća oprema. Instaliranje te opreme je sukcesivno obavljano od 1988. do 1991.

Agresija na Republiku Bosnu i Hercegovinu izazvala je teško sagledive posljedice i u razvoju genetičkog inženjerstva (i na njemu bazirane biotehnologije) u našoj sredini. Neke novoformirane istraživačke laboratorije su razorene, opljačkane, oštećene ili su se, u postojećim okolnostima, teško mogle osposobiti za prihvatljivi minimum funkcioniranja, dok je terenski rad potpuno onemogućen. Ako se tome doda i činjenica da su neki odgovorni istraživači (1992) napustili Sarajevo, postalo je jasno da je neophodno izvršiti obimno reprogramiranje usvojenog izvedbenog projekta DC VI i onih njegovih segmenata koji su u aktualnim uvjetima mogli obezbijediti kontinuitet genetičko-inženjerskih istraživanja, kao jednog od prioritetnih pravaca naučno-tehnološkog razvoja Bosne i Hercegovine.

Nakon rata Institut (1999) potpisuje memorandum o razumijevanju s Međunarodnom komisijom za nestale osobe (ICMP). U ime međunarodnih humanitarnih i ostalih institucija posebnu materijalnu i drugu podršku i pomoć u obnovi radnog prostora i funkcionalnoj revitalizaciji Instituta pružili su Jacques Klein (voditelj misije UN-a u Bosni i Hercegovini) i ambasadori ICMP: Robert Dole (senator SAD-a), Njeno visočanstvo kraljica Noor (Jordan), James V. Kimsey (predsjedavajući komisionar ICMP-a) i Edwin Huffine (direktor forenzičkog DNK programa ICMP).

Imajući u vidu sve izložene podatke i činjenicu da se u idejnim rješenjima namjene univerzitetskog kampusa u okviru bivše kasarne „Maršal Tito“ od početka računalo i na smještaj naučnoistraživačkih instituta, još 1995, odgovarajućim dopisom Rektoratu, aktualizirana je takva projekcija. Usaglašena je opcija buduće lokacije Instituta u univerzitetskom kampusu. Nakon toga Institut je dobio podršku i Rektorata Univerziteta u Sarajevu za rješenje smještajnog problema u okviru Kampusa Univerziteta u Sarajevu.

Osnovne podorganizaciono-funkcionalne jedinice INGEB-a su laboratorije, centri i sekretarijat. Laboratorije su: Laboratorija za citogenetiku i genotoksikologiju, Laboratorija za forenzičku genetiku, Laboratorija za humanu genetiku, Laboratorija za molekularnu genetiku prirodnih resursa, Laboratorija za GMO i biosigurnost hrane i Laboratorija za bioinformatiku i biostatistiku.

Statusne promjene su bile prilagođavane promjenama u sistemu organizacije sistema naučnoistraživačkog rada u Bosni i Hercegovini i Kantonu Sarajevo.

Centar za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju utemeljen je u okviru realizacije DC VI, kao nositelj razvoja ove oblasti u Bosni i Hercegovini.

Neposredno pred agresiju na Bosnu i Hercegovinu Vlada je, po propisanoj proceduri, formulirala prijedlog Skupštini BiH za preuzimanje prava osnivača, što je verificirala i Vlada narednog (ratnog) mandata. Odgovarajućim zakonskim aktom („Službeni list RBiH“, 4/93) Skupština R BiH je preuzela pravo osnivača ove institucije i odredila joj status javne naučne ustanove Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju Sarajevo. U skladu s tim, Vlada je imenovala upravni, rukovodni i nadzorni organ Instituta. Kasnije je novim Zakonom o visokom obrazovanju pravo osnivača Instituta (kao „javne ustanove koja će djelovati u okviru Univerziteta u Sarajevu“) preuzeo Kanton Sarajevo, 1999. god. („Službene novine Kantona Sarajevo“, 17/99).

U 1999. INGEB postaje pridružena članica Univerziteta u Sarajevu. Zakonom o visokom obrazovanju (prečišćeni tekst, „Službene novine Kantona Sarajevo“, 42/13) i Statutom Univerziteta u Sarajevu (koji je donio Senat Univerziteta 22. 5. 2013. godine) Institut dobiva status punopravne organizacione jedinice Univerziteta u Sarajevu i od tada njegovi predstavnici učestvuju u radu odgovarajućih organa Univerziteta.

Vizija je da ostane vodeća naučnoistraživačka ustanova u Bosni i Hercegovini u oblasti genetičkog inženjerstva, biotehnologije i biosigurnosti, humane genetike, forenzičke genetike, molekularne genetike, citogenetike, genotoksikologije i bioinformatike i biostatistike i postane regionalni centar izvrsnosti u naučnim istraživanjima i obrazovanju (posebno na drugom i trećem ciklusu studija).

Misija je stjecanje novih znanja kojima se pridonosi razvoju Bosne i Hercegovine u društvo utemeljeno na znanju. Primarna zadaća Instituta je obavljanje vrhunskih naučnih istraživanja s naglaskom na interdisciplinarnu i internacionalne projekte za testiranje zdravlja ljudi, konzervacije autohtonog

genofonda prirodnih resursa, povećanje bezbjednosti i veću kontrolu hrane.

Pored toga, Institut će učestvovati u visokom obrazovanju, prijenosu znanja u proizvodne procese s ciljem razvoja novih visokotehnoloških proizvoda te jačanju društvene svijesti o važnosti i nužnosti znanja u modernom društvu. Institut će ove zadaće obavljati u saradnji s ostalim članicama Univerziteta u Sarajevu, znanstvenim institutima i ostalim srodnim visokoškolskim ustanovama u Bosni i Hercegovini i inozemstvu. Publicističkoj aktivnosti Instituta, kao osnovnom obliku međunarodnog pozicioniranja Instituta u okvirima uže i šire naučne javnosti i u narednom periodu će se pridavati poseban značaj.

Strateški ciljevi i perspektive razvoja Instituta kao članice Univerziteta u Sarajevu i članice Grupacije prirodno-matematičkih i biotehničkih nauka očekivano vode daljnjem jačanju kadrovskih i tehničkih kapaciteta koji bi u skladu sa zahtjevima tržišta rada i anticipiranog ekonomskog razvoja išli u pravcu trasiranog razvoja na poljima kao što su:

- istraživanje genetičkog diverziteta bioloških resursa kao komparativne prednosti bh. privrede (poljoprivreda, veterinarstvo, šumarstvo, farmakologija, ekološka konzervacija i turizam),
- identifikacija i razvoj novih bioaktivnih supstanci u proizvodnji lijekova, fitoterapijskih i kozmetičkih preparata,
- analiza utjecaja ksenobiotika i drugih okolinskih faktora na strukturne i regulatorne molekularno-biološke procese,
- razvoj novih marker biotehnologija za primjenu u invazivnoj i neinvazivnoj dijagnostici, liječenju i praćenju kompleksnih poremećaja i oboljenja; razvoj metoda za genetičku analizu sastava mješovitog biološkog materijala za primjenu u dijagnostičkoj i forenzičkoj biljnoj, animalnoj i humanoj genetici, te paleoforenzici; masovna genetička analiza mikrobioma u svrhu razvoja novih industrijskih (tehnoloških) postupaka,
- razvoj i unapređenje bioinformatičkih metoda u analizi i interpretaciji genetičkih podataka dobivenih različitim po-

stupcima genske analize od pojedinačnih lokusa do masovnog paralelnog sekvenciranja,

- razvoj multidisciplinarnog pristupa u kreiranju novih biotehnoških pravaca u skladu sa globalnim trendovima na polju molekularne biologije, genetike i biotehnologije sa bazičnim prirodnim, biotehničkim, biomedicinskim i tehničkim, te socijalnim i ekonomskim naukama,
- unapređenje tehničke i tehnološke opremljenosti Instituta nabavkom analitičke opreme nove generacije (*Next generation sequencing, microarray, high throughput PCR*) te kompletno osposobljavanje Centra za genomiku u prostorijama Instituta,
- povećanje broja naučnih i stručnih saradnika s ciljem proširenja obima naučnoistraživačke djelatnosti,
- povećanje broja raspoloživih metoda analize DNK, RNK i proteina iz različitih bioloških uzoraka,
- povećanje broja domaćih i internacionalnih naučnoistraživačkih aplikacija i povećanje broja ekspertiza u oblasti poljoprivrede, medicine, farmacije, veterine, forenzike itd.,
- organiziranje kurseva i radionica s ciljem dodatne popularizacije bh. nauke te otvorenosti Instituta za dolazak učenika i studenata s ciljem popularizacije svojih djelatnosti u kontekstu šire društvene zajednice,
- povećanja lokalne i međunarodne vidljivosti Instituta (učestvovanjem i prezentiranjem na skupovima u zemlji i inozemstvu te ažuriranjem sadržaja web-stranice),
- povećanje učešća u radnim tijelima i komisijama pri Ministarstvu za obrazovanje, nauku i mlade KS, Rektoratu Univerziteta i sl.,
- uspostava baze podataka o bivšim uposlenicima Instituta i bližih kontakata sa naučnom dijasporom,
- povećanje i bolja iskoristivost postojećeg prostora Instituta za budući razvoj i po mogućnosti odvajanje naučnoistraživačkog od ekspertskeg rada te dobivanje neophodnih ovlaštenja za pojedine laboratorije i ISO-standarda u okviru administrativne, naučne i stručne djelatnosti Instituta. ♦

GRUPACIJA PRIRODNO-MATEMATIČKIH
I BIOTEHNIČKIH NAUKA

Poljoprivredno- prehrambeni fakultet

Osnovan 21. marta 1940. godine

Broj diplomiranih studenata, magistara i doktora nauka dostigao je imponantne razmjere. Obavljajući svoju izrazito značajnu društvenu zadaću, Fakultet je u svom dosadašnjem radu obrazovao 230 doktora nauka, 375 magistara nauka, 5.272 diplomirana inženjera poljoprivrede i prehrambenih tehnologija, dok su diplome prema reformiranom nastavnom procesu do sada stekla 562 bakalaureata i 307 magistara.

Poljoprivredno-prehrambeni fakultet u Sarajevu s ponosom nosi ime najstarije svjetovne visokoškolske institucije u Bosni i Hercegovini. Ministarstvo prosvjete Kraljevine Jugoslavije 21. marta 1940. godine donijelo je Uredbu sa zakonskom snagom o osnivanju Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Sarajevu kao zasebnog fakulteta sa dva odsjeka – Poljoprivrednim i Šumarskim.

Nastava na Fakultetu počela je krajem januara 1941. godine i trajala do izbijanja rata, aprila iste godine. Iako zvaničnog ukidanja rada Fakulteta od vlasti Nezavisne Države Hrvatske (NDH) nije bilo, Fakultet je opustošen i prestao je sa radom do kraja Drugog svjetskog rata i oslobođenja zemlje. Krajem 1946. obrazovana je posebna komisija stručnjaka, u kojoj su bili prof. dr. A. Ogrizek, prof. dr. D. Nikolić, V. Drecun, inž., dr. D. Vukavić, B. Vukičević, inž. arh., prof. dr. I. Šmalcelj, čiji je zadatak bio da nađe smještaj škole i eventualnih eksperimentalnih objekata. Izabrana je zgrada na Grbavici, u ulici Zagrebačka br. 18 i na toj lokaciji Fakultet je ostao smješten do izbijanja rata 1992. godine.

Vlada FNR Jugoslavije usvojila je prijedlog ministra poljoprivrede Savezne vlade dr. Vase Čubrilovića da se osnuje Savezna visoka poljoprivredna škola za planinsko gazdovanje u Sarajevu i 31. decembra 1946. donijela Uredbu o njenom osnivanju. Prema Uredbi o osnivanju i Pravilniku o organizaciji, trajanju i radu, određeno je da je Savezna visoka poljoprivredna škola za planinsko gazdovanje u Sarajevu samostalna visokoškolska ustanova u rangu fakulteta. Nastava u školi traje četiri godine, odnosno osam semestara. U školi se proučavaju sve grane poljoprivrednih nauka, a naročita je pažnja u nastavi posvećena disciplinama koje su bile od veće važnosti za razvoj i unapređenje poljoprivredne proizvodnje u brdskim i planinskim oblastima. Imenovana je komisija profesora matičara sa zadatkom da izabere prva tri nastavnika. Ova komisija izabrala je prve nastavnike Savezne visoke poljoprivredne škole za planinsko gazdovanje u Sarajevu i to za redovne profesore dr. Dragomira Ćosića, direktora Saveznog zavoda za poljoprivredna istraživanja i v. d. načelnika Odjeljenja za naučni rad i stručno obrazovanje u Beogradu, i dr. Nikolu Zdanovskog, docenta Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Zagrebu i direktora Stočarskog instituta u Zagrebu, a za vanrednog profesora dr. Fahrudina Hrasnicu, savjetnika za stočarstvo Ministarstva poljoprivrede Narodne Republike Bosne i Hercegovine u Sarajevu.

Profesorski kolegij na prvoj sjednici održanoj 10. maja 1947. Izabrao je dr. Dragomira Ćosića za dekana Škole, a za prodekana dr. Nikolu Zdanovskog. Od tada počinje postojati Savezna visoka škola za planinsko gazdovanje, danas Poljoprivredno-prehrambeni fakultet u Sarajevu. Njen zadatak bio je raditi na obrazovanju poljoprivrednih stručnjaka i unapređenju poljoprivrede u cijeloj zemlji. Svečano otvaranje Škole obavljeno je 2. novembra 1947, a redovna nastava počela je 5. novembra 1947. U toku sljedeće školske godine, na inicijativu Ministarstva šumarstva i Komiteta za fakultete i visoke škole pri Vladi Narodne Republike Bosne i Hercegovine, počele su pripreme za osnivanje šumarskog odsjeka u okviru škole. To

je ostvareno 17. decembra 1948. kad je Narodna skupština NR BiH, u saglasnosti sa saveznim organima, donijela Zakon o osnivanju Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Sarajevu. Poljoprivredno-šumarski fakultet nastavio je rad Visoke škole, sa svojim Poljoprivrednim i novoosnovanim Šumarskim odsjekom, do 31. decembra 1958. godine.

U procesu reorganizacije, krajem 1958. godine, Poljoprivredno-šumarski fakultet razdvojio se na dva samostalna fakulteta u istoj zgradi: Poljoprivredni fakultet i Šumarski fakultet. Oba fakulteta počela su odvojeno poslovati od 1. januara 1959. godine. Na osnovu preporuke Savezne narodne skupštine, na Poljoprivredno-šumarskom fakultetu u Sarajevu 1958. godine uvedena su na njegovom Poljoprivrednom odsjeku tri studijska smjera: Ratarski, Voćarsko-vinogradarski i Stočarski. Usmjeravanje na ova tri smjera počelo je u školskoj 1958/59. godini za studente koji su te godine bili upisani u I ili II godinu studija, a za ostale, tj. III i IV godinu, produžen je raniji opći smjer studija. Na prijedlog Nastavno-naučnog vijeća Fakulteta, od školske 1977/78. godine počeo je sa radom i Odsjek za preradu i kontrolu poljoprivrednih proizvoda. Naziv odsjeka promijenjen je školske 1988/89. godine u Odsjek za tehnologiju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. Odlukom Savjeta iz 1983. godine počelo je u Mostaru školske 1983/84. godine sa radom Odjeljenje voćarsko-vinogradarskog odsjeka Poljoprivrednog fakulteta u Sarajevu. Upis u ovo odjeljenje prestao je školske 1988/89. godine. Fakultet je katastrofalno stradao već početkom rata (1992–1995), potpuno je opljačkan i spaljen do temelja. Fakultet je u ratu ostao i bez polovine svojih kadrova i trebalo je početi sve od početka.

Organizaciona struktura Fakulteta od useljenja u Kampus (1998/99) uključuje dva odsjeka – Opći odsjek i Odsjek za tehnologiju poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda. U okviru Općeg odsjeka funkcioniraju tri usmjerenja – opće usmjerenje, usmjerenje za biljnu proizvodnju i usmjerenje za zootehniku. Počevši od 2005/06. akademske godine, Fakultet upisuje studente na trogodišnje dodiplomske studijske programe, razvijene i provedene u skladu sa principima Bolonjskog procesa.

Na četiri odsjeka Fakulteta (Biljna proizvodnja, Zootehnika, Prehrambene tehnologije i Ekonomika poljoprivrede i prehrambene industrije) organizira se nastava na šest studijskih programa: Voćarstvo i vinogradarstvo, Ratarstvo i povrtlarstvo, Zootehnika, Prehrambene tehnologije i Ekonomika agroindustrije. Zajedno sa Odsjekom za biologiju Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu kreiran je i dodiplomski studij „Akvakultura“ u okviru odsjeka Zootehnika.

Fakultet naziv mijenja u Poljoprivredno-prehrambeni fakultet krajem 2006. godine. Školske 2008/09. godine upisuje se i prva generacija studenata na dvogodišnji diplomski (master) studij. Kao rezultat potreba da se za kadar koji će biti angažiran u naučnoistraživačkom radu u visokoškolskim ustanovama i van njih organizira nastava koja vodi ka akademskom stepenu doktora nauka, Fakultet je krenuo u realizaciju studija III stepena (doktorskog studija).

U školskoj 2014/15. godini upisana je treća generacija studenata III stepena (doktorskog studija) na dvije naučne oblasti: poljoprivredne nauke i prehrambene tehnologije. Doktorski studij je organiziran kao trogodišnji i u njegovoj realizaciji, pored nastavnika Poljoprivredno-prehrambenog fakulteta, kao vanjski saradnici učestvuju renomirani nastavnici drugih fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

Poljoprivredno-prehrambeni fakultet Univerziteta u Sarajevu upisan je u sudski registar Općinskog suda Sarajevo Rješenjem br. 065-0-Reg-14-002658 od 7. 10. 2014. godine. Na Poljoprivredno-prehrambenom fakultetu je uposleno 107 radnika.

Broj diplomiranih studenata, magistara i doktora nauka dostigao je impozantne razmjere. Obavljajući svoju izrazito značajnu društvenu zadaću, Fakultet je u svom dosadašnjem radu obrazovao 230 doktora nauka, 375 magistara nauka, 5.272 diplomirana inženjera poljoprivrede i prehrambenih tehnologija, dok su diplome prema reformiranom nastavnom procesu do sada stekla 562 bakalaureata i 307 magistara. Ti kadrovi vršili su i nastaviti će izvršavati veoma značajnu ulogu u unapređenju poljoprivredne proizvodnje i prehrambene industrije u Bosni i Hercegovini, a i drugdje, jer je na ovom fakultetu diplomirao i veliki broj stranih državljana.

Vizija počiva na iskorištavanju naslijeđa i tradicije, kako bismo ojačali izvrsnost i prepoznatljivost, osnažili saradivački i poduzetnički duh svih onih koji jesu ili će biti naši partneri, saradnici, savjetnici, kao i mladih ljudi koji otkrivaju, grade i unapređuju svijet.

Misija se zasniva na primjeni dugogodišnjeg iskustva, na multikulturnom, inkluzivnom i atraktivnom okruženju, što stvara i omogućava kvalitetan transfer ideja, tehnologija i inovacija u kojem svi mogu iskazati kreativni i inovativni potencijal, a s ciljem modernizacije i unapređenja konkurentskih sposobnosti agrobiznisa i ruralnih područja, ali i održivog razvoja Bosne i Hercegovine.

Izdavačka djelatnost Poljoprivredno-prehrambenog fakulteta uključuje individualne i timske naučne, stručne, udžbeničke i priručničke publikacije. Individualni naučni rad univerzitetskih nastavnika osnovno je polazište ostalih segmenata naučnoistraživačkog i nastavnog rada. U vezi s tim, izdavačka djelatnost Fakulteta njegova je važna aktivnost i značajan pokazatelj njegove uspješnosti. U okviru ove djelatnosti Poljoprivredno-prehrambeni fakultet Univerziteta u Sarajevu izdaje udžbenike, knjige, praktikume, zbornike radova sa naučnih i stručnih skupova, periodične publikacije, brošure itd.

Spomenute publikacije Fakultet izdaje kao vlastita ili izdanja većih izdavača i u saradnji sa drugim visokoškolskim i naučnoistraživačkim ustanovama, organizacijama i firmama. Kao samostalan izdavač Fakultet je objavio na desetine udžbenika, praktikuma i skripti, prije svega, namijenjenih studentima za lakše praćenje i savladavanje gradiva predmeta koji se slušaju na studijima poljoprivrede i prehrambene tehnologije. Posebno priznanje i autorima i Fakultetu predstavljala

je tražnja i korištenje ovih publikacija na drugim srodnim fakultetima u regionu. Osobitim izdavačkim poduhvatom Poljoprivredno-prehrambenog fakulteta ipak se može smatrati izdavanje godišnjaka Fakulteta koji je za svojih 55 godina izlaženja izrastao u regionalno respektabilan naučno-stručni časopis koji objavljuje naučne, stručne i pregledne radove te prethodna saopćenja, prije svega, iz domena poljoprivrednih nauka i nauka o hrani te agroekonomike, ali i iz oblasti ruralnog razvoja, ruralne sociologije, zaštite i očuvanja prirodnih resursa itd.

U naučnoistraživačkom radu provedene su potrebne aktivnosti i formiran je ured za međunarodnu saradnju i naučnoistraživački rad čija je važna aktivnost rad na promociji, organizaciji i realizaciji naučnoistraživačkog rada; povećan je broj međunarodnih projekata u kojima Poljoprivredno-prehrambeni fakultet učestvuje kao partner ili koordinator; nastavljen je aktivan rad Alumni kluba na Poljoprivredno-prehrambenom fakultetu; očuvan je pozitivan trend od 1,1 izdate knjige po uposleniku godišnje; očuvan je pozitivan trend od 2,4 objavljena rada u referentnim časopisima po uposleniku godišnje; očuvan je pozitivan trend od 2,3 objavljena rada u naučnim i stručnim časopisima po uposleniku godišnje; očuvan je pozitivan trend od 2,7 izdatih radova na konferencijama po uposleniku godišnje; povećan je broj odbranih doktorskih disertacija u odnosu na prethodni period; ulaganjem u laboratorijsku infrastrukturu stvorio se preduvjet za povećanje trenda indikatora za naučnoistraživački rad.

Radovi Poljoprivredno-prehrambenog fakulteta, naučni časopis, pokrenut je ubrzo po obnavljanju rada Fakulteta nakon Drugog svjetskog rata. U ovoj godišnjoj ediciji publicirani su, prije svega, originalni naučni radovi. Pokretanje edicije predstavljalo je odraz naučnoistraživačke djelatnosti nastavnika i asistenata Fakulteta, ali i njihovih saradnika iz drugih istraživačkih institucija. Prvi svezak radova Fakulteta štampan je 1952. godine i tada je, imajući u vidu da je Fakultet djelovao pod nazivom Poljoprivredno-šumarski fakultet te da su na njemu zaista djelovala dva snažna odsjeka – Poljoprivredni i Šumarski, nosio naziv *Radovi Poljoprivredno-šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu*.

Pod ovim nazivom godišnjak je izlazio do 1958. godine. Formiranjem samostalnih fakulteta, Poljoprivrednog i Šumarskog fakulteta, naziv godišnjaka mijenja se u *Radovi Poljoprivrednog fakulteta Univerziteta u Sarajevu*. Još jedna promjena naziva godišnjaka izvršena je sa promjenom naziva Fakulteta u Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, pa on danas izlazi pod nazivom *Radovi Poljoprivredno-prehrambenog fakulteta Univerziteta u Sarajevu*.

Od svojih prvih godina *Radovi Fakulteta* omogućavali su, prije svega, nastavnicima i saradnicima Fakulteta da objavljuju rezultate svojih istraživanja koja zbog svog preovlađujućeg karaktera temeljnih istraživanja inače ne bi bilo lako objaviti u publicistici namijenjenoj najširoj stručnoj javnosti i praksi. *Radovi* su posebnu ulogu imali u ohrabriranju mladih istraživača da istražuju, ali i da savladavaju vještine prezentiranja istraživanja i pisanja naučnih članaka.

Već krajem pedesetih godina Radovi postaju važno sredstvo Fakulteta za razvijanje naučne saradnje u tadašnjoj Jugoslaviji, ali i na međunarodnom nivou. Uređivačka politika Radova od njihovih prvih brojeva zahtijevala je da svaki objavljeni rad sadrži rezime na jednom od svjetskih jezika. Zanimljivo je spomenuti da su u to doba rezimei uglavnom bili pisani na njemačkom i francuskom jeziku, za razliku od danas preovlađujućeg, engleskog jezika. Krajem šezdesetih godina Radovi su bili razmjenjivani za naučne i stručne časopise koje je izdavalo 288 institucija u 33 zemlje na svim kontinentima. Tada je, po osnovu razmjene za Radove Fakulteta, u fakultetsku biblioteku godišnje iz inozemstva stizalo preko 900 svezaka godišnjaka, časopisa sa kvartalnim ili mjesečnim izlaženjem i ostalih publikacija. Ova razmjena omogućavala je nastavnicima i istraživačima Fakulteta da godinama redovno prate dostignuća poljoprivredne nauke širom svijeta.

Do sada je štampano 55 godišnjaka u 60 brojeva, odnosno svezaka. Radovi su redovno izlazili jednom godišnje do rata 1992. godine. U martu te godine štampani su Radovi broj 44. U vrijeme priprema za slanje tog sveska Radova u inozemstvo izbija rat i cjelokupan tiraž gori zajedno sa zgradom Fakulteta. Primjerak sveska Radova broj 44 nađen je neukoričen u štampariji tokom ljeta 1992. godine; fotokopiran je, uvezan i tako sačuvan. Tokom rata 1992–1995. godine objavljen je svezak Radova broj 45 u kojem su štampani izvodi iz magistarskih radova asistenata Fakulteta i drugih stručnjaka branjenih neposredno pred rat ili tokom rata. Rat prekida i međunarodnu razmjenu Radova.

Od 1997. godine i štampanja sveska Radova broj 46 ponovo se uspostavlja razmjena sa redakcijama inozemnih naučnih časopisa. Radovi se danas šalju na oko 60 adresa u inozemstvu sa kojih na Fakultet zauzvrat pristiže značajan broj naučnih časopisa i drugih publikacija. Angažiranošću tadašnjeg uredništva Radovi su od 2002. godine i broja 52 indeksirani kod CAB Publishinga, UK.

U procesu osiguranja kvaliteta urađeno je sljedeće: formiran je ured za kvalitet pri Poljoprivredno-prehrambenom fakultetu čiji je isključivi zadatak rad na osiguranju kvaliteta na svim nivoima; započeo je aktivan rad na implementaciji sistema upravljanja kvalitetom prema zahtjevima EN ISO 9001:2015; započeo je aktivan rad na akreditaciji laboratorijskih metoda prema zahtjevima BAS ISO 17025; izvršena je interna evaluacija kao preduvjet daljnog rada na akreditaciji studijskih programa.

Ključna postignuća u međunarodnoj saradnji koja se mogu izdvojiti su sljedeća: formiran je ured za međunarodnu sarad-

nju i naučnoistraživački rad čija je važna aktivnost rad na promociji, organizaciji i realizaciji međunarodne saradnje; povećan je broj međunarodnih projekata u kojima Poljoprivredno-prehrambeni fakultet učestvuje kao partner ili koordinator; održan je pozitivan trend razmjene nastavnog kadra na međunarodnom nivou i to u segmentu obuke i naučnoistraživačkog rada kadra Poljoprivredno-prehrambenog fakulteta na partnerskim EU institucijama.

Ključni međunarodni projekti u kojima je Fakultet danas aktivni sudionik: „Kulturna baština Prandau-Mailath“ – KK.06.1.1.01, priprema i provedba integriranih razvojnih programa temeljenih na obnovi kulturne baštine, Donji Miholjac, Republika Hrvatska, „Contribution to implementation of CITES Convention in Bosnia and Herzegovina“ – „Doprinos provedbi CITES konvencije u Bosni i Hercegovini 2016–2018. godine“, „Rural development by integrated forest and water resource management in South-East-Europe“ (LEIWW), „Proizvodnjom lana do održivih radnih mjesta u poljoprivredi“, „Agricultural Policy Development and EU Approximation Process in the Western Balkan Countries“, „Strategija ruralnog razvoja Kantona 10 + Strategija ruralnog razvoja Brčko distrikta“, „Improving innovation capacities of private and public actors for sustainable and profitable Recycling of LIVESTOCK WASTE (RE-LIVE WASTE)“, „Increased Volume of Norwegian grown plums for the fresh fruit market, Production of CORINE Land Cover for the 2018 reference year (CLC 2018) for Denmark, Latvia, Switzerland and the West Balkan countries“.

Ključni domaći projekti u kojima je Fakultet aktivni sudionik: „Potencijal upotrebe domaćih sorti raštike u fitoremedijaciji tala na području Kantona Sarajevo“, „Primjena bioregulatora u savremenoj proizvodnji i skladištenju jabučastog voća“, „Uzgoj biomase na deponijama jalovine rudnika uglja u Federaciji Bosne i Hercegovine (UBIR)“, „Alternativne metode za određivanje rezidua antibiotika u medu“, „Agronomska i tehnološka svojstva zastarjelih sorata i lokalnih populacija pšenice (Triticum aestivum L.)“, „Primjena bioregulatora u savremenoj proizvodnji i skladištenju jabučastog voća“.

Ključni *infrastrukturni pomoci* u posljednje dvije godine: izvršeno opremanje laboratorija, izvršene popravke postojećih HPLC-aparata za analizu šećera, kiselina i fenola u voću, povrću i njihovim prerađevinama, nabavka i instalacija novog HPLC-aparata za analizu vitamina, aminokiselina, pesticida i dr., nabavka i instalacija aparata za gasnu hromatografiju, nabavka i instaliranje male hladnjače za čuvanje voća i povrća, opremanje dvaju amfiteatara, nabavka novih računara i drugih IT-pomagala za modernizaciju nastave, obogaćivanje biblioteka novim bibliografskim jedinicama i dr. ♦

GRUPACIJA PRIRODNO-MATEMATIČKIH
I BIOTEHNIČKIH NAUKA

Prirodno-matematički fakultet

Osnovan 1. decembra 1960. godine

Ukupan broj diplomiranih studenata, magistara i doktora nauka na Prirodno-matematičkom fakultetu od osnivanja do akademske 2018/19. godine je 11.314, a od tog broja 1.093 je steklo diplomu VI stepena studija, 6.331 VII stepen studija, 1.979 prvog ciklusa studija (bakalaureat), te 1.022 drugog ciklusa studija (magistri). Magistara nauka je 516, dok su 373 kandidata stekla zvanje doktora nauka (od toga 46 prema bolonjskom sistemu).

Prirodno-matematički fakultet Univerziteta u Sarajevu osnovan je 1. 12. 1960. godine Zakonom o osnivanju Prirodno-matematičkog fakulteta („Službeni list NR BiH“, broj: 58). Međutim, institucionalni razvoj prirodnih i matematičkih nauka u Bosni i Hercegovini i Sarajevu je znatno ranijeg datuma. Prvo objedinjavanje prirodnih i matematičkih nauka desilo se u februaru 1950. godine kada je Uredbom Vlade Bosne i Hercegovine osnovan Filozofski fakultet sa dva odsjeka i to Humanističkim i Prirodno-matematičkim odsjekom. U okviru Prirodno-matematičkog odsjeka počeo je naučni i institucionalni razvoj i utemeljenje prirodnih i matematičkih nauka u historiji dugoj gotovo 60 godina, obilježen permanentnim nastojanjima na stvaranju i usavršavanju temeljnih naučnih vrijednosti. Početak institucionalnog rada Odsjeka za biologiju veže se za osnivanje Katedre za biologiju (1953. godine na Filozofskom fakultetu), kao rezultat ustrajnog djelovanja utemeljitelja Odsjeka prof. dr. Smilje Mučibabić, najuglednijeg i najdjelotvornijeg bosanskohercegovačkog biologa 20. stoljeća i među najuglednijima u bivšoj Jugoslaviji, te sumatičara i prve dekanese Prirodno-matematičkog fakulteta. U realizaciji nastave za prvu generaciju studenata biologije (akademska 1953/1954. god.) prof. Mučibabić svestranu su pomoć pružili i akademik Siniša Stanković iz Beograda te prof. dr. Živko Slavnić. Obrazovanju prve generacije studenata biologije 1953. godine pridružuje se istaknuti algolog Anto Jurilj. Ovom timu predavača i utemeljitelja naučnoistraživačkog razvoja bosanskohercegovačke biologije pridružuje se ihtiolog prof. dr. Tonko Šoljan, koji je ostatak svoje nastavne i naučne karijere proveo na Univerzitetu u Sarajevu i stekao titulu akademika. U daljnjem razvoju Odsjeka za biologiju, od 1953. do danas, učestvovalo je preko 60 nastavnika, koji su svojim naučnim opusom i angažmanom doprinijeli savremenoj, vrlo respektabilnoj poziciji ove nauke u nacionalnim i međunarodnim okvirima.

Osnivanje Filozofskog fakulteta u Sarajevu 1950. godine, u čijem je sastavu bio i Prirodno-matematički odsjek, može se uzeti kao početak razvitka moderne fizike u Bosni i Hercegovini. Formiranje Prirodno-matematičkog fakulteta 1960. godine bio je novi značajan korak za daljnji razvoj fizike u Bosni i Hercegovini. Među prvim nastavnicima bili su profesori Branislav (Branko) Galeb, Krunoslav Ljolje, Zdravko Stipčević, Dimitrije Čajkovski, Egvin Girt (osnivač Laboratorije za fiziku metala) i drugi. Vrlo značajan događaj u institucionalnoj organizaciji geografije u Bosni i Hercegovini je pravno-formalno uspostavljanje i osnivanje Katedre za geografiju na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Prvi šef Katedre za geografiju i njen matičar bio je prof. dr. Tvrtko Kanaet. Formiranjem Prirodno-matematičkog fakulteta 1960. godine paralelno sa osnovnom obrazovnom misijom nastavnici i saradnici Odsjeka za geografiju su nastavili i intenzivirali svoj naučnoistraživački rad na komponentnom i kompleksnom geografskom proučavanju prostora Bosne i Hercegovine na općem i regionalnom nivou. Na sjednici Odbora matičara Filozofskog fakulteta u Sarajevu 11. 10. 1950. god. na Odsjeku prirodno-matematičkih nauka za šefa Katedre za hemiju izabran je prof. dr. Mladen Deželić i tom prilikom imenovan za redovnog profesora na predmetu Organska hemija. Time studij hemije počinje svoj razvoj. Sa akademskom godinom 1960/1961. počeo je sa

radom Prirodno-matematički fakultet i u njegovom sastavu Odsjek za hemiju. Studij hemije bio je namijenjen za obrazovanje hemičara, a nakon poboljšanja eksperimentalne baze i razvojem vlastitih kadrova došlo se do diferencijacije na dva profila kadrova: studij hemije – opći smjer i studij hemije – nastavnički smjer, koji je namijenjen za obrazovanje kadrova u prosvjeti. Od osnivanja, 1950. godine, u sklopu Prirodno-matematičkog odsjeka Filozofskog fakulteta matematika je svrstana u XI grupu predmeta, pri čemu se kao drugi predmet mogla birati fizika ili filozofija. Formiranjem Prirodno-matematičkog fakulteta 1960. godine u njegovom sastavu započinje sa radom Odsjek za matematiku. Za prvog šefa Odsjeka imenovana je profesorica Vera Šnajder. Svakako treba istaći da je izborom za dekana Filozofskog fakulteta 1951. godine profesorica Šnajder ušla u historiju kao prva žena dekan i to ne samo jednog od prvih bh. fakulteta nego i kao prva žena dekan jednog fakulteta u tadašnjoj jugoslavenskoj državnoj zajednici. Značajan doprinos razvoju i organizaciji institucionalnog djelovanja matematičkih nauka dao je i akademik Mahmut Bajraktarević (prvi doktor matematičkih nauka iz Bosne i Hercegovine, promoviran 1953. godine na Sorboni), posebno u oblasti funkcionalnih jednačina, osobito onih koje stoje u vezi sa određenim sredinama, a zatim i u oblasti iterativnih nizova i teorije sumabilnosti. U narednom periodu vršen je niz prilagođavanja nastavnih planova i programa postojećim i očekivanim potrebama društva i njegovih institucija, osobito uključujući obrazovanje i tadašnje privredne potencijale. Ozbiljnije intervencije u ovim temeljnim okvirima funkcioniranja desile su se u početku primjene Statuta iz 1974. godine, kada se uvodi niz novih smjerova koji su bili odgovor na sugerirane i očekivane potrebe za visokoobrazovanim kadrovima. Imajući u vidu činjenicu da se u posljednjih 25 godina prošlog stoljeća količina znanja u oblasti prirodnih i matematičkih nauka gotovo udvostručila, bilo je neophodno odgovoriti na potrebe za savremeno educiranim kadrovima. Nastavni planovi i programi su u tom cilju prilagođavani u statutima koji su stupali na snagu od 1966. god. do 1992. god. Prirodno-matematički fakultet ušao je u realizaciju studija prema bolonjskom sistemu 2005. godine. Postojeći nastavni plan i program sadržajno je izmijenjen u odnosu na dotadašnje. Na odsjecima su uvedeni novi smjerovi, koji su studij na Prirodno-matematičkom fakultetu učinili veoma atraktivnim.

Organizaciona struktura Prirodno-matematičkog fakulteta uključuje pet podorganizacionih jedinica (odsjeka) i to: Odsjek za biologiju, Odsjek za fiziku, Odsjek za geografiju, Odsjek za hemiju i Odsjek za matematiku. Svaki od navedenih odsjeka realizira nastavno-naučni proces na prvom, drugom i trećem ciklusu prema bolonjskim principima studiranja. Svaki nastavno-naučni odsjek predstavlja zaokruženu nastavnu i naučnu cjelinu, koja se sastoji iz nastavno-naučnih katedri, naučnoistraživačkih centara i instituta.

Na prvom (četverogodišnjem) i drugom (dvogodišnjem) ciklusu studija Odsjek za biologiju ima nastavnički smjer, smjer biohemija i fiziologija, smjer ekologija, smjer genetika i smjer mikrobiologija, a Odsjek za fiziku: fizika u obrazovanju i opći smjer. Odsjek za geografiju uključuje nastavnički smjer, regionalno i prostorno planiranje, turizam i zaštitu životne

sredine, a Odsjek za hemiju: nastavnički smjer, opći smjer i kontrolu kvaliteta i zaštitu okoliša. Odsjek za matematiku ima trogodišnji prvi i dvogodišnji drugi ciklus po programima: opći smjer, primijenjena matematika, nastavnički smjer (matematika), nastavnički smjer (matematika i informatika), teorijska kompjuterska nauka te dvogodišnji stručni studij „Informacione tehnologije“.

Na III ciklusu koji traje tri godine, osim programa koji po usmjerenju prate prva dva ciklusa, realizira se zajednički studij „Prirodne i matematičke nauke u obrazovanju“, dok se studij matematike realizira u okviru programa „Matematičke nauke u Jugoistočnoj Evropi“.

Ukupan broj upisanih studenata na Prirodno-matematičkom fakultetu od osnivanja zaključno sa akademskom 2018/19. godinom iznosio je 28.899. Od toga 19.841 student upisan je na predbolonjski studij VI i VII stepena, postdiplomski 1.082 i doktorski studij 327. Prema bolonjskom sistemu ukupan broj upisanih iznosio je 7.759, od čega je prvi ciklus upisalo 5.866 studenata, drugi 1.777 i treći ciklus 116. Od ukupnog broja studenata u ovom periodu na Odsjeku za biologiju upisano je 6.438, fiziku 4.661, geografiju 4.652, hemiju 6.862 i matematiku 6.341 student.

Ukupan broj diplomiranih studenata, magistara i doktora nauka na Prirodno-matematičkom fakultetu od osnivanja do akademske 2018/19. godine je 11.314, a od tog broja 1.093 je steklo diplomu VI stepena studija, 6.331 VII stepen studija, 1.979 prvog ciklusa studija (bakalaureat) te 1.022 drugog ciklusa studija (magistri). Magistara nauka je 516, dok su 373 kandidata stekla zvanje doktora nauka (od toga 46 prema bolonjskom sistemu). Ukupan broj zaposlenih na Fakultetu od njegovog osnivanja do danas prema dostupnim podacima iznosi 995 (nastavno i nenastavno osoblje). Svaki od odsjeka u svom radu realizira specifične nastavno-naučne i naučno-istraživačke aktivnosti.

Uporedo sa naučno-nastavnim procesom posebno mjesto i ulogu u organizacijskoj strukturi Odsjeka za biologiju imaju Centar za ihtiologiju i ribarstvo (osnovan 1996. godine, čiji je utemeljitelj i kreator bio dr. Avdo Sofradžija, profesor emeritus), Centar za ekologiju i prirodne resurse „Akademik Sulejman Redžić“ (CEP-SR) (prvi rukovodilac i osnivač Centra bio je akademik Sulejman Redžić), te Laboratorij za istraživanje i zaštitu endemičnog genofonda (osnovan 2000. godine kao rezultat direktne saradnje Odsjeka za biologiju Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu i prof. dr. Sonje Šiljak-Yakovlev, naučne savjetnice Nacionalnog centra za naučna istraživanja Francuske, prof. emeritusa Univerziteta Paris-Sud, Faculté des Sciences d'Orsay, Francuska). CEP-SR kroz naučna znanja i iskustva najreferentnijih stručnjaka iz oblasti bioloških nauka razvija vlastitu metodologiju evaluacije prirodnog stanja određenog područja u cilju kontinuirane diseminacije novih saznanja iz oblasti zaštite okoliša u Bosni i Hercegovini, ali i zaštite zdravlja građana. Centar za ihtiologiju i ribarstvo (CIR) Prirodno-matematičkog fakulteta nudi široki spektar ekspertiza koje uključuju izradu ribarstveno-gospodarskih osnova, izradu planova revitalizacije ribljih zajednica,

ekspertize u slučaju ekoloških akcidenata, kao i edukativne radionice. U laboratorijama CIR-a vrše se, pored analiza bioloških elemenata kvaliteta vode i fizičko-hemijske analize vode, mikrobiološke analize vode te ekotoksikološke analize.

Kvalitet studija fizike u Sarajevu bio je prepoznat širom svjetskih univerzitetskih centara a bivši studenti Odsjeka za fiziku Prirodno-matematičkog fakulteta postali su uvaženi članovi svjetske akademske zajednice, koji su postizali svjetski priznate rezultate, kao što su profesori akademik Dejan Milošević, Damir Bečirević, Svjetlana Fajfer, Abdel Isaković, Zlatko Tešanović, Ivana Vobornik, Admir Greljo i drugi. Na studijskim programima općeg i nastavničkog usmjerenja diplomirali su brojni fizičari, koji su svojim naučnoistraživačkim aktivnostima predstavljali znanstvenu bazu sredine u kojoj su djelovali. Doprinos uključivanju u savremene naučne tokove i procese: Odsjek za fiziku posebno se ističe u pogledu objave naučnih radova u najreferentnijim časopisima svijeta, a u tom pogledu prednjači Katedra za atomsku, molekularnu i optičku fiziku i naučnoistraživačka grupa SAMOPHYS koja se bavi teorijskim modeliranjem laser-induciranih procesa kod atomskih i molekularnih sistema. Za doprinos u nauci voditelju grupe akademiku prof. dr. Dejanu Miloševiću 2011. godine uručena je Šestoaprilska nagrada grada Sarajeva te međunarodna nagrada Georg Forster Research Award za 2018. godinu Fondacije Alexander von Humboldt. Također treba istaći međunarodno pozicioniranje i saradnju kroz organizaciju Škole fizike visokih energija u Sarajevu (SSHEP – Sarajevo School of High Energy Physics) koja je regionalnog karaktera.

Nakon ratnog perioda (1992–1995), u veoma teškim okolnostima poslijeratne obnove i izgradnje, započinje savremeni period razvoja sarajevske geografske škole. Konkretnije, geografske aplikacije su kroz inovirani obrazovni sistem na univerzitetskom nivou inkorporirane u oblastima regionalnog i prostornog planiranja, turizma i zaštite životne sredine, koje predstavljaju jednu od strateških osnova razvojne privredne strategije Bosne i Hercegovine. Početak ovog perioda pripada Bolonjskom procesu tokom kojeg su na Odsjeku, pored programa na nastavničkom smjeru, uvedeni inovativni aplikativni studijski programi: Turizam i zaštita životne sredine i Regionalno i prostorno planiranje. Napuštanjem tradicionalnog modela deskriptivnog poimanja prostorne stvarnosti, razvoj geografije u recentnom dobu zasniva se na istraživanjima funkcionalne organizacije prostora i rješavanju prostornih konflikata, recentnih prirodnih i društvenih procesa, racionalnog korištenja prirodnih resursa i zaštite životne sredine. U tom smislu prednjači aplikacija savremenih metodoloških koncepata primjene geografskog informacionog sistema, koji se na Odsjeku razvija u skladu sa globalnim trendovima kao matična oblast i omogućava konkurentnost u primijenjenim naučnim i stručnim projektima, ekspertizama i interdisciplinarnim studijama. Posebno se treba naglasiti organizacija međunarodne konferencije o menadžmentu u turizmu i hotelijerstvu (International Tourism and Hospitality Management Conference) koju Odsjek već pet godina uspješno realizira u različitim gradovima Evrope, pozicionirajući se time u globalnom sistemu naučnih skupova. Treba napomenuti i izuzetno zalaganje na nastavku publiciranja naučnog

časopisa „Geografski pregled“. U plejadi naučnih djelatnika koji su dali izuzetan doprinos od samog osnivanja Odsjeka nalazimo potrebu da istaknemo dugotrajni i plodotvorni rad prof. dr. Ibrahima Bušatlije.

Odsjek za hemiju je u okvirima Prirodno-matematičkog fakulteta neprekidno obavljao svoju nastavno-naučnu misiju i tokom minulih ratnih godina 1992–1995, kada je na Fakultetu radilo 50 doktora i 13 magistara nauka, među kojima je značajan broj nastavnika i asistenata Odsjeka za hemiju. Ovaj broj uposlenika uspio je održati kontinuitet ne samo svoga rada već biti i oslonac rada većine visokoškolskih institucija na Univerzitetu u Sarajevu. Od 1950. godine do danas naučno-nastavni proces na Odsjeku za hemiju realiziralo je ukupno 88 nastavnika i saradnika. Kroz dugi niz godina na Odsjeku je djelovao veliki broj nastavnika, saradnika i članova nenastavnog osoblja, a veliki doprinos razvoju hemije i Prirodno-matematičkog fakulteta dali su akademik Mladen Deželić, Franjo Krleža, Tibor Škerlak, Dragutin Murko i emeritus Emin Sofić, koji je najcitaniji naučni radnik na Univerzitetu u Sarajevu. Posebno treba naglasiti da je samoprijegornim i dugotrajnim radom uposlenika Odsjeka naučni časopis *Bulletin of the Chemists and Technologists of Bosnia and Herzegovina* (Glasnik hemičara i tehnologa Bosne i Hercegovina), koji izlazi od 1952. godine, uvršten u prestižnu naučnu bazu Emerging Sources Citation Index (Web of Science, Clarivate Analytics).

Ratni period 1992–1995. uvjetovao je stagnaciju u naučnom radu matematičara. Za očuvanje kontinuiteta naučne djelatnosti u periodu 1992–2003. god. posebno je bio značajan mentorski rad prof. dr. Muharema Avdispahića, akademika Mustafe Kulenovića i akademika Fikreta Vajzovića. Prilagodavajući se potrebama tržišta rada, Odsjek za matematiku pokrenuo je stručni studij „Informacione tehnologije“ u trajanju od dvije godine. Diploma stručnog specijaliste iz informacionih tehnologija, koja se dobije po završetku ovog studija, kvalificira nositelja da radi u firmama i institucijama koje razvijaju i koriste računarske aplikacije, kao što su softverske firme, osiguravajući zavodi i banke, kao i u drugim firmama i institucijama kojima trebaju IT-specijalisti. Od 1950. godine do danas naučno-nastavni proces na Odsjeku za matematiku su realizirala ukupno 63 nastavnika i saradnika.

Danas se na Prirodno-matematičkom fakultetu stječe 56 akademskih titula, naučnih i stručnih zvanja na tri ciklusa studija. Takva vizija moguća je zahvaljujući samoprijekornim, istrajnim i odlučnim ljudima koje krase izvanredna pregalaštva za provođenje časne uloge pedagoga i naučnika u vremenima koja dolaze. Na ovom fakultetu od njegovog osnivanja radila su mnoga poznata imena nastavnika i naučnih radnika od kojih je značajan broj akademika (22), emeritusa (10), rektora (3) i prorektora (3) Univerziteta u Sarajevu kao i pojedinačnih i kolektivnih dobitnika Šestoaprilske nagrade. Značajan broj naučnika koji su ostvarili vrhunske rezultate u svijetu nauke temeljna znanja iz biologije, fizike, geografije, hemije, matematike i informatike stekao je upravo na ovom fakultetu. Izuzetnim rezultatima koje su postigli nastavnici, saradnici i nenastavno osoblje Prirodno-matematičkog fakulteta stvorena je temeljena vrijednost i osnova prosperitetne budućnosti. Radi ilustracije, samo u 2017. godini nastavnici i saradnici Prirodno-matematičkog fakulteta objavili su čak 117 radova samo u prestižnoj naučnoj bazi Web of Science, što je činilo gotovo jednu trećinu svih objavljenih radova te godine na Univerzitetu u Sarajevu. Prirodno-matematički fakultet je kroz kontinuirano zapošljavanje mladog kadra ulagao u budućnost i za očekivati je da će i generacije koje dolaze imati znanja i snage uz stalnu nadgradnju sistema kvaliteta da nastave daljnje stvaranje historije ovog fakulteta u okviru evropskog i globalnog prostora visokog obrazovanja. Posebno ističemo činjenicu da su od 2004. godine do danas čak 42 studenta našeg fakulteta dobitnici posebnog priznanja „Zlatna značka Univerziteta u Sarajevu“ i značajan broj njih je zaposlen na Prirodno-matematičkom fakultetu. Brojne reorganizacije, prije svega nastavnih planova i programa, u proteklom periodu poduzete su u funkciji modernizacije nastavnog procesa i njegovog usklađivanja sa potrebama tržišta rada, tako da danas Fakultet školuje kadrove različitih profila. Fakultet je uspijevao u realizaciji konsenzusno prihvaćenog opredjeljenja za što kvalitetnije praćenje evropskih tokova u razvoju pripadajućih nauka i za njihov vezanog obrazovanja. Objektivne retrospektivne analize pokazuju da je period tranzicije iskorišten za jačanje kadrovskih i infrastrukturnih potencijala Fakulteta za ulazak u nove (modernije) programe nastavno-naučne djelatnosti, prema evropskom sistemu visokog obrazovanja. Prirodno-matematički fakultet danas posebnu pažnju posvećuje razvoju nauke

kroz nacionalne i međunarodne projekte, ali i kroz druge oblike saradnje sa institucijama iz zemlje i inozemstva. Enorman broj naučnoistraživačkih i stručnih projekata koje realiziraju eminentni naučnici Prirodno-matematičkog fakulteta (čiji je broj prema nepotpunim podacima preko 200) obezbjeđuje sredstva za usavršavanje kadra i nabavku savremene laboratorijske opreme, dok se kroz međunarodnu bilateralnu i multilateralnu saradnju i uključivanje u evropske programe poput TEMPUS-a, CEEPUS-a i COST akcija ostvaruje permanentna prisutnost nastavnog kadra i studentske populacije u savremenim tokovima prema najvišim standardima kvaliteta u nauci. Kreiranjem društveno korisnih i aplikativnih obrazovnih programa i realizacijom zajedničkih projekata sa privredom kroz naučnoistraživački rad misija Fakulteta ogleda se kroz poticanje i stvaranje novih rješenja i ideja. Naučnoistraživački rad je, i pored hroničnih nedostataka i nedorečenosti sistema finansiranja, održavao kontinuitet i težio modernim pravcima i projektima, koji su istovremeno unapređivali sadržaje nastavno-naučne djelatnosti. Može se argumentirano tvrditi da bi bez takvog, integrativnog i komplementarnog pristupa nauci i nastavi mnoga uža područja osnovne djelatnosti Fakulteta

ostala van domašaja za postizanje ostvarenih ciljeva. Neka područja prirodnih nauka, kao što su molekularna genetika, biotehnologija na bazi genetičkog inženjerstva, bioinformatika, genomika, hemijsko inženjerstvo, senzori i biosenzori, nauka o novim materijalima, geografski informacioni sistem (GIS), teorijska kompjuterska nauka itd. i druga, još specifičnija, 60-ih godina prošlog stoljeća u svjetskim razmjerima bila su u začetku, a danas se već deceniju i po studiraju na pripadajućim smjerovima nastavno-naučnih jedinica, a posebno važna činjenica jeste da je Prirodno-matematički fakultet u ovim oblastima matična institucija i da njegovi kadrovi izvode nastavu na velikom broju članica Univerziteta u Sarajevu kao i u univerzitetskim centrima širom Bosne i Hercegovine. Odgovarajući istraživački projekti uveliko se realiziraju u istraživačkim laboratorijima i institutima, pri čemu se ostvaruje neraskidiva veza sa privrednim sektorom i transferom naučnih dostignuća u sferi svih segmenata društveno-ekonomskog razvoja Bosne i Hercegovine. Takav pristup omogućava da se kadrovski potencijal Fakulteta osposobljava za kvalitetno praćenje permanentnih promjena na svjetskoj nauci i u oblastima naučnoistraživačkog rada. ♦

GRUPACIJA PRIRODNO-MATEMATIČKIH
I BIOTEHNIČKIH NAUKA

Šumarski fakultet

Osnovan 23. decembra 1958. godine

Na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu od njegovog osnivanja do 30. 9. 2018. godine, prema predbolonjskom sistemu visokog obrazovanja, stečene su: 51 diploma doktora šumarskih nauka, 94 diplome magistara nauka i tri specijalističke diplome. Zvanje diplomiranog inženjera šumarstva steklo je 2.150 studenata, a zvanje diplomiranog inženjera hortikulture 79 studenata (ukupno 2.229 diplomiranih inženjera šumarstva i hortikulture).

Šumsko bogatstvo Bosne i Hercegovine i potreba za njegovim racionalnijim korištenjem bili su glavni argumenti za osnivanje prvih institucija za obrazovanje šumarskih stručnjaka na njenim prostorima. Poljoprivredno-šumarski fakultet u Sarajevu, s Poljoprivrednim i Šumarskim odsjekom, osnovan je Zakonom o osnivanju Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Sarajevu od 23. 12. 1948. godine, a od 8. 11. 1958. godine Šumarski fakultet funkcionira kao samostalna članica Univerziteta u Sarajevu. Fakultet je tokom svog postojanja i rada realizirao brojne nastavne planove i programe, naučne i stručne projekte, izgradio i opremio objekte i educirao stručnjake i eksperte za potrebe šumarstva, drvne industrije i hortikulture. Reformama nastavnih planova i programa prilagođavane su nastavne discipline i njihovi sadržaji aktuelnim zahtjevima tržišta radne snage.

Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu je krajem 2018. godine imao 57 uposlenika od čega: 11 redovnih profesora, 10 vanrednih profesora, 4 docenta, 2 viša asistenta, 8 asistentata i 22 člana nenastavnog osoblja. Aktivnosti se provode na dva odsjeka: Šumarstvo i Hortikultura. Shodno unutrašnjoj organizaciji, svoje poslove i zadatke Fakultet obavlja preko: katedri i kabineta (Katedra za ekologiju šuma i urbanog zelenila, Katedra za uzgajanje šuma i urbanog zelenila, Katedra za zaštitu šuma i urbanog zelenila i lovno gospodarenje, Katedra za iskorištavanje šuma, projektovanje i građenje u šumarstvu i hortikulturi, Katedra za uređivanje šuma i urbanog zelenila, Katedra za ekonomiku, politiku i organizaciju šumarstva i urbanog zelenila i Kabinet općih predmeta), nastavnih objekata (Arboretum na Slatini, Čavle na Igmanu i Alpinetum na Trebeviću), instituta, biblioteke i općih službi (dekanat, računovodstvo, studentska služba i tehnička služba). Nastavni proces odvija se u sedam učionica (507 m²), pet laboratorija (256 m²), dvije sale za vježbe (150 m²) i čitaonici pri biblioteci Fakulteta.

Na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu od njegovog osnivanja do 30. 9. 2018. godine, prema predbolonjskom sistemu visokog obrazovanja, stečene su: 51 diploma doktora šumarskih nauka, 94 diplome magistara nauka i tri specijalističke diplome. Zvanje diplomiranog inženjera šumarstva steklo je 2.150 studenata, a zvanje diplomiranog inženjera hortikulture 79 studenata (ukupno 2.229 diplomiranih inženjera šumarstva i hortikulture).

U okviru reforme visokog obrazovanja zasnovane na Bolonjskom procesu od akademske 2005/2006. godine studij na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu koncipiran je kao trociklični studij. Na oba odsjeka (Šumarstvo i Hortikultura) studij je stepenovan u tri ciklusa, u ukupnom trajanju studija od osam godina (3 + 2 + 3).

Studij I ciklusa na odsjeku Šumarstvo ima za cilj obrazovanje šumarskog stručnjaka općeg profila s izbalansiranim znanjima iz općih, ekoloških, uzgojnih, tehničko-tehnoloških, uređajno-planskih, ekonomsko-organizacionih i disciplina zaštite šumskih ekosistema. Nakon završetka studija stručnjaci ovog profila imaju operativna znanja neophodna za praćenje i reali-

zaciju poslova i zadataka u šumarstvu i srodnim oblastima. Bakalaureati šumarstva imaju sposobnost za razumijevanje opće problematike sektora šumarstva i funkcioniranje šumskih ekosistema, što čini polaznu osnovu za nastavak usavršavanja tokom II ciklusa studija. Prve diplome sa zvanjem bakalaureata šumarstva dodijeljene su 2008. godine. Zaključno s akademskom 2017/2018. godinom I ciklus studija na odsjeku Šumarstvo na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu uspješno je završilo 420 studenata. Na ovaj studij od njegovog pokretanja do 30. 9. 2018. godine su upisana 1.142 studenta.

Cilj studijskog programa II ciklusa na odsjeku Šumarstvo je obrazovanje šumarskog stručnjaka sa znanjima i vještinama neophodnim za planiranje i realizaciju složenih zadataka pri upravljanju i gospodarenju šumskim resursima. Nakon završetka studija stručnjaci ovog profila imaju napredna znanja iz biološko-uzgojnih, tehničko-tehnoloških, uređajno-planskih, ekonomsko-organizacionih i disciplina zaštite šumskih ekosistema, što im pomaže pri upravljanju i gospodarenju šumskim resursima na ekosistemskim osnovama i u uvjetima njihovog višefunkcionalnog korištenja. Magistri šumarstva koji II ciklus studija završe s dobrim uspjehom mogu nastaviti svoje usavršavanje na III ciklusu studija. Prve diplome sa zvanjem magistra šumarstva dodijeljene su 2010. godine. Do kraja akademske 2017/2018. godine II ciklus studija na odsjeku Šumarstvo na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu uspješno je završio 171 student. Ovaj studijski program do 30. 9. 2018. godine pohađala su 303 studenta.

Na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu 2013. godine pokrenut je III ciklus studija kojim se stječe naučno zvanje doktora biotehničkih nauka iz oblasti studija. Studijski program trećeg ciklusa (doktorski studij) šumarskih nauka u potpunosti je profiliran kao istraživački akademski studij. Program kroz uključivanje kandidata u naučnoistraživački rad, interaktivne metode prijenosa i usvajanja znanja te samostalno planiranje, kao i realizaciju i odbranu doktorske teze treba osposobiti kandidate za samostalno planiranje i realizaciju istraživanja u oblasti studija. Nastava na ovom programu započela je 2013. godine upisom osam kandidata. Prva diploma sa zvanjem doktora biotehničkih nauka iz oblasti šumarstva dodijeljena je 2017. godine. Zaključno s akademskom 2017/2018. godinom III ciklus studija na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu uspješno su završila dva studenta. Na ovaj studijski program do 30. 9. 2018. godine upisano je 16 studenata.

Po sličnom konceptu studija, na odsjeku Hortikultura organizirani su studiji I, II i III ciklusa. Cilj studijskog programa I ciklusa je obrazovanje stručnjaka hortikulture s multidisciplinarnim znanjima i vještinama baziranim na općim, ekološkim, tehničkim, biotehničkim, ekonomsko-organizacionim i umjetničkim disciplinama. Studijskim programom stječu se teoretska i praktična znanja neophodna u proizvodnji i upotrebi ukrasnog bilja, oblikovanju, uređenju, njezi i zaštiti urbanih zelenih površina, prirodnih pejzaža i zaštićenih područja prirode (rezervata, spomenika i pejzaža prirode, nacionalnih parkova, park-šuma i sl.) te očuvanju okoliša. Prve diplome

sa zvanjem bakalaureata hortikulture dodijeljene su 2008. godine. Do kraja akademske 2017/2018. godine I ciklus studija na odsjeku Hortikultura na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu uspješno je završilo 126 studenata. Ovaj studijski program od njegovog pokretanja do 30. 9. 2018. godine pohađao je 351 student.

Cilj studijskog programa II ciklusa je obrazovanje stručnjaka hortikulture sa znanjima i vještinama baziranim na ekološkim, tehničkim, biotehničkim, ekonomsko-organizacionim i umjetničkim disciplinama. Studijskim programom stječu se teoretska i praktična znanja neophodna za samostalno planiranje, projektiranje, upravljanje, njegu i zaštitu zelenih površina i pejzaža u savremenom sociološkom, ekonomskom i ekološkom kontekstu, doprinoseći razvoju kvaliteta životne sredine. Prve diplome sa zvanjem magistra hortikulture dodijeljene su 2010. godine. Zaključno sa akademskom 2017/2018. godinom II ciklus studija na odsjeku Hortikultura na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu uspješno je završio 51 student. Na ovaj studijski program do 30. 9. 2018. godine upisano je 88 studenata.

Studijski program trećeg ciklusa (doktorski studij) hortikulture u potpunosti je profiliran kao istraživački akademski studij. Program kroz uključivanje kandidata u naučnoistraživački rad, interaktivne metode prijenosa i usvajanja znanja te samostalno planiranje, realizaciju i odbranu doktorske teze treba osposobiti kandidate za samostalno planiranje i realizaciju istraživanja u oblasti studija. Nastava na ovom programu započela je 2013. godine upisom dvaju kandidata. Prva diploma sa zvanjem doktora biotehničkih nauka iz oblasti hortikulture dodijeljena je 2018. godine koja je ujedno i jedina diploma stečena na ovom studiju do sada. Ovaj studijski program od njegovog pokretanja do 30. 9. 2018. godine pohađala su četiri studenta.

Od septembra 2004. do novembra 2013. godine na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu realiziran je projekat „Jačanje edukacionih i obrazovnih kapaciteta za razvoj šumarske politike i ekonomike u regionu zapadnog Balkana” (FOPER), koji je finansiralo Ministarstvo vanjskih poslova Vlade Finske. FOPER je implementirao Evropski institut za šumarstvo (EFI) u saradnji sa šumarskim fakultetima i institutima iz Albanije, Makedonije, Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Hrvatske. U okviru ovog projekta realiziran je međunarodni master-program FOPER iz šumarske politike i ekonomike koji je trajao četiri semestra i koji je u dvije generacije pohađalo preko 40 studenata iz Bosne i Hercegovine, Srbije, Hrvatske, Crne Gore, Makedonije i Albanije. Nastava iz 29 predmeta odvijala se na engleskom jeziku uz učešće velikog broja predavača iz 15 zemalja svijeta. Po završetku studija studenti su stekli diplome na partnerskim institucijama koje su realizirale program na Šumarskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu; dodijeljeno je 13 diploma ovog studija.

Naučnoistraživački rad Fakulteta realizira se putem organizacione jedinice Instituta za šumarstvo i hortikulturu. Svi nastavnici i saradnici Fakulteta ujedno su i uposlenici Instituta. Putem ove organizacione jedinice realizirani su brojni

međunarodni i domaći naučni projekti multidisciplinarnog karaktera. U proteklih 10 godina nastavnici i saradnici Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu realizirali su 56 naučnoistraživačkih projekata i 42 stručna projekta. Učestvovali smo u radu 22 COST (European Cooperation in Science and Technology) akcije. Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu dobio je javna ovlaštenja za vršenje poslova nadzora nad proizvodnjom sjemena i sadnog materijala na području Federacije Bosne i Hercegovine i za nadzor nad postupcima tretiranja i obilježavanja drvenog materijala za pakovanje u međunarodnom prometu. Laboratorija za sjemenarstvo i Laboratorija za zaštitu šuma Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu registrirane su kao ovlaštene laboratorije za kontrolu kvaliteta sjemena i sadnog materijala šumskog i hortikulturnog drveća i grmlja u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Šumarski fakultet održava dobre odnose s brojnim institucijama u svijetu. Mobilnost akademskog osoblja ostvaruje se kroz domaće projekte podrške za stručno i naučno usavršavanje (programi podrške Federalnog ministarstva za nauku i obrazovanje, Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo) te međunarodne projekte, među kojima su COST akcije, Erasmus+, WUS i dr. U okviru realizacije studijskog programa ostvarena je i dolazna mobilnost akademskog osoblja s partnerske institucije Univerziteta Tuscia u Viterbu (Erasmus+). Šumarski fakultet član je međunarodnih asocijacija: IUFRO, EFI, IFSA, EVOLTREE, ECLAS a ima potpisane sporazume o saradnji s brojnim visokoškolskim i naučnim institucijama iz: Austrije, Češke Republike, Hrvatske, Njemačke, Poljske, Sjedinjenih Američkih Država, Slovenije, Srbije, Španije, Turske i Velike Britanije.

Studentska asocijacija kao nezavisna organizacija studenata Šumarskog fakulteta u Sarajevu djeluje od 2007. godine. Pored zalaganja za što bolje uvjete studiranja i ispunjavanja obaveza, članovi Asocijacije posjetili su brojne šumarske fakultete, učestvovali u sportskim i kulturnim manifestacijama, humanitarnim akcijama i sličnim društvenim aktivnostima. U novije vrijeme aktivnostima Asocijacije studenata postignut je status punopravne članice Internacionalne asocijacije studenata šumarstva (IFSA).

Uspjeh svake struke temelji se na tradiciji i kvalitetu obrazovanja njenih kadrova. Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu je lider i pokretač šumarske nauke i struke u našoj zemlji, ali je i štit te struke i svih vrijednosti koje joj pripadaju. Svi uposlenici Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu ugradili su dio sebe u integritet ove institucije od osnivanja do danas. Fakultetom je tokom tog vremena rukovodilo 40 timova dekana s prodekanima. Brojne su nagrade koje su Fakultet i njegovi nastavnici dobili kao priznanje za postignute rezultate u naučnoistraživačkom, pedagoškom, kulturnom i društveno-političkom životu.

Šumarski fakultet dobro poznaje ulogu šumskih ekosistema i urbanog zelenila u obezbjeđenju ekosistemskih usluga vezanih za ublažavanje i sprečavanje klimatskih promjena, očuvanje biološkog diverziteta, osiguranje stabilnosti režima tla i vode, te povećanje otpornosti i sposobnosti prilagođava-

vanja ljudskog društva na negativne utjecaje iz prirodnog okruženja i razumijevanje važnosti šumskih resursa i sektora šumarstva u globalnoj paradigmi cirkularne bioekonomije i proizvodnje energije iz obnovljivih izvora, kao alternative linearnoj ekonomiji na bazi fosilnih goriva.

Uvažavajući promjenljivost zahtjeva društva u odnosu na šumske resurse i neprekidnu interakciju između čovjeka i prirode, u smislu kreiranja, razvoja i očuvanja jedinstvenog sociološkog, kulturološkog, umjetničkog i duhovnog naslijeđa, na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i globalnom nivou Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu nastoji, kao svoju misiju, osigurati inovativan transfer interdisciplinarnih i međusektorskih znanja vezanih za šumarstvo, hortikulturu i održivo upravljanje prirodnim resursima kroz različite vidove formalnog univerzitetskog i neformalnog cjeloživotnog učenja namijenjenog studentima i svim drugim zainteresiranim stranama, uz puno uvažavanje najboljih međunarodnih praksi visokoškolskog obrazovanja. U tom smislu Fakultet osmišljava i nudi donosiocima političkih odluka, poslovnim subjektima i najširoj društveno-političkoj zajednici naučno utemeljene, relevantne, efektivne i efikasne opcije za održivo i

multifunkcionalno upravljanje i gospodarenje šumskim resursima, vrednovanje, oblikovanje i održivo korištenje urbanih zelenih površina i pejzaža u cijelosti, uz kontinuirano očuvanje i unapređenje svih koristi koje društvo ima od šume i urbanog zelenila.

Vizija Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu do 2025. godine je da, na temelju naučne izvrsnosti i ocjene neovisnih akreditacijskih institucija, postane međunarodno prepoznata, regionalno prestižna i nacionalno vodeća naučna i visokoškolska institucija iz oblasti šumarstva i hortikulture i pokretač pozitivnih promjena u shvatanju važnosti šuma i urbanog zelenila za dobrobit svih građana Bosne i Hercegovine i održivi razvoj bh. društva.

Ključne vrijednosti kojima se rukovodimo u vršenju svojih poslova i zadataka su: zagovaranje i promoviranje važnosti šumskih resursa i urbanog zelenila kao javnih dobara, naučna i profesionalna izvrsnost, zadovoljstvo studenata, nastavnika i ostalog osoblja, inovativnost, konkurentnost i fleksibilnost u realizaciji nastavnog i naučnog procesa i tržišna orijentiranost i saradnja s privredom i ostalim subjektima. ♦

**GRUPACIJA
TEHNIČKIH
NAUKA**

Grupacija tehničkih nauka okuplja Građevinski, Mašinski, Elektrotehnički, Arhitektonski i Saobraćajni fakultet.

Potreba za bržom obnovom Bosne i Hercegovine, razrušene tokom Drugog svjetskog rata, javlja se odmah nakon oslobođenja zemlje. Počinju se obnavljati dijelom ili potpuno razrušene zgrade, saobraćajnice, mostovi. Premda tradicija obrazovanja kadrova iz oblasti graditeljske struke u Sarajevu datira iz 1889. godine, kada je formirana Srednja tehnička škola u Sarajevu, intenzivna obnova razrušene zemlje nije mogla biti realizirana bez visokostručnog kadra građevinske i arhitektonske struke, tako da se 20. maja 1949. godine Uredbom Vlade NR BiH (br. 675) osniva Tehnički fakultet i to sa dva odsjeka – Građevinskim i Arhitektonskim. Tome je pomoglo iskustvo u oblasti graditeljske struke u našoj kulturnoj sredini koje se vremenom akumuliralo, te je logičan slijed događaja bilo osnivanje Tehničkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu sa ova dva odsjeka. U „Službenom listu NR BiH“ od 21. maja 1949. godine objavljeno je osnivanje Tehničkog fakulteta u Sarajevu sa dva odsjeka – Arhitektonskim i Građevinskim. Graditeljstvo je najstarija tehnička grana, a rezultati inženjera-graditelja vidljivi su svuda oko nas. Stoga ne čudi činjenica da su Građevinski i Arhitektonski fakultet Univerziteta u Sarajevu najstariji tehnički fakultet našeg univerziteta.

Pored toga što su obnova i izgradnja industrijskih kapaciteta, projektiranje i izgradnja energetskih postrojenja te snažniji razvoj mašinogradnje i elektroindustrije nametnuli potrebu za visokostručnim kadrovima mašinske struke, u prvom redu diplomiranih mašinskih inženjera, jedanaest godina od osnivanja Tehničkog fakulteta je proteklo da bi 6. oktobra 1958. godine počelo školovanje „stručnjaka općeg tipa mašinske struke“ na novoosnovanom Mašinskog odsjeku. Savjet Tehničkog fakulteta na sjednici od 16. juna 1958. godine usvojio je prijedlog da se otvori Mašinski odsjek, te je na njegov prijedlog Izvršno vijeće NR BiH izmijenilo član 4. Statuta Tehničkog fakulteta koji je nakon izmjene glasio: „Tehnički fakultet u Sarajevu ima sljedeće odsjeke: Arhitektonski, Građevinski i Mašinski“. Nakon dvije godine, odnosno 1960. godine, dolazi do osnivanja Arhitektonskog fakulteta. Uspješno osnivanje Tehničkog fakulteta ne bi bilo moguće bez pomoći šire društvene zajednice kao i razvijenijih kulturnih centara i ranije osnovanih fakulteta u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani.

Iz Tehničkog fakulteta 1. oktobra 1961. godine izrastaju Građevinski, Mašinski i Elektrotehnički fakultet, a dan ranije, 30. septembra 1961. godine, došlo je do gašenja Tehničkog fakulteta. Educiranje saobraćajnih inženjera započinje 1977. godine kada dolazi do osnivanja Saobraćajnog fakulteta.

Od osnivanja Tehničkog fakulteta pa do danas Arhitektonski, Građevinski, Mašinski, Elektrotehnički i Saobraćajni fakultet vrlo brzo su kadrovski osposobljeni obrazovanjem na tehničkim fakultetima u Zagrebu, Ljubljani i Beogradu, unutar bivše Jugoslavije, ali i na svjetski respektabilnim univerzitetima u svijetu: MIT-u, Stanfordu, UCLE-u, tehničkim fakultetima u Darmštatu, Gracu, Erlangenu, Londonu, Minhenu, Pragu i mnogim drugim.

Osnivanjem, Tehnički fakultet dobiva odgovoran zadatak – školovati inženjere koji će ponijeti razvoj privrede Bosne i Hercegovine. Zadatak je bio uspješno obavljen. Izgrađene su brojne zgrade, cestovna i željeznička infrastruktura, a preduzeća kao što su „Energoinvest“, „Famos“, „Unis“, „Zrak“, „Unioninvest“, ŽTP Sarajevo, „Soko“ Mostar, „Bratstvo“ Novi Travnik, „Rudi Čajavec“ Banja Luka, „Šipad“, „Slavko Rodić“ Bugojno, „Željezara“ Zenica, „Krivaja“ Zavidovići i mnoga druga postala su pokretač razvoja društva i stvorila osnovu za privrednu i ekonomsku nadogradnju društva u cjelini.

Tehnički fakulteti Univerziteta u Sarajevu postaju prepoznatljivi i vodeći u bivšoj Jugoslaviji; naučnoistraživački rad se sve više afirmira; opremaju se laboratorije, a unutar formiranih instituta obavlja se naučnoistraživački rad na svjetskom nivou. Nažalost, u periodu 1992–1995. godine tehnički fakulteti dijele sudbinu cijele Bosne i Hercegovine – bivaju materijalno i kadrovski osiromašeni. Rad fakulteta nije prekidani zahvaljujući izuzetnom angažmanu njegovih uposlenih, a odmah se po potpisivanju Dejtonskog sporazuma pristupilo kako materijalnom tako i kadrovskom jačanju. Danas su fakulteti unutar Grupacije savremeni tehnički fakulteti, sa inoviranim nastavnim planovima konceptualno podijeljenim na tri ciklusa studija, jedinstveno, 3 + 2 + 3. S transformiranim nastavnim planom kreće akademske 2003/04. godine Arhitektonski fakultet, kao jedan od prvih fakulteta na Univerzitetu, dok preostali tehnički fakulteti započinju sa transformiranim studijskim programima u akademskoj 2005/06. godini.

Fakulteti tehničkih nauka su, zahvaljujući izuzetnom zalaganju, radu i entuzijazmu svih uposlenih, prošli kroz teška i turbulentna vremena. Realizacijom brojnih domaćih i internacionalnih projekata, a u saradnji sa privredom, opremljene su laboratorije, a nastavni proces je održan na svjetskom nivou, o čemu svjedoči priznatost naših diploma. Svršeni studenti su jedni od poželjnijih na tržištima rada zapadnoevropskih i razvijenih svjetskih tržišta rada, što ukazuje na važnu ulogu koju tehnički fakulteti imaju u prevazilaženju aktuelne ekonomske krize, namećući se kao temeljni pokretači obnove i razvoja društva u cjelini.

GRUPACIJA TEHNIČKIH NAUKA

Arhitektonski fakultet

Osnovan 20. maja 1949. godine

Predbolonjski studij, koji je započeo školske 1949/1950, do danas je završilo 4.315 studenata. Zvanje magistra tehničkih nauka stekla su 92 kandidata, a zvanje doktora tehničkih nauka stekla su 62 kandidata. Bolonjski studij, koji je započeo školske 2003/2004, upisala su na I ciklusu 1.972 studenta, a završio je 971 student; II ciklus studija upisala su 822 studenta, a završilo je 598 kandidata; III ciklus studija upisala su 102 studenta, a završilo je 20 kandidata.

Tehnički fakultet Univerziteta u Sarajevu osnovan je 20. 5. 1949. godine, a imao je dva odsjeka: Arhitektonski i Građevinski. Arhitektonsko-urbanistički fakultet, kao samostalna jedinica u okviru Univerziteta u Sarajevu, osnovan je 30. septembra 1960. godine.

Prošlo je sedam decenija od osnivanja studija arhitekture u Bosni i Hercegovini, odnosno današnjeg Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Sedamdeset generacija studenata opredijelilo se za ovaj kreativni i plemeniti poziv i otisnulo se raznim životnim putevima. Kroz manje ili veće promjene društveno-ekonomske situacije, transformacija unutar obrazovnog procesa te izmjena zakonske regulative uvijek se nastojao održati kvalitetan profil i kompetencija studenta, odnosno budućeg arhitekta.

Edukacija o arhitekturi i graditeljstvu u Bosni i Hercegovini je započela 1889. godine osnivanjem Srednje tehničke škole sa Građevinskim i Šumarskim odsjekom u Sarajevu. Ovo je prva i najstarija tehnička škola u našoj zemlji i na Balkanu. Tada su, kao i danas, potrebe za srednjostručnim kadrovima, tehničarima određenih struka i profila bile velike, što pored ostalog predstavlja osnovni razlog osnivanja i daljnjeg razvoja i postojanja ove škole. Ova škola, sa eminentnim kadrovima i kvalitetnim nastavnim programom, iznjedrila je niz uspješnih tehničara, koji su dali veliki doprinos u periodu izgradnje gradova i naselja širom Bosne i Hercegovine u austrougarskom periodu, u periodu obnove zemlje poslije dva svjetska rata i kasnije. Iskustvo u oblasti graditeljske struke u našoj kulturnoj sredini vremenom se akumuliralo, te je logičan slijed događaja bilo i osnivanje Arhitektonskog odsjeka Tehničkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1949. godine. Ovaj tehnički fakultet imao je i Građevinski odsjek, a zatim i Mašinski i Elektrotehnički, iz kojih će se razviti svi sadašnji tehnički fakulteti Univerziteta u Sarajevu. Slijedom takvog razvoja, koji je pratio društvene i privredne okolnosti, formiran je Arhitektonsko-urbanistički fakultet 1960. godine (a od 1981. godine nosi današnji naziv: Arhitektonski fakultet). Ubrzo je započelo osnivanje zavoda, projektnih firmi, građevinskih preduzeća i sl., što je opravdalo postojanje adekvatne obrazovne ustanove. Iste godine osniva se Zavod za eksperimentalno građenje Fakulteta, koji sljedeće godine prerasta u naučnu ustanovu – „Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje“ Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Institut nije bio direktno uključen u nastavni proces, ali su na njemu realizirani brojni naučni radovi, studije i projekti u kojima je učestvovao nastavni kadar Fakulteta. Kroz ovaj vid saradnje realiziran je značajan opus objekata različitih namjena, od kojih su mnogi dobili najviša društvena i stručna priznanja u zemlji i inozemstvu.

Od 1992. do 1995. godine Fakultet je pretrpio velike štete izražene kako u fizičkom razaranju zgrade od ratnih djelovanja, uništenju fakultetske opreme i učila, gubitka nastavnika i saradnika tako i u teškoj životnoj situaciji u kojoj su se našli i studenti i nastavni kadar. I pored svih teškoća Fakultet nije prestajao sa radom, jer je nastavni kadar, osim manjih izuzetaka, ostao u gradu u nepromijenjenom multinacionalnom i multikonfesionalnom sastavu, te izuzetnim zalaganjem,

radom i entuzijazmom uspio održati kontinuitet rada Fakulteta pod teškim uvjetima i na raznim mjestima.

Prateći aktuelne potrebe društva i tokove arhitektonsko-urbanističke teorije i prakse, Arhitektonski fakultet prolazio je kroz različite faze koncipiranja karaktera i režima studija. Naučno-nastavni proces Fakulteta bio je koncipiran tako da je školovao arhitekta općeg profila do 1977/78. akademske godine, kada zaživljava novi nastavni plan sa tri odsjeka: Arhitektonsko-projektantskim, Arhitektonsko-inženjerskim i Arhitektonsko-urbanističkim. Postdiplomski studij započeo je akademske 1978/79. godine, te je do 2005. godine realizirano sedam studija, od kojih je posljednji bio interdisciplinarnog karaktera. Nakon 1995. godine, u periodu poslijeratne obnove, s obzirom na okolnosti, potrebe i mogućnosti države, pristupa se izradi nastavnog plana i programa studija za stjecanje zvanja diplomiranog inženjera arhitekture općeg profila.

Arhitektonski fakultet danas ima organizacionu shemu studija prema Bolonjskom procesu: 3 + 2 + 3 a dodjeljuju se sljedeća zvanja: bakalaureat – inženjer arhitekture, magistar arhitekture – diplomirani inženjer arhitekture, doktor tehničkih nauka/znanosti iz oblasti arhitekture i urbanizma. Bolonjski proces je zaživio na Arhitektonskom fakultetu Univerziteta u Sarajevu akademske godine 2004/05. kao „prvi u Bosni i Hercegovini, dok je doktorski studij u okviru bolonjskog ciklusa započeo 2009. godine i kao takav jedini je arhitektonski fakultet u državi“.

Organizacionu strukturu Fakulteta danas čine: Sekretarijat, Katedra za prostorno i grafičko prikazivanje, Katedra za teoriju i historiju arhitekture i graditeljsko naslijeđe, Katedra za arhitektonsko projektovanje, Katedra za urbanizam i prostorno planiranje, Katedra za arhitektonske konstrukcije i tehnologiju građenja, Katedra za konstruktivne sisteme, Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje, Računarski centar, Biblioteka i Laboratorija.

Danas Arhitektonski fakultet dijeli svoju matičnu zgradu sa Građevinskim fakultetom, koja je izgrađena 1961. godine prema projektima tadašnjih profesora Arhitektonskog fakulteta. Zgrada Fakulteta, koju čine dva kubična volumena različite spratnosti, raritetan i autentičan je primjer arhitekture svog vremena – poslijeratnog modernizma. Zgrada se, zajedno sa objektima građevinskih instituta, nalazi unutar ozelenjenog kompleksa, nadomak centralne gradske zone i sportsko-rekreativne gradske zone „Zetra“. Inspirativan ambijent, ujedno vrijedan i frekventan, planiran je prema arhitektonsko-urbanističkom projektu za prostorno uređenje i dodatno programsko-sadržajno aktiviranje u svrhu poboljšanja kvaliteta nastave i rada. Sanaciji fakultetske zgrade pristupilo se nakon posljednjeg rata, u kojem je pretrpjela fizička razaranja. Međutim, prva značajnija obnova i rekonstrukcija započete su prije dvije godine, tako da je zgrada Fakulteta obnovljena i opremljena prema najnovijim standardima: prostorije Dekanata, Računarskog centra, multimedijalna sala „Burence“, studentske učionice i biblioteka, koja je postala središte studentskog života. Uskoro započinje i druga faza obnove

zgrade, s ciljem postizanja njene energetske učinkovitosti – utopljanje, sanacija krova i rješavanje grijanja.

Arhitektonski fakultet je tokom svojih 70 godina postojanja uspio izgraditi prepoznatljiv identitet. Formiran je i razvijen kako konceptima i strukturama nastavnih procesa tako i postignućima i široko vrednovanim profesionalnim aktivnostima i ostvarenjima nastavnog kadra i studenata. Afirmacija njihovih rezultata, usklađenih sa zahtjevima i izazovima određenog vremena, društvena je verifikacija kvaliteta, zrelosti i doprinosa ovog fakulteta. Ova obrazovna institucija baštini svoju tradiciju i iskustvo na principima evropske kulture i graditeljstva, uz potpunu svijest o historijskoj i kulturološkoj slojevitosti vlastitog društvenog ambijenta. Ovakav karakter obrazovnog sistema Arhitektonskog fakulteta određen je još u njegovom začetku od prvih profesora, školovanih unutar srednjoevropskih centara. Vjera u progres i nauku, kreativnost i istraživanje, spremno prihvatanje svih nadolazećih društveno-ekonomskih i kulturoloških modaliteta vremena čine esenciju dosadašnje i buduće edukacije na Arhitektonskom fakultetu.

O rezultatima i utjecaju ove visokoobrazovne i edukativne ustanove u društvenom sistemu vrijednosti najbolje govore rezultati i afirmacija koju su postigli njeni nastavni kadrovi i bivši studenti, a postižu je i sadašnji studenti. Tokom svog postojanja Arhitektonski fakultet je u značajnoj mjeri doprinio razvoju društva, privrede, kulture i nauke u Bosni i Hercegovini, i mnogo šire. Mnogim gradovima i podnebljima istaknuti arhitekti, urbanisti i konstrukteri dali su svoj trajni kreativni

pečat. Izrađen je veliki broj naučnoistraživačkih projekata i studija iz oblasti arhitekture i urbanizma, prostornog planiranja, historijskog naslijeđa, zaštite okoliša, a dat je veliki broj i naučnih mišljenja, ekspertiza, revizija itd.

Nastavni kadar Fakulteta i njegovi saradnici imaju pojedinačno veoma značajne reference i aktivnosti na domaćem i međunarodnom nivou. Mnogi od njih su gostovali ili učestvovali u nastavi na prestižnim fakultetima u svijetu, bili aktivni učesnici domaćih i međunarodnih konferencija, simpozija, radionica, izdali brojne knjige, objavili mnoge naučne i istraživačke radove, ugradili svoje snage i vrijeme u razvoj i prestiž Fakulteta u duhu savremenog nastavnog procesa i savremenih tehnologija i kreativnih dostignuća u svjetskoj arhitekturi. Mnogi nastavnici postali su članovi raznih stručnih institucija, radnih timova, komisija, žirija, koordinacionih odbora i sl. u zemlji i inozemstvu, te dobili niz prestižnih nagrada i priznanja, među kojima su: nagrada „Borba“ za najuspješnije djelo na prostoru bivše Jugoslavije, Šestoaprilaska nagrada, nagrada ZAVNOBiH-a, Dvadesetsedmojulska nagrada, nagrada Collegium Artisticum za arhitekturu, nagrada za arhitekturu Akademije nauka i umjetnosti BiH, te više međunarodnih nagrada, među kojima posebno mjesto zauzimaju dvije nagrade za savremenu arhitekturu „Aga Khan“, kao jedine u ovom dijelu Evrope.

Osam arhitekata članova Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine učestvovalo je u radu Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

Arhitektonski fakultet Univerziteta u Sarajevu bio je aktivni učesnik projekata i konferencija poput TEMPUS SCM CO 19A0, odnosno reforme arhitektonskog obrazovanja i razmjene iskustava u oblasti visokog školstva u skladu sa Bolonjskim procesom, HERD projekta, HURBE projekta u okviru Erasmus+ Capacity Building i dr. Već nekoliko godina Fakultet održava stalnu saradnju (razmjena nastavnika i studenata, radionice, seminari, konferencije) između bosanskohercegovačkih fakulteta, arhitekata i institucija za arhitektonsko i urbano planiranje i sličnih i srodnih fakulteta i institucija širom svijeta. U posljednjoj deceniji realizirano je više od četrdeset studentskih radionica sa raznim univerzitetima, kao što su: Arhitektonski fakultet Yıldız Tehničkog univerziteta u Istanbulu, Tehnički univerzitet Delft u Einhovenu, La Villete iz Pariza, Alba iz Bejruta, Institut IEK Stuttgart, Arhitektonski fakultet iz Trabzona, Univerzitet „La Sapienza“ u Rimu, Arhitektonski fakultet u Zagrebu, Politecnico Bari, Univerzitet u Podgorici, ETSAB Barselona, Tehnički univerzitet Poznan, NTNU Trondheim i dr.

Kurikulum i nastavni program Fakulteta u najvećoj mjeri kompatibilan je sa većinom evropskih fakulteta iste orijentacije. To potvrđuje i omogućava redovnu saradnju sa pojedinim fakultetima u svijetu, te razmjenu nastavnog i studentskog kadra i istraživačkih procesa. Studenti slušaju podjednako sve matične oblasti, što omogućava značajan *stepen interdisciplinarnosti*, koji čini esenciju studija unutar Arhitektonskog fakulteta i čini ga izuzetkom unutar tehničkih znanosti. Ovaj pristup ima za cilj ohrabriti studente da razvijaju i usvajaju

svoju vlastitu poziciju. Na taj način studenti bivaju spremni nositi se sa izazovima svijeta koji se ubrzano i konstantno mijenja, postajući sposobni da kao budući arhitekti, urbanisti, planeri i kreatori integriiraju svoje znanje i iskustvo sa ostalim manje ili više srodnim disciplinama.

Specifični programski sadržaji vezani za multikulturno podneblje i elemente zatečene kulture, umjetničkog i graditeljskog naslijeđa, za tradiciju stanovanja, odnos prema prirodi, susjedstvu i organizaciji naselja manifestirali su se u karakterističnoj „sarajevskoj školi arhitekture“. Njen značaj i pozicioniranje unutar internacionalnog arhitektonskog, društvenog i kulturološkog konteksta nedavno su prepoznati i prezentirani izložbom u MOMA-i. Fakultet nastoji da takav visoko dostignuti nivo održi i u budućnosti: provođenjem reforme obrazovnog procesa na način da se dobije profil budućeg arhitekta koji će biti centralna figura u procesima promišljanja prostora kao našeg najvećeg resursa sa svim svojim specifičnostima, kao i jačanjem već postojeće međunarodne saradnje kroz naučnoistraživačke projekte.

Izdavačka djelatnost na Fakultetu u proteklom periodu bila je vrlo bogata, a osnovana je edicija Acta Architectonica et Urbanistica AF u Sarajevu, unutar koje je u pripremi izdavanje istoimenog naučnog časopisa.

Fakultet ima 76 uposlenika. ♦

GRUPACIJA TEHNIČKIH NAUKA

Elektrotehnički fakultet

Osnovan 1961. godine

Od osnivanja Elektrotehničkog fakulteta na dodiplomskom studiju diplomiralo je 5.280 studenata, postdiplomski, magistarski studij završilo je 549 studenata, a doktorat tehničkih nauka steklo 128 kandidata.

Elektrotehnički fakultet Univerziteta u Sarajevu predstavlja najstariju i najveću visokoškolsku ustanovu u Bosni i Hercegovini koja školuje kadrove iz različitih oblasti elektrotehnike i računarstva.

Elektrotehnički fakultet osnovan je 1961. godine. Od 1962. godine rade dva odsjeka: Odsjek za elektroenergetiku i Odsjek za automatiku i elektroniku. Odsjek za informatiku je formiran 1972. godine, a Odsjek za telekomunikacije 1976. godine. Danas se na Elektrotehničkom fakultetu obrazuju vodeći stručnjaci u oblasti *elektroenergetike, automatike i elektronike, računarstva i informatike i telekomunikacija* kroz tri ciklusa obrazovanja sa ukupno 12 studijskih programa. Od 2012. godine su studijski programi prvog ciklusa na Elektrotehničkom fakultetu u Sarajevu jedini u Bosni i Hercegovini dobili međunarodni certifikat od akreditacijske agencije za studijske programe ASIIN iz Njemačke, čime ova akreditacijska agencija potvrđuje da su studijski programi prvog ciklusa iz oblasti elektroenergetike, automatike i elektronike, računarstva i informatike i telekomunikacija po svom sadržaju i načinu izvođenja u potpunosti podudarni sa normama visokog obrazovanja koje vrijede u Evropskoj uniji. Od 2018. godine počeo je sa radom dvogodišnji stručni studij „Razvoj softvera“.

U nastavnom procesu učestvuje preko 50 nastavnika i preko 30 saradnika u radnom odnosu, te preko 60 saradnika sa drugih visokoškolskih institucija ili iz privrede.

U studijskoj 2018/2019. godini upisano je na I ciklus 1.230 studenata, na II ciklus studija 445 studenata, na III ciklus 44 studenta i 61 student na stručni studij (dvogodišnji, „Razvoj softvera“).

Od osnivanja je na Elektrotehničkom fakultetu Univerziteta u Sarajevu studiralo 14.454 studenta na dodiplomskom studiju, 615 studenata na postdiplomskom, magistarskom studiju. Na I ciklusu studiralo je 4.140 studenata, na II ciklusu 1.560 studenata, na III ciklusu 93 studenta i na stručnom studiju 61 student.

Od osnivanja na dodiplomskom studiju diplomiralo je 5.280 studenata, postdiplomski, magistarski studij završilo je 549 studenata, a doktorat tehničkih nauka steklo 128 kandidata.

I ciklus studija završila su 1.743 studenata, II ciklus je završilo 996 studenata i III ciklus završilo 11 kandidata.

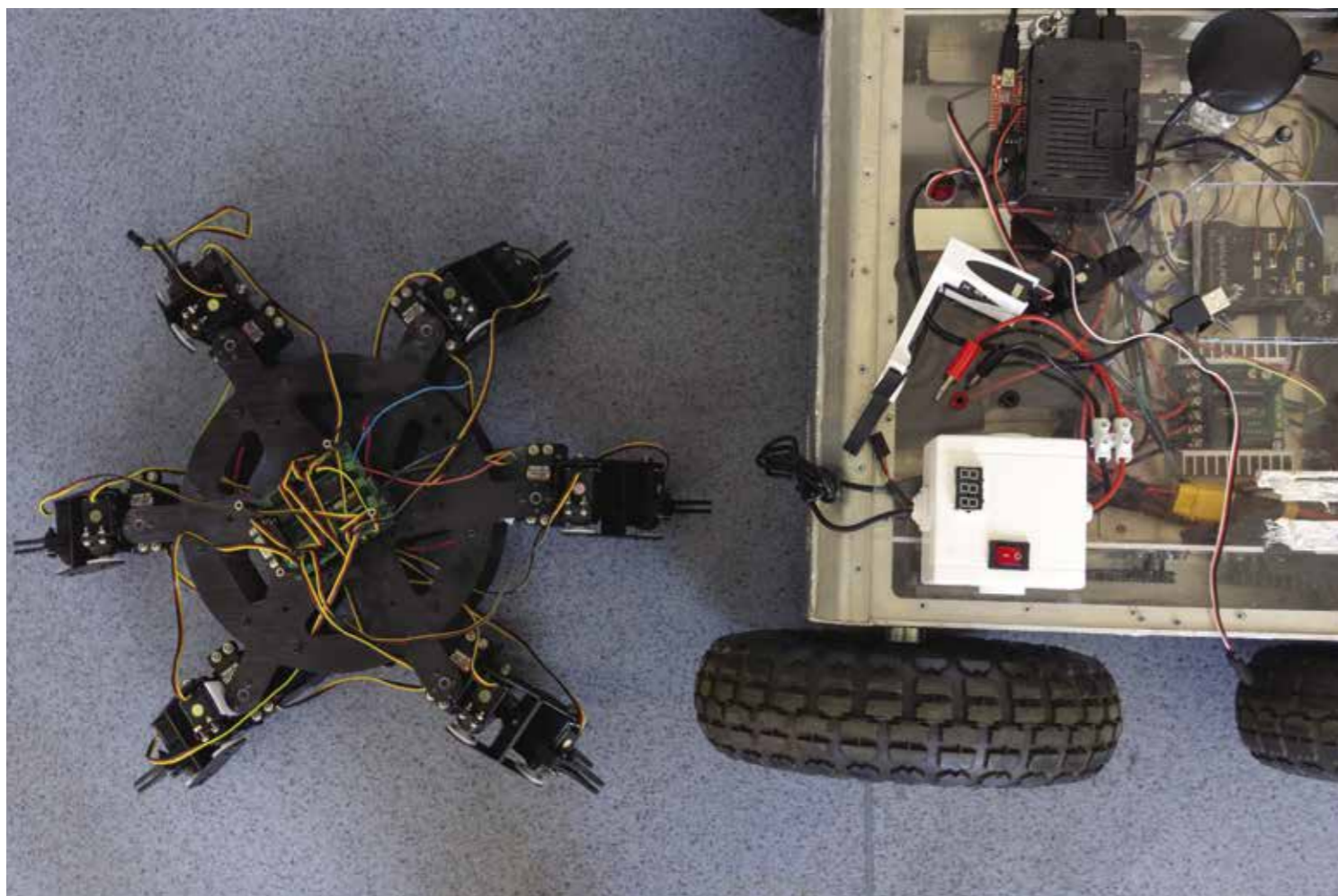
Istraživačka djelatnost na Elektrotehničkom fakultetu počela je vrlo brzo nakon njegovog osnivanja. Jačanjem bosanskohercegovačke privrede, a prije svega strateškog partnera, kompanije „Energoinvest“, istraživačka djelatnost postajala je sve intenzivnija. Održavane su jake veze sa privrednim gigantima i to kompanijama: „Elektroprivreda BiH“, „Famos“, „Unis“ i drugi. Statutom Elektrotehničkog fakulteta je 1980. osnovan Sektor za naučnoistraživačku djelatnost, u okviru kojeg se naučnoistraživački i stručni rad odvija organizirano u okviru laboratorijskih kompleksa. U rad laboratorijskih kompleksa bili su uključeni stalno zaposleni naučni radnici, stručni saradnici, studenti i naučni radnici iz privrede. Naučnoistraživački

projekti u okviru laboratorijskih kompleksa su se realizirali za potrebe privrednih i društvenih subjekata i uz finansijsku pomoć SIZ-a nauke Bosne i Hercegovine. Sektor za naučnoistraživačku djelatnost je također bio zadužen za ostvarenje saradnje sa drugim istraživačkim institucijama. Ukupno je do rata osnovano osam laboratorijskih kompleksa čije su oblasti djelovanja pokrivala veliki broj oblasti elektroenergetike, automatike, računarstva i informatike te telekomunikacija. Prvobitno su to bili: Laboratorijski kompleks za električne mašine i elektromotorne pogone (ELMA), Laboratorijski kompleks za sisteme analize (LASA), Laboratorijski kompleks za razvoj i primjenu softvera (RIPS), Laboratorijski kompleks za visoki napon i električne mreže (VINEM), Laboratorijski kompleks za elektrofizikalna mjerenja i elektromagnetna polja (LEFEMP), Laboratorijski kompleks za elektroniku i računarstvu tehniku (LERT), a kasnije im se pridružuju i Laboratorijski kompleks za telekomunikacije (LABTEL) te Laboratorijski kompleks za automatiku (LAT).

Uvjeti za istraživanje su u prijeratno vrijeme bili jako dobri. U takvom okruženju uposlenici i saradnici Fakulteta su učestvovali u stvaranju preko 20 patenata dostupnih na svjetskom nivou. Istraživanja uposlenika i saradnika značajno su doprinijela ubrzanom razvoju svjetskog industrijskog giganta – kompanije „Energoinvest“, jer je veliki broj njih bio istovremeno angažiran i u „Energoinvestu“, te su rezultati njihovih istraživanja bili svakodnevno korišteni u proizvodima kompanije. Istraživačko-razvojna odjeljenja, odnosno laboratorije „Energoinvesta“ su istovremeno smatrane fakultetskim laboratorijama, što svjedoči o neraskidivim historijskim vezama Elektrotehničkog fakulteta i „Energoinvesta“. Pored toga, dat je i značajan doprinos razvitku ostalih bosanskohercegovačkih industrijskih kompanija.

Nakon ratnih dešavanja naučnoistraživački rad je obnovljen, a rad na projektima je počeo 1996. U periodu do danas Fakultet je učestvovao u preko stotinu projekata kako istraživačkih tako i komercijalnih. Počela je saradnja i sa međunarodnim partnerima, pa je Fakultet samo u posljednjih pet godina bio učesnik pet međunarodnih projekata: Boosting the telecommunications engineer profile to meet modern society and industry needs (BENEFIT), Erasmus+ Project BENEFIT, 585716-EPP-1-2017-1-AT-EPPKA2-CBHE-JP, 2017–2020; i-MareCulture: Advanced VR, iMmersive serious games and Augmented REality as tools to raise awareness and access to European underwater CULTURal heritage, Horizon 2020 Project, H2020 RIA CULT-COOP-08-2016, 2016–2019; MORUS, Unmanned system for maritime security and environmental monitoring, FER Zagreb – Croatia, University of Limerick – Ireland, University of Dubrovnik – Croatia, 2015–2018; QUADRI-VIO-PRO, ATV path planning on partially known rough terrains, 2014–2017, partnerstvo sa Politecnico di Milano; V-MusT.net – Virtual Museum Transnational Network, FP7 Network of Excellence 270404, 2011–2015; Tackling the „Digital Divide“ in SEE by using the capacity of DTT networks, South-East Europe Transnational Cooperation Programme, 2012–2014.

Sada je u planu realizacija još jednog međunarodnog projekta OPENQKD – Open European Quantum Key Distribution

Testbed, Horizon 2020 Project, H2020 SU-ICT-04-2019, 2019–2022.

Ukupni fond realiziranih istraživačkih projekata u posljednjih deset godina je preko milion i dvjesto hiljada maraka. U ovom periodu realizirano je i više komercijalnih projekata čija vrijednost prelazi šest stotina i pedeset hiljada maraka. Sada se na Fakultetu radi na šest istraživačkih projekata finansiranih od različitih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini te na tri međunarodna projekta.

U dosadašnjem postojanju Fakulteta njegovi uposlenici objavili su preko hiljadu naučnih i stručnih radova, od kojih su se mnogi pojavili u prestižnim časopisima i bili prezentirani na eminentnim konferencijama.

Elektrotehnički fakultet ima potpisane poslovne i tehničke ugovore o saradnji s većim brojem industrijskih partnera, kao što su: „Elektroprivreda BiH“, „Energoinvest“, „Željeznice FBiH“, „Radio-televizija FBiH“, „Microsoft Corporation“, „Bosna-S“, „Elektroprivreda HZ HB“, „Schneider Electric“ itd.

Istraživački i komercijalni projekti na kojima Fakultet učestvuje daju veliki doprinos razvoju naučne misli, naučnom i stručnom usavršavanju osoblja i studenata te razvijaju edukacijske i istraživačke kapacitete. Uključivanje studenata u ovakve projekte predstavlja važan angažman u izgradnji blistave budućnosti bosanskohercegovačkog društva.

Fakultet se može pohvaliti nizom uposlenika i saradnika koji su kroz njegovu historiju značajno doprinijeli razvoju bosanskohercegovačke nauke, a neki od njih su to potvrdili i

kroz članstvo u Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, najviše naučne i umjetničke institucije na prostoru države Bosne i Hercegovine. Ukupno je na Fakultetu kroz njegovu historiju bilo angažirano sedam akademika, a dvojica su obavljali i funkciju predsjednika Akademije nauka i umjetnosti BiH.

Uposlenici Elektrotehničkog fakulteta su za svoj doprinos razvoju nauke i privrede Bosne i Hercegovine dobili vrijedne nagrade, uključujući Nagradu AVNOJ-a, Dvadesetsedmojulsku nagradu SRBiH, Orden rada sa zlatnim vijencem, Šestoaprilsku nagradu grada Sarajeva, republičku nagradu za nauku „Veselin Masleša“ itd.

Polazeći od temeljne pretpostavke da je fakultet institucija koja kreira i pruža usluge vrhunskog znanja te da su procesi na fakultetu višestruko isprepleteni sa istraživanjima koja otvaraju nove izazove i perspektive, program rada Fakulteta zasnovan je na odrednicama stvaranja ambijenta za primjenu novih ideja i tehnoloških rješenja, jačanja naučnih i infrastrukturnih kapaciteta, kvalitativnog približavanja srodnim fakultetima razvijenih zemalja, razvoja strategije napredovanja saradničkog i nastavnog osoblja, unapređenja nastavnog procesa kroz nove i drugačije nastavne planove i studijske programe, kao i što boljeg pozicioniranja Elektrotehničkog fakulteta u globalnoj akademskoj zajednici. Misija Elektrotehničkog fakulteta u Sarajevu, kao vodeće obrazovne i naučno-istraživačke institucije u polju tehničkih nauka u Bosni i Hercegovini, jeste da kroz najsavremenije metode nastave, učenja i istraživanja educira kvalitetne, sposobne, kreativne i međunarodno prepoznatljive kadrove koji će biti sposobni stečena znanja i vještine implementirati u praksi. ♦

GRUPACIJA TEHNIČKIH NAUKA

Fakultet za saobraćaj i komunikacije

Osnovan 1977. godine

Od osnivanja na Fakultetu je diplomiralo 1.040 studenata – diplomiranih inženjera VII stepena, 168 inženjera VI stepena, 31 magistar nauka, 507 magistara struke, 971 bakalaureat i 26 doktora nauka.

Kada je 1977. godine donesena odluka o otvaranju Fakulteta za saobraćaj pri Sarajevskom univerzitetu, bio je to znak da Bosna i Hercegovina razvoj saobraćaja i saobraćajne infrastrukture želi povjeriti vlastitim visokoobrazovanim i stručnim kadrovima sposobnim da primijene savremena znanja i moderna tehnička rješenja. Polazeći od činjenice da su cestovna i željeznička infrastruktura bitni elementi njenog saobraćajnog sistema, u prvim godinama djelovanja Fakultet je obrazovao inženjere za drumski transport i saobraćaj i željeznički transport i saobraćaj.

Saobraćajni fakultet od samog početka rada pokazao se izuzetno privlačan za mlade ljude koji su se opredijelili za nastavak školovanja na visokoobrazovnim institucijama.

Iskustvo iz prvog desetljeća Fakulteta karakteristično po ulaganju u saobraćajnu infrastrukturu, a dinamično po rastu učešća saobraćaja u bruto nacionalnom dohotku, ukazuje na to da su kadrovi sa diplomom ovog fakulteta bili rado prihvaćeni u privredi ali i tijelima i organima koji kreiraju saobraćajnu politiku i donose strateške odluke. U ovoj činjenici treba tražiti i odgovor zbog čega je Fakultet za saobraćaj već na početku agresije na Bosnu i Hercegovinu bio meta rušilačke sile agresora. Ovaj fakultet je pretrpio najveću destrukciju od svih visokoškolskih ustanova u Bosni i Hercegovini – praktično je srušen sa zemljom.

Tokom četverogodišnje agresije Fakultet je uspio provoditi svoju edukativnu i naučnu djelatnost organiziranjem nastave, ispita, dodiplomskog i postdiplomskog studija te organizirati prvi naučni skup u opkoljenom Sarajevu na temu „Saobraćaj u ratnim uslovima“ i naučne rezultate o tome predstavio na Međunarodnom sajmu knjige u Frankfurtu.

Od formiranja do današnjih dana, pa ni u vrijeme agresije, Fakultet nije prekidao uspješnu saradnju sa privredom s ciljem pružanja neposredne pomoći u procesu organiziranja i funkcioniranja saobraćajnog sistema u ratu i nakon njegovog završetka. Istovremeno, razvio je i uspješno proširio međufakultetsku saradnju sa visokoškolskim ustanovama u Italiji, Velikoj Britaniji, Poljskoj i širom Evrope, što je posebno karakteristično za posljednje dvije decenije našeg rada.

Temeljito gradeći svoje mjesto u svijetu edukacije i nauke, Fakultet postaje punopravni član Evropske konferencije za edukaciju inženjera. Uz pripremu elaborata koji govori o opravdanosti otvaranja novog odsjeka na Fakultetu pod nazivom komunikacije, mijenja se i sam naziv Fakulteta u Fakultet za saobraćaj i komunikacije, čime je partnerima i javnosti odaslata jasna poruka da će se na ovoj visokoškolskoj ustanovi obrazovati novi kadrovi za novo vrijeme.

Veoma sadržajnom međunarodnom saradnjom Fakultet potvrđuje svoju stručnost i naučnost ravnopravnim učešćem sa evropskim fakultetima u kreiranju i harmoniziranju nastavnih planova i programa u duhu Bolonjskog procesa.

Fakultet za saobraćaj i komunikacije učestvovao je u izradi više desetina domaćih studija i projekata u Bosni i Hercego-

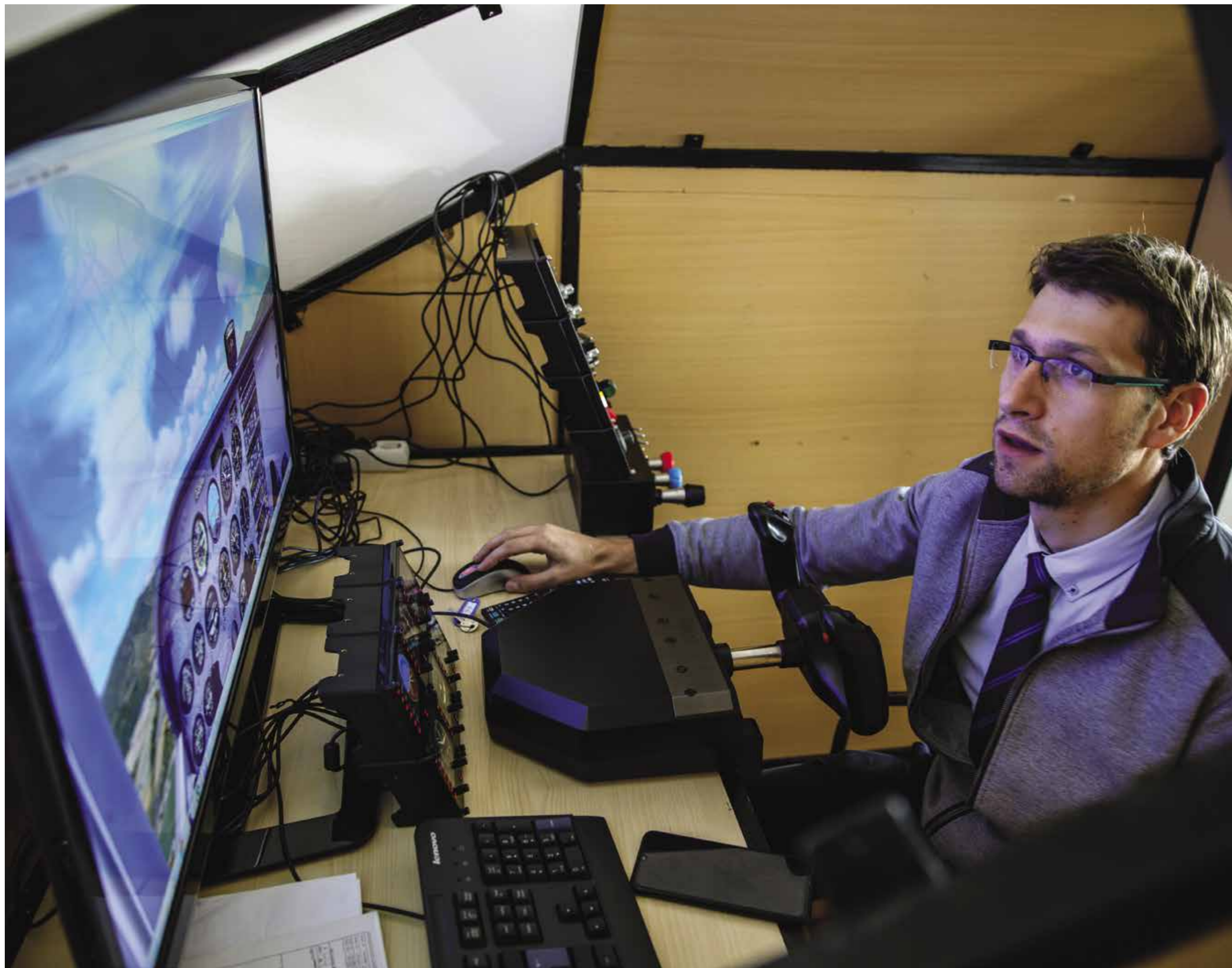
vini, ali naše učešće u međunarodnim projektima od posebne je važnosti. Neke od studija koje su realizirane na Fakultetu za saobraćaj i komunikacije su: „Strategija razvoja putne mreže Kantona Središnja Bosna / Srednjobosanskog Kantona“; „Studija saobraćaja na području Kantona Sarajevo“; „Stanje elektroenergetske mreže, elektrovnčnih podstanica i pripadajuće kontaktne mreže JKP GRAS Sarajevo“; „Tehničko-tehnološki aspekti organizacije i racionalizacije poslovanja Centrotans bus Eurolines Bosne i Hercegovine Sarajevo d. d.“; „Saobraćajno stanje na području Srednjobosanskog kantona/županije s posebnim osvrtom na općinu Travnik“; „Strategija razvoja DD Centrotans bus Sarajevo“; „Osnove tehničko-tehnološkog i ekonomskog razvoja društvenog preduzeća Laser Brčko“; „Uvođenje transportne djelatnosti u poštanskom saobraćaju“; „Nove tendencije u razvoju telekomunikacijskih usluga“ kao i projekti: „Podrška implementaciji biznis-inteligencije (BI) u BH Telecomu“; „Studija prioriteta rekonstrukcije i sanacije opasnih mjesta na magistralnim cestama u FBiH“; „Prioritet rekonstrukcije i sanacije opasnih mjesta na magistralnim cestama u Federaciji Bosne i Hercegovine po osnovu saobraćajnih nezgoda u periodu 2007–2009“.

Fakultet za saobraćaj i komunikacije Univerziteta u Sarajevu sudjelovao je u izradi više međunarodnih projekta finansiranih iz IPA-fondova, a koji potiču približavanje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji, a to su: Europe Adriatic Sea Way Freight (EASYCONNECTING), European Adriatic Sea-Way (EA Sea-Way), For Promoting an Innovative multi-Level governance System of EUSAIR (4PILLARS), Capitalization of Adriatic – Ionian Reliable Intermodal Connections to support the EUSAIR Action plan (CARICA), Capitalization of Transport Models in Adriatic – Ionian Network for supporting EUSAIR Development (CAPTAIN), Improving the Traffic Safety in the Western Balkan Countries through Curriculum Innovation and Development of Undergraduate and Master Studies (TRAFSAF).

Angažman Fakulteta na evropskim projektima omogućio je da timovi Fakulteta za saobraćaj i komunikacije učestvuju u kreiranju jadransko-jonske strategije u oblasti saobraćaja i komunikacija, kao i vraćanje kraka koridora Vc u mrežu mediteranskih koridora.

Misija Fakulteta za saobraćaj i komunikacije Univerziteta u Sarajevu je da u sastavu Univerziteta u Sarajevu obavlja djelatnost visokog obrazovanja u tri ciklusa studija sa odgovarajućim akademskim stepenima i nastavnim programima i da kroz nastavu i istraživanje educira međunarodno priznate kadrove koji će svojim kvalitetom, sposobnošću i kreativnošću u saobraćaju i komunikacijama doprinijeti naučnom i ekonomskom razvoju Bosne i Hercegovine.

Vizija Fakulteta za saobraćaj i komunikacije Univerziteta u Sarajevu je da se razvije u modernu evropsku visokoškolsku instituciju, kompatibilnu s relevantnim fakultetima u zemljama EU i regiji, te postane prepoznatljivo mjesto visokog nivoa kvaliteta u obrazovanju, istraživanjima i pružanju stručnih konsultantskih usluga u oblasti cestovnog, telekomunikacijskog, željezničkog, poštanskog i zračnog saobraćaja.

Fakultet će kroz procese stjecanja novih znanja, vještina i trajnog osposobljavanja studenata na I, II i III ciklusu za samostalan rad i cjeloživotno učenje osposobiti kompetentne inženjere koji će generirati razvoj sektora saobraćaja i komunikacija naše zemlje, te mlade stručnjake sposobne da se uključe u saradnju i nastavak edukacije na univerzitetima.

Na Fakultetu se studij odvija na dva odsjeka: Komunikacije i Saobraćaj. Odsjek za komunikacije ima tri smjera: komunikacijske tehnologije, poštanske tehnologije i kompjuterske i informacijske tehnologije. Odsjek za saobraćaj ima smjerove: cestovni saobraćaj, željeznički saobraćaj i zrakoplovni saobraćaj.

Od osnivanja na Fakultetu je upisano 9.086 studenata. Na Fakultetu je diplomiralo 1.040 studenata – diplomiranih inženjera VII stepena, 168 inženjera VI stepena, 31 magistar nauka, 507 magistara struke, 971 bakalaureat i 26 doktora nauka. ♦

GRUPACIJA TEHNIČKIH NAUKA

Građevinski fakultet

Osnovan 30. septembra 1961. godine

Od osnivanja Fakulteta prema predbolonjskom sistemu studiranja 3.157 studenata je diplomiralo (diplomirani inženjeri građevinarstva, VII stepen), 428 (diplomirani inženjeri geodezije, VII stepen) i 1.292 (inženjeri građevinarstva, VI stepen). 57 kandidata je magistriralo, a 59 doktoriralo. Prema bolonjskom sistemu studiranja 767 studenata je završilo I ciklus studija – bakalaureat građevinarstva – inženjer građevinarstva i bakalaureat geodezije i geoinformatike – inženjer geodezije i geoinformatike. 262 studenta su završila II ciklus studija – magistri građevinarstva – diplomirani inženjeri građevinarstva i 95 – magistri geodezije i geoinformatike – diplomirani inženjeri geodezije i geoinformatike. III ciklus je završilo sedam kandidata.

Građevinski fakultet Univerziteta u Sarajevu je javna ustanova koja obavlja nastavnu, naučnoistraživačku, visokostručnu, stručnu i savjetodavnu djelatnost u oblasti građevinarstva i geodezije i geoinformatike.

Fakultet svoju djelatnost obavlja u okviru podorganizacionih jedinica: odsjeka, katedri, dekanata, biblioteke i službi. U okviru odsjeka i katedri djeluju instituti i laboratorije.

Građevinski fakultet Univerziteta u Sarajevu osnovan je 30. septembra 1961. godine, a izrastao je iz Građevinskog odsjeka nekadašnjeg Tehničkog fakulteta u Sarajevu. Zbog toga se s pravom kao stvarni datum osnivanja Građevinskog fakulteta u Sarajevu uzima 20. maj 1949. godine, kada je Uredbom Vlade NR BiH osnovan Tehnički fakultet u Sarajevu sa dva odsjeka: Arhitektonskim i Građevinskim.

Osnivanje Tehničkog fakulteta u Sarajevu uvjetovali su opći nedostatak inženjerskih kadrova, a posebno inženjera građevinarstva i arhitekture u NR Bosni i Hercegovini i potreba za naučnim istraživanjem i studijima u široj oblasti građevinarstva, kao podloga za projektiranje i građenje kapitalnih industrijskih, hidrotehničkih i saobraćajnih objekata u NR Bosni i Hercegovini.

Vrijeme u kome je osnovan Tehnički fakultet u Sarajevu bilo je izuzetno teško – zemlja se nalazila u punom zamahu poslijeratne obnove i izgradnje, opterećena teškim ostacima prošlosti, posebno nerazvijenosti i razaranjem minulog rata, a izložena snažnom političkom i ekonomskom pritisku spolja.

Osnivajući uz druge fakultete i Tehnički fakultet u Sarajevu, NR Bosna i Hercegovina je već u tim prvim poslijeratnim godinama počela ostvarivati jasno opredjeljenje da u novim socijalističkim društvenim odnosima prevaziđe vjekovnu zaostalost i preraste u svestrano razvijenu socijalističku republiku ravnopravnih naroda i narodnosti socijalističke federativne jugoslavenske zajednice.

Matičari su održali tri sastanka u Sarajevu: od 12. do 15. juna, od 24. do 25. juna i 22. augusta 1949. godine i izabrali prve nastavnike Tehničkog fakulteta u Sarajevu:

- prof. Aleksandra Trumića, vanrednog profesora za predmet Sanitarna hidrotehnika,
- prof. Jahiela Fincija, vanrednog profesora za predmet Projektovanje zgrada,
- pred. Vjekoslava Mandića, predavača za predmet Mehanika i
- pred. Branislava Galeba, predavača za predmet Fizika.

Za prvog dekana Tehničkog fakulteta u Sarajevu imenovan je prof. Aleksandar Trumić, a za prodekana prof. Jahiel Finci.

Dekan je otpočeo sa radom 14. jula 1949. godine u zgradi Više pedagoške škole u Sarajevu, a od 18. oktobra 1949. godine

nastavio sa radom u zgradi Zavoda za ispitivanje materijala i tla Ministarstva građevina Vlade NR BiH u Sarajevu, u ulici Skenderija 10a. Svečano otvaranje Tehničkog fakulteta u Sarajevu obavljeno je 24. oktobra 1949. godine.

Otvaranju Fakulteta su prisustvovali Rade Jakšić, ministar građevina Vlade NR BiH, Ante Babić, predsjednik Komiteta za fakultete i visoke škole NR BiH, matičari, mnogi ugledni gosti, nastavnici i studenti. Na svečanosti otvaranja matičar prof. Milenko Jakovljević održao je predavanje pod nazivom „Razvoj građevinarstva kroz vjekove“. Redovna nastava na Fakultetu je otpočela 25. oktobra 1949. godine u spomenutoj zgradi Zavoda za ispitivanje materijala i tla Ministarstva građevina Vlade NR BiH u Sarajevu, u kojoj je već bio i dekanat Fakulteta.

Malo poslije, 2. decembra 1949, svečano je otvoren Univerzitet u Sarajevu, tako da je Tehnički fakultet bio jedan od njegovih prvih članova.

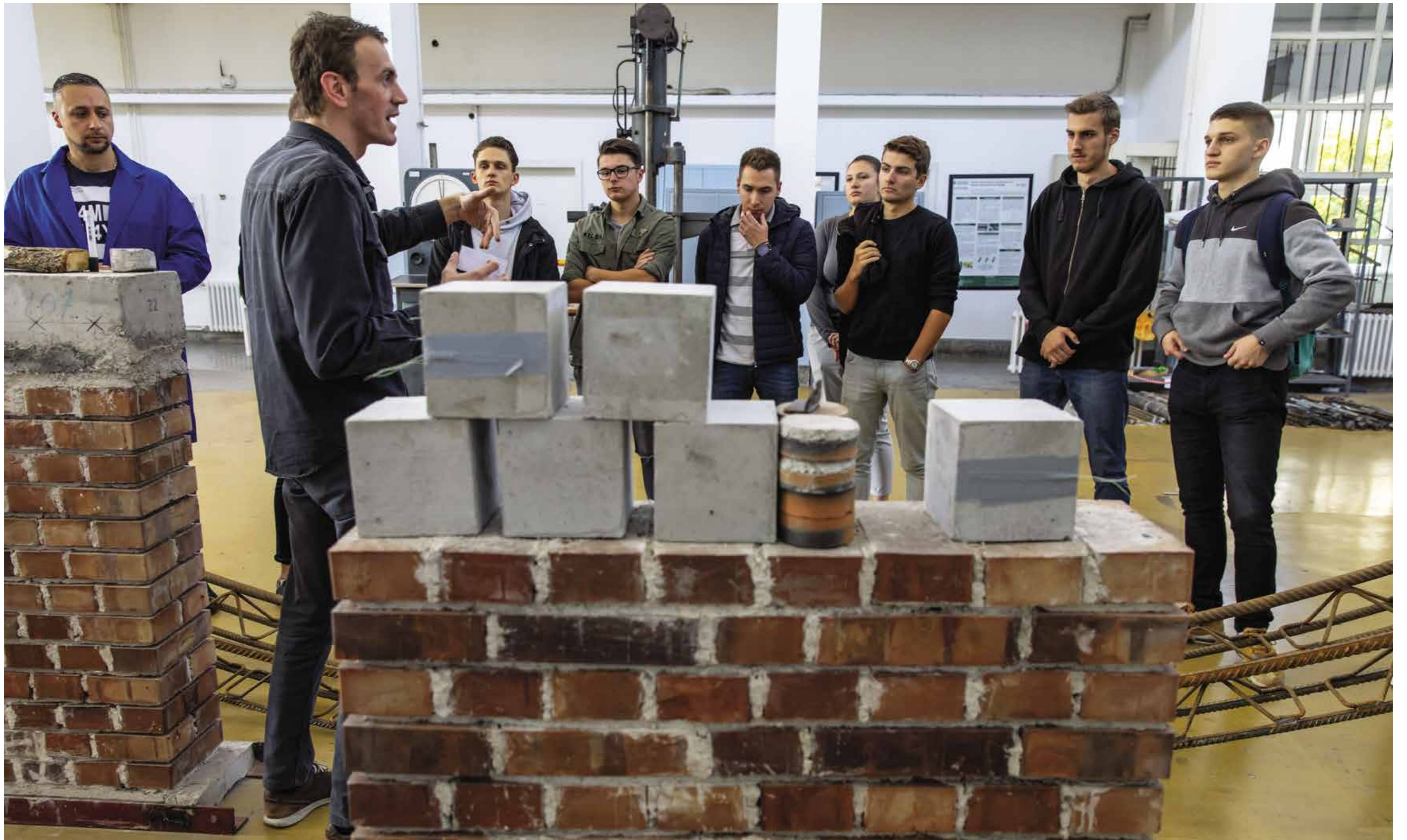
U toku osnivanja Tehničkog fakulteta u Sarajevu, a i poslije, osnovna teškoća u razvoju te organizacije bio je prostor za rad. Zahvaljujući Komitetu za fakultete i visoke škole NR BiH i svesrdnom razumijevanju GNO Sarajevo, već početkom 1949. godine Fakultetu je dodijeljena zgrada bivše Bogoslovije u ulici Vase Miskina 20. Međutim, zgrada je bila vrlo zapuštena i neuvjetna za rad Fakulteta, pa je prethodno bilo potrebno obnoviti je. Preuređenje zgrade otpočelo je 3. maja 1949, a sa dogradnjom amfiteatra i još nekih dijelova, trajalo je sve do 6. oktobra 1952. godine. Međutim, već u martu 1950. godine Fakultet je uselio u djelimično prilagođenu zgradu i otpočeo u njoj sa nastavom 3. aprila 1950. godine.

Pošto je i tako obnovljena zgrada bila prostorno nedovoljna za Fakultet, počela je dogradnja čitavog novog prednjeg dijela, koja je završena u toku 1956. i 1957. godine. Tako su bitno poboljšani uvjeti za rad novoosnovanog Tehničkog fakulteta u Sarajevu i njegovih naučnoistraživačkih jedinica – zavoda.

Krajem decembra 1949. godine izrađen je perspektivni plan razvoja Tehničkog fakulteta u Sarajevu, kao i elaborat o osnivanju fakultetskih zavoda i naučnih ustanova za nastavu i naučnoistraživački rad. Taj elaborat predviđao je osnivanje Zavoda za ispitivanje materijala i konstrukcija, Laboratorija za geomehaniku, Laboratorija za hidrotehniku, Zavoda za izučavanje domaćeg građevinarstva i arhitekture te Centralne tehničke biblioteke.

Kako bi se ostvario taj plan, pri Tehničkom fakultetu u Sarajevu osnovani su:

- 3. novembra 1950. godine Zavod za ispitivanje materijala i konstrukcija i za šefa je imenovan prof. dr. Julije Hahamović,
- 15. marta 1953. godine Zavod za inženjersku geologiju i hidrogeologiju i za upravnika imenovan je prof. dr. Radoslav Jovanović,

- 4. juna 1954. godine Zavod za geotehniku i fundiranje i za rukovodioca imenovan je prof. dr. Dušan Krsmanović,
- 15. juna 1954. godine Zavod za hidrotehniku i za upravnika imenovan je prof. Aleksandar Trumić i
- krajem 1949. godine Biblioteka i za šeficu imenovana Desa Hrisafović, bibliotekarka.

U toku 1955. godine osnovan je Laboratorij za eksperimentalnu statiku i za šefa imenovan je prof. Đorđe Solovjev.

Devet godina poslije osnivanja Arhitektonskog i Građevinskog odsjeka, 20. juna 1958. godine, donijeta je odluka o osnivanju novog, Mašinskog odsjeka Tehničkog fakulteta u Sarajevu, a dvije godine poslije, 16. septembra 1960. godine, i odluka o osnivanju Elektrotehničkog smjera pri Mašinskom odsjeku.

Tehnički fakultet Univerziteta u Sarajevu radio je kao cjelina do 30. septembra 1961. godine, kada su osnovana četiri nova samostalna fakulteta: Arhitektonsko-urbanistički fakultet u Sarajevu, Građevinski fakultet u Sarajevu, Mašinski fakultet u Sarajevu i Elektrotehnički fakultet u Sarajevu.

Prvog oktobra 1961. godine otpočeli su sa radom novoosnovani fakulteti, među kojima i Građevinski fakultet u Sarajevu.

Iako osnovan u uvjetima nedostatka prostora, kadrova i opreme, Tehnički fakultet u Sarajevu sa svojim zavodima, zahvaljujući svestranoj pomoći šire društvene zajednice NR Bosne i Hercegovine i samoprijegornom radu plejade svojih prvih nastavnika, veoma brzo se razvijao i za dvanaest godina djelovanja izrastao u dobro osposobljenu i organiziranu tehničku visokoškolsku nastavnu i naučnoistraživačku organizaciju. Tu divnu plejadu prvih nastavnika koja je ponesena obnovom i izgradnjom naše zemlje pošteno i punom snagom radila na osnivanju i razvoju Fakulteta i njegovih zavoda sačinjavali su: prof. Aleksandar Trumić, prof. Jahiel Finci, prof. dr. Julije Hahamović, prof. dr. Dušan Krsmanović, prof. dr. Radoslav Jovanović, prof. Muhamed Kadić, prof. Dušan Smiljanić, prof. Nikola Lalić, prof. Kazimir Boras, prof. Đorđe Solovjev, prof. Emil Janaček, prof. dr. Vjekoslav Marendić, prof. Husref Redžić, prof. Miloš Crvčanin, prof. Josip Bać i drugi.

Po osnivanju Građevinskog fakulteta u Sarajevu za njegovog prvog dekana imenovan je prof. Emil Janaček, a za prodekana prof. Ismet Ağanović.

Početak školske 1961/62. godine Građevinski fakultet i Arhitektonsko-urbanistički fakultet uselili su u novu nastavnu zgradu u Nahorevskoj ulici, danas Patriotske lige 30, i tako riješili problem prostora, prateći problem Tehničkog fakulteta od njegova osnivanja.

Zavod za saobraćaj Građevinskog fakulteta u Sarajevu osnovan je 26. marta 1963. godine kao član velike porodice naučnoistraživačke organizacije Građevinskog fakulteta, koji mu je osnivač. Kao naučnoistraživačka ustanova zavod je registriran 13. juna 1963. godine.

Uporedo sa gradnjom nastavne zgrade na kompleksu Koševo sagrađena su još tri objekta u koje su useljeni u toku 1961. i 1962. godine zavodi i katedre Građevinskog fakulteta u Sarajevu.

Skupština SR BiH donijela je 17. jula 1973. godine Odluku o ukidanju tadašnje Više geodetske škole u Sarajevu, a 4. septembra iste godine i Odluku o osnivanju Geodetskog smjera na Građevinskom fakultetu u Sarajevu. Tako je zaokružen današnji oblik Građevinskog fakulteta u Sarajevu u suštini, dok se mijenjala forma na način da su tokom godina instituti izgubili svojstvo pravnog lica. Godine 2000. je pri Fakultetu osnovan Institut za saobraćajnice. Danas Građevinski fakultet Univerziteta u Sarajevu predstavlja vodeću instituciju za školovanje građevinskih inženjera u Bosni i Hercegovini. Do sada je na Građevinskom fakultetu bilo 353 uposlenika, a sada upošljava 75.

Podorganizacione jedinice za nastavno-naučnu, naučnoistraživačku i stručnu djelatnost Fakulteta su: *Odsjek za konstrukcije* sa Institutom za materijale i konstrukcije, Laboratorijom za ispitivanje materijala i konstrukcija i Laboratorijom za građevinsku fiziku; *Odsjek za hidrotehniku i okolišno inženjerstvo* sa Institutom za hidrotehniku i okolišno inženjerstvo i Laboratorijom za hidrotehniku i okolišno inženjerstvo; *Odsjek za saobraćajnice* sa Institutom za saobraćajnice i Laboratorijom za saobraćajnice; *Odsjek za geodeziju i geoinformatiku* sa Institutom za geodeziju i geoinformatiku i Laboratorijom za geodeziju i geoinformatiku; *Katedra za geotehniku i geološko inženjerstvo* sa Institutom za geotehniku i geološko inženjerstvo i Laboratorijom za geomehanička ispitivanja i *Katedra za matematiku i informatiku*.

Građevinski fakultet Univerziteta u Sarajevu će nastojati zadržati i ojačati poziciju vodećeg centra visokog obrazovanja u svim granama građevinarstva i geodezije na prostoru Bosne i Hercegovine. Kroz programe međunarodne saradnje i mobilnosti će biti uključen u evropski istraživački i visokoobrazovni prostor, te će poticati mobilnost istraživača, studenata i administrativnog osoblja. Također će zadržati i ojačati saradnju s javnim institucijama i privrednim subjektima.

Počasno zvanje profesor emeritus su dobili: Ognjen Jokanović (izabran 2002. godine), Nihad Kapetanović (izabran 2007. godine), Mehmed Bublin (izabran 2011. godine), Branko Mazić (izabran 2013. godine) i Muhamed Zlatar (izabran 2015. godine).

Reorganizacija nastavnog procesa izvršena je 2009. godine kada je upisana prva generacija studenata prema bolonjskom sistemu. Studij građevinarstva, odnosno studij geodezije i geoinformatike, organizira se u tri ciklusa.

Prvi ciklus obrazovanja traje tri godine i vrednuje se sa 180 studijskih (ECTS) bodova, nakon kojeg student dobiva zvanje inženjera građevinarstva ili inženjera geodezije i geoinformatike, odnosno bakalaureata.

Drugi ciklus obrazovanja traje dvije godine i vrednuje se sa 120 studijskih (ECTS) bodova, nakon kojeg student dobiva zvanje magistra građevinarstva – diplomiranog inženjera građevinarstva, smjer konstrukcije, hidrotehnika i okolišno inženjerstvo, saobraćajnice i magistra geodezije i geoinformatike – diplomiranog inženjera geodezije i geoinformatike. Od akademske 2019/2020. godine na drugom ciklusu studija građevinarstva pokrenut je i studijski program „Geotehnika“.

Najviši stepen obrazovanja, tj. treći ciklus studija, traje tri godine i vrednuje se sa 180 studijskih (ECTS) bodova, nakon kojeg student dobiva zvanje doktora tehničkih nauka/znanosti iz oblasti građevinarstva ili geodezije i geoinformatike.

Od osnivanja Fakulteta prema predbolonjskom sistemu studiranja 3.157 studenata je diplomiralo (diplomirani inženjeri građevinarstva, VII stepen), 428 (diplomirani inženjeri geodezije, VII stepen) i 1.292 (inženjeri građevinarstva, VI stepen). 57 kandidata je magistriralo, a 59 doktoriralo.

Prema bolonjskom sistemu studiranja 767 studenata je završilo I ciklus studija – bakalaureat građevinarstva – inženjer građevinarstva i bakalaureat geodezije i geoinformatike – inženjer geodezije i geoinformatike. 262 studenta su završila II ciklus studija – magistri građevinarstva – diplomirani inženjeri građevinarstva i 95 – magistri geodezije i geoinformatike – diplomirani inženjeri geodezije i geoinformatike. III ciklus je završilo sedam kandidata.

Od osnivanja Fakulteta prema predbolonjskom sistemu upisano je 8.285 studenata – inženjeri građevinarstva (VI stepen), 1.312 studenata – VII stepen: smjer konstrukcije, 1.141 student – VII stepen: smjer saobraćajnice, 1.132 studenta – VII stepen: smjer hidrotehnika i 1.832 studenta – VII stepen: smjer geodezija.

Prema bolonjskom sistemu studiranja upisano je 1.440 studenata – I ciklus studij građevinarstva, 696 studenata – I ciklus studija geodezije i geoinformatike, 434 studenta – II ciklus studija građevinarstva, 225 studenata – II ciklus studija geodezije i geoinformatike, 48 studenata – III ciklus studija građevinarstva i sedam studenata – II ciklus studija geodezije i geoinformatike. ♦

GRUPACIJA TEHNIČKIH NAUKA

Mašinski fakultet

Osnovan 6. oktobra 1958. godine

Do sada je na Mašinskom fakultetu 7.968 studenata završilo studij i to: 686 studenata diplomiralo je VI stepen, 5.325 diplomiralo VII stepen, 1 student završio je specijalistički studij, 237 studenata je magistriralo, dok su 92 kandidata doktorirala na Mašinskom fakultetu. I ciklus studija je završilo 1.040 studenata, 579 je završilo II ciklus, dok je osam studenata završilo III ciklus studija.

Mašinski fakultet počinje sa radom 6. oktobra 1958. godine kroz usmjerenje na Tehničkom fakultetu. Od osnivanja Fakulteta upisano je ukupno 24.148 studenata i to: 1.581 student VI stepena, 17.112 studenata VII stepena i 1.123 magistra. Na I ciklus studija upisano je 3.259 studenata, na II ciklus 1.024 studenta i 49 studenata na III ciklus studija.

Do sada je na Mašinskom fakultetu 7.968 studenata završilo studij i to: 686 studenata diplomiralo je VI stepen, 5.325 diplomiralo VII stepen, 1 student završio je specijalistički studij, 237 studenata je magistriralo, dok su 92 kandidata doktorirala na Mašinskom fakultetu. I ciklus studija je završilo 1.040 studenata, 579 je završilo II ciklus, dok je osam studenata završilo III ciklus studija.

Mašinski fakultet nudi akademsku izvrsnost i najnovije trendove u tehničkoj edukaciji u gotovo svim oblastima mašinstva.

Po okončanju Drugog svjetskog rata sve veće potrebe za visokostručnim kadrovima mašinske struke, a posebno za neposredni rad u pogonima metaloprerađivačke industrije i mašinogradnje, te za održavanje mašinskih postrojenja u drugim industrijskim granama, utjecale su na to da je Savjet Tehničkog fakulteta 1958. godine usvojio prijedlog da se otvori Mašinski odsjek na Tehničkom fakultetu u Sarajevu. Samostalno Mašinski fakultet počinje sa djelovanjem 1. oktobra 1961. godine i imao je 10 stalnih nastavnika i šest stalnih asistenata.

U svim fazama reforme nastavnih planova i programa nastavnici i saradnici kao i studenti nastoje u intenzivnoj saradnji sa predstavnicima privrede, u saradnji sa razvijenim evropskim i svjetskim univerzitetima na kojima se obrazuju mašinski inženjeri, utvrditi profile mašinskih inženjera, te razviti nastavne planove i programe koji će studentima omogućiti stjecanje kompetencija koje im tržište rada traži.

Nastavni proces u skladu s Bolonjskom deklaracijom započeo je akademske 2005/06. godine. U okviru reforme došlo je i do određenih izmjena u organizacionoj strukturi Fakulteta. Određeni broj katedri i odsjeka/smjerova je promijenio naziv; s radom su prestali Katedra za optomehaniku i Smjer za optomehaniku; pokrenuta je inicijativa za transformaciju smjera Organizacija i informatika u Odsjek za industrijski inženjering i menadžment i pokrenuta je inicijativa za osnivanje Odsjeka za mašinske konstrukcije.

Danas se naučno-nastavni proces odvija kroz sljedeće odsjeke, katedre i smjerove: *Odsjek za mašinski proizvodni inženjering / Katedra za mašinski proizvodni inženjering* sa smjerovima: Mašinski proizvodni inženjering (prvi ciklus studija), Proizvodne tehnologije, automatizacija i robotika (drugi ciklus studija) i Mehatronika u mašinstvu (drugi ciklus studija); *Odsjek za industrijsko inženjerstvo i menadžment / Katedra za industrijsko inženjerstvo i menadžment* i smjer: Industrijsko inženjerstvo i menadžment; *Odsjek za energetiku, procesnu tehniku i okolinsko inženjerstvo* na kojem su Katedra za

energetiku sa smjerovima: Energetika i Klimatizacija, grijanje i hlađenje i Katedra za procesnu tehniku sa smjerovima: Procesno inženjerstvo i Okolinsko inženjerstvo; *Odsjek za mašinske konstrukcije / Katedra za mašinske konstrukcije*, smjer: Mašinske konstrukcije; *Odsjek za motore i vozila / Katedra za motore i vozila*, smjer: Motori i vozila; *Odsjek za odbrambene tehnologije / Katedra za odbrambene tehnologije*, smjer: Odbrambene tehnologije; *Odsjek za tehnologiju drveta / Katedra za primarnu i finalnu obradu drveta*, smjer: Tehnologije drveta, Katedra za matematiku i fiziku i Katedra za mehaniku.

U akademskoj 2012/13. godini na Mašinskom fakultetu u Sarajevu započela je nastava na III ciklusu studija pod nazivom „Obnovljivi izvori energije i okolinske tehnologije“. Uspješnoj organizaciji i pripremi studija nastave garant je bila realizacija projekta TEMPUS JP CREDO (Creation of Third Cycle Studies – Doctoral Programme in Renewable Energy and Environmental Technology). Na izvođenju nastave su, osim profesora s Mašinskog fakulteta u Sarajevu, angažirani i profesori s KTH Stockholm, FSB Sveučilišta u Zagrebu i Građevinskog fakulteta u Sarajevu. Danas je treći ciklus organiziran na svim odsjecima Mašinskog fakulteta.

Nastavni ansambl Mašinskog fakulteta čini preko 50 nastavnika, 20 saradnika i preko 10 laboranata u radnom odnosu kao i veliki broj saradnika sa drugih domaćih i inozemnih visokoškolskih ustanova i iz privrede.

Naučni i istraživački rad nastavnika i saradnika Mašinskog fakulteta, po njegovom osnivanju, odvijao se kroz organiziranu djelatnost Mašinskog fakulteta i kroz dopunski rad u institutima i razvojnim centrima udruženog rada. Fakultet je 1962. godine ugovorio izradu pet naučnoistraživačkih tema iz oblasti mašinstva a u decembru iste godine sklopio je ugovor sa Zavodom za privredno planiranje BiH za obradu teme „Optimalni pravci razvoja metalne i elektroindustrije u BiH“. U periodu od 1963. do 1972. godine naučnoistraživački rad odvija se u zavodima Mašinskog fakulteta, odnosno angažiranjem nastavnika i saradnika u institutima i razvojnim centrima u privredi. Od 1970. godine kao nosilac naučnoistraživačkog rada ponovo se pojavljuje Mašinski fakultet, odnosno pojedine katedre ili nastavnici i saradnici.

Sredinom osamdesetih godina dvadesetog vijeka, na inicijativu Akademije nauka i umjetnosti BiH, pokrenuta je aktivnost da se naučnoistraživački kadrovi s univerziteta te industrijskih instituta i razvojnih centara zajednički angažiraju na velikim multidisciplinarnim projektima: profesori s Mašinskog fakulteta bili su koordinatori projekata (društvenih ciljeva) DC IX i DC VIII, a naši nastavnici i asistenti učestvovali su i u DC VII.

Danas su na Mašinskom fakultetu, kao nosioci naučnoistraživačkog rada ali i praktičnog dijela nastavnog procesa, opremljene sljedeće laboratorije: Laboratorija savremenih alatnih mašina i reznih alata: LabSAMiRA, Laboratorija za tehnologije obrade odvajanjem strugotine: LaTOOS, Laboratorija za mehatroniku, robotiku i automatizaciju: LAMRA, Laboratorija za ispitivanje materijala, Laboratorija za obradu deformacijom, Laboratorija za zavarivanje, REL,

gasno zavarivanje: LaZa-1, Laboratorija za zavarivanje, MAG, TIG, elektrootporno, termička obrada: LaZa-2, Laboratorija za dimenzionalnu metrologiju: LabDiM, Laboratorija za operacioni menadžment, Laboratorija za zaštitu na radu, Laboratorija za ergonomiju, Laboratorija za toplotne turbomašine, Laboratorija za pulsirajuće sagorijevanje, Laboratorija za sagorijevanje uglja i biomase, Laboratorija za KGH tehniku i OE, Laboratorija za hidrauliku i hidrotehniku, Laboratorija za mjernu tehniku u energetici i procesnoj tehnici, Laboratorija za toplotnu procesnu tehniku, Laboratorija za mehaniku fluida, Laboratorija za prenos mase i toplote, Laboratorija za pumpe, kompresore i ventilatore, Laboratorija za vjetroelektrane, Laboratorija za industrijsko otprašivanje, Laboratorija za okolinska ispitivanja, Laboratorija za mašinske elemente, Laboratorija za projektovanje pomoću računara, Laboratorija za transportna sredstva, Laboratorija za ispitivanje mašinskih konstrukcija, Laboratorija za tribološka ispitivanja, Laboratorija za turbokompresore, Laboratorija za ispitivanje motora i opreme, Laboratorija za ispitivanje motornih vozila u putnim uslovima, Laboratorija za unutrašnjobalistička mjerenja, Laboratorija za spoljnobalistička mjerenja, Laboratorija za snimanje brzih energetskih procesa, Laboratorija za dizajn projektila, Laboratorija za testiranje eksplozivnih materija, Laboratorija za hidrotermičku obradu drveta, Laboratorija za lijepljenje i površinsku obradu drveta, Laboratorija za konstrukcije i kontrolu proizvoda od drveta, Laboratorija za mašine i alate za obradu drveta, Laboratorija za ploče od drveta, Laboratorija za mehanizme i elastodinamiku, Laboratorija za fiziku i Laboratorija za računarske tehnike.

U poslijeratnom razdoblju Mašinski fakultet u Sarajevu imao je intenzivnu međunarodnu saradnju koja se u najvećoj mjeri odvijala s Univerzitetom Friedrich-Alexander Erlangen, KTH Stockholm, TU Graz, Univerzitetom Dublin, TU Darmstadt, Gradskim univerzitetom London, TU Maribor i UPC Barcelona. Saradnja se uglavnom odnosila na zajednička partnerstva u TEMPUS projektima i projektima iz Okvirnog programa FP6 i FP7. Neki od važnijih međunarodnih projekata za koje su ugovori potpisani tokom 2004. godine bili su „Advanced Decentralised Energy Generation Systems in Western Balkans“ u vrijednosti od oko 200.000 eura i „Droplet – Wall Interaction and Heat Transfer“ u vrijednosti od oko 200.000 USD.

Tokom akademske 1995/96. i 1996/97. godine Mašinski fakultet nastavio je dugogodišnju saradnju s Tehničkim fakultetom Univerziteta Friedrich Alexander Erlangen, Nürnberg. Dio efekata ove saradnje su uzajamne posjete delegacija Univerziteta u Sarajevu i Univerziteta u Erlangenu, studijski boravci asistenata Mašinskog fakulteta na Univerzitetu u Erlangenu, renoviranje Laser-doppler anemometra, aktiviranje Laboratorija za sagorijevanje prirodnog gasa, organizacija šest ljetnih akademija, boravci studenata Mašinskog fakulteta na Univerzitetu u Stuttgartu, donacija Njemačke za opremu i revitalizaciju Mašinskog fakulteta u Sarajevu, te vrlo aktivna

saradnja nastavnika iz Erlangena, Delfta i Hamburga u realizaciji nastavnog procesa i revitalizaciji Fakulteta.

Saradnja s Royal Institute of Technology (KTH) iz Stockholma rezultirala je implementacijom većeg broja TEMPUS projekata fokusiranih na reformu visokog obrazovanja u skladu s bolonjskim principima, kao i u obnovi i rekonstrukciji objekata Fakulteta.

Kada su u pitanju domaći naučnoistraživački projekti, u poslijeratnom periodu nastavnici i saradnici Fakulteta realizirali su preko 50 projekata finansiranih od Ministarstva obrazovanja i nauke Kantona Sarajevo, preko 20 projekata finansiranih od Ministarstva obrazovanja i nauke FBiH i tri projekta finansirana od WUS Austrije. Na realizaciji projekta „Razvoj industrijske politike u FBiH“ zajednički su sudjelovali Mašinski fakultet Sarajevo i Fakultet strojarstva i računarstva Sveučilišta u Mostaru. Na projektu je sudjelovalo 50 eksperata.

Fakultet je već odavno stvorio pretpostavke da studenti i nastavno osoblje sudjeluju u razmjeni s inozemnim obrazovnim ustanovama. U početku je to bilo izrada diplomskog rada, magistarskih radnji ili doktorskih teza preko DAAD programa, WUS-a ili nekog drugog programa zahvaljujući angažmanima naših profesora koji su bili gostujući predavači na tim univerzitetima (TU Graz, Gradski univerzitet London, TU Erlangen i mnogi drugi). Danas već postoje dobro uhodani programi razmjene preko programa mobilnosti Erasmus+, kao i preko CEEPUS programa. Fakultet, također, u okviru realizacije određenih projekata omogućava svojim studentima odlazak na respektabilne inozemne fakultete, npr. jedan od primjera je boravak pet studenata u okviru postdiplomskog studija „Lokalna okolinska infrastruktura“ na KTH Stockholm, radeći svoje magistarske radove i pod supervizijom njihovih profesora.

Neki od projekata bili su strateški projekti za Bosnu i Hercegovinu, kao što su: „Optimalni pravci razvoja metalne i elektroindustrije u BiH“, „Optimalni pravci razvoja industrije motora i motornih vozila u SRBiH za period 1963–1970. godine“, „Optimalni pravci razvoja procesne mašinogradnje u SRBiH za period od 1963. godine do 1970. godine“, „Optimalni pravci razvoja proizvodnje alata u SFRJ, s posebnim osvrtom na SRBiH“, „Optimalni pravci razvoja livarstva u SRBiH“, „Optimalni pravci razvoja alatnih mašina, alata i mjernih sredstava u NRBiH“, „Razvoj industrijske politike u Federaciji Bosne i Hercegovine“.

Danas Mašinski fakultet realizira nekoliko međunarodnih EU projekata: „Danube Interreg Transnational project EDU – LAB“, Erasmus+ CBHE projekt REBUS „Ready go BUSiness; OpESEE: Open ESEE – Region Master for Maintenance Engineering“, Erasmus+ eVIVA projekt „Enhancing and Validating service related competences in Versatile learning environments in Western Balkan Universities“. ♦

**GRUPACIJA
UMJETNOSTI**

Kao što svako društvo mora imati institucije koje ga takvim legitimiraju tako svaki univerzitet, kako bi uopće bio univerzitet sa zaslužnom pažnjom javnosti, društva, nastavnika i studenata, mora u svom sastavu imati akademije umjetnosti. Univerzitet u Sarajevu ima svoje akademije – najprije Muzičku akademiju (1955), potom Akademiju likovnih umjetnosti (1972) te Akademiju scenskih umjetnosti (1981). Osnivanjem akademija Univerzitet je zaokružio svoju sadržajno-strukturnu liniju organizacionih jedinica. Zašto je ovo bitno naglasiti? Bez akademija je svaki univerzitet izložen opasnosti da postane više igra naukovanja, privatno-politički biznis te neplodna i beskrajna trka sa nelojalnom konkurencijom nego istinska želja da se jedan univerzitet kao centar znanja, nauke i umjetnosti, učenja i slobode podigne na univerzalnu civilizacijsku razinu ljudskog i društvenog bivstvovanja.

Umjetničke akademije čine onu sastavnicu Univerziteta koja gradi njegovu transstrukturu, dakle, koja egzaktna stanja nauka, bilo prirodnih ili društvenih, prenosi u stanja metafizičkog, onoga nesaznatljivog i nespoznatljivog, onoga kada je umjetnost to uistinu, nedokučivog i neizrecivog. Umjetnost na Univerzitetu u Sarajevu jeste ona linija njegova djelovanja koja je u sferi duhovnosti i u polju ozbiljnog promišljanja svijeta posebno onda kada je umjetnost u statusu kritike. Prostori u kojima se umjetnost razvija na Univerzitetu u Sarajevu neovisni su o pravilima, zakonima, novčanim trezorima i sličnim društvenim i političkim uzusima. Ona je, čak i onda kada joj se nameću pravila koja po svojoj prirodi ne može trpjeti, slobodna, jer je ljudska i svjetska, a najviše zbog toga što je pravljena od ljudi slobodnih, umjetnika. Naravno, misli se na one umjetnike kojima nijedno umjetničko pravilo nije sveto, a ako jeste pravilo, onda i jeste zato da ga umjetnost načne, promijeni ili sruši.

Od samih osnutaka, koji za sve tri akademije nisu bili nimalo jednostavni u svakojakom smislu – od političke podrške do prostornih i kadrovskih kapaciteta, svaka akademija postaje stožerom razvoja umjetničke pedagogije te, paralelno i u isto vrijeme, pokretačem umjetničkog života: koncertnog, pozorišnog, filmskog, likovnog, u evolutivnim mijenama i revolucionarnim promjenama društva produhovljenjem ljudi umjetnika koji se ugrađuju u umjetnost, ali najvažnije od svega jeste da akademije izgrađuju kulturni i duhovni status društva u kojem djeluju. Možemo li zamisliti jedno društvo, kanton, federaciju ili državu u kojima glavni univerzitet nema svoje umjetničke akademije!?

Upravo su akademije Univerziteta u Sarajevu, svaka u svojoj oblasti, institucije koje su izgradile umjetnički život u cijeloj Bosni i Hercegovini ne samo u Sarajevu već i u svim kulturnim centrima kao i u najmanjim gradskim sredinama koje

su imale neku osnovnu ili srednju muzičku školu, neki izložbeni prostor, neku malu amatersku scenu. Upravo su studenti akademija našeg Univerziteta bili budući kadar za razvoj kulture u Bosni i Hercegovini u prošlosti, kada je trebalo početi praktično iz početka pa do danas, kada u Bosni i Hercegovini djeluju brojne akademije: muzičke, scenske, likovne. One su to i danas po tome što su u statusu prirodno najboljih akademija po tradiciji, kadru, kvalitetu studija, zainteresiranosti studenata, statusu u građanstvu, odjecima u svijetu.

Ono što umjetničke akademije čini svjetskima jesu gotovo identični nastavni programi evropskim i svjetskim akademijama, zahvaljujući Bolonjskom procesu, brojnim umjetničkim i ljudskim vezama sa evropskim akademijama, ali najviše nastojanjima nastavnika koji ulažu sebe u organizaciju akademija i edukaciju svojih studenata. Danas na akademijama Univerziteta u Sarajevu djeluju mnogi nastavnici koji imaju diplome važnih evropskih akademija ili su imali neko kraće ili duže usavršavanje, posjećivali neki umjetnički seminar ili naprosto posjeduju dobro poznavanje svjetske umjetničke i edukativne prakse. Dokaz tome jeste priznatost diploma naših akademija u Evropi kod nastavka studija, u potrazi za umjetničkim angažmanom u evropskim centrima, u pozivima iz evropskih centara za umjetničkim angažmanom naših nastavnika ili studenata. O tome govore i brojni uspjesi nastavnika i studenata koji se dokazuju u oblastima svoje umjetničke kreativnosti.

O svjetskosti umjetničkih akademija govore i drugi elementi koji se u ovakvim svečarskim tekstovima moraju spomenuti pojedinačno: na Muzičkoj akademiji se već više od decenije održavaju značajni festivali, izdaje se referentni časopis za muzičku kulturu Muzika, organizira se međunarodni simpozij Muzika u društvu, djeluje Institut za muzikologiju i ICTM – Nacionalni komitet Bosne i Hercegovine i sl.; Akademiju likovnih umjetnosti osnovali su i vodili najvažniji likovni umjetnici u Bosni i Hercegovini i Socijalističkoj Jugoslaviji, nastavnici su izlagali na svim značajnim izložbama, dobitnici su značajnih likovnih nagrada, a u toku rata bili su jedni od nositelja duhovnog otpora agresiji i ratu; na Akademiji scenskih umjetnosti djeluje kulturna pozornica Otvorena scena Obala, nastavnici su dobitnici preko 200 domaćih i svjetskih nagrada i priznanja sa domaćih i svjetskih filmskih festivala, a najvažnija je nagrada Oskar Danisa Tanovića (2001, film Ničija zemlja).

U tim okvirima i u onim otvoreno umjetničkim želimo Univerzitetu u Sarajevu daljnji razvoj, prosperitet i učvršćenje vodeće uloge u svim poljima njegove djelatnosti kako bi i dalje bio jedna od značajnih institucija u razvoju savremenog bosanskohercegovačkog društva.

Akademija likovnih umjetnosti

Akademija scenskih umjetnosti

Muzička akademija

GRUPACIJA UMJETNOSTI

Akademija likovnih umjetnosti

Osnovana 1972. godine

Na Akademiji likovnih umjetnosti je od osnivanja upisano 2.666 studenata, diplomiralo 1.557 studenata, magistriralo 237 kandidata i doktorirao 1 kandidat.

Akademija likovnih umjetnosti (ALU) Univerziteta u Sarajevu osnovana je 1972. kao prva umjetnička likovna akademija u Bosni i Hercegovini.¹ Osnovani su je umjetnici koji su u tom periodu bili poznati stvaraoci i koji su imali entuzijazam i viziju poznate i priznate, buduće važne institucije. Prof. Muhamed Karamehmedović, historičar umjetnosti i prvi dekan Akademije, prof. Nada Pivac, akademska slikarka, prof. Boro Aleksić, akad. slikar, prof. Mersad Berber, akad. grafičar, prof. Alija Kučukalić, akad. kipar, prof. Željko Grgić, akad. kipar, imena su naših slavni profesora osnivača Akademije koji su učinili sve da osmisle programe koji su imali umjetnička uporišta, sličnosti sa već postojećim akademijama i inozemnim institucijama koje su u to vrijeme dale, a i danas daju, temelje umjetničkim pravcima, disciplinama, umjetničkim profilima i samim umjetnicima kojima su generacijama i sami pripadali.

Ulažući sebe na tim visokopostavljenim ciljevima kroz životni i radni vijek, uspjeli su da formiraju ALU, instituciju koja se razvijala po svim principima klasične umjetnosti, uključujući i afirmirajući i inovativne procese.

Period od skoro 50 godina egzistencije naše visokoškolske institucije donosio je pred uposlenike mnoge raznovrsne zadatke, dileme i težine koji su dobrom vizijom rješavani s maksimalnom kvalitetom, uvijek na dobrobit osnovnih temelja Akademije, njene stabilne i čvrste egzistencije i značaja u društvu na obrazovanju, širenju i afirmaciji bosanskohercegovačke kulture i baštine.

Moramo spomenuti i veliki doprinos svih dosadašnjih dekana i nastavnika da se krucijalne vrijednosti i kvalitet nastave zadrže, te da zgrada postane i ostane simbol duhovnosti, ljepote i jedan od najreprezentativnijih objekata na prostoru cijele bivše Jugoslavije. Tu su i izuzetni uspjesi naših eminentnih nastavnika, brojni projekti, reprezentativne izložbe, afirmativne nagrade i međunarodna priznanja, te edukacija sjajnih mladih ljudi koji su svoju naobrazbu stjecali i stječu na ovoj instituciji.

Na ALU-u su radili profesori koji su je obilježili svojim dugogodišnjim radom, nesebično dajući i prenoseći svoja znanja i ugrađujući ih u mlade ljude, te su na taj način doprinosili njenom optimalnom značaju. Pored profesora osnivača radili su i eminentni umjetnici i stvaraoci: Dževad Hozo, Ismar Mujezinović, Seid Hasanefendić, Salim Obralić, Mustafa Skopljak, Mladen Kolobarić, Zoja Finci, Radoslav Tadić, Ljubomir Perčinlić, Milivoje Unković, Ratko Lalić, Halil Tikveša, Metka Kraigher-Hozo, Nusret Pašić, Avdo Žiga, Radmila Jovandić-Đapić, Josip Alebić, Petar Waldegg, Čedomir Kostović, Amra Zulfikarpašić.

Vizija da umjetnički poziv treba predstavljati slobodu i humanizam, etička načela koja svojim vrijednostima doprinose afirmaciji zemlje, čuvanju identiteta u kome umjetnost ima svoje uporište rezultirala je u dugim vremenskim periodima entuzijazmom i nastojanjem da i u Bosni i Hercegovini jedna takva institucija počne djelovati i otpočne svoj kulturni zadatak.

Njegovanje bosanskohercegovačkog kulturnog naslijeđa, njegovo afirmiranje i očuvanje i novi izraz osmišljen na postulatima starih evropskih akademskih vrednota učinilo je da ova akademija i svi njeni odsjeci nastanu i formiraju svoje vremenske evolucije i specifikume na talentu bosanskohercegovačkih umjetnika, koji su i do danas tako značajno nastavili da žive i djeluju preko generacija studenata i inih generacija ove akademije – skoro 50 godina.

Svaki trenutak i prigodna prilika kod nas ovdje prisutnih sljedbenika naših profesora čini da se njihova imena i djelo svakodnevno trajno upisuju i tako grade historiju ALU-a i novih generacija koji u njoj završavaju svoje misionarsko učenje, da služe umjetnosti i budu svijetla perspektiva naše duhovne baštine i bosanskohercegovačke likovne scene. Upravo kao temeljni branik ove institucije stoje neprekinuti izuzetni uspjesi naših eminentnih nastavnika grafike, grafičkog dizajna, produkt dizajna, kiparstva, slikarstva, nastavničkog odsjeka, interdisciplinarnog studija konzervacije i restauracije koji lagano otvaraju vrata Evrope i svijeta dobrim projektima i dobivenim nagradama.

Period koji dolazi bit će obilježen jubilarnim događajem, pola stoljeća Akademije likovnih umjetnosti. Taj period pokazat će najbolju investiciju ovoga grada – kada nam je samodoprinosom građana Sarajeva i šire poklonjena ova zgrada na čuvanje, upotrebu i čast. Umjetnički rezultati koji su nastajali na ovim prostorima i novi koje planiramo i koje ćemo zajedno i ostvarivati bit će svakako upisani u spomen nove monografije. To će značiti i veliku potvrdu amaneta naših osnivača, da dostojanstveno i kontinuirano slijedimo njihovu misao i čuvamo njihov poklon.

Akademija u osnovi svoga rada je obrazovna institucija koja obrazuje umjetnike različitih specijalnosti. Na svojim odsjecima: nastavničkom, Odsjeku za slikarstvo, Odsjeku za kiparstvo, Odsjeku za grafiku, Odsjeku za grafički dizajn i Odsjeku za produkt dizajn te na Katedri za historiju i teoriju umjetnosti, kao i na interdisciplinarnom studiju konzervacije i restauracije (osnovanom u saradnji s Prirodno-matematičkim fakultetom) ima standardiziran broj studenata, po normama koje su proizvod pedagoških normativa, kao i specijalnih zahtjeva raznih umjetničkih prostora, digestorija, fotolaboratorija i dr. U proteklom periodu kontinuirano je ugrađivana velika investicija u mnoge ateljee, vanjske prostore ALU-a, radionice i laboratorije, tako da je nova oprema itekako doprinijela postizanju ugodnijeg rada, naročito pri cjelodnevnom boravku studenata na ALU-u.

Prihvatanjem Bolonjskog procesa studenti kroz reformu obrazovanja, koja im otvara mogućnost velike pokretljivosti, stjecanja različitih znanja, upoznavanja različitih kultura, postaju sigurniji u umjetničkim radovima, u svome obrazovanju, postaju motiviraniji i bliži sličnim programima drugih univerziteta i akademija u svijetu.

Sklapanje ugovora s partnerskim akademijama neminovno će dovesti i do drugačijeg odnosa spram naše ALU koja je

međunarodni partner i garant univerzitetske uvezanosti i ishoda učenja kroz razmjenu i pokretljivost.

Naša ALU danas uz pomoć Univerziteta u Sarajevu započinje projekt interdisciplinarnog studija konzervacije i restauracije spomeničke baštine. Uvezivanje ovog studija s oblastima arhitekture i prirodnih nauka, uvođenje u njihove laboratorije i učenje o primjeni multidisciplinarnih metoda, unutar zaštite kulturnog naslijeđa, otvara vidike ispravnog odnosa postupanja s nacionalnim spomenicima. Muzeji, galerije i instituti još uvijek nemaju dovoljno kadra strukovno i likovno profiliranog koji bi mogao doprinijeti tom procesu. Svjedoci smo izuzetnog značaja ove akademije, da svugdje na područjima bivše Jugoslavije, a i šire, još uvijek rade i umjetnički djeluju naši bivši studenti, koji čine okosnicu prestižnih instituta, muzeja i galerija.

Kroz izbor ovog studija studenti ALU-a trebaju se ponositi svojim opredjeljenjem da će biti emisari kulture, nosioci kulturnog života, koji će imati zadatak da šire kulturu u smislu oplemenjivanja društva kroz umjetnost, dobru sliku, kulturnu politiku, obrazovni sustav, te će i sami, ako se zaposle u obrazovnim institucijama, davati doprinos da jednog dana formiraju mlade ljude koji će dalje širiti umjetnost.

Umjetnost je jedna velika snaga, međunarodna sila za koju ne trebaju strani jezici, ona se razumije putem stvaralačkog procesa i talenta i govori sve jezike svijeta. Neka to bude osnovni motiv, ta misija da se djeluje uvijek pozitivno u odnosu na sve probleme i sve situacije koje će život donijeti.

„Akademija likovnih umjetnosti u Sarajevu je u posljednjoj deceniji 20. stoljeća prolazila kroz teško razdoblje. Upravo

kad se spremala obilježiti dvadesetu godišnjicu rada, 1992. godine, izbija rat. I kad se učinilo da su muze zašutjele, da je sve zamrlo, da je nasilno, surovo i zločinački zaustavljeno djelovanje i ove institucije – javljaju se otpor i svjedočenje o postojanju, odgovor stvaralaca na destrukciju... Izložba *Svjedoci postojanja*, priređena 2. decembra 1992. godine (Nusret Pašić, Sanjin Jukić, Mustafa Skopljak, Zoran Bogdanović, Edo Numankadić, Ante Jurić, Radoslav Tadić, Petar Waldeg) postala je simbolom neuništive kreativnosti i temeljem nove angažovane umjetnosti, koja je potakla mnoge umjetnike u svijetu da izraze svoj izričit stav o ponorima savremene civilizacije. Djela umjetnika svjedoka bila su na videu predstavljena i na Bijenalu u Veneciji 1993. godine. Potom su uslijedile mape grafika *Sarajevo 92*, *Sarajevo 93*, *Sarajevo 94*, *Sarajevo 95*, po konceptu i u realizaciji prof. Salima Obralića, s grafikama angažovanog karaktera, kako je to bilo svojstveno ovoj umjetnosti i ranije; mape je, uprkos blokadi, i svijet vidio. Ideju duhovnog otpora agresiji svjedoči i grupa *Trio* (Dalida i Bojan Hadžihalilović), koja svojim *Razglednicama iz opkoljenog Sarajeva*, serijom razglednica – plakata „pozdravljaju” savremeni svijet. Još je grčki umjetnik na atinskom Partenonu prikazao kako kentaur, simbol neciviliziranog svijeta, napada osviješteno i plemenito ljudsko biće. Umjetnica Alma Suljević u svom radu *Kentauromahija*, napravljenom iz sagorjele konstrukcije sarajevskog tramvaja, govori o savremenom barbarstvu.“²

Na Akademiji likovnih umjetnosti je od osnivanja upisano 2.666 studenata, diplomiralo 1.557 studenata, magistriralo 237 kandidata i doktorirao 1 kandidat.

Danas su zaposlena 72 člana nastavnog osoblja i 20 članova nenastavnog osoblja. ♦

¹ Dekanesa prof. mr. Marina Finci povodom promocije godišnjice Akademije.

² Prof. dr. Ibrahim Krzović, *Akademija likovnih umjetnosti/Academy of Fine Arts*, str. 30–32.

GRUPACIJA UMJETNOSTI

Akademija scenskih umjetnosti

Osnovana 2. decembra 1981. godine.

Od osnivanja na Akademiju scenskih umjetnosti upisala su se 522 studenta, diplomiralo je 285 studenata i magistriralo 6 kandidata.

Akademija scenskih umjetnosti (ASU) Univerziteta u Sarajevu je najstarija i najuspješnija visokoškolska ustanova iz ove oblasti u našoj državi, sa zavidnim međunarodnim renomeom. Sada to izgleda kao prosta činjenica izvedena iz konkretnih rezultata koje su ostvarili naša škola, njeni profesori, alumni i studenti u proteklih 38 godina. Ali, nije sve išlo baš glatko! Sarajevo je odmah poslije Drugog svjetskog rata, pedesetih godina, imalo srednju glumačku školu, s tendencijom da ona dobije i akademski nivo. Međutim, to se nije desilo. Argument je bio da su postojeće akademije u Zagrebu i Beogradu dovoljnog kapaciteta da prime i obuče polaznike iz Bosne i Hercegovine i Crne Gore, koje jedine nisu imale svoje visokoškolske ustanove ovog usmjerenja. Naprotiv, umjesto otvaranja glumačke akademije zatvara se i srednja glumačka škola. S profesionalne strane to je razvoju scenskih umjetnosti i kulture uopće na našem prostoru nanijelo ogromnu štetu. Odsustvo škole značilo je da su naši talenti, koji su imali snagu i uvjete, odlazili na školovanje u druge sredine, tamo nerijetko i ostajali, a brojni koji su imali talent, a nisu imali uvjete da se školuju u Beogradu ili Zagrebu, okrenuli su se nekim drugim pozivima. To je u konačnici Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu postavilo u ovisnički, možda je pregrubo reći, ali gotovo polukolonijalni odnos naspram Beograda i Zagreba. U rezultatu mi smo pomagali njihovom razvoju, gušeći svoj.

Prva konkretna inicijativa protiv takve pozicije načinjena je na Filozofskom fakultetu gdje su se gluma i režija, u saradnji s teatarskim festivalom MESS, izučavale u okviru Odsjeka za komparativnu književnost i bibliotekarstvo. To nije zadovoljavalo ni objektivne potrebe profesionalnih pozorišta, filma i televizije, a ni ambicije lokalnih talenata, ali je koliko-toliko popravilo ukupnu sliku i osnažilo ideju o neophodnosti osnivanja akademije. Prema podacima iz 1981, bosanskohercegovačka pozorišta su imala oko 180 zaposlenih glumaca, ali samo njih 24 je imalo završenu odgovarajuću školsku spremu. Zbog toga je odlučeno osnovati ASU koju su mogli upisati i kandidati iz drugih republika tadašnje SFRJ.

ASU je započela svoj rad 2. XII 1981, otvaranjem Odsjeka za glumu da bi nakon četiri godine dobila potpunu fizionomiju kada su se formirali svi predviđeni odsjeci i kada je prva generacija studenata završila školovanje. Dvije osobe bile su posebno angažirane u procesu obrazlaganja i pripreme za otvaranje naše škole, pa ih treba posebno i spomenuti. To su Radoslav Zoranović, direktor Zajednice profesionalnih pozorišta, i prof. Zvonko Petrović, tadašnji direktor SIZ-a za visoko obrazovanje. Uz njih tu sigurno pripada i prva dekanesa prof. dr. Razija Lagumdžija. Okosnicu prvog nastavnčkog kadra činili su glumac Borislav Stjepanović i dr. Miroslav Avram. Odsjek za glumu upisuje prvu generaciju studenata, u klasi prof. Borislava Stjepanovića, da bi četiri godine nakon toga ASU iznjedrila prve diplomirane, akademske glumice i glumce. Kako se Akademija razvijala, proširivao se i broj njenih diplomanata ali i predavačkog kadra, koji je između ostalog uključivao Emira Kusturicu, Miralema Zupčevića, dr. Nenada Vukovića, dr. Dževada Karahasana i Admira Glamočaka, kao prvog studenta ASU-a koji je postao njen nastavnik. Ta

politika oslanjanja na kadrove koji su se školovali na ASU-u zadržala se do danas, tako da kičmu nastavnog kadra ASU-a čine naši alumni.

Nakon osam godina borbe, koja je po svemu podsjećala na borbu za otvaranje same akademije, konačno dolazi do prvog širenja škole otvaranjem Odsjeka za režiju. Prof. Haris Pašović, u to vrijeme, bez pretjerivanja, mlada jugoslavenska rediteljska zvijezda, angažiran je kao prvi šef klase na Odsjeku. Kao dokaz koliko se željno očekivalo otvaranje ovog odsjeka svjedoči činjenica da se za pet mjesta na prvoj klasi prijavilo preko stotinu kandidata iz cijele SFRJ. Danas je to odsjek koji se po broju i značaju nagrada koje su režijama u teatru i naročito na filmu dobili profesori i studenti može takmičiti i s najprestižnijim školama slične vrste u Evropi i svijetu. Na Odsjeku se izučava multimedijalna režija kao jedinstveno umjetničko zanimanje koje se realizira u teatru, na filmu, TV-u, radiju. U okviru Odsjeka djeluje i Katedra za audiovizuelne umjetnosti na kojoj se školuju snimatelji, montažeri i dizajneri zvuka.

U danima agresije na Bosnu i Hercegovinu Akademija nije prestala s radom, naprotiv, otvoren je novi, Odsjek za dramaturgiju. Kao i u vrijeme osnivanja škole, i prilikom otvaranja ovog odsjeka ponovo je bila ključna uloga profesorice Razije Lagumdžije, koja je bila i prva šefica Odsjeka. Ipak, pokretačka snaga i budućnost novog odsjeka bio je prof. Marko Kovačević, koji je u ustanovljavanju i razvoju Odsjeka uložio ključnu snagu i on je taj koji je profilirao Odsjek u ono što je on danas: studij utemeljen na kompleksnosti i sintetskom karakteru dramskih umjetnosti, na pozitivnim svjetskim iskustvima i originalnim metodama rada iz oblasti dramaturgije, teatrologije i filmske umjetnosti. To je studij koji objedinjava klasične i moderne principe i postupke.

I dok se osniva novi odsjek i traje rat i opsada, gluma i režija redovno održavaju nastavu, ispите i primaju nove klase studenata. Postoji anegdota da u tim danima granatiranje nije bio prihvatljiv razlog za kašnjenje na nastavu.

Na koncu, otvaranjem Odsjeka za produkciju i menadžment u oblasti scenskih umjetnosti zatvara se krug temeljnih oblasti i zvanja neophodnih za aktivan razvoj svih oblika scenskih umjetnosti i medija. Na taj način Akademija je osposobljena da obrazuje kadrove neophodne najbrže rastućoj grani industrije u svijetu – medijima i komunikacijama, što pored kulturnog, dodatno potcrtava društveni i ekonomski značaj njenog rada. Odsjek za produkciju je na najefikasniji način, kroz nastavnu i umjetničku praksu, uvezao rad svih odsjeka, dajući nastavnom procesu novi kvalitet, u isto vrijeme pripremajući studente na realne profesionalne okolnosti rada koji ih očekuju po završetku škole.

Kada se govori o ASU-u Univerziteta u Sarajevu, mora se spomenuti Otvorena scena „Obala“. Iako zamišljena kao „laboratorij u kome će studenti, posebno IV godine, obavljati svoj praktični rad“, ali i mjesto na kojem studenti mogu javno prikazati svoj umjetnički angažman, tu su scenu dugim radom studenti i nastavnici iz zapuštenih podrumskih prostorija

pretvorili u kulturnu sarajevsku pozornicu, izgrađivši u podrumu zgrade na obali salu za scenski pokret i garderobu. Izgradili – znači da su studenti i profesori rezali daske, zakivali eksere, varili željezo, farbali... Na taj način je studentska scena postala bitno mjesto na sarajevskoj ali i jugoslavenskoj kulturnoj mapi. Poslije ogromnog uspjeha „Audicije“ od Đerdapa pa do Triglava i međunarodnih nagrada koje su stizale za „Tetovirano pozorište“ s pažnjom se pratilo šta se radi na Obali. Ponosni smo što je tako i danas. Otvorena scena „Obala“ ostala je prostor kreativnosti koji objedinjuje teatar, film, ples, muziku i druge oblike scenskog izražavanja studenata i profesora kako kroz nastavni proces tako i izvan njega. Svi sadržaji na „Obali“ uvijek su popunjeni do posljednjeg mjesta, a nije rijedak slučaj da projekti započeti i izvedeni na Otvorenoj sceni nastavljaju svoj život na daskama profesionalnih pozorišta.

Razvojem novih tehnologija otvaraju se stalno novi, ponekad i neočekivani prostori za rad, razvoj i djelovanje kadrova u oblasti medija i komunikacija. Umjetnički aspekt koji ASU ima po svojoj suštini daje novu vrijednost toj činjenici. Tu ASU vidi svoju šansu za razvoj. Praćenjem svjetskih trendova i standarda koje otvaraju nove tehnologije, a u isto vrijeme insistiranjem na umjetničkim vrijednostima, stvaramo kadrove čiji je dijapazon angažmana vrlo širok, što im na tržištu rada daje značajnu komparativnu prednost.

Da bi postigla te standarde, Akademija kontinuirano radi na jačanju kvaliteta kroz različite, sinhronizirane pravce djelovanja, stalnim nadograđivanjem i aktueliziranjem nastavnih planova i programa, uvođenjem novih studijskih grupa, samostalno ili u saradnji s partnerskim akademijama iz Bosne i Hercegovine i svijeta, stalnom nadgradnjom tehničkih potencijala i prilagođavanjem prostornih potencijala potrebama nastave koji se stalno mijenjaju. U ovom smislu kapitalni projekt je izgradnja nove zgrade ASU-a. To je projekt koji je u posljednjoj fazi realizacije i koji će ASU-u i Univerzitetu dati novi zamah i kvalitet, ali direktno utjecati na sveukupnu sliku, puls i život grada i države, što je i jedna od ključnih uloga

koju Univerzitet treba imati u društvu. Svjesni toga, nema te nedaće koja može da nas spriječi da ostvarujemo svoju društvenu misiju i poslovnu viziju, pronalazeći alternativne načine kojima ćemo nadoknaditi nedostatak kadrova, prostora i finansija. U tom procesu bilježimo stalan napredak, koji je izražen i sve većim odzivom studenata iz Bosne i Hercegovine i zemalja regiona.

ASU je do sada iškolovala brojne glumce, reditelje, pisce, producente... Naši alumni i naši nastavnici najznačajniji su, najbolji i najuspješniji glumci, glumice, reditelji, rediteljice, pisci, producenti i producentice koje Bosna i Hercegovina ima. Nabrojat ćemo neke: Dževad Karahasan, Haris Pašović, Ademir Kenović, Admir Glamočak, Pjer Žalica, Jasmila Žbanić, Srđan Vuletić, Gordana Boban, Emir Kusturica, Borislav Stjepanović, Senad Bašić, Elmir Jukić, Miroslav Mandić, Jasna Žalica, Erol Zubčević, Almir Imširević, Miralem Zubčević, Jovan Marjanović, Minka Muftić, Tatjana Šojić, Amra Bakšić-Čamo, Emir Hadžihafizbegović, Dino Mustafić, Selma Spahić, Izudin Bajrović, Aida Begić, Mirsad Purivatra, Danis Tanović i mnogi drugi. Kroz njihov rad i uspjehe naša škola ima preko 200 međunarodnih nagrada. Među tim nagradama su: Oskar Danisa Tanovića, više nagrada Evropske filmske akademije, nagrade na festivalima u Berlinu, Tokiju, Cannesu, Londonu, Roterdamu, Locarnu, Sarajevu, Edinburgu, sve domaće nagrade u teatru... Naši alumni su profesionalno angažirani u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Srbiji, Crnoj Gori, Francuskoj, Njemačkoj, Turskoj, SAD-u, Kanadi, Australiji i mnogim drugim zemljama.

Zbog toga ćemo ovaj tekst završiti kako je i počeo: Akademija scenskih umjetnosti Univerziteta u Sarajevu najstarija je i najuspješnija visokoškolska ustanova iz ove oblasti u našoj državi, sa zavidnim međunarodnim renomeom.

Od osnivanja na Akademiju scenskih umjetnosti upisala su se 522 studenta, diplomiralo je 285 studenata i magistriralo 6 kandidata. Danas je zaposlen 51 član nastavnog osoblja i 15 članova nenastavnog osoblja. ♦

GRUPACIJA UMJETNOSTI

Muzička akademija

Osnovana 20. maja 1955. godine

Od osnivanja na Muzičkoj akademiji upisan je 3.661 student – diplomiralo je 2.166 studenata, magistriralo 288 kandidata a doktoriralo su 22 kandidata.

Muzička akademija u Sarajevu (MAS) osnovana je 20. V 1955. Kroz 64 godine rada i djelovanja Akademija promovira muzičku edukaciju, umjetnost i nauku kao edukativna i kulturna ustanova od posebnog značaja za Bosnu i Hercegovinu, a i šire. U prilog tome govore i činjenice da osnova svake pedagoške, umjetničke i naučne djelatnosti u oblasti umjetničke muzike u Bosni i Hercegovini potječe od bivših i sadašnjih studenata i nastavnika Akademije. Znanja koja su stekli na Akademiji su početna i značajna baza za nadogradnju kroz muzičku praksu u školama, orkestrima, na koncertnim podijima, u naučnim institucijama i sl. Bez ovog kadra ne bi mogle djelovati druge muzičke institucije u Sarajevu i Bosni i Hercegovini.

Studijski programi su kompatibilni sa studijskim programima evropskih visokoškolskih muzičkih institucija koje su bazirane na ishodima obrazovanja u polju umjetničke muzike. Od osnivanja MAS kontinuirano radi na razvijanju svih odsjeka kao i otvaranju novih smjerova i studijskih grupa.

Prema MAS-u gravitiraju studenti iz svih krajeva Bosne i Hercegovine. Studentsku populaciju na prvom i drugom ciklusu studija po školskoj godini čini od 200 do 250 redovnih studenata, od čega je uvijek oko 15% stranih studenata (Slovenija, Hrvatska, Srbija, Crna Gora, Makedonija i Albanija). Osim toga, Akademiju posjećuju i strani studenti na razmjeni, pa čak i studiraju jedan ili nekoliko semestara.

MAS je imao nekoliko razvojnih faza. Prva od njih je osnivanje i početak rada obilježen izvanrednim entuzijazmom matičara i nastavnika, tada poznatih imena u svijetu umjetničke muzike. Druga faza uzima vrijeme 60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća, a označavala je nastavljanje razvoja na već decenijskoj tradiciji, iskustvu i snaženju angažmana studentske populacije i nastavničkog zalaganja na višem nivou. Treća faza su 80-te godine kada je Akademija dostigla svoj puni razvoj i status ozbiljne muzičko-edukativne i umjetničke institucije u socijalističkoj Jugoslaviji. Četvrta faza je obilježena nevjerojatnom ratnom destrukcijom grada Sarajeva i njegova Univerziteta čiji je Akademija član od 1974. Ratna destrukcija i devastacija MAS-a najočitija je u osipanju nastavničkog i studentskog kadra. Pojedini odsjeci bi prestali s djelovanjem, a i cijela Akademija, da nije bilo maksimalnog zalaganja nastavnika koji su ostali u Sarajevu i tada aktuelne uprave. Peta faza je poslijeratna, ona je naporna za nastavnike, ali i entuzijastička u namjeri da se dostigne stari sjaj i prevaziđe kako neposredna prošlost tako i ona prijeratna i otisne širokim putevima evropske i svjetske muzičke umjetnosti. Decenija od 2005. do 2015. u kojoj se slavilo 60 godina Muzičke akademije bila je najuspješnija u historiji ove institucije. Ta se uspješnost nastavlja na zadovoljstvo studenata i nastavnika u ovim godinama kada se nazire i šesta faza obilježena turbulentnim promjenama na Univerzitetu koje će se u dogleđno vrijeme svakako odraziti i na MAS.

Brojni su muzički umjetnici i naučnici koji su radili ili se školovali na MAS-u. Spomenut ćemo najistaknutije i u stalnom radnom odnosu: kompozitori Miroslav Špiler, Vojin Komadina, Josip Magdić, Anđelka Bego-Šimunić, Nada Ludvig-Pečar,

Milan Jeličanin, dirigenti Mladen Pozajić, Teodor Romanić, Julije Marić, Ognjen Bomoštar, Rešad Arnautović, solo pjevačice Bruna Špiler, Ljiljana Molnar-Talajić, Radmila Smiljančić, Milica Buljubašić-Zečević, Paša Gackić, pijanisti Matusja Blum, Marijan i Zlata Feller, Milica Šnajder-Huterer, Jasenka Dimitrijević, Jasenka Roter-Petrović, Ljiljana Pećanac, Izolda Ambrožić, Dunja Dimitrijević, Sanja Lagumžija, Aleksandra Romanić, Zoran Jančić, Neda Stanković, Svjetlana Člaidze, violinisti Kurt Hauzer, Dino Sagrestano, David Kamhi, Faruk Osman Sijarić, Dževad Šabanagić, Radoslava Medle, violončelist Jevgeny Xaverieff, flautisti Bećir Drnda, Davor Bušić, klarnetisti Radan Aleksije, Rajmund Likić, Barat Laslo, muzikolozi ddr. Zija Kučukalić, dr. Gorana Doliner, etnomuzikolozi Cvjetko Rihtman, dr. Ankica Petrović, mr. Dunja Rihtman, muzički teoretičari i pedagozi Elly Bašić, dr. Selma Ferović, mr. Zdravko Verunica, dr. Vinko Krautmajer, dr. Ivan Čavlović i brojni drugi. Danas je na Akademiji već šesta generacija nastavnika koji je izgrađuju po uzusima vizionara osnivača, ali i modernih zahtjeva visoke muzičke edukacije, muzičke umjetnosti i nauke.

Akademija kao institucija organizator je mnogih koncerata, kao i velikih muzičkih projekata. Izdvajamo festival *Majske muzičke svečanosti* (od 2008) koji se organizira u okviru svakogodišnje redovne koncertne sezone. Ovaj jedinstveni doprinos obogaćenju sarajevskog kulturnog života publici nudi raznovrsne, ali pažljivo odabrane sadržaje, najbolje što akademska umjetnička produkcija može ponuditi u tekućoj školskoj godini. Svečanosti su datumom uvijek simbolično vezane za dan osnivanja Akademije. U periodu od 10 do 15 dana na različitim lokacijama u gradu održavaju se koncerti studenata i nastavnika naše akademije i drugih akademija sa kojima saradujemo, koncerti Kamernog gudačkog orkestra i različitih akademskih ansambala (aMAS), koncerti studentskih kompozitorskih radova, koncerti sa djelima etabliranih bosanskohercegovačkih kompozitora, koncert studenata dirigenata i solista sa Sarajevskom filharmonijom, te veliki akademski projekt za koji se Akademija opredijeli u jednoj godini, a u koji se uključuju svi akademski resursi. Koncertna djelatnost studenata i nastavnika MAS-a tako se predstavlja bosanskohercegovačkoj javnosti na visokom nivou.

Drugi značajan događaj koji Akademija organizira u saradnji sa Manhattan String Quartetom je *Festival kamernе muzike za gudače* (Sarajevo Chamber Music Festival, 2011–2016). Festival je izvođačko-edukativnog karaktera, što znači da članovi Manhattan String Quarteta paralelno sa koncertima održavaju umjetničke radionice gudačkih instrumenata. Značaj ove manifestacije prevazilazi samu instituciju Akademije po rezidenciji jednog od najpoznatijih gudačkih kvarteta u svijetu, po kvalitetu odabira i izvedbe programa, po učešću studenata muzičkih akademija zapadnog Balkana.

Svjetski važan projekt je *Sarajevo Sonic Studio* (2013/14) koji je okupljao najistaknutije živuće moderne evropske kompozitore i studente balkanskih muzičkih akademija na zajedničkom radu oko kompozitorske edukacije i prezentacije kompozitorskih umjetničkih djela.

Studenti Akademije redovno participiraju u radu *The European Student Chamber Orchestra* u sklopu projekata Asocijacije evropskih muzičkih konzervatorija, kao i u projektu *Susreti muzičkih akademija i fakulteta zapadnog Balkana*.

Najrecentniji događaj vrijedan isticanja je projekt obilaska 10 gradova u cijeloj Bosni i Hercegovini s koncertom nastavnika i studenata i predavačkim aktivnostima u muzičkim školama simbolično nazvan *10/10*. Gotovo svakodnevno dešavaju se koncerti klasa, odsjeka, javne prezentacije grupnih sati i dr. Mnogi studenti participiraju na raznim međunarodnim takmičenjima i osvajaju vrijedne nagrade.

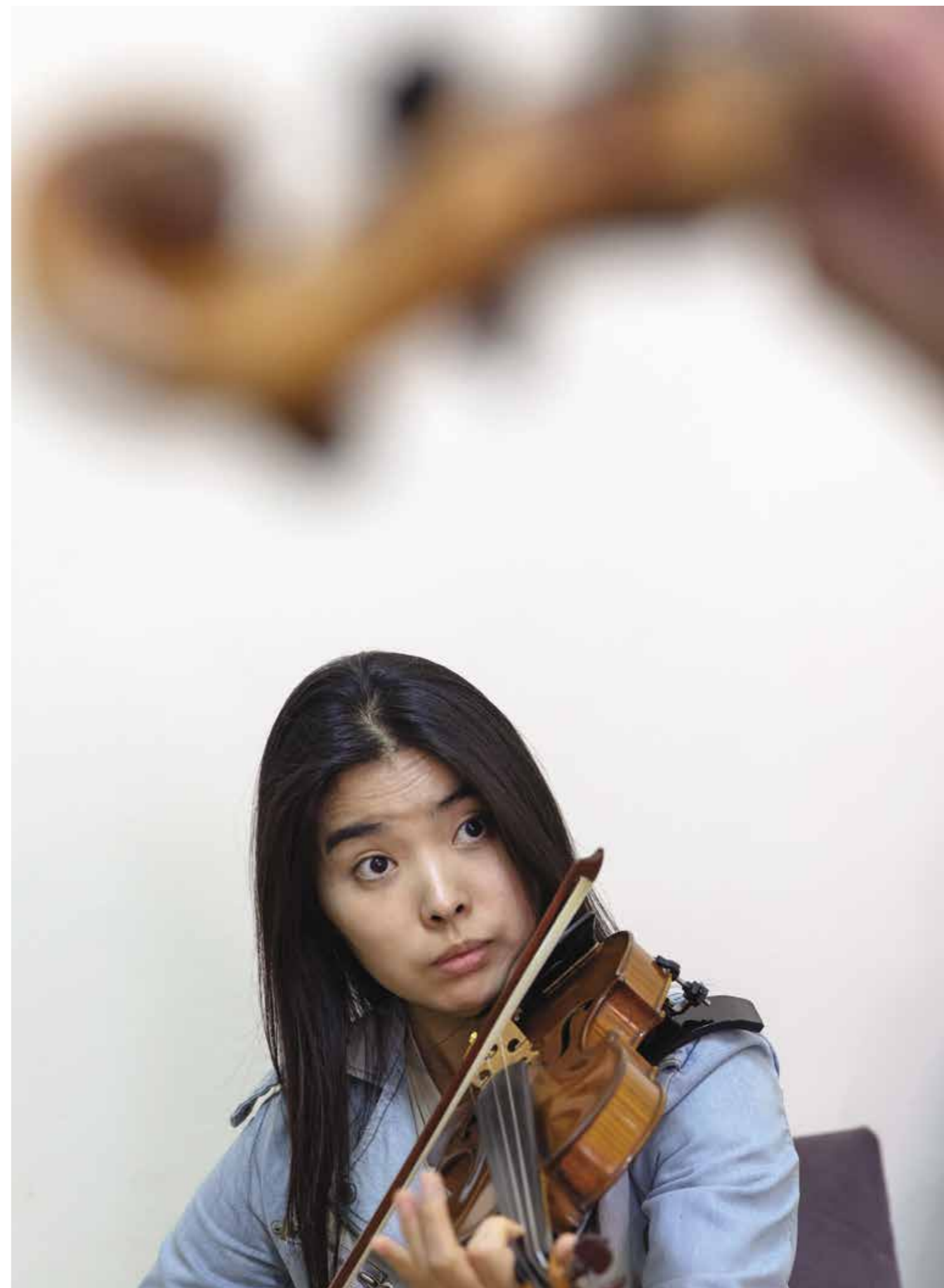
MAS u saradnji sa Muzikološkim društvom Federacije Bosne i Hercegovine ima značajan naučni angažman. Zajednički su inicirali izdavanje časopisa za muzičku kulturu *Muzika/Music* i organiziranje međunarodnog simpozija „Muzika u društvu“. Časopis je počeo izlaziti 1997, najprije četiri, a kasnije dva puta godišnje. Prvi simpozij je organiziran 1998. Učesnici simpozija su muzikolozi, etnomuzikolozi i muzički pedagozi iz cijelog svijeta. Kako po svom kontinuitetu tako i po kvalitetu simpozij se smatra najznačajnijim u regiji. Od 2010. uvršten je u kalendar dešavanja srodnih organizacija Internacionalnog vijeća za tradicionalnu muziku (NGO UNESCO). Poslije svakog simpozija štampa se dvojezični *zbornik radova*. Časopis za muzičku kulturu *Muzika* i međunarodni simpozij „Muzika u

društvu“ izuzetno su dobro prihvaćeni u Bosni i Hercegovini i u drugim zemljama.

Pri MAS-u djeluje Institut za muzikologiju (2003), pri kojem se čuvaju značajne ostavštine njenih profesora i bogata građa za historiju muzike u Bosni i Hercegovini, Centar za muzičku edukaciju (2006), Udruženje građana „Ključ“, a u njenim prostorima djeluje Muzikološko društvo, ICTM – Nacionalni komitet Bosne i Hercegovine i Udruženje muzičkih/glazbenih pedagoga.

Misija MAS-a je educirati visokokvalitetne, sposobne, kreativne i međunarodno kompetitivne i kompetentne kadrove u pedagoškim, umjetničkim i naučnim oblastima. Akademija permanentno utječe na formiranje muzičkog javnog mnijenja i stvaranje estetičkih standarda u muzičkoj i općoj kulturi Bosne i Hercegovine. U tom smislu Akademija nastoji da njeni nastavni planovi i programi budu usklađeni s misijom.

Vizija MAS-a je da i dalje bude vodeća domaća institucija u domenu svoga rada i djelovanja, a naročito u oblasti visokog muzičkog obrazovanja kadrova za najrazličitije djelatnosti u oblasti umjetničke muzike. Ovakva vizija Akademije ostvaruje se u uvjetima značajne konkurencije drugih muzičkih akademija u Bosni i Hercegovini, lojalne ili nelojalne, u kojoj će Akademija opstati zahvaljujući visokopostavljenim ciljevima i stvaranjem uvjeta za njihovo provođenje.

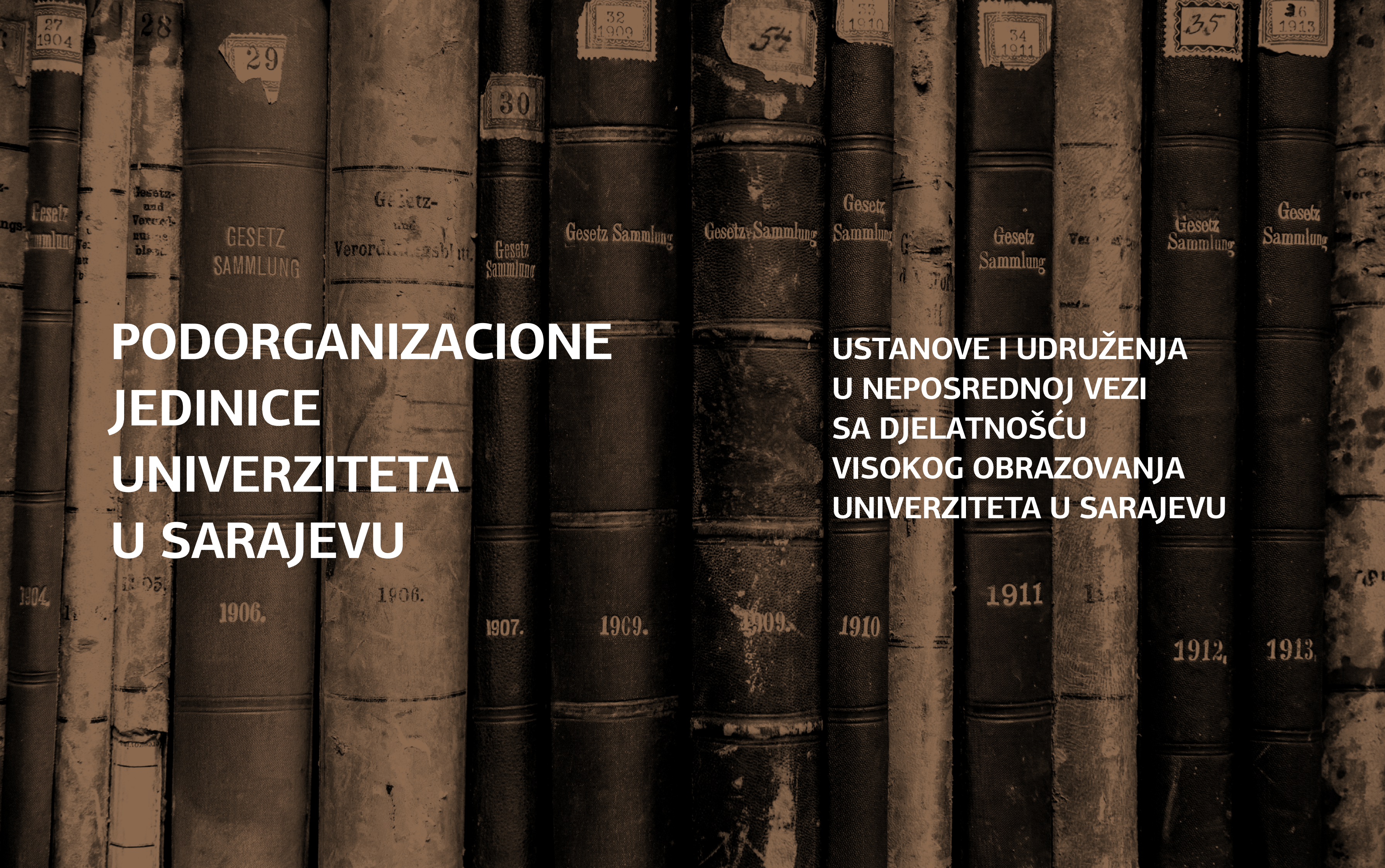
Strategijske definicije zasnivaju se na premisi da je MAS muzička institucija u kojoj se prelamaju društveni i umjetnički interesi na način njihove isprepletenosti i zahtjevnosti društvenih kretanja i proizvodnje muzičkih vrijednosti. To znači da Akademija ne odustaje od proizvodnje muzičkih vrijednosti koje čine temelje kulturno-civilizacijskih vrijednosti svjetskog društva bilo prihvatanjem već gotovih obrazaca kvaliteta ili davanjem dimenzija umjetničkog lokalnim muzičkim vrijednostima.

Osnovne organizacione jedinice na kojima se organizira nastava, umjetničkoistraživački i nastavnoistraživački rad su odsjeci. Akademija kontinuirano radi na razvijanju svih odsjeka kao i otvaranju novih smjerova i studijskih grupa. Na MAS-u djeluje osam (8) odsjeka: Odsjek za kompoziciju, Odsjek za dirigovanje, Odsjek za solo pjevanje, Odsjek za klavir, udaraljke i harfu, Odsjek za gudačke instrumente i gitaru, Odsjek za duvačke instrumente i harmoniku, Odsjek za muzikologiju i etnomuzikologiju i Odsjek za muzičku teoriju i pedagogiju.

MAS je sukcesivno od akademske 2005/06. godine uvela bolonjski sistem sa sva tri ciklusa studija i po tome je jedina akademija Univerziteta koja ima doktorski studij iz umjetnosti.

MAS saraduje sa srodnim institucijama u zemlji i inozemstvu, kao što su: Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, Fonografski arhiv – Beč, Fonografski arhiv – Berlin, Etnološki muzej – Berlin, Fonografski arhiv – Rosenberg (koji je Institutu Akademije poklonio prve fonografske snimke muzike iz Bosne i Hercegovine), Filozofski fakultet – Ljubljana, Institut za etnologiju i folkloristiku – Zagreb. No, možda još značajnije, Akademija je potpisnica sporazuma o saradnji sa preko dvadeset akademija i fakulteta za muziku širom Evrope, a naročito je značajno njeno članstvo u Asocijaciji evropskih muzičkih konzervatorija (AEC) od koje dobiva pozitivne inpute za daljnji razvoj.

Od osnivanja na Muzičkoj akademiji upisan je 3.661 student – diplomiralo je 2.166 studenata, magistriralo 288 kandidata a doktoriralo su 22 kandidata. Danas je zaposleno 67 članova nastavnog i 15 nenastavnog osoblja. ♦

A row of old, worn leather-bound books with gold-stamped titles and numbers. The books are arranged in a row, and the titles are visible on the spines. The numbers on the spines range from 27 to 36, with corresponding years from 1904 to 1913. The titles include "Gesetz-Sammlung" and "GESETZ SAMMLUNG".

**PODORGANIZACIONE
JEDINICE
UNIVERZITETA
U SARAJEVU**

**USTANOVE I UDRUŽENJA
U NEPOSREDNOJ VEZI
SA DJELATNOŠĆU
VISOKOG OBRAZOVANJA
UNIVERZITETA U SARAJEVU**

**PODORGANIZACIONE JEDINICE
UNIVERZITETA U SARAJEVU**

Univerzitetski teleinformatički centar (UTIC)

Centar za interdisciplinarne studije

Centar za ljudska prava

Centar za koordinaciju i podršku istraživačkom radu

Direkcija za izgradnju i održavanje Kampusa Univerziteta

Biblioteka Univerziteta u Sarajevu

**USTANOVE U NEPOSREDNOJ VEZI SA DJELATNOŠĆU
VISOKOG OBRAZOVANJA UNIVERZITETA U SARAJEVU**

Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu

Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine

JU „Studentski centar“ Sarajevo

**UDRUŽENJA U NEPOSREDNOJ VEZI SA DJELATNOŠĆU
VISOKOG OBRAZOVANJA UNIVERZITETA U SARAJEVU**

Studentski parlament Univerziteta u Sarajevu

Univerzitetsko sportsko društvo „Bosna“

Akademski kulturni centar Univerziteta u Sarajevu „Seljo“

NASTAVNA BAZA

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine

PODORGANIZACIONA JEDINICA UNIVERZITETA U SARAJEVU

Univerzitetski teleinformatički centar (UTIC)

Osnovan 23. maja 1995. godine

Djelatnost UTIC-a objedinjuje potrebe za aplikativno-informatičkom podrškom organizacionih jedinica Univerziteta s ciljem integriranja edukacionih i poslovnih funkcija organizacionih jedinica te povezivanja njihovih računarskih resursa u jedinstvenu akademsku mrežu i servise.

Univerzitetski teleinformatički centar (UTIC) osnovan je 23. 5. 1995. godine odlukom Univerziteta u Sarajevu. UTIC je podorganizaciona jedinica Univerziteta. UTIC ima 16 uposlenika i preko 100.000 korisnika različitih usluga i servisa.

Djelatnost UTIC-a objedinjuje potrebe za aplikativno-informatičkom podrškom organizacionih jedinica Univerziteta s ciljem integriranja edukacionih i poslovnih funkcija organizacionih jedinica te povezivanja njihovih računarskih resursa u jedinstvenu akademsku mrežu i servise.

UTIC vrši administraciju domene „ba.“, integriranog informacionog sistema Univerziteta, autentifikacije i autorizacije infrastrukture Univerziteta, veb-stranice Univerziteta, sistema za finansijsko poslovanje, sistema za upravljanje dokumentima Univerziteta, pristupa bazama podataka, digitalnog akademskog arhiva i repozitorija objavljenih naučnih radova, e-biblioteke i svih ostalih servisa iz djelokruga informativno-komunikacionih tehnologija za potrebe Univerziteta.

UTIC vrši stručno osposobljavanje osoblja Univerziteta iz informacionih tehnologija u skladu sa navedenim djelatnostima, a obavlja i ostale djelatnosti koje su u službi njegovih ciljeva i osnovnih djelatnosti i koje pridonose boljem iskorištavanju ljudskih i prostornih kapaciteta i opreme, te stručne poslove za potrebe Univerziteta.

Informatizacija temeljnih funkcija Univerziteta i njegovih članica započeta je 1996. godine uvođenjem interneta na Univerzitet, kada je UTIC postao prvi internetski service provider u Bosni i Hercegovini i jedini ovlašteni registrar državne domene „ba“. Do 2019. godine ovaj proces obuhvatio je sve aspekte sistematskog uvođenja informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) u nastavni proces, uključujući potrebni hardver, softver, informacione sisteme i aplikativne programe, mrežna rješenja, nadzorne sisteme za upravljanje i kontrolu relevantnih procesa kao i ostale komponente.

UTIC kontinuirano vrši poboljšanje i unapređenje odgojno-obrazovnog procesa fakulteta i akademija te osnovnih i srednjih škola Kantona Sarajevo kroz implementaciju inovativnih tehnologija zasnovanih na informaciono-komunikacionim rješenjima. Na ovaj način doprinosi se unapređenju sistema planiranja i upravljanja u obrazovanju, automatiziranju administriranja studentske i učeničke dokumentacije, olakšavanju pristupa podacima unesenih od fakulteta i akademija te škola, te na kraju elektronskom izdavanju zvaničnih dokumenata.

Univerzitet u Sarajevu prvi je univerzitet u Bosni i Hercegovini koji je pokrenuo inicijativu i ukazao na potrebu uspostavljanja integriranog informacionog sistema, neophodnog za provođenje reforme visokog obrazovanja i Bolonjskog procesa. Projekt ISSS implementiran je na Univerzitetu u Sarajevu od 2004. godine kao pilot-projekt na nekoliko fakulteta. Danas je informacioni sistem ISSS zakonska obaveza i koristi se aktivno na svim fakultetima i akademijama Univerziteta.

ISSS je implementiran u okviru veb-tehnologije putem koje se automatiziraju svi aspekti administriranja poslovnih procesa studentskih službi Univerziteta. U pitanju je jedinstveni sistem u Bosni i Hercegovini sa vrlo intenzivnom fluktuacijom i procesiranjem podataka i predstavlja jedan od najvećih informatičkih sistema te vrste u Bosni i Hercegovini. Kroz ISSS je u svakom trenutku moguće generiranje detaljnih izvještaja koji se odnose na matične fakultete i akademije odnosno cijeli Univerzitet, uključujući izvještaje statističke prirode. Podaci o studentima (matični podaci) i nastavnom osoblju unose se prema jedinstvenim obrascima i automatski prosljeđuju u centralnu bazu podataka na daljnju obradu.

Danas Univerzitet u Sarajevu, putem Univerzitetskog teleinformatičkog centra, razvija novi jedinstveni informacioni sistem Univerziteta u Sarajevu – eUNSA. Jedinstveni informacioni sistem visokoškolske ustanove predstavlja sastavni dio sistema uspostave i osiguranja kvaliteta visokog obrazovanja. Implementacija integralnog informacionog sistema Univerziteta u Sarajevu uključuje kontinuirane aktivnosti koje se odnose na razvoj i unapređenje sistema, a sve sa ciljem unapređenja odgojno-obrazovnog procesa i aktivnosti koje realiziraju Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo i Univerzitet u Sarajevu.

Jedinstveni informacioni sistem omogućava upravljanje podacima o: studentima (lični podaci o studentu kao što su: prezime studenta, jedinstveni matični broj, spol, datum rođenja, mjesto rođenja, općina i država rođenja, adresa prebivališta/boravišta, kontakt-telefon, matični broj studenta odnosno broj indeksa; podaci o obrazovnom statusu studenta kao što su: datum upisa na visokoškolsku ustanovu sa naznakom organizacione jedinice, studijskog programa odnosno smjera, ciklusa studija koji student pohađa, studijske godine u okviru ciklusa studija uz preciziranje da li student prvi put upisuje ili obnavlja odgovarajuću studijsku godinu i, ukoliko obnavlja godinu studija, naznaku koliko puta obnavlja godinu studija, podaci o mirovanju statusa studenta i osnov mirovanja te izrečena disciplinska mjera); o zaposlenicima i angažiranim licima (podaci na osnovu kojih se može utvrditi broj i struktura zaposlenika u skladu sa aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, ispunjenost pretpostavki za kvalitetno obavljanje registrirane djelatnosti u skladu sa standardima i normativima, kao i potreba za osiguranjem finansijskih sredstava neophodnih za uredno izvršavanje prava i obaveza prema zaposlenicima i angažiranim licima); o nastavnom procesu i naučnoistraživačkom radu (ovi podaci omogućavaju da se utvrdi stepen osposobljenosti visokoškolske ustanove/organizacione jedinice da osigura realizaciju nastavnog procesa na način kojim se osigurava kvalitet nastavnog procesa, mobilnost akademskog osoblja i studenata, kao i prepoznatljivost visokoškolskih kvalifikacija u okviru jedinstvenog evropskog prostora visokog obrazovanja); o imovini, prostornim i materijalno-tehničkim kapacitetima (podaci o imovini, prostornim i materijalno-tehničkim kapacitetima visokoškolske ustanove/organizacione jedinice podaci su na osnovu kojih se može utvrditi postojanje materijalno-tehničkih i infrastrukturnih pretpostavki za kvalitetno obavljanje registrirane djelatnosti).

Projekt „Unapređenje informacionog sistema osnovnih i srednjih škola Kantona Sarajevo“ uspješno se realizira u saradnji Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo i Univerzitetskog teleinformatičkog centra već jedanaest godina uzastopno. Osnovni cilj projekta odnosi se na poboljšanje i unapređenje odgojno-obrazovnog procesa osnovnih i srednjih škola kroz implementaciju inovativnih tehnologija zasnovanih na informaciono-komunikacionim rješenjima. Uvođenjem EMIS-a u naše školstvo, svi podaci se unose u elektronskom obliku, što omogućava da se sva statistika obavlja nad stvarnim podacima koji su validni u datom trenutku.

Projekt obezbjeđuje elektronsko izdavanje i štampanje uvjerenja i potvrda svih učenika u skladu sa odgovarajućim odlukama Ministarstva za tekuću školsku godinu. Projekat obezbjeđuje i način automatskog kreiranja, analitičkih i statističkih izvještaja o rezultatima u učenju i vladanju svake pojedinačne škole i sistema u cjelini.

Informacioni sistem EMIS/e-matura predstavlja temeljnu informatičku osnovu za uspostavljanje sistema provođenja eksterne mature svih učenika završnog razreda osnovnih škola Kantona Sarajevo, uvažavajući sve zahtjeve i procedure zvanično usvojene od Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade KS. Univerzitetski teleinformatički centar je 2015. godine, za potrebe provođenja eksterne mature za učenike završnih razreda osnovne škole, kreirao, programirao i izgradio informacioni sistem EMIS/e-matura putem kojeg se elektronskim putem obezbjeđuje podrška za pripremu i provođenje svih faza eksterne mature.

Kroz sistem se omogućava upravljanje svim fazama provođenja eksterne mature uključujući preuzimanje i ažuriranje matičnih podataka škola, nastavnika i učenika, ažuriranje propisanih obrazaca, procedure postavljanja i preuzimanje ispitnih zadataka online, postupke za unos ostvarenih rezultata putem barcode čitača, automatsko štampanje uvjerenja o rezultatima postignutim na maturi za svakog pojedinačnog učenika, procedure potrebne za selekciju i raspodjelu

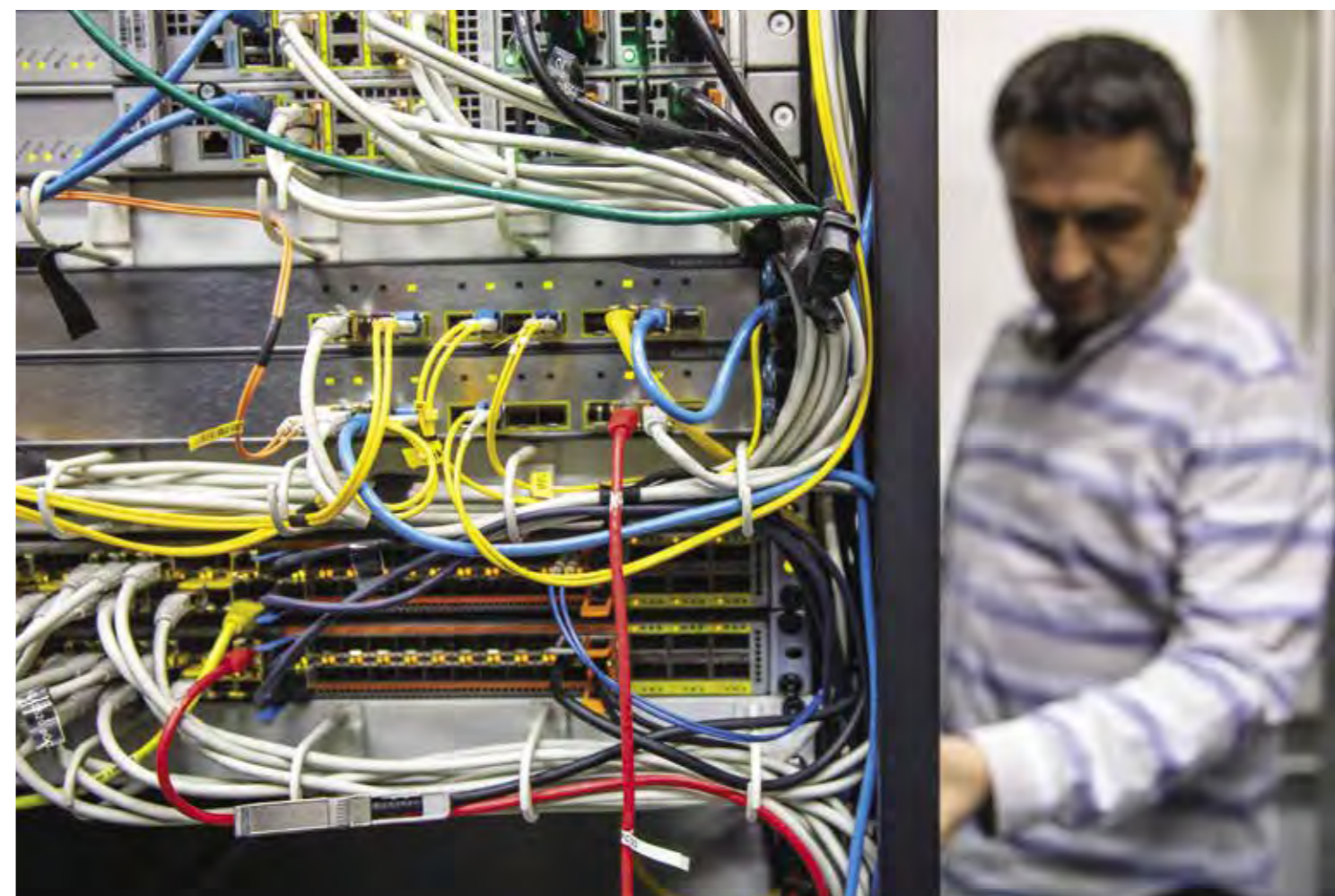
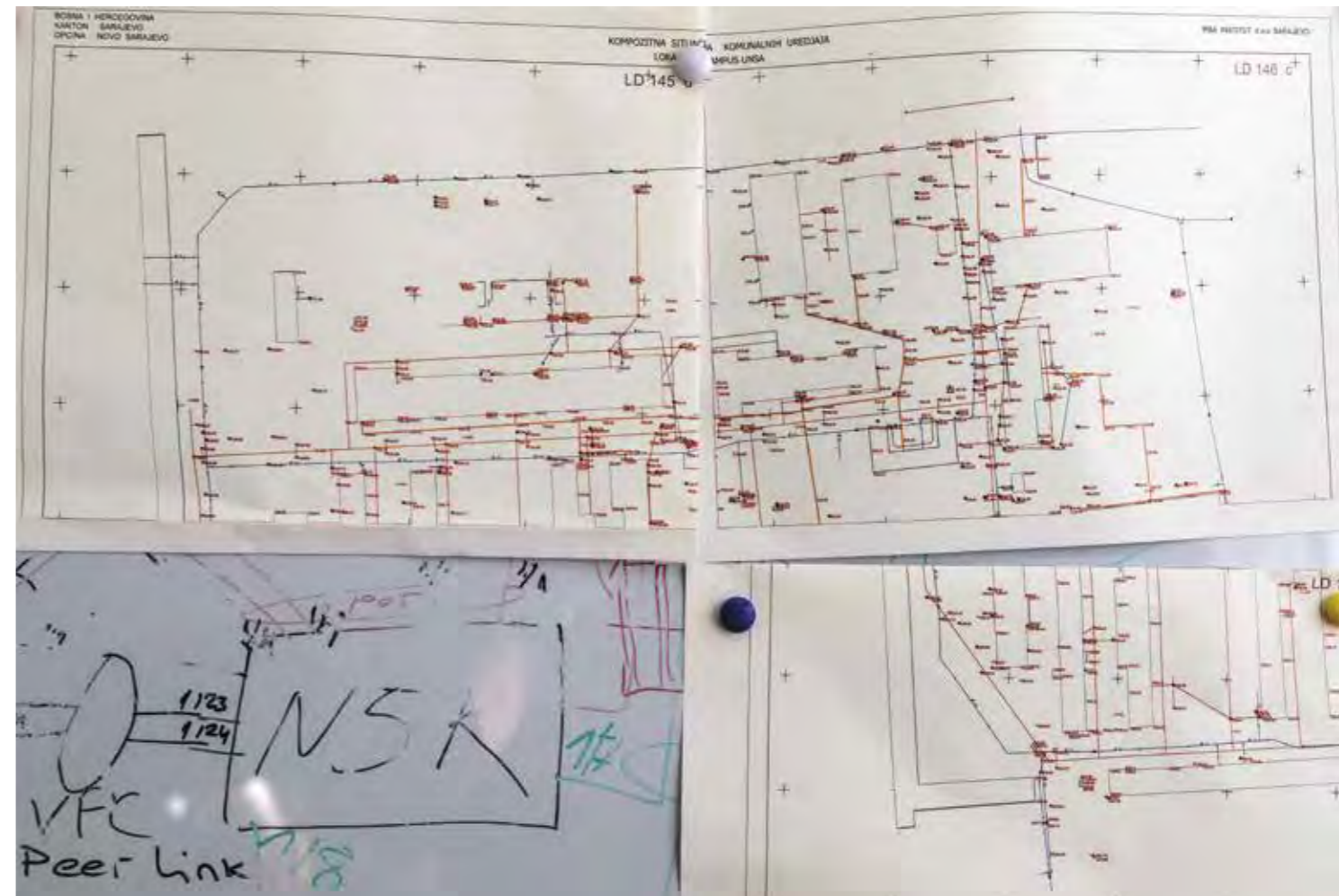
nastavnog osoblja, kao i statističke izvještaje o rezultatima po predmetima, školama i za cijeli Kanton.

Informacioni sistem EMIS/e-matura kreiran je u skladu sa najnovijim trendovima i dostignućima informacionih tehnologija, kojem se pristupa putem bilo kojeg uređaja sa internetskom konekcijom. Sistem obezbjeđuje najviše standarde integriteta i sigurnosti podataka koje obrađuje.

Informacioni sistem online prijave i upisa u srednje škole planira, izgrađuje, implementira, unapređuje, nadograđuje i održava Univerzitetski teleinformatički centar, koji također obezbjeđuje tehničku podršku i help desk korisnicima, a sve u skladu sa zahtjevima Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo. Online prijava i upis učenika u srednje škole KS je 2016. godine krenuo kao pilot-projekt, da bi od 2017. godine bio jedini način upisa učenika KS u srednje škole.

Putem informacionog sistema online upisa u srednje škole učenici vrše prijavu i upis u srednje škole Kantona Sarajevo na osnovu konkursa za upis koji objavljuje Ministarstvo. Sistem pokriva cijeli proces, od pretraživanja škole prema željenim kriterijima, preko prijave odabranih škola te uvida u rezultate po školama, pa do ostvarenja prava upisa u srednju školu. Učenicima omogućava brz i direktan uvid u lične podatke, ocjene te posebna postignuća važna za upis ostvarena tokom osnovnog obrazovanja, daje detaljnu kalkulaciju bodova za svaku prijavljenu školu prema uvjetima koje propisuju srednje škole, kao i uvid u položaj koji zauzimaju na skalama poretka za svaku od škola koju su prijavili.

UTIC pruža širok spektar naprednih usluga zasnovanih na savremenim informacionim tehnologijama i modernim trendovima. U 24 godine postojanja UTIC je stekao povjerenje akademске zajednice kao i hiljade zadovoljnih korisnika širom Bosne i Hercegovine i inozemstva. Naša referentna lista uključuje brojne fakultete, ali i kantonalna i federalna ministarstva te državne institucije. ♦

PODORGANIZACIONA JEDINICA UNIVERZITETA U SARAJEVU

Centar za interdisciplinarne studije

Osnovan 1995. godine

Fokus djelovanja CIS-a ostvaruje se kroz tri osnovne oblasti i to: ciklično interdisciplinarno obrazovanje kroz programe postdiplomskih (master) i doktorskih studija, neciklično interdisciplinarno obrazovanje kroz programe cjeloživotnog učenja i naučnoistraživački i tržišno orijentirani projekti interdisciplinarnog karaktera.

Centar za interdisciplinarne studije (CIS) osnovan je 1995. godine u okviru Univerziteta u Sarajevu sa ciljem promocije interdisciplinarnog pristupa u oblasti visokog obrazovanja i razvoja obrazovnih, naučnih i istraživačkih programa koji prevazilaze okvire pojedinačnih naučnih disciplina.

Aktivnosti ovog centra sežu još iz vremena postojanja „Pravnog centra“, kao makroprojekta unutar Fonda otvorenog društva Bosne i Hercegovine. Pravni centar imao je veoma širok mandat vezan za asistenciju u pogledu pravnih pitanja bitnih za demokratsku tranziciju države Bosne i Hercegovine, kroz reformu postojećeg zakonodavstva i razvoj snažnog civilnog društva kako bi se Bosna i Hercegovina što više približila pravnom i društvenom okviru Evropske unije. Dugogodišnje iskustvo u ovoj oblasti pokazalo je da je obrazovanje mladih stručnjaka jedan od najvažnijih elemenata za uspješnu pravnu, ekonomsku i društvenu reformu.

Savremeni trendovi u visokom obrazovanju, naučnoistraživačkom radu i cjeloživotnom učenju suštinski su povezani sa interdisciplinarnim pristupom, shvaćenim kao integracija i sinteza perspektiva različitih naučnih disciplina, kao ključni koncept za unapređenje nastavnih planova i programa. I tržište rada i akademska zajednica zahtijevaju izlazak van okvira tradicionalnih disciplina i profesija, čija neizbježna ograničenja ne pogoduju dubokom i temeljitom izučavanju i podučavanju sve kompleksnijih društvenih i prirodnih fenomena. CIS je usmjeren ka interdisciplinarnom obrazovanju nove generacije stručnjaka/inja iz Bosne i Hercegovine, kao i iz zemalja regije jugoistočne Evrope. Kao takav, CIS okuplja više od stotinu uvažanih domaćih i stranih eksperata iz brojnih naučnih oblasti koji zajednički rade na obrazovnim, naučnim i razvojnim programima i projektima. CIS je našao svoje mjesto u okviru Univerziteta u Sarajevu i predstavlja inovativni inkubator za interdisciplinarne programe i projekte.

Fokus djelovanja CIS-a ostvaruje se kroz tri osnovne oblasti i to: ciklično interdisciplinarno obrazovanje kroz programe postdiplomskih (master) i doktorskih studija, neciklično interdisciplinarno obrazovanje kroz programe cjeloživotnog učenja i naučnoistraživački i tržišno orijentirani projekti interdisciplinarnog karaktera.

Interdisciplinarni pristup kao temeljno određenje obrazovnog sistema Bosne i Hercegovine i njenih javnih politika.

Centar za interdisciplinarne studije teži postati prepoznatljiv u akademskoj, društvenoj i poslovnoj zajednici kao inkubator za interdisciplinarno obrazovanje i interdisciplinarne projekte. U tom smislu, CIS je angažiran u misiji promocije interdisciplinarnosti u obrazovanju, nauci i javnim politikama, čime doprinosi širenju temeljnih znanja, kritičkom promišljanju i razumijevanju društvenih i prirodnih fenomena, te pripremi i provođenju naučno i stručno utemeljenih javnih politika i mjera.

* Evropski regionalni magistarski program Demokratija i ljudska prava u Jugoistočnoj Evropi (ERMA)

Vodeći računa o svojoj viziji i misiji te o tri oblasti njegovog djelovanja, CIS je opredijeljen ka ostvarenju sljedećih ciljeva do 2022. godine:

1. održavanje i razvoj jedinstvene interdisciplinarne obrazovne platforme namijenjene razvoju ljudskih potencijala neophodnih u procesima demokratske konsolidacije i evropskih integracija u Bosni i Hercegovini i regionu jugoistočne Evrope;
2. interdisciplinarno obrazovanje mlade generacije stručnjaka/inja za akademske i profesionalne pozicije, od domaće „think tank“ baze, profesionalne javne administracije, do novog političkog vodstva, usklađeno sa temeljnim zahtjevima demokratizacije i EU integracije (političke i ekonomske);
3. doprinos procesu reforme obrazovanja u Bosni i Hercegovini kroz implementaciju interdisciplinarnih studija drugog i trećeg ciklusa ustanovljenih na principima evropskog prostora visokog obrazovanja i naučnoistraživačkog djelovanja;
4. razvoj interdisciplinarnih i multidisciplinarnih programa cjeloživotnog učenja, kao dodatno i specijalističko obrazovanje namijenjeno usklađivanju sa potrebama na tržištu rada;
5. doprinos razvoju društva znanja u Bosni i Hercegovini kroz provođenje i promociju naučnoistraživačkog rada zasnovanog na integraciji i sintezi između naučnih disciplina i otkrivanju specifičnih naučnih oblasti u potrebi za interdisciplinarnim pristupom.

Od svog osnivanja do danas Centar je implementirao sljedeće magistarske programe: Evropske studije (ES), Evropski regionalni magistarski program „Demokratija i ljudska prava u jugoistočnoj Evropi“ (ERMA)*, Nutricionizam, Jedinstveno zdravlje, Zaštita od prirodnih katastrofa i Međunarodna i regionalna sigurnost. Kao i studijske programe koji se više ne izvode: Upravljanje državom i humanitarni poslovi, Upravljanje državom i nevladinim organizacijama, Religijske studije i Rodne studije.

Kroz Evropski regionalni magistarski program „Demokratija i ljudska prava u jugoistočnoj Evropi“ (ERMA)* Evropska unija godinama pruža podršku Bosni i Hercegovini u oblasti obrazovanja. Evropski regionalni master demokratije i ljudskih prava zajednički organiziraju Univerzitet u Sarajevu i Univerzitet u Bolonji, a finansiraju ga Evropska unija i MVP Republike Italije. Godišnje oko 30 mladih ljudi iz cijele jugoistočne Evrope i zapadne Evrope ali i šire stječe diplomu magistra ovog studija. Učešće Bosne i Hercegovine u ovom programu jasno pokazuje opredijeljenost Bosne i Hercegovine za put evropskih integracija. Stoga je nastavak školovanja budućih stručnjaka iz oblasti ljudskih prava i demokratije u jugoistočnoj Evropi od neprocjenjive važnosti.

ERMA program namijenjen je studentima i studenticama koji žele kombinirati praktično iskustvo u polju ljudskih prava sa akademskim studijima. S obzirom na to da ljudska prava moraju biti promatrana kroz najmanje nekoliko studijskih polja, od prava i političkih nauka, sociologije, filozofije i društvenih nauka uopće, program je usvojio interdisciplinarnan pristup.

Program potiče razvoj i zapošljavanje mladih generacija službenika za upravljanje državom, međunarodnim i nevladinim organizacijama, aktiviste u oblasti ljudskih prava, akademske radnike i istraživače za univerzitete i istraživačke institute u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Makedoniji, Srbiji, Crnoj Gori i na Kosovu, kao i u zemljama Evropske unije, Kavkaza, u Rusiji, ostatku Evrope i svijeta.

Ukupno je različite magistarske studije na CIS-u kompletiralo 909 studenata: 580 studenata steklo je naučno zvanje magistra nauka na Univerzitetu u Sarajevu i partnerskim univerzitetima dok su 329 kandidata dobila stručno zvanje magistra struke.

CIS 2019. godine pokreće i novi doktorski studij – Globalne studije. Globalne studije su interdisciplinarno područje u nastajanju posvećeno razumijevanju globalnih kretanja kao višedimenzionalnog procesa sa ozbiljnim društvenim, kulturnim, političkim, ekološkim i ekonomskim posljedicama. Ovo područje zahtijeva interdisciplinarni, historijski pristup savremenim društvenim problemima. Također naglašava potrebu za istodobnim razumijevanjem problema u njihovom lokalnom, nacionalnom, regionalnom i globalnom (međunarodnom i transnacionalnom) kontekstu. Interdisciplinarni doktorski studij Globalne studije pruža jedinstveni interdisciplinarni program za studente koji žele proučavati globalna pitanja, kao što su: sukobi, imigracija, ljudska prava, ekološka održivost, politička ekonomija, kultura i razvoj iz interdisciplinarnih perspektive. Temeljni cilj interdisciplinarnog doktorskog programa Globalne studije jeste proširenje znanja studenata u području interdisciplinarnog istraživanja u društvenim naukama, razvijanje samostalnih istraživačkih sposobnosti studenata i stvaranje budućih istraživača sposobnih da vode interdisciplinarne istraživačke projekte u društvenim naukama. Nadalje, cilj interdisciplinarnog doktorskog programa je poticati kritičko razmišljanje kod polaznika i osigurati preduvjete za uspješan i odgovoran naučni rad u skladu s najvišim naučnim, metodološkim i etičkim standardima. Ovaj studij će u najboljoj mogućoj mjeri osposobiti studente za njihovu daljnju akademsku karijeru ili karijeru u vladinom ili nevladinom sektoru.

U okviru cjeloživotnog učenja CIS je domaćin i mnogih ljetnih i zimskih škola, kao što su: Međunarodna ljetna škola „Promišljanje kulture tolerancije: Evropske integracije nakon pada Berlinskog zida“, Ljetna škola interkulturalne filologije „Bosna i Hercegovina između Istoka i Zapada“ (ova ljetna škola kontinuirano se izvodi od 2014. godine), Gender through Cross-Cultural Lenses, Ljetna škola 2018. „Evropske integracije: 60 godina

od Rimskog sporazuma“, Međunarodna ljetna škola „Promišljanje kulture tolerancije“, Međunarodna ljetna škola „Izbjeeglička zaštita i prava“, Međunarodna ljetna škola „Tranziciona pravda kao odgovor na izazove u jugoistočnoj Evropi.

CIS organizira certificirane kurseve: Genocid i genocidni zločini u teoriji i međunarodnom pravu, Zaštita i prava izbjeglica i raseljenih lica, Životne priče i dijalozi.

Pored magistarskih i doktorskih programa, CIS je bio i inkubator za mnoge projekte koji su igrali veliku ulogu u razvoju i daljnjem usmjerenju djelovanja Centra za interdisciplinarnu studiju.

Asocijacija Alumni Centra za interdisciplinarnu studiju (ACIPS) je nevladino udruženje eksperata/ica u području evropskih integracijskih procesa, demokratije, ljudskih prava, upravljanja državom, humanitarnih poslova, studija roda i religijskih studija.

Asocijacija je osnovana u februaru 2003. godine kao rezultat aktivnosti Centra za interdisciplinarnu studiju Univerziteta u Sarajevu. ACIPS je proizvod težnje da se na jednom mjestu okupi intelektualni i liderski potencijal magistara/ica ove obrazovne institucije. Članovi i članice organizacije aktivni su u vladinom i nevladinom sektoru, civilnom društvu i međunarodnim organizacijama u Bosni i Hercegovini i regionu. Zahvaljujući, između ostalog, i široj geografskoj rasprostranjenosti svog članstva, ACIPS je uspješno provodio i koordinirao niz lokalnih i međunarodnih projekata. ACIPS prestaje sa radom 2016. godine.

Filmski festival o ljudskim pravima „Pravo ljudski“ projekat je koji želi razviti javne svijesti i proširiti kulturu ljudskih prava putem vizuelne umjetnosti. S obzirom na to da je snaga vizuelnih medija, a posebno filmskog dokumentarnog jezika, značajna u obrazovanju kao i stimuliranju i utjecaju na široke krugove društva, 2006. godine je u okviru CIS-a začeta ideja o festivalu „Pravo ljudski“.

U saradnji sa Nacionalnom zadužbinom za demokratiju (Washington, SAD), Fondacijom Konrad Adenauer, Gradskom upravom Grada Sarajeva te brojnim lokalnim partnerima i ambasadama u Bosni i Hercegovini od 2008. godine Filmski festival o ljudskim pravima „Pravo ljudski“ realizira se kao projekt Udruženja građana „Pravo ljudski“. Festival je organiziran u okviru CIS-a dva puta, 2006. i 2007. godine, a inicijalno je podržan od Federalnog ministarstva kulture i sporta, Fondacije za kinematografiju, Fondacije Konrad Adenauer te Švicarske agencije za rekonstrukciju i razvoj.

Tokom svog petogodišnjeg djelovanja Filmski festival o ljudskim pravima „Pravo ljudski“ je predstavio preko 200 socijalno angažiranih dokumentarnih uradaka, a implementiran je u saradnji sa CIS-om i drugim mnogobrojnim partnerima. ♦

Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu

Centar za ljudska prava Univerziteta u Sarajevu je podorganizaciona jedinica Univerziteta u Sarajevu osnovana sa osnovnom idejom da se Univerzitet kvalitetno i stručno organizuje za ostvarivanje međunarodno priznatih ljudskih prava.

Misija Centra je da doprinosi ostvarivanju međunarodno priznatih ljudskih prava što se obezbjeđuje putem informiranja i obezbjeđivanja potrebne dokumentacije, podučavanja, davanja stručnih savjeta, istraživanja i izvještavanja, te izdavanja odgovarajućih publikacija.

Centar je interdisciplinaran i surađuje sa drugim sličnim institucijama, nevladinim organizacijama i sa nacionalnim i međunarodnim tijelima koja se bave pitanjima ljudskih prava. Aktivnost Centra orijentirana je kako nacionalno, tako i internacionalno.

Centar ostvaruje slijedeće zadatke:

- Obrazovanje i obuka, dokumentiranje i informiranje, istraživanje i konstalting, odnosno:
- Ostvarivanje međunarodno priznatih ljudskih prava putem informiranja i obezbjeđivanja potrebne dokumentacije, podučavanja, davanja stručnih savjeta, istraživanja i izvještavanja
- Interdisciplinarna saradnja sa drugim sličnim institucijama, nevladinim organizacijama i sa nacionalnim i međunarodnim tijelima koja se bave pitanjem ljudskih prava.
- Pomoć pri sticanju akademskog stupnja iz oblasti ljudskih prava, na osnovi ponuđenih kurseva, zajedno sa organizacionim jedinicama Univerziteta u Sarajevu.
- Realizacija obrazovnih projekata iz oblasti ljudskih prava, organizacija seminara, okruglih stolova i drugih javnih aktivnosti u cilju promovisanja naučnog rada;
- Bibliotečka djelatnost: asistiranje pri istraživačkim projektima u oblasti ljudskih prava, asistiranje predavačima putem obezbjeđivanja informacija, znanja i resursa koji podržavaju istraživače studente u procesu učenja i obezbjeđivanja i isporuke programa razvijanja informacionih vještina, obezbjeđenje informacija i materijala pri asistiranju istraživačima, profesorima i drugim menadžerima u procesu donošenja odluka, obezbjeđivanje mogućnosti za razvoj karijere i pružanje usluga, doprinos obrazovnom životu lokalne zajednice.
- Angažuje eksperte iz oblasti ljudskih prava;

U toku svog rada poštujući principe rada Osnivača kao i sopstvene misije, Centar je

- učestvovao u implementaciji više od 30 (trideset) nacionalnih i međunarodnih obrazovnih i naučno-istraživačkih programa, od kojih izdvajamo dva projekta u okviru

evropskog FP6 programa koji uključuju velike konzorcije evropskih univerziteta, kao i koordinaciju za Bosnu i Hercegovinu u regionalnom programu podrške društvenim istraživanjima, te je nosilac jednog FP7 programa.

- realizovao više od 30 (trideset) obrazovnih, istraživačkih i izdavačkih projekata,
- predstavljao Univerzitet u Sarajevu na brojnim domaćim i međunarodnim konferencijama i skupovima,
- održavao i razvijao bibliotečke servise za više od 1200 korisnika i pet postdiplomskih studija, te razvio knjižni fond specijane biblioteke, kao i u potpunosti automatizirao bibliotečko poslovanje u skladu sa međunarodnim standardima i noramtivima što predstavlja apsolutno jedini potpuno automatizirani bibliotečki sistem sa potpunom obradom fonda na Univerzitetu u Sarajevu.

Centar za koordinaciju i podršku istraživačkom radu

Implementacija strateških ciljeva Univerziteta u Sarajevu omogućena je kroz uspostavljanje Centra za koordinaciju i podršku istraživačkom radu koji će doprinijeti etabliranju Univerziteta u Sarajevu kao vodeće institucije u istraživanju, kreiranju i realizaciji naučnih i razvojnih projekata, te promoviranju inovativnosti i izvrsnosti, kao i jačanju saradnje sa javnim, privatnim i nevladinim sektorom u našoj zemlji. S druge strane, apliciranjem i implementacijom EU i drugih međunarodnih projekata ali i intenzivnijom saradnjom sa privrednim sektorom obezbjeđuju se značajni resursi za finansijsku i drugu vrstu podrške ne samo aplikativnim već i fundamentalnim istraživanjima te profesionalnom razvoju i većoj mobilnosti naučnika i istraživača. Zasiurno, uspostavljanje ovakvog centra pospješuje integriranost Univerziteta u Evropski prostor visokog obrazovanja – European Higher Education Area (EHEA) i Evropski istraživački prostor – European Research Area (ERA) te značajno ojačati naučnoistraživačku R&D saradnju u međunarodnim okvirima.

Glavna djelatnost Centra je koordinacija i podrška naučno-istraživačkom, umjetničkoistraživačkom i razvojno-istraživačkom radu kroz sudjelovanje u izradi aplikacija na domaće i međunarodne konkurse, organiziranje i realiziranje projekata i programa iz oblasti naučnoistraživačkog, umjetničkoistraživačkog i razvojno-istraživačkog rada za razvoj novih znanja i moderan i efikasan pristup transferu tehnologija za potrebe privrede i društva u cjelini.

Uspostavljanjem ovog centra, kao integriranog mehanizma institucionalne podrške projektnim aktivnostima na našem univerzitetu, nastoji se značajno poboljšati omjer koordinatorskih i partnerskih projekata Univerziteta u Sarajevu, te obezbijediti poseban doprinos kvalitetu pisanja i realizacije projekata kroz multidisciplinarnu projektne timove kao i savremene mehanizme upravljanja portfoliom projekata uz racionalnije korištenje resursa.

Direkcija za izgradnju i održavanje Kampusa

Statutom Univerziteta u Sarajevu definirana je uloga Centra za izgradnju i održavanje Kampusa u smislu osiguravanja uvjeta za obavljanje djelatnosti Univerziteta koje se odnose na izgradnju, korištenje i održavanje objekata i zemljišta u Kampusu koji su dodijeljeni Univerzitetu na upravljanje i korištenje. U skladu sa Statutom Univerziteta u Sarajevu, u nadležnosti Centra su sljedeći zadaci:

- prijedlog raspodjele prostora u skladu sa master-planom, planiranje, programiranje, projektiranje, rekonstrukcija, obnova i razvoj objekata Kampusa u skladu sa razvojem i potrebama Univerziteta,
- poslovi u vezi sa pripremanjem i utvrđivanjem projekata i njihovim izvođenjem u skladu sa odlukama tijela Univerziteta,
- permanentno praćenje stanja postojećih objekata,
- prijedlog opremanja objekata u skladu sa usvojenim standardima,
- izrada prijedloga investicionih planova i investiciono održavanje objekata Kampusa,
- koordinacija izrade urbanističke i arhitektonske dokumentacije, pripremanje konkursa,
- praćenje izrade projektne dokumentacije,
- izrada tenderske dokumentacije, realizacija tendera i drugih Zakonom predviđenih postupaka nabavke za potrebe Kampusa, te priprema ugovorne dokumentacije i
- osiguravanje i održavanje prostora Kampusa.

Naš dugoročni cilj je oblikovati prostor Kampusa za što kvalitetnije izvođenje nastave i kreirati stimulirajuću sredinu za život studenata, akademskog osoblja, posjetitelja i ostalih korisnika Kampusa. U skladu sa realnim mogućnostima i raspoloživim kapacitetima djelatnici Centra rade na viziji proširenja Kampusa kako u smještajnom, edukativnom, funkcionalnom, poslovnom tako i u rekreacionom smislu. U konačnici, želimo da ovaj prostor svojim raznovrsnim sadržajima privuče domaće i inozemne studente i bude prepoznat kao najpoželjnija destinacija za studiranje u regionu.

Biblioteka Univerziteta u Sarajevu

Univerzitet u Sarajevu vodi aktivnosti na uspostavljanju rada Univerzitetske biblioteke. Univerzitetska biblioteka treba podržavati nastavne procese i naučni rad, pridonositi kvaliteti nastave i naučnih istraživanja i unapređivati osobni i društveni život svih svojih članova.

Univerzitet u Sarajevu u novoj zgradi Biblioteke podržavat će svim raspoloživim snagama nastavni proces i naučni rad temeljem efektivne integracije i kooperacije službi i bibliotečko-informacijskih usluga svih fakultetskih i institutskih biblioteka, ponude novih digitalnih usluga, ekspertnog znanja svojih bibliotekara, informacijskih i kompjuterskih i drugih stručnih profila i koordiniranog upravljanja.

Nova Univerzitetska biblioteka treba biti informacijski, obrazovni, kulturni i komunikacijski centar za sve studente, nastavno / naučno osoblje i druge zaposlenike na Univerzitetu, građane Sarajeva, posjetitelje i goste iz zemlje i inostranstva koji će trebati pristup njezinim zbirakama, uslugama te pomoć stručnog osoblja pri obavljanju svog profesionalnog i naučno-istraživačkog rada i razvojnih djelovanja.

Kako bi mogla ostvarivati svoju misiju i učiniti viziju izvedivom, Univerzitetska biblioteka nastojat će izvršavati zadatke vezane uz upravljanje zbirakama (centralno smještenima ili distribuiranim na sadašnjim lokacijama univerzitetskih punopravnih i pridruženih članica), ITK-opremu, baze podataka, digitalni repozitorij i usluge, analogne i digitalne. Težit će, zatim, sistematski osiguravati visok nivo usluga koje podržavaju: obrazovanje studenata, uključujući programe informacijske i medijske pismenosti za sve zainteresirane, naučni i stručni rad, upravljanje Univerzitetom u dijelu koji se odnosi na vrednovanja nastavnog i naučnog rada (bibliometrijske analize i sl.).

Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu

Osnovana 8. januara 1537. godine

Fond Gazi Husrev-begove biblioteke danas broji oko stotinu hiljada kodeksa rukopisa, štampanih knjiga, časopisa i dokumenata na arapskom, turskom, perzijskom, bosanskom i još nekim evropskim jezicima. Od toga više od 10.585 bibliotečkih jedinica čine kodeksi rukopisa sa oko 20.000 većih i manjih djela iz islamskih nauka, orijentalnih jezika, lijepe književnosti, filozofije, logike, historije, medicine, veterine, matematike, astronomije i drugih nauka.

Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu najstarija je kulturna institucija u Bosni i Hercegovini, osnovana 8. januara 1537. godine. Naime, Gazi Husrev-beg, bosanski namjesnik, u Vakufnami o gradnji Medrese napisanoj 1537. godine predvidio je da se „od novca koji preteče za gradnju Medrese kupi dobrih knjiga, koje će se upotrebljavati u spomenutoj medresi, da se njima koriste čitaoci i da iz njih prepisuju oni koji se bave naukom.” Tom prilikom Gazi Husrev-beg je lično uvakužio nekoliko rukopisa za biblioteku Medrese. Neki od tih rukopisa sačuvani su do danas i nalaze se u Gazi Husrev-begovoj biblioteci. Tako se godina osnivanja Gazi Husrev-begove medrese smatra i godinom utemeljenja istoimene biblioteke. Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu najstarija je javna biblioteka u Bosni i Hercegovini, koja radi kontinuirano od svoga osnivanja. Kako je izgledao prvobitni knjižni fond Biblioteke teško je utvrditi, jer su razne vrste nedaća, kao što su poplave, požari, ratovi i druge nesreće, koje su kroz četiri stoljeća pratile Sarajevo, pogadale i Biblioteku. Posebno velika nesreća pogodila je Biblioteku tokom proboja Eugena Savojskog 1697. godine u Sarajevo, kada je spaljen i opljačkan i Gazi Husrev-begov vakuf. Tom prilikom izgorjele su ili odnesene sve knjige iz Biblioteke. Ovom prilikom nestali su sidžili iz Sarajevskog šerijatskog suda i drugi historijski dokumenti.

Fond Gazi Husrev-begove biblioteke danas broji oko stotinu hiljada kodeksa rukopisa, štampanih knjiga, časopisa i dokumenata na arapskom, turskom, perzijskom, bosanskom i još nekim evropskim jezicima. Od toga više od 10.585 bibliotečkih jedinica čine kodeksi rukopisa sa oko 20.000 većih i manjih djela iz islamskih nauka, orijentalnih jezika, lijepe književnosti, filozofije, logike, historije, medicine, veterine, matematike, astronomije i drugih nauka.

Na bosanskom/srpskom/hrvatskom i drugim evropskim jezicima u Biblioteci se nalazi oko 50.000 štampanih knjiga. Među njima su posebno značajne prve štampane knjige u Bosni i Hercegovini na bosanskom jeziku bošnjačkih autora. Posebnu zbirku Biblioteke čine štampane knjige na arapskom, turskom, perzijskom i bosanskom jeziku pisane arapskim pismom. U ovom fondu nalazi se oko 25.000 knjiga. Među njima se nalazi i nekoliko prvih knjiga štampanih u štampariji Ibrahima Muteferrike (1674–1745), osnovanoj 1727. godine u Istanbulu, te veliki broj djela štampanih od polovine osamnaestog stoljeća do danas.

Za proučavanje historije Bosne i Hercegovine materijali koje ima Biblioteka od naročite su važnosti. Među njima su posebno značajni: „Zbornik” Muhammeda Enverija Kadića, „Ljetopis” sarajevskog hroničara Mula Mustafe Bašeskije i Muvekkitova „Povijest Bosne“ / „Tarih-i Bosna”. Zbornik Muhammeda Enverija Kadića sastoji se od 28 svezaka. U ovome zborniku nalazi se veliki broj dokumenata na osmanskom jeziku koji se odnose na historiju Bosne i Hercegovine. Osim dokumenata, u Zborniku se nalaze i kompletni ili djelimični prijepisi nekih djela bošnjačkih autora za koja znamo zahvaljujući isključivo ovome prijepisu. To se posebno odnosi na neke bošnjačke pjesnike. Za istraživanje historije grada Sarajeva naročito je značajan autograf „Ljetopisa” sarajevskog hroničara Mula

Mustafe Ševkija Bašeskije. U „Ljetopisu” autor bilježi sve važnije događaje koji su se zbili u Sarajevu u periodu od 1747. do 1804. godine, ocjenjuje navedene događaje i donosi popis umrlih osoba u Sarajevu za svaku godinu, češće običnih ljudi, a mnogo rjeđe poznatih ličnosti. Rukopis djela „Povijest Bosne“ / „Tarih-i Bosna” djelo je Saliha Sidkija Hadžihuseinovića Muvekkita (um. 1888). Autograf se nalazio u Orijentalnom institutu, a u Biblioteci se nalazi kompletan prijepis koji je sačinio Muhamed Enveri Kadić. Muvekkit je poznat i po tome što je prvi počeo koristiti i literaturu domaćih kršćanskih autora.

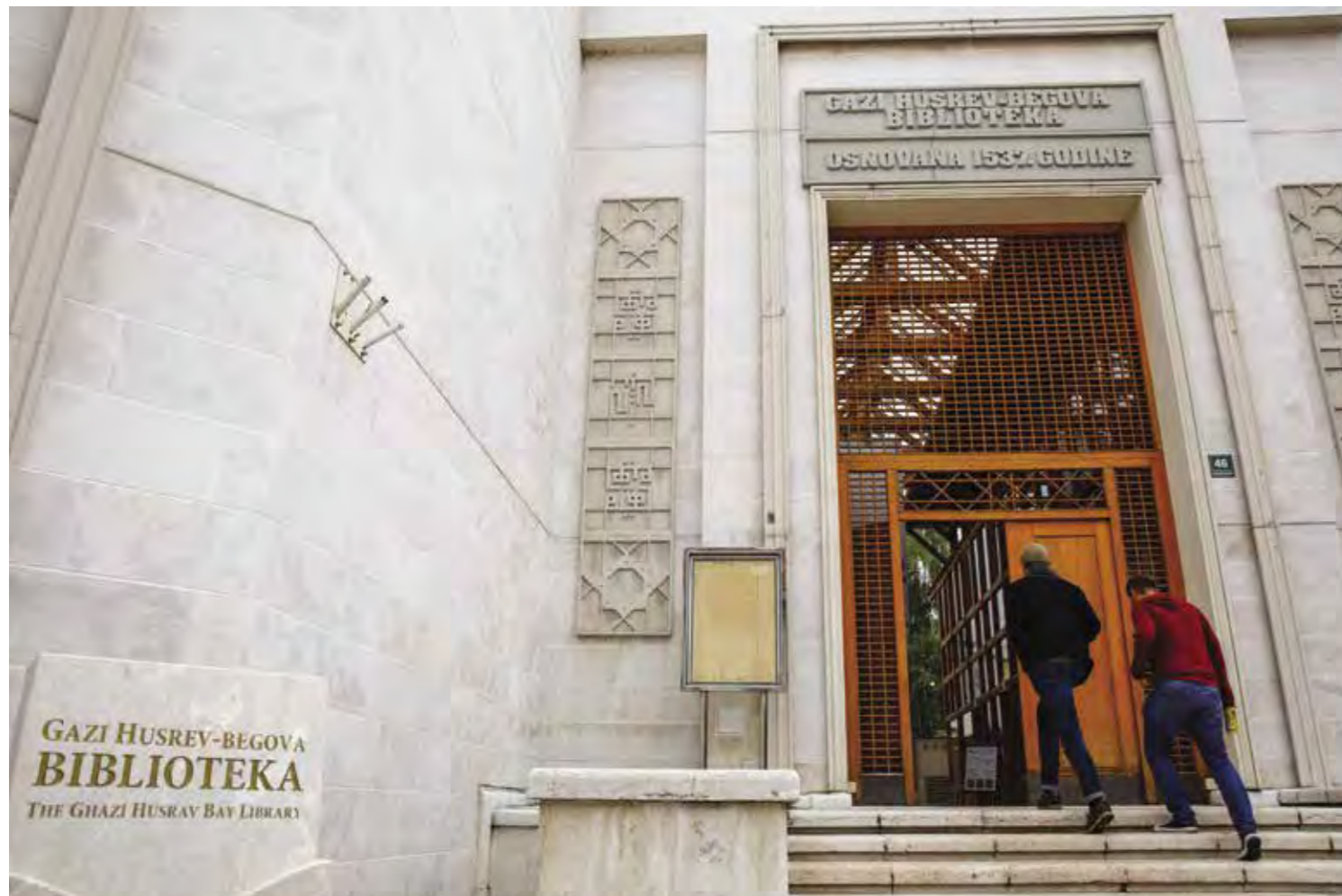
Veoma bitni za samu Biblioteku su već spomenuti rukopisi, a najstariji rukopis u Gazi Husrev-begovoj biblioteci je četvrti svezak poznatog teološko-mističkog djela „Ihja ulumid-din” Abu Hamida Muhammeda al-Gazalije (umro 1111), koji je prepisan 1. džumadel-evela 500/1106. godine, dakle još za života autora. Po starini iza njega dolaze rukopis istog djela iz 1131. godine, zbirka hadisa „Firdevs al-ahbar” iz 1151. te komentar Kur’ana „Kitab al-kešf ve al-bejan” Abu Ishaka an-Nisaburija iz 1176. godine. Od gore spomenutih 10.585 rukopisa koji se čuvaju u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, blizu 300 je prepisano prije 1500. godine. Među ovim rukopisima ima i onih koji se po ukrasima, ornamentici i umjetničkom dojmu mogu ubrojati u remek-djela i biserje orijentalne kaligrafije.

Najveći dio rukopisa koji se nalaze u Biblioteci katalogiziran je i objavljen u osamnaest svezaka Kataloga. U njima je kataloški obrađeno 10.200 rukopisa.

Biblioteka u okviru planskih aktivnosti ima i izdavačku djelatnost u sklopu koje publicira rezultate stručnih i naučnih istraživanja građe kojom raspolaže. Godine 1972. godine pokrenula je svoj godišnjak „Anali Gazi Husrev-begove biblioteke”. U Analima se obrađuje uglavnom knjižna i historijska građa koja se nalazi u Biblioteci, zatim Gazi Husrev-begove ustanove i sve što se odnosi na kulturnu historiju Bošnjaka i Bosne i Hercegovine, te islamske nauke. Ove godine Biblioteka priprema jubilarni 40. broj ovoga časopisa. Osim Anala, štampala je osamnaest svezaka Kataloga arapskih, turskih, perzijskih i bosanskih rukopisa, jedan svezak Kataloga dokumenata na osmanskom jeziku, dvije knjige Regesti Arhiva Islamske zajednice, Monografiju Biblioteke, te već četvrtu godinu izdaje Bilten Biblioteke u kojem sumira godišnji rad ove institucije.

Najznačajniji fondovi Biblioteke (rukopisi, arhivska građa i stare štampane knjige) u međuvremenu su mikrofilmovani i digitalizirani. Istovremeno se radi i na restauraciji oštećenih rukopisa, dokumenata i starih štampanih knjiga. U Biblioteci se nalazi posebno moderan centar za restauraciju i konzervaciju papira i kože. Svi fondovi Biblioteke katalogizirani su u elektronskoj formi i dostupni za pretraživanje i korištenje.

U Biblioteci je postavljena i muzejska zbirka artefakata koji se odnose na historiju pismenosti u Bosni i Hercegovini i uopće kulturnu prošlost Bosne i Hercegovine. Biblioteka se od aprila 2013. godine nalazi u novoj, modernoj i savremeno opremljenoj zgradi sagrađenoj zahvaljujući pomoći Države Katar.

Čitaonica Biblioteke pruža korisnicima ugodan prostor za intelektualan rad i omogućuje korištenje bibliotečke građe, osim u izvornoj formi pod propisanim uvjetima, također i u digitalnoj formi, te na mikrofilmu, a ukupan broj korisnika Gazi Husrev-begove biblioteke je krajem 2018. godine iznosio 7.372 člana. Biblioteka posjeduje dvije čitaonice: veću – kapaciteta 120 mjesta i istraživačku čitaonicu koja je opremljena odgovarajućom opremom za digitalno korištenje građe Biblioteke, a namijenjena je istraživačima specijalnih fondova Biblioteke. Biblioteka svoje usluge korisnicima pruža putem čitaonica ili odgovorima na zahtjeve korisnika putem veb-portala i elektronske pošte.

Posebnu uslugu Biblioteka vrši putem Digitalne biblioteke koja je pokrenuta prije nekoliko godina. U sklopu ove biblioteke javnosti je ponudena građa u digitalnoj formi. Ovdje ističemo serijske publikacije iz fonda Biblioteke koje su štampane na prostoru Bosne i Hercegovine do 1945. godine, a koje su putem veb-stranice Biblioteke ponuđene u tekstualnom obliku.

Gazi Husrev-begova biblioteka ima 35 uposlenika. Rad je organiziran u pet odjeljenja i to: Odjeljenje nabavke i obrade građe, Odjeljenje Arhiva Islamske zajednice, Odjeljenje za korisnike, Odjeljenje ITK, konzervacije i restauracije i fototeke i Odjeljenje tehničke službe.

Pored obimnog bibliotečkog fonda koji je na raspolaganju istraživačima, učenicima, studentima i svim zainteresiranim građanima, Gazi Husrev-begova biblioteka nudi posebnu i izuzetnu mogućnost organiziranja naučnih, kulturnih, vjerskih i drugih manifestacija, seminara, promotivnih svečanosti, sastanaka. U tu svrhu su u zgradi Biblioteke projektirane i vrhunski opremljene četiri sale koje mogu da zadovolje sve potrebe ove vrste – od velikih kongresnih skupova, konferencija za štampu, stručnih radionica, do manjih poslovnih sastanaka.

Biblioteka je za svoj rad na polju pružanja usluga, čuvanja i valoriziranja građe dobitnik mnogih priznanja. Rukopisna zbirka ove biblioteke upisana je 15. januara 2018. godine u UNESCO-ov Registar pamćenja svijeta. ♦

Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine

Osnovan 1. februara 1888. godine

Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine je u prvom redu muzejska institucija, sa zadatkom i obavezom da prikuplja, obrađuje, čuva i izlaže kulturno i prirodno naslijeđe naše zemlje ali i šire. Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine bio je i ostao najveća muzejska institucija u Bosni i Hercegovini, s najbogatijim i najraznorodnijim zbirkama iz oblasti arheologije, etnologije i prirodnih nauka.

Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine zvanično je osnovan 1. februara 1888. godine. Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine organiziran je u pet odjeljenja: Odjeljenje za arheologiju, Odjeljenje za etnologiju, Odjeljenje za prirodne nauke, Odjeljenje za konzervaciju, Odjeljenje zajedničkih službi.

Od svojih početaka Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine imao je, a i danas ima, višestruku ulogu u bosanskohercegovačkom društvu. Osnovan je prema ideji bosanskog franjevca fra Ivana Frane Jukića, koji je još 1850. u prvom broju časopisa „Bosanski prijatelj“ objavio molbu u kojoj iskazuje potrebu za osnivanjem „bosanskog Muzea“. Međutim, tek tridesetak godina kasnije, tačnije 1884. godine, ideja se počela ostvarivati i to prvo osnivanjem Muzejskog društva, čiji je prvi cilj, iskazan u Statutu Muzejskog društva (1885), bilo osnivanje Zemaljskog muzeja za Bosnu i Hercegovinu. Uz finansijsku pomoć Zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu i Ministarstva finansija iz Beča, koje daje dozvolu da se Muzej otvori i proglasi državnom ustanovom, 1. februara 1888. godine Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine zvanično počinje s radom. U zgradu bivšeg Činovničkog penzionog fonda na Trgu fra Grge Martića smještene su dotad prikupljene zbirke: arheološka, numizmatička, zbirka oružja, zbirka odlivenih pečata i etnografska zbirka. Naučnoistraživačka djelatnost prvih muzejskih kustosa rezultirala je prilivom velikog broja prikupljenih predmeta, tako da se ubrzo javio problem manjka prostora u zgradi Penzionog fonda. Tada je pokrenuta inicijativa za izgradnju nove zgrade Muzeja koja bi zadovoljila potrebe smještaja zbirki ali i drugih aktivnosti. Izrada idejnog projekta muzejskog kompleksa povjerena je početkom 1908. godine građevinskom savjetniku, arhitektu Karlu Paržiku. Pripremni radovi započeli su u septembru 1908, a u julu 1909. počela je izgradnja muzejskih paviljona. Paralelno s izgradnjom muzejski kustosi su pripremali zbirke za preseljenje u nove prostore, koje je počelo u julu 1912. godine. Svi radovi završeni su u ljeto 1913, a 4. oktobra 1913. Muzej je svečano otvoren. Danas se kompleks muzejskih zgrada, kao graditeljska cjelina, nalazi na listi nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine.

U periodu kad je počeo s radom, Muzej je bio prva institucija takve vrste u Bosni i Hercegovini, s nizom aktivnosti koje se održavaju do danas. Pored toga, iz Zemaljskog muzeja Bosne i hercegovine izrasle su i druge institucije kulture, od kojih su i danas neke aktivne (npr. Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine, Orijentalni institut, Centar za balkanološka ispitivanja ANUBiH-a). Danas je organiziran u pet odjeljenja (Arheologija, Etnologija, Prirodne nauke, Konzervacija, Zajedničke službe).

Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine je u prvom redu muzejska institucija, sa zadatkom i obavezom da prikuplja, obrađuje, čuva i izlaže kulturno i prirodno naslijeđe naše zemlje ali i šire. Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine bio je i ostao najveća muzejska institucija u Bosni i Hercegovini, s najbogatijim i najraznorodnijim zbirkama iz oblasti arheologije, etnologije i prirodnih nauka. Od početnih nekoliko hiljada, muzejske zbirke danas broje nekoliko miliona različitih predmeta i artefakata. Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine

je jedina institucija u kojoj se na jednom mjestu može zorno vidjeti kulturno i prirodno naslijeđe naše zemlje. Kroz zbirke Odjeljenja za arheologiju posjetilac se upoznaje s prošlošću, od paleolita do kasnog srednjeg vijeka. Odjeljenje za etnologiju daje presjek bosanskohercegovačkog narodnog života i tradicije kroz zbirke materijalne i nematerijalne kulture. Odjeljenje za prirodne nauke, s Botaničkim vrtom, ima veoma bogate zbirke iz oblasti geologije, paleontologije, botanike i zoologije. Konzervatori iz Odjeljenja za konzervaciju brinu se za predmete spomenutih odjeljenja. U okviru Odjeljenja zajedničkih službi djeluje Biblioteka Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, najveća naučna biblioteka u zemlji koja je nezaobilazno mjesto domaćim i stranim stručnjacima i svima koji se bave naučnoistraživačkim i stručnim radom. Bitan muzeološki segment svakako su izložbene aktivnosti. U svojoj dugoj historiji Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine organizirao je i predstavio publici čitav niz izložbi, stalnih i povremenih, vlastitih i gostujućih, a svoje izložbe je predstavljao i u drugim institucijama, domaćim i stranim. Zbirke Muzeja su predstavljale Bosnu i Hercegovinu na svjetskim izložbama u Briselu 1897. i Parizu 1900. godine. U novije vrijeme postavljene su mnoge povremene izložbe predmeta iz muzejskih zbirki ali i gostujućih koje su rezultat žive saradnje s drugim muzejima iz regiona i šire. Uporedo se radi i na obnavljanju i modernizaciji stalnih postava Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine. U skladu s mogućnostima uvode se inovacije i moderne tehnologije, poboljšava način prezentacije i dostupnost izložbenih postava.

Paralelno s muzeologijom razvija se i naučnoistraživački rad kao neodvojivi dio muzejskih aktivnosti. Prva sistematska naučna istraživanja u Bosni i Hercegovini vežu se za osnivanje Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine i rad njegovih stručnjaka. Njihov doprinos nauci i naučnoistraživačkom radu je nemjerljiv. Prva generacija, tzv. pioniri Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, bili su većinom stranci iz raznih dijelova Monarhije koje je austrougarska vlast dovela u Sarajevo i Bosnu i Hercegovinu da bi proučavali prošlost, narode i njihovu tradiciju i prirodna bogatstva zemlje koja je dotad bila velika nepoznanica za Evropu. Ti su pioniri postavili temelje arheoloških, etnoloških, folklorističkih i prirodnoznanstvenih istraživanja, na kojim su se tokom vremena obrazovali i gradili domaći stručnjaci. Već 131 godinu rezultati terenskog i studijskog rada tih stručnjaka predstavljaju značajan doprinos evropskoj i svjetskoj nauci. Naučna otkrića iz svih oblasti kojima se bave muzejski kustosi kontinuirano dopunjavaju sliku Bosne i Hercegovine kao zemlje bogate i raznovrsne prošlosti, živopisne tradicije i prirodnih bogatstava koja zbog svog globalnog značenja moraju biti očuvana. Ta se otkrića predstavljaju u muzejskim publikacijama ali i kroz učešće kustosa na međunarodnim kongresima i skupovima. U historijskom smislu treba spomenuti da su u 19. stoljeću u Sarajevu, sa Zemaljskim muzejom kao domaćinom, održana dva međunarodna kongresa: kongres arheologa i antropologa 1894. i kongres ornitologa 1899. godine, što dovoljno govori koliki je međunarodni značaj Muzej imao već od osnutka i koliki je to značilo za Bosnu i Hercegovinu, dotad gotovo nepoznatu zemlju.

Značajan segment djelovanja Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine je obrazovno-odgojna aktivnost koja je, također, njegovana od samih početaka, kada je Muzej bio zamišljen, između ostalog, i kao učilište. Organizirane posjete učenika bilježe se već 1888. godine i to ne samo sarajevskih već i škola iz drugih dijelova Bosne i Hercegovine. Izložbene zbirke Muzeja, nastale kao rezultat naučnog i istraživačkog rada muzejskih stručnjaka, kao neupitni svjedoci vremena, već 131 godinu predstavljaju vrijedan izvor znanja, saznanja i razumijevanja svima koji su zainteresirani za historijske, društvene i prirodne tokove i promjene u Bosni i Hercegovini. Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine je još 1952. godine, prema preporukama ICOM-a, među prvim muzejskim institucijama u Jugoslaviji osnovao pedagošku službu čija je osnovna zadaća bila obrazovno-odgojni rad s posjetiocima. Danas, nažalost, zbog ukupne situacije u kojoj se Muzej nalazi, ta služba ne postoji, što ne znači da se njeni zadaci ne ispunjavaju. Stručnjaci muzejskih odjeljenja vrlo uspješno su preuzeli i ulogu edukatora kroz koju se odvija saradnja sa školama i fakultetima. U zbirkama Muzeja odvijaju se neki segmenti školskih i univerzitetskih nastavnih programa. Kad je u pitanju Sarajevski univerzitet, posebno treba istaknuti saradnju s Filozofskim fakultetom, Prirodno-matematičkim fakultetom, Šumarskim fakultetom, Poljoprivredno-prehrambenim fakultetom, Farmaceutskim fakultetom, Arhitektonskim fakultetom. U okviru obrazovno-odgojne djelatnosti organizira se i čitav niz radionica namijenjenih različitim uzrastima i oblastima.

Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine već 131 godinu njeguje i izdavačku djelatnost. Rezultati naučnoistraživačkog i muzeološkog rada do kojih su dolazili i dolaze stručnjaci Muzeja kroz svoje aktivnosti stručnoj i široj javnosti postaju dostupni kroz publikacije Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine. Najstariji naučni časopis u Bosni i Hercegovini je Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, čiji je prvi broj izašao davne 1889. godine i koji, s manjim prekidima, izlazi i danas. Muzej je i izdavač monografskih izdanja iz svih oblasti koje se u njemu proučavaju. Spomenut ćemo samo neka od njih: višedijelna serija Srednjovjekovni nadgrobni spomenici Bosne i Hercegovine, Arheološki leksikon Bosne i Hercegovine, Ornis Balcanica, fotomonografija Između dvije imperije, najnovije faksimilsko izdanje Sarajevske hagade s pratećom studijom Sarajevska hagada, povijest i umjetnost. Pored toga što su muzejske publikacije značajan temelj za različita istraživanja, one su i sredstvo pomoću kojeg, kroz program razmjene publikacija, u Biblioteku Muzeja stiže čitav niz naučnih i stručnih časopisa i monografija, obogaćujući tako njene fondove.

Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine je institucija koja se u svojoj dugoj historiji suočavala s mnogim izazovima. Preživio je dva svjetska rata i agresiju i rat 1992–1995, djelovao u pet društvenih uređenja, ali kontinuirano slijedio zadaće koje očuvanje kulturnog i prirodnog naslijeđa stavlja pred njega. I u teškim trenucima, u periodu 2012–2015, kada je Muzej zbog izostanka bilo kakvog finansiranja bio zatvoren za posjetioce, muzealci nisu prekidali sa svojim redovnim obavezama. To je u Evropi prepoznato i u aprilu 2016. godine Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, odnosno njegovi uposlenici, dobili

su nagradu Evropske unije, Europa Nostra, za predani rad u oblasti kulturnog naslijeđa. Danas se, iako u nezavidnoj situaciji, bez riješenog pravnog statusa, bez definiranog osnivača, s nesigurnim finansiranjem, s tek trećinom popunjenih radnih mjesta, uposlenici Muzeja i dalje trude da očuvaju njegov dignitet i odgovore potrebama savremenog društva. Ostvaruju se kontakti sa značajnim svjetskim institucijama i u saradnji s njima realiziraju projekti koji Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine i dalje svrstavaju na mapu značajnih svjetskih kulturnih i naučnih institucija. Navodimo samo neke od saradnika i projekata značajnih ne samo za Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine nego i za Bosnu i Hercegovinu.

Još 1996. godine započela je saradnja sa švedskim organizacijama SIDA i Kulturno naslijeđe bez granica, uz čiju pomoć su obnovljene tri zgrade muzejskog kompleksa (četvrtu je obnovila Evropska komisija) devastirane u ratu. U kasnijim fazama saradnje organiziran je čitav niz radionica različitih tema za stručnjake svih sarajevskih muzeja, da bi se to proširilo na cijelu Bosnu i Hercegovinu i region.

Ostvarena je saradnja s institutom Smithsonian iz Washingtona, čiji su stručnjaci posjetili Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine i u saradnji s muzejskim kustosima dali prijedloge za modernizaciju muzeološke i obrazovne djelatnosti, što se i provodi u djelo.

U saradnji s Visokim institutom za konzervaciju i restauraciju iz Rima, uz finansijsku podršku Ministarstva vanjskih poslova i međunarodne saradnje Italije, realiziran je trogodišnji projekt podrške i obuke muzejskih stručnjaka za konzervaciju i restauraciju.

Kraju je upravo priveden opsežni, također trogodišnji projekt „Preventivna konzervacija zbirke ZMBiH“ koji je finansiran iz izvora Ambasade SAD-a u Sarajevu i koji je implementirala Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine. Okončavanjem ovog projekta ostvaren je dio preduvjeta za konačnu realizaciju stalnog postava „Bosna i Hercegovina u prahistorijsko doba“, najvećeg i vjerovatno najvažnijeg stalnog postava Zemaljskog Muzeja Bosne i Hercegovine koji je javnosti nedostupan od 1992. godine.

U saradnji s Ambasadam Republike Francuske u Sarajevu i UNESCO-om realiziran je projekt „Hagada bliže vama“ u okviru kojeg je obnovljena prostorija u kojoj se čuva Sarajevska hagada, gdje su sigurnosni i muzeološki uvjeti postavljeni na najviši nivo. Sarajevska hagada, srednjovjekovni hebrejski rukopis svjetskog značaja, uvršten je 2018. godine u UNESCO-ov registar Memorija svijeta. Iste godine postignut je izuzetno važan izdavački poduhvat, objavljivanje dosad najkvalitetnijeg, najobimnijeg faksimilskog izdanja tog rukopisa koje prati obimna naučna studija, publicirana na bosanskom i engleskom jeziku, a u pripremi su izdanja na francuskom, španskom i njemačkom jeziku. Ovo izdanje Sarajevske hagade zvanično je predstavljeno javnosti 1. februara 2019. g. na 131. godišnjicu Zemaljskog Muzeja Bosne i Hercegovine.

Francuska ambasada u Sarajevu pomogla je uspostavljanju aktivne saradnje s Muzejom Louvre u Parizu, s čijim stručnjacima se zajednički radi na osjetljivim i važnim pitanjima inventarizacije, preventivne konzervacije (depoa) i razvoja vlastitih resursa.

Sve ovo jasno pokazuje da Zemaljski muzej i dalje ostaje najznačajnija muzejska institucija u Bosni i Hercegovini i među najznačajnijim naučnoistraživačkim centrima u državi, mjesto gdje se mnogo toga može vidjeti i naučiti, mjesto susreta i razmjene znanja i iskustava, mjesto otvoreno svima, kojem treba prići bez predrasuda i prepustiti se bogatstvu koje nudi, a koje prevazilazi sferu materijalnog i običnog. ♦

JU „Studentski centar“ Sarajevo

Osnovan 1959. godine

Osnovna djelatnost Studentskog centra je pružanje usluga smještaja i ishrane studentima Univerziteta u Sarajevu a sve ostale djelatnosti imaju sporedni karakter i u funkciji su osnovnih ciljeva i strategije Centra. Imajući u vidu značaj i karakter osnovne djelatnosti, Studentski centar pozicioniran je i danas posluje kao javna ustanova.

JU „Studentski centar“ Sarajevo osnovan je Odlukom Savjeta Univerziteta 1959. godine i od tada posluje u kontinuitetu. Skupština Kantona Sarajevo 2000. godine preuzima prava osnivača Javne ustanove „Studentski centar“ Sarajevo u dijelu kojim obezbjeđuje životni standard studenata Odlukom o preuzimanju prava osnivača Javne ustanove „Studentski centar“ Sarajevo u dijelu kojim obezbjeđuje životni standard studenata („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 24/00).

Osnovna djelatnost Studentskog centra je pružanje usluga smještaja i ishrane studentima Univerziteta u Sarajevu a sve ostale djelatnosti imaju sporedni karakter i u funkciji su osnovnih ciljeva i strategije Centra. Imajući u vidu značaj i karakter osnovne djelatnosti, Studentski centar pozicioniran je i danas posluje kao javna ustanova. Budući da, prema Ustavu FBiH, kantoni imaju ingerenciju u domenu visokog obrazovanja, Kanton Sarajevo je osnivač JU „Studentski centar“ Sarajevo, iako su korisnici usluga studenti koji dolaze iz drugih područja Bosne i Hercegovine.

U prijeratnom periodu „Studentski centar“ Sarajevo je, vršeći djelatnost studentskog standarda, postizao impozantne rezultate poslovanja, koji su ga svrstavali u sami vrh sličnih institucija u bivšoj Jugoslaviji. O tome govore i podaci o smještaju preko 5.000 studenata, ishrane oko 11.000 studenata te preko 400 zaposlenih radnika. Također je bila izuzetno razvijena i djelatnost Servisa za povremeno i privremeno zapošljava-

nje studenata i omladine, kao sekundarna djelatnost, koja je svojim prihodima učestvovala čak sa 25% u strukturi ukupnog prihoda Centra i na taj način značajno subvencionirala cijenu smještaja i ishrane studenata. U toku rata u Bosni i Hercegovini Studentski centar pretrpio je ogromna razaranja u kojima je većina objekata devastirana, oprema u potpunosti uništena, a kadrovska struktura značajno reducirana. Time je i obim djelatnosti znatno smanjen.

Najveći investicioni zahvati poduzeti su na rekonstrukciji studentskog doma „Nedžarići“ kad je, zahvaljujući sredstvima stranih donatora, obnovljen objekat „B“ sa blizu 400 savremeno opremljenih soba i 960 ležajeva te dva objekta u studentskom naselju „Bjelave“. Danas Centar pruža usluge smještaja i ishrane za oko 2.000 studenata Sarajevskog Univerziteta koji su gotovo podjednako raspoređeni na lokalitetima Bjelave i Nedžarići. JU „Studentski centar“ Sarajevo 2009. godine uvodi HACCP sistem sigurnosti hrane. Dobijanje uvjerenja o implementiranom standardu znači mogućnost postizanja boljih rezultata u radu, kontrole svih procesa proizvodnje te, u konačnici, ostvarivanja povjerenja kod krajnjih korisnika – studenata. Cilj implementiranog HACCP-a u studentskim restoranima je pripremiti zdravstveno ispravnu hranu prikladnu za namijenjenu upotrebu, kontrolisati sve faze proizvodnog ciklusa od ulazne, procesne kontrole, do finalne kontrole gotovog proizvoda. U konačnici, sve u cilju zaštite zdravlja krajnjeg potrošača te poboljšanja studentskog standarda. ♦

Studentski parlament Univerziteta u Sarajevu

Osnovan 18. februara 2008. godine

Glavni ciljevi Studentskog parlamenta su poboljšanje kvaliteta obrazovanja i studentskog standarda, kao i povezivanje sa ostalim studentskim organizacijama u Bosni i Hercegovini, regionu i ostalim dijelovima svijeta.

Udruženje Studentski parlament Univerziteta u Sarajevu upisano je u Registar udruženja Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo 18. 2. 2008. godine. Organi Studentskog parlamenta su: Skupština, Izvršni odbor, predsjednik. Skupština je najviši organ Studentskog parlamenta. Skupštinu čine od jednog do tri predstavnika svake organizacione jedinice u sastavu visokoškolske ustanove. Broj delegata određuje Izvršni odbor posebnom odlukom. Izvršni odbor Studentskog parlamenta je izvršni organ Studentskog parlamenta. Izvršni odbor čini ukupno jedanaest članova i to: predsjednik, zamjenik predsjednika i predsjednici stručnih komisija Studentskog parlamenta. Stalne komisije Studentskog parlamenta su: Komisija za nastavu i reformu, Komisija za naučnoistraživački rad, Komisija za studentski standard i praksu, Komisija za zdravstvo, Komisija za ekonomiju, Komisija za međunarodnu saradnju, Komisija za kulturu, Komisija za sport, Komisija za informiranje i odnose s javnošću. Radom Izvršnog odbora rukovodi predsjednik Studentskog parlamenta. Mandat predsjednika i ostalih članova Izvršnog odbora traje godinu dana, sa mogućnošću reizbora. Osobe ovlaštene za predstavljanje i zastupanje su predsjednik i zamjenik predsjednika Studentskog parlamenta, koji predstavljaju Studentski parlament prema svim fizičkim, pravnim, domaćim i stranim licima.

Studentski parlament je krovno predstavničko tijelo svih studenata Univerziteta u Sarajevu.

Studentski parlament Univerziteta u Sarajevu je jedino legitimno i legalno krovno predstavničko tijelo svih studenata Univerziteta u Sarajevu i njega čine vijeća studenata svih 26 fakulteta i akademija, koji su sastavni dio SPUS-a.

Glavni ciljevi Studentskog parlamenta su poboljšanje kvaliteta obrazovanja i studentskog standarda, kao i povezivanje sa ostalim studentskim organizacijama u Bosni i Hercegovini, regionu i ostalim dijelovima svijeta.

Implementacijom Bolonjskog procesa na području zapadne Evrope započeo je i novi trend uređenja sistema studentskog organiziranja s ciljem povećanja stepena efikasnosti kada je riječ o realizaciji i zaštiti prava studenata, kao i podizanju standarda studenata.

Takav trend podrazumijeva u prvom planu postojanje jedne krovne organizacije koja će predstavljati sve studente određenog univerziteta. Realizacija tog projekta ostvarena je na osnivačkoj skupštini u januaru 2008. godine osnivanjem Studentskog parlamenta Univerziteta u Sarajevu, organizacije koja zastupa interese svih studenata našeg univerziteta.

Studentski parlament pruža studentima razne vidove edukacije, neformalnog obrazovanja, druženja i putovanja. Također je u Studentskom parlamentu moguće volontiranje i stjecanje prvog radnog iskustva.

Pri Studentskom parlamentu djeluje i Centar za studentski aktivizam koji svakom studentu Univerziteta u Sarajevu pruža mogućnost za angažman, ispoljavanje i realizaciju svojih ideja i talenata, kao i pravno savjetovalište.

Studentski parlament realizira veliki broj edukativnih, sportskih i zabavnih projekata, kao što su: Studentske debate, UNSA liga, Univerzitetska trka, Biciklijada, Brucošijada, Studentske edukacije (kursevi jezika, kaligrafije, veb-dizajna, AutoCada, Solidworks...), Sajam studentskih poslova, univerzitetske posjete historijski bitnim mjestima u Bosni i Hercegovini, organizacija tribina, seminara i javnih rasprava.

Članom SPUS-a postaje se samim upisom na Univerzitet u Sarajevu. ♦

Univerzitetsko sportsko društvo „Bosna“

Osnovano 7. decembra 1947. godine

U 72 godine kontinuiranog djelovanja „Bosna“ je izrasla u najmasovniji i najkvalitetniji sportski kolektiv u našoj zemlji. Uspjesi naših sportista čine najslavnije stranice historije sporta u Bosni i Hercegovini.

Univerzitetsko sportsko društvo „Bosna“ je osnovano 7. decembra 1947. godine kao sportsko društvo studenata fakulteta i viših škola u Sarajevu s ciljem promocije i razvoja sporta. Društvo predstavlja zajednicu 19 klubova, registriranih kao zasebna pravna lica, koji nose ime „Bosna“, a obavljaju sportske aktivnosti u okviru svojih sportskih disciplina.

Društvo je utemeljeno na principima sporta i tjelesnog odgoja kao univerzalnih kategorija saglasno Međunarodnoj povelji sporta i tjelesnog odgoja UNESCO-a i principima međunarodnog olimpijskog pokreta.

U 72 godine kontinuiranog djelovanja „Bosna“ je izrasla u najmasovniji i najkvalitetniji sportski kolektiv u našoj zemlji. Uspjesi naših sportista čine najslavnije stranice historije sporta u Bosni i Hercegovini. Sportisti i sportistkinje naših klubova, u ekipnoj i pojedinačnoj konkurenciji, ostvarivali su a i danas ostvaruju vrhunske rezultate na domaćem i međunarodnom planu.

U USD „Bosna“ udruženi su klubovi: Atletski, Dizača tegova, Fudbalski, Gimnastički, Hokej, Hrvачki, Džudo, Karate, Klizačko-koturaljski, Košarkaški, Odbojkaški, Plivački, Ronilački, Ritmičke gimnastike, Rukometni, Stonoteniški, Šahovski, Teniski i Vaterpolo klub.

Najznačajniji rezultati su: Košarkaški klub „Bosna“, osvajanje klupskog košarkaškog šampionata Evrope u Grenobleu 1979. i 2. mjesto u interkontinentalnom kupu 1980; Šahovski klub – 4 titule evropskog šampiona (1994 – Lion, 1999 – Bugojno, 2000 – Neum, 2002 – Kalitea), vicešampioni evropskog klupskog kupa 2004 – Turska, srebrna medalja na Šahovskoj olimpijadi u Moskvi 1994; Rukometni klub „Bosna“ – polufinale Kupa kupova EHF-a u sezoni 2006/2007; Odbojkaški klub „Bosna“ –

osvajanje ekipnog prvenstva Balkana 1985, 2. mjesto u Kupu evropske konfederacije 1986, 3. mjesto u Kupu pobjednika evropskih kupova 1987. Izuzetno vrijedne rezultate u ekipnoj i pojedinačnoj konkurenciji na međunarodnoj sceni ostvarili su takmičari naših džudo, karate, hrvačkog kluba, kluba dizača tegova, a također i iz stonoteniškog, plivačkog, gimnastičkog, teniskog i ostalih klubova. Većina klubova iz sportske porodice „Bosna“ bila je višestruki prvak i pobjednik na prvenstvima i kupovima bivše države kao i države Bosne i Hercegovine. Takmičari iz „Bosninih“ klubova bili su u reprezentativnim selekcijama učesnici brojnih evropskih, svjetskih prvenstava a 53 „Bosnina“ sportista učesnici su Olimpijskih igara.

Ukupnom razvoju sporta USD „Bosna“ doprinijeli su klubovi te istaknuti sportisti i funkcioneri dobitnici su brojnih, najznačajnijih društvenih priznanja kao što su: Šestoaprilska nagrada grada Sarajeva, priznanje Univerziteta u Sarajevu za dugogodišnji doprinos razvoju sporta na Univerzitetu, priznanje Olimpijskog komiteta Bosne i Hercegovine, priznanje Sportskog saveza Bosne i Hercegovine, priznanje Međunarodnog centra za mir, Nezavisnih novina. Posebno smo ponosni na izbor našeg proslavljenog sportiste Mirze Delibašića za sportistu stoljeća.

USD „Bosna“ istinski je promotor sportskih vrijednosti i sportskog duha, što se manifestira kroz cjelokupan rad našeg kolektiva. Od osnivanja USD „Bosna“ kadrovski je bilo usko povezano sa Univerzitetom u Sarajevu; najveći broj sportista, sportskih radnika i funkcionera bili su studenti, profesori ili saradnici Univerziteta. U narednom periodu razvoj Društva će se bazirati na kontinuiranom unapređenju sportske djelatnosti u klubovima Društva, kao i aktivnim učešćem u provođenju strategije razvoja sporta na Univerzitetu u Sarajevu. ♦

Dnevni list Oslobođenje, 6. april 1979. godine.

Akademski kulturni centar Univerziteta u Sarajevu „Seljo“

Osnovan 1949. godine

Brojni su poznati operni umjetnici, dirigenti, majstori plesa i narodnih igara i pjesama, priznati književnici, afirmirani dramski umjetnici, ugledni muzičari i likovni umjetnici, naučni i estradni radnici počinjali svoje karijere u „Selji“. Danas aktivno sudjeluje oko 220 članova u radu devet ansambala i sekcija „Selje“.

Život studenata protječe u proučavanju disciplina kojima se bave, u svakodnevnim aktivnostima, problemima, ali i radostima što ih nosi jednostavan, skroman studentski život. Upravo stoga je djelovanje u kulturnom centru kao što je AKCUS „Seljo“ upotpunjavalo i upotpunjava pronalaženje njihovih novih, vlastitih mogućnosti i smisla, onoga što u krugu pojedinačnih fakulteta nije moguće naći.

Ovo su samo neki od bitnih razloga zbog kojih je jedna od središnjih niti djelovanja „Selje“ upravo antitradicionalizam.

To je omogućilo stvaranje novih, originalnih sadržaja i oblika, počevši od antikonvencionalnog muzičkog, plesnog, likovnog, teatarskog smjera, što podrazumijeva savremene muzičke interpretacije upotpunjene elementima narodne tradicije u živom i privlačnom načinu.

U radu „Selje“ voditelji ansambala neprestano su otvarali i otvaraju nove horizonte i spoznaje u kulturi, streme savremenim izvedbama, aranžmanima, ne zanemarujući izvorno, narodno, bosanskohercegovačko.

Tako se uvijek otvarala mogućnost stvaralačkog ispoljavanja mladih i potvrđivanja njihovog talenta u daljnjoj profesionalnoj opredijeljenosti.

Krajem oktobra 1949. godine održana je osnivačka skupština Studentskog kulturno-umjetničkog društva „Slobodan Princip Seljo“.

Skupštini je prisustvovao veliki broj studenata svih fakulteta i visokih škola kao i zainteresiranih građana Sarajeva.

Prijedlog za ime Univerzitetskog kulturno-umjetničkog društva dao je Čedo Kisić.

U skladu s tadašnjim okolnostima kulturni sadržaji su rasli i razvijali se prema postojećim mogućnostima i potrebama.

Posebno je potrebno istaknuti razdoblje sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog stoljeća, kada je AKCUS „Seljo“ etablirao svoj imidž u zemlji i svijetu najviše zahvaljujući sistemski obezbijeđenoj finansijskoj i organizacionoj pomoći od svih nivoa vlasti, posebno ustanove CEDUS koja je djelovala u sastavu Univerziteta u Sarajevu. „Seljo“ je bio sastavni dio CEDUS-a.

Brojni su poznati operni umjetnici, dirigenti, majstori plesa i narodnih igara i pjesama, priznati književnici, afirmirani dramski umjetnici, ugledni muzičari i likovni umjetnici, naučni i estradni radnici počinjali svoje karijere u „Selji“.

Od osnutka do danas u radu raznih ansambala i sekcija „Selje“ aktivno je sudjelovalo više od 20.000 članova.

Prvi predsjednik Društva je bio Nijaz Dizdarević, a sekretar Aco Hotić, tadašnji student Medicinskog fakulteta u Sarajevu. U prve tri-četiri godine postojanja u Društvu je djelovalo nekoliko sekcija: folklorna s pratećim orkestrom, horska,

dramska i literarna. Svoj prvi rođendan „Seljo“ je proslavio sa 220 aktivnih članova. Osnivane su nove, ali i prestajale s radom pojedine sekcije, neke trajno, a neke povremeno. Javljale su se pod istim ili nekim drugim imenom.

Uspjesima i priznanjima koje su postigli i osvojili članovi u početku Studentskog, potom Akademskog, pa Univerzitetskog kulturno-umjetničkog društva, a današnjeg Akademskog kulturnog centra Univerziteta u Sarajevu „Seljo“ mogle bi se pohvaliti i organizacije sa puno dužim stažem i mnogo većom finansijskom potporom vlasti. Posebno je potrebno naglasiti da je UKUD „Slobodan Princip Seljo“ (tadašnji naziv) dobitnik Šestoaprilske nagrade grada Sarajeva 1981. godine, a 1979. godine vokalni ansambl „Priatelji“, koji djeluje u sastavu „Selje“, također je dobio Šestoaprilsku nagradu. Ističemo i nagradu Kantona Sarajevo za ostvarene rezultate u kulturi dobivenu 2009. godine kao i Povelju Univerziteta u Sarajevu 1999. godine. Veliki je broj nagrada dobivenih na prestižnim festivalima u Evropi (Engleska, Italija, Grčka, Švedska, Španija). Prelistavanjem arhive „Selje“ nailazi se na izvještaje sa turneja iz SAD-a, Kine, Norveške, Švedske, Engleske, Belgije, Holandije, Danske, Njemačke, Francuske, Španije, Portugala, Andore, Monaka, Luksemburga, Švicarske, Češke, Slovačke, San Marina, Italije, Austrije, Slovenije, Poljske, Mađarske, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Makedonije, Rumunije, Bugarske, Rusije, Azerbejdžana, Grčke, Turske, Albanije, Libije, Tunisa, Alžira, Maroka, Iraka...

Hronološki prikaz nastanka pojedinih ansambala u „Selji“:

1949/1950 – Folklorna sekcija i Horska sekcija

1951/52 – Dramski studio

1952/53 – Baletna sekcija, Literarna sekcija i Dramski studio prerasta u Akademsko pozorište

1953/54 – Folklorna sekcija prerasta u Ansambl igara i pjesama

1956/57 – Društvo mijenja ime u Akademsko kulturno-umjetničko društvo „Slobodan Princip Seljo“, Simfonijski orkestar, Veliki zabavni orkestar i Vokalni ansambl „Priatelji“

1958/59 – Osnovan klub „Seljo“

1959/60 – Kamerni orkestar

1962/63 – Kvartet „S“, Kvartet „Orfej“ i Tamburaški orkestar

1975/76 – Veliki narodni orkestar „Bendbaša“ postaje samostalna sekcija i Klub pisaca „Tribina 08“

1976/77 – Društvo mijenja ime u Univerzitetsko kulturno-umjetničko društvo „Slobodan Princip Seljo“ i Vokalni ansambl „Mostovi“

1977/78 – Savremeni ples – moderni balet

1992 – Vokalni ansambl „Sarajevske pahulje“

1994/95 – Otvara se klub „Gaudeamus“

1997/98 – Plesni klubovi „Elenes“ i „Spin“, „Sarajevske pahulje“ mijenjaju ime u vokalni ansambl „Corona“, Prvi festival orkestrara Bosne i Hercegovine ORFE i Internacionalni festival pozorišta „Teatarfest“

1998 – Društvo mijenja ime u „Akademski kulturni centar Univerziteta u Sarajevu Seljo“ (AKCUS „Seljo“)

1998/99 – Međunarodni festival dječije pjesme „Mali za velike“

1998–2005 – Obnovljen rad ansambala u punom kapacitetu

2017 – Kamerni hor

Bitno je napomenuti da su u „Selji“ svoje prve koncerte imali vokalno-instrumentalni sastavi „Indexi“ (1964. godine) i „Kamen na kamen“ (1973. godine).

Od 1949. godine u „Selji“ je evidentirano više od 20.000 članova razvrstanih u veliki broj ansambala i sekcija. Sada (2019) status aktivnog člana ima 230 osoba, većinom studentske i srednjoškolske populacije, u sljedećim ansamblima i sekcijama: Akademski ansambl narodnih igara i pjesama, Narodni orkestar „Bendbaša“, Akademski orkestar, Tamburaški orkestar, Vokalni ansambl „Prijatelji“, Vokalni ansambl „Corona“, Akademski mješoviti hor, Kamerni hor, Vokalna grupa tradicionalne muzike, Akademsko pozorište „ART Club“ i Likovni atelje.

I u periodu agresije na Bosnu i Hercegovinu „Seljo“ nije prestajao sa radom, već je radio s reduciranim kapacitetima, prilagođenim tadašnjim uvjetima, bez mogućnosti putovanja i organiziranja zvaničnih javnih nastupa. Reorganizirali smo se i prilagodili radu u opkoljenom Sarajevu.

Od 1997. godine, kada smo realizirali prvo poslijeratno gostovanje u Laggenbecku (Njemačka) sa ansamblom igara i pjesama, orkestrom, ansamblom „Prijatelji“ i ansamblom „Sarajevske pahulje“, nastupa period tranzicije kada uprava i članstvo postavljaju nove standarde u radu, što je definirano na prvoj poslijeratnoj skupštini koja je usvojila Statut i definirala ciljeve i način djelovanja AKCUS „Seljo“.

U periodu od 1996/97. godine do današnjih dana, kada društvena zajednica veoma skromno i ograničeno pomaže rad i djelovanje institucija kao što je naša, problem finansiranja osnovnih djelatnosti je veoma prisutan. S obzirom na to

da od 1992. godine nemamo nikakvu finansijsku sigurnost i stabilnost, jer nismo korisnici budžetskih sredstava niti jednog nivoa vlasti, okrenuli smo se tržišnom djelovanju i komercijalizaciji vlastitih programa i usluga. Tako u ukupnom godišnjem budžetu obezbjeđujemo oko 95% sredstava vlastitim projektima, kao što su nastupi i koncerti pojedinih ansambala, organizacija koncerata u Centru, stalni i povremeni sponzori, a svega 5% sredstava dobivamo putem javnih poziva i otvorenih konkursa s općinskog, kantonalnog, entitetskog ili državnog nivoa.

U viziji programske produkcije „Seljo“ razvija projekte saradnje sa obrazovnim ustanovama i organizacijama na projektima za mlade.

Osim redovnih proba u Centru, u saradnji sa studentskom organizacijom JU Studentski centar Sarajevo, organiziraju se javne probe u domovima „Bjelave“ i „Nedžarići“ kao i u KŠC „SV Josip“ i OŠ „Grbavica 2“. Na taj način vršimo popunu članstva za pojedine ansamble. U redovnom radu nastojimo na sve moguće načine ovaj vid umjetničkog angažmana prilagoditi savremenom tržištu odnosno tokovima tranzicije. No, i pored evidentnih, stalno prisutnih problema finansijske prirode, entuzijazam članova, stručnih voditelja i uprave doprinosi da „Seljo“ u potpunosti opravdava svoje postojanje.

U svom 70-godišnjem postojanju ansambli i sekcije Centra su realizirali više od 4.500 nastupa, izložbi, poetskih večeri, koncerata, performansa gostujući na četiri kontinenta u 40 zemalja. Samo u periodu od 1997. do 2019. godine ostvarena su 43 gostovanja van granica Bosne i Hercegovine kao i veliki broj gostovanja u gradovima Bosne i Hercegovine.

S obzirom na to da je zgrada Centra, koja datira od 1922. godine uz dvije nadogradnje (1957. i 1967. godine), u velikoj mjeri devastirana i oštećena u ratnim djelovanjima (krovnna konstrukcija, fasada i drvenarija, kao i zbog vremenske dotrajalosti), bili smo prinuđeni uraditi velike adaptacije i investirati otprilike 350.000 KM u građevinske radove, tehniku, kostime, instrumente. Moramo naglasiti da prilikom adaptacije nismo imali nikakvu finansijsku podršku ni od jednog nivoa vlasti i Univerziteta u Sarajevu. Sve navedeno smo finansirali vlastitim sredstvima i sredstvima stranih donatora, bez kreditnih zaduženja i sličnih aranžmana.

Najveću „Seljinu“ vrijednost predstavljaju članovi vjerni „Selji“, stručni voditelji pojedinih ansambala, priznati stručnjaci u svojoj branši na prostoru Bosne i Hercegovine i regiona, kao i veoma agilna uprava Centra. ♦

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine

Osnovana 22. maja 1945. godine

Osnovna funkcija NUBBiH-a je dvostruka: nacionalna i univerzitetska. Kroz nacionalnu funkciju NUBBiH obavlja kulturno-prosvjetnu misiju, te je obavezna da prikuplja, čuva i štiti bh. dokumentarno naslijeđe, izrađuje bosanskohercegovačku tekuću i retrospektivnu bibliografiju te da obezbjeđuje vrijedna djela svjetskog značaja za bosanskohercegovačku javnost. Kroz univerzitetsku funkciju Biblioteka obezbjeđuje podršku visokom obrazovanju i nastavi na univerzitetima tako što: osigurava udžbeničku, naučnu literaturu, magistarske radove i doktorske disertacije, online pristup bazama podataka, čitaonice za studente i univerzitetske nastavnike, te mrežu fakultetskih biblioteka.

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine (NUBBiH) osnovana je 22. maja 1945. godine, a akt o njenom osnivanju i zadacima objavljen je 31. oktobra iste godine na temelju uredbе Ministarstva prosvjete Federalne Bosne i Hercegovine. Već tada su zacrtani zadaci formirane Biblioteke i tokom 74 godine postojanja kontinuirano su unapređivani i razvijani: prikupljanje, obrada i briga o korištenju intelektualne produkcije u Bosni i Hercegovini. Biblioteka je od osnivanja do aprila 1992. godine prikupila skoro 3 miliona bibliotekskih jedinica.

Tokom noći 25/26. augusta 1992. godine Nacionalnu i univerzitetsku biblioteku Bosne i Hercegovine zapalili su agresori na Bosnu i Hercegovinu, sa ciljem uništenja dragocjene građevine i dragocjenih kolekcija NUBBiH-a. Iako u nemogućim uvjetima i u neadekvatnom smještaju tokom rata (1992–1995. godine), djelatnici NUBBiH-a su intenzivno radili na obnovi bibliotekskih kolekcija, oživljavanju starih i uspostavljanju novih funkcija Biblioteke. Neophodnu pomoć Biblioteci u ovim aktivnostima pružili su: UNESCO, Svjetska banka i Vlada Bosne i Hercegovine.

Osnovna funkcija NUBBiH-a je dvostruka: nacionalna i univerzitetska.

Kroz nacionalnu funkciju NUBBiH obavlja kulturno-prosvjetnu misiju, te je obavezna da prikuplja, čuva i štiti bh. dokumentarno naslijeđe, izrađuje bosanskohercegovačku tekuću i retrospektivnu bibliografiju te da obezbjeđuje vrijedna djela svjetskog značaja za bosanskohercegovačku javnost. Kroz univerzitetsku funkciju Biblioteka obezbjeđuje podršku visokom obrazovanju i nastavi na univerzitetima tako što: osigurava udžbeničku, naučnu literaturu, magistarske radove i doktorske disertacije, online pristup bazama podataka, čitaonice za studente i univerzitetske nastavnike, te mrežu fakultetskih biblioteka.

Posebne funkcije NUBBiH-a su funkcije centralne i naučne biblioteke. Kao centralna matična biblioteka NUBBiH je i osnovana i kao takva djeluje kao čvorna tačka za sve segmente bibliotečke djelatnosti u Bosni i Hercegovini: inovacije, informatizaciju, obrazovanje. Ova funkcija, nažalost, ne pokriva cijelo područje države i ovu funkciju ne može preuzeti niti jedna druga biblioteka u Bosni i Hercegovini. Međutim, kao naučna ustanova NUBBiH podržava naučni rad u Bosni i Hercegovini obezbjeđujući: naučnu literaturu, baze podataka i funkcioniranje referalnog centra za naučne informacije specijaliziranim kadrom (naučnim dijelom svog kadra, koji čine 3 magistra nauka, 7 magistara struke i 1 doktor nauka) te nudeći registar naučnih radnika, institucija i naučnoistraživačkih projekata.

Tokom rata (1992–1995) u NUBBiH-u su se formirale i razvile i nove funkcije Biblioteke koje se očituju kroz rad državnih agencija i centara, kao što su: Agencija za ISBN, ISSN, ISMN, Centar za permanentno obrazovanje bibliotekara, Centar za restauraciju bibliotečke građe, COBISS centar – VIBBIH te depozitarne biblioteke za publikacije UNESCO-a, Svjetske banke i NATO-a.

Bogatstvo svake biblioteke mjeri se njenim fondovima. NUBBiH je tokom rata (1992–1995), pored zgrade, opreme i kadra, izgubila u samo jednoj noći gotovo 90% knjižnog fonda. Nasreću, najvredniji fondovi, koje bi bilo nemoguće obnoviti (rukopisi, rariteti i dio kartografske zbirke) spašeni su.

Rekonstrukcija svih fondova ozbiljno se provodi tokom čitavog poslijeratnog perioda. Obnavljaju se osnovni, specijalni i posebni fondovi, a prvenstveno arhivski fond (Bosniaca). I pored materijalnih problema, obnova fondova teče zahvaljujući međunarodnim organizacijama, donacijama, Federalnom ministarstvu obrazovanja, Kantonu Sarajevo i posebno projektima Ministarstva civilnih poslova Bosni i Hercegovini.

Biblioteka je aktivno učestvovala i u međunarodnim projektima, gdje se posebno ističu Tempus projekat „Novi bibliotečki servisi na univerzitetima Zapadnog Balkana“, „Europeana 1914–1918: Dani prikupljanja uspomena iz Prvog svjetskog rata u Bosni i Hercegovini“, „Collections of South and Eastern Europe in Europeana“ (CSEEE projekat) i „Okviri saradnje digitalnih infrastruktura u regiji – mogućnosti i potrebe na primjeru građe o znamenitim ličnostima znanosti i kulture“ (DARIAH projekat).

U obnovi izgubljenih fondova NUBBiH-u je zaista potrebna mnogo ozbiljnija podrška nego do sada na nivou države Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine, koje su najodgovornije za promociju intelektualne produkcije Bosne i Hercegovine.

I pored brojnih prepreka, zalaganjem djelatnika NUBBiH ubrzo je postigla zapažene rezultate na lokalnom, nacionalnom i internacionalnom nivou, postavši za kratko vrijeme ustanova od prvorazredne društvene vrijednosti i važnosti.

Među najveće uspjehe spada očuvanje najvrednijih zbirki, na kojima se temelji svaka nacionalna (državna) biblioteka. Od pet specijalnih zbirki, gotovo u cijelosti spašene su samo dvije, ali one najvrednije, koje čine riznicu kulturne baštine Bosne i Hercegovine. To je Zbirka rukopisa i Zbirka rariteta. U poslijeratnom periodu značajno je obnovljena Grafička i kartografska zbirka, a u toku je obnova Muzičke zbirke i Zbirke stare periodike i službenih publikacija.

Izgradnja i rekonstrukcija bibliotekskih fondova još uvijek traje. Za sada su djelatnici uspjeli objediniti svu preostalu građu rasutu na više lokacija u gradu, izvršiti stručnu selekciju, obradu i pripremu za zaštitu. Prihvaćen je Kooperativni online bibliografski sistem i servisi (COBISS, IZUM, Maribor), uspostavljen online katalog i brojne e-baze podataka.

NUBBiH je 2005. godine formirala Komisiju za digitalizaciju i u njenom okviru Radnu grupu za izradu smjernica za digitalizaciju bibliotečke građe iz fondova NUBBiH-a. NUBBiH kroz svoju Strategiju razvoja 2016–2020. prepoznaje digitalizaciju kulturnog naslijeđa kao bitan faktor u preventivnoj zaštiti kulturnog naslijeđa kojom se obezbjeđuje veća dostupnost, kvalitetnija prezentacija i promocija kulturnog blaga države. Proces digitalizacije u NUBBiH-u obavljan je kontinuirano

i nesmetano, uz angažiranje profesionalaca koji su radili na poslovima digitalizacije u cilju zaštite kulturnog blaga.

NUBBiH je počela s digitalizacijom svojih fondova 2005. godine. Knjige, novine, časopisi, kalendari, rukopisi, razglednice i karte obrađeni su programima ABBYY FineReader 12 (za rezanje, sređivanje i osvjetljavanje slika), IrvanView program za dodavanje vodenog žiga te konvertiranje (prebacivanje) u PDF-formatu u ABBYY FineReader 12 programu. Stranica digitalizacije NUBBiH-a napravljena je pomoću programske platforme Omeka. Omeka nudi platforme za objavljivanje na webu, otvorenog je koda (open source) i služi za razmjenu digitalnih zbirki i stvaranje online izložbi bogatih medijima. Svaki naslov unesen je u PDF-format i JPG-format, radi bolje prezentacije konačnom korisniku. Zajedničkim radom informatičkog i digitalizacionog odjela uspostavljena je stranica Digitalne kolekcije s digitaliziranim, obrađenim naslovima NUBBiH-a. Uz svaki naslov uneseni su metapodaci na osnovu podataka iz COBISS.BH sistema, a metapodaci rukopisnih zbirki upotpunjeni su na osnovu Kataloga rukopisa NUBBiH-a.

Korištenje bibliotečke građe i usluga za korisnike odvija se u deset namjenskih čitaonica: pet općih čitaonica, čitaonici specijalnih zbirki, čitaonici stare periodike, čitaonici Svjetske banke, Austrijskoj čitaonici, Euroatlantskoj čitaonici i Egipatskoj čitaonici.

Korisnicima je na raspolaganju veb-stranica www.nub.ba i online katalog www.cobiss.ba i stalni pristup internetu.

U sklopu naših usluga dostupne su sljedeće baze podataka: EBSCO, Scopus, Web of Science, New England Journal of Medicine, Elgaronline, CEEOL, Hrčak.

NUBBiH je deponitarna biblioteka za publikacije UNESCO-a i NATO-a.

NUBBiH obavlja i funkcije nacionalnih agencija za ISBN, ISSN, ISMN i CIP.

Zbog uređenja i podjele Bosne i Hercegovine na dva entiteta, deset kantona i distrikt bibliotečko-informacioni sistem (BIS) je decentraliziran, što značajno remeti njegovu punu funkcionalnost i onemogućava druge biblioteke za pristup najraznovrsnijim izvorima i bazama podataka putem interneta. Jedinstvo BIS-a danas najviše omogućava djelovanje NUBBiH-a u okvirima kooperativnog online sistema COBISS koji je omogućio povezivanje i umrežavanje u regionu.

Od 2005. godine ulogu COBISS centra preuzima Virtuelna biblioteka Bosne i Hercegovine.

U 2018. godini obilježeno je 30 godina djelovanja ovog sistema, a do sada u sistem COBISS.BH (www.cobiss.ba) uključena je 61 biblioteka (nacionalna, javne, fakultetske, univerzitetske, specijalne).

Izdavačka djelatnost NUBBiH-a odvija se kroz sljedeće edicije: Bosanskohercegovačka bibliografija u tri serije: za monogra-

fije, periodične publikacije i članke objavljene u bh. periodičnim publikacijama, potom Memoria Bosniaca, Stručna biblioteka literatura i Memoria Mundi.

Pored niza vrijednih naslova NUBBiH izdaje i dva naslova periodike: Glasnik NUBBiH-a, indeksiran u EBSCO-u i godišnjak Bosniaca: časopis NUBBiH-a, koji je indeksiran u svjetskim bazama podataka: Web of Science – Emerging Sources Citation Indeks, EBSCO – Central & Eastern European Academic Source, EBSCO – The Belt and Road Initiative Reference Source, CEEOL (Central and Eastern European Online Library), ROAD (Directory of Open Access scholarly Resources) i Hrčak.

Prostor i smještaj NUBBiH-a je višegodišnji gorući problem. Nakon paljenja Vijećnice i završetka rata NUBBiH je dobila privremeni smještaj u Kampusu Univerziteta u Sarajevu (na 30 godina) do obnove Vijećnice. U prostoru veličine 3.230 m² radi 10 čitaonica kroz koje godišnje prođe preko 3.500 korisnika, pretežno studenata, naučnih i stručnih radnika.

Nakon što je obnovljen i rekonstruiran objekat Vijećnice (2014) Biblioteka se nije vratila u svoj prijeratni prostor, jer gradska uprava Grada Sarajeva to nije dozvolila.

I pored katastrofalnih ratnih razaranja, nenadoknadivih gubitaka blaga, NUBBiH danas, 24 godine nakon rata, nema riješen status, finansiranje i adekvatan prostor. Ova biblioteka je najizraslija, ima najbogatije fondove, primjenjuje savremene tehnologije rada, raspolaže dobrom elektronskom opremom i ima najobučeniji stručni kadar.

Najvrednije što NUBBiH nudi svojim korisnicima je dobrotom namjernost i otvorenost prema svima, poštovanje svih ljudi i njihovih prava, zalaganje za multikulturalnost, ravnopravnost i toleranciju. NUBBiH je odabrala put znanja, nauke i obrazovanja.

Za postignute rezultate tokom 74 godine postojanja NUBBiH je dobila Šestoaprilsku nagradu grada Sarajeva za 2006. godinu i nagradu „Sloboda“ Međunarodnog centra za mir za 2006. godinu, te ISSN nagradu ISSN-ovog međunarodnog centra i ISSN-ove mreže za 2012. godinu, kao i više nagrada i priznanja na Međunarodnom sajmu knjiga u Sarajevu i od drugih institucija i asocijacija a aktuelnom direktoru 2010. godine dodijeljeno je zvanje *akademskog ambasadora Univerziteta Urbino „Carlo Bo“*, Italija.

Svojim djelovanjem NUBBiH opravdava ulogu nacionalne i univerzitetske biblioteke Bosne i Hercegovine. Ona je dosadašnjim radom dokazala da je 74 godine u misiji kulture, obrazovanja i nauke u Bosni i Hercegovini, a članica je svih meritornih bibliotečkih asocijacija u Evropi i svijetu: IFLA (Međunarodni savez bibliotečkih društava i ustanova), CENL (Konferencija direktora evropskih nacionalnih biblioteka), LIBER (Liga evropskih istraživačkih biblioteka), SEENL (Nacionalne biblioteke jugoistočne Evrope), EUROPEANA, World Digital Library i drugih. ♦

A sepia-toned photograph capturing a panoramic view of a city, likely Sarajevo, from an elevated vantage point. In the foreground, the silhouettes of several people are visible, looking out over the city. The city itself is densely packed with buildings, featuring a mix of architectural styles, including domed structures and modern high-rises. In the background, rolling hills and mountains are visible under a hazy sky. The overall mood is contemplative and historical.

GRAD SARAJEVO

Iako po broju stanovnika koji u njemu danas žive ne spada u velike svjetske metropole, Sarajevo – po onome šta simbolizira i u sebi povijesno sublimira – bez sumnje spada u zanimljive i jedinstvene gradove, gdje se na poseban način isprepliću Istok i Zapad.

U geografskom smislu Sarajevo je smješteno podno Trebevića, u Sarajevskom polju, opasanom sa tri strane velikim planinama (Igman, Bjelašnica, Romanija), ispod kojih izviru rijeke Bosna, Miljacka, Željeznica, Moščanica, Tilava, koje odatle nastavljaju svoje tokove, neke kroz centralni, a druge kroz periferne dijelove grada.

Ovaj grad je utemeljen na području koje su naseljavali razni narodi još od neolitika, gdje je nastala i dugo trajala čuvena butmirska kultura.¹ Među onima koji su ovdje pristizali i svoje graditeljske tragove ostavili bili su i drevni Rimljani. Oko 7. stoljeća na ove prostore su stigli i trajno se u njima naselili Slaveni.

Upravo na ovom području nekada su se nalazili Vrhbosna i Hodidjed, koji su najprije osmanski osvajači pretvorili u vojno uporište, a potom, šireći se niz istočni rub polja koje je dobilo svoje ime po imenu ovog grada (Sarajevsko polje), podigli današnje Sarajevo sredinom 15. stoljeća.

Za nastanak ovoga grada i nadasve njegovih kulturnih znamenitosti – od kojih su neke i danas „zaštitni znakovi Sarajeva“, poput veleljepnih džamija, kakva je Begova džamija, Kuršumli medresa, sahat-kula, bezistan, hamam – posebno su zaslužne dvije povijesne ličnosti, dvojica vojskovođa i velikih mecena: Isa-beg Ishaković i Gazi Husrev-beg. Uz prvog se direktno vezuje nastanak i ime ovoga grada. Naime, on je, između ostalog, podigao svoj dvor (Saraj) u polju (Ovasi), iz čega je kasnije, simbiozom tih dvaju naziva (Saraj Ovasi – „dvor u polju“), nastalo današnje ime grada – Sarajevo. A šta tek kazati o sakralnim i drugim kulturno-historijskim znamenitostima koje je podario Sarajevu Gazi Husrev-beg, o njegovoj džamiji, medresi, sahat-kuli, bezistanu, hamamu...?

Iz tih davnih i nešto kasnijih vremena potječu brojna sakralna i kulturno-historijska znamenja ne samo sljedbenika islamske vjere, od kojih smo neka prethodno spomenuli, nego i pripadnika drugih konfesija, poput Stare pravoslavne crkve, katoličke Katedrale, Jevrejske sinagoge... Cijelo vrijeme, od njegovog nastanka do današnjeg dana, to je bio grad različit, tolerancije, dobrosusjedstva, multikulturalnosti, multilateralizma. Najkraće kazano, bez obzira na njegovo društveno-političko uređenje koje se mijenjalo kroz historiju, sve etničko-konfesionalne zajednice ostavile su jak duhovni i kulturni pečat na fizionomiju Sarajeva.

Još od 1537. godine, kada je osnovana, pa do danas u kontinuitetu djeluje Gazi Husrev-begova medresa, koja je ime dobila po svom osnivaču, a predstavljala je „najznačajnije bosanskohercegovačko učilište iz osmanskog perioda“ i bila „po profesorskom kadru na nivou nekih carskih učilišta“, baš kao i Biblioteka (Gazi Husrev-begova), koja je iste godine ustanov-

ljena od istog utemeljitelja i jedna je „od najstarijih i najdragocjenijih knjižnica jugoistočne Evrope“.

U duhovno-kulturnu mozaičnost ovoga grada plodonosno je ugrađen i doprinos katoličkog stanovništva koje je ne samo svojim sakralnim objektima nego i kulturno-historijskim datostima, u čemu su poseban prilog dali bosanski franjevci, snažno obilježilo čitavu jednu epohu.

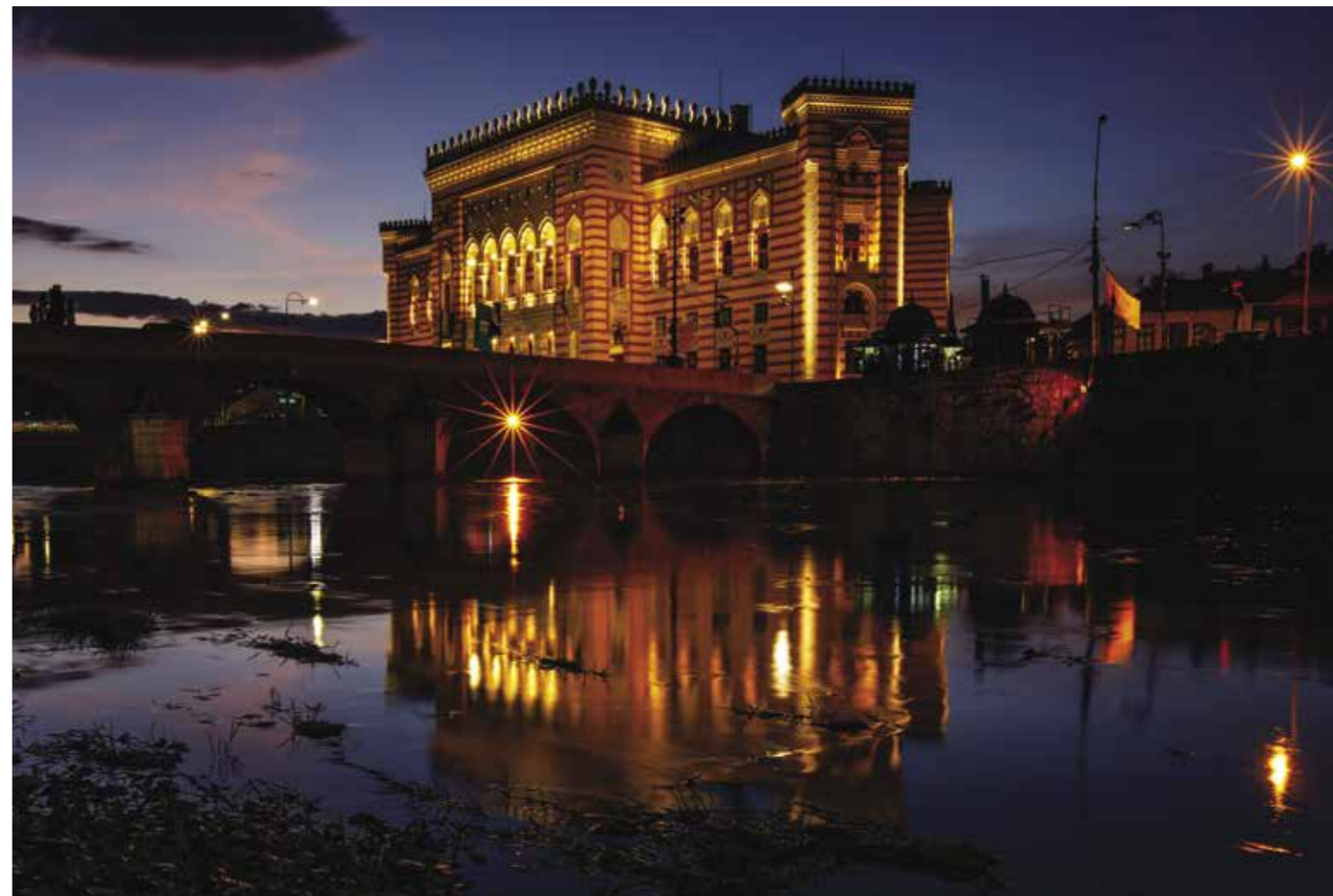
Isto tako, u multilateralnu sadržajnost ovoga grada plodonosno je ugrađena i „pravoslavno-srpska tradicija“, gdje posebno valja naglasiti značaj ne samo spomenute Stare pravoslavne crkve, smještene u najužem drevnom jezgru, nego i otvaranje škole još daleke, 1539. godine, pa brojna dragocjena dokumentarna i umjetnička ostvarenja.

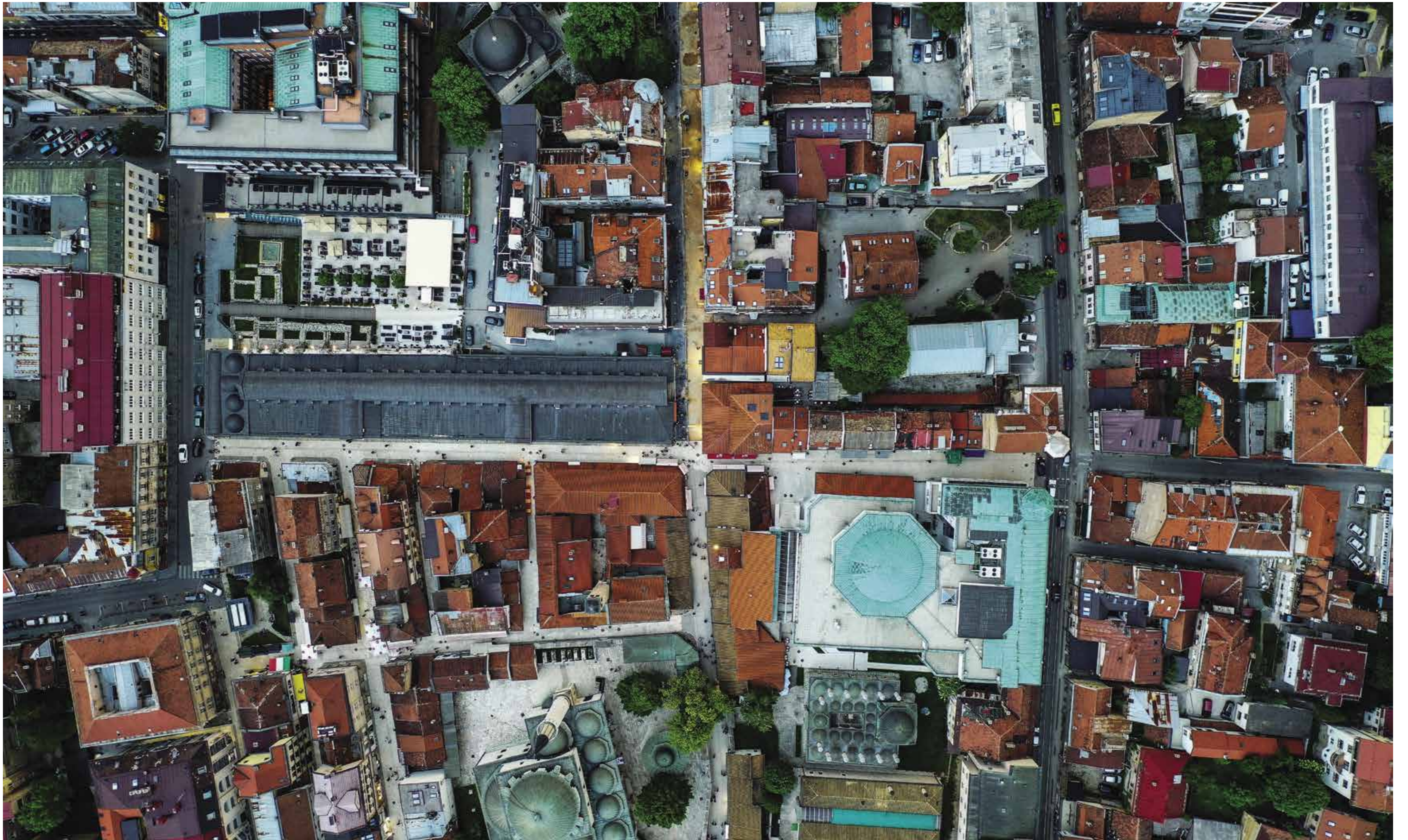
U okviru „sefardske zajednice stoljećima je njegovana vlastita kultura i pismenost.“ Zahvaljujući tome, ovaj grad, između ostalog, i danas može biti ponosan na čuvenu Sarajevsku hagadu, djelo koje spada u nultu kategoriju ukupne svjetske kulturne baštine.

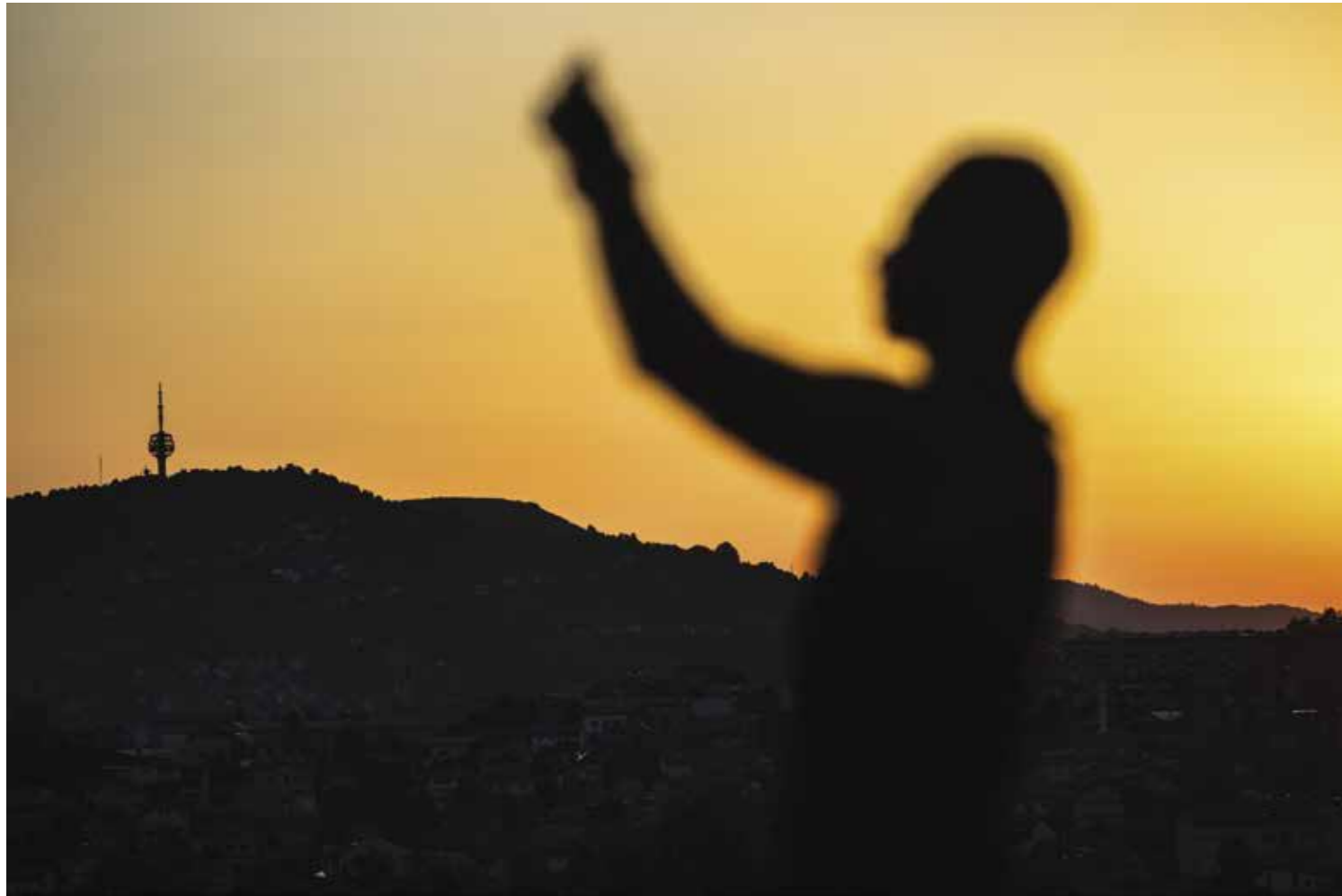
U 16. stoljeću, zahvaljujući svojim veleljepnim sakralnim i drugim kulturnim zdanjima, sjaju i raskoši života koji je u njemu trajao, Sarajevo je uspoređivano sa tadašnjim Damaskom, koji je važio za najljepši grad na cijelom Istoku. O ljepoti i značaju Sarajeva kroz vijekove svjedoči i zapis jednog poznatog putopisca iz 17. stoljeća koji glasi: „Tako sjajnog grada, tako velikog grada, punog trgovina, bazara i magacina, tako veleljepnog i moćnog grada nema na cijelom putu od Mletaka do Stambola.“

Dramatičan prijelom u svojoj povijesti Sarajevo je doživjelo 1697. godine sa provalom austrougarskog vojskovođe Eugena Savojskog, koji ga je do temelja spalio i opljačkao. Nakon toga uslijedila je djelimična obnova Sarajeva, ali je to bilo nedovoljno da se dosegne raniji sjaj. Tek sa austrougarskom okupacijom grad će biti značajno inoviran, dakako u evropskom graditeljskom duhu.

Šta je zatekla Austro-Ugarska u Sarajevu kada je na osnovu odluke Berlinskog kongresa 1878. godine okupirala ovu zemlju? Prema pedantnim hroničarima, zatekla je „brojne mektebe i medrese muslimanskog stanovništva, kao i organizirane škole drugih vjerskih grupacija. Građani pravoslavne vjeroispovijesti su ovdje od 1855. imali neku vrstu građanske škole, koja od 1864. djeluje kao četverorazredna realka. Hadži Staka Skenderova 1858. otvorila je žensku stručnu školu, koju je pohađala i kćerka tadašnjeg valije Osman-paše. Od 1866. sve do 1911. radila je i čuvena škola Mis Irbijeve. Godine 1865. zauzimanjem fra Grge Martića osnovana je moderna hrvatska škola, koja je po opsegu nastave prevazilazila okvire tadašnjih osnovnih škola, a 1871. milosrdne sestre su otvorile svoju žensku školu. I Jevreji krajem osmanske vladavine imaju svoju srednju školu. Dvije ruždije² i još neke srednje škole bila je otvorila država s pravom upisa djece bez razlike vjeroispovijesti“ (Univerzitet u Sarajevu, 1949–1989).

Istovremeno, osnivane su i bogoslovije, Pravoslavna (1882), Rimokatolička, privremeno sa sjedištem u Travniku, a od 1893. godine u Sarajevu, Šerijatsko-sudačka škola (1887), koja će kasnije prerasti u petogodišnju višu školu.

Potkraj osamdesetih i početkom devedesetih godina 19. stoljeća nove vlasti su otvorile niz drugih škola kako za mušku tako i za žensku populaciju, uključujući i gimnazije za sve vjeroispovijesti, učiteljske škole, razne tečajeve za opismenjavanje i stručno osposobljavanje domicilnog stanovništva. Osnovana je i Niža trgovačka škola na Marijin-Dvoru (1886), Zanatska škola (1893), Srednja tehnička škola sa odjeljenjima za građevinarstvo i šumarstvo (1889), Realka (1905), Trgovačka akademija (1912). Bilo je „stručnih škola različitih djelatnosti oko pedeset“.

Pokrenuto je izdavanje brojnih listova i časopisa, štamparija, a 1888. godine otvoren je Zemaljski muzej sa dva odjeljenja: za proučavanje arheologije, historije i umjetnosti te za izučavanje biologije, mineralogije i geologije. Već naredne godine Muzej je pokrenuo izdavanje svog *Glasnika*, a u njegovom okrilju kasnije će nastati Bosanskohercegovački institut za istraživanje Balkana (1908) te Zemaljski geološki zavod za Bosnu i Hercegovinu (1912).

Ironijom slučaja, upravo u ovom gradu je 1914. godine Gavrilo Princip izvršio atentat na austrougarskog nadvojvodu Franza Ferdinanda, što će biti iskorišteno kao povod za otpočinjanje Prvog svjetskog rata, koji će, između ostalog, rezultirati raspadom Austro-Ugarske Carevine i stvaranjem Kraljevine SHS, u koju je bila inkorporirana i Bosna i Hercegovina.

U narednih nekoliko decenija grad Sarajevo je uglavnom stagnirao, da bi tek nakon Drugog svjetskog rata počeo stasavati u istinsku prijestolnicu, odnosno administrativno-upravno, kulturno, obrazovno, naučno i ekonomsko središte Republike Bosne i Hercegovine.

Nažalost, spomenuto razaranje ovoga grada nije bilo jedino. Desit će mu se to i tokom oba svjetska rata, a naročito u nedavnoj agresiji na Bosnu i Hercegovinu (1992–1995), kada su uništene njegove brojne sakralne i kulturno-historijske znamenitosti, muzeji, biblioteke, džamije..., kada mu se, uz svakodnevno ubijanje i ranjavanje nedužnih ljudi (žena, djece, starih i bolesnih), desila u planetarnoj razmjeri rekordna opsada u kojoj je sprečavana dostava hrane, vode, energenata i drugih elementarnih uvjeta za život.

Sarajevo je glavni grad Bosne i Hercegovine i u njemu se nalaze najznačajniji sakralni objekti svih vjerskih zajednica koje djeluju u ovoj zemlji, naučne, kulturne i obrazovne institucije, sjedište je državnih organa vlasti, poslovnih i finansijskih institucija.

Upravo u ovom gradu osnovan je prvi univerzitet u Bosni i Hercegovini. Ovo je godina u kojoj se obilježava punih sedam decenija njegovog plodonosnog rada.

Broj stanovnika u Sarajevu se vidljivo povećava; 1910. godine Sarajevo je imalo 57.040 stanovnika, 1931. godine 78.180, a 1961. 143.120 stanovnika, naprema 401.118 stanovnika u decembru 2002. godine.

Prema posljednjem službenom popisu stanovništva iz 2013. godine, grad Sarajevo (područje koje obuhvata četiri gradske općine na površini od 141,5 km²: Novo Sarajevo, Novi Grad, Stari Grad i Centar) imao je 275.524 stanovnika.

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine, grad Sarajevo (područje svih deset općina prema teritorijalnoj podjeli do 1995. godine) imao je 527.049 stanovnika.

Naseljeno mjesto Sarajevo imalo je, prema istom popisu, 416.497 stanovnika. Ostalih 110.552 stanovnika živjelo je u 335 naseljenih mjesta, u 10 općina. ♦

- 1 S obzirom na to da je Butmir najstarije i najpoznatije arheološko nalazište u Bosni i Hercegovini iz kasnog kamenog doba, butmirska kultura je pojam koji predstavlja karakteristike cijele kulturološke grupe kasnog neolita u centralnoj Bosni.
- 2 Ruždije su državne svjetovne škole osnivane u vrijeme osmanske vladavine.

Literatura

- 40 godina Građevinskog fakulteta u Sarajevu: 1949–1989. (1989). Sarajevo: Građevinski fakultet u Sarajevu.
- 70 godina Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu: 1946–2016. (2016). Sarajevo: Pravni fakultet.
- Akademija scenskih umjetnosti (Sarajevo). 15 godina Akademije scenskih umjetnosti u Sarajevu: 1981–1996. (1996). Sarajevo: Akademija scenskih umjetnosti.
- Alikalčić, F. (1962). „Arboretum ‘Slatina’ Šumarskog fakulteta u Sarajevu“. U: *Radovi Šumarskog fakulteta i Instituta*, 7: 85–105.
- Alikalčić, F. (1975). „Proslava 25. godišnjice rada Šumarskog fakulteta u Sarajevu (1948–1973)“. U: *Narodni šumar*, 1–3: 81–85.
- Alikalčić, F. et al. (1974). *25 godina Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1948–1973*. Sarajevo: Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu, str. 1–248.
- Almanah Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu: 40 godina Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu: 1960/61–2000/2001*. (2001). Sarajevo: Stomatološki fakultet.
- Begović, B. (1970). „Dvadeset godina Univerziteta u Sarajevu – Šumarski fakultet“. U: *Bilten Univerziteta*, 37: 148–164.
- Beus, V. ur. (2008). *60 godina Šumarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu 1948–2008*. Sarajevo: Šumarski fakultet Univerziteta u Sarajevu, str. 1–185.
- Bjeković, G. i Lalić, Z. (1991). *Komentar Zakona o fizičkoj kulturi*. Sarajevo: Zavod za fizičku kulturu Sarajevo.
- Bozkurt, N., Mehmet İ. i Abdülhamit B. (2017). „Medresa“. U: Alibašić, A., Mujić, M. ur. *Institucije islamske civilizacije: izabrani članci iz Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Sarajevo: Centar za napredne studije, str. 514–547.
- Božović, B. (1991). „Scile i harbide Arhitektonskog fakulteta Sarajevo“. *Časopis ARH*, broj 23, str. 109–119.
- Čaklovića, F. ur. (2010). *60 godina Univerziteta u Sarajevu: 1949–2009*. Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu.
- Čaklovića, F. ur. (2010). *Bibliografija univerzitetskih i naučnih publikacija: 1949–2009: 60 godina postojanja i rada Univerziteta u Sarajevu*. Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH.
- Čirković, S. (1964). *Istorija srednjovekovne države*. Beograd: Srpska književna zadruga.
- Čošković, P. (2005). *Crkva bosanska u XV stoljeću*. Sarajevo: Institut za istoriju, Historijske monografije 2.
- Dizdarević, M. et al. ur. (1977). „30 godina Biološkog instituta Univerziteta u Sarajevu“. U: *Godišnjak Biološkog instituta Univerziteta u Sarajevu*. Posebno izd. Sarajevo.
- Doleček, V. ur. (2014). *Mašinski fakultet Sarajevo: od 1958. do 2013. godine*. Sarajevo: Mašinski fakultet.
- Đapić, D. (1954). „O nastavi na Šumarskom fakultetu u Sarajevu“. U: *Narodni šumar*, 7–8: 307–314.
- Đapić, D. (1960). „Organizacija i finansiranje naučno-istraživačkog rada“. U: *Narodni šumar*, 1–2: 41–47.
- Ekonomski fakultet (Sarajevo). Ekonomski fakultet Univerziteta u Sarajevu: 1952–2002*. (2002). Sarajevo: Ekonomski fakultet.
- Fakultet sporta i tjelesnog odgoja 2003–2010. Publikacija* (2011). Sarajevo: Fakultet sporta i tjelesnog odgoja.
- Farmaceutski fakultet (Sarajevo). Almanah: Farmaceutski fakultet = Faculty of Pharmacy: 1973–2003/2004*. Sarajevo: Farmaceutski fakultet.
- Filipović, E. O. (2017). *Bosansko kraljevstvo*. Sarajevo: Mladinska knjiga.
- Fiskultura i sport Bosne i Hercegovine 1945–1950*. Sarajevo: Fakultet sporta i tjelesnog odgoja.
- Fukarek, P. i Vučijak, S. (1959). „Šumarski odsjek Poljoprivredno-šumarskog fakulteta u Sarajevu od svog osnivanja do kraja 1955. godine“. U: *Narodni šumar*, 1–4: 177–196.
- Hadžiahmetović, Z. (2014). *120 godina Zemaljske bolnice u Sarajevu 1894–2014*. Sarajevo: Institut za naučnoistraživački rad i razvoj KCUS.
- Hadžimerović, Z., Šatrović, E. (2004). *Uvod u veterinarstvo*. Sarajevo: Veterinarski fakultet.
- Hadžimerović, Z., Šatrović, E. i Zulo, A. (2009). *60 godina Veterinarskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu*. Sarajevo: Veterinarski fakultet.
- Hadžiselimović, R. i Kalabušić, S. ur. (2016). *Prvih 56 godina – Monografija PMF UNSA*. Sarajevo: Prirodno-matematički fakultet.
- Hadžiselimović, R. ur. (2018). *Prvih 30 godina Instituta za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju Univerziteta u Sarajevu: 1988–2018 – Monografija*. Sarajevo: Institut za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju.
- Hrskanović, M. (1993). „Odgovornost, profesori i studenti Vrhbosanske Bogoslovije Travnik – Sarajevo 1890–1990“, ur. Sudar, P., Topić F. i Vukšić, T. *Vrhbosanska katolička bogoslovija 1890–1990: Zbornik radova znanstvenog simpozija održanog u Sarajevu 3. i 4. srpnja 1991. prigodom obilježavanja stote obljetnice postojanja Bogoslovije*. Sarajevo – Bol: Vrhbosanska visoka teološka škola, 387–522.
- Hrustić Batovanja, A. et al. (2019). *Žene BiH: Ilustrirana knjiga o izuzetnim ženama*. Sarajevo: autorice.
- <http://balkans.aljazeera.net/>
- <http://fpn.unsa.ba/b/historijat-fakulteta/>
- <http://tkim-mostar.ba/o-institutu/kratka-povijest/> (pristup: 10. 4. 2019).
- http://www.kcus.ba/historija_kcus.html
- Husić, A. ur. (2015). *Orijentalni institut u Sarajevu 1950–2015*. Sarajevo: Orijentalni institut.
- İhsanoğlu, E. (2004). „Obrazovanje i nauka u Osmanskoj državi“. U: İhsanoğlu, E. ur. *Historija osmanske države i carstva*. Sarajevo – Istanbul: Orijentalni institut/IRCICA.
- Imamović, E. (1995). *Korijeni Bosne i bosanstva*. Sarajevo: Međunarodni centar za mir.
- Kamberović, H. et al. ur. (2009). *Pola stoljeća Instituta za istoriju*. Sarajevo: Institut za istoriju u Sarajevu.
- Karić, E. (2016). *Tradicionalna Bosna: islamske teološke, filozofske i logičke studije*. Sarajevo – Dubai: Centar za napredne studije/Kalam Research and Media.
- Kasumović, I. (1999). *Školstvo i obrazovanje u Bosanskom ejaletu za vrijeme osmanske uprave*. Mostar: Islamski kulturni centar.
- Konjhodžić, F. (1995). „Povodom sto godina osnivanja Zemaljske bolnice u Sarajevu“. *Med Žurnal*. 1(1): 9–12.
- Liessmann, K. P. (2008). *Theorie der Unbildung: Die Irrtümer der Wissensgesellschaft*. München: Piper.
- Ljubović, A. i Gazić, L. ur. (2000). *Orijentalni institut u Sarajevu 1950–2000*. Sarajevo: Orijentalni institut.
- Makdisi, G. (1984). *The Rise of Colleges: Institutions of Learning in Islam and the West*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Makdisi, G. (1990). *The Rise of Humanism in Classical Islam and the Christian West*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Mala hronologija: Univerzitet u Sarajevu* (1964). Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu.
- Medicinski fakultet (Sarajevo). *Almanah: povodom 47. godišnjice postojanja: 1946–1993*. (1993). Sarajevo: Avicena.
- Mekić, F., Avdibegović, M. i Trešić, T. (2008). „Međunarodni master studij iz oblasti šumarske politike i ekonomike na Šumarskom fakultetu u Sarajevu – Iskustva i izazovi“. U: *Zbornik radova: Savjetovanje „Reforma visokog obrazovanja i primjena Bolonjskog procesa na Univerzitetu u Sarajevu“*, Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu, str. 503–516.
- Milišić, S. (2007). *Institucionalizacija nauke u Bosni i Hercegovini: (1945–1958)*. Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava.
- Milišić, S. (2015). *Nauka i naučne ustanove u Bosni i Hercegovini: (1945–1958)*. Mostar: Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke.
- Monografija – 50 godina Arhitektonskog fakulteta Sarajevo* (2000). Sarajevo: Arhitektonski fakultet.
- Monografija Fakulteta za fizičku kulturu* (1999). Sarajevo: Fakultet za fizičku kulturu.
- Monografija Prvih 56 godina Prirodno-matematičkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu* (2016). Sarajevo: Prirodno-matematički fakultet.
- Nakičević, O. (1988). „Gazi Husrev-begova medresa u vrijeme osmanske uprave“. U: *450 godina Gazi Husrev-begova medresa u Sarajevu*. Sarajevo.
- Nastanak, razvoj i funkcionisanje Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu 1992–2013*. (2014). Sarajevo: Institut za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava Univerziteta u Sarajevu.
- Neidhardt, T. (2009). *Lična karta Arhitektonskog fakulteta*. Sarajevo: Arhitektonski fakultet.
- Objekti za fizičku kulturu SR BiH u '89*. (1989). Sarajevo: Zavod za fizičku kulturu.
- Papić, M. (1972). *Školstvo u BiH u vrijeme Austro-Ugarske*. Sarajevo: Veselin Masleša.
- Pedagoška akademija Sarajevo. Spomenica: Viša Pedagoška škola, Pedagoška akademija Sarajevo: 1946–1976. (1976?)* Sarajevo: Pedagoška akademija.
- Pedeset godina Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Sarajevu: Monografija* (2012). Sarajevo: Fakultet političkih nauka.
- Poljoprivredno-prehrambeni fakultet: 70 godina postojanja: Monografija* (2010). Sarajevo: Poljoprivredno-prehrambeni fakultet.
- Puzović, P. (2003). *Sarajevska bogoslovija: 1882–2002*. Srbinje: Duhovna akademija Svetog Vasilija Ostroškog.
- Raščić – Konjhodžić, H. ur. (2010). *Almanah Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu: 50 godina Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu: 1960/61–2010/2011*. Sarajevo: Stomatološki fakultet.
- Ridder – Symoens, H. de ed. (2003). „Universities in the Middle Ages. Gen. ed. W. Rüegg“ of *A History of the University in Europe*. vol. 1 (3 vols.) Cambridge: Cambridge University Press.
- Spomenica: 60 godina ANU BiH - 1951-2011*. (2011). Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine.
- Stanković, S. ur. (2017). „Biolog i ekolog – Smilja Mučibabić život i djelo“. U: *Zbornik radova i sećanja povodom stogodišnjice rođenja i šezdesetogodišnjice doktoriranja na Kembridžu*. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Biološki fakultet.
- Statut i Pravilnik Vrhbosanskog bogoslovnog sjemeništa* (2006). Sarajevo: Vrhbosansko bogoslovno sjemenište.
- Statut Katoličkog bogoslovnog fakulteta*. <https://kb.unsa.ba/wp-content/uploads/2018/11/Statut-KBF-2016.pdf> (pristup: 10. 4. 2019).
- Stojanović, O. (1984). „Šumarski fakultet u Sarajevu 1948–1983: 35 godina rada (Prilog istorijatu razvoja visokog obrazovanja i naučno-istraživačkog rada u šumarstvu Bosne i Hercegovine)“. U: *Šumarstvo i prerada drveta*, 4–6: 191–205.
- Sudar, P. (1993). „Odgoini sustav u radu Vrhbosanske bogoslovije, ur. Sudar, P., Topić, F. i Vukšić, T.“. *Vrhbosanska katolička bogoslovija 1890–1990: Zbornik radova znanstvenog simpozija održanog u Sarajevu 3. i 4. srpnja 1991. prigodom obilježavanja stote obljetnice postojanja Bogoslovije*. Sarajevo – Bol: Vrhbosanska visoka teološka škola, 251–287.
- Šarčević, I. ur. (2012). *100 godina Franjevačke teologije u Sarajevu 1909–2009: Zbornik radova*. Sarajevo: Franjevačka teologija.
- Šezdeset pet godina Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu: 1946–2011*. (2011). Sarajevo: Pravni fakultet.
- Univerzitet u Sarajevu 1949–1979*. (1979). Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu.
- Univerzitet u Sarajevu 1949–1989*. (1989). Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu.
- Univerzitet u Sarajevu 1949–1994*. (1995). Sarajevo: Univerzitet u Sarajevu.
- Vojniković, S. ur. (2013). *Šume Bosne i Hercegovine*. Sarajevo: Udruženje inženjera i tehničara šumarstva Federacije Bosne i Hercegovine.
- Vučijak, S. (1970). „Kakav profil šumarskog inženjera traži šumarska privreda“. U: *Narodni šumar*, 1–3: 88–90.
- Vukšić, T. (2009). Počeci visokog školstva u Bosni i Hercegovini. U: *Obnovljeni život*. 64, 3, str. 313–333.
- Zgaga, P. (2011). *The Role of Higher Education in National Development. South-Eastern Europe and the Reconstruction of the Western Balkans*. Oxford – New York: Routledge.

ORGANIZACIONI ODBOR:

Prof. dr. Rifat Škrijelj,
rektor Univerziteta u Sarajevu

Prof. dr. Aida Hodžić,
prorektorica za nastavu i studentska pitanja

Prof. dr. Dženana Husremović,
prorektorica za naučnoistraživački / umjetničkoistraživački rad

Prof. dr. Aleksandra Nikolić,
prorektorica za međunarodnu saradnju

Prof. dr. Maida Čohodar-Husić,
prorektorica za kvalitet

Prof. dr. Tarik Zaimović,
prorektor za finansije

Prof. Sanja Burić,
prorektorica za umjetnost, kulturu i sport

Rijana Jusufbegović,
studentica-prorektorica

Prof. dr. Hajrija Sijerčić-Čolić,
predstavnica Grupacije društvenih nauka

Dr. Senija Milišić,
predstavnica Grupacije humanističkih nauka

Prof. dr. Fahir Bečić,
predstavnik Grupacije medicinskih nauka

Prof. dr. Fehim Korać,
predstavnik Grupacije prirodno-matematičkih i biotehničkih nauka

Prof. dr. Emir Fejzić,
predstavnik Grupacije tehničkih nauka

Prof. dr. Mersad Čuljević,
predstavnik Grupacije umjetnosti

Prof. dr. Svjetlana Radović,
predstavnica Medicinskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu

Mahir Kubat,
predstavnik Studentskog parlamenta Univerziteta u Sarajevu

AUTORI TEKSTOVA

REDAKCIJSKI ODBOR:

Prof. dr. Dijana Avdić,
Fakultet zdravstvenih studija

Prof. dr. Ivan Čavlović, profesor emeritus,
Muzička akademija

Akademik Muris Čičić,
Ekonomski fakultet

Prof. dr. Maida Čohodar-Husić,
Mašinski fakultet

Prof. dr. Muhamed Dželilović,
Filozofski fakultet

Akademik Rifat Hadžiselimović,
Prirodno-matematički fakultet

Akademik Dejan Milošević,
Prirodno-matematički fakultet

Akademkinja Adila Pašalić-Kreso,
Filozofski fakultet

Akademik Mirko Pejanović,
Fakultet političkih nauka

Prof. dr. Hajrija Sijerčić-Čolić,
Pravni fakultet

**NASTAVNICI I SARADNICI ORGANIZACIONIH I PODORGANIZACIONIH JEDINICA,
PRIDRUŽENIH I OSTALIH ČLANICA UNIVERZITETA U SARAJEVU:**

Prof. dr. Muhamed Ajanović, prof. dr. Haris Alić, prof. dr. Fahir Bečić, dr. Sedad Bešlija, prof. dr. Izet Bijelonja, prof. dr. Muhamed Brka, prof. dr. Semra Čavaljuga, prof. dr. Mirza Dautbašić, prof. dr. Fatih Destović, prof. dr. Samir Dolarević, prof. dr. Nihad Fejzić, prof. dr. Šaćir Filandra, prof. dr. Zuhdija Hasanović, prof. dr. Melika Husić-Mehmedović, prof. dr. Nusret Isanović, prof. dr. Sebjija Izetbegović, dr. Adnan Kadrić, dr. Alen Kalajdžija, prof. dr. Senad Kazić, dr. Amir Kliko, prof. dr. Nedžad Korajlić, Dževad Kordić, dr. Amel Kosovac, prof. dr. Nezir Krčalo, mr. Osman Lavić, prof. dr. Dubravka Lejlić-Pozderac, prof. dr. Mustafa Memić, dr. Ismet Ovčina, prof. dr. Arzija Pašalić, prof. dr. Naris Pojskić, prof. dr. Jasmina Selimović, prof. dr. Elmedin Selmanović, dr. Mirsad Sijarić, Vesna Šrepfler, prof. dr. Darko Tomašević, Hamza Vahid al-Din, prof. dr. Jasmin Velagić, prof. mr. Mevludin Zečević, prof. Pjer Žalica.

ARHIVSKE FOTOGRAFIJE

str. 18-19, 22, 26-29, 49-59

str. 58 - Fotografija prikupljena u okviru istraživanja asistenta Mirze Hebiba tijekom 2018. godine u procesu pisanja povijesti Prvosudne palate

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

378.4(497.6 Sarajevo)"1949/2019"(084)

UNIVERZITET (Sarajevo)

70 godina Univerziteta u Sarajevu : Univerzitet u Sarajevu - pokretač razvoja
bosanskohercegovačkog društva / [glavni i odgovorni urednik Rifat Škrijelj ; fotografije
Damir Šagolj, Ismar Žalica]. - Sarajevo : Univerzitet, 2019. - 283 str. : fotogr. ; 30 cm

Bibliografija: str. 280-281.

ISBN 978-9958-600-74-6

COBISS.BH-ID 28344326